

Incipit liber qui dicit bonū
vniuersale de operibus apum.

Reuertendo in xpo pa-
tri fmat hūberto ma-
gistro ordinis pre-
dicatorū. frater hūi-
lis cui⁹ nomen ab pñs nō vrgz
necessitas nominari. Rogatus
instancissime a qbusdam fami-
liarib⁹ meis libz de prelati⁹ et
subditis multa sollicitudine et
labore cōscripti. Reuolui autem
libz illū de natum rerū quē ipse
multo labore per annos. xv. de
diuerf⁹ autorib⁹ vtilissime cōpi-
laui. In quo capitulū de apibus
fm philosophū Aristotalem. soli-
um. pliniū. magnum basilium
Ambrosiū episcopū et Iacobum
aconēsem cū magna cōsideracōe
cōscripsi. Cui⁹ serie omis stat⁹ ho-
minū maxime in prelati⁹ et sub-
ditis nec non specialissime mo-
bus viuēdi claustralium poterit
cōprehendi. Hoc ergo capitulū
exponere simplici et moraliza-
re presumes. Primum libz de
prelati⁹. Secundū de subditis
sub diuerf⁹ et intulatis capli⁹
cōsummaui. Quibus etiaz capli⁹
fm materiā exempla aptata et
appropriata cōiūxi que nostris
tempib⁹ vel ppe nostra tpa con-
tingerūt. Et ego qdem in plurib⁹
hoc viciui vt terras ciuitates et

oppida notata nō ponerē i qb⁹
rerum gesta patrata sunt eo q
ipsi ad huc viuētib⁹ et fugienti-
bus hūc glorie fauorem veream-
biam facere formidatē. et vtiqz
in hoc nichil imitari volenti de-
pētyl legēti. Interdū etiā et di-
cta philosophorū diuerf⁹ locis i
serui. Atte igit⁹ pat⁹ sancte labo-
ris mei studiū corrigat et corre-
ctum diuis domibus filiis et fra-
trib⁹ nr̄is rescribendū ocus or-
dinet. vt i nepotes filiorū semē
sanctū vltius tñsfūdāt. Hoc
autē i fine libri lectores singu-
los hūiliter deprecor ut in missa
vna m̄ misero subueniāt. et sub-
ueniri faciāt decedenti qd vñū
a vob⁹ pro tāto labore p summa
remuneracōe reqro. Neqz enī
spēnendū opus legentibus cre-
do ut m̄ hanc vicem repēdere ne-
gent auz vnusquisqz rationis ca-
pax lucide videat omi statui cō-
pōitōni hoīmpz diuersificatas
ip̄i⁹ textus sententias et vniuer-
saz rez narrata gestaz iocunde
nimis et gratissime cōuenire et
vix forte in multis tractatibus
generalius aliqd inueniri. Et si
et nomen ip̄ius bonum vniuer-
sale de apibus prenotauit. Vale
at igitur vestra paternitas et in
euum longum ad deus ordinis
nostri incolumē vos casti pie-
tas tueatur. * * *

Quod erit? et sum? plat? eccie cui
oēs plat? obediē tene.

Quod caput castū i vni
tate ecclesie fideles ha
bēt et huic obediē lata
gunt tāq? regi. Sub hoc rege
ōnes p̄culares ecclesie p̄latos
habent tāq? reges q? vtiq? i cle
ro misterio fidei dominā. Qua
lis autem p̄latus esse debeat
in primo omniū text? ostēdit.

Quod p̄lat? debz esse bone vite et
bone fame. Capi. p̄mū.

Rex inq̄t apū mellei co
loris ē ex electo flore et
ex omni copia factus.
Quid in melle nisi mox sinceri
tas. et q̄b in flore nisi fame re
dolencia designat. Q̄ntu; autē
ad se bonam cōsciēciā necesse ē
habere p̄latū. q̄ntum vero ad
proximū bonā famā. Unde bea
tus augustin? Cōsciēcia tibi
fama autē p̄mo tuo. S; vt sene
ca diat. Pletiq; famā. cōsciēci
am pauca verent. et tales vtiq;
metu peccare cessant nō innoce
cia. Q̄nta demencia ē vereri ne
infamens ab ifamibz. Quid no
stra refert an sursum an deorsū so
nent isti. Sapiēs cogitat semp
qual? vita nō q̄nta sit. Nō enī
vivere bonū ē sed bene vivere.
Nō vt placeas viuas s; q̄lis sis

studeas. Magnū ē nolle lauda
ri et esse laudabilem. Gaudiū ve
rū mihi sapienti cōgīt qd ē ani
mi sui bonis vtiq; fidentis. Co
gita ergo hūc esse sapientie af
fectū. gaudiū q̄litate m et hoc est
gaudiū cōsciēcie bone. verūpta
men necesse ē ad alienā v̄tutē
exercēdā exerceri quēlibet et su
am. et talem suā iſtituat vt pro
uocet alienā. Ipse salutis nostre
p̄nceps ihesus suis p̄cepit di
cens. Sic luceāt opa v̄stra lō
cōm hoīb; vt gloriſicēt patrē ve
strū q̄ est in cel. Et hoc qd in
tus necesse ē vt resultācia lucis
seūdo foras ad p̄mos defeta
tur. Hoc etiā apostolus paulus
ad romanos scribēs dicit. Pro
uidētes lō nō tm cōm deo iſciē
cia scz. v̄p̄etiā cōm oib; hoīb;.
Notādū autē q? text? dicit ex ele
cto flore. Ex redolēcia enī bone
fame p̄lat? eligi debz. nō seipsū
intrudere. q̄a nemo assumit si
bi honore. s; q̄ v̄cat a deo sicut
aard. Ex oī inq̄t copia f̄cis sup
ple esse debz. Qui enī offendit
in vno f̄cis est oīm reus. de tali
ergo p̄lato osee p̄phā ḡtulabun
d? exclamat. Vitis frōdosa isrl
fr̄cis adeq̄t? ē ei. Bon? enī p̄e
lat? bonos subditos facit. Vñ se
neca dicit. Nulla res magis ani
mos i malū decliābiles reuocat

ad rem ⁊ prouocat ad honesta
q̄ maiorū nostrorū ouersacio bo
na. **P**aulatim enim descēdit ī
pectora ⁊ vim p̄ceptorū optin⁹.
frequēter aspici. frequenter au
dit. occurfusque ipse sapienti
um iuuat ⁊ vir aliq̄d in eorū acti
bus trāsit unde non recte p̄fici
as. **E**t reuera si nobis aīn boni
vici liceret inspicere. **Q**uā pul
cherrima; facies q̄ sanctam q̄
ex magnifico placidoq; refulgē
tem viderem⁹. **Q**uiūq; ergo in
stituit culmine aliquo ⁊ non p̄
fiat hic omni amente deterior.
De mō electionis et electo no
stra temporis quoddā memora
bile referam q̄ nobili et sancto
viro philippo milite de mōni
al narrāte cōgnoui. **C**enoma
nens inclita ciuitas et nota est
que dudū sub rege anglie. nūc
aūt regis frācie subiacet pote
stati. hec multis ānis sine vere
vite pastore lāgueāt et mortuo
episcopo electōis dies iūtabat.
At qm̄vix est agregacio aliqua
in personis a deo desolata quin
vnum saltem habeat qui filiali
pietate de mat̄no defectu eccle
sie doleat et gaudeat de p̄fectu
Quidā ip̄si⁹ ecclesie vere cano
nicus ad quādam famosissime
sanctitatis conclusam p̄ digno
episcopo eligendo oracōes peti

tur⁹ accessit. cui⁹ p̄reab⁹ illa cō
mota ab oracōne reuersa est. et
dixit. **C**arissime ego rapta ī ce
lum vidi. q̄a beata maria virgo
patrona ecclesie pro delato ne
gocio ad pedes filij rogata p̄
cessit. cui filius dignāte ⁊ assur
gens. tuū inquit erat mē ⁊ dñā
statuē quēūq; vlueris. **E**cce
dens ergo mater cristi cū āgel
scis q̄si de negotio tractatura tā
dem reuersa dixit. **P**lacet m̄ fi
li de cōsilio honorū mauritium
quondā archidiaconū treceles
in episcopū p̄fecti cenomānis.
⁊ fili⁹ digne inquit elegisti. sic
fiat. et mox reclusa canōico. **V**i
de ergo km̄e ut secretū habeas
quūq; factus sit qd̄ audisti. **E**f
fusus ergo vir plus ī lacrimas
pre gaudio ⁊ stupore dñm bene
dixit. **Q**uo autē ordine fieret
p̄pter eligētum puerhonē nec
suspiciat q̄dem poterat. licet p̄t
hoc fieri nō dubitaret. **Q**uis au
tem hic mauritius fuerit breui
ter referamus. **I**n trecelesi eccle
sia archidiacon⁹ cōstitutus cir
cūbat dyocēsim pedes et eā in
solo baculo in predicacōis offi
cio visitabat. **A**rchidiaconatu
vero postmodū de relicto mona
steriū migrat monialium quaz
elemosinis nutritus fuerat ad
huc puer expectat. ut eas ad

emendatorem vitam corrigeret
 ⁊ eundem terre populum predica-
 tionibus erudiret. **N**ec eum fefel-
 lit effect⁹. **Q**uid plura. **A**d ele-
 ctionem ventum ē. **E**nomānis
 electi sunt duo. prepositus ⁊ de-
 canus. quorū primus vitē sensat⁹
 et nobil⁹. alter vero litteratus
 et diues erat. **N**eutro igit⁹ al-
 teri volente cedere dixit decano
 prepositus. **M**ichi quidē episco-
 patū expedit nō video. sed nec
 tibi. **M**ichi suffiat honor. tibi
 diuitie. **C**edere tibi nolo nec tu
 michi. **N**ichil ergo restat nisi
 iam ī parte dilapidatam eccle-
 siam per nostrum litigium fun-
 dit⁹ eneruata. **V**ellem igitur si
 velletis ⁊ vos vt inter nos vitū
 vite probatum et humilem con-
 corditer postulemus q̄ confusio-
 nis nostre ruinas velit et vale-
 at reparare vlt⁹ restaurare. **E**cce
 venerabilis ille mauicius vit in
 omni norma iusticie singulariter
 decoratus qui etiam totum mun-
 dum posset diuina prouidentia
 gubernare. **P**resto enī sum cū
 meis omnibus tantum hominē
 postulare. **E**t credo certius qd
 deo et salutē sue aduersabitur
 cōtradicens. **H**or decanus sub-
 radens. sic fiat inquit h̄ illa con-
 ditione. si idem episcopatum
 acceptū nolueat michi cedere.

Qui mox prepositus exultabun-
 dus iclamat. **R**atificetur igit⁹
 et fiat. **E**t mox fca est postula-
 tio consensu omnium ⁊ firmata.
 decan⁹ autem presumebat mau-
 riciū numq̄ acceptare presula-
 tū. preposit⁹ vero dignius ī su-
 mebat casti amorē coactum san-
 ctum virum propter salutem
 multorum non audere respuere
 iam oblatum. **M**issi ergo duo
 canonici inuenerunt eum scdm
 quod solebat ī via pedire ad p̄-
 dicandum euntem. **I**tters igit⁹
 sue vocacionis ostensis. res-
 pondit ille. **I**bitis ad hospitā
 nostrū. vespere autem fca predi-
 catione redibo. et mane qd dē mi-
 nus dederit respōdēbo. **E**t factū
 est sic. **S**edētib⁹ illis ad hos-
 picū pcessit ille ⁊ predicauit.
 audiuit ip̄s⁹ cōfessiones vsq̄
 ad vespem. **S**edit domum.
 salutabat hospites. īcenatus ora-
 toriū intrat. pernoctat celebs
 in precibus. respōdet mane ca-
 nonicis. **C**onsilium dei et ma-
 tris eius negare non conuenit
 qd offertis. **Q**uid plura. **A**dig-
 no honore recept⁹ cathedraticū
 cōsecrat ⁊ tāto regimie claruit.
 vt īfra quīgētos ānos similis
 ei fuisse non credatur. **Q**uid
 mirū. valde agruum fuit vt tali-
 ter electū tale regimē sit secutū.

Qual' prelat' esse debeat ocul' cordis p'esse de fidei's hoc videat & relegat. Qual' aut' prelat' esse debeat. b'us aug'. ostēdit i regula sua dicens. Ipse qui vobis p'est nō se existimet potestate domināte. s; caritate seruiēte felicem. honore cōm vobis prelat' sit vobis. timore corā deo subiect' sit pedibus vestris. Circa ōnes seipsū bonorū operū p'beat exēplū. corripiat iquietos cōsole't pusillanimes. suscipiat infirmos paciēs sit ad omnes disciplinam libens habeat metū. i'ponat. Et q'uis utrūq; sit necessariū. tamē plus a vob' amari appetat q' timeri. semp cogitās deo se p' vobis redditurū esse mōnez. vñ'os magis obediendo nō solū vñ' h' etiā sui miseremini q' inter vos q'to i loco supiore tñto in p'islo maiore versat'. Ecce discretissim' q' bene & q' perfecte statū debitū prelat' & nichilomin' opendi' ose descriptit. Sed sanctus & venerabil' benedictus i regula sua quā p' augustini tpa annis mltis debet prelati statum plane distinxit. Abbas i'q' qui p'ces se dign' est monasterio. semper meminisse deb; qd dicitur & nō men maioris fās implere. xpi enim agere vices i monasterio

credidit. Et i'f'm. Memoz sit semper q'a doctrine sue vel discipulorū obediēte vtarūq; rez itre mēdo iudicio dei fatiēda erit diffusio. Sciatq; culpe pastoris imminere q'tq' i ouib' p'familiis min' utilitatis poterit iuenerē. Et i'f'm. Cū aliq's suscipit nō mē pastoris discat dei doctrina p'esse discipul'. idest. oīa bona & sancta factis āpli' q' dictis ōi dere ut capacib; discipline. mā data dñi vñ' p'ponat. Duns vñ' ro corde & simpliciorib' fās suis dina p'cepta demōstrare. Diaw ro q' discipul' docuerit esse vñ' na i suis actib; vñ' fās idic; nō esse agēda ne alijs p'dicās ipse re p'bz efficiat. Qui aut' alit' p' ee gessit loco ignominie ē ap'd idignū dignitas. Prelat' enī q' subiecto nō p'fuit nec sibi p'dest. Magna vñ' pars iusticie i se vedit q' p'derit alteri. Op' ē enī aliquo ad quē mores nñi se erigāt vbi ad regulā p'ua torngas. Aliq's vir bon' eligēd' ac sēp añ oculos habēd' q' tāq' spectāte viuam' & oīa tāq' illo videntē faciam'. Sic ē rex prelat' apū fidelū q' mellei coloris epistens ex el'co flore et oīi copia fās ē.

¶ Q' ingenio pollētes preferēbi sūt. Capitulū secūdu.

Reges plures ī vno alie
ario sepi⁹ ichoāt. Et q̄
de h̄ tēpore apostolorū ī
p̄mitua eccl̄a s̄m q̄ paulus ad
cor̄thios scabit nō multa sapiē
tes s̄m carnē nō multa nobiles
nō multa potentes. postea tñ ⁊
maxime nunc vt in p̄nta videri
potest. multa sapientes sed heu
p̄pter carnē. multa nobiles sed
in carne non ī mente. multa po
tentes nō ad p̄tegēdū s̄ ad op
pamendū paupes clericos per
ecclesiās procreāt. Tales mo
rigeratis ⁊ spūalibus viis p̄ su
os oplices p̄ferūt. De talibz
ecclesiastes dicit. Vidi suos in
eīs ⁊ p̄cipes quasi seruos am
bulātes ī terra. Si ergo culpabi
les sūt q̄ lātos potētes nobiles
sine moribz et carnales morige
ratis et spūalibz viis p̄ferunt.
qualiter illi damnandi sūt qui
stolidos ⁊ ybiotas ⁊ sine vllō in
genio natūali eligūt ī p̄lato. *¶*
Nam īgenio callentes ⁊ puidi
semp̄ abiliores sūt ad oēm actū
bonū dūmodo non dñeēt malig
nitas volūtati. Tales enī etiā
sūt multa sc̄a lāz vōis capaces
sūt. ⁊ ideo facili⁹ a leuioris vite
dispēdio ad viā stabilē ḡae cō
tunē. Qz vero ybiote ⁊ sine lris
sūt rudes itellāi ⁊ mētis stolidi
tate mutabiles vix vñq̄ flectū

tur in bonū. s̄ de malo ī pei⁹ faci
lime deuoluūt. Vñ seneca. Vñ
res stulticia abiecta sordida ser
uif multis affāb⁹ et seuiſſimis
subiecta euētibz. hoz plures heu
in maioribz dignitatibz cōstitū
tos ⁊ vidim⁹ ⁊ videm⁹. De ill⁹
vero q̄ natūali callebat ingenio
etiā in statu vite leuioris elcōs
ī regimine p̄batiſſios vidi⁹ et
tāto feruētiores ī ciuī p̄mōrū
susceptis officiis extiterūt qñ
to tepidiores a ciuī p̄a aī regī
mē ī vāitatibz de fluxerūt. Hic
accidit q̄ qdā canoica in electi
one pontificis ducere discorditer
nō valētes ea obicōe in p̄positū
⁊ decanū vota sua singuli tñstu
lerūt vt nullū extra gremiū ec
clesie postularēt. Ilī aut ī par
tez secedētibz vt de pōtificis ele
ctione liberos ordiāret. vn⁹ ca
noicōz p̄adī horā differre rei
sans extra capitulū ī tabnā p̄
imā decuraret. p̄asusqz ad tes
seās ludē cōsedit. Eāt aut iuue
nis vite leuissie s̄ miābili sup
modū callebat ingenio affabil⁹
oibz ī bonis natūalibz īsignit⁹.
Facta ergo collatione inter se p̄
posit⁹ et decanus viderūt quia
in suis omnibz spūalē p̄ ydoneū
nemine iuenerūt cōuenerūt in
hoc q̄ canoicū illū iuuenem qui
tā miābili callebat ingenio in

pōtētiā elegerūt. **F**acta ergo denūciatōe capitulo ordinat pcessio. p̄gunt p̄cessionaliter in tabernā. inueniūt iuuenēz ludo nudatū renitentem cū lacrimis ī aera rapiūt. portāt ad ecclesiā in cathedrā collocant et sic ad ecclesiāz oporūo tpe cōsecratur. **Q**ui statim vt se vidit episcopū mutatus ē in vīz alterum. **D**ia que erant digna officio a deo in se p̄fectissime ordinauit vt nullū antiquę vite v̄stigiūz remaneret. s̄ vt credi posset oī tpe p̄fuisse. **N**egotia autem episcopatus tali modo gubernabat extēse ut nichil horū eū in exercitio sp̄itualīū īpediret. **Q**uid imit? **D**onū sup̄ueniens v̄tutis ḡuite natural' boni cōuenientiam īformauit. **V**ic **S**eneca dicit. **S**i vis tibi oīa subicere. subice te ratiōi. **M**ultos regere poteris. si te ratiō repperit. quē admodū flāma que surgit ī altum iacere et deprimi nō p̄t. nō magis q̄ quiescere. **I**ta noster aīn? in motu est eo nobilior et actuosior quo vehemētiōz fuerat. s̄ felix q̄ ad meliōz hūc impetum dedit. **L**icet aut in iuue ne isto p̄aus debito v̄tutē eligentib? eum tam bene et fortunatē successerit. nullo modo tñ in cōsuetudine est trahendū. vbi

via certior poterit iuueni. proinde qđ factū opus sit vbi in cōgregacōne aliqua plures sapiētes. nobiles siue potētes siue vita v̄l morib? p̄minere voluerant t̄ptus elegāter ostendit.

Que insolentes reprimendi sūt.

Capitulum tertium.

Ed cū adulti esse ceperint supple hñ q̄s diximus insolētis oēs cōcordi suffragio det̄tiores neāt ne distrahant agmina et excitent sedicōes. **S**tati enim vbi tales cornua ceperint cingere libertatis ab ill' qui sanctiōes sunt et in v̄tutib? p̄uēctiores t̄p̄mendib? sunt et arcandi et ab cōmibus officijs sul' trahēdi. ne vlla det̄toreis occasio malignandi. **C**ōtra tales clamat ezechiel. **T**olle a barum tolle coronā. **Q**uid ergo? **N**ūq̄ contra l̄atos iuehimur. **N**ūq̄ nobiles abhōiābiles dicimus aut potētes. **M**inime. ymmo si tales aliq̄ cōgruis apti morib? cōprobāt s̄m ap̄lm duplici honore digni sūt. s̄ heu maxime nūc sine caritate sc̄a īflat. **N**obilitas carnis plerūq̄ in morib? degenerat. potēcia se te oēs turpiter abutunt. **P**aulus quondā mūdum circūies et

in lege doctissim⁹. stulticia tñ
p̄dicatōis saluos fecit credētes
Petrus proiecto rethi ⁊ naui
cula derelicta romanū subegit
iperiū. **E**t nūc nūc sūmi apicis
pontifices credūt nobili s̄ tepi
do saḡne infantiliū eccliam q̄ fun
data fuit saḡne robustorū mar
tiz stabilita. **A**bhit. **I**lle q̄ sāficia
t⁹ ab vtero **I**heremias cū a dño
vt p̄fesset popuḡ v̄rē clamauit
dicēs. **A** a dñe nescio loq̄. ⁊c.
Nec mīz q̄a ioseph i figura xpi
⁊ oīm prelatorū p̄stās fr̄b⁹ pa
storib⁹ dixit. **N**ō videbitis faciē
meā n̄ fr̄m vestrū minimū ad
ducentis michi vobiscū. mimū
intelligens subbitorū quē illi nō
traxerāt qñtū in eis ē exhortati
onib⁹ ⁊ exēplo. **E**t heu q̄ multa
carebūt tūc bāstia visione dei
fice faciei. **M**ō precepit moyses
vt hyeremissacius prelatū sig
ficās portar; iūq̄tatē filiorū isa
hellu. bbitorū sc; i tēra solitāā
inferni q̄ deserta ē oī bono. **E**t
vt lucidi⁹ figura misterij videā
ē. isra iussit dñs vt tolleret oēs
p̄ncipes populi ⁊ suspēder; i pa
tabul̄ contra solē ⁊ hoc ideo q̄a
populū pmiserūt cū madiātis
fornicari. **Q** q̄ durū iudiciū in
hīs q̄ p̄sūt. **D**e vno taliū sup
presso noīe q̄d actū sit referēte
q̄dā spūali viro theutonie atq;

p̄bato referēte. **I**uueis q̄dā in
theutonie p̄tib⁹ ex saḡne prin
cipū plenissie generosus s̄ mo
tib⁹ ⁊ vita degener episcopatu
male fūctus accepit. q̄ rapinis
et luxurijs v̄rē de p̄mo. s̄ in
ueatibissime postmodū operam
debit. **C**astigauit autē eū dñs
flagello multiplici. sed a; abu
teretur eo in superbiā debet eū
dominus in reprobam mōtē.
Qua in hora veneābilis cōrad⁹
deo dign⁹ hildemēf episcopus
ad matutinas in tempeste no
ctis filēcio surrexerat illisq; di
ctis resedit ad studiū factur⁹ in
die s̄ monē. **N**ec moā rapt⁹ in
sp̄itu videre se visus ē ep̄m quē
dā velata facie s̄ i filiis ignitū
ad tabunal iudicis capi. **M**ox
assūt tria vultu satellites. ac
cūsant ep̄m vn⁹ in rapina ali⁹ in
cebe hoīm at; ali⁹ i luxurijs lu
bricatē. **T**ūc iudex assessoribus
suis. **A**ccusata discutite. librate
iudiciū ferite sententiā. **N**ec mo
ra assessores parent. **I**udicia fe
rūt i omune sentēciā. iudex ap
pbat latā. **A**ccedūt mīstra sup
fuliginē nigroes ⁊ ablata mitra
de capite annulum casulam bal
maticā ac reliq̄ episcopalia v̄sti
menta detracta ad pedes iudi
cis ponunt. nudumq; relictum
cū clamore capiunt eiulātem et

a facie iudicis trahūt. ad tarta-
 ra nichil seū pret peccata por-
 tatem. **E**x assessores iudicis
 surgūt et cū tātu sonoro subiū-
 gūt. **D**uz temp⁹ habemus bonū
 ad ōnes operemur. **H**is viis in
 spū dictus hyldemēs episcopus
 in se reūsus cogitare cepit. quis
 nā fuerit ille miserabilis presul
Cū ecce quidam ad hostiū pul-
 sans intromissus est. clamans
 auz lacrimis talem episcopū in
 proximavilla venisse de vespere
 et sub eadē noctis hora repenti-
 na morte subtrahūt. **Q**uo audi-
 to scūs p̄sul miserrimo illi defū-
 cto doluit. et licz inaniter q̄tū
 ad subuentionē p̄ pietate tū la-
 crimas amarissimas fudit. **C**ō-
 siml in malicia ut m̄ frater al-
 cioris cordis et vite retulit. **Q**ui
 daz archiepiscop⁹ theutonie fu-
 it q̄ ifelicissima morte defūct⁹.
 auidaz sanctissimo i vita vero i
 visione ostensus est tali modo.
 Viditq; q; aīa illa auz miro cru-
 ciatu a corpore trahēbat et i in-
 fernū demoniorū pancipim ca-
 thedra residenti p̄stabat. quez
 officiose salutans valde. potulū
 aū se positiū obtulit veniente di-
 cēs. b̄nuemiat beneueiat archi-
 p̄sul **E**cce bibas de potulo meo
 q̄a michi lōgo tēpore fideliter
 et infatigabiliter deservisti. **E**x

q̄dem archieps acceptare trau-
 sans. cōsatus enī erat nichil bōi
 esse in potulo. tādē a ministris
 violenter est cōpuli⁹ accipere
 potulum de manu p̄ncipis et bi-
 bere qd̄ hōerebat. **N**ec mora p̄-
 aures et oculos. os et nares sul-
 phurea flāma surrexit et sic et
 mis incēdijs est addit⁹. **E**cce q̄
 lis finis indigne suscipiētes pa-
 storem aīa accepit. et nichil
 omin⁹ indigne regētes q̄ terri-
 bil vīdēciā dānauit. **V**ide ergo
 lector q̄ vīdēciā nō solū ecclesie
 s; et ip̄i cordi suffragio et nec
 onem talūz expedit. **V**ide et
 ipse archiepm̄ in gallie partibz
 virū lātū et nobilem circa quē
 tal vīdēciā contigit nutu dei.
Deuotissim⁹ i p̄ncipibz et p̄ fā-
 cie lud mic⁹ ānc erit ab in car-
 nacōne dñi. **E**cce. xxxix. et isti-
 gante fratre henrico dicto de co-
 lonia ordinis predicatorū. predi-
 catore peroptio. **I**p̄e rex sub pe-
 na mortis cōgregari fecit pati-
 fūs nephandissimū librū iude-
 oz qui thalmuth dicūt. in q̄ in-
 audite hereses et blasfemie contra
 xpm̄ et m̄tē ei⁹. locis plurimis
 scripte eāt. **H**ui⁹ libri diuersa
 exēplaria ad obutēdū parisijs
 allata sunt. **F**lentes ergo iudei
 adierūt archiep̄sulem q̄ regis
 cōsiliari⁹ sum⁹ eāt. et pecuniā ei

per seruatione librorū innumera-
bilem obtulerunt. quod corruptus re-
gem adijt et aduolūtatem suam
iuuenilem animū mori iuertit.
Redditis ergo libris iudei solē
nem diē agi cōstituerunt omni an-
no. sed in uanum. aliud spiritu dei
ordināte. Reuoluto enī anno die
certo et ipso loco quod libri crecabi-
les redditū sūt iudeis hoc est in
vicenijs apud parthius. dicitur ar-
chiepiscopus ad cōsultationē re-
gis ueniens diuino uiscerū dolore
corruptus est et eadē die cum ciula-
tu magno uite finē accepit. fu-
git autē rex de loco cum tota fami-
lia nimirū uerens ne cum archie-
piscopo diuinitus feriretur. Nec
multo post istigante dicto fratre
henrico iudeorum libri aggregati
sunt sub pena mortis et in maxi-
ma multitudine combusti sunt.

Nota autē lector quod omnes
orientales iudei hereticos et exco-
municatos reputant hos qui con-
tra legē moysi et prophetas hūc
librum qui talmuth dicitur rea-
piunt et conscribunt et tū archi-
presul legis casti defendit talē.

Quot modis peccat et reus ē
quod tales prelatos creat et elegit
duobus uisibus dici potest. Pec-
cat in auctorem. peruertit ius
tabulatur. Pax stat ecclesies
pro quo reus hic feratur. Pec-

cat in auctorem deū scilicet. Un-
de per ezechielem dicitur. suffi-
ciant uobis scelera uestra domus
israhel eo quod iduperatis alienos
et inuicatos corde. Peruer-
tit ius. ecclesiastes. Vidi ser-
uos inequis et principes quasi ser-
uos ambulantes in terra. Tabulat
pax stat ecclesie. Vnde salomō in p-
bhis Qui mittit lapidē in acū
mercurij ita quod dat insipienti ho-
norē. Pro quod reus hic feratur id
ē quod indignos eligit. Vnde per ezechi-
elem dominus clamat. Tolle ci-
datam tolle coronam. Talibus
enī aufertur ē oīs honor et ple-
ctēdi sūt insupia dei.

Quod prelati debet esse sine
crudelitate. Capi. iij.

Omnis inter auctores
quod rex apud nullū habet
auleū maiestate tantū
armatus. Auleus pro seuerita-
te et crudelitate ponitur in scrip-
turis. Isto auleo carebat prin-
ceps pastorum castus quod discipu-
pulos suos instruēs dicit. Dis-
cite a me quia mitis sū et humi-
lis corde et iueietis regem aīa
bus uīs. Vbi enī humilitas ibi et
pax. et arma et gladius in uia sup-
bi. Maiestate tū armatus ē pro-
latus. bū sola facies eius in oculis
honorū subditorum timorē pau-
ter est et amoris. Vbi uero tales

subditi nō sūt oīa naturā tāde ī
corde p̄lati seueritatis debz au
leus generari. sicut quondā ad
uersus saulū recalcitrantem sti
mulus in ipso fōte bonitatis ex
orsus est dum eum maiestatis
sue luce cecitū potenti v̄tute p
stauit. **S**ed nūq̄ cecidit eū vul
nere sup̄ vln⁹. **N**ūc audi qua
liter acule⁹ mitigat⁹ est. surge
et ingredere ciuitatez. **E**t statū ī
fra. et ceciderūt ab ocul⁹ ei⁹ tāq̄
squame ⁊ vīlū recepit. **N**on ho
stilitate. sed misericorditer pūpi
git a ule⁹. cecatus est vt ḡiori
lumine potiretur. prostratus ut
stabili caritatis affcū infatiga
biliter fulcret. **H**uius exempli
ḡra malle debz quisq̄ p̄elat⁹
de nimia pietate q̄ remissionez
dicat. q̄ de seueritate nimia iu
dicat. **M**edius aut tenere opti
mum iudicam⁹. **D**eclementia
p̄ncipis ad neronem seneca sca
bens sic dicit. **N**ec p̄miscuā nec
vlgatē oportz habere clemēciā
q̄a tam omibz ignoscere crudeli
tas est q̄ nulli. medius aut tene
re debem⁹. **S**ed q̄a difficile est
tempeamentū quidq̄d eis plus
futurū est in partez huāniorem
preponderz. **C**lemēcia in q̄cūq̄
domum peruenit eam felicez
tāquillamq̄ prestabit. s̄ in re
gia quo rarior eo miābilior. **N**ō

debet itaq̄ p̄latuz seua et ī ex
orabil ita. **O**ptimū exemplū
p̄lato cōstituiam ad qd̄ infoz
met. vt se talē aulibet exhibe
at q̄lez sibi dū vlit. **C**lemēcia
nō t̄m honestiores sed potēcio
res prestat cōnamentoq̄ im̄a
toz ē similis ⁊ certissima salus
placato tranquilloq̄ regi. fida
sūt auxilia subditorū. **N**ec p̄t
quisq̄ habere bone ac fide volū
tatis ministros q̄b⁹ iūuolē tē
pore pacis v̄tē. **H**abere clemē
ciam p̄ncipem decz vt quocūq̄
venient māsuetiora oīa faciat.
Nullū animal morosius. nullū
maiori huānitate tractādū ē q̄
homo. nulli magis parcēdum.
Iracūdisime ac p̄ corp̄is capa
citate pugtissime apes sunt et
auleos in vulnere reliq̄ūt. **S**erp
ipse sine aculeo est vt audistis.
Roluit euz natura seuum esse s̄
virtute cōstātem. **E**xemplū hoc
magnuz regi bus ingerens. **E**r
rat si quis exīstimat tutū esse
regē ibi. vbi nichil a rege tutū
s̄ seuitas seuitate paciscēda
ē. **T**̄m necesse ē ut timeat q̄ tū
timea voluerit. **U**num ex īex
pugnabile iūuamētum amor ci
uium. **C**ū ciuibz atq̄ ignotis
atq̄ huilibz eo modēat⁹ agē
bum est quo minoris ē afflicis
se eos. **V**enerabil⁹ ⁊ deo dign⁹

guarbus cameracensis epus si-
cut a fratribz p̄dicatorū audiui
cū in via contra aduerpiēses he-
reticos apud fluginense mona-
sterium brabācie in regulari ob-
seruatione strictissimū vitaz su-
am sine beatissimo terminasset
in ipso tpe migrationis auidam
frat̄r p̄dicatorum p̄ somnium
apparuit ī gandauo. Cui frater
quomodo iquit pater tibi est.
Et ille. Hortu⁹ iquit sum debi-
tum cōmune soluēs condicōnis
hūane. Quomodo inqt. Ecce
ad satis gues tūleo penas prius
qm̄ ad gloriā tūl fere expur-
gand⁹. Et mox frater. Et que ī
qt̄ pene causa. Cui ille. Rm̄ia
seueritas inqt̄ me culpabilē red-
dit et purgādū. h̄ via ista q̄ cō-
tra hereticos p̄expurganda ec-
clesia auidi⁹ inhiabā penā meā
iminuet. et accelerabit gloriā;
iā dilatā. Discāt ergo p̄lati. n̄
cogat nc̄tas nimie seueritatis
aculeū nō habere. maiestate tā-
tum armati vt bonis subditis ti-
mori sint pariter et amori.

Quod vnus prelat⁹ sit in eccl̄a cui
oēs subditi obediāt tamq̄ filij
patri. Capi. v.

In vno aluexio prin-
ceps vnus q̄ tantū regi-
bus in signibz dñatur et

hoc fm̄ leges et canones atq̄ssi-
mis tēporibz ordiātas. **U**n⁹ dñā-
tur ipio. vn⁹ regno. vni⁹ gēti
p̄nceps vn⁹. vni⁹ p̄ciue iu-
dex. vn⁹ ciuitatis p̄sul exigit
et hoc p̄pter cōcordiā vnitatis
et pacis om̄imode firmitatem
fm̄ v̄bū dei. **N**ō potest duob⁹
dominis seruire. **O**mn̄e enī reg-
nū in seipso dñi sū de solabitur.
Nō igitur ī vno corpore caput
biforme cōstituas et irrationem
chimere sustineas et ruinas. **R**e-
corderis p̄pe n̄ā t̄pa q̄ntē cōfusi-
ōnis hōrroz q̄ ruinosā iactura
dissidij cōsulauit eccl̄a; fm̄ illō
sc̄m̄. **C**ū frederic⁹ ip̄ator expul-
so alexandro papa. aliū extra eū
pōtificē ī roma cōstituit. dñi mis-
enī tūl alpes et it̄ra ex m̄ā cōfusi-
tibz nō solū aliaz mūdi p̄ciū et
exteris nacōnes. v̄z primā et
nobilissimā; lūbardia p̄ciū hē-
tīcorū feditas q̄h ir̄pābiliter
maculauit. a q̄bz nuper āno sc̄;
ab īcarnacōe dñi. **C**. cc. liij. bea-
t⁹ petr⁹ p̄or f̄m̄ p̄dicatoz ī v̄o
na felici morte m̄ltat⁹ ē et paul-
sus. **S**i ergo romā mūdi v̄ticē
tā valide paulit biforme caput.
q̄d ī mēbris futur⁹ sit q̄ minora re-
gimie fulciūt. **H**ui⁹ biformita-
tis occasiōe pestifera nō solū m̄l-
tas et magnas eccl̄as destructas
vidim⁹ ymo m̄orios p̄ncipat⁹.

Non ergo in vno alueario ecclesie plures sint reges. sed vnus qui regibus insignibus dominetur.

¶ Quod prelati fulgeant eloquentia et puritatem habeant in officio. Capitulum sextum.

Rex apud in fronte macula quabam quasi quodam hyademate candidatus.

Et hoc quod est quod zacharie prophete patet. Sume argentum et aurum et facias coronam in capite ihesu. Quid in argento nisi eloquia domini casta. Et quod in auro nisi conscientie puritas et preciositas designatur. De hijs boni prelati coronas in capite portant dum verba veritatis quam alij predicant. ipse iustus in mente gerit et in omni tempore primis foris ostendit. vel coronas ab hominibus dicere possumus secundum statuta ecclesie infulas prelatorum quibus non omnibus. sed fere solum episcopis licet. Abusue tamen quidam abbates de nouo in magna mole pecunie hijs virtutibus. Abusue inquit. nisi forte vsum paucorum dixerit directum contra iura civilia quam vsum tunc non dicunt. nisi quantum etas legitima hominis in octoginta annis plene approbasset. Certus sum autem quod istud nisi in paucissimis et specialissimis quibusdam gallie monasterijs vt in monasterio sancti

dyonisi et cluniacensi antiquis temporibus non fiebat. quibus tamen tunc propter vite clementiam specialibus privilegijs concessum. Tunc et hijs digne satis romane curie cardinales qui gerina sancta fidei noui et veteris testamenti videntur regere totum orbem. et hoc bina cornua in infulis pretere cōparant. Et hec quidem in hijs plerumque quam de nouo virtutibus illi locum nequaquam habent. Cum verumdia refertur hoc quod vidi. Acquiscentium monasterium est maximum atque ditissimum in attrebatensi dyocesi constitutum. Huius monasterij abbas qui vix prima spiritualis regule clementia cognouit tanta summa pecunie cornuum istorum apicem attingit. quod ecclesia sua plus quam in decem milibus libris obligauit fides fidei nimis et plena rebus.

¶ Quod prelato dānabilis est cultus superfluous. Capitulum vii.

Nobili signo cultus alteri rex pre ceteris non ornatur. Sic cultus superfluous in prelato dānatur. Quia magnus ille prelati pontifex Augustinus. Purpure forte decet episcopum sed nullatenus augustinus. In iconia beatissimi patris augustini scriptura hijs versibus legebatur. Ordo gemarum designat

septuaginta. **I**psē quibus pree-
rat septuaginta polos. **S**oli p-
meritis est tradita tanta pote-
stas. nec successit ei pastore ho-
nore pati. **S**i ergo augustinum
viventem non decebat ornatus
claustralem qualemcumque mag-
nū quomodo decebit. **O**ccur-
rit michi in via quidam alioris
ordinis abbas cum multorum eq-
rum robore atque familia. ut po-
tius ducem aut comitem credi
dissem nisi eū in facie cognouis-
sem. **S**preuerat in sacerdotibus
rotundam communis habitus cap-
pam et tabardum quem gallica-
canem dicunt id est vliegheer in-
duerat. **V**estes eius ex scarlaca
morata varia duplices virge-
nua attingentes. ocreas habebat in-
crutibus quales eis inate essent si-
ne plica porrectas. **N**ec aliud
defuit nisi sectum in capite quod
non minus quam noui troiani mi-
litem loqueretur. **P**rochordus ubi
zona principis casti in iherusalem
venietis. ubi nobilissimi Johā-
nis baptiste ex pilis hirsutis ca-
melorum zona. ubi meliorum cili-
cium beati benedicti ac hilarionis.
Dicto quidem de prefato abbate qui
induit tabardo habitū spreueat
mochale. videamus exemplū quā-
te enormitatis sit atque peccati
cuique religioso habitū deponere

vel ad horā. **E**rant in quodā
monasterio nigri ordinis tres
mochi in omni lasciuia dissolu-
ti. **C**umque una die cum sociis
in thalamo ad epulas consedis-
sent. vna buccella panis imersa
subito strangulat. cuius morte
nec verecundia saltem passi duo
reliqui derelicto loco eminus in-
ta prandium perfererent et sic in
claustro sociis euentum mortui
nuntiarent. **N**ec diu postea du-
dicti duo socii non recogitando
quod actū sit ad balneandum in flu-
uium iuxta cenobium nudati ve-
stibus descenderent vnus ad pro-
fundiora digressus submersus
est extractus et sepultus. **R**elictus
post hec tercius vespere de mi-
tum pergens discalciasset se. mo-
chus submersus nudus apparuit
ei dicens. **E**cce quanta pena dam-
natus sum. tu autem quid facias nunc
saltem cogita. **E**go quidem innu-
dus et lubricis digne punitus
excrucior. si illud multum ad ve-
recundiam damnationis accumu-
lat quia sine habitu nudus a de-
monibus iradeor. tu autem da-
michi in quo signum mee damna-
tionis ostendam. **N**ec autem
audiens turbatus monachus
cito detrahens togam tybie se
moralem roganti debet et sic
defunctus repente disparuit.

Hic res. **D**ix dies illuxerāt auz
tātus fetor claustra ābituz occu
paret. vt se ōnes ex tūgi horro
re fetoris pte angustia occlama
rent. **P**arātē aut monacho q
sibi expere otigisset. q̄nta ē vn
biq; dicta toga et tādē inuēta
est fetidior ōni cadauere et sup
fuligine; denēgrata. qua humo
celarius coopta in āmiracōez cō
uerſi monachi plozauerūt. **D**i
ctus vero socius defūcti ad ordi
nem fratū minoz repēte tranſi
uit et vsq; nūc tāte rei certus te
stis et felix viuit. **S**imili mo
do q̄dam mōchus aſterciens for
dinis in theutonia fuit certis
fima fūs ordinis predicator te
lacōe didicim⁹ i acuta febre labo
rās itolerabili labore estuās cū
auallā sū hitus exuiſſet fragor
tātus audit⁹ est vt domus infir
moz corruisse ab hīs qui iace
bant in dormitorio putaret. **E**t
cū quidā vir sanctus iuxta posi
tus erat; et sup modū tēnt⁹ ex
tūſ; apparuit ei demon dicēs
Pre indignacōne nimia frago
re istū maximū excitauī q̄a ipe
diuisti me orde tua ne mōchū
illū exuentem habitū ordinis i
corpore rapere cruciandū. **N**ec
moza monach⁹ ille deuot⁹ et sanc
tus hec audiēs. statū ad egrotā
tes egrediens inuenit mōchum

habitū ordinis exuiſſe. quem le
miter correptū et habitū reindu
tum amonuit cōſtitū. **N**ec diu
post. ut cōſſus est et absolutus
cretauit optie. h̄ pass⁹ postea
readiū in magna deuocōne de
fūctus est. **Q**ual aut suorū
dei in religione habit⁹ esse debz
Beat⁹ Aug⁹. i regula describit
dicēs. **N**ō sit nōbilis habit⁹ ve
ſter nec affectetis veſtibus pla
cere h̄ moribz. **E**t infra. **V**eſtes
veſtras in vnū habeatis sub vno
cuſtode vel duobz vel q̄t ſufficiat
poſſūt ad eas exaciēdas ne a
tinea ledaat. et ſicut paſcimi ex
vno cellario ſic induamini ex
vno veſtiario. **S**i fieri pōt ad vos
non pertineat q̄ vob indumentū
p tempoz congruēcia pſeatur.
vt hoc accipiat vnusquisq; vtm
q̄ alius habueat duz tñ vnici
iq; put auq; opus ē nō neget.
Si aut hinc inter vos contēcio
nes et murmura oriuntur cum con
querat aliq; detritius accepisse
q̄ a prius habuerat et indignū;
ſe eſſe q̄ nō ita veſtiebat ſicut
alius frater veſtiebat. hinc vos
pbat q̄ntum vob deſit i illo ſcō
interiori habitu cordis q̄ p ha
bitu corpis litigatis. **E**t beatus
benedict⁹ precipit in regula ſua
dicēs. **V**eſtimēta ſūbz fm lo
corū q̄ntatem vbi habitant veſ

aeris temperiem denitur. In frigidis regionibus amplius indiget. in calidis minus. Hec ergo consideratio penes abbates est. Et infra. De colore autem et pretio monachi non causentur. sed quales inueniri possunt in provincia ubi habitant aut quod vilius comparari potest. Ecce quales vestes quanta pretij forma determinat a sancto patre. Quod vilius inquit comparari potest. Rursum autem isto tempore miles pannum et monachus per cuculla vel tunica partuntur. Hinc seneca moderamen vestis insinuat. Sic omnis inquit nostra frons populo conueniat. nec splendeat toga nec sordet quidem. Eius ergo non quod placet. sed quod necesse est. Que est virtus. superuacua contemneret. primo tunc amitteretis cum necessaria contempseris. Nec hec sola sed et discas ipsam vitam contemnere quia illam nemo bene reperit nisi qui contempserit. Quis est pauper. qui sibi videtur pauper. Que sunt maxime diuitie. non desiderare diuitias. Quis minimum habet. qui minimum cupit. Hic in illis abire superflua qui se iactant omnia dereliquisse. paupertatis nomen habere gestiunt non virtutem. videri volunt

mundum fugere sed rebus herent. De re iterum re et si vilitas secularum et nobilium precepta. sed re vilitatem et tertium re preceptum inconveneritissime monachorum. Et hec quod permixta sit atque damnabilis religio atque claustralibus exemplo manifestissimo declarabo. Vidi abbatem cisterciensis ordinis virum eruditum scientia atque probatum. hic cum bie quadam aquam manibus sumeret. et manu tergium coram eo magnates quidam ex utraque parte teneret. facta est vox huiusmodi dicens latine. quare pannus ante pannosum. Quod re venerabilis ille abbas audivit cum timore et horrore manu tergium dimisit repente. Pro sententias enim vestibus coloratis et mollibus pannus posset ante positus tolerari. sed quid faciat indutus vilibus non discerno. Et digne quidem bono et perfecto viro ad reprobandum honorem exhibitum vocem factam non habero quod soli deo honor et gloria utpote qui olim per ysaiam prophetam clamauerat. Gloriam meam alteri non dabo. Scio enim et certus sum quod in secularibus et in nobilibus personis pompa glorie secularis notabiliter reprehensa sit et damnata.

Et prope aut nostra tpa fuit
mulier nobilissima maria cam
panie comitissa. hec nupta no
bilissimo. h. campanie comiti.
filia fuit ludowici regis soror eq
regis francorum quatuor reges fratres
in anglia habuit filium in tertia
timis. Hec multis annis mortuo
marito cum poposissima ambicione
circariens et moriens tale finem
sortita est. Labauit hec in extre
mis abbate psalmie sanctissimum et
eloquentissimum viz migitur veni
te mandauit. Qui uixit itromis
sus non est et pre foribus expecta
uit. Jam comitissa decesserat et
distrahebant a militibus et mini
stras et suis omnibus utensilia va
sa aurea et argentea vestes preci
ose culatre purpuree et tande lin
theamina ipsa cum peplis. Ex
tremo ex gemitibus mora ista
retardat lectum per cornua apre
hendit et resupinatum corpus emor
tuum emin in stramenta diuoluit.
Moras aut abbate cum tedio su
stinente quidam nobilis ex arcium
stantibus indignatus ostium infre
git violenter et viz ueneabilem
intromisit. Qui cum introisset et
nobile illud corpus nudum instra
mento reperisset. volente quidam ex
familia illud ex straminibus opi
re. abbas exempli primum non sine
bat. sed libera voce clamabat.

Duos oes cernite popam nobi
lissime comitisse marie. Vides te
illud delicatissimum corpus quanto
de decore pudoris deuoluisti. Vi
des te quod ei per multiplici honore et
gloria mundus exsoluit. Ecce quod
stulta illi mundus computatione
concluit. Si ergo honor secula
ris in tam nobili persona donatus
est. quod fiet cum monacho. quid fiet
cum clerico qui cum uerecundia mu
di etiam abit glorias seculares.
Nullus autem platorum nisi tamen hi
quibus iura debeant aliqui corpora
li ornatu pompe vel glorie. sed
virtutis exemplatis dyadema
te cadidef.

Quod platus eligis extra gregem
propter probitatem. ideo humeris su
is hi portare onera suorum subdi
torum. Capitulum viii.

Ic forma semper egregi
or est et duplo ceteris ma
ior. Antiqua nota leon
gmatia. et hec idem quod de sau
le in libro regum primo legitur quod
ab humero et sursum super omnem
populum eminebat. In humeris
onera portare solemus. In hume
ris bonus pastor propter peccata
nostra pertulit super lignum ut iu
sticie uiuamus. ut qui propter crimi
num quasi oues errantes ad cui
le aliarum scilicet angelorum redire
mus. Quid ergo. Si nos quorum

capitab⁹ prelati hoies imponū
tur inuicem alter alterius one
ta fm apostolum portare debe
mus & sic adimplebim⁹ legē ca
sti. qūto ampli⁹ factus est q̄ p
sonam pluriū gent. Tot habz
portare oneā q̄t habet regere ca
pita. et totiens sufferre singulo
rum importunitates q̄ciens va
riauerit volūtates. Digna ergo
caritate q̄ forma est v̄tutū semp
erit egregior & duplo in v̄tutibz
ceteris maior. Paruos q̄dez vt
dicit in vulgo parua decent et
magnos mag⁹. Et licz oēs mag
na. q̄a magni v̄munt. magnos
tū maiora decent. Maior enim
facta ad exempla ponūtur. Et
licet tutela tutissima ex primo
sit & sibi q̄sq; commissus sit. tū p
prie maiorū est istituere & pro
care miores. **Hic de illo vene**
rabili mauicio de q̄ supra retuli
m⁹ cenomānenſi epō. postea ar
chiepō rotomagenſi. dñō robto
quodā abbate blesenſi narāte
cognoui. Instante hyeme ipſo
robto tūc dicti archiepiscopi ca
pellano pellicū a dispensatore
dom⁹ emptū est & oblatū. Cūq;
ipſe robt⁹ vir ſenex et debi⁹ ali
ud pellicū leui⁹ & ex subtiliori
b⁹ pellic⁹ postularz. Archiep̄s
ſine iqt ſine videre pellicū qd
reſpuit nimis goſſuz. qd mor

vt māib⁹ cōrectauit. vade iqt
& dñō roberto subtilius emas.
Istud vero in loco pēne ſub ſce
toao meo ponas. **Hoc** dñs ro
bert⁹ audiēs multū erubuit. q̄
ipſe capellan⁹ p pellicio portare
noluit quod archiepiscopo dñō
ſuo p ſumptual⁹ foratū ſuffe
cit. **Et** miz valde i archiepiscopo
provideri potuit q̄ ſibi tam par
cus et paupibus tam largus ſu
it. **Vix** enim cum paciā potuit vi
dere q̄ in vna die in tota fami
lia ſua libras tres aut quatuor
procuratores expenderent et
tū eius elemoſinari⁹ omni die
libras decem ā duodecim i pau
peres expēdebat. **Sed** & mirabi
lius viſū eſt. q̄ tūa parua corri
giar in vnum par calceatū & in
ferro vnius freni quiq; lorax
quatuor conſumebat. **Vesteſ** ve
ro frequenter mutabat quas ſe
nibus ſacerdotibus vel clericis
pauperib⁹ tribuebat. **Dicebat**
autē ycomim⁹ cum ānuos reddi
tus ſue dyoceſ⁹ ab duodecim mī
lia librarum computaret. **Quo**
autē milia aut tūa ad ſtructif
ſimum victum noſtre familie cō
ſeruetis. **In** reliquis autē m omi
b⁹ nichil habeo. pauperum enī
ſūt & in pauperes diſpēſate. **Il**
la autē que michi manent diſpē
ſatores vtat loco nō domini. ne

in dei iudicij sugillēt me. et qui
vnū p mille reddere non possū
quasi suus inutilis obmutasq;
dū a me sub iusto iudice rpo
oputacō strictissima req̃ratur.
Eya nūc prelatiws p̃sules ws
cornuti q̃ testibus gēnatis anu
lis in fide desposatis ecclesiam
ai⁹ dotem cuius bona vana nō
peius q̃ p digno dissipetis. di
tatis diuites idignos extollitis
et familiam spōse quim poti⁹ mē
bra. paupes non curatis. ymmo
certe depm̃tis. **C**ertus sum et ve
re cert⁹ q̃ spōsa ṽra libenter in
terpellat; sub celo iudice; si ha
beret; et libenter a vob̃ separaretur
diuorcio. q̃ ws ab ei⁹ otuberno
fecistis alienos. **D**eiet certe di
es aī; iustū iudicē cristū nō tā
tum loco s̃ auditi vultu adūsū;
vos iterpellabit ecclesia. et s̃m
ysaiam inarruabit oīs altitudo
viroz subaudias prelatorū et ex
altabit dñs solus. **T**ūc ṽra; pō
pam ṽramq; supbiam in cōfusi
one pessundabit. et q̃tū gloriā
tatis vos in delicijs tm̃ dabitur
vobis tormētum et luct⁹. **Q**ue si
velis euadere tu plate et cū ma
ri no spōsus ecclesie recognosca.
Esto fidel seru⁹ et prudens et nō
tm̃ si aut vnus ex bonis subditis
sed forma semp egregior sis et
duplo ceteris maior.

Capitulū. ix. Quid prelat⁹ nō
requeratur si alas habuerit bre
uior.

Ale eius breuior sunt.
Quid mira. martha sa
tagebat circa frequēs
misteriū; et ideo q̃tulose circū
it. nec potest aī; maria de mī se
dere et obfuare pedes ihū ad va
cādū et videndum q̃ suauis ē do
min⁹. **I**deo dauid plumb⁹ iten
tus optat pēnas sicut colūbe et
euolās a terrenis et in otempla
cōne videre posset deū deoz ī sy
on. **N**on cause ē aut prelat⁹ nō
congrat si alas habuerit breui
ores. **S**eq̃tur enī in tex tu q̃ p
fectoz formam suscipit. quia q̃
bene presūt s̃m apostolum du
plici honore digni habentur. vt
in benedictionib⁹ gloriātes pig
uedimen terre per p̃ntem grām
idre celi in refrigerijs eternoz
fratres dñi recipiāt constituti.

Vidimus vneabilem cōradū
viz nobilissimū p̃mo abbatem
vilariensem postea cysterhiēse;
demuz romane curie episc̃pum
cardinalem. q̃ in am̃istracōne
prelacōnis sue mirabili sagaci
tate vigeat. nichilomin⁹ tamē
deditum otemplacōni diuine q̃
cienscūq; vacare poterat sibi so
li. **I**n tāto enī moderamine rez
aīm spūi fure coegemat et nūc

ad libitum causis secularibus; nunc
 spiritualibus animo deditum ex
 hoc in hoc libere transiens incli-
 naret mirabile. **¶** Mirabile de
 hoc viro excellentissimo dictu
 ab abbate vilariensi guilhelmo
 probatissima veritate cognoui
 quod digiti manuum eius quos in
 consecrationem corporis casti
 extendebat ad studium et inspe-
 ctionem litterarum vel librorum nocte in-
 star candelarum lucebant. Hinc cum
 legat in alemaniam unde nobi-
 lissime natus erat a sede apostoli-
 ca mitteretur venit parthius et vi-
 dens fratres ordinis predicatorum
 qui de nouo illuc aduenerant visita-
 uit eos. Dubium autem quod gerens
 de eis in corde orauit dominum ut si
 bi ad quid ordo iste aduenuisset
 ostendere dignaretur. Nec mora
 oblato et apto libro ad quod ordo
 predicatorum aduenuisset. Responsum est
 cogitationi eius dicens. laudare be-
 nedicere et predicare. quod statim ef-
 fusus in laudem casti coram eis dix-
 it. Licet alterius professionis sum
 habitu. frater tuus vester ero quam
 diu subsistam in vita. nec ulla vi
 quam a vobis aduersitate diuellat. Et
 hinc quidem nacta occasione viden-
 dum est predicatorum ordo quare
 tali nomine vocatus est. **¶** Cum enim
 ordo confirmari ab apostolico
 debuisset precepit notatio ut in

scriptura ordinis fratres predi-
 cantes poneret. Qui ordinis lit-
 teram confirmationis fratres predica-
 tores posuit recto modo. Et littera
 inspecta apostolicus dixit notario.
 Ut quod secundum quod dixeram tibi non
 posuisti fratres predicantes et
 fratres predicatorum ponere voluisti.
¶ At ille ostentans vultum respondit. pre-
 dicantes inquit nomen adiectiuum est
 licet a principio substantiuum pos-
 se accedat et est commune nomen in
 actu. predicatorum vero proprie no-
 men substantiuum est et nomen verba-
 le simul et personale in quo nomen
 officii manifestissime declarat. **¶** Vi-
 de ergo locum qui vendice notius
 responderent ad obiecta. predicatorum
 enim significat per modum actus. predi-
 cator significat rem suam per modum ha-
 bitus. licet sit tamen semper in actu et
 ideo debuit ponere congrue predica-
 torum. **¶** Consentiente ergo domino apo-
 stolico euidentissime notum ordo in-
 tulatus est nomine predicatorum. et iterum
 cardiales solenniter confirmatus.
¶ Proinde dicitur cardinalis po-
 stea verbum memorabile respondisse fer-
 tur quidam in colonia sacerdos. Illi
 enim in synodo presidenti quendam
 sacerdos prochieus conuersus est
 dicens. Ecce fratres ordinis predica-
 torum qui in damnum nostrum
 coloniā intrauerunt falcem mit-
 tunt in messem alienam. Audiuere

confessiones subditoꝝ nostꝝ
 ⁊ per hoc attrahunt sibi hoīes
 in fauorem. **C**ui mox cōradus le
 gatus tñdit. **Q**uis ē numerus
 hoīm tibi in prochia subditoꝝ
Et ille nouem milia inq̃. **E**t cō
 signās se cruce legatus dixit.
Quis es tu miserrime q̃ tot mi
 libꝝ solus sufficis debitas; guber
 nacōis aīā impēdere. **N**escis
 hoīm perditissimē q̃a debes in
 tremendo iudicio ante tribunal
 xp̃i de hijs omibꝝ rēdere. **E**t tu
 si tales habes vicarios querula
 ris q̃ onus tuū gratis releuant
 sub cuiꝝ onere nescis acquēssaris
Ergo ex hac q̃rela indignus; te
 aīā omimoda iudicasti. et ideo
 prauo te omni officio pastoralis.
Hoc fco publicauit auctoritate;
 qua a sede apostolica fribꝝ ordi
 nis predicatorꝝ specialibus pui
 legis predicare populꝝ ⁊ audire
 confessiones p̃ sanctissimos p̃res
 dñm inoēciū; terciū. dñm ho
 noriū quartū. dñm gregoriū;
 nonū. cōmissū ⁊ iniūctū. **S**ane
 tū in hac auctoritate collata sub
 audiendū est q̃ pastores debēt
 vulū pecoris sui agnoscere. n̄
 lus ab confessionem talē recipiat
 qui se subtrahere nitit̃ ne eū pa
 stor agnoscat. **D**e isto etiam
 venerabili cōrado indubitabili fi
 de suscepimꝝ. q̃a cū existens in

partibꝝ brabācie tumultū beate
 marie de ogines sedulus visita
 ret i tempeste noctis silencio cū
 oraret; vidit i spū ip̃az dei famu
 lam flexis genibꝝ pro se dñm
 exorantem. ⁊ post oracōez eiꝝ
 labores et sollicitudinem dulci
 solantem. **H**uiꝝ igit̃ ale otem
 placōis ⁊ it̃er negocia diuersa
 tum aīarū extēte fuerūt ab do
 minū. et formam perfectōꝝ ex
 abiecto suscepit.

Capitulum. r. **Q**uē prelatꝝ de
 bet suis subditis hilarem faciē
 prestare.

Quē p̃cedūt apes i me
 dio rex carū est. **A**che
 phalū. hoc ē sine capi
 te cōuentū esse non deet. **E**t te
 tit ihesus i medio discipuloꝝ
 suoz; et ait eis. **P**ax vobꝝ. **I**bez
 si prelatꝝ faciat pax v̄a sequit̃
 ⁊ subiectis. **I**deo in textu seq̃t̃
 et se vna; queqꝝ; p̃ximam esse cu
 pit. **N**on vere oues sūt que fi
 giūt pastore. **C**ristꝝ enī dicit
Oues mee vocem meā audiunt
 et sequit̃ me. **S**i ergo vere re
 ligiosus es agnosce pastorem.
 prelatū sequere. nō fugias qua
 si lupum. si fugis signū est igno
 rantie. signū alienacōis sig
 num diffidence atqꝝ discordie
In libro regum p̃mo nabal. ⁊ si
 stultꝝ pro malo tamē habuit q̃

increuerunt qui fingerunt dominos suos.
Sed et de maioribus si subditis occasione prebuerit fugiendi.
Hinc seneca dicit quales se exhibere debent domini seruis suis subditis vel prelati. Sic inquit cum inferioris viuas quemadmodum superioris teum velis viuere. quidens tibi inmentem venerat quantum tibi in seruum licet. veniat vel mente tantumdem in te domino tuo licere. quosdam tenens teum qui digni sunt. quosdam qui nec digni sunt. Si quid enim in illis exfordida conuersatione seruale est honestum? cuius exaudiet. Non est quod amicum tuum in foro et in curia queras. si diligenter attendas et domum iueies. Viue autem subdito clementer. comitem qui illi in sermone admittit et in consilio et ciuitate. Sepe enim locus materia cessat sine artefice. Tempta et expire. Seruis tuis hylarem te prestes et subditis non superbo superbiorem. colat te potius quam timeant. Non potest quisque bene regere qui se tantum intuetur quam omnia ad utilitates suas conuertit. Altera ut viuas oportet si te viuere vis. Si paci si tranquillitati studere vis locum te exhibeas nec ostentes ut dominum. **V**idi abbatissam cisterciensem ordinis in partibus barbarie in monasterio quod vallis flo-

rida nuncupatur. Hec mulier gentis nomine. hec nobilis genere sed nobilior virtute. pulchra facie quam mente de cencior. De hac femina veritate testatissima referebatur quod cum amicum suum triginta in nono steno prehuisset nunquam pro cibo vel potu extra conuentum quinque solidos expeditisset. lectus ei in dormitorio communis est. Affectum in conuentu si hora prandii fessum itinere aforis abueisset conuentum intrauit et socias sobales ad infernariam mittebat. Si moniales suas ad solacium educebat in medio omnium sedebat et aliquid de deo vel de scripturis vel etiam de moribus proponebat. Affectus vero monialium talis erat circa eam ut viri possent eius visione et colloquio saciari. Hec ante mortem per longum tempus elanguit. ut breui conpendio in hoc corpore totaliter purgaretur. Cum autem ego ipse languidam visitarem meam super statu secretius inquisui. Que humiliter respondens dixit. Noueris karissime iustitia cordis mei in pace locata per gratiam dei. et animam meam in omni tranquillitate spiritus venientem dominum postolari. Hec fuisse labor ut spero de eius misericordia pietate et desideratissima facie eius. solutis carnis vincula

faciati quia me interhyuientes
dignatus est solari. **H**ec dices
de lectulo prout potuit surrexit
videntibus monialibz q̄ ei sedu
le ministrabāt. loam an fenestā
cui inābebat digito demonstra
uit. et ait. **H**ic coram nobis om
nibus que astamus tribus no
ctibz lucidissimi splendoris glo
bus apparuit et per maximū no
ctis spatium immobilis perdua
uit. Cui ego nescio quid tñdes
presagiū futura mīme dubitauī.
Nec mora cum valedicto omni
bus recessissem audiui nō mul
to post. beatā mulierem ab hoc
seculo ad dñm tñsmigrasse glo
bumqz lucidissimū ignis eius
tñstū precessisse. quo forz cla
ritate sydereā ilico migrauit. **S**it
ergo prelati apū fidelū semp
ī medio parat⁹ om̄ibus. et tunc
vnusquisqz se esse primū cupit
et vide q̄ apte textus p̄sequitur.

Quoniam bon⁹ subditus nō tñ bonum
opaf in p̄tia p̄lati. **Capitulum xi.**

Et in officio illi⁹ ones se
conspici gaudet. Quid
mīz. Bonus subditus
et fidelis p̄po dñō oīm non fuit
ad oculum. s; tāto libentius et g
cius qd bonū ē opaf. quo p̄la
tū semp p̄ntem respicit et memi

nit agaudet. **I**n libro iudith
syn et libij dixerūt olofermi. De
mi nobis pacifcus dñs et vtre
fuitio nōo fiat placuerit tibi.
Nichil enī gūius q̄ fuisse ingra
tis et iportunū semp insistere do
minū fuenti. **O**lim nemroth
robustus venator exercere tyrā
nidē ichoauit et in perditis fi
ne lege hōib⁹ pseuauit isania
Nūc aut in lege xp̄i lege ing
grae et clemēcie crudelitas finē
accepisse debbat. et ecce otima
cioz pullulat q̄ vīq̄ ante eoqz
p̄uoloh⁹ quo magis grassatur
interius. **H**eu enī vuln⁹ ī sca
pul⁹ sed intolēabiliter visceā do
lent. **N**ec sine vite p̄uolū vulne
ra pacūf. **S**ic in seculatibz qdē
p̄secutio dum p̄petitur. s; ī clau
stralib⁹ sine vite dispēdio et gra
ui iactuā virtutum nō exercet
tyrānidis yllomodo. **E**t vide q̄re
secularis q̄s patit a maiore et
cūz voluerit locum mutat. **C**lau
stral⁹ vero per prelatū passus ī
iuriā fugere nequaq̄ p̄t. s; qua
si obicē oportet sustinere ī ostio
semp emulū habere p̄ntem. nec
restat aliud nisi solū deū iuoca
re precibz adiutorē. **S**; heu nō
oīm posse nec omīū virtus hec
mole gūaminū suffocata tenet.
cū necesse est nō deent q̄ manū
porrigat pius cast⁹. succurrat

angeli et p̄tegēt et sancti eius.

¶ Noui secreta canonici in ordine regulati quā assidue orationibus et meditationibus dedit et ordinis sui scrupulosissimū obseruator. vix poterat prelato suos erga se aliquatenus mitigare. **¶** Contra obsequiosus in omnibus et deuotus temptabat in bono euicere maliciā sed nō poterat. Despere ergo quidam super id quod ferre non poterat lacrimas tribulat⁹ amantissimas fudit. ad exorādos sanctos martires quod dies solemnis instabat mauricij scilicet sociorumque eius ut eorum meritis consolari precibus et iuuari. **¶** Nec mora ubi post longas vigilias intravit cubiculū et vix somno leuissio releuatus audiuit choros angelorum cācantiū in sublimi. Gaudet in celis anime sanctorum qui casti vestigia sunt secuti et quia pro eius amore sanguinem suum fuderunt ideo cum Christo regnāt eternū. Dixit autem michi quod descensus notulaz in ipso cantuque gallice aualees dicimus tate melodie et tate dulcedinis existebat quod si deus aliter ordinasset fere eius anima extra corpus sine reditu rapuissent. **¶** At quoniam illo in tempore quissima in firmitate detentus erat in sola delectatione ipsius cant⁹ et corpore et spiritu ita integre sospi-

tat⁹ est ut vix eū postea vlla perturbatio quāvis magis ledere potuisset. **¶** Sic ergo sedulus erga quēlibetque prelatus et maxime si bon⁹ est ut in officio suo aspici te gaudeas si tū recto animo sensus agaudēt.

¶ Quod subbiti orent pro vita prelatorum. Capitulū. xij.

¶ Omnis autem rex p̄cedit vnū ē totū agmē et circa eū globatur angitque eū ac p̄tegīt. In hijs notat⁹ quod sollicitos esse oporteat subditos erga prelatos ut foris ad negotia p̄cedēt cum opatione et motu cordis et si nō corporis comitent et in omni necessitate deuotis cum precibus tueantur. **¶** Sic dauid et iudas ceterosque reges duces ac iudices israel preliantes bella populi sacerdotes domini lacrimis et orationibus adiuuabant. **¶** Sic moyses sacerdotū personā gerens p̄cipes populi dei pugnantes contra amalech in eleuatione manuum protegebat. **¶** Sic machabeus principatum suscepit populi et adiuuabant cum fratres sui. **¶** Refertur de nobilissimo quodam comite campanie qui in remotis orbis partibus recessurus vitum quēdam pauperē et languidum atque deuotum quēdā elemosinis pauēat

suppliciter exorauit ut pro se co-
radie rogaret dñm vt eū sanū ⁊
sine piculo eūtem duceret. redu-
ceret redētem. **C**ui paup sine
diligēti inq̃ sustentacōe corpo-
ris orare nō possum auz̃ sim exi-
amitus cerebro. corde debilis. et
viri⁹ penitus destitut⁹. **H**or
comes duobus dispēlatorib⁹ q̃s
in custodia; sue dom⁹ relinq̃bat
precepit dicēs. **I**anguid⁹ istū a
bis et oib⁹ necessarijs corporis
diligentissime parate quod illi
p̃miserēt se facerē. ⁊ sic comes
p̃fectus ē. ⁊ p̃mū q̃dem p̃ dies.
xv. dispēlatōres illius paupis
recordati ei necessaria mīstrauē-
rūt. deinde min⁹ ac min⁹ ad vlti-
mū pene ei⁹ obliti sūt. **Q**uid
plura? **R**eglect⁹ paup orare ces-
sauit. **C**omes autem in via nō
modice tabulat⁹ post morā mē-
tā ad patriā est reuersus. **N**ec
morā paupis recordatus quēat
an viuus sit an defūctus. quem
adhuc viuū intelligēs visitauit
dicēs. **M**ortuū inq̃ te putabā
causissime scūdū solitū oracionū
tuarū suffragia non exptus. **E**x-
ceptis enī quindecī diebus aut
nō multo plus postq̃ itre atri-
pui vsq; in diē qua ad pp̃a sum
reuers⁹ nūq̃ michi tabulacōes
⁊ agustie defuerūt. **H**or paup
obortas lacrimis dixit. **Q**uā tua

bñficia cessauerūt a me adiuto-
rium dei mei cessauit a te. **E**t co-
mes posterozū oblit⁹. q̃lia in
q̃t i te beneficia mea defuerūt.
Cui paup. recedēs ait hinc du-
ob⁹ denus tue dispensatoribus
precepisti vt me debilem in oī-
bus necessarijs pararent. qd̃
par plus q̃ diebus quidē i ple-
uerūt. ego aut̃ virib⁹ destitutus
p̃ te orare nō potui. stupefact⁹ er-
go comes dictos dispensatores
precepit aduocari. eis corā omī-
bus dixit. **D**ic̃tis fūientibus
neq̃ores q̃ contra preceptū me-
um neq̃ssime bōis meis peper-
cistis ⁊ pauperē hūc quē patro-
nū salutis ⁊ pacis mee frequen-
ter exptet⁹ fuerā nō pauistis.
Et nūc frustratus oracōnū eius
suffragijs pericula et tabulacio-
nes inueni quales nūq̃ an i vi-
ta mē sustinui. quas q̃dē vt cer-
tus sū euitassē. si paupis suf-
fragiū habuissē. **V**os ergo re-
os p̃culoz meoz bonis omib⁹ pri-
uo ⁊ exules a terra mea astit̃o.
Depulsi ergo a terra campanie
exules p̃ trēmū exstiterūt. **I**n-
de per interuentū nobiliū i con-
spectu principis sunt admissi.
Quib⁹ ille dixit. **P**ullam p̃ro-
sus aliam grām vob̃ exhibeo ni-
si q̃ vobis domin⁹ papa ṽitate
narrata dare cēsuerit. **Q**d mor-

illi cum insperato gaudio iter rapi-
 entes cum litteris secretum co-
 mitis continentibus quia eos
 non exheredare sed pro culpis re-
 are volebat ad summum ponti-
 ficem peruenierunt. cui narrata
 aduentus sui causa litteras pa-
 pe in hanc sententiam reuoluerunt
 comiti. quod quilibet nummum au-
 reum solueret comiti. et sic ad
 eptam gratiam facultatibus redde-
 rentur. Tunc comes inquit. la-
 titudinem nummi et spissitudi-
 nem ab ore pontificis volo scire
 et sic vos ad gratiam quam manda-
 uit admittam. Denuo ergo re-
 uersi satellites domino pape res-
 pondionem comitis ostenderunt.
 Hic papa conscius quid respon-
 deret rescripsit comiti. nummum
 aureum debere habere secundum la-
 titudinem terre et spissitudinem
 eius extendi usque ad altitudinem
 celi. eo quod oratio iusti qua comi-
 tem frustra uerunt celos pene-
 tret et virtus eius corroboret
 universa. Ad hoc mandatum comes
 satellitibus ait. Videte miserrimi
 quod michi dominus papa rescri-
 bit. Hunc nummum aureum exsol-
 uere quis sufficiet. Videte quanta
 vos pena dignos existimet qui
 vos debitores tante solutionis
 addixit quam nec totus mundus
 soluere preualeret. Hinc ergo

tercio redeatis ad papam et lit-
 teras absolutionis vestre que in me
 peccastis enormiter apportate
 et sic penitus sufficienter exactis
 liberi ad propria redeatis. Sic i-
 clitus comes ille et in suis quod de-
 liquere puniuit et alijs post fu-
 turis dignam orationis fiduciam
 dereliquit. Discant ergo apes
 fidelium subditi prelatum suum foris
 ad negotia precedere prebentem
 et cordis compassione inuare.

Quod subditi non perturbent otem
 placem prelatorum. Capitulum xliij.

In qua alam regis transi-
 ens iuxta destruxerunt
 non effugiet agmen sup-
 ple quin vindicent. Alam contem-
 placionem vel spiritalem vitam in-
 telligo. Hanc si quis subditorum
 in prelato non debita vel indis-
 creta fatigacione turbauerit. ali-
 orum debet indignacionem simi-
 limam experiri. Unde non inco-
 grue spiritus sanctus in canticis
 ammonet dicens. Adiuro vos
 filie Iherusalem per capreas cer-
 uosque camporum ne suscitatis
 neque euigilare faciatis dilectam
 donec ipsa velit. Et dominus ip-
 se castus primum ecclesie prelati
 ad consolacionem dixit. In mundo
 premissam habebitis in me autem pacem

hac i prelado foueas hac exop
tes qa i pace eius erat par tua.
Cui caput iheru cetra membra
dolent. Unu de prelatis vidim?
que malo suo a vita cotemplata
a suis subditis nouimus suscita
tu. Abbas sa mathie mona
sterij treueres vir nobil et stie
pis regie prem? frem duces il
lustres habuit. Hic ab adolesce
tia i omi puritate inocecie et co
templacone vite fueat educat?
Elect? ergo a suis omib? i abba
tem anis plurib? a deo deditus
fuit actibus spualibus? msti
as ordis disciplinis ut cum dif
ficultate non modica nisi maiori
bus urgentib? caus? ab ambitu
claustra poterat euocari. Quod
vidit? i iudit dyabolus et suos
officiatos hostiliter istigauit.
ut qh iportunis impulsib? abba
tem ab ipo secreto vite celebris
deturbarent. Quod ille qdem i
primis guit pertulit. h? paulati
exterioris vite delectamentis il
lectus totas tadem terrenis acti
b? man? debet. Ipse tu adhuc
honestate seruata? spuales di
ligit? vtutis dec? in alijs bene
dicat. Quodvtrq? a si bonum in
alijs est meli? tamen? optimuz
sibi et suis ta in tpalib? q? i spi
ritualib? exstisset si gciouis vi
te pmodia tenuisset? hoc qui

dem qui sedebat in trono cotra
ephehoruz epm habuit q? pma
fidem ieritam feceat? pma opa
dereliquit. Quao bte pma ope
ra facere hortat? Alioquin se ci
to venturu et candelab? ei? amo
uere minat. Porro si vnum est
necessariu? a optiaz partem qs
cotemplatis elegant? nuq? tu p
curate deo vacantib? sibi? suos
obseruantib? pedes regi famili
aris necessitas auferet? quym
mo per sepe persperim? sub spe
ci venanciu? prospera? q? hii i cur
tib? a hii in equis curias pnci
pum frequetantes i finit as copi
as inamiter dissiparut? nichil
seu? preter peccata? a amarissi
maz? remotionum stimulos re
portarut. In plato ergo alam
cotemplaconis non destruas ne
a si hic fugias agme apu? ange
lorum agmina ad vindictaz p
iniuria summi pncipis non eua
das.

¶ Qz plat? subditis via? exem
plis vite ondat. Ca. xliij.

Q Ignaturo agmine nul
le exire de domibus au
det nisi rex pmo fuerit
egress? et volatus sui vindicue
rit pncipatum. Un i libro iesue
sacerdotes q? portabāt archam
dñi precedebant. Tobias etiā

familiā precebat. Et dñs de
scabis et phanfeis dicit qd ipo
nūt hūetis hoīm onera gūia et
impōibilia digito autē suo no
lūt ea mouere. Qui sūt limites
domus apū n̄ termini mōstice
regule quā vnusq̄sq; in sua vo
cacione p̄fessus ē q̄s patres no
stra singuli statuerūt. Hos exi
re illos p̄tergredi nullus aude
at subditoꝝ vt scilic; p se supe
rogacionis regulas ordiāre pre
sumat: nisi p̄mo prelatū vident
arctioris et altioris vie vendica
re volat. Non ē enī discipulus
sup magistru nec seruus maiore
dño suo. Maiorū est regulas po
nere ordinare statuta. Minorū
vero ac subditoꝝ est s̄m regulā
viuere et statuta seruare. Nulli
tñ maiorū lic; graue aliqd atq;
difficile p se qd stabilimētū ob
tineat ordiāre nisi p cōsensū sub
ditoꝝ qd ad alia nō tenētur nec
obligati possūt in aliq nisi ad
illa que ouerthomis tempore sta
tuta p regulas iuenerunt. Ma
iorū tamē est si quid minus fit
q̄ statutū est in obseruācia regu
larū superogacionis opa facere
in se paus supplere qd parū ē
sic ad melius subditos prouoca
re. Horū quosdā q̄ in claustris
vidimus et in seculo experti su
mus. Dilectū valde sociū i scō

lis habui coeuū fere et p̄pe pari
tū studioꝝ hic a puero vsq; ad
finē vite a mulierib; icōmptus
oīno semp fuit. In adoleſcētia
sacerdos fact⁹ i brabācie p̄tibus
suscepit regimē aīarū q̄bus tā
diligētī tā sincerā cura p̄fuit
vt q̄s i bono vincere amonicio
ne non potuit multamodis puo
care studebat exemplis. Alijs co
medētib; ieiun⁹ ipse manebat.
alijs dormiētib; manebat isom
nistatq; alijs it̄ntis ad aleas
ipse oracionibus incumbēbat.
Quicqd in r̄sus suos d̄putatū
est cōmune pauperib; faciebat.
Si quam ex cuius ab eū re vide
bat impōrtune et oportune ad
reuocandū istabat. hec foris pre
ter illa que it̄seus maiora la
tebant talib; actibus ferme vi
ginti ānis auctis imitand⁹ emi
uit. Cū altissimo placuit tali
fine d̄functus est. Febre acutis
sima per aliquot dies labora
uit. Et ecce vbi sacramentis sa
lutaribus premunitus et atte
nuato spiritu animam felicem
emisit mox sine vllō intersticio
choruscato tāta luminis resplē
duit vt per vnam leucam cir
cumquaq; et eo amplius quasi
dies esset clarissima i lucem se
bulam noctis t̄nebre verterē
tur. Quid mir⁹. Illum recedere

sine luce non deuit q̄ multis il-
lustratis exemplo altioris vite
volatus felicit̄ v̄dicauit. **F**acta
est i morte b̄t̄viti dicta chorus
radio lucis diffusa p̄ patrā pri-
ma hora noctis adhuc vigilan-
tibz plurimis et ipsū lumē emi-
sum multa milia hoīm vndeāz
viderūt q̄ ad maioris et ḡciōis
agnicōis et veritatis lucē in visio-
ne tāta miraculi p̄fecerūt. **H**is
ergo ille prelat⁹ q̄ subditis suis
viam vite exemplaris ostēderat
et vlat⁹ altioris exercitij v̄ndi-
cauerat p̄cipatū.

Que prelat⁹ subditorū opa īspi-
ciat et eos exhortacōne et quādo-
q̄ etiā manibz adiuvet. **C**api-
tulum. p̄v.

Reliquo tpe i labore est
aiz apibz ipse aut ope-
rantes circūit et solus i
munis ē ab opes. **P**aulus tamē
supplebat que sibi deerāt et hijs
qui se cum eāt p̄p̄ijs manibz la-
borando hoc tñ nō ex necessi-
ta te sed ex ḡa faciebat. **S**uffecit
set enim labor ei⁹ quē habebat
in studio p̄dicacōis et sollici-
tudie ōnium ecclesiāz non enī
s̄m discretissimū beatus **A**ugu-
stinū putand⁹ est ociosus q̄ v̄z
bū dei studet ita nec ille q̄ p̄est
i sollicitudie. **I**llos aut q̄s opor-
et esse subiectos ex ocij piculo

corporis labor iābit vt i labore
manuū. cor̄dy aut ut psalleret
legere. vel vtrūq̄ t̄pibz constitu-
tis. **H**is ergo vt actius instēt
sollicitudie adhibenda ē exhor-
tatio prelatoz q̄nqz et si locus ē
man⁹ corporis adhibenda ne ene-
mā ḡuia et ip̄ortabilia subditis vi-
deant imponere digito aut suo
nolūt ea mouere. **N**ō modern⁹
nēi t̄pis ille poeta i p̄sona alex-
andri dixisse legit. **S**i q̄n dix-
ero fortis p̄iori sed i arma ve-
ni p̄cedere n̄sus. **T**ū demū so-
cios sū dign⁹ habere seq̄ces.

Legim⁹ in libro contra acha-
demicos beatissimū **A**ugustinū
ap̄ijs manibz laborando q̄nqz
discipulos ad opa p̄uocasse ex-
emplū tñ postea reliquisse.

Audiui et vidi de illo v̄neabili
et deo digno m̄ḡo **V**altero de
m̄gmo tornacē episcopo q̄ vix
vinq̄ ociosus dum dēmi sedens
viuēt apparebat. **A**ut enim me-
ditabatur a legebat a cōfessioibz
audiēdis a causis discernēdis i-
tēt⁹ lites hoīm dirimebat. **N**ō
tū si aliq̄ exercere t̄deret p̄p̄i-
is maibz laborabat. **T**ū ergo ē
plate diligēt īspicere subditos
videre opa singulos exhortari.

Que prelat⁹ in oīe sue custodes
fideles sēp seā subditos hiat.

O Jera eū satellites quidam
sūt affidui custodes au
toritatis eius. **S**olum
enī ubique sit nō decz esse pla
tū; nec sine testimoniō quicquid age
re ne cū ioseph et si inocēs scāda
lū ifamie patiat. **H**abeat autē
seculū nō sicut robō iuuenes p q̄s
p̄bidit iherusalem. nec segnes
nec muliebres vt ysoseth et ideo
occisus ē. s; seniores et p̄batio
res sicut dauid et robustiores si
cut salomō. q̄ lectū suū abiebāt
ppter flores nocturnos. **T**io
res et tremores nocturni ubiq;
tenebre ubiq; in die latēt. **T**e
nebre sūt et ideo laqus spargit.
Vir secerui potest amic⁹ ab ini
mico. **Q**uid mir⁹ dauid dicit i
p̄sona casti. **Q**ui edebat panē
meū magnificauit sup me suplan
tationem. **S**i ergo in viciū hoc
factū est. in aliō qd fiet. **V**e
neābil⁹ heinric⁹ sub nostro tem
pore canonic⁹ regulas in vrbe
ble senh i mōstero sancte marie
de burgomedio cū diu parsius
studuisset i abbate licz iuit⁹ ab
oib; ē elatus. et erat i eodē mōste
rio vt a quibusdam audiui vici
viginti s; seculū sapiētes et p
uidi s; minus q̄ decebat religio
si et casti. **A**ggressus ergo p̄mū
eos blādis et racōnabilib; vbi
hōrtauit eos ad regulā suādā

et ad honestate; vite et vt tene
rēt i morib; disciplinā. s; cū per
hec nichil p̄sus se p̄ficere cōe
ret nec litib; vll; ecclā; dissipa
re. rōnā autē abijt cui vir san
ct⁹ optine not⁹ eāt. q̄ ideo sumi pō
tias munit⁹ auctoritate redijt
et cū eos aliter flectere non pos
set de facili rogoe vsus ē pasto
rali. **Q**uod vt viderūt sui et nulla
ten⁹ se posse cōtra stimulū calci
trare neq̄ter hūiliātes se colla re
gulē subdiderūt. vstitū abū et
potū largius q̄ anī ministrabat
oib; s; i claustro eos q̄ete sedē et
s; m ordinē viuē d̄pellebat. **H**ic
sicut legi ē de augusto. oīa cōsar
erat et nullū de hīs q̄ religiosi
non erāt mīstrare in aliq̄ officio
obediēcie vt ē cōlēctū l. x. p
ciā cōpmittebat s; si q̄s bone cō
suetudine cōfidebat illi officia cōmit
tebat. **H**oc vt viderūt alij hū
erūt se p tps religiosos et i ypo
crisi neq̄ter ābulātes abbati se
q̄si familiāssimos coniunxerūt.
Qui vt vir pius et bon⁹ oīa tole
ras oīa credēs eis liberioris vi
te frena laxauit. q̄bus illi int m
damnabiliter sūt abusi vt vigi
ti octo par malicia cōueirent et
tres viros scēlestissimos et bal
dos conducerēt et eos i mortem
sancti vici per pecuniam aīma
rēt. **Q**ui q̄dam vespere abbati

exta opidū et ad negocia ppe-
ranti. sicut ordinauerūt. obuia-
uerūt. et salutem ac predicatē
eis salutis viam extractis exhibē-
eum crudeliter occiderūt. Rob-
to autem tūc socio ei⁹ cuius sup-
mencionem fecimus euadēte. Cor-
pus occisi ad monasteriū ē dela-
tū et in ecclesia collocatū. Et vi-
de lector qd actū sit et pbatum.
Statim enī vbi sequēti die ad
sepulturam occisi de locis vbi ex-
tra manebāt rei criminis eccle-
siā intrauerūt. ecce ex sangui-
nis fratris sui abel de terra qsi
vindictam clamans p pulnē q
a loco occasionis ficta remāseāt.
habūdantissimo sanguinis im-
petu manauerūt. Et hoc alias
frequēter audiūm⁹ factū esse.
Qd vbi vici fratres et filij cū po-
pulis astantibz inspererēt dictū
eiulatu; leuauerūt cū lacrimis.
Quid plura? sepulto martire ut
audacter dicim⁹ vbi ad electio-
nem ventum est rei qdam ut ma-
liciā suam palliaret. boni autē;
ut imitatorē haberent dictū ro-
bertū vna iūmīter elegerūt. Qui
statim eadem die profectus ad
papā acceptis lēis ad philippū
regē et ad blesensem comitē; lu-
douiciū capi oēs q suspecti erāt
manu layca pertraxit. qz nō nō
libertate; salubriter cōsistentes

carcerati ppetuo penitēciā ac-
ceperūt. Alij vero a sacris ordi-
nibz de gdati morte puniti sūt.
Bedeū vero ex eis qui i scelere
potissimi credebant manus ho-
micidas sibi; imponentes se
ipso i carceribus suspēdīs vlti-
malis mortis generibz occiderūt.
Venerabilis robert⁹ abbas offi-
cio derelicto cessit et ita pdictū
rotomageni. archiepiscopo; um-
mauriciū vidim⁹ post ei⁹ mortē
q ipse fratribz predicatoribz pa-
trius ptps se adiūxit et ita eos
felici fine qeuit. Non⁹ ergo fide-
les custodes auctoritatis et inno-
cēcie sue p lat⁹ habeat pqs dig-
ne et iuuari possit et defendi.

Qz prelati sedulus sit i cor-
ripiendis et exstirpandis vicijs.
Capitulū. xvij.

Sunt et circa regem lictō-
res seui qui morte pū-
unt deliquētes. Certū
est q mortis penā ecclesia nō
infligit. Quid autē; i lictoribz
qui circa regem prelatū sūt nō
officiatos et prelatorū vices agē-
tes accipim⁹. Hī vtiq; de tracto-
res et susurrōnes deo odibiles
in crepatione corapiūt. Nam se-
cūdy apostolū vtili⁹ ē huiusmōi
tradere sathāe in iterū carnis
vt spirit⁹ saluus fiat supple. qz

eternis tribulacōibz tribulati.

Modeāte tñ coragi vicia seneca
docz dicēs. **E**sto viciozū fugax
punitus ipse tuoz aliozū vero
neqz scrutator curiosus neqz ac
bus reprehēsor. **E**t vicio alteri
us sapiēs coragit suum. **O**pti
mū ē modeāte corrigere tāquā
si ipse cotidie peccēs. **O**biurga
cōm semp aliqb pietatis admis
ce. **O**diū semp peccādi nō metū
facias: hoc optimū ē seq maio
rū vestigia si recte pcefferēt. **I**ta
qz qñ necēū sit in mōsterijs vt
pōres et seniores qz: qz tñ iter
est vt a supioribz iniūctū puero
rū et adolescētū docto emineāt
ne p dissolucōnes varias iualet
cāt. **B**eat⁹ augustin⁹ in libro cō
fessionū de seipso dñat dicēs re
lapabant michi puero habene
vltra tpamentū dissolucōnū va
riaz: p dībat qñ ex adipe iniqui
tas mea. **H**ui⁹ exemplū i āglie
ptibus accidisse narrat. **I**n mo
nasterio nigra ordīs puer qdaz
nobis a patribz tradit⁹ est dis
ciplinis regularibz educābus: et
qā eāt decōr⁹ forma nature do
mis: et cōtra talē etatem mox ho
norificēcia graciosus seniores
maxime et q officijs pceiāt pue
ro vltra qñ necē eāt habenas li
beras relaxabant. **P**rior aut q
conuētū sub abbate regebat dis

cretiozi regimine nec iph pcepti
me nature i tali etate credendū
putabat: qā vt dicit phus pue
ri nō tm monēdi sūt sed etiā ac
tādi vbis. aggrāssusqz ē iā ali
quātulū isolescētū puez vrb
iterdū: et vberē ab illicitis refre
nare. **Q**ui puer ad cñem infor
macōnē bonicqz mollis ceap
oiz correptionē accipiens i ado
lescente: scñ et i fctū exuit: et
circa viginti annos etate finita
mortuus pōri apparuit dicens.
Tue correctōi grāas ago pcvā
meā tua puidēcia id egisti: ne
isolecā puerili paulatī defluerē
et tādē plaberet in damnāda.
Hec vt dixit bñ aīa tāto splē
dore resplēduit vt vix i loco āgu
lus remaneret: q ab illo lumine
expers fuit. **S**imili ppe mō vt
audiuim⁹ a frē et dīs pdicatoz.
Qu in theutoie ptibz circa ānū
dnī. **M**cc. xlii. adolescēs qbā
nobis cū in lubricitate corpōis
excessisset: a semibz canonicis et
decano ab ignis ecclesie arta
tus ē et i fctā septa mōsterij quasi
pro agēda penitēcia i loco ad
hoc deputato reclusus. **Q**ui hu
militer valde suscipiēs flagella
bat interā a decano et grauibz
conuicij culpabat. **E**o aut ab
huc i penitēcia existente cōti
git eū a cōcanoico suo inoētē

de nocte et latente occidi. **U**na ergo nocte ex canonicis sancto viro pro matutinis oratione supplicat et secreto vidit subito tota ecclesia illustrari et apparere multo comitatu sancto gloriosam virginem matrem christi in medio omnium velut magistrum et dominam consedere et de diversis negociis universale ecclesie tractatum habere. **H**is finibus patronus ecclesie ipse expressus est dicens. Et quod ex vobis miserebitur mei canonicus prout dominus noster miter pariter rogitemus ut super piaculo eius solita pietate flectatur. Et mox supplicatibus sanctis allata est anima et omnibus dicitur. **Q**uia locus iste specialiter disciplina viguit et adolesces iste mortuus disciplina libens accepit et ex corde penituit per purgatorium cedat ei mors innocens quam ipse sustinuit tu autem anima pete quod vis et fiet. Et anima. Pro occisore meo peto quod me occiso statim valde petiit et ad dominum apostolicum iter accepit ut misericordiam consequatur. Et mox responsus accepit sicut digne petisti anima fiet tibi. **H**ec ut orationes audiuit canonicus quod vidisset exposuit. **I**n tantisque locum occisum inveniunt et deplagunt occisorem vero mox profectum de nocte iter accepisse ad apostolicum reppererunt. **S**ed

li ergo priores in cenobiis et decani in canoniis in corrigendis et extirpandis vicibus semper sint ne etiam si populus non habuerit subditorum negligenciis obtruantur.

Quod prelati sine causa non facile foris vagentur. **C**apitulum xxviii.

Iustus semper rex est sollicitus et non de facili cerni patitur subaudi sine causa. Et hoc contra prelatos qui impatiens queris circa circa ultra infra sine ulla necessitate negocium cum maximis dispensationibus et impedimentis crebrius evagant sed forte videns prophetam david imitari vis qui optat penas et auolare. **M**ale tu in verbis providentissimis discovisti quam vanam et frivolum evagationem in omnibus exclusit dicens. **Q**uis dabit mihi penas. **Q**uales audi. **Q**uis dabit mihi pennas sicut coluber qui utique gregaria est et amat commune bonum. Et volabo et requiescam. **R**ex. **O** prophetam david qui optas fugere qui optas auolare dixisti enim in consequenti. **E**cce elongavi fugiens et mansi in solitudine si fugiens elongasti ergo populum qui rex preteris dimisisti. **A**bhit abhit et hoc circa penultima psalmi invens ostendisti. **E**go autem ad dominum clamaui et dominus exaudiuit

me. **Q**uo frat. **A**udi. **R**edim; i pace aia; meā ab hīs q̄ appropinquāt michi q̄a inter multos eānt meū. **h**oc q̄modo. **M**eu in corde meū in q̄etate a pusilla nimitate spiritus et tēpestate. **h**oc eāt fugere a tumultu et fugiendo auolare. in pace aias redim; et iter multos sine tumultu esse cū casto. **h**ibi inter hūeros eius amantissim; dñi q̄escere. ut in eo et cū eo leue pōd⁹ sentiat q̄cqd p̄llo habuerit sustinere. **h** nūq̄d talis eāt volat⁹ tuus o prelate. q̄ vagans instabil; et fugiēs euanesas. **N**ō pēnis colūbe vtens ut q̄escas a tumultu antecediū et subsequenciū et concoitanciū famulorū dicā a socior; et nō pot⁹ dñor;. **V**ulgo dicitur. **M**iles in obseq̄o famulū clerici sociū. mōchus dñm habet. **S**i vis credas experto. **F**requētissime vidi dños paucos esse otentos sicut et famulos. **S**upfluis ihyare res feda et detestabilis in prelati. **Q**uid eo vere cūdius. **Q**uid eo damnabili⁹. et hoc maxime i claustralib; seculis enī ē i secularib; clerici licet et i iphis hoc malū sit pestilens vbi res trāsit i dñū. q̄d in religios; hoc est in claustralib; nūq̄ fieri potest. n̄ forte q̄s i ep̄m assumat qui tñ dispēlatio credie

non dissipatio. **A**bfit tñ ut dignis mercedib; obloquat faūlor; cū dictū sit. **v**ra op̄arios et redde mercedē ill;. **h** nō tñ impiū ymmo sacre legum iudicor; q̄s abbas p̄ prelat⁹ spiritualib; filiis q̄b; sūme tenetur detrahāt necessaria. **h** et famul; superflua largiat. **I**sti pānis vilib; illi comitum mollib; vestiantur. **I**sti vacanis calceis sordeant. illi ocreis hyrcinis mteant. **E**t rēnam saltem ista sufficē t quim pot⁹ et non iubentib; ppter vradiciā vel timorē. cōsencientib; tñ vlt dissimulātib; dñis aggrogant imēsas pecunias q̄b; possessioib; ēptas natales suos tñ sent i nubēdo et viles rustici nobilib; cōequāt. **h** hī si fratres a consobrin; aut cōsanguinei sūt dominozū tāto liberius et audacius faciūt que predixi. **N**on recordatis o mōche responsionis seniores illius in vitaspatrium qui dixit. **o**pera monachorum ignis sunt. **E**t vide quare. **S**i enim aliarum substantiarum et igni misceatis cōsumetur. sic et si ecclesiasticas bonis bona tua p̄monialia extra iuā misceatis cum illis ad nichilū redigent. **N**oz tot exēpla vidim⁹ q̄ nimium esset et diū singula p̄tractā. vñū tamē de plurib; explicabo.

Lora
vasio

Erat cliens nat⁹ et rusticus
qui in ditissimo monasterio pa-
truū habuit assumptum a mona-
chis i abbate. Vocatus autem
a patre eques ire didicit qui p^o
us ire pedes consueverat. ad men-
sas fuisse iceptus ponit. et q^o solū
anatrū cōtorto collo regere et te-
nere didicerat. erecta ceruice ci-
bos inferre p^ocapibz cogebatur.
Quid plura? ex rustico paupe-
factus est diues inclitus. domū
domū diuixit. reddit⁹ auxit red-
ditibz. agro agrū distēcus co-
pulauit. Hinc villas emit et p^o
dia. et qui olim fuit vnus ex rus-
ticis factus est dñs rusticorū.
Tandē cum ad hoc fortuna le-
uauit. ut sp^oreto nubio militū.
simpliciu factus miles vxorem
sibi nobilē copulauit. Nec diu
postea i hac eo gloria cōstituto.
pes ei succisus ē cui imitens in-
m^orius stabat. et readit miser tā-
to deiectus. quanto sublimius
fuerat eleuat⁹. Stati enī mor-
tuo abbate patruo ei⁹ sp^omiē.
eiat⁹. fugat⁹ ab oibz. et ab abba-
te successore defuncti nimium ve-
lub monasterij depredator ipe-
tatur. conuictus autem in plura-
mis minoratus est. h^o tamen di-
ues in multis copiis remāssit.
nisi eū forcius i fortunium ad
pauperiē ipulisset. Hox enim

contagia pecorū agrotum steri-
litas ruina edificiorū. agnatio
suorū sub secuta ē. ut nullū dubiū
esset iusto dei iudicio. tātam in-
felicitatē ex iniusto aggregatis
diuicijs successisse. Extremo
ad tantam calamitatē. deuēnit
miser ille ut nullus eius misere-
ret⁹. nullū ei in puo succurreret.
Et digne q^oa ex mīmo fere i dig-
ne se extulerat sup magnos. In-
se ergo et si tarde homo rēsus.
iustū in se dei iudiciū tēdixit.
Hic vxorē cum puulis ad pa-
rentes. laborare cū p^opis manibz
ipse cepit. et in sudore comedere
panem suū. Quod ut viderunt
sui viderūt et monachi. xl qbz
abbas patruus suus bon⁹ exti-
terat. hōi huiliato in pluribus
benefici extiterūt. Paulatī er-
go tam per laborē tā per alimo-
niā cepit resurgere. et in puo tē-
pe satis habuit p^o statu suo. In-
tus itaqz p^olat⁹ bon⁹ sit et solli-
cit⁹ circa suos. et extra i tumultu
cni sine causa nō facile paciat⁹.
et si agredi necesse ē nō p^opose
sicut comitē sicut p^ocapē. h^o sicut
religiosum et p^opifamulū de cet^o.
familiam paucam habeat. vtilez
et honestā.

Quod prelat⁹ necessario egre-
diens. deū ut eum egredientem
tueat exoret. Capitulum. xix.

Neq; enī foras egrediē
mih agmē migraturo.
Ad idē hoc p̄tinet qđ
expositū iā p̄cessit. Migratur
agmē dicit̄ cum cōmūis necc̄si
tas cōgregacōis expostulat. ut
p̄ negocijs p̄lat̄ creat etia;
cū instācia multa op̄sulsus. **¶** Vi
bi quēdā ex p̄latis maiorib; q̄
qñcūq; ad extēiora negocia rō
bat̄. an egressiōē secretū pete
bat. sup̄lex p̄uoluebat i p̄ca
b; a dñō lacrimis expetebat.
ut se in oib; egrediēte et regredi
entem sua clemēcia tueret̄. et in
maib; suis negocia cōm; posita
prosperarent̄. Et vide lectōr qđ
secutū sit hūc p̄cessū. Secura et
indubitable relacōne didicim;
de eodē qđ vix in oī tpe p̄laco
nis sue iūuā passus sit v̄l offē
sam. Qñta aut̄ periculi et mali
sit mih ex causa valde necc̄ia cu
tam susceptā deserere aīaz pat;
ex eo qđ subiūgā. **¶** Bruno in
p̄tib; theutoie in opido magno
qđ mons martis dicit̄. lon; p̄s
biter et cast; fuit. h̄ referente m̄
memorabili heinrico de colomia
f̄re ord̄is predicator̄ cōsobanū
habebat p̄sbit̄z eque bruno
nē. vix sc̄a et morib; a p̄batū.
hūc auūculus p̄sbit̄er bruno
sepius rogabat deuote ut dicte
prochie curā susceper; et ipse iā

senex religioz; itar; anuit ille
post multas p̄ces iuit; tñ eo qđ
regimē tate prochie formidat;
Hoc ut obtinuit bruno p̄sbi
biter religionē itauit; cito post
hoc ab hac vita miguit; differe
te brunone iuniorē aīatū regi
mē at̄ptare eo qđ aliud bene fi
cū cappellanie vigiā marcar; su
perius in castro tener; vicariū
pro se p̄sbit̄er i prochia collo
cauit. Brunone ergo iuniorē
vna nocte i lectulo q̄scēte appa
ruit ei i cappa m̄g bruno senior
iā defūct; dixit ei i eisde v̄tib;
¶ In grege amisso male te regis
et pede scisso. Claud; aspiciat qđ
pena futūa redito. Hec dicens
eleuauit cappā qđ videbat̄ idut;
et se gūter incēdi demonstrauit.
Ad hec bruno iunior exp̄gesa
ctus recolit visionem et v̄sus. Et
mor̄ iterū resoluit i soporē cui
eodem scemate defunctus appa
rens dixit. Tu pene causa re
es p̄ te m̄ clausa. Aspice sic vi
tib; ignis et esca futūa. Et hec
dices itez illi tormētū ostēdit.
Cui itez tercio soporāto apparēs
dixit. Mūdi delictis interdy se
cia misce. Ex hīs p̄ncipiis v̄l p̄
michi cape p̄tes a relipisc. Ad
cui; v̄ba bruno surrexit; et flex
is genib; se ipleturū quod auū
culo viuēti p̄miserat deoruit.

Nec mora cum splendore nimio
manifeste defunctus apparens: et vi
ueta cōgaudēs dixit. **I**erat⁹ sū i
hīs q̄ dca sūt in domū dñi ibi
m⁹: et hec dicēs i sblimi scēdit.
Vide ergo q̄nti periculi sit aīa
nāz recipere in man⁹ negligē
tis relinq̄re: qd̄ in brunone sem
ori poteris aduertere: q̄ aīa ne
gligēter deseruit: et in brunone
iuniorē q̄ susceptā alteri iurante
omisit. **S**imul etiā in ista nar
racōe diligēter aduerte qd̄ i p̄
mis v̄sibz dicit. **I**n grege omis
so male te geris et pede scisso.
Claudus p̄spicito q̄ pena futuā
redito. **U**bi qd̄ manifeste figuit
scissū eū habere pedē: affectōis
quē iteg⁹ erga omisū gregem
habere debuerat: claudūq; cum
esse mōstrabat: cū vni bñficio ca
pellanie fuiret i castro: et aīa
omissā prochie negligēci⁹ dese
rebat. **V**olo vt q̄cūq; hoc lege
rit sciat me āno ab incarnacōe
dñi. **M**.cc. xxxviii. fuisse p̄sbi⁹
vbi ueneābl⁹ wilhelm⁹ parisiē
episcop⁹ q̄ in theologia iā rexe
rat cōuocacōez fecerat in frat⁹
p̄dicatoz capitulo oīm magistro
rum. **P**roposita ergo questio
ne de pluralitate bñficioz solle
ti et valde lōga disputacōe p̄ba
tur: est duo bñficia dūmodo vnū
valeret quindeā libras p̄sbiē

teneri cum salute nō posse. hoc
determinauit p̄dict⁹ ep̄us. **H**oc
frater hugo ord̄is p̄dicatoz po
stmod⁹ romane curie cardinal.
hoc fē guerricus et frater ganfrid⁹
eiusdē ord̄is. frater iohānes
de rupella ord̄inis sēm minorū
et alij q̄ plures magistri theolo
gie determinauerūt in scol suc
cessiue. **F**ueāt aut ante habita
disputacio lōga valde et multo
solemnior an̄ tres annos. i qua
etiā oēs magistri theologie ex
ceptis duobz determinasse p̄bā
t. idē poīa qd̄ et sup̄ quoz vn⁹
fuit magister philippus cella
ri⁹ parisiē et magister arnol
dus postmod⁹ episcop⁹ abianē.
Quid aut de isto philippo conti
gerit audiam⁹. **A**gonisantez in
morte dicit⁹ wilhelm⁹ parisiē
episcopus paterna sollicitudine
visitauit. rogauit q; euz vt sin
gulari opinioni cederet de plu
ralitate bñficioz: et oīa bñficia
sua excepto vno i man⁹ ecclesie
relinqueret et hac cōdicionē me
diarēt si oualesceret ei supplere
vellet de suo p̄prio qd̄ dimisit.
Rēnuīt ille: exp̄ia se velle dicēs.
Vt esset dānabile bñficia plu
ra tenere. **M**ortuus ē ergo sic.
Post paucos dies cū dictus pa
risiē episcopus finitis matuti
nis orare vellet. vidit inter se et

sententia d. p̄sbiē

lumen q̄si ymbra hoīs tetra mi
mis. **E**levata ergo manu cōfig
nat se et si ex pte dei sit precipit
ut loq̄t. **C**ui respōdit apparēs.
Alienus a deo sū h̄ tamē miabi
lis factum eius. **E**t presul tu q̄s
es inq̄t. **E**go sū cancellatus du
dū miseram. **R**ursū episcopus
elato alci⁹ gemitu. **E**t quomodo
inq̄t tibi ē sic dolēti. **M**ale ait
ymmo q̄ pessime. **F**iait q̄ dam
natus sū eterna morte. **E**t epif
cop⁹ heu ait karissī me q̄ causa
damnacōis tue. **T**res sūt inq̄t
cause q̄re morte ppeti sum dam
natus. **U**na ē q̄ recelētes fru
ctus ānuos oīa pauperes amī
de resuavi. **S**ecūda ē q̄ oīa sen
tenciā plurimorū de pluālitate
bñficiorū q̄si liate tenend⁹ opi
nionē pp̄a defensavi. **E**t i hoc me
pīculo mortal⁹ culpe omīsi. **T**er
cia est et illa gūissia oīm q̄ ab
hoīabili carnis vicio i scādalū
multorū multo tpe labōavi. **E**t ad
episcopū mox adiūxit. **E**st ne in
q̄t finit⁹ mōd⁹. **E**t ep⁹s. **M**iror
ait et lēatissimū vix te quōdaz
hoc q̄ere cū me adhuc vīuū cer
nas. **E**t oēs nos viuentes adhuc
mōi necē sit aīq̄ mūdus istā
te iudicō finiat. **E**t ille. **N**ō miā
tis iq̄t. **Q**uā nec scīa nec op⁹ nec
ratio apd̄ iferos wienta. **E**t hec
dicens ymbra ab oculis mīatis

euahuit. **I**pse ep⁹s nō tñ sub p
sona sua q̄si hec vidisset i predi
cacōe sua clerici oībz recitavit.
Et **S**imili modo cū q̄dam cleri
c⁹ maxime literature m̄ agemi
sans i morte mādar⁹ et cōsiliū q̄
rext q̄si in p̄mo migratur⁹ re
duri ei ad mēoriā disputacōne
illā solēne et detēmiacōez de plu
ralitate bñficiorū parsi⁹. **C**ui ille
iterfuertat doctor magnus. **A**su
luiq̄ illi cū magna istācia lacra
maz vtrnā p̄bēdaz dimitteret
q̄a duas oīa aīaz suā tenuerat
q̄rū vna ab oēz vite copiā omni
clerico sufficere potuiss⁹. **T**ūc
ille facie comīsa dissimilās hoc
tñ rēdit. **O**rate dñm ut inspi
ret. **P**ec diu cū recessissem et
tenuissio spīritu vix herēte hoc
idē qd̄ cōsuluerā ei qdā cōsoban⁹
suus iuuecul⁹ cū maximis lacra
mis inclamaret cum voce non
posset manu inuens expiāuit.
Post cuius obitum cum quidā
ex nostris stupefactus nimium
cogitaret cur tantus homo et tā
tus clerici si mortale peccatū
esset plura beneficia retinere
in tali statu mortuus extitisset.
Mox q̄si semivigilāti dēfictus
apparens dixit. **H**ec sola prebē
datum causa est pro q̄ infelix
ego eternaliter sum damnat⁹.
Sup hac eadē questione aīz

beate memorie iacobus de vita
aco tunc qdem achonenfis epis
copus. postea vero romane curie
cardinalis. magister; quondam
theologie pbatissimū robertū
de corthō romani apicis card
nalem morientem ante p̄mam
damiaze ciuitatis obsidione in
terrogaret respondit. **D**ico iā
migraturus a vita q̄ mortale ē
et dānabile dūmodo vnū cōpe
tens sit plura bñficia retinere.
Hoc idem magister petrus ome
stor scē marie cātor parisiē dix
it et scripsit. **H**oc idē magister
guarbus cameracens ep̄us ve
bo hui⁹ mōi confirmauit. **N**olle
inqt pro toto auro arabie vna
tantū nocte duo beneficia retine
re et cert⁹ tamē essem q̄ de ma
ne vnū illoz homini ydoneo ofer
retur. et hoc ppter vite incerte
discamē. **S**uper hoc etiā nar
rante fuit bernardo quōdam
pemitcario domini pape ⁊ fra
tre ordinis predicatorū cum bea
tissim⁹ papa gregorius non⁹ in
terrogaretur. si posset de pleni
tudine potestatis cū plurū bñ
ficioz de tētoribz dispēsare respō
dit. **N**on possum inq̄ nisi sup
eracōne tantū detinēciū dispē
sare. **Q**uis ergo erit sapiens ⁊
fallat se et sibi super dispensaci
one aliq̄ blandiat. **E**sto q̄ ml

ti magistrorū dicant hoc qd ⁊
multa alij opināt. hoc solū mor
tale ab augustino omīū dētor
maximo iudicatur. q̄ quis incē
titudis piculo aut mōlis pecca
ti discamini se cōmittit. **N**oli
ergo fieri sub trina inuocacōne
diuini noīs vsurpator. et sicut
sub tribus psonis inuocatur et
colitur vnus deus. ita tu clerice
tu sacerdos duorū trīū aut qua
tuorū beneficioz v̄l plurū posses
sor existas. **L**ucifer ille sapien
tissim⁹ ⁊ pulcherrim⁹ in creatu
ris. lucifer inq̄ angel⁹ assimila
re deowluit et cōtēptabili⁹ cē
dit vniuersis. **Q**uāto ergo ru
merioz extitū in prebēdis
tāto te supbius non solū contra
deum. s̄ etiā sup̄ deū extollis.
Ego in quadā ciuitate episco
pali āmis vndecim adoleui. vbi
lxij. canonici sub prebendis pig
uissimis ducentarū fere librarū
parisiē in matrici ecclesia ser
uiebant quorū plures erant de
tētores plurium bñficioz. **V**ide
ergo qualem vindictam vidi in
iplos turpes detentores. michi
testis et iudex sit sancta trīni
tas vnus deus. q̄ paucos eorū
vidi cōmuni morte defigī s̄ om
nes subito et reprobe mori. **I**ta
q̄ quidam eorū audito q̄ vnus
sociorum in nocte sanus mane

mortuus iuent⁹ esset oplos ma
nibz dixit. Et qđ vultis. scđm
vñ et cōsuetudinē ecclesie mor
tuus est vt videtis. **V**ibi ego ip
se ī ecclesia eadē infra paucum
tps q̄tuor archidiaconos sic de
fingi. **V**ide ergo lector ⁊ mīare
mīaculū. **P**rim⁹ eoz de eq̄ pha
leato et ḡadi cecidit ⁊ fractis
ceruicibz exspirauit. **S**ecūdu
mane in cathedra sedēs mortu⁹
est repertus. **T**ercius in choro
stans cū ab missam eleuatio cor
poris fieri cecidit resupinus. et
subtrata loq̄la cū sensu q̄si bru
tum animal die tercia sine sac̄
mētis ecclesiasticis ē defunct⁹.
Quart⁹ cōfessionē peccatorū ⁊
sacramenta recusans mortuus
est ⁊ extra cimiterium sepult⁹.

Que prelatus oberantes reducat
⁊ lassos releuet. **C**apit. xx.

In qua lassata est ā for
te aberrauerit eam rex
ex odore psequit⁹. subau
di vt releuet lassas ⁊ reducat ex
tātē. **L**assus dici potest q̄ a cur
renda via mābatorū dēi vel pe
nitus destitit vel aīo tepuit. **A**b
errare vero ap̄is dicit⁹ cum clau
stral⁹ q̄s aut subdit⁹ a rectitudi
ne v̄tutis ā regule p̄ deuia vici
orū recedere nō veretur. **T**ales

nimīz bon⁹ prelatus odorē fame
ab inuestigandum vel corrigē
dum vel deuote oracōnis odorē p̄
sp̄itu lenitatis ad cōpaciendū
infirmis ne pereat si iuste agit
prosequitur. **U**nde de principe pa
storū cūsto per p̄phetam p̄di
ctum est. **C**alamū quassatū non
cōtinet ⁊ lignum fumigās nō ex
tinguet. **D**e ergo ill⁹ q̄ seueritate
nimia subditos conterunt. ⁊ il
lis maxime ve qui eos male vi
te exemplis expūgunt. **U**nde
ego sicut magistro iohanne de
leodio narrante cognoui. p̄ri
ceps apostolorū petrus quidaz
prelato multis annis male re
genti in infirmitate vultu seue
rus apparuit. librum q̄ tenens
apertum legere cōpulit ⁊ fūtat⁹.
Erat autē hec scripturā ī t̄rtu li
bri. **M**ortificas animas que nō
moriuntur et viuificas que non
viuūt. **C**ūq̄ ille horreret nimi
um āplius legere vultuq̄ resu
geret. apostolus petrus seuen⁹
instat vt quasi glosam textus
legeret q̄ in margine videbat⁹.
legit ergo cōact⁹. **C**ū reduces
animas de iferno q̄s p̄tūū desti
tutas exēplum eterno supplicio
tradidisti. **E**t cū ille p̄ horrore
et cōfusione respondere nō pos
set. de visione ab se rediēs se su
dantem et cretantē inuenit.

Nec mora de consilio beneuolentibus uia seculi derelicta et christi debitorum fuit in monasterio hanonie a steruens ordinis quod tabernum dicitur beatissimo fine quod uenit. **Q**uam autem periculum periculis imineat non tamen ex officio uenientia ex se reperit multimoda deorum ubique sparsim infidelis exempla et scripta multorum ostendunt. **B**euerus sulpicius scribit beatum martinum dixisse maiorem sibi uirtutem ante episcopatum habuisse quam postea. cum duos ante suscitauerat mortuos. postea vero unum. **A**pu^{et} sanctus victorem pariter referat; canonicis audiui quod quidam canonicus regulatus erat uita genere et laus pollens. **E**lectus ergo episcopus tenuit et peritiam constantia contra plurimorum et maiorum consilium se subtraxit. **M**ortuus autem post multos annos socius quidam eius qui eum multum dilexerat adiunxit eum quatenus ad se si deus permitteret; resolutus morte rediret. **E**t auit ille statim defunctus est. **N**ec dies multi post mortem eius defluerant. cum ecce anima secundum quam promiserat rediens eminet in pietate crucis signum impressit dicens. **R**edubites ne vacilles in visu. sed quare quod vis et me finas ad potiora transire. **M**or socius ad uisionem exultans et sollicitus inquit valde fui ne

guissimam ad minus penam in purgatorio sustineres. quia refutasti contra maiorum consilium tam pertinaciter presulatum in quo ad salutem animarum tot et tanta bona facere potuisses. **C**ui anima. **I**n me inquit hoc ordinauit clementissima bonitas saluatoris. quia ex tunc timui et nunc scio. si episcopatus cathedram ascendissem perpetue damnationis periculum inuadissem. et hoc dicens quasi cum ingenti corusca comis luce pertransiuit. **S**ed et uenerabilis hugo cameacensis ecclesie decanus uix in omni honestate et generis nobilitate clarissimus cum in diuersarum ecclesiarum episcopatus se precipue formidaret; nec possit subterfugere sedis apostolice iussione; derelictis omnibus monasterium cisterciensis ordinis in uacellis apertum ingredi cogitauit. **C**umque proposito declarato accipitrem decem mutonum per optimum quem habebat multi nobiles peterent mira curialitate dissimilauit et ueniens ad portas cenobii monachus moriturus accipitrem pedum uinulis soluit et ad auras libere uolare permisit. huiusmodi uerbis usus. **H**ic te dimitto laqueum placidumque remitto. **L**ibere tate frui pro uirtute tui. **N**ec mora multi dimissum accipitrem capere reuolente conantes frustrati

sunt q̄a postea nūq̄ cōparuit.
Et hoc q̄dem in iunioribz dispē
 sacione p̄mittitur vt in auius
 celi ludant horis et temporibz
 congruis. ne temptacōnū diuet
 sarū fluctibz submergant. **D**e
 ipso etiā beatissimo viro et illō
 in mōstero vt ipsemet audiui a
 mōchis q̄ viderunt memoriter
 ferebat. **I**n mēsa nouici⁹ sedēs
 passerēs aduolantes de maibz
 eius panis minucias capiebāt.
Super q̄ a magistro nouicioz
 leuiter redargut⁹ hīs v̄sibz pas
 serēs scdm̄ cōsuetudinē v̄ientes
 alloq̄r̄ dicens. **P**asser abi nec
 habe mīcum qd̄ abire cogas.
Etas ordo iubet. te michi nō tibi
 me. h̄vt dignū eāt maluit s̄b ha
 bitu mōchali latere sub regula
 quā pōt̄ficali īfula decorari. **I**n
 huius morte beatissima ex inu
 merabiliū āgelorum presēcia
 tāta dulcedo credi⁹ resultasse.
 vt omnibz qui p̄ntes erāt singu
 laas grācia videret̄ īfūdi. **D**is
 cant ergo fideles culmina reue
 renti et neq̄q̄ cathedras ipuden
 ter ascendant q̄a q̄nto stat⁹ al
 cior tāto casus grauior. **S**z et
 illud solemne miraculum ad ter
 rorem omnium p̄elatorū enac
 tato. **C**lericus quidā in synodo
 episcopoz predicare cōpulsus an
 gustiabat nō modicū qd̄nā dig

ne posset cōm̄ tot p̄latis eccle
 sie predicare. **A**t vbi accessurus
 in oracōe iacent v̄it ad eū dya
 bolus et dixit ei. **Q**uid āgustia
 ris istis clericis p̄dicare. dicas
 eis istud et nō aliud. **P**ācipes
 inferni tenebrāz p̄cipes eccle
 siarū salutāt. leti oēs nos grās
 referim⁹ eis dē q̄a cū ip̄s p̄la
 tis nob̄ eorū subditi deuoluūt
 vel offerunt et p̄ eoz negligē
 ciā ad nos fere pariter deuolui
 tur tot⁹ mūdus. **I**nuit⁹ q̄dem tū
 bi dico qd̄ dico s̄ altissimi iussu
 one coact⁹. **R**espondit cleric⁹.
 m̄ qd̄ si narrauerō non credēt.
Ubi dyabol⁹ t̄gēs maxillā ei⁹
Ecce ait signū. nigredo ī solita
 faciei. **H**ac aūq̄ p̄dicēs nō cō
 tangas q̄a frustra. post predica
 cōez v̄ro aqua b̄ndicta de lebis.
Processit ergo cleric⁹ predica
 turus ī synodo et āmīatibz cū
 ctis ī signo īdito faciei. t̄m̄ illa
 q̄ sibi iussa sūt recitauit et ad hoc
 vocē maximū cūctorū corda p̄mo
 uit. **H**ec eodē āno ab ī carnacōe
 dñi. **A**. cc. xlviii. fuerūt parisi
 us cōm̄ oī populo et clero solēni
 ter recitata. **Q**uā uera ista sint.
 status p̄cul dubio demōstrat
 ecclesie q̄ nullam sup̄bie avari
 cie luxurie opacōez rapit ī cle
 ricis et p̄latis. **V**idi modera
 tores orbis et reges magnos

vidi duces et comites et barones nichil vidi in eorum cultu vestitum tam singulariter exquisitum. **F**orum auariciam si attendas nulla mercatorum nulla cuius talis. **Q**ui tamen legitimos heredes si haberent tolerabilior insania videret. **D**e luxuria vero eorum nichil diffinire presumo nisi quod illam solus nouerit qui tenuit et cordi scrutatus est. **S**i quis clericorum culpabilis de duricia verborum dictorum conuenit. corrigat se et contra se plata non audiet. **S**i quis vero legem se a reprehensum moribus viciis inueniat innocentem non irascatur non indignetur michi. sed gaudeat vicia de quibus conscientia non est in conscientia ob iurgari. **S**i quis vero indignetur tulerit dicta verba notabilem se reddet in dictis et veritatis plenissime detractorem. **H**ec et hijs similia cum quidam nobilis adolescens de romanorum partibus thomas de aquino nomine videret intravit ordinem fratrum predicatorum bono nomine. **Q**ui cum domino ibidem magno seruire et alacritate spiritus deseruiret inuidit diabolus et instigauit patres eius et maxime duos fratres eius potentissimos ac feroces qui optinuerunt a papa ut ad curiam litteras apostolicas citarentur. qui cum apparuit

iussus est habitum deponere et dignitatem ecclesiasticam insigniri quod cum sperneret mira ostentia facti a suis fratribus captus est quos perdidimus et in carcerem claudere trusus. **U**bi cum graui ieiunia frigore et penuria affligeretur nisi quod tamen tortores eius efficere potuerunt. ut saltem habitum ordinis susceptum alios mutare vellet. **E**t hijs omnibus nequius cogitationes per quod possent auertere animu iuuenile secum mulieres in carcere per tempus aliquod occluserunt. **Q**ui fortis quod prius spreto illecebris sic amicus duobus vel tribus in carcere perduxit. **R**omam igitur adiens magister ordinis predicatorum pie et beate memorie Johanes super captum et incarcerationem fratris impatori Frederico conquestus est. **Q**ui re examinata et inuenta ut dictum est prefatos nobiles quod inuit ad penam. nec ullomodo mortis sententiam euasissent. si dicere magister in quodamonia perisset. **S**ed veritas est iudicium sanguinis et impatoris animi mitigauit. **G**rauius enim audita tanta inhumanitate fratrum in fratrem cesarem commotus erat. **D**etracti ergo dum fratres soluerunt fratrem. qui transmissus est patri a magistro ordinis eiusdem. nec diu distulit sathan insidias spargere adolescenti.

In instinctu enim fratrum suorum carnalium et amicorum quos habebat in curia per litteras apostolicas iterum mandatum est. **V**eniens igitur mox a papa precipit ut regimen abbacie motis cassim susciperet que utique maxima erat in totius apulie et campanie partibus prelatura. **S**eptem enim episcopatus subiaceret abbati illi qui et ipse pontificali officium in omnibus amiserat. si enim uult ergo preclarissimus adolescentis nec ordinem vel habitum suum deserere uel la obediencia consensit. **C**ui cum papa concederet ut in ordine et in habitu suo preesset officio noluit ille et clam prolapsus a curia fugit et in coloniā agrippinā venit. **S**tuduitque in loco illo quo usque preclarus lector fratrum ibidem frater albertus parissius est translatus et pro incomparabili scientia theologie cathedram sortitus est. **P**ost quem et idem frater thomas confirmatus solemnitate regimen et cathedram adeptus est et digno remunerationis honore ad decus ordinis incolumis perseverat. **H**is narratis non abigo quod bonum opus desiderat qui episcopatum desiderat sed tamen qui non tantum preesse desiderat sed prodesse. **O** vanam multa tales. **S**i ergo consilio et obprobrium eterne pene effugere uolueris cum pre

latis prouidis et perfectis lassos et aberrantes persequere ne per tuam negligenciam aut duriciam depereant aut exemplum

~~Quod prelatus sit benignus et sollicitus pro pace suanda. Cap. xxi.~~

Ecce regis benignitas et sollicitudo maxima circa populos et circa regem populi obediencia adeo persequatur ut nunquam odio a discordia inimice moueatur. **E**cce quod culpandum est uicium nature corrupte ut illud incontaminatum fuit brevis vita et in uoluntatibus apibus et hominibus rapax tam ferali mente transgreditur. **E**t enim gloriosissimus augustinus in libro de ciuitate dei dicit. **N**ichil enim est hominum genere tam discordiosum uicium tam sociale naturam neque omnium contra uicium discordie per cauendum ne existeret uel sanandum cum existeret natura sanare humana quam propter ea deus creare uoluit unum de quod multitudo propagaretur ut hac armonice et in multis concordia unitas fuaretur. **Q**uod plerumque in sociabiles et solitarie bestie sunt ut leones vulpes et aquile tygridesque uel uersi qui filijs suis mitis immurmurant et pacata ferocitate blandiuntur. **Q**uis melius quam tumlibet solitarius rapinis circumuolat. **Q**uamquid in signum

pacis coniugium copulat nidum age-
 rat. oua fouit. pullos alit. et quasi
 cum matre familias societatem
 domesticam quanta pace potest
 consuatur. quanto magis homo ipse
 quodammodo nature sue legibus
 ad in eundem societatem pacemque
 cum omnibus quantum in ipso est in
 omnibus optinendam elaborare de-
 beret. ut quod in bestis irraciona-
 bilibus esse probatur ipse homo ra-
 tionalis seruare ostenderet. De
 pace plus elegantissime dicit
 pacem cum hominibus habebis et bel-
 lum cum vicinis. Semper igitur
 dissensio ab alijs incipiat a te re-
 conciliatio. Non est exterius malum
 nostrum ut ad discordiam mo-
 ueat. Intra nos est in ipsius visce-
 ribus sedet et ideo difficiliter ad
 sanitatem venimus quia nos egro-
 tare nescimus. Medicina non re-
 gio querenda est. teum sunt que
 fugis. Te igitur emenda. si vis
 habere iocundas peganaciones
 comitem tuum sana. Si vis vicinis
 erui longe aviciorum exemplo
 recede. Magnanimes natura pro-
 duxit et ut quibusdam stolidum
 quibusdam pauidum. ita nobis glo-
 riosissimum et excelsum spiritum.
 Quare hoc nisi ut honestissime
 et mitissime viuatur. Multa non
 quia difficilia sunt non audemus
 sed quia non audemus difficilia sunt.

Absolutum humane nature bonum
 corporis et anime pace contentum est.
 Quers quere. Te fuga ut curas
 minuas non ut adiuvatur et tu fi-
 gis onus animi deponendum est.
 Non autem tibi vllud placebit lo-
 cus. illud quod quers in pace viue-
 re. in omni loco positum est. Non mi-
 tum prodest vicia tua proiecis-
 si cum alijs vivendum est. Magni
 animi est placidum esse tranquillum
 et iniurias et dissensiones super
 me despicere. In omnibus que ad-
 versari videntur sic formatur ut
 nunquam te a forma recta diuellant.
 Valencior omni fortuna est animus et
 in utraque parte res ipse deducit
 beateque ac misere vite ipse sibi
 causa est. prava atque aspera fieri
 di sciencia et assuefactio emollit.
 Non potest gratis constare virtus
 ac si magni estimas omnia sunt sine
 murmuratione comitante. Val-
 miles qui impatere sequitur ge-
 mens. Pacem ille mundo intulit
 natus pacem vivens etiam mortuus
 et sui illi omnia optata reddide-
 runt. Quid ergo illi retribuam
 pro omnibus que retribuit michi.
 Pacem retribuam proximis et si
 persequantur tamen vicem non redda-
 mus. Si autem communit cum omnibus
 hominibus securitas pacis habenda
 est quod illis altis agendum est qui al-
 tioris vite regulis instituti sunt.

ut pote successoribus apostolorum
quibus custodire pacem suam per testamentum
reliquit. Pacem meam inquit do
vobis pacem relinquo vobis. Sed heu
in secularibus personis pro parte cessavit
persecutionis insania et nunc
non tantum clericos quam tamen fors
domini nuntiuntur verum etiam
cernimus et claustrales quam totum deo
esse deberent nunc per fas nunc
per nequias contra prelatum sub
ditos et prelatum contra subdi
tos eleuati et in hijs omnibus iura
ecclesie superent et spernunt et
iura ciuilia asserere iusticiam gla
dij volunt et armis bellicis ad
inuicem exercent. **¶** Apud pa
piam longobardie ciuitatem no
bilem in monasterio beati petri
extra muros ubi gloriosissimi
augustini corpus cum beato no
bili philo et martire castiano co
ditum iacet quod celum aureum
nominatur sub innocencio huius
nominis papa tercio monachi ab
bate suum crudelissime pemerunt
quam ob causam digne expulsi
regulares ibidem per eis sunt locati.
In finio vero germanie ciuitate
nuncellenfis episcopus luxurie de
ditus est et rapinis. tandem epis
copatu priuatus est et deiectus. Cuius
loco cum vir nobilis et deuotus fuis
set electus et consecratus et episcopatu re
geret digne deo a predecessore

suo deposito nequiter raptus et oc
cusus. qua de causa a fratre pro
prio deprehensus vicaria morte
punitus est.

¶ Quod subditi obediunt suis pro
latis. **¶** Capitulum xxij.

¶ Iuxta regem maiorem populi
obediencia conseruatur.
¶ Hinc de obediencia pa
rum lacus differendum est que
vtrique conseruata tanto est gratio
in subiectis. quanto per necessita
tem imposita. timoratio in pre
latis. Hanc adam cum uxore po
situs in paradiso transgreditur et
eiectus est. Hanc moyses et aaron
ad aquas contradictionis positi
non seruauerunt. et re premissio
nis non intrauerunt terram. Hanc
saul electus in occasione agag
eius populi non seruauit et ideo
regno priuatus est. Sed forte
dicas. de hoc deo obediencia non
prelatis. Audi quid dominus di
cit in deuteronomio. Qui super
bierit nolens audire aut obedi
re sacerdotis imperio morietur.
et post partum. Si genuerit ho
mo filium contumacem qui non
audiat patris ac matris impe
rium et coherat obediens con
sent lapidibus eum obruet popu
lus. Non ergo conuenit tale susti
neat a defendat ne fiat quoddam
per inobediencia unius hominis

peccatores cōstituantur multa. si
aut scabit beatus paul⁹ aposto
lus ad rōnos. ad thessalonice
ses. **I**n obedientem vitare iubz
quasi ex cōicatu. **S**i q̄s inq̄t nō
obedierit verbo meo p epistolā
hūc nōte et ne cōmisceamini auz
illo. **A**p̄stus deus et homo ut
ewāgelista ait mata subditus
obediuit. s̄ et hoc parū p̄mmo
et pata putatuo. **Q**uis ergo o
homo es qui te tibi credere p̄su
mis et regi spermis nō obediēs
regimīni alieno. **I**n īmenf dro
monibz multa milia populi mo
dico gubernaculo se cōmittunt.
Qualit aut obediēdū sit domi
nus in exodo moysi et aaron fi
guralit repro mītēs dicit. **A**bs
qz tuo ip̄eno non mouebit q̄sq̄
pedē a manū in oī terra egipti.
Moyses et aaron figurā cōtinēt
platoz ad quorū imperiū omīs
subdit⁹ tinet obediē simpliciter
i omī bono. **H**ec obediencia
in q̄busdā religiōibz extendit^r
vsqz ad mortēz scilicet in ordīe
predicatoz et minoz. **I**n alijs re
ligiōibz neq̄q̄ ita est. **E**t vide
rationē quare ab hoīe obediē
dum est hōi fiat dicit in libro
iudiciū obediēte domino voci
hōis sol et luna a suis progressi
bus tardauerūt. **Q**uale autēz
malī q̄dam nostra etate per in

obediēciā male caut⁹ iurrit re
feramus. **V**enerabil^r fulco de 27
gādauo natus canoic⁹ apud isu
las fuit. **H**ic ergo ut ip̄e nobis
narravit a magistro iacobo de vi
triaco legato et predicatorē cru
cis contra albigēses rogat⁹ ut se
cum crucem per flādniam pre
dicaret rēnuīt. **C**ui cū īstiteret p
amicos ut eū adiuvaret i nego
cio ecclesie tā necessario et duo
to rēnuīt ille secūdo et nullo mō
se futurū asseruit. **T**ūc magis
ter iacobz illū magis preceptuz
timere cōfidēs et ego inq̄t p̄ci
pio vob auctoritate q̄ fūgor ut
in nōie domini ihesu casti in re
missionē omīū peccatorū vroz
illud negoauz assumatis. **C**ui
dicit⁹ fulco nullomodo inq̄t assu
mā. **E**t ego rogo vs ut neq̄q̄
me de hoc vltēus fatigetis.
Mox magister iacobus gūiter
cōmot⁹ i corde et fere vsqz ad la
crimas fatigat⁹ ait illi. **C**ū vti
qz digne possem vos ex cōicare
auctoritate cōmissa. et omī bene
ficio iaz p̄uare p inobediēciam
cōtumacē. **N**olo tamē ne graua
men tm̄ in gere re videat t̄a to vi
to. **S**igo tamen deū qui omīum
cordiū est ī spectoz quaten⁹ red
dat vs non solum ad istud q̄s
spernit s̄ p̄orsus invtilez ab
ōne. **M**ira res mox ad hec vba

quarta febris eum cum fluxu ventus inuasit. et usque ad finem vite sue per viginti quinque annos irremediabiliter fatigavit. Et audi lector mirum dei iudicium de hoc viro. cum talis ac tantus esset ut ei dominus ihesus castus sicut per fratrem egidium ordinis predicatorum in gaudium precepimus ante mortem quasi recenter extensus in cruce visibiliter appareret et eum ante finem mensis augusti predicaret mortuum. nullomodo tamen dominus illi in hac vita parere voluit quin eum pro inobedientia tanto spacio temporis flagellaret. Quid ergo de nobis miseris futurum est qui parentibus inobedientes frequenter fuimus et prelati et deo maxime qui nos creavit et pascit qui tam perfecto viro pro sola inobedientia non peccat. Discant ergo apostoli fidelium cum prelato suo sinceriter et humiliter concordare et circa eum semper obedientiam conservare. Seruent et pacem prelato subditis et pacem teneant subditi cum prelato ut in subditis honoris et gratie fructus crescat et per hoc in prelato gloria cumuletur etiam in presenti. et eternaliter prelatus cum subditis pace omnino proficiat.

¶ **De subditi prelati orationum suarum impendat. Capitulum xxiiij.**

Rex in expeditione a plebe sustollit. Ecce nunc subditis forma datur quem admodum se habere debeant ad prelatum et hoc idem est quod ille magnus prelatus apostolus paulus subditis suis ait. Obedite prepositis vestris et subiaceat eis. Ipsi enim pugnant rationem reddituri pro animabus vestris. Quid est prelatum in expeditione poni nisi contra sathanam in orationibus bellum pugnare. si temptatio subditis irrepserit contra mundum. si persecutio horrorem ingruerit contra pacem. si mentem ad luxum inclinare veluerit contra carnem. Et hoc est cum moyses eleuare manus. cum dauid eleuare oculos. cum ana mentem in sustollere. ut expugnet preces hostes quos armis secularibus etiam si nocuerint nunquam debet. Nec sunt brachia robustorum dauid. brachia militum christi. preces et lacrimae. Audiui inquit dominus ad ezechiam orationem tuam et vidi lacrimam tuam. euidentior visus auditu. lacrimae enim sunt testes doloris. Nec sunt arma et inimica demonibus et inimicabilia mundo et nobis tutela contra domesticum hostem carnis

Hec arma hec brachia quae spreue-
runt et intumuerunt per superbia;
contra fluctus elisi sunt et electi.
Unde dauid in planctu super saul
et ionatham imprecatus est dicens.
Mores gelboe nec ros nec plu-
uia veniant super vos ubi cecide-
runt fortes israel quia in te ab-
iectus est clipeus saul in excelsis
tuis ionathas interfectus est.
Saul et Ionathas prelatos fig-
nat. quod idcirco in gelboe prece dicitur
tue quia in ea idest propter eam et
notat superbiam abiectus est cli-
peus foris idest pacia quam vince-
re in bonum nequaquam debuerunt. **U**bi
satis egregie quidam verficans
dixit. **M**obile vincendi genus
est pacia. vicit. **Q**ui patitur.
si vis vincere discit pati. **E**t no-
tabum quod mons gelboe superbiam
signat. dicitur enim coaceruans
ubi sub audis in die dei secundum apo-
stolum in die iudicii in qua at-
tente propheta omnes ipsi quasi ignis
consumantur. **N**ichil enim deo indig-
nius superbia et illa maxime quae
nunc sanctissima regnat prela-
torum. an non dicam potius cle-
ricorum. **T**u ergo verus saul pre-
latus mitis et humilis et iona-
thas colubus domini in expeditio-
ne posuit non extollas cornua si-
cut thaurus sed in mitans precibus
tuorum subditorum qui te secum

sustollant ad celum et sine bono
illa quae te arant negotia concluden-
tur. **Q**uante autem virtutis apud
deum omnes fideles ac maxime
perfectorum existant in evidenti
miraculo videat cum ipse iacobus
apostolus dicat. **M**ultum valz oro
iusti assidua. **N**oui vite san-
ctissime mulierem in partibus brabacie
de qua ut melius credas sequen-
cia modum vite compendiose de-
scribam. **I**n breui tugurio lapi-
deo reclusa erat. locum ferream
portabat ad carnem et super loci-
cas ex ceteris pilorum cilicium quod per
medium locice acris pungeba-
tur. super durissimos cornutos
lapides in discretis temporibus
nudis pedibus reatibatur ter tan-
tum in ebdomada pane in bimi-
dia parte mixto cineribus et pis-
cato lirineo in mensa et potu
re vescebat. **H**ec plures sibi in
orationibus commendatos domino
cotidie suppliciter offerebat ut
eos sua clemencia ab omnibus ad-
versitatibus tueretur. **E**t audi sum-
me admirationis miraculum ut ipsa
met michi dixit. **I**n momento
quamvis de omnibus in oratione me-
mor erat defectus virtutis et gra-
tie ita notabiliter senescebat ac
si lesionem corporalem in aliquo
articulo corporis vel membro suo
senseret. **Q**ua propter certissima

comprobatione cognoui multos
valde a diuturnis temptacionibz
periculis et aduersitatibz eius
oracionibz fuisse libeatos. **¶** De
hac psona indubitabile miracu-
lum ab omnibz ferebatur. **F**ilia
fuit vix paupum et cum puel-
la nundum septennis miro fer-
uore spiritus interioris traheret
rogauit patre cum lacrimis vt
sibi psalteriū comparet. **C**ui pa-
ter. **¶** Si filia psalteriū compabo
q̄ vix tibi cotidie panē lucrari
sufficit. **¶** Hec illa cōsa ad ma-
trem casti orauit et dixit. **¶** Ma-
ter casti da m̄ psalteriū qd̄ pa-
ter dare nō potest et ero ppetua
acilla tua. **I**n hac simplicitatis
proce p̄seuauit illa p annū. **E**t
ecce i somnis apparuit ei beata
vgo fecēs vt ei videbat in ma-
nu duo psalteria dicēs. **A**ccipe
nūc filia mea quodcūq; ex duo-
b9 elegeris. **N**ec mora vbi cū
maximo tripudio elegit vnū.
Disparēte beata vgie puella de
sommis euigilās nichil iuenit i
maibz suis et illam se conq̄res
a m̄e casti flere cepit vbreime.
Quod cū audiuit pater irasit
filie et osolat9 eā vade inq̄t tm̄
diebz dñicis et festiuis ad magi-
strā que filias diuitū psalterium
docet primo discens legere et
postea beata maria psalterium

tibi forsita parabit. **M**ira res
quod vbi puella simpliciter ac-
cepit et ad magistrā q̄ filias di-
uitum docebat venit psalteriū
inspexit et legit et sic beata ma-
ria multo miraculohus pro m̄s-
sum sue dignacionis impleuit.
Quod vbi viderunt honeste p-
sone et diuites matrone per-
rochie emerūt puelle psalteriū
et sequēti tpe cū eā i casti serui-
cio alacrer cernerēt et deuotā ei-
dem iuxta ecclesiā cellulā p re-
clusorio locauerūt. **S**ubtollas er-
go prelatū amīcū v̄l p̄mū cō-
missū tibi oracōnū iuuamie. **E**t
scias p certo q̄a qd̄ illi i pendis
tibi p̄p̄i repēdis et sis dignior in
p̄p̄is exaudiri i eo q̄ dignatus
es alijs misereri.

¶ Q̄ pfectiores subditi platos i
officijs releuent. **C**api. xxiiij.

Fessū regē hūeris subtol-
lunt validiores ex toto
portant. **I**mpossibile ē
quēq; fortissimū nec q̄ s̄b mag-
nis et cōtinuis oneribz fatigari.
Fatigatoz aut psonā gygas ge-
mine substācie cast9 dñs oim i
se suscepit dicēs. **¶** O gñacio pra-
ua atq; puerla q̄ diu apd̄ vos
ero q̄ diu vos paciar. **E**t vnde
o p̄ssime benignissime atq;
prestolātissime ihesu tū isolite

tam amare exclamacionis infatigacionis suia. **U**tiq; quia ad generationez priuā incorrigibilitate. peruersam incredulitate tāto tpe detinetur. **C**orrigas ergo mores qui subditus es disciplinis salutarib; erudire. quasi asinus fortis supponas mandatis dei humeros ad portandū et fatigacionibus festum i humeris subleuabis. **V**alidiores autē diuini hī qui casmata meliora sectantes non solū subesse s; etiā præesse nouerūt. **E**t hī sūt officia quicūq; prelatorū gerūt et in hoc ex toto portant. supponentes inq; apostolū i caritate.

In puincia sweuie priorissaz ordis p̄bicatorū nup fuisse fratru namōe p̄cepim⁹ que in sancto et p̄fecto regimine subditarum membris om̄ibus fatigata et contracta iacebat. **P**riorē ergo tuncensem fratrum predicatorū qui sororib; p̄erat occulte priorissa demandās se absolui rogat cū lacrimis maxime cū eum super hoc diu atq; rogauerat cū ab huc sanior esset atq; validior mō ita uero contracta cū esset ut nullum membrū preter linguā mouere ualeret. **M**otus autem prior lacrimis et inualitudine deprecantis cum ea; absolue uoluisse; totus cōuent⁹ ad

pedes prioris prosternatus rogat uerterem plorans ne illam ab solueret a p̄oratu quia se ad obediendum illi ouent⁹ patum sp̄s det q̄ diu uicē ad uerba formāda in p̄ceptis et exhortacōib; ordis extollere p̄ualeret. **R**ec uidens prior et multum consolatus et edificatus sororum uerbis priorissam eis cū tali in ualitudine derelict. **D**eputant ergo illi sorores quatuor que cibant eam et sponūt ac uertūt in lecto portant ad ouentū ad capitulum tenendū. **A**udit illa culpas et corrigit exhortat singulas ad ordinem seruandum ordinat et negocia monasterij nec in aliq; deperit per eam illi prouideat spiritali uel etiā corpali. **R**ec diu postea q̄ i tali defectu a p̄more relicta ē laborib; cōpassa sororū; que eam humanissime pertractabant. cōuentu quodā die i refectorio comedente facit se ante altare ieccliam deperit. **R**ecedētib; ergo sororib; eleuato vultu ad corpus cristi in p̄pide cum lacrimis dixit. **T**emp⁹ ē domine ut onere p̄lacionis absoluar et corpe. **S**ed quia placet tibi. sic qualiscūq; adhuc gemam et laborē sub onere. **R**ogo te per tuā nimīā bonitatem; ut sororū mearū laborib;

parcas et corpus meum restitu
as sanitati. vñ tibi placeat vt
proius absoluar. **H**ic res. **A**d
hec protan⁹ verba prociſſa ex
iluit in pedes et obuia conuen
tū ſororum de reſectorio cū de
cantacōne miſerere mei deus ſub
ito venienti cum pre ammiatio
ne ſorores fugere voluiſſent ī
clamat dicēs. **P**rociſſa veſtra
ego ſum nolite timere. **H**or ſo
rores mutata graciaturum actio
ne pro pſalmo ymnū. **T**e deum
laudamus pro cēdentes in eccle
ſiam decantauērunt. **O** vere dig
na remuneratio ſubditorum. **H**
heu q̃ pauci ſunt hoc maxime
tempore q̃ portare velint ⁊ non
pocuiſſe portare. **E**xercēt officia
vt querant que ſua ſūt nō que
iheſu caſti. **C**erte iudas ſic eāt
et loculos habēs plenos ea que
mittebāt portabat. **E**t q̃a ſem
per infidel⁹ iſideliter agit. mur
murat cōtra dñm veritatis. eo q̃
paſſus ē precioſū yngētū ſuper
caput eius ſacraſſimū diffūdi.
Male ergo inuidus pietati aſ
ſueſcit in peius ⁊ precio vili di
ſtrahit ſalutis auctore. **C**redis
ne iudā iſtū officiaturū aliquē
imitari. **N**on dubites. **S**ubtra
hūt nōnulli tales prelati. ſub
trahūt fratres. ſubtrahunt et
egem⁹. implent maſubia. **E**t

ſi cupidi ſūt honoris aut glorie
ſtudent interī paritati. donec
aliqua dignitas pateat q̃ medi
ante ſymonem cōſequant. **N**ec
in hoc tantum diei ſufficit ma
licia ſua. ſed et ſi locus occaſio
nis fuerit ſurgunt in patrem p
prium patricide ſicut iudas in
dominum et per complices clā
corruptos ſi quibus ſiniſtris ac
cumulant grauioꝛa ⁊ vbi hec in
ueniri non potuerant fingūt mē
bacia et per hec ſacramēta fir
mata deuorant innocentem. vt
pro eo regnēt aut regnare faci
ant ypocritam per quem exer
cere et facere poterunt quod in
tendunt. **N**ec plerumq; paten
ter et ſi quando latenter poſ
ſunt hoc faciunt. ne in ſuſpicio
ne malignitatis veniant aut
doli. **S**ed abſit vt fruſtretur ſen
tencia veritatis qua dicitur.
Nichil operatū quod non reue
letur nec abſcōditum quod non
ſciatur. quod patuit in iuda qui
ſuſpenſus crepuit medius ⁊ dif
fiſa ſunt oīa viſceā eius. **N**o
ſtra tēporis iudas credis ne pa
ti ſimilia. **N**ime dubites. **A**d
modicū diſſimulare potes neq̃
ciam ſi nō in longū. **A**ccedit ci
cius vltra q̃ credere poteſt pti
nenter aut imptinēter occaſio
p quā nō tm̃ iſta malignitas ī

integrū patrat. **W**peccatū vere
aūda vulgans audacia vris ab
dicens nephanda feraliter ut
per fas et nephas in ore idisse
rētre ōnium abhōiabilis habea
ris. **N**ec cōfidas fame ante for
sitā habite. **A**bsolon enim & si
pulcheram⁹ in omni israhel. p
eo tamen q̄ nīsus est cōtra pa
trē suspensio iugulat⁹ triplici
hasta confoss⁹ est. **C**ave ergo &
tu ne hasta fede cōsciēcie. hasta
turpis ifamie. hasta gehēnalis
pene postmodum transfigaris.
Horum tot exempla q̄t regna.
Unū tamen referam euident in
subiecto. **E**rant in flandria si
aut a p̄s bitero terre illi⁹ cogno
ni duo vici diuites qui contra se
grauiter imia oportunitate; q̄
rebāt qualiter vn⁹ alter⁹ capet
v̄l necaret. **E**rat autē quidā ne
quissim⁹ qui vnus seru⁹ fuerat
& nūc alteri seruebat. **A**d hūc
ergo cui olim seruierat ille veni
ens cōquest⁹ est de domino cui⁹
ad p̄sens erat seru⁹. hbi q; fo
re per facile ut eius manib; illū
tradat. qui gaudis otanuo pa
ct⁹ ē pecuniā illi dare. & spospō
dit. & eride nacta oportunitate
dominū tradibit in man⁹ inimi
ci. **Q**uo ocaſo venit p̄ditor ille
ad amicos partis aduersē & si
mili dolo tradendū illis optulit

ocasiōē. **C**redēbat enī zelus p
dicōis in p̄mo ē mib; nisi solis
illis cum quibus pact⁹ inierat
latuisse. sed non sic eāt. **E**pre
hensus ergo ab illis quib; tra
dere voluit occasiōē oblat⁹ ē iudi
ci & suspensus turpi morte neci
tus est. h̄ zelus eius facto turpi
oci postmodū claruit. **A**mīcorū
enim p̄cib; patibulo depōi p
missus est & in terra sepultus.
Nec mora sequēti nocte cum se
pultus fuiss; ignoti canes sepul
tum multis vidētib; extirpēt.
et membra inter se miserabili
ter discerpērūt.

Quod subditi i morte boni pla
ti iure trahent. **C**api. xxx.

Regem si mori cōgerit
tristē popul⁹ circa ei⁹ fi
nera glomeratur spectā
tesq; ex animē lugēt. tūc si sub
ueiatur eis fame moriūtur. **S**e
uolue textū. veteris & noui testa
mēti aliarumq; gētiū libros. nō
inuenies in gestis filiorum hōi
num tātū; piaculum quale nūc
in apibus vides q̄ filij pro patē
tib; mortis dispendiū incur
runt nisi q̄s forte patrem aut
q̄s min⁹ est animatū vindicare
volens ocaſum aut lesum mor
tem incurrat male aut⁹. pa
tres autē; pro filiis. viros pro

feis et eonuerso sepe inueimus. Iuguet ysaac matrem. Ioseph luget et patrem. Optauit iacob filium sequi lugens ad inferos. Dauid mori pro absolō. et filium pro patre mori uelle uel mortuum non inueni. Quare autem hec pietas couertibilis non exstat ut fiant parentes pro filiis et filij pro parentibus moriantur. nota hic quidem potest humane nature corruptio. nisi forte iuxta quosdam illum nature ordinem iudicamus ubi uidetur humor de radice arboris in ramos extēdi sed non de ramis humorem ad radicem equali mensura recipi. ¶ Spiritualiter tamē legimus filios pro patre mortuos cum gloriosos martires pro casto regeneratore omnium usque ad penallissimas mortes sanguinem cernimus effudisse. Hac morte secundum prophetam nichil uidimus pretiosius hijs qui christum adhuc reciproca dilectione in suis intimis complectuntur. De hoc etiam in libro de natura rerum strophados figurate valde describitur. Arpia auis est in deserto indie in loco que stragopoles dicitur iuxta mare ionium rapinis insatiabilis fere. semper faciem hominis habet sed in se nichil virtutis huma-

ne. nam ferocitate depredatur in sanit grassatur ultra humanum modum. Hec auis primum hominem quem uiderit in deserto fertur occidere. Inde cum fortuitu aquas inuenit et faciem suam in aquis fient contemplata. mox sui similem hominem se occidisse prospiciens tristatur non modice et hoc aliquando usque ad mortem uel plagit mortuum omni tempore uite sue. Cuid auis ista crudelis nisi genus humanum significat. que beluina quidem semper ab ipso mundi exordio inuicem sibi fecerit citate insaniuit et grassata est. Ad hoc tandem flagitium immane peruenit ut omnium creatorem deum ad redemptionem suam in deserto seculi huius suscepta forma hominis uenientem despiceret et occideret saluatorem. Quis ergo homo tam crudeliter inhumanus dei filium hominem inter homines et propter homines factum et a se idest sui causa pemptum in scripturis sanctis uelut in lucidissimo speculo aspiciens non horrescat. et totis uisceribus passus ocaso non amoretur mortuo uel irremediabilibus lacrimis eum cotidie lamentetur. Unde iob. visitans speciem tuam non peccabis. Et paulus ad

hebreos. Recogitate inq̃ euz q̃ talem a persecutoribz sustinuit tribulationez. si fuerimus socij tribulationum etiam⁹ et consolacionuz. Et si cōpatimur contreg nabimus. **E**ream⁹ ergo ad eū extra castra i ppetuum ei⁹ portātes. dicas cum dauid. **Q**uid retribuam domino pro omnibz q̃ retribuit michi. et consulu inter no respōdet. **C**alicem salutatis domini id est ihesu accipiam et nomen casti ad meā sufferēciā iuocabo. **Q**uis enī ex se ad hoc ydoneus. **O** felicem hominē vīcē casto reddere cupiētē. **O** beata mors et p̃cipioz omni vitaduz anima ī morte tenebras excuciet morosius cruciādo et ictū splendentis gladij p casto momentaneum formidabis. **E**cul viuo. graue me pondus corpis mei astūgens alligō. etia⁹ fortuna felix ī felicissime p̃stalescēs et non beatū me partem vbi tali morte fūct⁹ exapiar. **M**oriat ergo desinam egrotare posse desinaz alligari posse. desinā mori posse. **M**ortem ergo ut nūq̃ tē meas beatam semper adopta. **M**agna res est et nō diu dicenda cum hōra illa inuitabilis veniat equo animo abire. **V**iuere noluit qui mori nō vult. **V**eniētem mortem nemo hylaris acci-

pit nisi qui se ad illam diucius p̃parauerit. **E**t reuera ut dicit seneca. **H**onestatū turpitudō est mori p̃ bona causa. et ego dico honestissima pulchritudo est mori momentaneē et sempvivas. **V**ixim⁹ enim ut morer mur. s̃ quo fine viuēdum est. **F**inis autem legis ē cristus et maxime legis mortis ad iusticiāz omni credenti. **N**eq̃ enī dignus est aliq̃s beata morte nisi vitā desidēdo futurā vehemēter exoptet. **Q**uō autē ī exemplū hui⁹ materie contingat referamus si aut a fide dignis accepimus. **C**irca annuz domini ab ī carnacōe. **M**.cc. xvi. quidam vir fidelis et bonus de opido dinanthea mare t̃āsiit et ingressus terraz sanctam loca singula in quib⁹ pedes domini stetisse quibusdā indicijs ferebantur multa de uocōne et lacrimis visitauit. **C**ūq̃ venisset ad locū caluarie vbi redemptorem nostrz audiuit mortis angustias et crucis supplicium pertulisse grauissime suspicijs ingemiscens cum clamore valido et lacrimis dixit. **Q**uid tibi benignissime domine qd̃ tibi criste retribuaz pro omnibz que prius amator amabilis īq̃ mirabilis tribuisti. **V**idi p̃us loca in quibus natus et ī hoīes

conuersatus doctrinam euange-
licam predicasti et diuinitatis
tue indicia per miracula demō-
strasti. **H**ec quidem ob amo-
rem et reuerentiam tui sincero
corde complexus sum. hūc vero
locum passionis et mortis tue
equo animo videre nō possum
ubi clauis crucifigi terebrari
lancea. et animam pro nobis
tradere uoluisti. **H**ec ut beatus
ille perorauit exclamans rup-
tis vitalibus cordis uenis spira-
tum exalauit. **S**ed et de fra-
tre uolando priore ordinis pre-
dicatorum in argentina ciuita-
te theutonie rem mirabilissimā
et deuotam proprijs oculis vi-
di. hic ut fratres michi testa-
tissima ueritate narrauerunt
semper fere siue gradiens siue
sedens pollice signum crucis in
pectore depingebat. **C**ontigit
autem ut magunciam ueniens
infirmirate decumberet. et in
grauescente morbo cum mira
alacritate spiritūs moreretur
et apud fratres minores sepe-
liretur ibidem. **N**ondum enim
tunc fratres predicatorum in
eadem ciuitate locum habebāt.
Quo audito fratres in argenti-
na duos fratres pro fratris de-
functi corpore direperunt. sed
frustra quia fratres minores

sepultum reddere noluerūt. **C**ō-
tigit autem post ānos paucos
ut fratribus minoribus ab locū
aliū transeuntibus fratres ite-
rum de argentina duos fratres
in magunciam pro dicto prio-
ris corpore destinarent. qui si-
ne contradictione acceptis rel-
assumptis ossibus in argenti-
nam prospere reuertūt. **Q**uid
plura. **O**ssa diligēcius fratres
abluētes os pectoris cui ex utra-
q; parte coherent costae superi-
us insignitum cruce operosissi-
ma reppererunt et hoc quasi sac-
tum cordis interius. **E**rat autē
crux ut ipse ad hoc uidentium
quadraginta miliaribus labora-
ui et uidi oculis. uidi i cōsis me-
dio ex substantia ossea spissitu-
dinem euidentissimam eleuata
tabus superioribus brachijs cru-
cis equalis longitudinis et in
feciori brachio decentissime lō-
giori. extremitates uero trium
brachiorum superiorum instar
repandi lilij reuolutas. et bra-
chiū inferius quasi truncato dele-
ret insigi exacuatum habebat.
Quid igitur in signo corporee
crucis in osse pectoris nisi mor-
tis casti in mente prius habita
stigmata passionis. **E**t quid
in folijs repandi lilij in crucis
extremitatib; nisi mundissime

castitatis infigne quod ad memo-
 riam mortis casti fideatissime
 fixum gerebat in carne. **¶** Cui
 secretus in brachie partibus
 pretergatiue sanctitatis puellaz
 de qua per vendicos fratres cordi-
 nis predicatorum manifestissi-
 me probatum est. quod per assiduam
 meditationem passionis et vul-
 nerum casti in latere eius vuln-
 ingens per plures annos appa-
 rueat. et de ipso vulnere sanguis
 fere continue in multa quantita-
 te profluxit. Cuius itaque sang-
 uinis particulam ab euidentia
 tanti miraculi vidimus diu in vi-
 treo vase seruatum. nec coloris
 mutasse speciem vel odorem. **¶** Ad
 idem de quodam martire prope
 nostra tempora vendica relatione
 suscepi. quia cum captus quidam
 gentili tyranno seruiret. et ille
 eum honestissime tractaret. mar-
 tir autem gemebundus incede-
 ret. miratus causam tristitie quare
 et quare cum seruis aliis non gau-
 deret. Cui martir. cum aliis in-
 quirit gaudeo. sed semper tristis ice-
 do. quia dei mei memor mortis
 continue in corde meo eius passi-
 onis stigmata porto. **¶** Hoc mox
 ut tyrannus audiuit. grauiter in-
 dignatus et ego inquit expetiat
 que dixisti. **¶** Nec mora exep-
 to re vocato iubet apertum pectore mar-

tris cor eius euelli et per medium
 aultro secari. **¶** Obstatum immanitate
 tyranno cum suis res miranda conspi-
 citur et pro sigillo patris vna cor-
 dis altera crucifixi christi ymagi-
 nez statim repit. **¶** Quo viso ty-
 rannus mox credidit et cum omnibus
 suis sacrum baptismum suscepit.
¶ Quid mirum cum per prophetas a cri-
 sto fuerit repromissum. **¶** Si pos-
 fueris inquit per peccato animam
 tuam videbis semen longeum. et in
 manu tua voluntas domini dirigetur.
¶ Quid est semen longeum nisi cri-
 stianum nomen usque in consummationem
 seculi dilatatum. **¶** Et quod est in ma-
 nu filii patris dirigere voluntatem
 nisi fideles quosque conuersos ad
 fidem operibus bonis insistere et ad
 regnum pertinere quod non habet
 finem. **¶** Regem ergo bonum prelatum si
 nos apud fidelium habere et mori
 contingerit iure nos tristitia nemo
 sapientium reprehendet. immo potius
 in boni prelati morte gaudentes
 etiam sceleratissimi quique quasi per-
 uisores et nequissimos condemnabunt.
¶ Hec de regibus apostolus. hoc est prela-
 tis fidelium dicta sufficiant. **¶** Nunc
 autem graciosius ad apostolum populos
 transeamus.

**Explicit liber primus
 de prelatibus tractans.**

**Inapit liber secundus q̄ tractat
de subditis.**

Omnis ecclesiasticus
ordo sub diuisione tri
plici ordinat̄. in epis
copis. i. p̄sbit̄is. et i
clerici. Et hī oēs vnū p̄ncipē
papā cōnū habent. Sic et i lay
cis fidelibz ecclesia toto orbe dif
fusa sub impatore romano i p̄
cipibz militibz et plebea multi
tudine cōgregatur. S; de hīs
sup̄edere disponimus nisi for
te icidenter aliqua se obtulerūt
prosequēda. Dicit ergo text⁹
in p̄ncipio qualiter ordo mona
sticus fuit et in precedentibus
distinguitur. In tribus dista
buūtur ordinibz apum plebes.
sic et omnis conuentus monasti
cus sub terna distribuōne sali
cet officiat̄is claustralibz atq;
conuerf sub vno capite p̄lato
q̄si sub rege apes cōmodius ad
unantur. Pars autem prima
illatū est que matres et emerite
sunt. ceterisq; maiores existūt.
Iste aut̄ officiis singul et opi
bus p̄sūt. Hec prima pars of
ficiat̄is i claustra cū senioribz
signat et hoc ibi vbi matres eme
rite noīant̄. In matribz affect⁹
ostendit̄ q̄ p̄oribz et supioribz
officiat̄is tanto fructuosius ge
nerat̄ q̄nto ex caritatis radice
erga subditos inueit̄ fūdatior.

Vbi in paulo non tm̄ patris sed
etiā matris affectū q̄ tenetius
diligere solet obserua. Ait enī.
Filioli mei quos it̄rū parauo
donec formetur castus i v̄bis.
Tales m̄s sūt q̄bz glensius
pater augustinus in regula sua
precepit dicēs. Suscipiat iqt̄
infirmos. consolet̄ pusillāmes.
paciens sit ad oēs. Vere beatus
āimus i p̄lato q̄ se oīm āimis
subditoz pietate opaciens incli
naret. Tunc paulus euidenter
ostendit dicēs. Quis ihermae
et ego nō ihermae. Quis scanda
lizat̄ et ego non v̄roz. Propte
rea ement̄os dicim⁹ seniores q̄
ement̄i idest sup̄ meritiū aliorū
esse dicūt. q̄a ceteris auctori
tas maioris reuerēcia existunt.
Vbi sūt p̄pheta dī populi gra
ues in q̄rū maturitate deus et
tocius religionis norma lauda
tur. Hos signant viginti qua
tuor seniores quicūq; illi sunt
qui in apocalipsi citharis sp̄i
tualis icōditatis habentes se
dentes i throno in p̄hialis meri
torum nichil se habere pemit⁹
cognoscentes. nisi quod dispen
satione in carnati verbi scādū
misericordiam non scdm̄ meri
tum acceperūt. Vidi virum
sanctum et bonum qui de nume
ro emeritorum rectissime dici
potest et potuit q̄ diu vixit.

Fuit in monasterio sancti ma-
thie apostoli iuxta treuer. mō-
ch⁹ qdā otto noīe q̄ q̄dā gita ā-
nis et āplius p̄oris loco deserui-
erat in quētū. p̄mus ad omnes
horas. p̄mus ad matutinas de
nocte surgebat. **N**ullo umq̄ in
choro dieb⁹ nocte appodiamen-
to sediu; vtebatur. numq̄ sedit
aut iacuit sed erect⁹ semp stās
ad celum mēbras oculis et men-
te nitebat qd̄ i sede eius cōden-
sato puluere eundētissime spro-
bat. fīaro et breuiter in colloq̄o
in studio sequēs. ceterū; t̄pis i
oracōibus aut medicacōibz ex-
pēdebat. ut i necessitatibz non
egerēt miā quēt⁹ curā habebat
et per hoc eos ad regulā obf-
uāciā fīdēcius opellebat. **C**irca
adolescētiōes valibissimō zeli
feruore vigeat ut eos instigare
re moribz et ab illecebris carnis
et alijs vicijs īpeditos arceret.
Hic vsqz ad precedentem diem
mortis sue per sex dies oculis
te conuentum suum aqz acuta fe-
bre seautis in īfirmariā; depor-
tatus est. qd̄ ut p̄cepi veni cum
phīfico visitare iacentē. **Q**uem
ut vidit phīficus aduertit senē
debilitate nimia et abstinentia
fatigatū et inaniū. p̄cepitqz
statim occidi pullum cum tamē
esset quarta feria ante pascha.
Et mox p̄ior auerso vultu cum

tēnuerz dixi ei. **N**on te cōpetat
sine piculo anime tue id ē mor-
talis peccati tradicere phīfico
dummodo p̄cipiat qd̄ fieri po-
test licite cū iure scripto. **T**ūc
ille placido vultu. dē mīni īg⁹ vo-
luntas mecum fiat. **P**ec mora
hoc dicto expandit man⁹ et pe-
des in lecto et eleuatis sursum ocu-
lis expirauit. **V**idi et aliū viz
emeritū contradiū noīe de ordi-
ne predicatorū apud louanium
vita et animarū zelo feruētissi-
mū doctrinaqz gloriōsū. **Q**uem
aū; audiui sē mori veni ad locū
vbi mutus et qh sui nescius dē cū
lebat. **A**propinquāte ergo hora
mortis contra spem omnū oca-
los eleuauit et manus et cū letis-
simo vultu iuit⁹ crucifixū dix-
it. **E**duc de carcere animā meā
vt cōfiteatur nomini tuo domi-
ne. **E**t cū tercio hoc dixisset di-
missis oculis expirauit. **V**idi
et aliū eiusdē ordinis in eodem
loco geruasiū; nomine dilectū
valde michi et in amicitia speci-
alem. de isto bñssimo et emeri-
to valde viro fratres qui cū eo
in ordine predicatorū triginta
quinqz annis fuerāt conuersati
veritate testatissima referebant
qz in tanto t̄pis spacio ex quo
intrauerat ordinem nuquā; fra-
trem numq̄ hominē ex sua cul-
pa vel in curia perturbasset.

humilitatis et mansuetudinis tā
te fuit quāte nūq̄ hominem me
minetim mevidisse. **C**ompassi
onem vero et caritatem erga pr
imos miram habebat et vehemē
tem. hic ad mortis exitum debi
litate corporis appropinquans
oculis ac manibus celestibus i
hyabat. **E**t cum a fratre roga
retur ut sibi super pacis statu
sue sciencie responderet humi
liter dixit et deuote. Pax certa
et firma est inter me et salus
nostre auctorem nec vlllo modo
biucius ab eius contemplacōne
frustrabor. **V**idi et alium eius
dem ordinis in gandauo egidi
um nomine qui canonicus apō
sanctum andomarū in flandria
seculum dereliquit et predicato
rum ordinem intrans. tātū debi
tus lacrimis et tū spūali leticia
et aīaz zelo efferbuisse pbat. ut
vere sanctus crederetur et esset
et hoc exitus eius mōstrauit. **N**ā
cū frater suus carnal sepeliret
in clauetro fratū. marmoreq;
superpositū male iacēs deberet
coragi. finit inq̄t fratres fini
te diu non iacebit imotum. ma
nifeste predicēs se cū fū defun
cto sub eodem marmore in pri
mo deponendū. qd et factū est.
Sed et fūe quodaz narrate mī q̄
aī ipsū celsedit die prima mori
tūz qd querenti sibi quomodo

sentiret respondit dicens. bene
frater karissime me bñ senio q̄a
tabus dieb; tū in purgatorio
hinc exiens expurgabor. et statū
postea p dei graciā et misericor
diā ad gloriā euolabo. **V**idi et
aliū eminētis vite virū de ordi
ne fratū minorū. fratrem wil
helmū de militona q̄ magister
theologie parhus scissimā ac
deuotissimā vitā duxit et cū die
quodā parhus p̄dicaret p hōiā
obmutuit et p̄bū inde resumēs
omnib; cū vultu serenissimo va
ledixit et sic in pace quieuit.
Vidi et alium fratrem ordis
predicatorū odonem nomine in
iure regēm viz sanctū et bonū
q̄ raro volebat comedere qd semi
nali fluxu ab aīali descendat
s̄ olere v̄l pisa corpus sobrium
reparabat. **H**inc in īgressu ordi
nis vite sue terminus reuelatus
est et hūc fratrib; certo die aī
obitū reuelauit. **V**idi et frēm
contrabū ordinis minorū qui mi
nister theonomie miā gciā p̄di
tus fuit et sanctorū feruētissim⁹
venerator in multis enituit.
Vidi et alium emerite vite ca
nonicum in monasterio canap̄
censi dieb; vñdecim ante mor
tem q̄ iohānes noīe cognomēto
bonus valetus vir lātus et bon⁹
innocētissimā vitā duxit ab an
nis pluribus vsq; in eū vite.

De hoc bono viro michi sui ca-
nomici referebāt. quia cū esset
parafius et effz auditor beati ⁊
magni viri magistra petri omel-
toris cātoris parafienf qbusdā
temptacōibz et dubitacōibus ce-
pit fluctuare et supplex sup hoc
in oratione factus vidit beatos
apostolos petz ⁊ paulū. ⁊ mor-
eotū solacio ad spem gācis vi-
te merito confortat. **H**ic glorio-
sissimam casti matrē miro fee-
uore cōplectēs inter cetera q de
ea oposuit duos istos vīus iōp-
abiles edidit. **F**elix mater aue-
qua mūd⁹ soluit aue. **Q**ue ge-
nitricis eue. ⁊ facis esse breue.
Vidi ⁊ magistrū salomonē p-
dicatōrē solemnē et magistrū q
per totā theuthoniā multa doc-
trina et miraculis celebratis tā-
dem pro cristo omnia beneficia
dereliqt et in colonia predicatorū
ordinez proluxo valde fatigat⁹
senio introiuit in q veluti puer
benigne et humiliter quersat⁹
post annos aliqt sanctissimo fi-
ne qeuit. **V**idi ⁊ aliū nobilē
et illustrissimū virū q helgerus
nomine fili⁹ potentissimi comi-
tis in iuuetute possessiones cas-
trū ⁊ diuitias multas pro cristo
dereliqt. ⁊ p̄dicatōz ordinem in-
tīas falsaceū. p̄or effect⁹. **Q**ui
postmodū multis ieiunijs ⁊ la-
boribz fatigat⁹ prenimia debili-

tate eques ire opulsus est. h tñ
afino vsus ē pro vectura. hic se-
mel stans ī puīciali capitulo et
coraz diffinitōribz acusat⁹ au-
diuit afinū suū himnitu ut solēt
hortido ⁊ ciferare ⁊ dixit. **E**cce
fratres afin⁹ meus acusat me
q nō sum dignus tenere officia-
um prioratus. qui in valibus ire
pedes contra ordinez subuehor
dorso eius. **H**ec ut dixit nō nī-
los in lacrimas cecidit. regere
tamen conuentuz ut erat debilis
vsqz in finem vite opulsus. mul-
tis post mortem et maximis mi-
raculis clauit. **F**uit sub eo ⁊ ei⁹
tpe quidam conradus frater or-
dinis p̄dicatōrū q inter alia īfi-
nita miracula tres etiam mortu-
os in vita suscitauit. **P**roinde
vtrum videram dubito mōchū
cisteraciē. ordinis virū pietate
plenum de quo tale miraculum
ferebatur. **A**lgore niuium terra
brabancie respersa per totū mō-
chus predict⁹ premissio ī villaz
famulo sol⁹ in cāpis p deuia ve-
niebat. et ecce inuenit puerū
elegātissime forme quasi trien-
nē magno fletu et eiulatu soluz
in minus fagore rehidētē. opas-
sus igit tali puero eq descendit.
et oplexus flentem flere cepit
cum eo et querere quid haberet.
Tacēte autē puēo ingēinat in
gemiscat qrens vbi ē mater tua

numquid perdidisti matrem. **A**d
interrogationes illius puer for-
tus eiulans tandem dixit. **H**eu
me heu me quare non fletum quod
re non eiularem. **E**cce vides quod
egens solus et in frigore sebes
et non est qui colligat me et hos-
piciū prestet. **H**oc monachus
surgens et puerum in brachijs
eleuans osculatus ē dicens. **C**es-
ses flere dilectissime quia ad
hospiciū portabo te et faciam
enutriti. **H**oc dicens cum puero
equum ascendere voluit. sed pu-
er de brachio tenentis exiliēs
disparuit repente quia cristus
filius virginis fuit. **I**n terram
igitur cadens monachus flere
et eiulare cepit acerrime. et cū
diu sic iacisset eiulans tandem
questus a seruo inuentus est.
eleuatus est in equo ad hospiciū
ductus. questus autem fletet
nichil aliud vna nocte dicere
potuit. heu me puer bone pu-
er pulcherrime quare me dere-
liquisti. aut abisti tam cito. aut
te perdidisti. **P**ost hec monachus
consolationem recipiens quidam
euentum retulit qui illis per
quos sciri tante rei miraculum
et periculum patefecit. **Q**uis enī
sine lacrimis audire potest per-
iculum tale et tantum quod filius
vnicus patris deo deus existens
hospiciū in terra querat. eget

cibo. algore contrahit. et per abun-
dantiam iniquitatis refagescente
caritate multorum non est qui eū
recipiat cordis hospicio. reficiat
patris placata benefica volūta-
te reuoluat et foueat deuotio-
nis sinu. veste contegat carita-
tis. **V**idi et multos alios viros
vita ementos et virtute. quorum
alii feruentes spiritu salutis pri-
morum instabant. **A**lii in tribula-
tione patientes in bono malum
semper euincere laborabant. **A**lii
pio et casto timore quasi tamen
fluctus super se dominum presto-
lantes continuis lacrimis infi-
stebant. **A**lii spe gaudentes et
in vita presentis dulcedinem patrie ce-
lestis per gustantes nichilominus
felicem mortem in iubilo preue-
iebant. **C**ertū tamen ē lector nullū ex
suis meritis sed sincerissime in
domino gloriatus et eosdem potius
habuisse inspiratam leticiam quam
presumptam. nullū tamen sine
horrore demonum recessisse. **N**ul-
lus ergo senior emeritorum et ma-
iorum nostrorum de meritis su-
is a vita presumat. quia dyabolum
legimus vite auctori insidiatū qui
dragita diebus et quadraginta noctibus
etiam ieiunanti et nichilominus secundum
quasdam scripturas in cruce
moriens.

**¶ De vigore subditorum in iuuetu-
te. Capitulum primum.**

De vigore subditorum in iuven-
tute. Capitulum primum.

Secunda pars illarum
apum est que iuven-
tutis vigore opa mul-
ta prestantes discipli-
na quadam matribus subdite sunt.
nec quatenus agunt sine maiorum ipe-
rio. Hic planissime demonstrat
status et vita claustralium. qui se-
cundum legem de iuventute et forti-
tudine viget tempore loco et ordine.
vel laborant manibus. Qui enim
non laborat non manducat. Vel
si labor manuum ex ordine non ha-
betur canticis spiritualibus horis
debitis et interdum studiis scrip-
turarum nec non regularibus dis-
ciplinis letatur et gaudenter in-
sudant. Huiusmodi enim opera si
sint multa et propter salutem primo.
secundarie proximorum cum exem-
plo vite cum decore virtutum et ora-
tione multiplicis fructus iuuant
ita prestantur. Quis enim quatenusque
peccator huiusmodi opera videns
ad emendationem vitam et peniten-
tiam non compungatur. Quis tam fla-
giciosus et amens tam sedulas tam
continuas laudes audiens deum
timoratus admodum non laudet.
Quod talium stet suffragio totius
mundi et peccatores apud iudicem
iudicem deum eorum oratione iuuentur.

tur. non est verum qui abigat cas-
trorum. Unde tempore nudum pre-
sto quo mundus talium suffragio
iuuaret ysayas deplacuit dicens.
Non est qui surgat et timeat
te. Quod bene patuit ubi nec an-
gelo peccanti in celo nec homi-
ni peperat in terra. nec hostibus
nature in domibus. nec filiis isra-
hel ydolatrias. nec murmurantibus
in deserto iudeis. **T**empore
quo gens vngarorum cum alijs
regibus multis agente tartarorum
de orientis partibus veniente crude-
liter est destructa et iam in theu-
thonia fines boemie invadere co-
nantes. quidam pro ipsa terra theu-
thonie et maxime partibus braban-
cie corde turbati solliciti venit in
brabantiam ad sanctissimam tunc
temporis moralem dicens. solliciti
non modice mater karissima pro
terris huius primis a facie tartaro-
rum ne sicut alijs fecerunt faci-
ant et huius terris quia iam inva-
dere fines theuthonie salici bo-
emiam inchoauerunt. cui illa.
Nichil karissime veritas quia
tot sunt in terra ista anime bo-
norum et in huius maxime clau-
stris quod nullus est hic tartarorum
exercitus formidandus sanctarum
orationum iaculis repellendus.
Benedictus ergo deus in omnibus et pro
omnia sicut audiui. ita et vi-

dim⁹. Huic autē p̄tariū q̄d acci-
dent audiam⁹. **A**ñ q̄ i walatua
sū rege wilhelmo modēatore ro-
manoz a comite florētio ⁊ seelā
denfibz flāmigorū exercitus fe-
rret. orāti auidā p̄ dicta gente
idest p̄ flamingis in oracōe re-
spōsū ē. **S**ine sup̄bos hūiliari.
Ad tertia die post factū isperi-
mus. licet tñ multa cū eis et in
eis occisi fuerant q̄ nullo modo
meruerūt talē mortē. **S**ed nōn
dum q̄ acerba mors bonis nō
obfuit. sed profuit ad salutem
quia terrene dñō obedire in bo-
nis iustū ē. **Q**uod patuit i quo
dā fidelissimo viro de q̄ a mēe
regis dicti wilhelmi venerabi-
li mechtalde didicimus. **E**cum
enī ipsa regis mater hollandie
memorabilis comitissa post fa-
ctam cēdem i walatua deuenis-
set aggressa ē cū duobz fratribz
predicatoribz viuentes adhuc
q̄rere et colligere sauciatos. **I**n-
uenit autem et ad idē opus pie-
tatis matronā diuitē ⁊ precla-
ram que cū fletibz mat̄a regis
coitasse narrauit. **T**ransiens in-
q̄t hic vocauit me vocē flebili q̄
dā sauci⁹ ex prostratis ad quē
cum venissem caput eius locui
in sinu meo et eum ad cognoscē-
dum deū hortabar. ⁊ vt poterat
ille eleuatis in celum oculis cū

manibus dixit. **F**ateor me co-
actum in exercitum venisse. et
hoc eo animo q̄ nullum lederē
nec in corpore nec i rebus. **H**ic
lesus sum. et ecce iam moriar.
Occisori meo proorsus indulgeo
vt mei similiter misereatur om-
nipotens deus et contra eum nū
indulgeat q̄cquid feci. **V**iatū cū
corp⁹ casti vehemēter exopto.
quod licet ore non sumā in mē-
te tamen virtutis eius gracia
nō frustrator. et hoc dicēs cru-
ce signauit se ⁊ sic spiritum red-
didit. **T**estor vobis ait matro-
na per salutem meam q̄ statim
vbi spiritum ad addendum os
aperuit auicula tante pulchri-
tudinis vt ei nichil in creaturis
comparari posset de ore eius cū
odore miro aromatico ad supe-
ros euolauit. **V**ide ergo lector
q̄ vendica sit illa sentēcia beati
augustini qua dicit. **V**ere dico
credidi propter quod locutus
sum. non potest male mori qui
bene vixit. **S**tudeant ergo fide-
les claustralium insubare la-
boribus. inuigilare spiritali-
bus canticis. studijs sacris inhe-
rere. disciplinis regularibz exer-
citijs. ⁊ per hec erunt proximis
in exemplum et peccatoribus
contra iram dei veri iudicis in-
tutamen.

**De virtute humilis subiectio-
nis. Capitulū. ij.**

Disciplina quada; ma-
tab⁹ subdite sunt. nec
agunt q̄tq̄ sine maioz
imperio. **H**ic notatur huilitas
subiectōis et abrenūciatio p̄e
volūtatis. que duo si subiect⁹ q̄s
integre et ex corde tenuerit. ex
altatus quidem exultabit ī gau-
dio et absolute libertatis gloria
p̄fruetur. **U**nde apostolus. **I**lla
que sursum est iherusalem libe-
ra est. que ē mater n̄ra. **S**i nō
absurde queri potest cur cōsulit
et velit ecclesia ut homo subba-
tur hōi cum deus hōiem rationa-
lem cōditū ad ymaginē suā nisi
irracōnabilib; dominari. nō ho-
minem homini. sed hōiem peco-
ri voluit. qd̄ patuit ut dicit glo-
riossim⁹ augustin⁹ in patrib; p̄-
mis et maxime in p̄arichis q̄
potius fuerunt rectores pecubū
q̄ hominū. **U**nde eis dictus est.
dñamini piscib; maris et voluca-
bus celi et bestiis terre. **E**t po-
test sic solui. **I**lli quidē antiq̄ et
p̄mi parentes soli deo subditi
neq̄q̄ abutebāt cōcessa a domi-
no libertate. sed ī om̄i honestate
morū creatori omniū fūiebāt.
Nunc vero per abrupta vicioz
hōies defluentes vix etiam sub-
durissima seruitute possūt a vi-

cijs cohiberi. **I**nde peccātilus
filijs israhel in deutronomio mi-
naci dictū ē. **E**o q̄ nō fueris
dñō deo tuo in gaudio et leticia
cordis tui p̄pter rerum habun-
dāciā omniū. seruias iimico tuo
in fame et siti et ariditate et rerū
omniū penuria et imponā iugū
ferreū super cervicē tuā. **A**ubi
ergo qd̄ dictū sit et minas tāti
iudicis veritas. **U**t enī incōpa-
ribil⁹ ille doctor augustinus ait.
Nichil interest sub cuius iperio
facilius homo fūiat moritur⁹.
dūmō ille q̄ iperat ad ipia et in-
iū nō cogat. **F**elicius enī fūit
hōi q̄ libidini. **C**ōfide nā castus
dei filius ab ipsa maiestate sup-
na ad nostrā miserā descēdisse.
qui alios saluacōne sua vix libe-
ros facit. subdi patrib; voluit.
fm̄ p̄phetam durissimā; p̄tulit
seruitutez. **P**roinde videas qd̄
dictus ē superius q̄ subdite ma-
trib; iuniores nichil agūt sine
maiozū imperio. **O**ptime clau-
stralib; opetis qui abrenūcian-
tes p̄e voluntati nichil agere
debent sine maiozū iperio v̄ sal-
tem sine licēcia. **A**duerte clau-
strales p̄cipem salutis nostre
ihesū v̄ volūtate suā sed patris
faceret non venisse. ac per hoc
patris obediens vsq; ad mortem
non liberas manus non liberos

pedes affixos cruci corpusq; sacrum immobile s; solum os tantum liberum ad orandum habuisse monstratur. **H**ec mens tibi dico karissime serui est qui tale non vult passum talia dominum imitari. **L**iberas ergo manus ad bandum aliquod vel agendum. liberos pedes ad ambulandum. libera membra ad conandum aliquod non habebis s; totum cum casto corpus affixum penitentie cruci. sola tibi lingua ad orandum confitendum et laudandum libera erit. **T**emptantur curiositate oculi. oculos casti attende velatos. **T**emptantur aures vaniloquio. castus otumeliosos sermones et terrores audiuit. **T**emptantur gustus supfluis cibis et potibus. castus felle abatus est. aceto potatus est. **T**emptantur olfactus volucris pigmentorum. casti facies sputis fetidissimis illinitur. **T**emptantur manus ad illicita atrectanda. christi manus intueri transfixas. **T**emptantur cor ad cogitanda vel capienda noxia. casti cor lancea terebratum aspicias. **T**emptantur pedes ad ambulandum vel peregrinandum terras. christi pedes cruci clavis affixos attendas. **I**n hac ultima temptatione tibi specialiter cauendum est. **O** claustrum cum dyna filia iacob que prius inter fratres secessit

me conuersata egressa est videre feminas regionis. que et si primo violenter corrupta est. postmodum tamen est blandicijs delimita. **S**ed forte dicis. **Q**uid michi est sychem et emor quorum unus labor vel humerus. alter amantans interpretatur ut cum secularibus subiciam humeros ad tolerandos labores mundi vanos. ut amantata per illos anima mea in fel aspidum conuertatur. quin potius cum fidelibus populi ac deuotis leui iugo christi in cruce suscepta transibo mare. terram sanctam adibo vel in alijs partibus ubi ecclesiastica necessitas filios pios inuitat et per ipsam crucis peregrinationem a pena simul vere et a culpa sub breui temporis spacio liberabor. **V**ana salus et beata indulgentia omnium delictorum et qui hanc meruerunt mire tripudiant. sed eam nequaquam sibi ista via religiosus aut claustralis quis vendicet ut contra votum suum sine licencia vel per crucem susceptam vel modo alio in absolutione peccaminum viam peregrinationis sumat. ligatos tibi diximus pedes ligatas et manus. **Q**uis te soluit ut ambules. **F**orte respondes. christus petro et apostolis in

suscitatio lazari dicit. **S**oluite eum et hinc abire. **C**ur ergo me vicarius petri papa non soluet? Bene dicis. et non negamus si soluerit esse solutus. sed vide ut recta et debita causam ostendens dispensati. Alioquin non est dispensatio sed dissipatio potius. **N**ec enim credere fas est tanta modestia minus patre aliquo talium facere sine rationabili causa. quamquam id fieri forte minus iuste putetur. **E**t quidem hinc paulo omnia licet sed non omnia expediunt. **H**uius occasione sententia bladii sibi impudenter me voluerunt qui omnia sibi licere dixerunt que ipso fictiuo iure verant. **I**nter que et symoniam ponunt quam cum illicita tamen per scriptam scripturam noui testamenti et veteris posuerunt. giesi et semi eius predicante heli zeo ad hebit lepra. **S**ymonem autem per amia petri apostoli imprecatio perdenavit. **S**uper hac questione quidam maioris ecclesie a venerabili magistro gwiazdo cameracensi episcopo in lugduno ubi papalis curia tenebatur sub specie promie quasi dicens. **C**redis ne tu frater episcopo quod sumus presbyter potest committere symoniam. **A**t ille audaci vultu aspiciens non credo inquit sancte pater. ymmo potius certissime scio quod viliorum

posset papa quam ego vel alius in toto mundo. **E**t si dubitamus forte dissimulas per testamentum nouum et veterem manifestabo. **Q**uo audito calumniator perbit non intulit. sed statim quasi verbo captus obmutuit. cernens utique virtutem esse ydoneum ad omnes veritatis regulam approbandam. **N**ulli ergo prelatum in dispensatione etiam dispensabilium causa sit pro ratione voluntas. sed cum si modo necdum mine dispensationes fiant. quas secundum locum. tempus. et personam fieri ecclesiastica necessitas quicquid deposcat. **D**ecipi se de facili dispensator non dimittat nec se decipiat dispensationem extorqueens. quia equalis fieri periculum est vel decipere velle vel decipi. **E**t ne nostro tempore nouiter exortum malum ex incidenti materia pretermittam penitus itactu. **F**orum genus apostasie antiquus ille deceptor diabolus aduenit non solum de antiquis ymmo heu de perfectissimis ordinibus fratrum predicatorum atque minorum inueniunt quidam qui nec statum suum nec ordinem reputantes impudentissime se iungunt maiorum consorcium prelatorum ut per predicationem crucis a alio aliquo officio mediante a prelatorum obedientia penitus exuant. **D**eum quod

fera heu q̄ pessima et ab omni
professione aliena exēptio ta
lis fit et ideo iusta dei vindicta
visū ē. ut q̄liscūq; neccitas in
cūbit ecclesie acta et dispēdata
p tales vix finē bonū et debitum
fortiatur qui potius prelati bo
ni superiores in ecclesie mode
ramine cōstituti maiorib; cōmit
terēt ordinum predicatorū atq;
minorū ut eis q̄ diligēter vulū
sui pecoris īspeperēt tales de su
is ouilib; assignarēt q̄ cōsuetū
tūmōata et viab; expedita non
sua q̄rerent ā suoz sed pure que
ihesu casti. **N**olo teste cristo
spōsor esse pro talib; ut si p eos
debita negocia nō p̄speñt ecclē
mēdaz et peritūris inueñar in
die tremēda ante faciē iudican
tis. **V**aliter quide; et si longe
digressum diligentem lectorem
fortitan non tebebit. **N**efecū tñ
antēq̄ materiam repetam post
q̄ de pegrinacōe crucis mētio
habita est quoddam valde me
mōabile quod audui fulconem
quēdam canonicū insulensem
cui⁹ superius fecimus mencōnē
virū religiosū et p̄u aius rela
cione et tempore atigit qd̄ sub
iungo. **A**nno ab incarnacōe
domini. **M**.c.xc. cum orbem fe
re totum fames validissima in
mōrtē innumābilium hominum

occupasset. **H**eremita quidā san
ctissim⁹ in beluacēn. dyceoh hu
mano generi ī multis lacrimis
et miseratione compassus domi
num frequēcius arguebat tūc
populū suū animaduersione
cōtemneret et tā itē mediabili
ter flagellaret. **H**oc vbi nocte
vna cum mīto corbis estu ante
conspēctum summi iudicis itera
ret. apparuit ei vīc etate et per
sona grandeuus dīcens. surge
et missam īchoa. **S**alus popu
li. **Q**ui heremita. **D**ies inq̄t
nō est. missam celebrare non li
cet. **O**portet inquit ne disse
ras. **T**remefactus ergo heremi
ta et remita non audens surrex
it preparauit se missamq; salus
populi ut iussus fuerat īchoa
uit. **A**t vbi post euangelīū offer
torium dixerat. accessit gran
deus ille et vas plenū aristic
obtulit dicens. **N**epota librum
ad aliud altaris cornū et missā
īchoa de sancta cruce. **R**os au
tem glōriam oportet ī cruce do
mini n̄i ihesu casti. **Q**uob
vbi heremita vsq; post euāgeli
um ut aī cōpleuit dicto offerro
rio grādeus ille vas plenū fas
ciatū discoloratis crucis signū
habentib; obtulit dicens. **R**egia
lib; tercio ad aliud altaris cor
nū et missam īchoa p̄ defunctis.

Quod ubi ille usque post euāgelium
fuit ante p̄fectū granduus ille
caluam capitis cruciatā i ra
se obtulit. **I**n hoc q̄dem heremi
ta miābiliter horruit. et i hoc si
a deo esset ostensio pulcherrimum
dubitauit. **C**uius cogitacōi grā
deus ille respōdit. **P**etrus inq̄t
apostolus. **E**go sum missus ad
te ut ostēdam tibi q̄ oportet fie
ri post t̄pib⁹ futuris. **I**mmorta
litate humano generi cōpassus
es. et exaudiuit te de⁹ et i signū
huius optuli tibi vas arctis ple
num videbis anq̄ finiat mens
august⁹ q̄ mensura p̄ viginti de
narijs habebit que modo vigin
ti solidis vnūdat. **S**ecunda ob
lacio quā feci tibi de diuersis fal
ciis discoloratis signis crucis
habentib⁹ p̄grinacōes diūsas
figt. q̄ ōnes crucis titulo figbū
tur. **T**ercia oblacio quā de cal
uaria capitis optuli t̄pis i fine
diez istoz figt. i q̄ tāta strages
hūanorū corpm erat q̄nta nūq̄
visa fuit ex q̄ xpiani noīs gētes
esse cepērūt. **N**ec dicēs grande
uus ille disparuit. **D**e ānona v̄
ro qd̄ p̄dixit euenit. **D**iscoloā
tas crucis et ex ōnib⁹ mūdi p̄ti
bus. quedā sāssima reclusa ut
ip̄a m̄ retulit in brabancie par
tib⁹ vidit. et sc̄da exp̄dicio ad
purgādam albigenciū terraz. p̄

legatos romane curie missa fu
it. **S**ed et crux a multis cū di
uersis partib⁹ p̄dicaret. visa fu
it manifeste. necnō et ego fide li
um nouissimus anteq̄ p̄issim⁹
Iudowicus fr̄icorū rex. **A**nno ab
incarnacōe domini. **M**.cc. xlvj.
crucem t̄āsmarinam suscepit.
crucem in celo ex clarissimo et
sydereo lumine vidi. **N**ec reco
lo me decēcius et operosius for
matā crucem nūq̄ sub aliq̄ ma
teria vel figura vidisse. octenos
habere cubitos crucē ipsam i lō
gitudine m̄ planissime visus ē.
si cœnum celum eāt valde et fine
vlla nube i aliq̄ p̄te sui. sub n̄o
orizonte celum eāt coloris vni⁹
De discoloratis v̄ro cruciū fal
ciis vidim⁹. q̄a p̄ma crux n̄i
t̄pis contra t̄rā albigenciū p̄
dicata est. **S**ecūda in t̄rā san
ctam cōtra saracenos. **T**ercia
itez contra albigenses. **Q**uarta
cōtra itabingos q̄s in theutho
nia heimac⁹ dux brabancie cum
suis strauit. **Q**uinta itez in ter
ram sanctam. **S**exta p̄tra aquē
ses qui se pro scismatice fred̄ri
co quōdam impatore. cōtra wil
helmum regē romanorū electū
stultissime opposuerūt. **S**ept̄a
contra hezcliniū nobilem ytalie
et ei⁹ cōplices. qui cōdemnatus
et public⁹ heretic⁹ fide catholica

grauiter infectat⁹ est. Quot er-
go genera crucis tot colores tot
fasciculos cernim⁹ assignatos.
De indulgentia autem que cru-
cem suscipiētibz p^{ro}dicat⁹ nullus
fidelium dubitare p^{ro}mitat⁹ qui in-
te^{re} gliter vere p^{en}itentes et cōfess⁹
indulgēciā recipiāt oīem peccato-
rū et ī ea volūtate desiderij q^{uo}d p^{ro}
fide si se obtulerit locus mori ge-
stiūt. totaliter a pena simul ab-
soluūt⁹ et a culpa. **C**erta ergo in-
fides de hīs oībus est et nichil
hesito de hoc q^{uo}d sūmus pontifex
nū per legatos auctoritatis sue
mādaueat faciēdum. s^{ed} de hīs
multa fidelium non sufficiūt ami-
ra q^{uo}d crucem pecunia redimūt
et hāc in tā modica pecunie q^{uo}i-
tate vt vix decimā. vix vicesi-
mā vel vix certe bonoz suorum
salte^{re} mobiliū saluis hereditati-
bus itegris cōtesimā dare velit.
Cū enim laboris iter displicue-
rit. vel certe luctuorū suorum vide-
ant t^{em}p^{or}a depetere q^{uo}antū dispen-
saciones. legatos roma multi-
plicat. q^{uo}d eos pecunia mediante
sanctificent. liberos peccatis p^{ro}-
leas rēcōmendēt. **D**ona sancti-
ficatio q^{uo}d libeāt a peccatis. bone
et beate l^{ite}re que secūm et mūdā
aīaz ab oī culpa et pena fecerūt.
Sed o q^{uo}nti monachi in cisterciē
si ordie vel alias ī claustris sūt.

q^{uo}d longa ieiunia. lōgo t^{em}p^{or}e disci-
plinas gues. silēciū p^{ro}p^{ri}e cōtinu-
um. vester aspectū nocturnas vi-
gilas et in hīs omnibz victum
tenuē et vix vllum solaciū et tū
nondum de peccatoz suorum ab-
solucōne litte^{re}as indulgentie ac-
ceperūt. **C**redo tibi paulē. s^{ed} in
apostolatu tuis successoribus.
Credo tibi inq^{ui} credo qui vt di-
co ore dixisti. q^{uo}d reddet dñs vni-
cuiq^{ue} secundum suum laborem.
Taceam de fratribz p^{ro}dicato-
ribz qui studiis cōtinuis et vi-
gilis macerati nō habētes in
zona es s^{ed} mēbranas marie pau-
li. nō in equis aut aratibus sed
fessis artibz et pedibus gradi-
ētes p^{ro}dicatōibz terrā circueūt.
Sed de fratribz minoribz q^{uo}d nā-
bicā q^{uo}d duro fumiulo cincti et si-
ne amictu cappe vel pallij induti
tunica sup nudo pedibus nudis
super niuem gelidam quasi sup
lanam deambulant et panem
suū cotidie q^{uo}d si paup^{er}es emēdi-
cant. **Q**uid inq^{ui} dicam de tali-
bus si non etiam aīz hīs vel su-
per hos qui p^{ro} modica vel nul-
lis laboribus sed tantū pecunia
peccatorum suorum indulgēciā
acceperūt. **S**ecūm suū laborē re-
tabucoe^{re} p^{ro}miij sorāenē. **N**oue-
ris lector karissime q^{uo}d x^{rist}us p^{ro}uit
crucē portauit latro q^{uo}d credidit.

portauit et ille qui a sinistris la-
tro pependit. **H**is diuerso
fine oclusum est. Non credis et
hoc idē sub nostro tpe dispensa-
ti. **C**ruce vero ex ppo corpe de-
dicata. mēsus est et stus. hanc
se fideles et mēbas affligūt et
mentibus. fingit et dyabolus
cruces suas. quas re xbi mēte
puersa tantū mēbris affigunt.
Vidimus anno ab incarnacō-
ne domini. **M**.cc. xij. infinitam
pueroru; multitudinē spiritū de-
cepconis acceptos. cū signo cru-
cis inter iherosolōmitanum ag-
gressus fuisse. perisse in diuer-
sis locis. et maxime ex eis mul-
titudinē p maleficos quosdam
sarracenis in mari venditos ex-
stitisse. **V**idim⁹ ab incarnacō-
ne domini. **M**.cc. li. mirabili et
imaudita rabie pastōrū multitu-
dinē de diuersis regionib⁹ con-
gregatam. qui sub crucis titulo
per quosdā flagitiosissimos vi-
ros ad tātam pncipiē iducti sūt.
vt in multis pnb⁹ gallie villas
et ciuitates et populos inuadere
et destruē conarēt. intm vthoc
parisius et autelianis p̄claris-
simis vrbib⁹ occisis plurib⁹ cle-
ricis attēptaret. **E**t vide lector
mirabile et pregrande piaculū.
hīs illoz facinorab⁹ in odiū cleri
applaudebat populus laycoru;

maiora q; fuisset facta nisi eadē
et cum clero omnis plaga ip-
sos laicos inuoluisset. **E**t hñ q;
auctore deo diuis locis et remis-
sissime p̄cūt. **C**ōfitemur ergo
ex hīs que narrata sūt quantū
sibi populū antecust⁹ am xme-
rit ex ipso cristiano populo cō-
gregabit. **D**iscant ergo apes fi-
deliū claustraliū omimode subdi-
matab⁹. hoc ē iferiorib⁹ prela-
tis vel seniorib⁹ disciplina nec
sine eorū ip̄mo vel saltem licē-
cia q̄tq; agant. ut per hoc hūi-
liati hic postmodū exaltent. et
hic supioribus obligati postmo-
dum libertate ppetua p̄suant.

**De reuerēcia acn saccis laycoru;
erga clericos. Capitulum 111.**

Ecce pars apum que
fuit dicat. hec sine au-
leo sunt velut ip̄fecte
apes. **H**is quidē ouerh seu lay-
ci fratres in claustris aptissime
designantur. et hoc q̄a sine au-
leo esse dicat. **N**on enim vce
accusacionis i cōuentuali capi-
tulo habere solent. nisi forte se-
iucem in capitulis iterduz ten-
tis accusent. **N**am secūdu apolū
dicat. aduersus presbitrū
accusacionem defacili recipi nō
debere et i hoc respectu sacdo tal

ordis laycorum inspectio demonstratur. Secundum iura enim aduersus sacerdotes de facili non admittitur laycorum testimonium nisi cum eis testimonium tulerint et alij sacerdotes et hoc tam apud seculares quam apud claustrales potius obferat. In claustris enim nec est deo dante nec esse debet odium inter laycos et ordinem clericale quod inter seculares esse probatur. Antiqui quatuor odia inter diuina genera animalia posuerunt. Inter hominem et serpentem. inter griffum et elephantem. inter lupum et agnum. inter coruum et vulpem. Ego autem quantum addo odium perpetuum inter puerum laycum et sacerdotem. huius rei exempla sunt plurima. Ut autem in claustris exerceat rei simile caueatur ne tempore in monasterio quodam gallie ordis alciouis accidit quod subiungo. Dormitorium igens et maximum opus suum cum fratre layco destruxerunt. Quod videtes monachi per emulationis vicio vel necessitatis gratia maius illo sibi construi parauerunt. Furor ergo posito fundamentum monachorum supercellere opus suum quicquid indigni magistrum opis cum in ipso pemeuerunt. Quid plura. Verecundor omnia dicere que secuta sunt. Ad hoc tamen res deducta est quod ordinacione maiorum per manum validam principis secularis

actores tanti sceleris apprehensi ac puniti sunt et dispersi. Quid ergo mirum si cum fratre sine aculeo accusacionis aduersus clericum velut inspecti exemplo a pum regulariter ordinantur.

De seruicio laycorum. Capitulum 111.

Iste sunt quasi clientes et quasi serui parati et verarum apum. Non indignentur fratres conuersi si quasi clientes et quasi serui clericorum in hac nostra exposicione videntur qui et si serui dicantur propter manualium operum similitudinem non tamen secundum proprietatem vere existant. Et ideo in textu littere non est dictum clientes simpliciter sed quasi clientes ut vere dicantur fratres et non serui. Et ideo si in officiis suis seruire videantur clericis. condicionem suam humiliter tamen recognoscant se debere subici et non preesse. nec velint clericis equiparari sed discant tantum ordinem reuereri. **N**arratur de beatissimo bernardo clareuallensi abbate quod aliquando in messione segetum fratrem conuersum vident deuote quidem et ultra vires in agro cum monachis laborantem. spiritu autem sancto tactus ita secus beat

Bernard⁹ dixit coram omnibus laborantib⁹. **E**ya frater age qđ agis nullū aliud post hanc vitā purgatorij sustineb. Vere beatus ille cui post modicum labore requies eterna p̄mittit. **Q**đ enī fm̄ apostolū momentanū est et leue tribulaciōis nostre sup̄ modum opat̄ in nobis eternū pondus eterne glorie. **P**ostinde fratres clerici et mōchi fr̄es conuersos et laycos amplectent̄ ut vere fratres honorent ut socios. nec sibi p̄mittant a laycis fr̄ibus et ouer̄ nisi necessitas maior exageat maiora fr̄icia exhiberi et hoc tāto iūci⁹ q̄nto eos in exherendo viderēt p̄piciores. **S**alomonē enim testat̄ sup̄bum seq̄tur hūilitas humilem autē spū suscipiet gloria. vñ apte in t̄p̄tu subiūgit̄.

¶ De expulsiōe puerforū laycorum. Capitulū. v.

As p̄mas expellunt in ope tardātes et sine clementia necant. **S**icut boni et disciplinati fratres ouer̄ si honore et dilcōne mutua digni sūt. ita pueri et supbi otumelia et correpciōe dignissimi. **H**ij qđem et si fr̄es habitu sunt fuit tñ nō ī merito dici possūt quia fuit sunt p̄cā qđ ē gen⁹ vilissime et dānatissie fuitutis. **H**os

tales p̄mos ī ope de c̄ expelliet tardātes otumaci s̄n clementia flagellati. **D**e talib⁹ ī eccle. dicit̄ **C**ibaria et virga et on⁹ asino panis et disciplina et op⁹ seruo. **E**t infra. **S**eruo maliuolo toritura et opedes. mitte illum in op̄a cōe; ne vacet. et hoc tñ fm̄ beatissimum Augustinū nō sic crudeliter s̄ misericorditer ne cōtagione pestifera plurimos pdat. **S**i enim pueris cōsuetudine licentius inualescant et alios cotidie malo exemplo corrupāt nūquid dissimulat̄ ē crudeliter et misericorditer punirent. **Q**ualiter aut̄ tales fm̄ regulam beati bñdicti excoicandi sunt. et tractādi satis est notū atq; planū. vbi sup̄ t̄p̄t⁹ necandos tales posuerūt nos dixim⁹ flagellādos. seueritatem exēpli in v̄bo vitantes cum tamen ois disciplina a flagello et un̄veracio necis q̄da; et mortificatio dici p̄t. **V**ñ **P**aulus. **M**ortificate mēbra vestra super terram. **N**on michi indignent̄ p̄si tales si eos ab op̄a cogi suadeā. multa enī mala bi biat ociositas. **R**egnātē dauid deiecit ocium quē bella nō poterant. **E**t ergo tales ex de m̄ ex p̄to. qđ tales in cenobijs viderē qui in laborib⁹ manuū ducte et sc̄vixerūt. expōiti vero officijs

vel ocio et quodammodo redditu libertati irreparabiliter ceciderunt. Circa illud tempus quo annus domini M. cc. iij. volebatur expeditio peganorum validissima facta est in terra sancta. ita ut saracenos qui castellanorum fines inuasent impellerent. Factis autem egressibus plurimis multi ex utroque populo ceciderunt. plurimi etiam in captivitate deducti sunt. Inter quos ex populo dei duo milites unus ex gallia alius ex brabacia cum nobilissimo viro in terra gentiliū sunt adducti et contra natales suos et consuetudinem gravissimis laboribus manuum annis tribus addicti sunt. Ut ergo michi unus militum enarrauit die quodam sedebant sub estu solis gravissime laboribus manuum fatigati. Cumque optarent milites cum gravi suspitione cordis esse in terram suam ille nobilissimus eorum in pena socius segmiciem eorum redarguit dicens. Misera quod optatis. credibitis forsitan et exitis miseriores in iniuriis pauperum quam fuistis. Hic autem si velletis possetis utique finem vite felicissimum expectare. et hoc dicens flexis genibus ad celum manus intendit et oculos. Numquam michi deus omnipotens redire conce-

bat ad patros portus. sed hic finat me mortem peracta penitentia prestolari. Hic respondens constans. nec minus mira dispensatio saluatoris. Ambos milites vidimus liberatos postea et forte malis potioribus quam ante irretitos. Pro illo autem nobilissimo et beatissimo viro cum rex iherosolimitanus et alii multi nobiles laborassent. numquam tamen efficere potuerunt ut eum a captivitate gentiliū libera- rent. Insuper et hoc ipsum de eo miles socius eius qui michi hoc retulit referebat. quod tempore postmodum labores de nocte omnium noctibus iacebat quod ei camelus callosi in genibus accrevissent. De ergo illi qui fuerunt in bonis dies suos et in puncto ad inferna descendunt et euge in laboribus dicitur isti ut introeat in gaudium domini dei sui.

De mutuo adiutorio seniorum et subditorum. Capitulum vi.

Apes iuniores si ce non in ope tamen si in fetu quam adiuvant mentes ad calorem deferente turba. Hanc noie affectum prelatoz et seniorum superbiimus designati. Qui quidem non tamen iuuant diantur in opere manuali convertorum sed etiam fecum

fructuose virtutis dilectioni dei et
proximi sincerius inherendo
augent et nutraunt incendium
caritatis. Non enim est distin
ctio iudei et greci cleri et ouer
si dummodo rate et secundum or
dinem viuant quin et ipsi sicut
et illi bonum exemplum prebendo ora
tionibus deuotis et lacrimis insis
tendo de diuinis promissis et bene
ficiis celestibus meditando tales
omune bonum augent et saluant.
¶ Unde quendam cisterciensem ordi
nis laycum in monasterio acq
ue in brabancia hermanum noie
egitudie continue laborante repa
tum comitum fratrum fallorum quod
non prodesset domui sed obesset
elegantem valde respondisse cog
nouit. Dummodo inquit ordinem me
um sciam quod languor permittat et do
lor in infermitorio teneam et ani
mam meam in pacia saluam credo in
oculis summi dei melius geram et
sublimius monasterium promouis
se quam si illud in mille marcarum co
piis augmentarem. Vere digne ius
te et optime dixit. Non enim propter
monasterium anime sed propter ani
mas monasterium institutum est.
Sicut non propter locum gens sed
propter gentem dominus locum ele
git. **¶** Iuniores apes adiuuant
matres aliter exponi potest secundum
mandatum decalogi ubi precipit

honor patris et matris quod natu
rali pietate omnibus inhi in esse
debet. Sed isto precepto abutitur
omni animali nequior humana
impietas nullam fere vicem dilectio
nis aut operis filii parentibus impeden
tes. Multas aves in libro de na
tura rerum legimus que senescentibus
parentibus vel plumis nudatis aut
caecis foture vicem rependant.
Afferunt albos medelas que ut
huppupa quicquid per mortem dei faciat
vel recipit sanitatem. Omni
ergo animali turpius homo qui
parentibus debilitatis aut aclus
perditis non succurrit. Et propter
hoc seneca talibus consulit dicens.
Ne des seruo aut filio imperium
super te. Quanta demencia est
res parare hereditus suis et si
bi ipsi necessaria denegare ut
sibi ex amico magna hereditas
faciat inimicum plus enim tua mor
te gaudebit quo plus accepit.
Super hoc valde quoddam me
morabile contigit quod subiungo.
¶ In normannie partibus vir ad
modum diues erat sed ignobilis.
hic habebat filium vnicum et di
lectum quem delictum educauerat
ad robur viri. Conuenit ergo pa
trem miles quidam nobilis cum
amicis dicens. Filia est de cora
nobis nimis et prudens per quam
si tibi placuerit posteritas tua

exaltari poterit et iuuari. hāc fi-
lio tuo dabimus i vxore. hoc tū
modo vt cēbas possessionibus
vniū et filijs tibi et mēi q̄diu
aduixeris habūdātissime mi-
nistabit. **C**asus enī diuī sūt in
q̄bus filius tuus posset te i pos-
sessione manēte hereditate fru-
strari. **H**oc p̄re audiēte et herēte
sū dubio ab amicis tādē opul-
sus ē et si mēte pauid⁹ cedere cun-
ctis bonis. **P**eractis ergo nup-
cijs filius et vxor ei⁹ āno q̄dē pri-
mo honoāuit parētes. victū co-
piofus mīstrauit. **S**⁹ secūdo mi-
nus. et tercio iuerecūdius q̄ de-
cebat. quarto autē āno suggerē-
te vxore filius parētibz suis do-
mūcūlā puā i opposito dom⁹ sue
cōstituit vt min⁹ esset idēcēcia
senū iuueibz ibiqz eis nēcā iūf-
ficiēter mīstrare. **P**ertulit ergo
onerosa senex p̄r ibidē cū vxore
decepita nō modicā egestatē et
vix interdū domū filij audebat
itrare s⁹ p̄ cliētulū mādabat qui-
bus poterat nō carere. **O**na autē
die tū accidit vt mē ex opposito
domus sue visa auca iuxta verū
i domo filij diceret viro suo. **N**e
feminā magis decz paucis esse
otentā. tu autē vadas ad domū
filij et saltem semel esurientem
aīaz facies de auca quā ibidem
vidi esui ip̄paratā. **H**oc autē audi-

to. senex innitens baculo ap̄ea-
bat ad domū filij. **S**⁹ mox vt eū
filius vidit auca retraxit ab ig-
ne et clā abscondit. statiqz obui-
us p̄r q̄b q̄reret inq̄siuit et mox
factum pater notans dissimula-
uit et redijt ad de mum suaz. **F**i-
lius autē puelle p̄cepit vt mox
aucam reponat ad ignem. **R**ec-
mora vbi puella in thalamo au-
caz vidit bufonē maximū aucte-
pectori herentēz iueit. **E**a ergo
clamāte ac curat iunior dñs ni-
susqz bufonē exaitere vt violē-
ter istitit bufo ab auca et filiēs
faciem adeo conantis inuasit.
vt nulla arte vel consilio deponi
posset aut exanti. **S**⁹ hic multis
annis hominis nequitiam inhe-
rendo puniuit. **E**t erat illud sup̄-
mi stuporis miraculū vt si quā-
do monstra illius pars aliqua
tangebatur ac si percuteretur
in corde ita homo sensibilibz
ledebatur. **C**onterritus igitur
mirabiliter et contatus abiit
dyocesaniū episcopū et cū oī do-
lore cōfessus p̄ penitēcia recepit
ab illo vt p̄ oēs fines normānie
et gallie cītates reuelata facie
circuiret et vbiqz narraret po-
pulū euentum rē. vt per hoc ex-
cēplū sumerēt filij honorare parē-
tes. et discerēt q̄ penarolosū sit
et nociuū vicem non rependere

laboribus q̄s ip̄i parentes filiis impēderūt. Hūc ergo hominē cum bufonis monstro cōiūctū; ut dixi⁹ frater iohānes de magno pōtē frater ord̄is predicato- rum. fuit p̄ ipsum nobis relatū est. vidit in iuuentute patris palam referētem oib⁹ et non tē- tem qd̄ p̄ in honore p̄cētū passus fuit multis ānis et ad huc s̄m voluntatem dñi patere- tur. Hunc postea s̄ non per di- ctū fratrem iohānem audiui⁹ sanctorū quorūda; precibus libe- ratum et disparuisse subito fedū monst̄. Hui⁹ igit̄ exemplo dis- cant apes fideles filij adiuuare et honorare parentes et eis vicē honoris retribuunt et laboris.

De labore cōi. Capitulū. vii.

Alib⁹ igit̄ cōis ē labor oib⁹. Et hoc ē qd̄ beatus Augustin⁹ in regula sua dicit. **D**ia opa vestra ī vnū fiant maiori studio et feruēcia alacritate q̄ si vobis singuli feceritis p̄pria. Caritas enī de q̄ scriptum est qd̄ nō q̄rit que sua sūt sic intelligit̄. q̄a cōmūia p̄ prijs. non p̄pria cōib⁹ aī ponit. Et ideo q̄nto ampli⁹ rem cōmū- nem cūiūentis tāto vobis ampli⁹ p̄ficere noueritis vt in oib⁹ q̄b⁹

vt̄ē transitoria necessitas sp̄ supemineat q̄ p̄manet caritas. Et beatus Bernard⁹ in regula mō- choz. **D**ia caritas inimica est aīe. et ideo certis t̄pibus occupari solent fr̄es in labore manuum. certis itē horis ī lōcō diuina. Hic idē p̄ Bernard⁹ ordinat t̄pa in q̄bus debent labori manū lōcib⁹ et orōib⁹ occupari. **T**ēpo- ralib⁹ vt̄ē reb⁹ necessitas t̄āsi- toria vt̄ē etiam s̄m qd̄ diuersi ordines habent t̄palibus studi- is. licet sp̄ualib⁹ v̄h̄b⁹ debeat co- aptari. s̄ tñ semper in oib⁹ de- bet caritas p̄minere. Caritas enī non tñ est v̄tus s̄ p̄ci⁹ forma oīm virtutū. Hec ē s̄m aposto- lum via excellentissima que du- cit ad celū. hanc qui gradib⁹ cal- cabit vicia calcabit et mundum. **V**idi capellanū quēdā apud sanctum anthoniū in mōsterio ord̄is cystericiē. parisi⁹ frat̄e brunonem notē vix sanctū et bo- num et mire deditū pietati. Vita ei⁹ tali ordine disposita videba- tur. **N**octes frequēter fere du- cebat et omnes oracōib⁹ gemi- tib⁹ profusus inherendo. **D**ū mo aut̄ mane horas et missatū solēnia persoluebat. postmodū vero vsq; ad nonam audiendis cōfessionib⁹ clericoz mira deu- otione sollicitus intendebat. **A**d

mensam vero sobrius veniens
panem quem comedebat p buc
cellas incisū et intactum oleri
bus comedebat et inter comedē
dum pauperibus scolari; qua
ternos scubebat vt salicet om
ne temporis spaciū vtiliter oc
cuparet. Post prandiu vero vs
q; i noctē diem i scubēdo totali
ter occupabat. hec vita ei exte
rior fuisse probat. Interior aut
talis erat vt in itinere missus i
greciā āno ab incarnatiōe dñi.
M. cc. xxvii. mirō feruore spiri
tus aīa; exalaret et post mortē
eū dñs multis miracul; honora
ret. Discāt ergo apes fidelīū i
cōmune p manualiter p spintua
liter fm diūsa statuta tpm vel
psonarum alacriter opeāti nec
marcescere ocio nec iutilit tps
expendere. S; agere aliquid in
quo proximi proficiant et qetē
perpetuam poterūt promereri.

De sedulitate cōmunis laboris.
Capitulū. viij.

Omes ad opera indiffe
reter expellūt. Ecce qñ
ta omnib; sedulitas la
boris innuit. et hoc est qd biat
paulus. Qui nō laborat nō mā
ducz. Egregius ille cisterciē
ordo illud qñ sūmope seruat. vt
nec priores eorum nisi i sūmis

necessitatibus ab operibus exi
mant. Et qd min. si subditi p
latis si filij parentibus ppijs
manib; cooperantur in bonum
vbi prelati subditos et parētes
filios laborare proueniunt i ex
emplum. Vbi autem hoc non fit
ex segnicie torpent filij parentū
laborib; prouocati. noueris eis
vel egestatis vel iniquitatis pe
riculum imminere. ¶ Vidi iuue
nem cuius amantissima relatiōe
memini qd subiungo. hic pioū
fratrū suorum manuum labere
vivebat. Ipse vero segnis ocio
vacabat et tedio. Et factum est
aiaduersione diuina vt eo cum
patre et fratrib; sedente ad mē
sam abiit ei soli videbat vte
rentur in āgues sapore tñ rerū
detetēcum non mutato hoc cū
per aliqt dies cōtinuaret in pe
lus. tandem mutato vite propo
sito liberatus est et sanatus.

De ocio fugiēdo. Capitulū. ix.

Nullus cū p celū lia erit
ocio perit dies. Vide qñ
ta diligentia laborem se
ctandum et ocium fugiēdi m
inuitat. In significatiōe mali
quod est ocium cū misisset moy
ses manum in finem suum pro
tulit leprosam. Vnde salomon

oculi nocivum infinuas dicit.
Dehidena occidit pigru. id est
 oculos. **E**t vide causam. **R**oluit
 enim manus eius quicquid operaretur.
Nichil hic timendum est oculis
 quod lapsus in cenu; luxurie. et
 hoc in dauid evidenter aduersus.
Unde et salomo ite; dixit. **I**n la
 pide luteo in quo aduersus luxuria
 am. lapidabit piger et omnes
 loquentur super aspernacoe ei.
Deinde post pauca quasi idem inui
 tat. de stercore boni lapidabitur
 piger et omnes qui tetigerint eum
 manus excuciet. **I**n significacione;
 vero boni quod est manu opus ab
 exercitio mundi tulit de homine
 et posuit eum in paradiso volupta
 tis ut operaretur et custodiret illum.
Si ergo in loco voluptatis. et quod
 eius ope opus erat nisi quod suis
 posteris quibus necessitas iube
 ret exemplum operis preberet. **U**nde
 illi et suis postmodum secuturis
 dominus dixit. **I**n sudore vultus
 tui vescens pane tuo. **E**t ne ali
 quis excludatur dominus per moy
 sen in deuterio. dicit. **N**on erit
 apud te sterilis utraque; sexus.
Ut enim dicit philosophus vitam in
 obuium sui adducere solet iers oia
 um. **I**usta ergo operi quia turpe
 est onera cedere. **N**on est vir for
 tis aut strenuus qui laborem fugit.
Nullum laborem recusent manus.

unde honesta vita consistit. **D**eo
 enim paupis patet infamia. **R**u
 quod vacat lasciuie remissa man
 nichilque tam certum quam oculi vicia
 negotio disaut. **H**ic est aliquis
 fortiter dicit vel fieri ab homine
 mollicie professore labores ergo
 manu tuarum manducab. **O**pus
 enim iusti ut dicit salomo ad vi
 tam. fructus autem ipsius ab peccatu.
Honorum autem laborum gloriosus
 est fructus. **U**nde iusto in fine di
 cetur. date ei de fructu manu
 suarum et laudet eum in operis opa
 eius. **P**aulus ut dicit gloriosus
 secundum augustinum aliter educatus ut
 pote vnus vir nobilis ad choi
 theos scribit. **L**aboramus inquit
 operantes manibus nostris. **E**t
 ad colocen. **R**orte ac die opera
 tes ne quem vestrum quaremus.
Memor sum illustris virginis
 mechtaldis qui nostro tpe obde
 misse probatur. **D**ec filia regis
 scochie ut probabilis relacione didi
 cimus quatuor fratres habuit.
Ducem qui relicta uxore pro cas
 to pauperum exulauit. **I**te ali
 um comitem qui vitam heremiticam
 duxit. **I**te archiepiscopum qui re
 licto regie ordine cisterciensem in
 trauit. **Q**uartus fuit alexander
 iunior frater anoz. et vi. quem cum
 pater rex regnare coegerit mech
 taldis soror eius virgo viginti

tū ānorū dixit frater. **A**lexādr
frater karissime qđ nūc ages.
Frēs tui maiores natū terrā vel
mūdū deseruerūt vt celū acq̄re
rēt regnū spreuerūt mortale vt
regna perpetua possiderēt tibi
ergo soli regnū relictū ē p̄ quo
es celestē gloriā p̄ditur⁹. **R**ec
moza. alexāder resolut⁹ ī flet⁹
heu ait soror et qđ cōsulis face
re. parat⁹ ego sum quicqđ iusse
ris adimplere. q̄ audito gauisa so
ror accepit frēm mutato habi
tu et ad remotiora tñsduxit eū
vbi eū et mulgere vacas ⁊ lac
ad coagulū coadunare et caseos
optimos facere docuit. **I**n vene
rūt ad gallias ad foni claustrū
cisterciens. vbi soror locauit fra
trē p̄ mulcore vaccatū et p̄ba
tus iuent⁹ ē in op̄is caseis faci
endis. hic mōsterij frēm ouerū
factū soror alloq̄t. **M**ultū inq̄t
ap̄d deū meritum acq̄remus q̄
terā et patētes dimissim⁹. **S**ed
in hoc specialissimā remunera
cōez habebimus si vsq; ad tps
futurū q̄ nos inuicē ī celo ad o
lacōez perpetuā videamus. ad
p̄ns nos vt nostrū null⁹ āplius
altēz videat ab inuicē sequestra
m⁹. **H**oc audito fleuit frater ḡ
uius. **I**stud dicēs oib; q̄ amittit.
et licet iuius impat aīo ⁊ a so
tore cōliter sepāt. **N**lla aut ad

nouē milia in villa q̄ dicitur
alapion ibidē mansuā secessit.
domūculā puam habēs q̄si auctu
rum tugurū solo manūū labore
viuebat. de mū vel elemosinam
accipere cogi non poterat nec
rogari. **C**um ceteris pauperib;
in augusto spicas colligere tra
sabat. vixq; extrema cū porcis
que vix euaserant diripiendum
man⁹tissima colligebat. vix
aliquid substratū membris habe
bat. et caput iacens equatū hu
meris. cibū ⁊ potum in cūbēs
callois gemib⁹ capiebat. **H**oc
idem in prolixissimis precibus
faciebat. **I**n oracionibus multo
ciens ita sensibus abstracta eāt
vt nec coruscaciones aduerte
ret nec tonitrua audiret. **N**ec
enim de fratre eiusdem alexan
dro quod grācius est pretermi
tam. **C**um monachus quidam
fistulatum ex p̄lōre pectus habe
ret oraretq; ad tumultū fratris
eius iā defuncti apparuit frater
alexāder sole luabior coronam
gestās in manib; ⁊ corona capi
te insignit⁹. **Q**u ergo monach⁹
q̄terz. **Q**uid corona duplicata
signat. **C**orona inq̄t quā gesto
maib⁹ corona extitit t̄pal quā
p̄p̄o deserui. **C**orona vero quā
gesto ī capite corona ē quā oēm
cū sās accipit. **E**t vt tibi fidēi⁹

in ista visione crebat. scdm fide
tuā san⁹ ens et ab omi inōmo
do quo torq̄ns. **E**t notādy q̄ i
cognit⁹ manfit vsq; in diē mor
tis sue et tūc cōstact⁹ obediētia
p̄oris sui se frēm beate mechtal
bis de alapion et filiū regis sco
chie reuelauit. **F**ecerāt aut eū i
nobilitate suspectū factū q̄ddā
q̄d multū postea doluit euenis
se. **V**ir nobilissimus dñs hugo
de kirmēni app̄ imamis magni
tudinis vnatu lassauēat. et vt
natura bestie ē stare coegeāt ad
resistendū. **E**quo aut nobil⁹ ille
descēdens aptato pugione cum
bestiā uellet ipetere et tū ei⁹ tru
culētiā formidaret frat̄ alex
āder qui vacas in vicino pasce
bat arēpto pugione de maib⁹
formidāns bestiā audacter ipe
tijt et occidit. **Q**uo viso nobil⁹
ille in oscula fratris alexandri
ilico ruēs. vere inq̄t. nūq̄ vacca
rum custos. nūq̄ etiā rusticus
vñcūq; ueneris icreuisi. **S**oror
vero eius beata mechtaldis vñ
et que esset per q̄sdā milites q̄
eā in scochiā uiderāt nouē ānis
inotuerat ante mortem. et tunc
statū a terra fugisset n̄ violēter
retēta ab hoib⁹ extitisset. **M**ia
cul⁹ multis iuita clauit et post
mortem. **A**t q̄niā vt dignū ē
p̄ sup̄uras et exēpla q̄ ponim⁹

laborātes maib⁹ uelēmēt et ex
tulim⁹. obia predicator⁹ et mino
rū sanctis ordimib⁹ potest. aut
nō ipi fm idē q̄ paul⁹ i p̄dica
tione p̄m⁹. manuū laborē nō ha
bent. **E**t breuiter q̄dē p̄ ip̄is uel
p̄ōdeo. in eis vt min⁹ p̄fectis de
fect⁹ est quo t̄m apostolū caruif
se minime dubitām⁹. **S**ed hec ra
tio nō sufficeret illis q̄ oblati
di bonis et p̄fectis v̄tis occasio
nes forhtā q̄rē nō desisterēt.
Cast⁹ uentis marthe cōq̄rēti de
ocio sororis magdalene respen
dit. **M**aria optimā p̄tez elegit
q̄ nō auferē ab ea. **U**t q̄ si op
tima pars fuit v̄bū uite q̄rere
et āhelātū corde sitare ergo mi
nus bona pars et idignior mar
the q̄ ex sollicitudine laboris et
ga plurima turbabatur. **E**cce et
alia p̄batio. **P**rimo aut a calū
niatorib⁹ q̄ro. quis labor ḡuior
et dignior dici potest. corpāl ā
spūalis. **R**ō ē qui ābigat quin
spūalis. **E**tenī fructuosior et
ideo dignior. cast⁹ suis de spūa
tuali nō de corpālī labore dixit.
Op̄eāmini abū nō qui perit. s̄
q̄ p̄man⁹ in uitā eternā. **L**abor
eorū q̄bus laq̄os cōclusionis in
nectitis labor ē studi⁹. labor oñ
lij. labor p̄meditationis. labor
sollicitudinis. ne idissuū q̄d et
inordiatū p̄fēti labor timoris.

labor predicatōis Talibz haud
dubiū est qui spiat⁹ honorū fra
trū iugiter atterant. **O**mittā
reliq̄ que fm exptos gūiora vi
dent. **Q**uid bicā de labore filij
et confessiōibus audiendis in
quo spurcias peccatorū portāe
coganē. vt aures ad cor tñstū
faciāt ⁊ spiritū corpusq; tōlitē
defatigēt. **E**t i medijs icēdijs
positi p angustia qd faciant q
se vertāt ignorāt. **Q**uis enī fm
boeciū tā composite felicitatis ē
vt nō cū stat⁹ sui q̄litate r̄p̄et.
Credo multos esse et fuisse i or
bine qui potius p tps sustinuis
sent flāmas icēdiū corpoāles q̄
hui⁹ spītual⁹ icēdiū āgustias
ptulissent. **P**otens ē tñ deus i
seruis suis flāmas igniū mīti
gare vt eos nō t̄gat icēdiū si
aut nec pueros t̄res i fornace ⁊
facere mediū ei⁹ q̄h ventū v̄ris
flātem. **H**ec ē aut cōsolatio bo
nōz fēm vt si ad modicū in cō
fessiōibus audiēdis eos opor
teat cōstare. mulier enī cū pa
rit tristitia habet gaudet tñ in
spe q̄a p penitentiā natus ē hō
in mūdū. **V**idētes enī q̄ filij p
digi a regione longinq̄ ad piū
patrē redeūt. vidētes nichilomi
nus eos in osculo recipi p̄mam
stolā inocēcie p̄ferri eos ānulo
fidei q̄ p dilectionē operat glo

riofius adōrari. calcani exem
plis patrum et in omnibus to
tam āgeloz et sanctorū familiā
tanto tripudiofius q̄nto eorum
multitudine numerofius ga tu
lari. **N**eq; enī cū de in corde bo
ni fratris maius sub celo posse
gaudium generari q̄ q̄ videat
per preueientez graciā ⁊ suā ex
hortatōez cōnūti ad penitentiā
peccatores et sua lugere crimi
na cōfitendo ⁊ satisfacere corde
p̄mpto. **E**t de hīs vidi plures
q̄ p nimio gaudio lacrimas dul
cissimas ediderunt. **S**i q̄s aut
dixerit officia ordīs q̄ p̄misi cū
multo multo cēs gūamine spīra
tus et corpōis attenuacōe non
fieri amētem dico vel cēt mī de
trahētem. **V**inc v̄iam ad labo
res q̄ sūt i ordie corpoāles. si p
laboribz nō r̄ceperit q̄ dicta sūt
de tractores. **N**umq̄d p̄mo vides
in predicatorū ordie fr̄es q̄ et si
studijs continuis et vigilijs ma
cerati nō habentes es in zona p
lutoſa ⁊ lubrica pedibz ḡbiētes
terras p̄dicatōibz circuitu in
pantafrequēter hospicia cōs
duros et crudeſ ⁊ sup̄ ōnia igna
titudine hōim sustinere. **P**er
te enī alia q̄ ea quibz vtunt⁹ et
hospites incognitis maxie gūe
ē qd mime ē de alijs religiosīs
q̄ etiā caribz non vtunt⁹ quia

hospicijs suis possunt data et fidei
des et de suo emere quod non ha-
bent. **V**inc quiddam memoabile
quod contigit non tacebo. **V**allis
ducis in brabancia monasterium est quod
nobis dux brabancie heinricus
margarete filie sue sub rigore
cisterciensis ordinis ipsam dedit. huius
prima abbataissa vidimus nobilissimam
aleyde quam naturali ingenio
virtute et gracia clara fuit. **A**d vi-
sitandum autem monasterium abbas
wilhelmus postea clareuallensis
secundum ordinem venit. **T**ento capi-
tulo a quibusdam accusata est abba-
tissa quod fratres predicatorum et
minorum vinum daret et pisces tu-
nicas ad pauperum lotas et mu-
das concederet et lotum eorum pedi-
bus ipsam daret et hec omnia non face-
ret monachis sui ordinis cui veni-
ret. **N**lla ergo querita et optenta li-
cencia respondendi dixit. **U**t accu-
sant ita est. **S**ed quod hec rationis
habeat audietis. fratres quidem
predicatorum et minorum vinum
et pisces quicquid aut possunt conferre
quia non emant habere non possunt.
Vestas monachis ad ipsam non facio
quia egrediuntur ut ostia et scia-
bat pecunia non possunt emere et
habere. **F**ratres egrediuntur pe-
des et lubricatis in cenno concedo
vestes mundas et tunicas ut no-
cte possunt quiescere. monachi autem

nostri eques vadunt et in man-
tis suis tunicas et vestes por-
tant. quas cum voluerint poterunt
commutare. **L**otum pedibus fratribus
facio pauperum quia sudoribus sordet
et luto. **M**onachis autem idem non fa-
cio quia equis alacris insiden-
tes ab immundicijs talibus pote-
runt commutare. **H**ec ut audiuit ve-
nerabilis abbas cum monachis suis
in usum serenissimum resoluente
in muliere mentem nobilem et sa-
pienciam commedantes. **I**gitur quales
defectus fratribus in sumis necessi-
tatis contingerent frequenter audi-
ui. **Q**uod autem et michi optare
volenti cum fratribus contingeret in ter-
ra natiuitatis mee simplicitate enar-
rabo. **V**eni pedes in villam igno-
tam michi in longo itinere fatiga-
tus ita ut pre debilitate nimia
corde me deficere mori putarem.
Ingressi fratres domum presbiteri
et nec saltem frustum panis niger-
rimi quod familia viscebat poterat
optinere. **I**nde digressi late per
villam nichil protinus nisi in fi-
ne ville a quodam paupere frag-
mentum panis furei habuerunt do-
num satis magnum immo michi
maximum donatum. **R**esedimus ergo
sub duro panem comedimus.
Et licet paleas ariste que essent
in pane palatum comedendum sti-
mularent nunquam cum in vita mea su-

tam suavi deliciarū edulio delectatus. **C**ōfideāui ergo nec sine
guī dolore cordis qđ illi bñ vici
ī multis locis et ī multis artici-
lis grauioribz sustinebant qđ hoc
vna die nō poteram sustinere.
Taceam ergo de talibz qđ illi fre-
quēter occurrūt. vnū cōsidere ē
ab omibz qđ subiūgo. ī clericis
nostis triplex viuēdi mod⁹ di-
stinguit. **C**lerici seculares labo-
rāt ī studio. **C**anonici seculares
vel regulares horis canēdis in-
gīlāt. **M**ōchi vero et alij religi-
osi institucōibz regulāribz dili-
gēter insudāt. et in hīs oibz suo
modo viuēdi singuli sūt cōtēti.
Frēs autē p̄dicatores vlt̄ mīores
put̄ ordo eoz īstituit simul et se-
mel hos tres viuēdi modos si-
mul seruare vidētur. **S**tudēt cū
clericis. **C**ū canonicis horis ca-
nēdis inuigilant. **C**um mona-
chis vero et alijs religiosis in
conuentibz suis accusacōes va-
pulationes ieiuniū et p̄ magna
parte filēcium et cotidianas fere
ac gñales post cōpletoriū disci-
plinas prēter illa qđ itāsec⁹ sūt
vt ad nudū qđ in p̄dicatoribz
dur⁹ humiculus sup lūbos vestis
in itinere pedestra lancea multis
suoribz inscissua. **S**ā vlt̄ pos-
sionibus viuere elegerunt.
Qual et qñtus labor frībz mī-

noribz instat vt suum cotidie qđ
sūt panē. frībz p̄dicatoribz ge-
neraliter omibz post augustū vt
p̄ residuū tps necessariū panē
habeāt qđ minus sūt in eoz ipe-
diaf aut casset. **O**stātissimī
vici non vix pūdeat panē petere
cū cast⁹ dñs a muliere samarita-
na aquā petent ad bibendum.
non vreamini dīa vel esse men-
dīa qmā beatos pauperes cri-
stus veritas hos astripit. **T**e-
stant hec scripture noui ac vte-
ris testamenti. **H**āc et oēs fere
p̄hi ī scripturis suis cōmēdabile
reliqūt et p̄cipue seneca qđ pau-
li doctoris gēniū multis epistol̄
cōmēdatur. **A**it ergo idē illust̄s
vir. **N**ichil magnū ī rebz hūa-
nis n̄ aīm⁹ magna despiciēs. **I**n-
opie pua desūt. auaricie omia.
Quietissime viuerent hoīes si
duo p̄noia de mūdo tollerēt scz
meū et tuū. **P**lane ergo ē felicis-
simus cui felicitate vti nō ē op⁹.
Potētissim⁹. qđ habz ī potesta-
te seipm. **A**uauicia paupertatē in-
tulit et multa concupiscēdo p̄dibit
oīa. sine hoste pati ē hostilia et
cladis causas. **S**i alia deficiunt
nimia felicitas sibi inuēit qđ cōd-
lōga etas multis laboribz multa
demū diligēcia struxit id vñ⁹ di-
es spgit et dissipat. **E**ffet aliqđ
imbecillitatis nostre solacium

reꝓq; noſtraz ſi tam cito repa-
rēt aucta ſicut fugiūt. ſed nūc ī
crementa exēūt lente et feſtima-
tur in dānum. Pecunia ex quo
in honore eſſe cepit v̄tus reꝓz
honori cedit. An diues quis ſit
oēs querim⁹ nemo an bon⁹. Ibi
q; tāta quilibet q̄ntū habuerit
fuit. Nulla auaricia ſine pena
ē q̄uis ſit ſatis ipa pena. Ma-
iore tormēto pecunia poſſidēt
q̄ q̄at. Neceſſe eſt ergo paruo
aſueſcere. non puto paupere eſ-
ſe ſe cui quātulūq; ſup eſt ſatis
eſt. Doneſta iqt res ē leta pau-
pertas. Nō habz qui nichil cō-
cupiſcit. ⁊ quidē certa⁹ q̄ q̄ mul-
ta poſſidet. Cui cum paup̄tate
bene ouenit diues eſt. Ille bñſ-
ſim⁹ ⁊ ſecur⁹ ſui poſſeſſor eſt q̄
craftinū ſine ſollicitudine exſpe-
ctat. Si res exigue ſūt non tñ
ſunt anguſte. Nec tua defleas
nec aliena mīraris. Quiqt enī
vult nemo habere poteſt. Illud
tñ poteſt nolle qd non habet.
Nichil habes p̄te n̄ te. Nichil
ḡue qd leuiter excipias. Paup-
tas nulli malū eſt n̄ repugnan-
ti. Tunc bonū te eſſe iudica cū
tibi ſolū virtutis gaudium ōne
naſcet. Tūc te habebis tuū cū
itelliges infeliciffimos eſſe feli-
ces. Ieritate aut eſt calamitatē
cum te felicē vocaueris. aut iſta

bona nō ſūt que vocant̄ ā homo
felicioꝝ deo eſt qm̄qdem que pa-
rata nob ſūt nō habz ī vſu de⁹.
ergo ā incēdibile bonū deo de-
eſſe. ā hoc ipſuz argumentū eſt
bonū nō eſſe q̄ deo deſunt. Si
vis ſcire q̄ nichil ī paup̄tate
mali eſt opam inter ſe paup̄m
⁊ diuicū vult⁹. ſepius enī paup̄
et fidelius adz. horū qui felices
vocant̄ hylantias ficta ē ā ḡuis
ā ſupeāta taſticia eo q̄dē ḡui
oz. q̄a interdy non licet palā mi-
ſeros eſſe. Omniū iſtoꝝ pſona
ta felicitas eſt. cōtemnes illos ſi
vere te reſeris. Nichil locuple-
ci⁹ eo cui qd donat fortuna nō
inuemt. ſ; cui non videntur ſua
āpliffia licet tota⁹ mūdi dōm⁹
ſit miſer eſt. Nemo ali⁹ eſt deo
dignius n̄ qui opes cōtempſerit
quaz poſſeſſionē ſeclantib⁹ nō
iterdico. ſ; efficere volo vt illas
intrepide nō poſſideant. ſeduc-
te ad parua ex q̄b⁹ cadere non
poſſis. Pudū latro dimittat.
Etia; in obſeſſa via paupi par-
eſt. Is maxime diues ē q̄ mini-
me diuicijs indiget. Breuiſſia
ad diuicias via eſt per cōtemp-
tum diuiciatū. Pa; aliq̄s otep
nē p̄t oia. habere oia nemo po-
teſt. Multis ad phādbū obſue-
re diuicie. paup̄tas expedita ē.
⁊ ideo predicator⁹ ⁊ minor⁹ ordo

nō desipuit paupertatem eligen-
do. **I**sta nō cōsiderant q̄ destruūt
horrea sua vt satiāt ampliora.
Accumulāt copias vt dicant si-
bi. **E**cce reposita habes multa bo-
na in annos plurimos. cōmede
re q̄esce. bibe. **C**aveant ne dica-
eis fiat et illi. **S**ulte hac no-
cte repetetur aīa tua a te. **H**ec
autē que preparasti cui⁹ erūt.
Et respondeat cū dauid. **P**ar-
tes vulpium erūt. sed quoz vul-
pium. **P**ars vermium corp⁹.
pars demonū aīa. pars filiorū
vporis vlt⁹ p̄ncipis diuicie quas
reliquit. **E**t hī tres sibi tam cō-
mode diuiserunt vt neuter eoz
partē suam pro ceteris residu-
is partib⁹ commutaret. **N**ichi
testis sit castus q̄ in omnibus
hīs glōriam dictozum duoz or-
dinum nō quesuit. ē q̄ querat et
iudicet. **S**ed respondere detra-
ctorib⁹ sū cōpulsus q̄ religiones
has novas sup̄sticiales iudicat
et inanes. fratrum disarsus no-
uos. et vt vtar eozum verbo giro-
uagos. id est vniuersos fr̄es vo-
cāt. **E**ya fr̄es nō vos pudeat ai⁹
paulo doctore gentium dici vel-
esse girouagos qui ab hispāia
vsq; ad hilliaū repleuit euāge-
liū casti. **S**edēt illi i claustris
domi et vtiā cū maria. vos cum
paulo circuitis obedientiam ad

implētes. **E**t spero q̄ si in mun-
do pressim⁹ habetis in casto ta-
mē pacē habebitis tāta forsan
vlt⁹ maiorem q̄ illi q̄ in loco quie-
tis murmurant et fit inmet inui-
cem discordiam suscitant vlt⁹ p̄e-
latis. **E**t si a discordia vt forte
dicēt fuerūt alieni sedeant vlti-
ti t̄plich⁹ gaudeant pace sua
permittant fratres vt dicūt q̄
rouagos i semicincijs et panno-
fis circuite per mundū animas
viuificare casti morte redemp-
tas de faucib⁹ demonū extrahē-
tes q̄s illi i sua pace et leui cura
dissilant ad inferos descēdere.
Si vere religiosi et vere casti
amatores essent qui talib⁹ de-
trahunt iudicant et despiciunt q̄
sinceris oculis illos inspicere
q̄ leto vultu fratrib⁹ congaude-
rēt q̄ ab retrahēdy lib̄andū et sol-
uēdū aīas insitūt q̄s xp̄us tāto
dignas p̄cio sui sanḡinis appro-
bauit vt respectiue paruipende-
ret quicquid pro eorum redēp-
tione facere potuisset. **S**up
hoc quidā cystericiē. m̄ch⁹ vi-
te tā sancte visionē mirabilē vi-
dit vt ei non credere flagicio-
sissimū et impiū putaret. si p̄t̄s
enī i spū patronā ipi⁹ cystericiē
sis orbis vidit. ihu p̄ benignissi-
mā genitricem. **C**ui b̄tā v̄govt
sincere iquit diligas et pro eis

intencius oves tue caritati meos
fratres et filios recomende. **C**u
ille letus anuerit. fratres ordi
sui hos pfidens. At beata virgo
habeo inq. et alios fratres quos
meo patrocinio fouedos et au
todiedos aplector. et hec dices.
reuelato pallio fratres ordinis
predicatorum sub eo constitutos ostē
dit et abiecit. **H**ij sunt inq. q. spi
ritualiter ihsūt. ne dilecti filij
mei sanguis inutiliter sit effu
sus. **S**imiliter cū qdā i saro
nia vt nobis frater vualter de
treueri ordinis predicatorum retu
lit. sanctissime opinionis reclu
sa predicatorum nomine excitata
videre fratres i inicio ordinis re
hemencia affectasset. et tandem
duos iuuenes fratres data occa
sione vidiss. Attomita mētis acce
dixit ad dominū. Quid est dñe
q. predicacio verbi tui per tā in
fantulos et ipeatos hoies vsue
pat. Cui mox ad hec verba bea
ta casti mater apparens reuela
to pallio vt prius dictū est ei fra
tres ordinis ostēdit dices. Re
despicias q. sūq. tales. Ego suz
que rogo eos et ptego et eorū
vias dirigo i viam pacis. **E**cce
vide lector q. veratissime hec
dixit veritatis mater. **V**idimus
maxime i inicio ordinis predica
torum vidim. et nunc iuuenes in

egyptos delictos reāter a scu
lo vniētes carere terras socijs
obinatos iter pueriles nō euer
sos. inter nocētes innocentis.
simplices sicut columbas intr
astutissime malignantes pru
det tñ sicut spēs i sui custodi
am ambulātes. **C**uis nō miret ut
oli et magis nūc istos pueros i
medio fornacis estuantis igni
bz nō exuri qñ alioz a turbis se
cularibz retractissimū ordinū
religiosi sine maximis pialut
frequētissime heu vñ im. et au
diuim. vix euadūt. **A**gunt illi
laboribz et diuerf. negocijs di
strahūt et tñ infracti phsunt.
Isti vxo vacant saluti mentis
et corporis et vacillāt. **E**t hec cui
iputāda sūt. **N**ōne vñ. **M**imi
me. h. mēi ca. si. **S**iqui vxo ca
dūt q. a spirit. et caro sūt. non
colūne celi que manā ē. h. ba. cu
lo arūbineo ofracto egipti de si
des imitunt. **E**t vt hoc sub exē
plo pateat miraculū euidētissi
mū pponam. **V**idim. fratre
in ordine predicatorum de demo
brugenfi in flandria rauenū. **P**
raynerū nomine iuuenem saga
cem ingenio et secularibz līs i
stitūtū. hic statū vt ordinē igres
sus est acriter studio theologie
cepit insistere. **S**z cū nōdū illu
minata mens nec oracibus

preparata super; ad lumen et minus capax aīn⁹ vento inconstantie fluctuaret cepit cogitare velle discurrere que sectarū iudeorum gentium cristianorū potiori uirtutis culmine fulcitur. videbat qđem qđ inter gentiles et phos qđ naturali ratione regebant. Videbat et iudeos leges a deo atqđ accepisse. videbat et cristianos euāgelias ob suauitibz gloriari. **S**ed qđ i hijs certū tenendū esset segm⁹ fluctuabat. Conuenit ergo iudeos discussionem legis apposuit. sed cum fratres ordinis uidisset ex frequenti collatione hominem fluctuare accendit eum a tali b⁹ censuerunt. At qmā arat⁹ ignis actioz osurgit in flāmas iuuenis intātum dyabolo stimulatē quat⁹ ē vt media nocte fugam oīdā attemptaret. **S**tati ergo vbi ad exitum porte vīt. obuia illi fit maris stella maria ad portū salutis deuiū reductura. Cui dixit. fluctuasti a via deuius et veritatem in fide filij mei te dubitas inuenisse. **R**ouertis certissime qđ diuersi erroribus scaturit per orbem gentilitas. **I**udei nichil solidi tenēt. diuersas ymbbras sequuntur neqđ tenebras offuscati. **E**uangelium vero noue gētie p hoc veritatez habe

te pbat qđ caritate humilitate castitate resplendet. qđ tua in ordine quem intrasti purgato mentis oculo prerogative videt. **E**go aut sum mater xpi patro na ordis tui que non passa sum solita pietate tuam castā indolē deapi vel petere. **H**ec dicēs gloriosa virgo disparuit et iuuenē confortatum ac firmatum in fide in magna cordis iocunditate reliquit. **H**ic idē in ordine tm profecit vt lector i ordine fieri et consumatus in breui ad potiora transiret. **V**ere ergo digne et iuste a fratribz predicatoribus paratus est sanctitū vt post cōpletorium omni die cū processione et solēmitate cereoz. **S**alue regina misericordie flexis in inicio genibz i laudē et gloriā gloriosissime vgis decātes. **C**aveant ergo maledicti et ipij detractores ne cōtra prōciniū matris p ei⁹ filios isectēt et iā prōcinantis et defendētis incurrant. **Q**uidā nro tpe papa cuius nomē p ē reuerētā sedis apostolice silencio ptāsim⁹ cū hūc ab ill⁹ idubitatē accepim⁹ qui ro me i aetia tūc fuerūt lēas dediss; oīa pūlegia a seipso et suoz predecessoz qtuoz apostolicorū obtenta duorū ordinum quorum vnum per zachariā pphetā obitor ab

eterno wauit decorem predica
toꝝ scilz. **A**ltꝛũ uero funiaulum
quo lucidissime intelligas ⁊ mi
nores eadem die palis percuf
sus obmutuit. nec vñq̃ postea
iualuit ā surrexit. **I**ās uero da
tas bñs **A**lexāder papa cōsilio
fratꝝ cardinaliũ solēniter reuo
cauit. **E**t uide q̃ felix fuit illa
ecclesie reuocatio lñrum. **P**ro
constantī enī recepim⁹ a fide dig
nis. q̃ si pcessũ suum machina
cio p dñs lñs habuisset poten
tissimi reges orbis audire po
stea papale mandatũ cum iura
mēto dixerūt sibi ⁊ prelatoꝝ et
cleroꝝ seculariũ possessiones
et redditus usurpasse. si dictos
duos ordies apostolic⁹ destrux
isset. **D**ixerūt enim predica
tores ⁊ minores per exemplum ⁊
doctrinam in salutem maximā
a deo datos esse hoibus. ⁊ hoc
manifestum est toti mūdo. **Q**ua
les aut illi essent per q̃s illorū
destructio pbat nec deum nec
scōs latet. nec ipsos inhabitā
tes orbem q̃bus eorum uita no
ta est ⁊ pbata. **H**uius crudelissi
mi edicti q̃tuor precipue magi
stra fuerūt parisi⁹ infatigabiles
itētores q̃ simplicitatem scola
riū parisi⁹ p̃ter dictos frēs fe
raliter ceciderūt. int̃m vt n̄ se pi
issim⁹ ac deuotissim⁹ **I**udowic⁹

rex frācoꝝ necnō ⁊ frater ei⁹ pi
us comes pictauie alfonfus añ
q̃ ipse rex a tñsmarimis p̃tibus
rediret in galliam mutū in quē
se p frābus posuisset abdicatos
frēs reb⁹ ⁊ corpib⁹ extēminas
sent. **H**inc cum nichil aliud pos
sent lñs informatōrias uel isa
matorias plenas mēdacijs con
tra fratres p diuersa loca ⁊ reg
na miserūt. **P**ost has ⁊ libꝝ ne
phandissimū cōpilauerūt q̃ sic
incipit. **E**cce uidētes clamabūt
foris. titulū habens de p̃cualis
nouissimoz tpm. in q̃ libro spū
neq̃cie ⁊ uisano dictos ordines
elidere ⁊ destruere mitebantur.
Qui libꝝ qualiter citatis ⁊ vo
catis ad curiam ⁊ presenciam sū
mi pontificis dictis magistꝝ
dñat⁹ sit ⁊ cōbust⁹ non solum
in ipsa curia. s̄ et parisi⁹ coram
vniūsitatis multitudie copiosa
scire poterit q̃ collacōes ⁊ dispu
tacōes legere p̃cipue cōtra ma
gistꝝ q̃tuor in capite adūsari
os. disputacōnes q̃ domini hu
gonis p̃sbiteri cardinal⁹ frēs
ordinis p̃dicatoꝝ. de minimi **R**ich
ardi ⁊ dñi **G**agetani ⁊ aliorum
cardinaliũ plurimoz necnō al
legacōnes ueneabil⁹ patris fra
tris **H**uberti magistri ordis pre
dicatoꝝ. s̄ ⁊ ministꝝ ordis f̃m
minorū ⁊ maxie magni **A**lberti

fratris ordinis predicatorum ab hoc specialiter a domino papa vocati et aliorum prelatorum atque magnorum virorum disputationes prolixas et magnas habitas anagine contra multas et in ipsis inuenire poterat rerum gestarum enucleatissimam veritatem. Quapropter iam dicti magistri fratrum aduersarii dignitatem et beneficium omnibus sunt perueniunt donec iurauerunt mandatum domini pape et reuocare pariter et in alijs ciuitatibus et locis veraciter predicacionis eorum quicquid contra deorum fratrum ordines implicite et explicite euomissent. Et nonnulli quod antequam prefatus magister albertus frater ordinis predicatorum curiam romanam intrauerat dictus magister wilhelmus cum suis copliis miro modo clerum romanum necnon et populum in partem sue personarum putaret et seduceret multis verbis. Sed post prefatas disputationes cum ad petitionem domini pape et omnium cardinalium ipse magister albertus euangelium iohannis totaliter et epistolas canonicas miro et inaudito modo super omnem hominem exponendo legisset cum tanto favore negocium omnium fratrum predicatorum et negocium minorum terminatum est et conclusum ut omnes inimici eorum obstupescerent et horrerent et veritatis fautores summa pace quiescerent et gauderent.

Quid autem super hoc quidam sancto viro duobus annis antequam disceptationes fieri ostensum est indubitabiliter referamus. Venerat quidam prepositus ordinis regulatus de bauaria vir sanctus et bonus ab curia romana pro negociis que habebat. Una ergo die in ecclesia sancta petri romae orans ad excessum mentis raptus est et vidit ipsam ecclesiam plenam serpentibus quorum horribili sibulo non tantum ipsa verum etiam tota roma replebatur. Nec mora eodem sancto viro sibulo serpentum conuersato vidit virum in habitu ordinis predicatorum ecclesiam introeuntem. Quem cum stuperet incognitum dictum est ei a sponsio diuino quoniam albertus nomine vocaretur. Hunc ergo dicti serpentes sibilis importunis aggressi inuoluebant se pedibus eius et pectori brachijsque ac totius corporis membris de quorum medio se viriliter et violenter exaltans ascendit exedram in qua sacrum euangelium diebus solemnibus legi consueuerat et legit in ea euangelium secundum iohannem usque ad locum ubi dicitur et verbum caro factum est et habitauit in nobis. Statimque serpentum sibilus conuiuuit. Serpentes fatigati sunt et pars reddita est vniuersis.

Nec igitur quod significaret nimirum vir
sanctus ignoscas in terra suam re
uersus est et sorori sue quidam
sanctissime reclusus quod sibi Rome
revelatus fuerat indicauit. Cui
illa vehementer exultans. Ecce in
quod audiui quod ille albertus quod tibi
in visione forte monstratus est nu
per comiti de otheahim petrus
in istam locutus aduenit et pro
fitus non modice gauisus in verbo
vabam inquit et videbo quod sit. Spe
ro enim quod adhuc faciem eius ex di
cta tibi visione cognoscas. Et hec
dicens peruenit videre virum et ex
certissimis signis stature faci
ei coloris et parue macule quod ha
bebat sub palpebra hominem re
cognouit. Mirare locum obstupel
se miraculum. Quid eo euidentius
quod vidisti. nec in verbo distat
visio diu ante percognita a te fa
cta postmodum subsequuta. Indica
uit ergo vir beatus dicto magi
stro alberto modum quem videat visio
nis. sed neuter quod hoc significare
posset agnouit. Accidit autem po
stea ut facta diffinitione inter vni
uersitatem cleri parisiensem et fratres ordi
nis predicatorum atque minorum.
Citatisque partibus coram domino pa
pa ipse apostolicus magister mandauit
daret albertum antequam iter vellet
arripe experiri forsitan per certo
volens prefate visionis effectum.

Nec enim scellit ut dictum est vel
bignum enigmatice reuelationis
veritas perbalis ymmo secundum esse
se rei ordinem omnia contigerunt.
Gracia autem dei ex quatuor deus
magister vnde magister sanctus christi
anus beluacensis infirmatus et amatus
fimo corde contritus. recognouit mi
se et complures suos contra dictos or
dines habuisse nisi quod illis equa
scientia non valerent. et ob hoc eos
quipederent auditores et addi
dit. Cum ait nichil habeo quod vo
bis pro iniuria graui illata et fi
dam in signum tamen quod ex corde
permixto corpore meum apud vos fra
tres predicatorum tradidit sepul
ture relinquit. Similiter et magi
ster laurencius aglicus post gra
uissimam persecutionem fratrum. datis
liberorum suorum copiis fratribus
predicatoribus parisiis moriturus
apud eos mire penitens delatus
est et sepultus. Hoc idem de alijs
plurimis qui ordine prescripti sunt
contigit nutu dei. Et vide lector
quod amara et quod excruciantia contra fra
tres predicatorum primo et po
stea contra fratres innozes simul
tati per vniuersalem ecclesiam discor
dia suscitata est. quia cordibus
non tantum clericorum secularium
et laycorum. verumetiam omnibus quorum
cumque religiosorum tam diuersa ab a
liis est impressum ut nullis rationibus

nulī auctoritatibz sanctorū flecti
posset donec per dominū papā
et totā curiam romanā iudici
aria sentētia flecterentur. et in
hac tamen pertinaci et genera
li stulticia q̄s non videat maxi
mū casti ecclesie periculum im
minere. unde homo summe opi
nionis in brabācia per excessū
mentis quasi vniūsalet ecclesi
am sub celo collectam vidit. et
cum ordinibz vniuersū predica
tum ordinem in singulī psonis
vibratissimis radijs choruscare.
Nec mora vidit totū mūdo cali
ginē teteramā superfundī ita
ut vix toto orbe aliq̄d luminis
videret. **N**ec ut vidit grauissi
me ingemuit. s; paulatim tene
bris dissipatis lux pristina red
dita est vniuersū. **V**idit q; et in
illa collecta gñalissima psonaz
ecclesiasticarū maxime auctori
tatis virū velut speciali glōria
euidēcius preminere. **C**ūq; stu
pens q̄reret q̄s hic esset respon
sū ē ei. **P**aulus iste apostolus
precipuus doctor ecclesie ē qui
multa cōpassione cōquāt a tem
poribz suis numq̄ sanctā vniū
salē ecclesiā tam gñi p̄iculo flu
ctuasse. **E**t vide lector euidēciā
veritatis. **S**i enim tā perfectis
tā discretis atq; lātissimis vi
ris syt nec studere nec regere nec

predicare vel cōfessiones audire
possent ora obstructa fuisset.
et hoc solis secularibus clericis
facere liuisset quorū permaxi
ma pars precipue in sacerdoti
bus parrochialibz vita et scien
cia minus ydonea comprobaf.
q̄nta iactura fieret animarū q̄s
auctor et princeps salutis n̄re
ihesus suo sanguine p̄cioso re
demit. **Q**̄ pauca sunt ex hīs
qui non p̄prie sola q̄runt q̄ sua
sūt i m̄imis q̄ ihesu casti mal
lent potius cōmissas sibi aīas
sancias p totū aīū in mōlibus
diffimulare p̄cās q̄ equū suū
clauo pedis lesū vno die v̄l duo
bus negligere claudicāte. **S**ūma
aut i sup̄dictis magister et secu
laribz clericis iūdie causa fuit.
q̄ fratres pariter plures et p̄prie
oēs lātiores in scol̄ auditores
habebāt et i regie p̄minebāt.
Videbāt enī q̄ magistra secula
res sicut viri diuiciarū dormie
rūt sopnū suū. ducebātq; in bo
nis dies suos et cū de vespere m̄
tupliatate ferariorum obtuerē
tur et potuum et postea vigila
re non possent neq; studere et
per hoc nichil inuenirent i ma
nibus quod proferrent sequen
ti mane solemnem diem consti
tuebant in condensis auditori
bus et sic per ineptas vacatōnes

clerici. q̄a sua inaniter expende
re se dolebāt optato studio f̄ua
bant. **M**aiore enim corporis sar
cina ut dicit seneca aī? elidit. r
et min⁹ agīl⁹ est. deinde copia cī
loz subtilitas impedit. **M**irū ē
enim aliq̄d fortiter dici ab ho
mine molliciē p̄fesso. **F**rēs aut
p̄dicatores siue minores siue
viri paupes in magna sobrieta
te reſecti vigilare poterāt et stu
dere et per cōsequēs inuenire que
auditoribz essent digna. **I**stud
in sūmo occasio fuit q̄ in magi
stras secularibz fm vulgare pro
uerbiū calceus pedez presserit.
Talibus seneca euidenter incla
mat et inuidoz excludēs vicium
dicit. **F**eras nō culpes q̄s imita
ri non potes. s̄ q̄nto maiora fe
liciū hoīm bona tanto maiore in
uidoz tristitia. et ideo fm eūde;
dicit. **D**ana; iuidoz oculi effēc
in oībus ciuitatibz ut oīm felici
tatibz exarent. **I**llo in tpe auz
venerabili philippo p̄ore p̄dicato
rū ab illustri romanoz rege wil
helmo ad alfōsum comitem pi
ctauie frēm regis frācie et p̄ura
torē; frācie p̄ negotio pacis im
p̄h. audiui⁹ a dño **A**lto apo
stolice sedis legato ī gallias cō
stituto. q̄ dicti magistri ex pte
vniūsitatis et frēs p̄dicatores
q̄ tūc soli inoētissime exaraban

tur. datus sup hoc l̄ris ī ipsū; fi
naliter ouenerūt ut cēs q̄relas
inter ipsos p̄po arbitrio termi
narent. **Q**uerēs ergo legatus
a magistris quid illud esset q̄
magis in calūmiam verteretur.
f̄inderūt q̄ frēs p̄dicatores du
as scolas haberent. et duos ma
gistros in theologia regentis.
optūe aut pacem fieri si vna sco
la vellēt esse cōtēta vniūsitatis
mādata fuarent. **L**egat⁹ aut q̄
fuit a f̄abz si hoc vellēt. f̄inde
rūt frēs vna libenter scola se ef
se cōtētos et vniūsitatis mādata
velle fuare. dū tū illa eis p̄cise
darentur expressa. et in hoc sa
pientissime p̄viderūt. sicut enī
postea per eos q̄ ī cōsilio fuerāt
magistroz f̄abz dictū ē. si sim
plicit̄ sine expressione p̄missi
sent frēs vniūsitatis seruare
mādata ī mādat̄is. postmodū;
ab vniūsitate daret̄ ut frēs
cōmōde a regimine theologie
et l̄cōibz cessarent. **L**egat⁹ ergo
taliū nichil talium suspicat⁹ ga
uisus est. sperans q̄ finem contē
tionis huius habere. mandauit
magistris et optulit ex pte frēm
q̄ vna scola vellent esse cōtēta.
et vniūsitatis mādata ī scrip
to redacta fuare. **T**unc magi
stri malicie sue propositum nō
habētes turbulētissime r̄nderūt

Quid nobis inquit prodesset
vna scola esse cōtentos dū rup
to pariete medio iter duas sco
las tot sicut ante haberent vni
us capacitāte ābit⁹ auditores.
Et mox legatus ab indignatio
nem o motus grauit⁹. vt video
inquit vestra proposita aut volun
tatis nō ē. vt quis frater recto
rit et vna saltem scola gaudeat
vel duabz. **S**uper hoc qd frēs
faciāt videāt. **N**ec credo qd ro
mana curia obtēto per multos
annos duaz scolaz magisterio
pruare eos debeat iure suo. **S**i
aut audiuimus ita et vidimus.
Nā dñs tunc papa qd qd graui
simus frābz fuerit vt supra posui
mus tū vt in hoc iustus iudex
iusticiā fratribz denegare nō po
tuit. et p eis iuris sententiā tu
lit. nec hoc semel ⁊ iter ymmo
⁊ tercio inani semper appellatio
ne per nūcios vniuersitatis opul
sus. **E**t nōndū qd aulicū qui
dem et tabulati iustoz vita et
veritas potest ad tps. h extingui
numquam. calcari qdem dispē
satue et subpeditari potest. h
hoc vt exercitati iusti postmo
dum elucescāt. inimici vero eoz
ad modiciū eleuati postmodum
non existāt. **U**nde gratulabūd⁹
dauid non relinquet inquit deus
vgam peccatoz super forte; iu

storū. ac si dicat. **N**ō relinquet
deus vgā dominācium pecca
toz neqter sanctis vt semp eos
affligāt. h forte pacis et remu
neratōis veniente scōrū virgā
hoc est ipsam tribulacionē vel
vt melius dicat vgā; ipsos tri
bulātes otemptibiliter amoue
bit p ipemittētes i ignē p̄cipi
tabit eternū. **E**t vt euidenter pa
teat qdaz refra de magistro q
dā opimione p̄maximo q prius
p̄posuit. solemnis ecclie d mū fra
trū predicatorū ostructā i oppido
violenter eiecit. h ruina tūpi
ozi vt audies ē eiecit. **F**ais enī
episcop⁹ rōne curie cardinal ty
fānsauit feraliter otra frēs pre
dicatores piter et mīores ⁊ ob
hoc vt patuit tali morte ē mul
tat⁹. **C**adēs enī de loco edicōi
fractis ceruicibus expirauit.
Et vide miābilis et grauius
qd audisti. **E**adem die qua ceci
dit. ai eius mors subita ex reue
lacione cuiusdam mulieris san
ctissime per fratrem minoē p̄
dicaretur. spreuit arguentem se
et iuect⁹ otumelia dixit. **N**ō ē
p̄pheta neq; filius p̄phē. ⁊ ego
qdē parauī vt ordo vester et or
do predicatorū subiciāt ep̄is. **A**d
dam ad hoc vt subiciāmini vi
lissimozum pedibz sacerdotum
Hec dicēs vixit signa predicta

sibi et non aduertit. **E**xcecauit enim eum supbia quoniam non vidit. et hec signa fuerunt quod iam immoderate dominaretur ei dum in ipso mane diei quo accessurus erat ad altare pacificam non posset. quod loturus manus suas episcopalem anulum perderet. quod omnia luce clarius sunt completa. **C**um enim dominus papa ecclesiam quandam fratrum minorum sectare debuisset et dominus episcopus cardinalis ad portam fratrum minorum pulsans intromissus celestis non fuisset. tanta ira captus est extra se ut celebraturus primam missam nullo modo etiam facta confessione pacificam posset. et tamen ad terrena sacramenta processit. **P**ost hec vero cum manus suas regressus ad hospicium ablucere voluisset. et astanti episcopalem anulum ad tenendum porrexisset. locus illi mor qui haberet anulum non inuenit. **S**tatimque misit dixit. **E**go perdidici presulatum subiacentibus omnibus atque stupentibus. ascendit ediculus et solus contra consuetudinem suam. senex et debilitate confectus processit ab camera. et dissimiliter afferre decussu excidit et exspirauit. **E**t vide stupendum valde et oculum dei iudicium. **C**ognoui ipse hominem ut amensalis dilectus et familiaris eiusdem. secum una de

mo pacius hospitatus. de quo fateor raro seculare clericum tam sobrium tam honestum tam affabilem tam largum in pauperes me vidisse. et eum utique vidi nouum episcopatum contemptorem. tandemque per tres menses in excoicatione coactum archiepiscopatum cuiusdam suscipere dignitatem. **I**n vero translatum romane curie sit episcopus per cardinalis. et in tali eminencia taliter desipuit ut audistis. **S**ed spero quod non in finem deobliuiscatur eius et in ira contineat misericordiam suam. et magna pietate sua miserere forsitan penitenti. **I**gitur non tacebo diuine promissionis mirabilia postquam cepi. **P**aulo et de infelicissimo quodam noto michi sacerdote primum prochiali et postea decano christianitatis et demum canonico cuiusdam ecclesie cathedralis que omnibus religiosis et specialiter predicatoribus pariter et minoribus supra modum otiosus eorum predicationibus et maxime ne confessiones audiret crudelissime detrahebat. **V**erebatur autem sicut omnes fere tales ne immundissima et luxuriosissima eius vita per tales quod modo innoticiam deueniret. et factus est ut paralisi destitutum per septimum exaret in quod egritudine nec verbo saltem dominum recognouit.

Cumq; a pprio episcopo socijs et fratrib; dictorum ordinum sepius visitaretur et corriperebatur hñ nō auar; sine cōfessione et diuini nois reclamacōne et sacramētis vita p̄uat⁹ est et extra cimiteriū tumulacōe sepult⁹. Et digne quidem vt q̄ alijs bñficiū predicacōis et cōfessionis iudēs impediuit ipse peccator; cōfessione et sacramētis p̄uaret. **N**arrabo et de magistro philippo cancellario parisiē. de q̄ superius retuli loco suo. **H**ic cōtra frēs ordinis predicator; i oī fere publica parisijs stacōe et f̄mōe latrabat. Et q̄dē cū ipse dieb; xv. añ mortē cōtra eos crudeliter predicasset sequēti dñica fē hyntius dict⁹ de colonia dicti ordīs frequētissim⁹ et discretissim⁹ predicator; cōtrā vniūrsitate singul⁹ q̄ cōtra frēs dict⁹ cācellariū predicaueāt retractatis abvnguē oīa luculētissime p̄ diuine scripture paginā iprobauit. **C**ui⁹ iprobacionis cōfusiōe cācellariū mortact⁹ dolore cordis int̄āsec⁹ repēte cōtremuit. et ihermat⁹ ad mortē obiit tali modo vt audistis in præcedētib; **H**ec sūt q̄ cōtra adūlatōes fē m̄ f̄cā vidimus exceptis alijs q̄ multa et veracissimē nouimus et occultis dei iudicijs q̄ grauiora et damnabiliora

istis oīb; reputam⁹. **D**e hijs ad presens ista sufficiūt nos autem ad exponenda reliqua oīus transeamus.

De bonitate social' vite. Capitulum. decimum.

Omnēs vnā incolūt māhōnē neq; enī eas natūā diuidi patit. **P**robabile ē omnib; tutissimū esse fidelibus omnib; vnā incolere māhōnē. **Vñ dauid. Ecce q̄ bonū. et. Seui enī eq̄ vno mītēscūt loco. Et iterum dauid. Qui habitare facis vnus moris in domo. Hec contra cōsuetudines quorūdam monasteriorum q̄ mōchos suos vel clericos vt ita dicam si fuerant regulares i curijs aut in parochijs solos mītunt solosq; relinquunt et hoc contra ipsum dominū totius rectitudinis et virtutis exemplum qui suos binos et binos mīsit. **D**e enī soli vt dicit salomon q̄nia; si ceciderint nō habebit subleuatē. **Q**uā vera hec sententia sit ego noui qui. xxx. ānis et eo āplius vices episcopi i diuersis p̄uicijs et dyocētib; habui q̄ in hoc articulo q̄ religiosi vel soli vadunt in vñs vel soli manēt in curijs horrenda mala horrenda scandala horrenda picula frequenter audiui. que numq̄ sustinuissēt**

adiuncto socio vel fecissent. **H** et
p̄ discretissimus Aug⁹ in regu
la sua statuit vt non minus q̄
duo vel tres vbiq; necesse ha
berent irent. **I**n hoc enī articu
lo oēs fere ordines regulares cō
tra votū ⁊ regulā; q̄nter pecca
re vident. vñ pbant q̄ suos per
se solos ⁊ non cōbinatos in via
mittūt. **S**; sic dicunt vt audio
⁊ n̄ sepi⁹ obiecerunt. q̄ de fra
tre socio intelligendū non sit. **H**
ic; q̄bus p̄positus iusserit ire de
bet q̄ mittat eosq; interpretari
velle seculares quoslibet gartho
nes ⁊ suos. **E**go pbare volo p
regulam q̄ interpres tales con
tra aīam suam pessime menciū
tur. **E**t hoc euidenter i precedē
tib; regule videri p̄t vbi dicit.
Quādo hī estis i ecclesia ⁊ vbi
q; seie sunt iuicem vtrā; publi
ciam custodite. **D**e⁹ enī qui
habitat i uob; etiā isto modo cu
stodiet vs ex uobis. **S**i ergo
uos ex uob; id est fr̄m ex fratre
de⁹ custodit. q̄d est q̄d isti dicūt
vt ex seruis et vilib; p̄sonis n̄
lam sui aut custodiā habē
tibus q̄ntomi⁹ vestram custodi
ant in via. **S**i autem duo ex fra
tribus simul sunt ⁊ se vn⁹ custo
dire non vult tñ custos est fra
ter q̄d neq; potest de seruo et
garthone sp̄are n̄ forte sit tal; q̄

non iuenitur in mille. **Q**uāta
custodia debēt regi in oculis eorū
ad quos declinant corā quibus
eis incūbit et suam p̄p̄ā famā
⁊ nichilomin⁹ famā sui ordinis
custodire. **R**egit ⁊ tenet de bea
to patre augustino q̄ monaste
rium instituit s̄m regulā sub san
ctis apostolis cōstitutā. q̄ qui
dem fundamētū habuisse ab ip
so salutis auctore q̄ et instituit
vt dictum est vt cōbinati. lxxij.
discipuli mitteret et p̄ sp̄itum
sanctum in barnabā et paulū se
gregatos ⁊ missos pariter post
modū approbavit. **H**anc ergo
regulam canonici regulares spe
cialiter et p̄cipue et plures alie
religiones sicut premonstratē
ses sp̄asim per vniūsalē ecclesiā
am p̄fitent. **S**; non nulli p̄mi
tus dictū regule articulū obser
uare vident. **H** ⁊ deinde arguen
tes ⁊ dicūt. **Q**ue necessitas ut
pro negocio quod solus implere
possit duo cōbinati parit emit
tant. **C**ur frustra hō ecclesie cō
sument. **Q** q̄ miserabil; densio
⁊ q̄ detridenda r̄nsio. **R**ō sic im
p̄ij nō sic ne tegas caliciē ster
core supducto. **D**ulgo dicit. non
iacet h̄ lep⁹. **I**bi ergo reueā la
tet vbi alius non accedat. **I**n
corde latet vbi nullus testis ni
si corbum persecutor. **D**eu

quātas procellis inutiliū expēsa
tum obruitur monastica celitu
do quarum copie ī custodia fra
trum et ordinis deo grācius lo
cāret. **G**allice puerbiū dicit et
nescio si verba latina sufficiāt.
Ubi bona custodia ibi et bona
pax. **D**icā quod sentio et si iui
te a reprobis audiat. **C**redo so
lis idest sine socio foris ābulā
tibus mille infortunia et plura
q̄ credi potest sepius occurrere
in quibus nec opere nec salteꝝ
animo offendissēt si custos fra
ter socius affuisset. **S**ed q̄ amat
periculum incidet in illud. et hoc
iuste vt dicit seneca. **C**otidie ē
detestor dies posterore. **Q**ui nō
timet periculum quod casui pa
tet omni bruto demencia est. h̄
dicas. **T**utela tutissima est sibi
quisq; commissus est. vti dicas.
h̄ hoc loco tpe et psona. **P**redi
cator atq; minorum fratrum ce
dines expensas non habēt nec
copias et tamē cōbinantē semper
in via nec socius socium debz de
serere in colloq̄o maxime mulie
ris si alter alteꝝ videat colloquē
teꝝ. **R**arrauit michi frater or
dinis p̄dicator cui optime credo
q̄ cū cognatū haberet ī ordie vi
tū quōdam diuitem et preclaz
accidit ei vt nocte dormitū per
gens vnā de tunicis expostam

posuisset ad caput habebat enī
fratē dilectū sibi cum quo sole
bat secretius et icōdius ambu
lare. **S**oporatus ergo audiuit
vocem sibi dicēte. **S**urge inq̄t
et vide qd facit fr̄ tuus. **N**ā iam
morti p̄rimus agomizat. **C**uigi
lās ergo et nichil inuēiens obdor
muit. **E**t vix sc̄do ait. **S**urge et
visita fratrem tuū morietē. **A**d
hāc iteꝝ vocē euigilās et nil ad
uertens iterum obdormiuit. **E**t
vix tercio dixit ei. **H**ale dissi
mulasti q̄a fr̄ tuus mortuus ē.
Mox ille euigilās tūcā quā ad
caput posueat sup se extensam
inuenit q̄si paratā ad iduendū.
quā ille mox offēd̄ et admittis ī
duit et surrexit. fr̄emq; q̄h tū ī
uenit letali finere iā sopitū. **E**c
ce q̄ manifesto exēplo p̄stratū
um vera esse inuit sentētia salo
monis. **F**r̄ q̄ adiuuat a fr̄e q̄h
ātas firma. **C**ayn p̄m⁹ et neq̄si
mus hoīda it̄rogat a dño.
vbi est abel fr̄ tuus cui⁹ tutor fu
isse debuisses non occisor. et ne
gavit. **R**ūq̄d custos fr̄s mei sū
ego. **E**t ideo maledicente dño
super terrā p̄fugus agitāt. **I**n
figura hui⁹ q̄ fr̄s custos esse re
cusat et a fr̄e rennuit custodiri
varijs frequentē et vagus di
uersis tēptacōib; agitāt et ter
ra in ei⁹ ope maledicta spinas

remotionis et scabali tabulos
germinabit. **D**ixit beata et in
oculis summi iudicis ostentatio be
nedicta per quā fama tuetur et
nova vitat. et omnis malorum suspi
cio et temptatio occasio prebit.

**De cōmunitate et parzialitate
victus. Capitulū xi.**

Communis est omnium
abus. Neq; enī sepa
reſcitur ne in equalitas
opis et cibi fiat et tps. Et ideo
vltus omib; iure mōsterijs in ole
uit vt officinā refectorij habe
ant vbi omnib; in cōmune sine
pſonay acceptōne cibaria mini
ſtrentur. **D** q̄ decens hec et q̄
digna deo cōſuetudo ī mōsterijs
obſeruat. Hāc et ipſe criſt⁹ toti
us virtutis exemplar in ſuo bra
tiffimo cōuentu. hoc eſt cum diſ
cipul⁹ obſeruauit. ita q̄ nec ma
nū iude horruit ī paraphraſe pro
ditoris. Tu ergo p̄ior tu prela
te q̄s es vt queras angulos. in
cōmuni iſtud hoſpiciū ē. tñ qñq;
et non ſemp aut ſepe fieri neceſ
ſe ē quos paſtu opetit reſci lar
giori. Cōſuetudinem bonam nō
dāno ſ; abuſū penitus nō cōmē
do. Beatus benedictus quid in
hijs agendū ſit indicat. Meſa
abbatis cū pegrinis hoſpitib;
ſemper ſit. Quociens tñ min⁹

ſunt hoſpites q̄s de fratrib; vo
care vult in eius ſit poteſtate.
ſeniores tñ vnū aut duos ſemp
cum fratrib; dimitteſdos par
ret ppter diſciplinā. **V**ide lector
quia ex tunc tantus homo per
talia diuina occasione hoſpitu;
inſolēcias eſſe ſcēbas p̄cūdit.
Et notandū q̄ vir ille diſcretiſ
ſimus Auguſtin⁹ nichil horum
ſcripſiſſe in regula approbat. ſ;
ſuos cōuenire ad mēſam vbi nō
ſolū fauces ſumāt cibū ſ; et au
res eſuriant verbū dei. **O**ptime
tñ beat⁹ bñdict⁹ poſteriori tpe
vt p̄dixim⁹ ita diſtinxit. **S**actū
autem cōuentualem familiā ege
re neceſſarijs et p̄latoſ cū hoſpi
tib; ſupflua diſſipare yſayas
cōquerit dicēſ. Paſcent agni
iuxta ordinem ſuū et deſerta he
remi in vbertatem verſa adue
ne cōmedent. **Q**ui ſūt agni niſi
clauſtrales innocentie veſte ar
cumbati qui iuxta ordinē cōſue
tudinis nō inſtitutiōnis piſa vl
olere male obito paſcūt. **E**t q̄
ſunt aduene niſi cardinaliū le
gatoꝝ archiepiſcopoꝝ ep̄oꝝ
alioꝝq; prelatoꝝ hoſpitū mul
tudo qui cum magnis exerciti
bus ſuis potius q̄ familijs qua
ſi non ſit ſingulis numerus fa
milie iure canonico diſſinit⁹ de
ſta heremi. id eſt poſſeſſiones

acq̃sitas noualium et in vberta
terras comedūt. Et ideo vix
est monasterium tātis diuicijs
opulentum qđ talibus sufficere
valeat in expens. **Q**uā veniet.
Quando venturus est summ⁹
pontifex cui⁹ eq̃tate liberata mi
seria ista insania ista corrigat.
Sed dicetur forsītā michi nec
hubito quin dicat. **Q**uis ē iste
q̃ posuit os in celū et ab archā
federis etiam inclinatam manū
indignus extendit. **I**nscentur
forte michi sed non domin⁹ ai
ius vices semper dolui et dolebo
pro cuius veritate et iustitia vi
nam dignus essem membris oī
bus dissipari. **S**ao tamen qui
cumq; q̃ntūcumq; indignabit
ex hīs scriptis se debite repre
henfionis obnoxium iudicabit.
Hinc ad nostram materiam et
appositum redeamus. **Q**uiāq;
extra refectōrium inordinate et
sine debita causa instaurant con
uiuia grauissime peccant. et hoc
multipliciter. **F**iunt enim rerū
cōuentualiū distractiones et hoc
est rapina vñ furtum q̃a illi que
superflue seorsum tabus aut q̃
tuor exhibentur totus aliquādo
conuentus posset cum sufficien
tia et moderamine procurata. **F**i
unt susurracōnes et murmura q̃
bus pax et unitas claustralīū dis

siatur. **E**t hīs ille beatus cōdo
cystercien. alien⁹ habet vbi nul
lus extra refectōrium infirmari
amyl mensam abbas comede
re consuevit. **¶** **L**egim⁹ in libro
regum p̃mo qđ filij heli sacerdo
tis nō timentes dñm neq; qđ
iustū est iudicantes populū do
mini a sacrificijs detrahebant.
seorsumq; sibi contra cōsuetudi
nem refuari carnes crudas ut
eas lautius praparent exacti
one et violentia faciebāt. **Q**uod
peccatū puerozū gñde cōm dñō
ibide fuisse describit. **E**t vide qđ
gñter hoc a deo aiābiūsum sit.
Ad vindictā āboyna occidit in
bello. et pater hely q̃ et si verbo
verberet tñ nō corripuit tñsgres
sores audita filioz morte retroz
sū de sella edicior cadēs fractis
ceruicibus expirauit. **T**u ergo
hely. tu abbas. tu p̃or. tu prepo
site. tu prelato ne facias ipse qđ
vetas in alijs faciendum. et hoc
ipsum in filijs pacatus nevinbi
ctam i eis ā i te sentias quā au
disti. **A**udi quid meo tempore i
frācia talib⁹ contigerit i exēplū.
¶ **E**rat duo senes monachi ab
ip̃is puerilib⁹ am̃is pares in sce
lere dissoluti valde in monasti
ca obseruantia nutriti. hī sibi
plures ex iuuenibus in immūdi
cia affidui cotidie copulabant.

seorsū vacabant epulis aīb; et
cantibus exultabant et innoce
tib; et simplicib; detrahebant.
Cūq; de eorū insolencijs cōuen
tus cotidie nō mediocriter tur
baretur nec esset qui corrigeret
delinquētes vidit domin⁹. et ad
iraūdiā cōcitatus est. **Vix** enī
finit turbacōne p̄orū claustrali
um inultam. **Accidit** q; vespere
ut s̄m cōsuetudinē suam esculen
to ore ad voraginem ihyarent.
Vix oī cibis appōitis quartus
aut quītū morpellū man⁹ obtu
lerat tū ecce vnus p̄dictorum
senū subita ingluuie strāgulat⁹
eueret statim oculis exspirauit.
Territi igit̄ ōnes qui cōsederāt
surreperunt. **Rec** dū post sup
stes vetulus socij aīaduersione
nō fract⁹ lic; ad momētū horre
rent. hūit ocaſo a carnifice por
co resumpta audacia reſedit ad
mensā. et cum enozim cōpula
fit repletus vt amēs penit⁹ por
tareſ ad lectū et q̄si brutum ani
mal exspirauit. **Horrore** ergo
omnes exemploꝝ taliū p̄turba
ti vitā suā et mores in melius
correperūt cōmunemq; vitā et ci
bum ſtactissime ſeruauerunt.
Discant ergo apes fidelīū clau
ſtrales cibis p̄cere nec ingurgi
tari ſupfluis et s̄m auguſtinū
ad mēſam tam p̄ ad medicamē

ta nō ad delectamēta ſūptu ci
bos accēbant. **A**poſtolus habū
dare ſciuit et penuriam pati et
hoc quia ōnia potuit in eo qui
eum in ōnibus cōfortabat. **Mul**
tos morbos vt dicit ſeneca mul
ta ſcizilla fecerūt. **Rumeā** coq̄s
et nō numerab; morbos. **Cū** mo
rigeāt⁹ vnter et otumeliā paci
ens eſtimari non poteſt. **Ubi** ſe
aī⁹ preparauit et indixit ſapien
ciam vel paciēciā nō eque appa
ret quantū habeat firmitatis.
ſi q̄d dati deberet ipſe nō cōſide
rādo ſuppleuit et cogitauit aliq̄
cōſuetudini ſue ſibi nil deeſſe.
Multa q̄ ſupuaaria eſſent non
int̄llexim⁹ niſi q̄n de eſſe cepe
rūt. **Utebamur** vtro illis nō q̄a
delebam⁹ ſed quia habebam⁹.
Sapiens aſſueſcit futurus ma
lis et que alij leuia faciunt dū
paciēdo hic leuia facit dū cogi
tādo. **Nulla** res adiuvat eq̄ que
ſum vite q̄ t̄pācie moderamē.
Corp⁹ multis eget rebus vt va
leat: aīm⁹ ex ſe creſcit. ſeipſum
exercet et alit. **Virt⁹** nichil va
care patitur iocis totum aīm te
net deſideriū omniū tollit. ſola
p̄bi ſatis eſt et ōnia opa ei⁹. **au;**
ipſa cōcordant et cōgruūt. **Quē**
admodū deſiderāre delicatas res
luxurie ē. ita viſitatas et nō mag
no p̄babiles fingere demencie ē.

Due voluptates sunt gustus et tactus hominibus communes et bestijs et idcirco in pecudum numero habendi sunt qui hijs ferinis voluptatibus innituntur bestialiter. Non iocunda res est aqua et polenta ac fragmen ordei aciei panis. sed summa voluptas est posse cape ex hijs etiam voluptates et ad id se deduxisse quod nulla fortune iniquitas possit. Maior su et ad maiora gemit quod ut mancipium mei corporis sum. quod eadem non aliter aspicio quam vinum autem aliquod libertati traditum. contemptus autem corporis sui certa libertas est. **V**idi hominem inter modernos excellentissime gratie in predicatione et exhortatione fidelium magister iohannem agnometo rancium canonicum regularem sancti iohannis in vineis suessensis watnianensem et postea blesensem abbatem. hic quidem in abstinentia sedulus et omni virtute chorulais a se multo usu et violentia paritatis extorserat ut ei equali modo rudissimi et delicatissimi cibi saperent esse sumpti. Nec hoc credimus naturali potentia contigisse sed virtute illius et gratia quam hoc olim egerat in iudeis ut secundum illud celestis cibi ore omnium sapiebat.

De fileno et eius virtute. Capitulum duodecimum.

Simul fileno. **A**duesperasce te enim die in alveo strepitum minimum ac minimum de nec una arcuuolet vocis bucina quatenus impans et hoc castrorum more. hoc idem faciunt in matutinis. **A**d hanc ego ipse ista in apibus sum expropterea ista tpe estatis potius expiri. **S**ilencium ab ysaya precipue commendat ubi dicit. **C**ulcra iusticie filenium. **E**t bene dicit autem iusticie quia te iste iacobus si quis se putat esse religiosum non refrenas linguam suam habet vana est religio. **O**pulentissima terra egiptus raris locis legitur flagellata. **D**um compulsi sunt orare moysen ut dominus auferret ab eis tanas. ita terre religiosi magis quam seculares temptant raris. semper enim nitimur inveniri. **I**heronimus quod in persona religiosorum dicit. **I**ngrediamur civitatem munitam religionem intellige et fileam ibi quia dominus deus noster facit nos filere. **C**ausas autem reddes quare in sequentibus dicit. **B**onum est peristolam cum fileno salutare domini. **C**ristiano autem esse salutare domini gratia consolacis et pacis in contemplatione divina. **D**um postea dominus propheta subiungit. **S**e debet solitarius et tacebit quia se uabit se super se. **A**d hoc ubi in contemplatione. **D**e hoc contemplator gloriosus **A**ugustinus in libro de sermone ait. **I**nterui in itima mea duce te et potui quam

factus es adiutor meus. **I**nterui
et vidi qualiaq; oculo aīe mee
sup eūdem oculū aīe mee sup
mētē; meā lumē domini īcōmu
tabile qđ tu es. **I**sta ergo scia
ista dignitas maxime ī silencio
p̄stolat. qā delicata res vt bi
at beatus bernardus amoris affe
ctio ⁊ tenui occasione ledit leti
cia spūal. **U**nde salomō. **I**gua
q̄ imoderata est cōteret spiritum.
In libro regū quarto dicitur qđ
non in igne nō in cōmōne non
in turbine dñs. s; ī sybulo aure
leuis ibi dominus. **D**e silēcio et
paucaute verborū dicit seneca.
Qđ diu taceris id puta rectis
simū. Argifelanus phis q̄sit⁹ est.
q̄modo qđ placere posset hoīb;.
Si fecerit inq̄t optima et locu
tus fuerit pauca. **S**ocrates cui
dam interrogatū qūo posset op
time dicere si nichil īq̄t dixeris
mih qđ bñ scieris. **S**alomon cū
alijs loquentib; taceret. **N**emo
inq̄t stultus tacere potest. **T**he
tyrenus. **T**heocrat⁹ ī diuino ta
centi rustico ex doctis inq̄t hoc
solū habes qđ taces. **S**ocrates
cleonā garulā volētem discē
re opesauit dicens. **D**icere ⁊ dis
cere nō sibi opaciūē quia discē
tem filiū competat. **N**ichil eque
p̄derat qđ q̄scere et minimū cū
alijs loq plurimū seā. **N**ec sic

pposita nostra sūma. qđ scētim⁹
loqmur et qđ loqmur hoc sena
amus. **C**oncordet sermo cum vi
ta. **S**ermo tu⁹ non sit inanis. s;
aut suadeat aut moneat ā oīo
letur aut p̄cipiat. **T**urpia fu
gito anteq̄ acerbāt nec quēq̄
aliū verearis plus q̄ te. **V**erb
q; turpibus abstineto qā licen
cia eorū ipudenciā nutrit. **P**er
mones vales magis q̄ facetos
⁊ affabiles ama. rēos potius q̄
obsecūdātes. **R**ephēh bil r̄sus
ē si imoderat⁹ si puerilit̄ effus⁹
si muliebr̄ inutiliter effractus
si alienis malis cuocat⁹. **S**ales
tui sine dēte sint. **J**oci sine leui
tate. r̄s⁹ sine cachino. v̄r sine
clamore. īcessus sine tumultu.
q̄es tibi sine desidia erit. et cū
ab alijs ludis tu sancti honesti
q; aliqđ tractabis. **T**acere qui
nescit nescit et loq. **Q**uēadmo
dum sapienti viro īcessus mo
destior ouenit ita verbū p̄ressū
non audax. sūma aut sūmarū;
hec erit. **T**ardiloquum te esse
iubet. **Q**ūāto opus est vt sta
bile qđ acq̄ras ītame bōitatis.
Si scires qđ esset vir bon⁹ mū
dum te esse crederes. fortasse
etia; posse fieri despeāres. **C**ū
te aut virtutis silenciū sit exē
plo manifestissimo demonstrabo.
Affligemū mōsterū ordinis

bñ bñdicti i brabātia religione
pbatissimū ē ⁊ i caritate p̄cipū
um. In hoc cenobio mōch⁹ eāt
ita i silētio deditus q̄ i fā. p̄ vi
ānos ab ore nec vna vbi sillaba
p̄ tātū t̄p̄is audiretur. Contigit
autē; ficut a mōchis ibidē audī
uimus vt in clauſtro ſuiffimū
ignis icēdium graſſaret. Tūc
idē mōchus videns humanum
auxiliū nō valere mox se cōtulit
ad dñm orāsq; paululum in si
lentio liguā diu mutā i hec ver
ba laxauit. **V**tes ignis hac ho
ra flāma penitus cōq̄ſcas. **H**i
ta res vim v̄tutis sue oblitus est
ignis ſtetitq; in v̄bo via ſancti
flāma peit⁹ extincta est. **Q**uā lō
ge iſte erat ab hīs q̄rū lingua
maculat totū corp⁹ vt dicit **J**a
cob; rotā n̄re nātūritatis inflam
mat. In ore inq̄t ſalomon ſtul
toꝝ ebullit ſtulticia et homo ſa
piēs tacebit vſq; ad temp⁹. **E**t
vide q̄ p̄uide ⁊ q̄ ſtacte hic diſ
ſtipit. **S**epe min⁹ arāſpectos
⁊ ſtultos v̄ba diſcordie et v̄ba
ad indignacōez p̄uocātia p̄oñ
cere cernimus q̄bus ſi audiens
ſtatim reſpondere voluerit mul
tiplicabit incommodum. ſi au
tem tacerit ad tempus i ſe mo
deramen repiet quod nequaq̄
ante ſubito potuiſſet. **E**t yſay
as. In ſilētio et ſpe erit fortitu

dytēa. **S**i enī cauſa remuneraō
nis eſtne p̄ſſens labia ne ſtul
to rñdeas nūq̄ ſtulticia; ſuā for
titudiez i aīo p̄ſeq̄ns. ne p̄ciulo
ſius oīa deū ad ipatiaz mouea
ris. **V**n bñs Aug⁹. **T**ene arma
exterius ne ſc; ligua maliloqua
ad vitup̄iū p̄imi moueat et i
pator tuus ſupior cor itē⁹ gub
nabit. **E**t nōndū q̄ p̄elatoꝝ
p̄p̄ū ē aīa iōs vident ſb̄ditoꝝ cō
tra frēz ad v̄ba cōtūelioſa p̄rū
pere v̄bo eos ā p̄cepto obdiē
tie reſtenare. **V**n ſalomō. **Q**ui i
poit ſtulto ſilēciū ias mitigat
ſuſcitatas. **C**ōſultiffimū autē eſ
t vt q̄s vidēs adūſū ſe eſſe p̄ri
mū amotū ſub ſilētio p̄tāſiret
v̄tūalitate v̄boꝝ amotū p̄imi
aīm mitigat. **R**egis i geſtis
phorū q̄ p̄ictus rex cum audif
ſet q̄ſdā de ſe i cōuiuiō male ſu
iſſe locutos mābauit eos q̄rēs
ſi rex eſſet. **Q**ui vnus illoꝝ miſi
vinū inq̄t potatilis deſecāſſet
lud; reputans ea q̄ dicta ſūt reſ
pectu eoꝝ q̄ bibitus biēda re
ſtabāt. **N**ec mora. tā vrbana cō
feſſione ventatis regē p̄aus cō
motū oītauit i cōſū ⁊ cōualitate
reſpōſionis regalē aīm mitiga
uit. **M**agnaq; v̄tus i hōis clau
ſtraliū apib⁹ tenere ſilenciū ſta
tutis hois. aliſq; ſid lib; p̄ tē
pe modeātis v̄b tēpare ſmōez.

De pace mutuo habēda. Capi-
tulum. xiiij.

Pax inter eas precipua.
Quid miri? Sine q̄ nec
vidit q̄s nec videre po-
tent deū. Ut autē que pacis sūt
cōmoda videam? Scdm beatis-
simū aug⁹. Pacem multiplicē
distingua. Ait enim ī libro de
citate dei. Pax corporis ē ordi-
nata tēperancia p̄ciū. Pax aīe
irracionalis ordinata rēges ap-
petitōnū. Pax aīe rācōnal cog-
nitōis actiōis q; cōsensus.
Pax aīe ⁊ corporis ordinata vi-
ta. Pax hoīm ordinata concor-
dia. Pax hoīs mortalis et dei
ordinata ī fide sub eterna lege
obediencia. Pax ciuitatis et
claustra ordinata īp̄sādi obedi-
endi q; cōcordia. Pax ciuitatis
celestis ordinatissima et cōcor-
dissima societas fruēdi deo et
se inuicem in deo. Pax oīm rē
ē tñquillitas ordinis. Cum deo
autem pax p̄mo habenda est.
Quis vmq̄ restitit ei ⁊ pacem
habuit. q̄si diceret null⁹. Regū
iij. libro dicit. Que pax Iheu-
cū adhuc fornicāōnes iezebel.
idest aīe peccatrici ⁊ veneficia
multa vigēt. ppter qd̄ Job cōsu-
lit dicens. Acquiesce illi ⁊ sic
habeto pacem ⁊ per hoc habebō
fruct⁹ optimos. Unde in cāctis

anima fidelis gratulat⁹ ⁊ bicit.
Ego mur⁹. idest fortis int⁹ ad
uersa et prospera. et vbera mea
sicut vitis fructificā. salic⁹ ī af-
fectionib⁹ ex quo facta sūt coram
eo q̄si pacem repiens. Post q̄
igīt aīa fidelis cōm deo pacem
adoptata est. pacem cordis habere
necesse ē. In pace enī factus
est loc⁹ eius. Est autē pax vt di-
cit augustin⁹. Serenitas mētis
tñquillitas animi simplicitas
cordis amoris vinclū cōsorcii
caritatis. Nec est q̄ similitates
tollit. bella compescit. cōq̄escit
iās. sup̄bos calcat. huīles amat.
discordes sedat. inimicos cōcor-
dat. cunctis est placita. nō que-
rit alienū. nichil reputat suū.
docet amare. q̄ obidisse nō nouit.
De hac pace cordis salomon rex
pacificus merito loquitur. Qui
pacis iēūt cōsilia seq̄t eos gau-
diū. Ad hāc nos iheremias hor-
tatur dicēs. Querite pacē ciui-
tatis. scz cordis ⁊ orate pro ea
dominū. quia in pace illius erit
pax v̄ra. In iherusalē semel vix-
it pacific⁹ q̄ extra posuit ē truci-
dāt⁹. Hāc ⁊ āgeli casto nato
bone volūtatis hominib⁹ nūcia-
runt. De hac seneca dicit. Nō
ē pax vera nisi quā mēs cōscia
boni possidet. Et illa ē v̄a tñ-
quillitas ī quā mēs bō cōsentit.

Seneca

Si speciosa cōtempnim⁹ nulla res nos ānotabit nullus hoīm cōtempnus interruptet cogitationes bonas solidasq; iā ⁊ certas. **T**unc te scito esse opositū cum ad te null⁹ clamor p̄tinebit cum te null⁹ vox aut visus excruciet. **U**biāq; sim ibi me⁹ sum. **R**eb⁹ enī me nō trado sed cōmodo nec cōsector p̄dendi t̄pis causas sed q̄āq; cōstitutus loco ibi cogitationes tracto ⁊ aliq̄d ī aīo salutare verso. **H**āc etiam interpretatur mūdi in x̄po eo p̄mittente w̄ā habemus q̄a fuit nec mūdb⁹ dare potest pacē ita nec habitā potest auferre. **I**nde p⁹ p̄nam pacē aīz deo post seclū dā quā cordis dicim⁹. **T**ercō pacem cum primo distinguamus. **P**acem inq̄t dñs habete inter vos. **H**ecut dicit beatus aug⁹. tāta est ȳt ad hereditatem dñi nō poterit peruenire q̄ hanc nolu erit obfuare. **A**bbicā a patre exheredat a filio ⁊ a sp̄itu scō alienus efficitur. **S**alomon de pace diffmēs dicit. **C**ū plaue rit dñs vie hoīs īmicos q̄ ei⁹ cūtet ab pacē. **E**t de hoc ī deuteronomio dicit. **N**ō sit īter vos radix ḡminās fel et amaritudinē. **P**aulus q̄ nob̄ inuicās pacē. **S**i fieri iq̄t potest ex vob̄ cū oib; hoīb; pacē habentes. **N**ō

enī ē de⁹ dissensionis s; pacis. **E**t magne q̄dē virtutis ē cū hīs q̄ oderūt pacē esse pacifici. **C**ōfideātis igī ē que sūt om̄da pacis ad p̄mū de illa sempiterna pace q̄ erit ī patria vidēam⁹. ⁊ hec illa de q̄ paulus dicit. **E**t pax dei q̄ exsuperat oēs sensum. **S**up q̄ dicit aug⁹. **S**i pax dei oēs sensū superat ergo ⁊ sensū angelorū ⁊ ē argumētū a minori. **Q**uid ergo dicem⁹ ad hec. **V**t q; pax dei de⁹ est. **H**āc nemo pfecte nouit q̄a deū nē vidit ym̄gē. **U**nde dñs in euangelio. **N**emo nouit patrē n̄ filius. ⁊ cōfide fadum ē fuit ipse filius. **Q**uod autē se q̄tur ⁊ auoluerit fili⁹ reuelare hoc sumat p̄ capacitate angeliv̄ hoīs. **I**n b̄tis aug⁹. **E**tā hoc itelligere angelus q̄s dabit āgelo. **Q**uis āgelus hoīs ysayas clamat. **D**ñe pax da nobis. **S**up q̄ beatus aug⁹. **P**acem inq̄t dabis nob̄. pacē cordi pacem q̄etis. pacē sabbati. pacē sine v̄pera. et hec v̄lta eternitatis ē. **D**e q̄ dauid exultabūda īclamat. **I**n pace in ibipsū dormiā ⁊ requiescā. **A**d hanc autē venire non poterit q̄ nec ad deū nec ad seipm̄ nec ad p̄mū pacem habuerit. ⁊ hic quidē miserum est ⁊ oī misero proisus miseror. **M**agna et glorioza res

est vt dicit Ihero. hūan? aīm? nullos sibi nisi omnes et cū deo terminos patitur nullū seculū magnis ingenijs clausū ē. nullū vero cogitacōi puiū tps aīm? magnitudo numq̃ maior est. q̃ cum alioā se posuit et fecit sibi pacem. nichil timēdo fecit sibi diuicias nichil conaspiscendo. **Q**uis ergo sit sūmī boni locus q̃as aīm? hic. qui nisi putus et sanctus sit. vt dicit seneca deū nō capit. **D**ia ergo impedimenta dimitte et vacā bone mētē. **R**emo enī ad istā venit occupat? pice q̃amq; cor tuū lamiant q̃ si aliter extrahi nequeūt ipsū cor cū ipsis euellēdū erit. **Q**uā istud videb tpus. quo scies tempus ab te non pemit? ptinē. **T**ūc anim? noster habebit q̃ gratulef sibi. cū emissis hīs tenebris in quib; hic volutat nō tenui visu clā pspexerit. s; totū diem admiserat et reddit? celo suo fuerit. **Q**ui quo destinauit vult peruenire vnam sequat? viam. nec per plurimas euaget. **A**liū quēpiam in ptrib; gallie sub phylippo rege nostris tpiib; viro religiose referēte fuisse cognouim?. **D**ic ab i eūte etate puiatissime vite fuit vt illud q̃ de hysmahēle scriptū est. man? eius contra omnes et man? om

nium contra eū in eo ita videre tur impletū. vt nec patētes ppos quiescere sustinēt. **S**; ad amarissimū vite finē pducet post q̃s et ipse misēabiliter infirmatus et in agone mortis positus sūptis ecclesiasticis sacramētis subito inter man? assistēcū clamans horribilit exiliuit dicēs. **E**urgite omnes arma accipite luuate me cōtra ppū patrē. q̃a omniū inimicorū meorū ductor factus est et me conat? occidere. **E**t hoc dicēs quasi contra egredientem multitudinē ad ostiū canabat. **N**ec mora cadēs euerfis et terribilit ocul? clamauit exspirās. **V**eu me. pater me? modo validissimo lapide frōtē meam pauciendo cōtruit. **V**h aut? qui assistebāt neminē quidē videbant s; q̃si turmas se op? mentium et ingrediencū aubiebāt. **V**ide ergo qui nec patrē ppūm ppiciū habere potuit q̃nte diuine vindicte aiadūhoib? dign? fuit. **N**on tamen absolute eum qui apparuit illius patrē direcū. s; quēcūq; forte exspiratib? siue bonis siue mal? cū dictū sit armabit creaturā ad vlcionem inimicorū contra insensatos.

~~De contēcionis exorte sedatione. Capitulū. xliij.~~

Pro conuehendis floribus
 extra iter apes fit h̄ iter
 lectu pulueris a fimo
 tō disant. **I**n florū gñe diuise
 sūt spēs vnam ceterē dignitatis
 substantiā facientes. cui⁹ alimonia
 lucas inter noctis tenebras do
 m⁹ terrene h̄itacōis sol; iocūdis
 fime decorat. **I**n scriptura vero
 cōsuetū ē floz noīe spem fructu
 um siue virtutū dignitas desig
 nat. q̄ vtutes ⁊ si diuerse sunt i
 specie ad vnam tñ p̄iam ⁊ ad
 vnum finem fruct⁹ vite ḡtia tē
 dūt. **Q**uā bt̄is Aug⁹. i libro cōf
 lionū de seipso dicit. Displice
 bat m̄ quicq̄ agebam i seculo
 p̄ dulcedie dei ⁊ decore dom⁹ ei⁹
 quā dilexi. **E**t illud. Dolebā cō
 ferēti estus meos vt proferrem
 q̄s esset aptus mod⁹ viuēdi ad
 ābulandū i via dei i q̄ ali⁹ sic ali
 us sic ibat. **D**iu⁹ enī h̄ non aū
 sis vñs sc̄i q̄q; ab vnā p̄iā; di
 uiguntur. **I**n via v̄tutis iustitie
 noe saluat⁹ ē. **I**n fide abrahā in
 fiore ysaac. in p̄pagacōe iacob.
In innocētia ioseph. in māsueta
 diē moyses. in obediētia iosue.
 in lenitate samuel. in huilitate
 dauid. **V**elias i zelo. **E**zechias
 i oracōe ⁊ lacrimis. **I**osias in
 oīmōda p̄fectione. **J**ob i patiē
 tia. **D**aniel i abstinētia. **T**ho
 bias i misericordia. ysaias i veri

tatis ānūciacōne. **I**heremias i
 sc̄ificacōe. **H**is florib⁹ atq; pa
 tres vñatissime miterūt. **S**;
 ⁊ h̄is p̄tes noue ḡre singulan
 ter floruerūt. **I**n maria primo
 m̄e p̄ q̄ ē tēci⁹ v̄tutis exēplū cū
 virginitatis honore effulgit casti
 tas. **I**n iohē atēplacōis assidui
 tas. i petro fides. i ceteris ap̄lis
 caritas. i magdalena deuotio ⁊
 p̄nīa. i paulo labor cū p̄dicacōis
 doctrina p̄fulsit. **N**ox oīm spar
 sim nūc a fidelib⁹ flores v̄tutum
 singulanē rapiūt vt vnū edifici
 um corpis p̄ qd ē misticiū cū sar
 cinis bonoz opm onustū iḡedi
 gestiētis materā laudis q̄h cēti
 p̄brāt i eccl̄ia; dei q̄ i tēbris p̄ccō
 rū q̄ solito ap̄li⁹ cōdesant solēp
 niter illustretur. **Q**uā aut i tēp̄
 dicat p̄ conuehēdis florib⁹ extra
 fieri iter apes nullus m̄itē. cū
 iter ipsos p̄ apostolos atēntio
 fca sit q̄s eoz maior v̄tute l̄ me
 ritis videt⁹ q̄q; et extra aliter
 dici potest cum q̄s in v̄na v̄tute
 p̄pollent vt in abstinētia et p̄i
 monia cibi eos q̄ embolismū vel
 naturaliter vel vsualiter patun
 tur sc̄i etiā abstinere cogit in
 uitos. q̄ tñ illi i feruore spūs v̄l
 alia v̄tute a caritate p̄pollent.
Propter qd paulus ad cōnos
 scabens sic ait. **Q**ui non man
 ducat māducātem nō iudicet.

Diuersa enī dona gratiarū sūt.
vnus autem dñs. Proinde no-
ta q̄ in textu subiūgit. sūpa in-
ter apes interiectu pulueris to-
ta disartat. Et iuste q̄dē. Quid
enī supbis terra et cinis. nemo
altero nobilior vt dicit p̄hus
nisi cui rāus ingemū et artib⁹
bonis apcius atq; facilius. Cito
ignominia fit supbi gloria. ābi-
cio nullū terminū habet tū sol-
licita est ne quē ante se videat
q̄ se. Similiter et tūa fūmodif-
citat. Quid autē ē vita hōis nī
si vapor ad modicum patens.

**De subditorū mutua amoni-
tione. Capitulum. xv.**

Veraz apum singule ha-
bēt aculeū. s̄ hīs mīti-
bus nichil nocēt. Si qui
vero sudores amaros habent et
ex natura fetidi sunt hos p̄scū-
tur et pūgunt. Sup̄ posuim⁹ re-
gem apū catere aculeo. Sic ve-
ro dicit veraz apū singulas ha-
bere aculeū. S; nōndū est q̄
inter aculeū regis et apū acule-
um sit magna distācia cum ille
crudelitatem in prelato. iste lo-
co et tpe redargucionē vicij in
subdito signat. Verū enī apū
singule q̄ religiosos aut fideles
quosq; signant sine aculeo esse
nō decet. cū discretissim⁹ Augu-

stinus dicit in regula. Magis
inqt̄ inccentes nō estis si fr̄s
vestros quos iudicando corage-
re potestis tacendo p̄ire p̄mitti-
tis. Et beatus benedict⁹ i regu-
la sua. Si q̄s frater contumax
v̄l supb⁹ v̄l inobediēs ā murmu-
rans aut in alio cōtrarius regu-
le sancte et preceptis seniorū su-
orum cōtēptor rept⁹ fuerit.
Hic scdm̄ p̄ceptū domini nostri
ihesu casti. amoneat̄ secreta se-
mel. et scdo a senioribus suis si
non emēdauent se obturgetur
publice corā omnib⁹. Talis acu-
leus in claustralib⁹ esse debet.
De hoc ezechiel p̄pheta terribi-
liter loquit̄ dicens. Si non an-
nūciaueris ipso impietate suam.
et ipse in impietate sua mortu⁹
fuerit portabis iniquitatem eius.
S; dicit cum cayn. Numq̄ cu-
stos fratris mei sū ego. Et q̄dē;
negādo v̄tū dixit. q̄ fratrem non
custodiendo inuidus interfecit.
Caue ergo et tu ne in eo q̄ non
custodis occidas. et vtiq; nō cu-
stodis si peccātem nō arguis.
Ad sciens doctor gentiū paul⁹
discipulo precepit dicēs. Argue
inqt̄ obsecra. icēpa in omī paci-
encia et doctrina. Et bene dixit
in oī paciēcia q̄a dauid predixe-
rat. Superueniet masuetudo et
corapiemur. Et q̄dē; v̄ga aarō

q̄ pus v̄sa fuit i colubrū postea
tñ flores ⁊ amigdala tulit. **P**n̄
i ecclesiastico dicit. **C**ui corri
pit hoīez. g̃tiam postea iuemit
apud ipsū magis q̄ q̄ p blandi
mēta decipit. **Q**ualiter aut̄ ar
guēb⁹ ē p̄xim⁹ apostolus docet
dicēs. **S**i preoccupat⁹ fuerit ali
q̄s in aliq̄ delicto v̄s q̄ spūales
estis instruite huiusmōi in spū
lenitatis cōsiderans tēp⁹ ipsū ne
et tu tēp⁹eris. **B**ene dixit in
spū lenitatis. **A**speritas enim
crudelitas appellata est ⁊ si qñ
q̄ corda timidoz f̄ragit fere tñ
ōmīū vt frequenter exasperat.
Moderata aut̄ lenitas ⁊ si qñq̄
peccatib⁹ reprobz audaciā p̄be
at tñ in generos⁹ aīnis malefa
ciendi voluntatem ex nichilat.
Alter⁹ vitia vt dicit p̄lus emē
banda sunt ⁊ alterus frangen
da. nec desperaueris diutinos
egros posse sanari si contra tē
porantiā steteris si multa inui
to facere coegeris et pati. **V**ere
quid⁹ est enim pudor q̄ q̄diu in
animo duāueat aliquis eat bo
ne spei locus. **V**itia alter⁹ et si
nō exadereo tñ inhibeo. non de
sinent sed intermittent. **F**ortas
se aut̄ ⁊ desinēt si intermitten
di cōsuetudinem fecerit. **D**ebet
aliq̄d otia vitia dici asperere otia
piaula aīose. cōtra auaritiā sup

be. otia ambitōem cōtumeliose.
luxuriam detestari. fallacias ob
iurgari. **Q**uomodoq̄ tamē si
ue seueriter huc leniter excess⁹
peccatū corrigat. malle debet
cōā fāb⁹ ⁊ a fratre v̄ge v̄bere
vapulare q̄ in illo terribili ⁊ ex
tremo iudicio demonum seuita
cruciari. v̄ saltem si p̄t benignitas
nobisc⁹. ⁊ missius egerit
ad t̄pus aī iuditiū in purgato
rio tribulati. **M**iserū et plus q̄
fatuum iudicio q̄ differt ⁊ eligit
corrigi i futuro. **H**ui⁹ aut̄ rei vi
deas exemplum manifestum.
Apud sanctū victorē parisi⁹
in mōsterio canoic⁹ ⁊ regulariū
magister hugo fuit q̄ secūd⁹ **A**u
g⁹. id est secūd⁹ ab augustio bi
et⁹ ē i scā. q̄ et si vite valde lau
dabilis fuerit. in hoc tñ minus
p̄fecte fecit q̄ disciplinas in se
creto l caplo cū alijs p cotidia
nis excessibus non acceperit. ha
bebat enī carnem tenerrimam
et nimis a pueritia delicatam.
Quia ergo naturā v̄ cōsuetudi
nē pot⁹ min⁹ bonā i seuitatis ex
ercitio nō euicit. audi q̄d eū su
stinere cōtingent inde. **A**d exte
riorem a q̄bā otanoico suo q̄
eū i vita sua valde dilexerat ad
iurat⁹ ē q̄tenus ei post obitū ap
pareret. **L**ibent⁹ iqt si hoc in p vi
te ⁊ mortis dñm cōcedat. **H**is

codicib⁹ appōitis medijs magi
ster hugo defingit. nec multo
post rediit ad sociū p̄stolāte di
cēs. **E**cce ego. q̄re qd vis. mori
non possū. timet ille. ⁊ si cū
timore nō tū modice gratulat⁹.
q̄modo inq̄t dilectissime tibi ē?
Bene ait nunc michi ē. s̄ quia
rēnuī accipe disciplinā. vix vll⁹
demonū in inferno remanfit qui
michi non ictū validū dederit
ad purgatorū trāseunt. **E**cce
nunc karissimi q̄nto melius q̄
to grācius q̄nto leuius ī vita q̄
post mortē vir ille doctissimus
vapulasset. videāt nūc q̄ ī capi
tulis nec arguere volūt nec ar
gui. cessant accusacōnes ⁊ ideo
accreuerūt excessus. defert vn⁹
alteri vt sibi ab altero defecit.
vniēt certe t̄ps in q̄ cani muto
non valēt latrare silentiū indi
citur ore per ignē flāme voran
tis obstructo et ille qui latrat⁹
accusantiū vel corrigēcium susti
nere cōtempnit clamores et ier
siones et cachinos demonū ad
penas inevitabiles opellentiū
sustinere cogit. **V**inc p̄ p̄phetā
dicit. sieges eos in v̄ga ferrea
⁊ tam p̄ vas figuli ofrīges eos.
Et post pauca quasi causam sub
iūgēs. **A**pprehēdite iq̄t discipli
nam ne q̄n irascat domin⁹ ⁊ pe
reatis de via iusta. **N**emoz vir

ge ferree cuius p̄pheta iā memi
nit. qd inde in etate puerili au
dierū audiat⁹. **E**rat in scola
duo isolētissimi scolares adole
scēti q̄ non solū pati volebant
correctiones magistra verū etiā
et ad isolēcias ⁊ dissoluēcōes ali
os studere volēt⁹ sepissime cō
pellebāt. et hoc q̄dem magister
emendare non poterāt nec aude
bat. **C**ōtigat ergo magist⁹ mo
ri ⁊ tricio die ā quarto ī media
scola ī effigie magistra dyabolū
cū v̄ga ferrea cōm omnib⁹ appa
rere. **N**ec mora cū nigro vultu ī
adulescentes dictos expurgēs. ⁊
cū v̄ga illis mortem intemptas
repēte disparuit. **M**oxq⁹ illi p̄
pauore in furā verū post dies
aliq̄t obierūt. **E**x hinc ergo sco
lares diuinū aduertāt iudiciū
et magist⁹ suis subdi discant
nec vnq̄ refugiant corrigi ne
eis at̄gat postmodū sub v̄ga
ferrea vapulare. **I**n fine autē
hui⁹ p̄tiale de apib⁹ notari po
test qd dicitur q̄ aculeo nichil
mītib⁹ nocent. q̄a non p̄pter le
gū obseruatores s̄ p̄pter trans
gressores pena est ī legib⁹ oſti
tuta. **S**i qui vero sudores ama
ros habent ⁊ quasi a natura fe
tidi sūt hos persequūtur et pū
gūt. **S**udores amari peccata sig
nificant. que ad amaritudinem

ptrahunt sempiternā. Natura autē feci sūt q̄ per consuetudinem peccatū que p̄pe non est natura infames facti sūt. et fetore turpis fame sue corba hoīm oī fetore grauius ifecerūt. Tales vtiq; boni claustrales p̄xerit fideles quasi vire apes nō inmerito persequūtur et pūgunt sicut dauid de illis dicit. p̄fecto odio ode rā illos inimici facti sūt michi. Et supra. Iniquos odio habui et legem tuam dilexi. Cōsequēs ē enī vt q̄ legem diligit inimicos legis obit inīqs. p̄fecto tñ odio idest p̄fectoꝝ q̄ dei factura; diligūt hoc est hoīem et factū hominis quod est peccatum consequenter oderūt.

De periculo carentū zelo correctionis. Capitulum. xvi.

Apes que aculeum per bunt mella de cetero facere non possūt. Quid melle dulci? quid virtute ioā dūis. Hāc vtiq; in primo promouere non satagunt q̄ peccantem primum arguendo v̄l accusando non pungūt. V̄l aliter exponi potest. s; grauius. Apes q̄ aculeum perdunt mella de cetero facere nō possunt q̄a sepius fit vt qui proximo subuenire arguendo v̄l iudicando non auit. iusta vindicta dei a melle virtū

tis cadat et q̄ fratri suo a fouea cauere noluit ipemet laborantū iniquitatis incurat. Quid mirū. Maledictus a p̄pha dicitur qui prohibet gladium suum a sanguine. Prohibere autē gladium a sanguine est primum nolle verbo corrigere quo mori posset penitendo a peccato. et viuere corrept⁹ deo. Tal' maledict⁹ idest malo addict⁹ ē q̄a i eo q̄ p̄p̄imum curare noluit eum in malum culpe in p̄sū et malū pene i futuro perpetue dānacōis inuoluit. **¶** De hoc qd nōo tempore contingat audiam⁹. Vidim⁹ i mōstero qdā mōchum naturali ingenio et scāa p̄ditū v̄tute castitatis et omī moꝝ honestate p̄clarū. In q̄ solus ille defect⁹ eāt q̄ nullā cōtra peccā rigiditātē habebat. quē defectū in eo corrigēdy spantes mōchi eū i abbate vna mimiter elegerūt. Et ille factus abbas vt aī i pusillanimitate et ignauia perstitit. Et ex hoc ordo monasticus notā satis gūe dissolucōis incurat. Qd supiores ei⁹ ordinarī gūe dūctes illū ab offitio remouēt. qd ille sup̄modū gūiter se res ad tāta paulatim impatiētā vit vt man⁹ iniquitati totaliter daret et se ipudētissime neq̄ssimis in dilapidacōe; eccl̄asotar; **¶** Nec hoc

temp⁹ distena⁹ intercessit aq³
esset positus ī agonia impo⁹ti
nos exatores sibi instare vidit
seq³ oportere reddere rāconem
nō solū de suis excessib³ v⁹ m
etiā de illo⁹ excessib³ q³ q³q³
corrigere debuit et nō corripit.
Exatores ergo cū declinate vl
let nō potuit clamans inter au
gustias exspiauit. **H** q³ horren
dū ē illius horā exit⁹ expecta
re et nō cū lacrimis debitis a la
mētis et dignis penitencie fru
ctibus prueire. **H**ui⁹ ergo ex
empli gēia correctionis auleū
habeas ne frustreris melle et a
virtute cadas.

**De culpe remissione. Capi
tulum. xvii.**

Unt et apes rustice as
pectu horrende multo ira
cūdiōres. s³ labore a ope
prestantes. Ille aliquādo intm
attacto aaleo pūgūt vt intesti
num sequat⁹ a tunc illico moriū
tur. Apē rusticam a aspectu hor
rida; quosdā claustrales intelli
go qui in exteriōri ordīnis obf
uacione superficialiter ābulantes
nulla dulcedine sancti spiritus
interius irroīantur. **H**ij bene in
actib³ apostolor⁹ signati sunt p
illos qui se spiritū sanctū ignoā
re respōdet a se tñ in Johannis
baptismate baptizatos. q³ vtiq³

dum abstinencia predictus zona
pellica et cameloz hysut⁹ hor
rescebat. **T**ales vt predictim⁹
in austeritate mo⁹ exte⁹us am
bulātes actiue vite multo labo
re operam prestāt. et ideo iracū
diores sūt. **M**artha enī sollicita
erat circa frequēs ministeriū et
ideo erga plurima turbabatur.
tales enī et si intm adacto aui
leo pūgūt vt in testmī a iaco
nas odiū sequat⁹. v⁹ etiā occasio
nem ihermis et nōdū perfectis
fratrib³ dederūt vt ab ipis odio
habeant⁹ mortalissime peccāt.
et q³h irremediabile peccatum
manet q³sq³ fratrib³ reconcilien
tur. et correctis morib³ se habi
litent. vt a ipi in pace viuant
a alios secū i pace viuere pmit
tāt. **E**t vide q³ rep⁹hēhibile istud
cast⁹ in ewangelio denotauit.
Qui scandalizauerit inqt vnū
de pusillis istis q³ in me credūt
expedit supple magis ei vt sus
pendat mola asinaria in collo
eius a demergat ī profūdu; ma
ris. **P**ota q³ maxime cristus
nō hic penas certas in alio pec
cato distinguit. hic autem pro
solo scandalo demersionē in ma
ri cū mola asinaria fieri iudica
uit. **Q**uis autem magis scāda
lizat hominē q³ qui ei occasiōē
peccati et scābali prestat. **D**e

hijis aut qz reprehēsiōes vlt mor
dicitates obīū seqtur. intestinū
exemplū nēi tps ostendam?

Q Veneābilis iacobus de vitri
aco cuius supra fecimus mentio
nem vt multis adhuc notum ē
crucē iherosolimitanā ob salu
tem multorū in brabātia prebi
cauit. Contigit autem vt pacifi
catur? quadā die mōles inimi
citas iniuriam passum primo
suppliciter deinde pstratus pedi
bus eius semel itez? et tertio auz
multitudie populi pūte rogatz
nec pferret in rebellem. Cōuer
sus aut ad populū dixit palaz
ōnibus. Cōtestor vobis qā q sper
nit nos spernit et eū q mītat
nos. Rogate ergo dūm vt tale
signum ostendat i obstinatum
hoīez q cunctis pūtibz pateat
eū hostiliter cōtra se i retēione
odij cōtra proximū hoc egisse.
Nec mora. vbi vix sanct? oracō
nē expleuit miser ille euerf? ou
lis semel itez? et tertio i terrā cor
ruit oreq; cruore spumans et sa
niē horrois maximū spectacu
lū et pīculū oīb; prebuit. Tūc
flēte populo reuerēd? vir fusa
prece pstratū erexit q mor itez
time sospitat? vbi an se iūniat;
vidit qñ aliqd rogaturus cū la
crimis veniam petiuit. tuensq;
i oscula ei? ad lacrimas et laudē

xpi omnium corda commouit.
Q Similiter et de hoc eodē arti
culo quoddā valde memorabile
in germanie ptab? cōtigat. No
bil? qdaz fratrē vterum a quo
dam plebeo et ignobili occisum
perdidit. fugiente ergo de pa
tria occasore. atgit vt nobilis
ille cum multo cōitatu peregre
pfūs in pmeditate soli i agro
occurreret occasori. qui mor ex
tracto gladio vbi in iniuriam ex
pectit i terram pstratus occidit
clamauit. Miserere mei nobilis
timevit pro illo qui tui misert?
et omnium. mundum istum sua
morte redemit. repente nobi
lis aīmus in lacrimis resolutus
illam quā extenderat manum
retraxit. Sed cum hoc ignaue
afficeretur a suis et iterum
manum extenderet in prostra
tum iterato re? ob remissionem
peccatorū ei? veniam petens se
cūdo manū deposuit. Tercio in
crepat? a suis cum mortem cer
ci? intemptaret et miser ille ob
euationem āgustie quā omnis
taro esset i extremo iudicio per
pessura veniam precaret? rēdit
nobis genere s nobilioz mente.
Et ego iqt tibi pro? sus mortez
fēis indulgeo. Nec mora. eadē
die vt audiret missam ecclesiaz
itrogressus vbi coram ymagine

crucifixi tercio flexit genua visus est a quodā sancto viro ad singulas genu flexiones illius nobilis crucifixus caput suū humiliter inclinare. **S**ecūdo ergo vie sanct⁹ ille qui sol⁹ hoc viderat nobilē euocatū q̄s esset iter rogat. **E**t ille. Miles iqt̄ dicor in terra qua natus sū. **E**t cursū ille. **D**icas iqt̄ karissime nichil cels in q̄ p̄dis te magis diuinā misericordiā meruisse. **T**ūc miles peccator inqt̄ sū et seculo debet⁹ in nullo proorsus nisi hodie forsitā veniā pmerui. **E**t hoc dicens q̄d actū sit retulit. **H**or ille et q̄d vidisset exponēs ad actū vite gracios⁹ et meriti nobilē exhortat⁹. **E**t digne q̄dē de viro nobili hoc auditur quia phus dicit. **V**era igenuitas non recipit otumeliā. **U**nde tacit⁹ ille nobilissim⁹ diuitem ituens villiā male dispēsantem reb⁹. **S**ūphissim⁹ inqt̄ de te supplicium nisi tibi iratus essem maluitq; ipunitū relinq̄re q̄ per iā ipiū punire. **N**ichilenim tā preclarā tam magnificā q̄d non desideret t̄pantie moderamen. **P**roinde q̄d phī sentiāt super eo q̄ iniuriā dimittenda sit p̄mis videamus. dicit enim phus. **N**ūq̄ scel⁹ scelere vindicandū ē q̄ ipiū ē meminisse q̄d odens lede

re q̄nto iūq̄s odisse q̄d leseris. **Q**uā magnarū vitū ē ledētē negligere. **N**es igiē magne clemencie est indulgēdū corrigere peccata nō vindicādo. **I**udiciū est odio nocētis incēciam p̄dere. **S**ed reuēā memoria fragil⁹ est iniuriarū tenax. **S**i q̄s insciē et ab aliq̄ penas expetit a se erigit. **M**agni aī est p̄pū placidū esse t̄quillūq; et iūuas atq; offēnsiones sup̄ me despiciere. **S**i magnanim⁹ fueris numq̄ tibi iūuā fieri iudicab. honestū enī genus vindicte ignorare. **P**ropositū optimi viri et igētis animi est tā diu ferre iqt̄ū donec fecerit gratū nec t̄rācio ista deapiet succūbūt vicia v̄tutibus h̄ illa cōato obisse paraueris. **D**iscant ergo apes fidelī pro t̄pe loco et p̄sona auleo pūgere et nullū iqt̄mū frat̄m odij in coribz retinere vt sic in mellis bulcore p̄ficient et frat̄e caritatie correctū emendatū ostēdāt.

De non querēdo gloriā p̄pam.
Capitulum .xviiij.

Iter omnia genera animalū illud supra modū inābile q̄ apes omunē sobolem habēt et eis cōmunis ē fruct⁹. **Q**uid mōche religiose viuēs. q̄d p̄dicator egregie de

fratū multiplici singulari glori
aris. Et tuus frātis si cōgaudeo
me? ē. et hoc vt Aug⁹. dicit cari
tas opat. Caritas enī teste apo
stolo nō ē ābiciosa nī qnt q̄ sua
sūt. Rex dauid quē de⁹ hominē
fm cor suū iuēnisse testat i mul
titudine ppli q̄h sub eo auct⁹ cre
uerit gloriat⁹. auz ppl'o suo tāta
aiabūfione paissus ē dimit⁹. vt
lxp. milia populi angelo cedēte
corruerēt et ipse regni gloria de
stituit⁹ ppū filiū fugerz et i max
ima penuria trib⁹ mēfīb⁹ exula
r3. Si ergo regi dauid i multa
tudine populi neq̄q̄ gloriari per
missū ē. quid est tibi pastōr pre
late. qd tibi mōche. qd tibi pre
dicator ē et glorie. cōez tibi solo
lem reputes cōez tibi fructū auz
alijs. Paul⁹ ille excellētissim⁹
p̄dicator olī i elīs fidelibz repre
hēdit qd dicebant. ego qdē sū
pauli. ego aut apollo. ego vero
cephe. et iuste. q̄a postea subfer
tur. Ignobilia mūdi et cōtēptabi
lia elegit de⁹ vt nō glorie i cō
spectu ei⁹ oīs caro. Quare aut
ille gloriōssim⁹ nathanael au
x p̄s fere sup oēs apostolos et dis
cipulos suos et testimoniū phibz
dicēs. Ecce vere israelita i q̄ do
lus nō est. hanc petr⁹ et ādreas
quintiqz hoīes erāt sine lēis et
ybiote ap̄atus nō accepit dig

nitatē. Hic aug⁹. inuere videt^r
q̄ nathanael si ybiota fuisset
apostolus extitisset. Quid er
go predicator et qd dētor populi
de multis lēis gloriaris. Eōz
sū loci t̄pis et p̄sone q̄ beatissi
me memorie frat iordanus ma
gister ordīs p̄dicatorū predica
tor strenuus iuuenes vno t̄pe tā
pue lēature ad ordinem recepit
paratus sexagita vt plures eoz
vix possent vt audiri cū multa
repetitōne ad matutiale offici
um vnā legere lectionem. Sup
q̄ vt dicit a frīb⁹ gūit ad gñā
le capitulū accusatus spū scō re
plet⁹ dixit. Simite istos ne co
tinnatē vñū ex hīs pusillis di
corbis q̄ multos et fere cōnes
predicatores videbitis glorio
sos et p̄ q̄s dñs sup multo laudi
ores et lātiores in salutem ope
rabitur. Quod nos veridico ore
dictū vsqz i hodiernū diem vidi
m⁹ et videm⁹. Discāt ergo mel
lifuli frātis apes cū gaudio et
amiciā cōe fidelē sobolē cōez hēre et
nō i frātū singulari glorian.

¶ De mutua et vera amicitia.
Capitulū. xix.

Mutua amicitia apes fouent
ad inuicem. Et hoc iure
aim cast⁹ to a⁹ virtutis
exēplū neq̄q̄ discipulos seruos
sed amicos vcare dignatus est.

Ecclēstic⁹ q; de amicitia eleganter inuās dicit. **R**eobluiſ caris amici tui in animo tuo et non immemor sis illius ī opib; tuis. **F**idelitatem amicitie ōnes diuine scripture omendant. **S**; et phi ioāda nimis et pulchra de illa testantur. **A**it enī phus. **N**ulli⁹ boni sine aīco vī socio ioāda est possessio. **C**ū hīs cōſare q; te meliorem factum sūt. illos admitte q; tu potes facere meliores. **T**ales igit cōpabis amicos q;bus possis et in aduerſis cōfidere et in pſperis nō timere vt et hinc te in adūſis ſubleuent et inde te in pſperis nō ſupplātent. **Q**ualē amīcū habere volueris talē te exhibeas erga ipſū. **I**ta ſemper aīcum habeas vt poſſe fieri imīcū putes. **I**ta credas aīco ne ſit imīco locus. **T**urpius nichil ē q; cū eo bellū gerē a; q; familiariter vixeris. **E**go mōſtrabo tibi amatoriū ſine ne medicamēto ſine herba ſine vllius vneficij carmine. **S**i vis amari ama. **R**egociacio eſt nō amicitia q; ad cōmodū accedit nō q; t q; cōſeſcitū ſit ſpectat de trahit aīcie maietate ſuā qui illam parat ad bonos caſus. **S**i aliquē amīcū exiſtimas cui nō tūdem credis q; tibi vhemēter erras et non ſatis noſti vim v

re aīcie. **O**mnia cū amico tuo delibera ſ; de ipſo prauſ poſt aīciam credēdum ē. ante amicitia iudicādum eſt. **T**u ita viue vt nichil illi omittas nī q; omittete etiā imīco poſſis. **D**iu cogita aīg; tibi ī amicitia aliq; co puland⁹ ſit. **C**ū placuerit toto illū pectore admitte tam audacter cū eo loq;re q; teā. **U**trūq; viciū ē et ōmib; credere et nulli. **S**emp in amicitia ſixus eſto. **C**ontra amīcū nulli credas niſi q; ipſe pbaueris. **V**erū amicitia nūq; ſeſellit ſ; ſemp ſtabil; pſe uent. **S**i vero in contrariū actū eſt numq; vera fuit. **D**e duobus amicis vir philoſophie dedit iſta narrauit. **Q** Erat vt memini paz ante noſtra tpa iuuenis q; dā ſagax ingenio diues valde qui nūcīos ſuos p diuſas mun bi ptes cauſa mercatōis mittebat. qui vt vnerūt q; dā ex ipſis in ptab; orientis repererūt gentile quendā in ōmib; copiis et reb; mūdi ſuper omnē modū diſſimū libalē in ōmib; et fidelem. **Q**uid pluā? **N**ūciant illi ſe habē talē dñm vadūt et redeunt. muneā expte dñi ſui gēali deferūt. referūtq; maiora iuueni xpiano. **E**t vide. tū amore amācōneq; ſuccēdit q; pperit cū multo comitatu et munerib;

in oriente videre gentiles: quem ille cū magna gloria et exultatione susceptum expertus est honestum hominem moribus sagacem ingenio et prae omnibus liberalem seumque tenet illum non paruo tpe nec paruis expensis. Qui cū redire deliberaret ad patriam eum ad thesauros incomperabiles introducit. sed cū aliqd ille accipe recusaret ostentissime tandem ostendit illi septem puellas virgines in oculi nobilissimas genere et pulcherrimas in decore. quas sibi vultum suum ducere proponerat tempore opportuno. et dixit ei. Ex hijs tibi vnam eligas in uxorem. **N**ec mora. **I**uuenis super modum animo captus et oculis vnam elegit prestantiorem moribus et decore. **C**ui gentilis. **O**pportem inquit dedi tibi et tu quidem michi prae omnibus dilectissimam elegisti. et tu quidem ut sapiens expieris quod dedi tibi et ego ut minus sapiens propter te quod dimiseris non causabor. **N**ec diu spose tradidit obsequium munuscula et eam tradidit christiano. **A**t ille ad apparueris sponsam suam in magis gloria baptizata accepit uxorem et mulierem mite virtutis inuenit. **I**pe autem auctus gloria et diuicijs in vi prospera maximam ciuitatis. **G**entilis autem frequenter recolens quod

in dicta iuuenula perdidisset grauati cepit animo ultra quam credi potest et paulatim prae tristitia stabuit in eo spes atque sensus. **D**e die autem in die de anno in annum de tpe in tempus decreuerunt res. cū nichil curaret de omnibus que haberet tandem ad extremam miseriā deueniens exul de patria quasi infatuatus pulsus est ab amicis. **C**ui cum quid ageret ignoraret incidit cordi eius animus visitare debere propter quod ista contulerat nec posse credere eum futurum immortalem et nunc tantum preculi contemptorem. **A**ggressus ergo iterum venit ad locum ubi illa manebat. pulsauit ab porta quendam animi sui dixit quod esset. neglexit nunc verbum non intromissus est. **Q**uo in facto gentilis contrastatus est ad mortem. **R**es peregrinante superastu ecclesie atrium se piccit. **I**n tempeste ergo noctis silentio quodam insidiatus latrunculus transiit occidit eum. clamorque discessit. **H**anc autem inuentus est homo occisus. et iuxta gentilem ignotus capite et agurgatus nobilibus et populo ciuitatis offerre captus et sibi factum imponit. **Q**ui cum de fractura hominibus non negaret ille quodam animi eius stans diuinus stupefactus contemplatus est hominem et cognouit. statimque philis cum ille duceret ad mortem clamauit.

Innocē s iste est. ego sū q̄ factū
feci. **R**ec mora dñi cum maximo
clamore et merore populi. p̄cūbe
ret decollandus. ille q̄ factū fece
rat. p̄uidēcia diuina. ventus taz
nobilē et inocētem hominē depe
tre. **I**n mediu p̄filiens excla
mauit. Innocētes ambo et p̄m⁹
et secūbus. **E**go sū ille nequissi
mus q̄ homiadiū perpetravi.
Nox iudex et p̄ceres ciuitatis
miābiliter stupefacti simul capi
unt dictos tres viros et factū di
ligēcius p̄scrutātes cum verita
tem per omnia cognouissēt. inno
cētes absolūit et ipsū reum pre
āmiracione piauli dimittunt.
Castian⁹ aut ille obujs maibz
et oculis amicum suscepit. et vt
breuiter dicam iūitat ad fidez.
annuit ille. baptizatus ē. acce
pit vxorē nobilē et sobanā aīci.
et eo cogente dimidia cū illo lō
partit⁹ est que habebat. **A**pes
ergo fidelīū castiana et debita
aīcia adiūicem foueāt. stude
antqz diuine gracie dediti. exē
plū saltē gētilis hoīs p̄mitati.

**De bono hospitalitatis. Epitu
lum. pp.**

Sunt apes hospitalita
tis virtuti dedite. Apes
enī extraneas dūmodo
bone et mitis nature sint secūm

recipiūt. **Q**uid mirū? **P**er hāc
enī et Ioth euasit icēdū et **A**bra
ham receptis et affectis angel
meruit benedici. **E**t apostolus
hospitales inq̄t iūicē sine si mu
lacōne. **E**t bene addidit sine si
mulacōne q̄a maxime isto tpe
in pluribz videm⁹ hospicia si mu
lata vt hoc faciant hoīnes aut
p̄pter verecūdiam honestatis.
aut p̄pter fauorē et gloriā secu
larē. pauca vero simplici p̄cep
ter dūm. **E**t vere credo qui mo
do debito indigentibz hospiciū
exhiberet ei etiā dominus re fin
deret i presenti et de hoc digna
fructus p̄dicatōis relacōne ma
nifestum miraculum enarrabo.
Fuit i roma vir pius et bon⁹
q̄ in differenter hoīnes religio
sos et paupes ad hospiciū iūita
bat. atigit aut eū affectū semio
attenuari v̄l apoziani et b̄t pa
libz. et angustiabat plus q̄ so
litā hospitalitati m̄ exercere nō
posset q̄ ad vsus suos sufficiē
ciam non habere. **C**ūqz vna no
ctiū an̄ius pro talibus iaceret
in lecto semi vigilans. audiuit
vocem dicētem sibi. **V**idi carita
tem tuā quā i exhibenda hospi
talitate multo tpe infatigabili
ter habuisti. et p hanc ad vitaz
deuemisti pauperem. **V**olo ergo
nō solū in futuro remunerare te

verū etiam in pñti. **L**oq̃re illi di
uiti ⁊ de vinea tua que melior ē
cū vinea illi⁹ cōcābiū facies. **I**p
se aut libēter ānuet ṽbis tuis.
Habita ergo illi⁹ vinea ī medio
illius aceruū fodiens ī pñdū
⁊ sub eo repeties qđ rōmis cop
is est iuisum. **A**d hāc igitur vo
cem cum nō homo p̃tinus obedi
ret. secūdo quoq; et tercio idem
quod p̃mox diuina p̃cepit.
Tūc homo ad diuitem veniens
obtulit cōcambium vinearum.
Cui diues. **L**ibenter inq̃t ⁊ quo
melior tua vinea mea tibi solūā.
Cui pauper nolo ait. sed equo
valore cōcambium fiat. ⁊ factū
est sic. **M**ox pauper cōicato se
crete filio filio quem habebat
et duabus pariter filiabus ad
aceruum cum eis supradictum
accedit in vineam ⁊ incipiunt fo
dere cum spe magna. **C**ūq; diu
fodissent nec adhuc effect⁹ sui
signum aliquod inuēissent. ce
perunt patri suo filius cū soror
ibus insultare. **Q**uib⁹ pater.
Nullo ait modo possum crede
re qđ frustrator aceruo. **P**ater
igitur cum filiis vitaliter insistē
tes tandem ī profundum inter
ingentes lapides vas marmore
um plenum aqua. et in ore ipsi
us vasis ollam vitream plenam
balsamo ⁊ ī orificio olle vas par

uum fictile ⁊ in eo tres lapides
preciosos smaragdum saphi ⁊ ⁊
carbunculum quantitatis non
modice reppererunt. **N**ichil ce
go aquam in vase marmoreo re
putantes eam effuderūt. quert
mox est effusa instrumēta et ea
in quibus laborauerant per fusi
one contingens colorem eas in
pulcherram auti speciem cōmuta
uit. **E**rat enim aqua ex sangui
ne ⁊ carnibus basilisci in modū
aque rosacee per eleuacōem fa
cta qua sol; ab alchamistis au
rum fieri sophisticatum. sed hac
aqua deus noluit dicti viri ino
cētam maculari et ideo effusa
disparuit. **B**alsamovero cum
dictus homo debilitatus visu
vsus fuisset nescius qđ cōi oleo
per dies aliquot recuperavit in
tegeram visum ⁊ post cognito
per p̃sbitē suū quod esset bal
samū vendidit illud iestimabi
li precio ⁊ p̃ lapidib⁹ q̃s inuene
rat preciosas pecunias copiosissi
mas ⁊ multas accepit. **F**act⁹ qđ
diues ⁊ ielit⁹ glorificauit deū ⁊
post se filios et nepotes suos in
multis copiis dereliquit. **S**tude
ant ergo apes fidelium hospitali
tatis grā paupes et pēgnos et
maxime p̃bato vita seā reape
⁊ necessaria mīstrare.

De auaritia cauēda. Cap. xxi.

Quoniam plura aīalium gñā
cupida sint et auara, a
pum gen⁹ nullis auara
die spurcicijs scatet. h̄ sup bene
ficiū gñulat. Et digne qđem qđ
auaro fm̄ verbū sapientis nich
il est scelesti⁹. et h̄ suppleas xp̄i
ano. Est enī fm̄ apostolū; auar
icia ydolozū fuitus qđ est pec
catum maximū et xp̄ianis hui
bus ppulsandū. Hanc auarici
am et phi detestant. dicit enim
seneca in pūblyjs. In nullo auar
tus bon⁹ est. i se pessim⁹. Cupi
ditatem effugere regnū est vin
cere. Regādi causa auaro nūq̄
deest. Pecunia h̄ vti scias ē an
cilla si nescis dñā. Pecunia nō
satiāt auarum h̄ iritat. Quid
hac re stula⁹ reputam⁹? Nich
il satis ē moriūus. qđiū satis
nichil tibi fuerit ipse alijs sa
tis non eris. Resistend⁹ est occu
paciōib⁹ cupiditatū nec explicā
de h̄ submouende sūt. si semel ī
trauerit locum suū alias instat
et. pñapijs illatū obstem⁹. Ne
lius nō inapiēt qđ definēt. nos
cetera cupiditas in noctura nō sa
ciatūā precipitat. qbz si inq̄t sa
tis esse fuisset qđ non cogitam⁹
qđ iocūbum sit nichil habere. qđ
magnificū plenū nec ex fortūa
pendere. Discedāt aliqñ ista in
fidiosa lō et sperantib⁹ meliōā.

si quid in ill⁹ esset solibi aliqñ
impletēt nūc haūnentiū sitim
cōcitant non extingūt. Cum
dyogeī a capite de nocte fuit sac
culū aīz nūmis trahere conat⁹
et ille sentiret. Trahe inq̄t infe
lix vt facias vtumq; dormire.
Docueris ergo mobilia esse qđ
debit casus et maiore cursu fuge
re qđ uire. nec h̄ijs porciomitus
qbus ab sūmam puentū ē retro
ire. h̄ sepe inter fortunaz mari
mā et vltimā nichil penit⁹ ita
esse. Vñ cōtingit vt didici frē
minore referēte ī porta frontis
ecclē cathedralis in gallia yma
go vsuarij sculpta de sup de la
pide quasi cum saculo pecunie
euidē a⁹ preminēt. vt aut qđaz
maxim⁹ et ditissim⁹ vsuarius ci
uitatis ecclesiaz debuit intrare
per portā. ymagovsuarij de sup
cadens. capiti intrare conantis
illisit et repente otat⁹ turpit⁹ et
expiauit. Vidi et ego ipse in
brabancie ptibus vsuariū neq̄
valde qđ multos nobiles et potē
tes exheredaueāt et pauperes
spoliauerāt sup modū. Sic fre
quēter occurrēs religiof. roga
bat qñ cum lacrimis p se ora
ri. h̄ in nullo se peit⁹ crexit.
Cūq; sup hoc eū frequētus ar
guissem. nec tñ ī aliq pfecte
accidit vt repentina infirmitate

corruptus ad exitum propinquaret.
Et ecce subito duo in gentes te
nebrarum canes lectum iacentis cir
cuitibus abigebant. Ipse vero pro
tracta lingua prope ad longitudi
nem pedis de hiscens horribiliter ex
spiravit. Vos igitur apes fidelium
exhortesate que audistis nolite
auaricie sordibus inquinari. sed sicut
a deo beneficium hilariter acce
pistis. ita hilariter non habenti
bus concedatis.

**De laude et commendatione vir
tutis. Capitulum lxxij.**

In apibus quasi habitua
liter totius virtutis in
signe reperies et quod in alijs
animalibus singillatim sparsavi
dent in istis natura mentem apprehendi
beneficio congregauit. Ex his illa
quodam si fas est dicere felix casti
mentis maria significat. cui veraciter
et eleganter sapiens dicit. Multe
filie congregauerunt diuitias tu
supergressa es vniuersas. Hanc et
tu fidelis anima per captum tuum stu
deas imitari. Si vere conaris non
frustraberis in longinquum. Ante
te autem quales et quod virtutes sint
omnis sacra scriptura testatur.
Sed et has per diuersa capitula su
per dicta scripsimus. Ait enim
prophetarum maximus augustinus. Inicium vir
tutis est ymmo maxima virtus ama
re virtutem. Et seneca in proverbij.

Scias cum multis virtutibus
habundare quam alienas amat. Vir
tutem veram intelligo autem sam ex
cellam quam iudicat quicquid iudicat.
Non dat natura virtutem. ars est
bonum fieri. Si potest virtus effice
re ne aliquis miser sit facilius ef
ficiet ut bonus sit. Minus enim
interuallum a bono ad beatissi
mum restat. quam a misero ad bea
tum. Omnium honestarum rerum
semina autem gerunt quam amonitione ex
citant. non aliter quam si nulla fla
tu leui adulta ignem suum expli
cat. Ergo enim virtus cum ta
cta est et impulsata virtus et aliorum
scientia est et sui. discendum est
de ipsa ut ipsa discat. Non con
tingit tranquillitas nisi inmutabi
le quod cuiuscumque adipiscaris et
hoc est deus. ex animo illum non
quia necesse est sequere. unde ho
minis bonum ipsa virtus est quam in
ter hanc fortunam et illam id est in
ter aduersa et prospera superba ice
dit autem magno utriusque contemp
tu. Reminem estimamus eo quod
est. sed addicimus illi et a quibus
ornatus est. Atque cum vides ve
ram hominis estimationem in
ire et scire qualis quantusque sit. nu
dum inspicere. Donat primum ponit
honores et alia fortune me
dacia corpus ipsum exuat. Ani
mum intueri qualis quantusque sit.

alieno an suo magn⁹. Corpus multis eget ut valeat. animus ex se contentus seipm alit. se exercet. Quid tibi opus ē ut sis bonus. Velle. Tunc te scito in omni virtute perfectū cū eo pueniens ut nichil dum roges n̄ qđ rogare palā possis. Sic ergo cū hoibz vive tamq̄ deus videat. Sic loquere cum deo tamq̄ hoīnes audiant. Nullo honestamento eget virtus. Ipsa sui magnū dec⁹ ē. virtuti retroire non licet. q̄cq̄b infigit in sui similitudinē adducit. q̄cq̄b tractat id amabile cōspiciū mirabile facit. Omnis virtus i modo ē. Mod⁹ certa mensura. Virtutez materia nō itat nec peiorē facit. dura nec facil nec melior est hylaris aut letis. Quēadmodū minora luīna claritas sol obscurat sic dolores molestias iniurias vt⁹ magnitudie sua elidit et opprimit. Nec magis vllā porcionē habent i cōmoda cū in virtutem inciderūt q̄ in mara nimb⁹. Dicit⁹ nō potest maiore fieri. vnus stature ē. Atho qua die repulsus ē lusit q̄ nocte occidēbus legit. eodem loco habuit gntulati et vita excedere. Magnus et virtuosus animus deo pareat et q̄cuq; fortuna ipulente sine cunctatione patiatur. Conmirū ē i tranquillitate nō cōtū.

Illd mirare ibi extelli aliquem ubi omnes depremeant. ibi stare ubi omnes iacerent. Sapiēti nichil horū displicet que fructa sūt. nam quicqđ in hoīnem cadere potest in se accidisse nō q̄atur. Sapiens nichil se minoris vite q̄atur q̄ virtutes eius spacio breuiore clauduntur. Perfecta virtus ē eq̄litas et tunc vite per omnia consonas sibi. Ubiz idem eris et prout et rū varietas exigit ita te accomodes tpi nec te in aliq̄bz mutas s̄ pot⁹ aptas. sicut man⁹ que eadē est et cū in palmā extendit et cū in pugillū restringit. De dulcis non diffinitas s̄ suspensam tene sententiam. Que possūt cōtingere animo tuo dicta p̄pone. nichil tibi subitum s̄ totū ante cōspicies. Cogitationes vagas et iutiles et q̄si somno similes non recipies. Cogitatio tua stabilis et certa sit. siue deliberet. siue q̄rat siue cōtēplet nō recedat a vero. Renep tollas quēq; nec deicias. Nobilis esto non levis. Constās non p̄tinax. paucis familiaris oibz equ⁹. Omnes tibi pax facies si inferiores supbiēdo nō cōtēmnas. superiores recte viuendo nō metuas. auctis esto benign⁹. nemini blād⁹. seuerior esto iudicio q̄ sermōe. vita q̄ vultu. rati

sermone q̄ ipse. h̄ et loquētem
patetis seuer⁹ ac seren⁹ hilari⁹
nō aspernās. Que nosti sine ar
rogācia īparcies. q̄ nescis sine
ocultaōe ignoscās tibi postu
les impartiri. **V**elis oibz p̄dē
se. nulli nocere. **M**ēsura magna
nimitatis ē nec timidū esse ho
minez nec audacē. **N**ulli preclu
sa v̄t ē. omnibz patet. oēs ad
mittit oēs iuitat īgenuos liber
tinos seruos reges et exules. nō
eligit dñiū nec sensū h̄ nudo
hoīe otenta ē. **C**orpora obnoxia
sūt et accepta dñis. **M**ens qui
dem sui iuris q̄ a deo ē vaga vt
nec ab hoc q̄dem carcere cui in
clusa ē teneat q̄at quo min⁹ ipe
tu suo v̄t et ingenia agat et
in īfinitū comes exeat. **T**utum
iter est iocundū iter ē ad qd̄ na
tura te instituit. dedit tibi illa q̄
si nō deserueris par deo consue
ges. **S**ubtilite enim ī celū ex an
gelis licet nec ad hec efficaci⁹
vbi ulum q̄ v̄t est. **P**ostre
mo quidem exemplum virtutis
omni modo posuissē si non de
fectum virtutis in omni hoīe re
perissē. **N**emo enī bon⁹ nisi so
lus deus. **S**cio tñ personam
in brabandē partibz adhuc in
carne v̄uentem quā et consuaō
ne et vita annis triginta famili
arissime noui. de qua qui cū illa

annis. lx. fuerunt fidelissime te
stati sunt q̄ nūq̄ in factis eius
aut dictis aliquid adūxerūt qd̄
saltem veniale peccatū iudicari
ab ullo posset hoīe. **C**ores ias
sus et v̄ba tā composita tā s̄nce
ta tā āgelica sunt vt modus ei⁹
vite super hoīes credi posset.
vult⁹ eius tāte maiestatis et glo
rie vel ḡcie apparuit vt oīm ī se
contūciū vult⁹ p̄e nimio stupo
re et āmiracōe cōūtat. **S**atagāt
ergo apes fideliū fm̄ datā libi
grāciam habitualiter īfignia.
Qd enim sine habitu multimo
di exerciciū ingenijs n̄is adhe
sent sicut artes diuerse sūt. vel
cordis intamis vt virtutes. fac
lima dissimulacōe abolebit ob
liuio. qd̄ vero habitualiter ē
īfignum per manet īconuissū.

**De ratione reddēda in omīssis
officijs. Capitulū. xxij.**

Sunt et iter apes diuer
sa quidem officia. **A**lie
struunt alie poliunt.
Alie suggerūt alie distribuunt
ex eo qd̄ allatū ē. **H**ic notare po
tes diūsa officia claustralium.
Ad litteram struere dicuntur q̄
monasticis institutis prouidēt
īstructuras vt prepositi. **P**oli
re vero dicuntur qui ecclesiasti
cis operibz p̄sunt vt sacriste.

Suggerē vero dicam⁹ illoz qm̃
 o filio regis mōsterium vt sunt
 maiores seniores atq; pruden
 tes. Distabuere aut cellānoū
 est qui abū alijs tabuunt in tē
 pore oportuno. Horum officia
 in regula beati augustini et in
 regula beati benedicti singula
 ter distinguunt^r et ex eoz tradico
 nib⁹ etiā iter canonicos secula
 res eorūdem officioz noīa sorti
 unt^r. Hijs opetat qm̃ sūmo iudi
 ci deo tacēz de suis officijs red
 dituris ita dño desuere vt inter
 bonos et fideles suos euge mere
 antur audire et intētes domini
 gaudium sup oīa bona illi⁹ cōsti
 tui mereātur.

**De diuersitate et certamine
 virtutū. Capi. xxiij.**

Quod dicitur omnes certare de
 munere. Iudicissimē ve
 rum ē. Nun⁹ apud fide
 les opus esse ṽtutis. Sicut au
 tem non om̃ium est ṽtus ita non
 oīs ṽtutē est om̃ium. Nemo est
 bon⁹ si solus de⁹ et dicat^r bōitas
 essentialis que soli cōpetat deo
 nō accidental^r. Sicut enī om̃is
 creaturā ex nichilo fca est ita te
 ste beato aug⁹ ad nichilum tē
 bit si hibimet relinquet^r et non
 p̃uidencia diuina in suo mobili
 teneat^r. nō ergo om̃is ṽtutis est
 om̃ium q̃a soli⁹ dei est. Certes

ergo fidelis aīa de munere ṽ
 tutis alicuius et si nō de ṽtute oī
 moda. Certes deo tuo offerre
 aliqd qd in aspectu ei⁹ g̃ratificet^r
 oblatū. Alij aux in p̃fō dei ali
 argētū. ali⁹ gēmas. ali⁹ purpu
 ram. ali⁹ cocū bistinctū atq; ali⁹
 alia offerebant. Deū bñ agē
 si pilos capraz a minutū cum vi
 dua in gazophilaciū dñi posue
 ro. Primo corneliuz. postea ro
 mā obtulit petr⁹. Maria mag
 dalena p̃ciosum vnguentū. pau
 lus fere totū mūdū. apostoli ce
 tra singulas regiones vt pote
 Andreas achayā. Iacob⁹ maiorē
 hyspania. Iohes asyam. Tho
 mas ibiam. Iacob⁹ minor iude
 am. Philipp⁹ p̃sydem. Bartho
 lome⁹ indiam. minorē. Mathe
 us ethiopiam. Symon et thade⁹
 mesopotamiā. Mathias palesti
 nam. Martires g̃raliter sang
 uinem. cōfessores linguā. virgi
 nes sc̃moniaz. Nec defuit san
 ctōz aliquis qui nō de p̃po cer
 taret munere. ne in cōspectu sū
 mi vacu⁹ appareret. Sed et nēm
 certare q̃libet certare de mune
 re gestiat ne lāpade vacua cū fa
 tuis ṽgibz excludat^r. Palmes
 q̃dem cū lignis et folijs grauid⁹
 culai q̃si filo tenuissimō i stīpi
 te pendet vt vir posset auelli.
 Quātulacūq; ṽtutis sit compa

ge caritatis te tenebit in casto
dūmodo oīno non cadas. v̄tute
enī nemo male v̄tat. **P**ullū di
em penitus pretermittas nulla
te sollicitudo nullus labor exat
quī boni aliq̄d operis facias. **E**t
vide causam. **I**n libro de natura
rerū plinius autor ē q̄ dicit. q̄
gallina a serpēte non potest īfi
ci ea die q̄ oīū ediderit. **Q**uid
in ouo. ī q̄ spes est pulli. ī frui
tus boni operis p̄ quem spes vi
te perpetue designat. **Q**uale
aut̄ debeat esse opus illū. **p**h
ylasas ostēdit dicēs. **N**āge esu
ciēti panē tuū. egenos vagosq;
induc ī domū tuā. **C**um videris
nudū operti eū. et carnē tuam ne
desperes. **Q**uatuor ponit h.
bare panē esu ciēti. hospite; sus
cipere nudū vestire. nō despicere
p̄mū h̄ fouere. de hīs quatu
or exēpla ponem⁹. **¶** De p̄mo
q̄ subueniendū ē pauperi. **R**o
stro tpe āno ab īcarnacōe dñi.
M. cc. xxiij. **Q**uidam abbas wil
helm⁹ noīe mōstero vilariensi
ī brabācie partib⁹ fuit. q̄ ī pau
peres larg⁹ valde et pius talio
casione miraculi exstītat sicut fra
tri waltero quōdam p̄ori fiat⁹
predicator ī treueri a q̄ et īpe ac
cepi idē abbas secretius enarra
uit. **C**urā erat cenobio vilariēsi
in locēsi vel laucēsi comitatu

salbadie q̄ heyr dicitur attinet.
in qua bos conūf frib⁹ fuit ele
gans forma p̄guedine et v̄tute.
de cuius carnib⁹ paup̄ula p̄ g
nās comedere īremediabili desi
derio cupiuit. **F**lebat aut̄ coti
die et quasi cū vite periculo tor
quebatur. dabantur illi beuine
carnes pulcherime h̄ ab restrā
gendū eius cupiscēciā non va
lebant. **V**eniente ergo abbate
wilhelmo ad curiam et narrante
cōuerso fratre periculum mulie
ris. respondit abbas. **M**elius ē
ocadi bouem q̄ hominem. sed
secrete hoc facias et comple desi
derium mulieris. **I**nduxit ergo
frater cōuersus bouem et sperere
secretius in conclauī et occisum
excoratūq; membratū diuisit et
reposuit. **P**articulā vero quam
mulier cupiebat ī boue mox t̄rā
misit. qua comesta mulier ex to
to conualuit. **M**ira res. hoc t̄dū
spectaculū. **H**anc facto cum fē
conūsus famulos suos ad arat⁹
sequerē vidit boue; occisū arā
tem in arat⁹ et extra q̄ credi
potest terribiliter stupefactus
recurrere ad domū itat thala
mum requirit carnes repositas.
nichil de boue p̄sus iueit. nec
carnes nec pellem nec saltem
sanguinē quem effudit. **H**uius
rei tres fr̄es cōfisi ī domo testes

ydonei pro veritate fuerunt. **S**ed
 ipse carnis vir fidelis et bonus
 necnon super omnes ipsa mulier
 qui in sola levis occisi carne coua
 luit comesta et non in alijs po
 tuit quia in eis quodam occiso si tamen
 naturali instinctu cum violenta de
 siderij virtute decreuit. **F**amilia
 autem curae res pemit lauit quia
 ea diuulgata abbas stricte phi
 buit. **A**postolus ipsum abbatem res adeo
 valuit ut fuit ipse dicebat qui
 ante naturaliter parvus fuit lae
 gus super omnes abbates ordi
 nis et pius in pauperes exstitit.
Hic postmodum claruallensi mo
 nasterio abbas electus et transla
 tus cum multis valde archiepiscopis
 episcopis abbatibus et prelatibus ad ge
 nerale concilium roma a domino pa
 pa gregorio nono vocatus a frederico
 imperatore in lombardia partibus
 captus est. **E**t post triennium ab
 ipso imperatore pro vite meritis
 specialiter est dimissus et post
 pauca rebus humanis est exemptus.
Hunc specialissime debitum la
 crimis vidimus ut illi dixerunt quod
 hominem secretius cognouerunt item
 diuine contemplationis assidue
 vacabat ut ei dominus mul
 ta in visione monstraret de quibus
 nonnulla scripta vidimus et probata.
Sed hinc potius specialiter
 videamus de eo quod panis est dan

bus pauperi et quod in exemplum huius
 rei anno ab incarnatione domini
 millesimo centesimo nonage
 simo quinto multa per gallias et
 theutonie partes miracula contige
 runt. **E**x quibus vnum referam quod cui
 dam matrone in brachia partibus
 contigit quam optime noui. **E**rat in
 illo tempore circa montes alpium et an
 gliam mare fames qualidam
 ut omnibus multitudo populi per
 maxima moreretur. tunc illa quam
 diximus matrona genere clara
 et opibus egenis cepit sine pon
 dere mensura et numero libe
 raliter erogare. **Q**uod cernens vir
 eius miles artauit eam et ei fa
 ctine mensuram certam per singulas
 ebdomadas dari fecit. **Q**uam
 ubi die quadam totam expenderat
 instante paupere et petente prece
 pit ancille domina ut diligenter
 scopata cista in qua farina fuerat
 reposita pauperi si quod iuuenire
 afferret et fecit ancilla ut iussit
 domina. **P**ost hunc venit et al
 ter qui se nichil comedisse infra
 biennium deplorabat quod ubi audi
 uit domina fleuit et iterato iuribus
 ancille scopare cistam et pauperi
 aliquid impartiri iurat ancilla nich
 il penitus in cista remansisse. **S**ed
 istate domina cum lacrimis ut attēp
 tet currens impacatus et cistam
 aperiens plenam florantissima

similia mox inueit. **A**d cui⁹ ita
itum acilla clamans horatice ce
cidit in extasi resupina. **C**lamo
re audito occurrat dñs. occurrat
dñs. occurrūt famuli. ⁊ viso mi
raculo in omne dñm bñdiāt.
Mox vir ipse horatū let⁹ apert
ens oib⁹ ex illa die ouementib⁹
dedit. **N**ec defuit anona cistar
cijs donec supueniente augusto
ppicaret dñs populo quem af
flicxit. **D**ixit autē m̄ dict⁹ miles
marit⁹ dñe q⁹ n̄ fuisset miaculū
neq⁹ sibi tua vlt⁹ quicq⁹ horrea
suffecissent. **S**⁹ ⁊ ipsa ueneabil⁹
⁊ nobil⁹ scia ficut cōfessori suo m̄
sincero amico ⁊ cū gaudio men
tis dixit q⁹ ⁊ nocte et die septē
horis q⁹ canonicē nūcipat⁹ auis
mire pulchritudis ⁊ decoris eā
dulassimis ⁊ ineffabilib⁹ uocibus
ānis aū mortem plurimis cōso
laret. elāguīt enī multo tpe le
cto iacēs. **C**ūq⁹ q̄huissēm ab ea
cui⁹ auis uocem imitari illa wlu
cas uidere. **N**ichil ait ī terre
nis est qd illi⁹ posset uocib⁹ cō
parari. **N**ec sol⁹ auct⁹ delectat⁹
in ill⁹ uocem ad cor interius
trial fundit modulamen ⁊ ex eo
spūs me⁹ ad delicias eternas
dehderantius excitat⁹. **H**ic eidē
bñssime mulier ut m̄ ipsa cum
lacrimis reuelauit. temptacōne
qdam. xvi. annis q̄si cotidie la

borati. in vigilia solēnitatis sue
bñs martin⁹ ecclesia cōfati ap
paruit. q⁹ q̄si uiueret pōtentiali
ter īfulat⁹ altaria singula cum
thurbulo creauit. id q⁹ ad eā
ueniēs eā ab illa temptacōe di
utina liberauit. **Q**uid miri. **D**e
aīal diligit sibi simile. **C**arta
nus adhuc cathecumī⁹ xpm in
paupereſte cōterit. **I**ta autē nū
q⁹ letāuidim⁹ nūq⁹ ridentem n̄
cū man⁹ liberas ab egenos extē
dere potuisset. **E**t uere bñ ⁊ dig
ne. q̄a hoīes cū de⁹ cor bñficiū
tabuit. ⁊ elemosinis dādis hy
lariter delatī. nichil ī terrenis
credo dulcius expiri. **S**icut ta
liū q̄s non sufficeret dare qd w
luit ut frequēter ⁊ sepe uisū ē.
eidē benignitas bñi qd nō habu
it mīstrabat. **D**ñ mīpi res mira
satis cōgit quā et si factā tē ge
re uoluissēm nō potui eo q⁹ mul
tis innotuit. **M**ense augusto
familia circa mēsem instancius
occupata. facto mane prandio ī
ter me ⁊ dyaconum qui mecum
religiose degebat. rethe sumph
mus et ut temp⁹ debueramus
ab piscinā late diffusam accessi
m⁹ ad piscādum. Remisso ergo
dyacono in custodiā dom⁹ intra
ui solus nauiculam piscaturus.
Multo ergo misu capere aliquid
lēga die frustra sum conatus.

Et circa occasum solis cū exire
temptare. ecce predictus dyaco
nus cum tribus fratribus mino
ribz hospicio receptis veiebat.
Quos ut vidi gaudius sū. et eb
missa salutacōe p̄ gaudio dixi.
Per totā diē laborāns nichil prē
didi in v̄bo autem vestro lapabo
rethe. Et accepta corba q̄ vn⁹
cinctus erat. rethis fumiulo alli
gaui. Prima ergo vice iactato
rethi in terram. traxi octoginta
piscis talis q̄litas saporis et
esus. q̄lis nūq̄ ante vel post i ea
dē pisana vel alia eiusdē speciei
videram vel gustavi. Icti ergo
in facto miābili domū perxim⁹.
cenauim⁹. reuersa familia q̄t q̄t
erant in domo saciati sunt. mis
isq; p̄tibz hīs qui non sibi p̄pa
rauerāt. gr̄as domino retulim⁹
largitori. ¶ Armauerūt michi
fratres ordinis predicatorū i tra
iecto q̄ p̄or eoz frater guiard⁹
vl̄ guiard⁹ quē ipse cognoui.
domū hospitū post pr̄dū itro
iuit dicens. Vade iqt cellāne et
affer fratribz et michi ciphū vi
ni si potes. Et ille. Vere inquit
tres dies sunt q̄ eleuato delio
vinū totaliter ē extractū. Quid
plura. Subēte p̄ore redit ad doli
um cellānus repletū iueit. et vl
tm spem fratribz diu postea ad
augmentū miraculi mīstrauit.

Nec ab te vidi quēdā iordanū
vicū. in rebus tenuē s̄ elemosi
nis debitū supra vires. ¶ Anno
aut ab incarnacōne dñi. m. cc.
xxi. sup̄ renū. et mosellā i theu
tonia vinorum castia habeba
tur. et accidit vt duo fratres or
dinis predicatorū ab dicti vici
hospiciū declinaret. q̄bz hylar
ter mitroductis filiū cum lagū
cula pro vino misit. q̄ reuerso.
dixit filio matri. Defectus cor
dis frequēter i mane patior. tu
aut michi nocte hac haustū vi
ni reserues de laguncula. q̄a mi
mis tarde solz pater tuus ante
prandū vinū demandare. Hīs
dictis omnes p̄sederūt ad men
sam q̄ erant in domo. Cibito
aut fere de laguncula vino. filius
in aure patris matris verba su
fuerat. Que ille quasi cū indig
nacione dissimulans. lagunculā
in magna quātitate cū hospiti
bus exhausit. Hanc ergo illis
recedētibz. et eos hospite deducē
te. cepit mulier s̄m cōsuetū mo
dum cor̄bz defectū pati. et vocato
filio q̄suiit si aliqd̄ esset i vascu
lo. et ille iqt nichil. Cui anxia
mater. versa inqt vt intacta
buccella panis. cor̄bz mei debi
litas releuet. Accessit puer le
uauit vasculum inuenit plenū.
¶ S vt vidit mulier exclamās

ceadit et fere pre amore defecit.
Curtes aut filius post patre et
 ftes qd factū sit recitat qb in
 laudem casti cū lacrimis resolu-
 tis. orat hospes redire ftes bñ
 dictōez recipe quā debet oīpo-
 tens. **N**egāt illi. comēdant illū
 deo et cū bñdictōe remittūt ad
 ppā gūlatem. **P**ost multos ve-
 ro ānos cū hoc a fābz treueren-
 sibz audiuissem et p descēsu mo-
 selle fluminis domui dicti vici i
 nauigio primāssē. exiui nauē et
 iui pedes ibi videre vitū vporē il-
 lius et filiū. et redij edificatus nō
 modicum i modo et verbis eius.
Eāt enī tot⁹ extra modū vite v-
 boz et gestuū habitatorū illi⁹ et
 re. q in vinctis montū et deser-
 tis agrestes moribz cōsulantur.
Quo secūbz qz articulū q egem-
 sūt hospicijs iducēdi. vneabili
 ade de belomē tale miāculū cōti-
 git. siccedēte viro suo nobilissi-
 mo milite et nō qñ diebz pluribz
 redituro. petēte leproso hospiti-
 um recept⁹ ē. **I**llo ergo gemēte
 et causante debilitatem corpis
 fatigati petat i lectum suauissi-
 mū se deponi. **D**ñā aut credēs
 nullū lectū dñi sui meliorē. i eo
 leprosu hoīez mor deponit. **N**ec
 mora. ex īspeāto dñs rediēs pe-
 tat i thalamū intromitti. **D**is-
 simulante ergo dñā coniecit ille

aliquē esse in thalamo et irrup-
 cione facta. hyemali tpe lectum
 suum rosis fraglāssimis coop-
 tum inuenit. **A**nunciatus igitur
 qrit qd factū sit. indicat vporē
 nec mora i laudem xpi ambo cū
 lacrimis resoluūtur. **A**d ter-
 um articulū qz vitiendū est nu-
 dus. **I**llustris dñā aleybis car-
 notēhū ac blesensū comitissa
 michi de auo suo retulit dicēs.
Nobilissim⁹ ac potentissim⁹ in
 barombz gallie comes carnotē-
 sium ac blesensium pariter the-
 obald⁹ liberalissim⁹ omi suo tem-
 pore extitit in donādo. **I**lle hye-
 me media que tūc solito magis
 iheruit peruiā cū multitudine
 trāseūte obuiam habuit paupe-
 rem nudū. **Q**uo clamāte respō-
 dit comes. quid petis. **C**ui pau-
 per. **D**a inqt cappā quā habes
 inducā. **N**ec mora. comes extra-
 ctam cappam paupi debet dicēs.
Si qdvis āplius pete. **E**t pau-
 per. **D**a et supertunicale quod
 habes qz habito statim tunicā pe-
 tuit quā vt comes debet remā-
 fit in lineis. **C**ui pauper. vides
 inqt comes qz caput habēā nū
 et nudū da et pilleū. **T**unc co-
 mes paululum erubescēs. calu⁹
 enī eāt. nunc inqt karissime mi-
 mis ihstis qā hoc ipse carere nō
 possū. **H**oc dicto relictis vltibz

pauper euauit. comes vero de equo cadens fecit lamentabile planctū. et omni tpe postea tale qd cauēs omi se petenti tabuit.

In quarto autē articulo qd primū nō oportet despiciere s; fouere. cūst⁹ eūdem de quo diximus comitem cōsolat⁹ tali modo. Leprosus qdamquasi in medullis uie itat carnotū et blisum mēbris deformatus et feb⁹ valde manebat. quem comes theobaldus pro sanctitate uite plurimū diligebat. et semp eandē uiam cāsiens uisitauit. Contigit autē comitem alias moras facere fere per annū. et medio tpe leprosu mori. Reu⁹ autem comes p locū tñl ijt. relictis q; omnib; solus casam itauit. et hominem quē tabefactū lepra reliqat. autē mīctem et integer unū mēbris inuenit. Bāpēfactus comes et diu se cū hehicans qsnam esset. Ego sum inqt leprosus ille amicus tuus et nunc per manū dei sanus effect⁹ sū. super est q; michi corona iusticie. tibi uero uicē rependet dilectōis in illū diem iust⁹ iudex. quā michi et alijs paupib; exhibere dignatissimē uoluisti. Hoc dicto comes cū magno gaudio et lacrimis fuit atē semper in ipso et i alijs leprosis cōsueuāt

osculabatur man⁹ eius. et ualebens ei suos psequabatur. **V**eniens autē comiti qdam ex militibus aradēdo dixit. Cū debatis more solito leprosu aīam xst⁹ qsi adhuc uiueret uisitāt. s; frustra qā iam diu carnis uia īgress⁹ ē yniūse. Tunc comes primo sciens leprosu esse defūctū caute dissimulauit. et uere recolēs qd uidisset respondit. **A**nime eius miserat⁹ omnipotens et clemēs deus. **Q**uid autē pbi de misericordia in paupes sentiant uideamus. **H**omo q in hoīez misericors ē meīnit sui. Et qd m euauius sibi pessim⁹ est et in nullo bonus. **I**nopi q beneficium dabis dat si celeriter dat. **Q**ui succurrere potest morituro et non succurrit. occidit. **Q**uid ē dare beneficiū. **I**mitari dñm. **S**uccurre paupi ymmo pot⁹ occurre. **E**o aīmo q acceperis debes dare. si uero non eguisti accipe eo leuius dare debes q min⁹ eges. **E**rat ergo si qd beneficiū libēcius accipit q reddit. **S**epe qd datur exigūū est qd autē scētur magnū ē. **N**ichil carius estimam⁹ q beneficiū q diu petimus nichil ualius q cū accipim⁹. **Q**ueris qd sit qd obliuionē nobis faciat acceptoz. **C**upiditas accipiendū. **S**ic debemus

erogare quomodo vellemus acci-
pere an omnia libenter cito sine
ulla dilacione. Ingratum est quod
diu inter manus dantis hesit.
Gratissima sunt beneficia parata
facilia occurrentia ubi nulla mora
fuerit in accipientis recubidia.
Qui hoc tormētū remittat mul-
tiplicat munus suum. Non tulit
gratis quod cum rogasset accepit.
Nulla res carius estat quam que pre-
ciis emptā est. Optima res ad-
dicere verba bona rebus bonis et
predicatione humana comedare quam
prestitas. non enim pro magis obligat
quod dedit parua quam quod magnifica.
Opes equit animo qui exiguum tra-
buit vel si libenter quod paupertatis
sue oblitus est dum mea respicit.
Nichil eque vitiosum in beneficio quam
iactantia. res loquuntur nobis tacen-
tibus. Non est beneficium nisi quod a bona
voluntate procedit. Non est beneficium
nisi quod ratione datur. quia ratio omnis
honesti comes est. Videbo ergo
quoniam deum. cui deum. quemadmodum.
quare. Des igitur tempore necessita-
tis pauperem large propter deum.
Primo deum necessaria. deinde
utilia. postmodum iocunda. Et in
hijs que sunt necessaria quodam
primū obtinent locum sine quibus
non possumus vivere. quedam se-
cundum obtinent locum sine qui-
bus non debemus vivere. quodam terti-

um sine quibus volumus vivere.
Sunt quodam notitura impetran-
tibus quod non dare sed negare beneficium
est. Estimabimus ergo utilitate
potius quam voluntate poscentium. Se-
pe enim noxia concupiscimus nec
respicere quam perniciose sunt licet.
quia iudicium interpellat affectus.
Non ea deum que non tamen accipe-
re etiam accepisse delectet. Ex o-
mnibus in precium rogantium sua bo-
nitas est. Turpissimum dandi
genus est inconsulta donatio. Dico
bono dabo. erat enim in summa in-
opia gratus et cum omnia illi non de-
erunt non deest animus bonus. Eli-
gam virum inter grati simplicem me-
morem gratum alieni. abstinentem
sui. non amarum non transactorem
leniuolum. Animus totus quicquid
comiseris illi ad onus suum et per-
niciem et occasionem miserie facit.
Nichil enim potest ad malos pro-
uenire quod prodest immo nichil quod
non noceat. Tu ergo lector si mi-
seris ista que legis exerce vultum et o-
mnem tempore certare de munere videaris
quo deum places et proximum et
copiosius meritis augearis.

De vigiliis cum officiariis. Ca-
pitulum vice simum quintum.

Ades alias iugilare quod
sedo victualia. alias de
custodia esse sollicitas

et diligētem custodiā adhibere. Certare de munere dīa possūt qui sūm lūalem sensū ī aliq̄ omu ne negociū studuerunt cotidie pmouē. Inuigilare aut̄ q̄rēdis victualibz rez venaliū mercatio nes exercere ⁊ amutacōe nō ne cessariay rerū cotidiana sollicitudīe puidere. et hīj mercatores in cystreciēsi ordīe nūcupant. Hījs q̄h ī egipto iter mōdi tene bras phisicētibz valde nēcariū est. vt cū ioseph puerū ihesū se cum tollāt. Hījs vigilātissime cauendū ē ne aliq̄ p talem modū exerceāt p que sanct⁹ ordo inter illos q̄ religiosorum actus fraudulenter obseruāt scādalū ifamie patiat. De enī illi p quē scādalū venit. Hinc accidit q̄ in vacellēsi mōsterio q̄ddam nostro tpe molendinū factū ē. qd stramina et paleas q̄h in farinam otracione pualida cōute bat. Tali autem farina porci admixtis fufuribz īpinguebā tur. venūbatīsqz eis ī primam cameracēsem citatē. cū pulmosa et nō solida caro inueiretur in illis. ⁊ ex hoc graue scādalum creiretur. q̄dam iphus mōsterij sanctissim⁹ frater lambert⁹ no mine cognomēto pater noster. audito qd actū est man⁹ et oculos eleuauit ad celū et dixit.

¶ Cumq̄ aplius dñe deus huius molendini mola vtaf. Nec mora dicto citius machina totaliter corruit. et simplices fr̄s et mōchos sui miraculo a scādalo liberauit. Proinde de castis sollicitos dicim⁹ et eis custodiam adhibere platos vt priores et supiores in claustris vel illos q̄ dicunt officio curatores. Istis maxime vigilāter incumbit ne sessiones iordinate et itra et extra suspecta colloqa teneant p que pax domestica vel regularis disciplina negligencius subruatur. Istis etiam inter cetera pstanter incumbit ne fratres minus timore aliq̄ per vsuras ⁊ iniuste acq̄sita vbi certe per se re inueniri possūt qbus debet restitui mōsterijs attrahant et ex hīs diuine vindicte piculum nō solum oscijs s̄ etiam geneāliter sicut ex peccato achor populo israhel auctis incumbat. Hinc accidit nostro tpe vt certissima relacōe didicim⁹ in p̄dicto vacellēsi mōsterio vt cōgesta cuiusdā defuncti feneratoris de actrabaco pecunia in ipso cenobio seruaret. Igit die quadam auz ille famosissime sanctitatis frater walterus mōchus scilic; de beamont iuxta scaniū in q̄ pecunia suabat oraret

desup byabolū sedere videret. ter
 rat aut ad horā h signo crucis
 munit. interrogat qd h sedes.
Quid h expectas neqssime hu
 mani gñis inimice. **C**ui ille. bñ
 inqt et iuste h sedeo hoc qd me
 um ē cōsuādo. **R**ec mora. mona
 chus ad abbatem curēs qd vi
 disset exponit. **A**bbas vero in
 attrebaco pecuniā cū cōvelocita
 te remisit. **¶** **S**3 et hinc qd nro
 fere tpe sub qdā religioso abba
 te in vilariēsi mōstero i brabā
 cia ptingit audiam. **M**axima
 pecunie suma librātū forte mil
 le sexcentaz mortuo qdamysuā
 tio in namurco in dictuz mōste
 rium ē delata. **E**x quo cū multe
 possessiones empte essēt qdaz
 vir arte cōsciencie abbas mōste
 rij est elect. **Q**d vbi opent fa
 ctū cōdult et venditis ouibz at
 qz pecudibz rebusqz mobilibz pe
 cuniā i namurco remisit vt spo
 liatis singul redderet. nemine
 aut assumere volente restitucio
 nis negocia. pecuniā itez ad mo
 nasteriū est delata. **P**his ergo
 abbas repositibz idigē. **I**ussit
 enī iterato referri et i foro corā
 ciuibz et oī plebe depomi dicēs.
 pecuniā q velit accipiat nostā
 esse cōnuo. quā iuste acq̄sitam
 non dubito. **Q**d vbi viderūt ci
 ues edificati nō mobiat i hoc fa

cto cōi consilio p man⁹ fidelīū vi
 roz pecuniā ipsam iuratis sin
 gul reddiderūt. **M**ōstero aut
 deus nō multo post in deaplo
 plura restituit et qd añ tenuissi
 mū 7 fere mendiciū fuisse pbat
 modo elegans et multis cōpjis
 opulētum videm⁹ 7 āpliatū. **I**n
 hoc mōstero multos vidim⁹ san
 ctos 7 plerosqz qz pphēcie spū 7
 miācul claruēt. **I**nter qz wal
 terū quēdā dcīm vidim⁹ detmie
 cto qz aqz esset vir nobil gñe di
 ues 7 delicat⁹ i seculo optie lris
 et maxie qdruualibz istitut⁹.
 nūqz tñ adeo vilē i ocul suis vi
 bi et vte hūilē. **D**e eo qdā r b
 tus abbas vacellē me corā po
 sito referebat qz ab ore illius au
 disset frequēte eū p dimidiāz
 vel totā fere diē dū meditaref ā
 oraz i tāta mētis sinceritate 7
 tñquillitate fuisse vt nec vna
 saltē tenuissima cogitacōe ei⁹
 aimus altitēc⁹ pullaref et hoc
 sup hominē fuisse nō ambigo.
¶ **E**st et aliud malū qd cauere
 debent prelati in hīs qui nego
 ciantur exterius. **Q**uidam enī
 vt veraciter expt⁹ sui causa pmo
 cionis domus sue mētū hoib⁹
 nō vrēf pōcimiū mendaciā ab
 abrahā sara et ysaac et iacob
 et cōsimilibz de scriptis veterū
 pferētes qsi hoc istis modo sub

nouo testamento facere liceat quod olim fieri sub veteri testamento licebat. non attendentes quod in euangelio dominus dixit. Nisi ab undauerit iusticia vestra plus quam scribarum et phariseorum non intrabitis in regnum celorum. Verumetiam et si secularibus vna occasione liceret. religiosi tamen et claustraliibus nunquam. quod perfectione vite et sanctimoniam sunt professi. Memor sum quod a layco vno simplicissimo in cameraco precepi. religiosi quidam promissum ei non seruauerunt veritate firmatum. Non vides autem qualiter illos aliter excusaret dixit. Isti michi mendaciter cotidie quod promittunt infingunt. sed credo quod per abbatis sui licentiam mentiantur. quod vsque hodie illuc quando aliquis religiosus minus vere loquitur quam pro puerbio retinet. Salua res est. per abbatem suum licentiose mentitur. De vicio falsitatis ut prius dicit. nichil si mulatio profuerit. tenue est mendacium plucet si diligenter inspexeris. veritas autem in omni parte sui eadem est. Nunquam in fastidium veniet veritas. falsa faciunt. Simulatore loqui et facere eiusdem est vici quam quod facere turpe est loqui inhonestum puta. Id agas ut omnia facta dictaque tua inter se congruant ac sibi respondeant. et vna forma

permissa sint. Non est huius animi in recto animi actus discordant. Verbis turpibus et mendaciis abstineto. quia licentia eorum impudencia nutrit. Quatumcumque magnus et potens sis in otio tempore vices si mendax fueris. Honorabit autem iops. veritatis amicus. Vix tamen est etiam non pollicitam fidem seruare. Monstrabo tibi animus tui inopia laborent magna fastigia. Quid omnia possidentibus desit scilicet ille qui vix dicat dum nemo ex animi sui sententia dicit suadetque sed adulandi certamen est vnum amicorum omnium officium. vna cura. quod eorum blandissime fallat. dic illis non quod audire nolunt sed quod audisse semper nolent. Plenas aures adulationibus aliquando vera vox intret. Cum stricte autem mendacium in libro de mendacio et contra mendacium ad consilium ab augustino sumatur legat claustralis et videat et excommunicatum librum illum quem in patrociniis mendacii quemdam maledictum fecisse cognuimus respondet nec attendat.

De subditis suspectis diligenter sit plator custodia. Capitulum. xxvi.

Oderes de castis alias esse sollicitas et diligentem custodiam adhibere

Hos utiq; prelatos dicimus et
proceres. Istis maxime vigilan-
ter incumbit ut si q̄ conuersacōe
suspecti sūt et prelatos callidita-
te delubūt arceant clauſtro vſ
ab alijs diligēcius obseruent.
Qz si nec sic deprehendi possūt
defacili zelus in oracōne magis
ſpirituales accendat ut diuino
adiutorio fiat qđ humano non
potest. ¶ Vidi fratrem in ordi-
ne regulari qui prelatiſ ſuſpe-
ctus de incontinenſia multa ta-
men ſollicitudine callidiſſime la-
titabat ita qđ in nullo penitus
poterat deprehendi. Cuidā; au-
tem de collegio viſio talis appa-
ruit. Vidit ipſum qui ſuſpect⁹
erat et alium qui bone conſcien-
cie credebat in clauſtro ſtātes.
q̄ ſubito conuerſi in arbores ut
in ſomnis plerūq; fieri ſolue-
rit et in terram pſtati ipſarum ar-
borū caude membro pudoris fe-
mineo ligabantur. Quod ut il-
le vidit abbat retulit. Qui au-
tem merore reſpondit ambos illos
finem vite i luxuria ſortituros.
Qđ nō multo poſtvidim⁹ nam
vterq; ſcūs iſamis de mōſterio
ſūt p̄iecti p̄m⁹ tñ p̄mo alius mlt⁹
to poſt. Veridica enī dñi ſentē-
cia i talib; frequēter exp̄ta eſt.
Nichil optū qđ nō reuelet neq;
abſcōditū qđ nō ſciat.

De iugo dñi ab adoleſcentia
portando. Capitulum xxvii.

Quibus eſt earum adoleſ-
centia ab opa exeūt ſe-
miores itus operantur.
De operibus adoleſcentium vſ
manualib; vel ſpiritualib; ſatis
diffuſe dixiſſe ſuperius eſtima-
mus. Nūc autē exemplo euiden-
tiſſimo doceam⁹ qđ a ſeruicio cu-
ſti nulla p̄ſus etas excipit. Cū
p̄fectiſſim⁹ ille i regib; rex poſi-
as octēnis cepit fieri dñi et ob-
ſeq̄ mādatis ei⁹. Cū beatiffimo
viro iob ab infancā creuit miſe-
ratio et abyſſo matris egreſſa
eſt ſeum. ¶ Nec admiracione
diſſimili ſub noſtro nuper tam-
pore i thozouth opido flandrie
puer achaz annorum quīq; ho-
neſtiſ valde parentib; oriund⁹
fuit. qđ p̄mo viſis minoꝝib⁹ fra-
trib; a parentib; ſuis lacrimis
multis obtinuit ut ipſorum ha-
bitu veſtiretur. S; cū hoc illi pa-
trum qđ p̄uale viderēt. crede-
rētq; ſm qđ in alijs pueris vide-
ri ſolet obliuione t̄pis ſimiliter
i illo aboleri. aiadūtūt parētis
et viam eoz oēs qđ ſerioſe puer
cepit conſuetudinē ordinis mo-
dis minifas obſeruare. icedere
nudipes. nudata et dura corda
precingi. argentum et aurum

sumope vitabat attingere. et in hoc articulo casus accidit mirus valde. **N**egotatores quidam ad hospitium patris eius hospitandi gracia declinaverunt. qui viso in tali puero habitu mirati sunt. et cum intellexissent puerum omnem vitare pecuniam. numum in vasis fido quo bibeant latenter imittunt. et cum modico vini puero potarentur. Qui ubi exhausto vino numum vidit exclamans horrificas piecit tentisq; in celum oculis et manibus cum lacrimis dixit. Tu deus nostri omnipotens qui in laus meum ordinem violavi. hic tremebundus expalluit. et quasi ad mortem tendens nigredo eius faciem occupavit. **Q**uod videns eius pater expavit. et currens appere sacerdotem adduxit. qui puero absoluto manum imponens. eum a dolore et peccatis mitigavit. **I**n platea puer sedens pueros vicinorum diebus solemnibus convocabat. et eos si distorti essent in moribus. si superbi. si ornati vestibus arguebat. penas inferni pro eorum excessibus proponebat. bonis vero pueris celorum gloriam promittebat. **I**nter eos docebat orationem dominicam scilicet pater noster. et quod bonum esset matris Christi in salutacione angelica et genuflexionibus deservire. **A**d has puera

convocationes et exhortaciones. senes etiam ipsi cum iunioribus concurrebant. et miro modo delectabantur in prudentia et responsione eius. patrem proprium iustitiam vel levem in gestibus aut ebriosum si quando videret ei opatiendo et quasi cum lacrimis arguebat dicens. **P**ater karissime numquam presbiter non in ecclesia dicit quia quod talia agunt regnum dei non possidebunt. **M**atrem quoque cum in sollemnitate quadam optimis scarletis et rubicundis vestibus uteretur. cum gravi merore corripuit in ecclesia contra consuetudinem dicens. digito quoque demonstrans ymaginem crucifixi. **I**ntuere mater. intueere et videas dominum nostrum ihesum Christum in cruce nudum pendentem sanguine rubratum. et tu te in otumeliam eius vestibus scarlatis ad ornasti. **C**ave mater. cave karissima ne pro rubore vestium penas eternalis ignis incurras. **N**ec mox mater verbum filii non modicum exhortationes vestes deposuit. et eis vestalibus uti ulterius penitus abnegavit. **S**ed quod miror. **I**mpossibile quod esset verbis umquam attingere. quanta dignitas moris eius. quanta in oracione sedulitas. quanta oculorum gravitas. quanta incedentis humilitas. quanta in loquente congruitas. **E**t hoc quidem

mirabilius omnibus excedebat quod
 etas tamen et umbra exilii corporis
 puerum ostendebat. mores vero et
 gestus eius perfectissimi virtutis vi-
 rum in omnibus predicabant. **H**ic novum
 septuaginta annorum impleverat etatem et con-
 summatum in brevi explevit tempo-
 ra multa. **P**lacita enim erat deo
 anima eius. captus est ne malicia
 mutaret intellectum eius aut fictio
 deciperet animam eius. **A**ppropinquans
 enim morti confessus est sacerdoti.
 sacramentum casti corporis po-
 stulavit. **S**ed cum hoc propter
 gratiam consilii vetitum ne in eta-
 te tali puero offerret sacerdos fa-
 cere non auderet. puer cum maxima ora-
 tionis gratia extensus in celum manibus
 dixit. **T**u nosti domine ihesu caste
 quod summum desiderium meum est te ha-
 bere. **P**etui te fecique quod debui
 et spero confidens quod tui precia
 non frustrabor. his dictis petes
 circumsedentes et flentes consolatus est
 et ad meliora provocans. inter verba
 exhortationis orationis et laudis spiri-
 tum deo reddidit impollutum. **N**ec
 mora. sine ulla intersticio habi-
 tus ordinis fratrum minorum tunica
 scilicet cum assuto capucio qui super
 eum extenta iacebat repente dispa-
 ruit. et non quam postea fuit visa.
Igitur post mortem eius cum ad
 sepulchrum illius stantes quidam
 de fratribus psalmum de profundis

dicere voluissent. nullo conatu
 nulla intentione hunc finire vel di-
 cere potuerunt. videlicet ut hoc da-
 retur intelligi nullis illam sanctam
 animam orationum suffragiis in-
 digere. **C**redo quod et idem michi ad
 sepulchrum illi daretur et regit. **P**ar-
 tes vero pueri post mortem
 eius in tamen exemplum filii perfectum
 ut omnia oblectamenta seculi deseren-
 tes. per ordinem predicatorum in autem
 cisterciensium ordinem huiusmodi tem-
 poribus intraverunt. **S**imili devotio-
 ne et si non simili etate quam ad-
 ultus magis puer nobilissimus
 annorum. xii. in theutoniam partibus fuit.
 hic filius comitis de flankenberch a
 matre missus est ad regem francie cog-
 natum suum cum eius filiis educandum.
At quam mos est maxime in alienis
 partibus opacitas sibi iuncte com-
 gaudere accidit ut dicitur puer al-
 bertus nomine beatus meorie frater
 iordanus magistrum ordinis predica-
 torum natione theutoniam eo tempore
 pacius amaret et alios fratres
 theutonicos visitaret. **C**umque id se-
 pius et diutius faceret ex collatione
 sancti viri puero ceperunt terrena vi-
 lesceere et placere celestia. incepit
 quod in re ordinem et apud magistrum
 iordanum occulte pro ordine pe-
 tere. **E**rat enim puer parvulus ibi
 tus litteris hic magister inconstans
 ducens affecit puerum ad regimem

coitatus sui. cuius solus puer legi-
gitim⁹ heres eāt. vt māfuetudi-
ne subditos gubernarē. potius
hōetabāt. fact⁹ ergo puer anno-
rum. xvi. p solēnes nūcios a ma-
tre mandat⁹ est. qñ ductur⁹ vx-
orē nobilissimā ⁊ coitatus gub-
nacula suscepturus. Pater enī
eius iam longa etate senuerat.
Dicit ergo puer militibz ⁊ ser-
uis suis. **E**am⁹ videre cōpatro-
tas nostros fratres ordīs prebi-
tatoz pifius anteq̃ recedam⁹.
Veniens ergo cū suis omibz ad
domū fratru. in clauī seorsum
magistru vocauit et fratres. qz
pedibz. puolūt⁹ dixit. **C**ōtestor
deū cōfā vobis qz hodie pat⁹ sū
mūd⁹ deserere. et vobiscū ī ordīe
casto domino defuere. **Q**z si vo-
lētem respuitis videat ⁊ iudicē
ipse de⁹. ⁊ nō iulū ita a vob me-
um sanguinē patiatū. **N**ec vt
dixit puer magister fleuit. et
fratres attoniti in v̄bis ei⁹ ar-
tati sūt spīritu. ⁊ soli domino ne-
gociū cōmiserūt. **C**ōuocato autē
tu causam et v̄ba pueri diligen-
ter exposuerūt. et receptū statū
habitū ordīs iduerūt. **Q**uod
vbi suis inotuit planxerūt val-
de. ⁊ ad patriam reuē rumores
tristissimos pentibz detulerūt.
Cui⁹ pater senex assumpta copi-
osa multitudie venit parafius ⁊

cū filiū violēter extrahere cona-
retur. fere a nouicijs fratribz la-
cerat⁹ mēbratū ad patriā infe-
cto negotio ē reuſus. **E**āt au-
tem ea tempestate pifius archi-
diacon⁹ qdam theutonie specio-
sus forma pre omibz clericis ci-
uitatis theoderic⁹ nomine. nec
ab re pulcher theutoic⁹ cogno-
mēto. **H**ic qdē ex mēe dicti ado-
lescētis auūcul⁹ eāt ⁊ bat⁹ gra-
uiter cōsobrino. diu distulit vi-
dere illū. **T**andē aut cū repria-
re deberet. mādaui ei p clerū
suū qz ad videndū eū sequenti
die viret. **A**d vt audiuit puer
frater albert⁹ currit ad magi-
strū. currit etiam ad fratres
magis spīrituales supplicat omi-
bus. vt pro auūculi salute quē
hincetis diligebat dñm exora-
rent. **Q**uo facto venit archidia-
con⁹ auūcul⁹ eius. et in capella
ad colloqum cōfederūt. **E**t mox
obortis lacrimis dixit puero.
Quomodo hoc karissime facere
potuisti vt matrē tuam sororez
meam que te solū in filijs sup-
stitem habuit et me auūculum
tuū q te p omibz diligo deserere
potuisti. ⁊ nūc vt audio mater
tua pre tristitia moriē. **E**go au-
tem post ingressū tuū fere mo-
rtuus elāgui. nec vmq̃ vllō so-
lacio releuabor n̄ vidē a te infra

anū. bacōmis licite ad seculum
 redeūtem. Cui puer cum mira
 oris grā rīdēns q̄at. Ecce triū
 ymaginū figure picte ī fenestra
 vitrea cōtā nobis. q̄nā sunt illi
 karissīme. q̄rū memoriā repre
 sentāt. Rā p̄pi q̄ m̄is sue et iō
 hānis osobrimī ei⁹ in ceteris pre
 dilecti. Ex hīs vere comicias q̄
 q̄ si cast⁹ dilexerāt m̄ez q̄ in t̄m
 ex passione cernerz cruciatu vt
 aīam ei⁹ doloris gladius p̄tūfi
 rz. consobrinū vero dilectū iohā
 nē euāgelistā q̄uatūvltm q̄ cre
 dī potest doloris anxietate vide
 bat tū cū potens esset de cruce
 descēdere noluit p̄pter illosq̄ in
 cruce p̄stāt moriturus. A simi
 li me scias karissīme hui⁹ religi
 onis sancte crucē cū p̄po q̄ p̄ ip
 so p̄po dño ascēdisse. Et licet
 m̄ez mori videā pre dolore q̄ te
 karissīme piclitar. in cruce tū
 vsq̄ ad mortē immobilē p̄mane
 lo. Et hāc q̄dē si credis nū ascē
 des q̄ tu ne te mundi hui⁹ vt ce
 pit dānabil laborant⁹ inuoluat.
 Quid plura. Resolutus archidy
 acon⁹ ī maximas lacrimas cor
 de cōpūgit. osāne stimūl agi
 tur q̄ non valebat resistere spīri
 tui q̄ ī puero loq̄bat. Sup hoc
 īstītat omcōibz iuuenis q̄ tādē
 ī paucis dieb⁹ archidyaconum
 flexit ad ordinē mīrate clero q̄

populo ātatis. q̄ tā subito leo
 minū aīm ad tātā hūilitatē ver
 ba pueri demuissent. Creuit au
 tem puer fē. Allet⁹ ī viz p̄fectū
 q̄ bonū q̄ vsq̄ hodie predicator
 nobilissim⁹ declarat. Tūc dñs
 papa episcopū maxime ātatis
 p̄ficere voluit. h̄ vir scīs resti
 tit mēorabili v̄bo dicens. Beati
 r⁹ q̄ let⁹ moriar fē ordīs q̄ v̄llo
 episcopi honore s̄limat⁹. Po
 nū ē ergo hōi cū p̄auerit iugū
 domini ab adolescētia sua q̄ cer
 uicem subdere leui sarcine. Hu
 casti.

De v̄tute castitatis. Capitu
 lū v̄tūmūctauū.

I Regitas ē āctis api
 bus corpis virginalis.
 Neq̄ enī v̄llo inter se
 cōcubitu miscēnt nec ī libidinē
 resoluūt. Et tū maximū filiorū
 examen emittunt. Et hoc max
 ime mirū fm lām videri potest
 q̄ vnum ex abditissimis vacare
 secretis. Si hoc ergo ī minimis
 aīalibz repitit q̄d calūniaris iu
 dexnā apd castianos v̄ginē pe
 perisse. q̄ hoc nō quēlibet hōiez
 sed castū quē messīāx misse cre
 dim⁹ q̄ v̄s dicitis esse venturū.
 Videas iudee castū natū q̄ non
 mirens v̄ginis partum. Obser
 ua lector q̄ nō biliter dicit. itē g
 tas āctis ē corpis virginalis.

quare ergo de eas sicut et alia animalia non statuit misceri. **A**bsolute credo nō ambigo q̄a et hominibz dare voluit virginitatis exemplū et resolui in libidinem extraximarie euidenter ostēdere q̄ sit nociuū. **Q**ueri autem potest. cur in antiquo populo dei nō cōmendabatur integritas v̄ginal et nūc post aduentū cristī deserta heremi v̄ginitatis lilijs decoṛat. **U**na ratio fuit p̄pagatio generis hūani et maxime populi dei. **S**ecūda q̄a rudy ille popul⁹ ad līā maledictā sterilem metuebat. **U**nde filia iepte v̄ginē se moriaturā expauit et a patre deflēdi v̄ginitatem suam t̄ps t̄m̄traum mensum postulauit. **B**eatissima vero virgo maria sup̄ quā requirit sp̄ritus sapientie et intellectus v̄ginitatem deo prima om̄iū vult et sterile a fructu bonorū opey legis maledicōne plectendum ostendit. **I**n aliis rei figura cast⁹ postea fieri nō habēti fr̄ais maledixit et acuit. **S**ed et discipulis plane dixit. **O**mnis arbor que non facit fructū bonū excidet et in ignem mittet. **P**roinde nota q̄ v̄ginitatis dec⁹ cōtra illos q̄ p̄fecerunt nuptias v̄ginitati virginis matris necnon et eius filij virginis q̄ om̄is v̄uitis exēplar

est gloriosissime cōmendat. **E**t ad exemplū baptistā vide quo maior inter natos mulierū non surrexit. **S**ed et apostolū et euangelistā iohannem q̄ de nuptijs specialiter vocat a domino. cui in cruce v̄go virgini cōmendatur vt liliū lilioy cristus nostra amore languidus ex vtraq; pte fultaret. **E**t beata q̄dam virginitas lilio compaṛ. tū p̄pter cōdorem m̄ueū. tū q̄a ex sex folijs repandis constat. vt cordi primo deinde quinq; sensibz corpis ab omni cōtagio illibatissime caueatur. **E**t bene folia ista repāda dicemus q̄d p̄minēs et apertum significat. q̄a licet om̄is gloria filie regis abint⁹ q̄ntum ad scienciam exīgatur. tū q̄a dominus ī euāgelio iubet vt opa nostra ad exemplū luceāt p̄ximo rum necesse est vt cōpositio foṛseca sensuū ad cōmēdācōnē virginē dignitatis cōdinatissime famulet. **Q**uod vtiq; de regina v̄ginū sanctus q̄dam eleganter afferat dicēs. **V**ic⁹ maria etiam in corpe mulierū pulcherrima fuerit vtpote que cōcepit h̄ne admixtiōe virili et peperit speciosum forma p̄re filiis hoīnū. tū ita cōdinatissima fuit in moribus vt numq̄ eius decentissima pulchritudo quēq; etiam

facinorissimū luxu ad concupiscē
tiā saltē tenuissima temptacōe
cōmouit. et hoc p spū sanctū
cooperātem ī ea credim⁹ et fate
mur. quō enī aliter fieri potue
rit nō videm⁹. Igit⁹ lectōrē no
strū vt plene cōfidim⁹ non pige
bit de glōriosa vrgine aliq̄b inse
rere lōi per q̄d et ad amorē ip
sius et dignam veneracōnez eius
sincerius accendamus. ¶ Iuue
nē fuisse ppe nostra tpa in ger
manie partib⁹ certa relacōe di
dicim⁹. Hic mortuis parētibus
pūoz cōsilio de pūatus heredita
tem preclaram ī ludo tesserozū
et tabernis tōlīter dissipauit.
Hic vagabund⁹ et miser p pūas
ferebat q̄ et si alias stultus ca
stitatē tñ corporis cōseruabat.
Quem q̄dā miles patruus ei⁹
nō modice miserat⁹ obuium die
q̄dam alloq̄tur dicēs. Male te
competit consobrine karissime
taliter oberāre q̄ clatus genere
probum virum et magnum effi
cere potuisses nisi te tal' īsania
rapuisset. Cuius verba cum qua
si muliebria iuuenis deideret.
subiunxit miles. Est ne aliquid
care meus quod p me facere tu
cures. Cui ille. Est utiq; Cui
miles. Volo ergo vt glōriosam
dei gemitacem mariam salutes
quinquaginta vicibus omī die.

Cui cum cachinnādo respōderet
Hoc semel faciā et nō oī die. pa
trius insistit dicēs. Hoc te fa
cere omnib⁹ modis oportebit
si quando te oculis misericordie
sue glōriosa virgo respiciat et
pro tua miseria suum filium īter
pellat. Ad huiusmodi verba ānu
it iuuenis et recessit idē. Post
annū contigit patrum videre
iuuērem quem et si pmissum
fuasset īterrogat. Et ille. Ser
uauī inq̄t et nollem me nullate
nus non obseruasse. si emissus
enim michi est q̄ ante īvanita
te mūdāna. Cui patru⁹ cū gau
dio dixit. Ergo in assequēti an
no seruiciū tuū casti mata ī sa
lutaōibus duplicabis. Et iuue
nis. fiat inquit. Exacto autē se
cundo anno reuersus est ad pa
trum dicēs. Jam suffragante
matre xpi omīs recordia miser
tami mei stat⁹ euauit et firmo
benefaciēdi pposito voluntatis
mee constantia stabiliz. Cui pa
trius cum lacrimis dixit. bene
dicta sit pietatis mater. et tibi
quoq; karissime grāas et fero
q̄ salubri cōsilio credidisti. Ri
chil ergo restat mihi vt āno pre
senti ppositum tuū fixū expiar.
et si dignū inuenero cōdignas
tibi nuptias procurabo tu autē
medio tpe auxiliatacem tuā in

salutacōibz quinq̄gesime tercie
sedul⁹ honorab. **C**ōsentit iue
nis stabil⁹ iuētus est. **E**t euolu
to anno patruus qđ pmisit iu
ueni cōq̄fuit nuptias. **E**t istau
rato cōuiuio ex vtrāq; pte conue
niunt pntele positalq; mēsis ⁊
lotis maibus cū iam sponsus ⁊
spōsa cōmessua pntre cōsedissent
ex inopinato memor spōsus nō
dum se sponsionis debite saluta
tiones illa die gloriose virgini
occupat⁹ alias p̄soluisse. **S**epē
te surgens susuerat patruo vt
paululū iduciet ferula mīstrā
da. quo ānuente sol⁹ iuuenis in
trat thalamū soluit mēi casti
qđ voueat tanto deuotius q̄nto
se clementius p̄baueat exaudi
tū. **N**ec mora vbi extremā salu
tacōnē tercie quinq̄gesime iam
compleuit apparuit illi gloriosa
virgo. lucidior sup̄ solem tres to
gas in sua tunica. iuueni vnam
antecorē et duas laterales ostē
dens. **E**cce inq̄t salutacōnes tue
lēis aureis scripte q̄bus me in
tab⁹ quinq̄gemis sedul⁹ hono
rasti. ⁊ q̄mā in tuo corpe licet va
nus et vagus v̄ginitatem cōser
uasti. ⁊ mor te febas lenta cor
rumpiet ⁊ ad me die tercia sine vl
la carnis corruptione puenies.
Hoc dco gloriosa virgo dispa
ruit. **I**uueis aut egressus horta

tur ōnes letari epulati ⁊ gaude
re se vero appetitu comedē di de
stituti et ad p̄ns cū eis esse nō
posse. **S**ingul⁹ ergo ab mēsam
cōsedētibz et comedētibz iuueis
interū lectū ascēdit et facto p̄a
dio spōsam suam patruū et aī
cos in thalamū cōuecauit ⁊ eis
qđ sibi cōgerat v̄l dictū fuerat
intrauit. **M**ortuus ē ergo iue
nis tercia die vt p̄dixit. spon
sa vero eius nulli postea nubere
volens in sancta v̄ginitate per
māsit. **N**ec mir⁹ si i tabz quinq̄
genis beatissima v̄go a p̄dicto
iuuene se dixit p̄ salutacōnē an
gelicā honoratā cum in tpe gra
cie q̄si anno iubilaeo electa sit ⁊
effecta nobile trachiniū tanita
tis. **U**nde venerabilis magister
adā canoicis sancti victoris pi
hus cū in dictāda sequētia. **S**al
ue mater saluatoris aliū t̄gmī
v̄ficulū edidisset. **S**alue mater
pietatis et totius tanitatis no
bile trachiniū. gloriosa virgo ap
parens ei ⁊ q̄si pro honoris lau
de satisfaciēs cogitāti eidē sup
plex et altissime huilitatis cer
uicem inclinauit. **Q**uid iteāto
de triplici quinq̄gesima i saluta
tione v̄sus āgelicā aue maria an
no ab incarnacōis dñi. **M**cc.
li. cōtingerit referam⁹. **V**idi et
cognoui iuuenem in brabancie

partibus gñolum q̄ q̄uis esset
tōliter seculo debet? bñ tñ vir
gini marie deuot⁹ cotidie tres
dictas quīq̄genas ī salutacōib⁹
exsoluebat. **I**nfirmatus autē ad
extrema pduct⁹ ē. Cūq; per ho
ras diei plurimas mortuus iacu
isset reuixit subito et sorori mo
niali q̄ iux̄ sedebat īclinauit di
cēs. **S**oror ecce redij cito abuo
ca facias sacdotē. **H**ic itib⁹ om
nib⁹ presbiter abuoē et ī marīa
cordis leticia palā oib⁹ cōfitef
dicens. **A**d tribunal casti iudi
cis apt⁹ aī ī trib⁹ marie a demo
nib⁹ acūsarer feratq; deberet
sentencia contra me. pñssia mē
casti rogauit filiū vt ad corp⁹
reduceret locū pñie susceptur⁹.
Nec mora. factū ē vt rogauit.
Unū de pcās eāt. p q̄ damnd⁹
eāt. decime. q̄s de bonis et agris
meis subtraxerā sacdoti. **S**ecūdu
erat q̄ aī sodalib⁹ meis pisces
q̄dā religiosoz furtiue subtrax
erā. **T**erciū erat q̄ segetes et fru
ges pauperū aī canib⁹ venati
cis vagabūd⁹ destruxerā. hec aī
coram omnib⁹ loq̄ret q̄dam ex
mansuonarijs dixit. **E**t ait iqt
p damno isto extremo damnd⁹
bus eratis aī nos oēs illud vob
puro corde remisim⁹. **E**t ille.
Hichi q̄dem vestra remissio ne
q̄q̄ suffecerat ad salutem. aī co

piofior essem vobis ī iniurijs re
fundendis q̄ vobis michi in iniu
rijs dimittendis. **E**t hec dicēs
restituenda damna x̄tin⁹ affig
nauit. sicq; disponēs vob⁹ et do
mū ī spe et pace mirabili spira
tū exalauit. **H**inc de ipso ve
riculo salutacionis angelice ali
quid specialius attollam⁹. **P**o
tissimum enim laudis eius illd
euangelium reputamus ī quo
eam decentissime paraniphus
gabriel honoāuit. **E**t hoc quod
dam a cisterciētib⁹ mirum pla
ne miraculum recitatur. **E**rat q̄
dam emerite milicie veteran⁹
q̄ seculo et si tarde renūciās san
ctum cisterciēn. ordinem intra
uit. **Q**uesit⁹ autē a magistro
nouitiorum si sciret oracionem
dominīcam scilicet pater noster
negauit se nunq̄ scire potuisse
contestans. **Q**uid plura. **F**it la
bor inanis vt discat. **E**t cum nō
posset precepit abbas vt saltē
illi breuem angelice salutacōis
versiculum inuolarent. **Q**uod
et si multo diutino labore factū
est tamen. **C**um enim ad exhor
tacionem magistrī sui ipsū ver
siculum iter prandendū ad vnā
quāq; buccellā fere ne obliuio
ni traderet tuminari ex frequē
ti et longo vsu tantū ī ipsa salu
tacōe mētis dulcedinē cōcepit.

ut cordi eius et oī soli memo-
ria matris casti tūq; alias ad-
uocat⁹ indelebiliter adhereret.
Contigit ergo ut post aliquāta
ānoꝝ circula veteranus ille de-
uotissime moreret et sepeliret^r
in cymiterio inter fratres. **M**ira-
tes. De tumulo eius nō multo
post a parte capitis arbor nasci
ignoti generis visa est cuius fo-
lijs lēis auris insignita. aue ma-
ria gratia plena notabiliter sin-
gula cōnebat. **Q**uōd ubi notum
fit dyoclesano pontifici ad locū
venit miraculi radicem arboris
per effossionē diligētem scru-
tatus est et eam de ore vet. āni
illius cētum habere probauit.
Nō mora. ubi diuine ofisionis
arbutula debitum officium ex-
secuta ē in oculis omīū atuit et
defecit. **Q**uiaq; ergo matra
casti cupis esse deuot⁹ salutati-
onem istā frequēs et deuot⁹ in-
gemines. nec credo q̄cūq; ḡtius
illi vocalis laudis offerat. **P**ro-
inde fateor a me q̄situm q̄d i ip-
so versu salutacōis āgelice au-
dieret letius mē casti. **E**go autē
nichil ambigēs mox respondi.
letātē q̄dem audisse v̄ginē gra-
cia se plenā. secū dominū maie-
statis et se in mulierib; idest pre-
cunctis mulierib; b̄ndictā. s; in
eo mariā graulātius exultasse

p̄fido in q̄ audit fructū ventris
sui singulariter b̄ndicta. **Q**uid
mirū? Ipsa dilecto suo. et ab eā
cōuersio eius. **B**enedictū autē
idest bono addictū. vel b̄ndictū
idest digne dictū dicim⁹ fructū
eius. q̄a ip̄e malo pene crudel^r
mōtis addict⁹. bono addictus
sedens i potiorib; patris. **U**nde
per p̄phetā dicit^r. **B**enedictus
omnis q̄ pepēbit in ligno. qui
v̄tiq; cast⁹ fuit. p̄pter q̄d et de⁹
exaltauit eū sup omne q̄d ē. et
donauit ei nomē q̄d est sup om-
ne nomē. **B**enedict⁹ etiā dicit^r
q̄h bonus dict⁹ q̄a nemo bonus
nisi solus deus. et hoc essentiali-
ter ut in nomine eius oīne genu-
flectat^r celestīū terrestriū et in-
fernoꝝ. **Q**uocācs ergo castum
b̄ndicimus fructū vteri v̄gina-
lis bonū simpliciter vel bono ad-
dictū dicim⁹ et in hoc mariā po-
tissime credim⁹ ḡtulari. **P**roter
ea remiscor me adolescētulū ad-
huc vidisse piter et audisse pie-
temeāriū quēdam i hac senten-
cia s; nō per eadē v̄ba de mariā
cristi matre locūtū. **E**āt autē
inter religiosos quosdā spiritu
mire feruētes sermo mutus de
maria. **A**lius s; me uāgelīū luce
specialiter extollebat p̄. de iōsi-
tatem eius ubi in sermone āge-
li sit turbata. **A**lius prudēciam

ei⁹ et cōstāciā vbi seābandā se
audiēs modū cōcepōis inq̄nt.
atq; alius huilitatez vbi ancil
lā se vocās cū tñ esset dñā āge
lorum gabriel assertiomib; obe
diuit. Tunc ille pie tēmeātius
obortis lacrimis auz applausu.
Et ego inq̄t meā dicā sentēciā
de dulci maria. Nichil illa stul
tus in creaturis iuenit. Cūq; i
hoc oēs pañter attoniti stupe
mus an ignoātis inq̄t qd oēs fe
re totaliter peccatores vbi post
lapsum surgere ceperint deum
vltionum ⁊ vniūsitatis dominū
formidantes ad matrem eius
quasi propiciatorium pietatis
confluunt et eam vt vere recon
filiatricem carius amplectun
tur. **R**ec mīz qā circa frequēs
ministerium satagere nō deficiat
donec p̄digos filios reconciliet
vite patris. **A**t illi clemētissimū
patrē sup se peitētes auz āgel
vt videāt exultātem fere post
modū reconciliatū obliu te
nerame nimiz i pñ patris oscu
la p dulces lacrimas resoluūt.
Aubias lector si micaris auscul
ta. **V**erissime ⁊ exp̄tissime didi
ci. **Q**uid mīz mē. **Q**uid mīz o
bona dñā p oīa. s; popam⁹ est
ille. **D**ulcis per oīa tu. s; v̄etas
tui fruct⁹ oī suauitate iocūdiōz.
Qūto enim altior tanto suauior

fruct⁹. **P**lane et si pie tēmera
rius ille. tñ verissime dixit. nich
il i creaturis stultius maria pos
se iuenia. **B**emignissima mē
ne viro illi vel m i tuo assultu q̄i
tēmeātis idignetur. **N**ec dicēs
o dñā stult⁹ fact⁹ sū. s; me coegi
sti. quī ymmo xhemētior amoe
tui. **V**erū vt seriose loquar de te
inq̄ sancta virago nō te minus
deauit in reconciliatōez peitēci
um stultā dicit q̄ filiū tuū vt sal
uos faceret credēs quē paul⁹
stultescere patris sapiēciā p̄bi
cauit. **C**ert⁹ sū pia mē et dñā q
nullū i reconciliatis amicitie pa
teris detamentum cum erga fa
uorem tui remissiores existūt.
vt in amorē filij tui plenius tñf
fundatur quin potius omnimo
de tibi dulciores sunt q̄to illi
fuerant gratiores. **S**ed et il
lud referamus quod cetera valde
et indubitabili relacōe didici
mus. **I**n partib; lumbardie in
domo quadam fratrum predica
torum apud granum ciuitatem
de gloriosa matre cristi miracu
lum accidisse. **D**euotissimi fra
tres sub sincerissimo precore er
ga beatam virginem erat in ora
cionibus deuota et infusi sepius
lacrimis diuine cōtemplacōi va
cabāt. **A**ccidit aut vt q̄dam ma
gis sedulus secedentibus alijs

vel ab studiū vñ ad q̄etern dies
qñq; noctes cōtinuaret in preci
bus. **H**ic gloriose v̄gini specialis
sime deuot⁹ et supplex speciale
ab ea meruit solaciū obtinere.
et cōgīt vt eo solo ī ecclesia re
manente altaris aruitū luce io
cūdiffima circūfūdi et ei super
altare gloriosam v̄ginē cū ipsa
sua nobilissima prole īauditis
vultū et formatū scematibus
apparere. **S**up eos aut in modū
stellatū septē globi ignei radi
bāt. **H**ec vt vidit frater timuit
fantasma q̄p ī signū v̄tissime
visionis solacio miābili et intel
lectuali lumine replete. **D**ixit
ergo cū magna reuerētia cordis
et lacrimis. **O** gloriosa mater
et domina nō sū dign⁹ solus vi
dere que video. **R**ogo supplicite
vt si es v̄re mē casti vt sentio
appareas p̄ori nostro appareas
et totū cōuētū q̄ vīa sunt serui
tui et tue gr̄e feruētissimi dile
ctores. **H**ec vt dixit mē pieta
tis ānuit et toto cōuētū scema et
formā p̄orem aperuit. **E**t vide
lectōe miāculū cūctis seculis īau
ditum. **N**eferebāt fratres q̄ hoc
viderūt q̄ illa visio imaginaria
q̄dem fuit s̄ ex certis grossis et
circūscriptibilib⁹ lineamētis
corpis non cōstabat. **E**t autem
compacōne aliq̄ et h̄ p̄p̄a nō v̄ta

mur. cōpus illud apparet dya
phanū videbat. et tamē tā pro
ptiā tā excellēter eḡn giā īgere
bat formā ocul⁹ ītūcū vt nich
il iocūdius nichil capabilius vi
dere posse a mōilib⁹ videretur.
Hec vidētes fratres crebrius so
lito precib⁹ et fletib⁹ īstebāt.
et orabāt benignissimā matrē
vt secūdo et tercio fratrib⁹ appa
reret vt si forte p̄mo dyabolica
fuit illusio. in noīe sancte et īdi
uīdue trinitatis frat⁹ p̄cū ī
stancia fugaret. **A**t q̄mā nulla
casti cōuētio vñ matris eius ad
belial. secūdo et tercio s̄m formā
p̄aus dictā toto se cōuētū glori
osa dī genitrix demonstrauit.
Facta aut sunt hec in iūcio fere
ordinis p̄dicatōrū vt in tali et
tam speciali miāculo regina mī
sericordie sibi h̄p̄i debituū ordi
nē approbaret. **¶** **V**idi in brabā
cie p̄tib⁹ cisterciē. ordinis mo
nialē in qua cōūsa de iudaysmo
opus digne marie matris casti
gloriosius exercebat. **A**nnoꝝ nō
plene qñq; in domo pentū iude
orū abuertere cepit aīmo. cir
distictio nominū heret iudeoꝝ
piter et cristianoꝝ cū vnus vul
tus atq; loq̄le homines essent
vtriusq; gentis. **M**ira talis pu
elle discretio īherebat. tamē vt
postmodū tetulit auidi⁹ audiēti

cordi ei⁹ magis cristianū q̄ iu
dayū nomē. et specialiter bte
marie nomē letabat⁹ audire cū
cristiani aliq̄d inuicē petere vel
iurare solebāt. **F**umabat autē s̄b
vtraq; asella panem de mensa
parētū ⁊ pueris occulte mendi
cis partiebat⁹ vt regādo sibi
marie nomem audiret. **I**n hīs
ergo de tēpore i temp⁹ mire p̄fi
ciēs ita sagaciter lactabat vt
neuter parētū aliq̄d sup cogita
tu filie adūtere potrāt p̄ audire.
Cōtingit autē vt parētes ei⁹ a co
lonia i louaniū brabācie opidū
cū filia deueirent vbi aq; succeſ
su temporis in domū cuiusdam
preclari p̄sbyteri magistri r̄y
neci noīe cum cristianis pueris
aduēisset et eā ex noīe nouis
set p̄sbyter eamq; venire libē
aus ad se frequētius adūisset.
interrogauit eam dicēs. **V**is ne
rachel karissīma fieri xp̄iana.
Et illa volo iqt. dūmodo erudi
as me q̄d sit fieri xp̄iana. **T**ūc
p̄sbyter vt vir scūs mire gau
sus in sp̄itu sentiebat de puel
la futurū nescio q̄d diuinū. **E**t i
cipiēs a cōstitucōe mūdi cepit il
li scripturas exponē p̄ q̄s fides
cristi v̄l ipse crist⁹ h̄gificari pote
rat v̄l oīdi. **Q**uaz expōsitiōnes
vt ipsa met dixit ita itegro sen
su in illa etate sex ānoz tūc ⁊ di

midij. discrecione sp̄iat⁹ itellep
it vt raro oporteret p̄sbyterū
rationem aliquam ita rare. **D**ec
erudicio fere per annū dīmidi
ū p̄durauit occulto abita. p̄ quē
furtiue et oportune raptaz puel
lulā edocebat. **E**t vide amīatio
nis insignie p̄bi giū. **R**ūq; rach
el auditu verbi dei faciam pote
rat vel lassari cū tñ p̄sbyter ⁊
martha mistra ei⁹ mulier religi
osa et prudens valde ambo fre
quenter lassari sibi inuicem suc
cederēt in docendo. **Q**uid pluā.
Mox vt parentes i filia cēperūt
aduertere cogitatum conuenien
tibus iudeis pluribus conuene
runt in hoc vt missam filiam de
louanio vltm tēnū sponso trade
derēt arcius conseruandaz. **E**d
vbi puella cognouit p̄sbytero
cum lacrimis idicauit vt si illā
eadem nocte non raperet et cr
stianam efficerz. perditā esset
in perpetuum ⁊ confusa. **Q**uod
audiens p̄sbyter puelle prece
pit vt ad solitū auditum sūmo
mane veniret. **Q**uod cum iam
ctanter ānueret de vespere ma
tra ei⁹ dixit. **P**er me mater vo
lo ista nocte iacere. **Q**uod dum
simplex puella dixisset et diu
us tēnuisset m̄. consensit tādē
eidē super ceruical ad pedes su
os lectulū p̄cipiēs preparari.

Iacente ergo puellula vsq; ad mane et obliuiscēte penitus qđ presbitero p̄cedēti nocte p̄mise rat astitit illa glorioſa mē manā in habitu cābido sup̄ niuem et offerēs illi v̄gā splēdidā quā gestabat dixit. surge katheria et iter arape. gādis enī tibi restat via. **H**ec illa dicēte rachel v̄gam apprehēdere credēs de lecto cecidit et exclamauit. cuius clamore excitata matre et q̄rente clamoris causā filiaq; cauci⁹ dissimulāte mater p̄tin⁹ obdormiuit. **E**t rachel surgēs ad ostiū loci presbiteri mox iuenit. **Q**ui leuis assūpfit eā et venit ad mōsteriū qđ p̄tū dominaz dicē qđ erat ab leuā dimidiā dicte ville et gaudētib; cunctis baptizauit eā nomē katherine imponēs ei qđ vocata p̄us fuēat a casti matre. **S**tatiq; habitiū ordinis induit baptizatā. **R**ec mora vt audiuit pater et amici eius qđ gestū ē cōsternati sūt. **E**t p̄ducē dominū tēte et p̄ episcopū leobien. tādē p̄ papā honoriū datus maximis pecunijs laborabāt vt ifea etatem legitimam filia ablata p̄ntib; redderetur. **Q**ue si i domo p̄ntū vsq; ad duodennē etatē pseuerāret in fide suscepta tūc iuste castiano nomini reddi posset. cogitātes

neq̄ssimi medio tpe infantilem animū facilliter deflectere posse vt ad natua parentū vota rediret. **P**orū fraudulēta conamina pro chdolo multa magni et lēta vici pecūia suscepta seuebāt. pro quo presbiter supradict⁹ nō mobice tabulat⁹ solū castū et mēte ei⁹ que auctar fuēat hui⁹ facti multis lacrimis iuocabat. **M**ira res et vsq; in presens auctis secul⁹ iaudita. **P**etijt a presbitero ad ōnem citacōnē et iudicē se puella deduc. forsā inq̄t iudices flectenē etate et ad mei placulū mouebūt. et factū ē vt petiuit et dixit. **E**t enī qđam die apud leodiū venit cōm episcopo clericis et magnatib; diuhs aduocatos et iudices tā et stāti qđ veridica ratione confudit et mouit vt vices vlulancū et clamancū aq; lacrimis pre stupore in ecclia sancti lambti a locis bistatissimis audiretur ita vt omnes manifestissime discerēt et viderēt in tā epili etate diuini spiritus sapientiā p̄ualere. **P**ost ānos duos cessatū ēa litis et aliud deceptōis tendicolum prepatum. iuuenis elegantis forme iude⁹ cōduct⁹ ad hoc venit ad mōsteriū supradictū in qđ puella eāt simfaro aio baptisma suscepit. **Q**ui cū se fingeret

mīro modo ut puelle q̄h cognate
sue gracia et ueritatis loq̄ posset.
dicebat enim plus sup oīm ser
monibz michi cognate uerbum
salubrius imparet. **N**lla tñ ut
michi retulit iterius discerne
bat fictū ad fidem iuuenē acces
sisse. et ideo nec prece nec pretio
nec ulla obediētia flecti potuit
ut solū vbum iuueni loq̄retur.
Nec ut viderūt iudei misera cel
sauerūt ab illa. **I**uueis aut ab
vomitu ē reūsus. **H**anc postea
tāta ḡtia potui vidim⁹ ut nich
il ea serenius videri posset. **C**ū
qz nobiliū parētes cū multa am
bicōne venirent videre filias et
cognatas. hec cōm ymagine b̄tē
virginis veniebat et gracioso
vultu dicebat. **A**lie sorores n̄re
nomiales a matribz et amicis
solatiū habēt et gaudiū ego au
tez paup̄cula pupilla et i b̄igna
ad te dñam et cognatā meā fidē
ter accedo. tu sola pre oibz esto
m̄i refugium et solamen. **E**t hec
dicētem q̄s dubitet eā a misera
cordissima pietatis matre sola
tio defraudari. **N**ō te decz o do
mina tuā carnē tuū sanguinem
spernere. de cui⁹ ḡne ut rosa de
sp̄mis orta est. liliū de tribulis
ḡlatur. **E**t qm̄ de iudeis sermo
exortus ē de cōuersione cuiusdā
iudee alterius rem nup gestam

mīabilem reſcām⁹. **E**āt i par
tibz theutonie mōsteriū v̄ginū
quo bellorū euentu funditus de
structo ab dom⁹ parentum nomi
ales redire cōpulsē sūt. **Q**uātū
vna pulcherrima agnes nomi
ne vbi ad patre⁹ milite⁹ redijt
abeo violēti et opp̄ssa mor̄ ip̄eg
nata fuit. **A**d partū ergo appro
pinquās anxia fugit ad deuia
et partu edito adē dyabolus in
specie mōchi q̄ se ei⁹ solitimum
cōtestās et oīu facti ei⁹ dixit
ad ciuitatem et q̄h pre tristitia
et speiātem. **N**e tu karissima p
partū editū cū patre et parētibz
confundaris paruulū i stagnū
primū pice. si enim vixit la
tere non potest. **T**ūc mē mīro
certaminis pōdere fatigata tūc
post lacrimas post dolore vicit
erubescēcia mēnū pect⁹ et mor̄
paruulū subm̄sit i stagnū et sta
tū dyabolus ad mire tabescēte⁹
de lore cōiecit. **Q**uīnt oīm femi
narū miserama qd nūc restat.
Melius est ut sine scandalo tui
et tuorū in grauiori mortis perī
culo. facta michi confessione in
aquā aqz filio te subm̄gas. **P**oc
audito iclamans mulier exhor
rescat et glorioſa v̄ginē m̄re⁹ ca
stī iuocat et tra dyabolū adiuta
cē. **N**ec moā vidit demonē cū fi
mo et fetore teterimo disparētē

et mox effusa i laudem matris
casti ad spem meliorē in pte
et lacrimis confortat. **V**enit er
go in primā ciuitati m et hēspi
no suscepto ab honesta matro
na locata est ab eadē cū quadā
iudea sam noie vt eius paruulū
enutaret. **M**ansit ergo annis
qñq; cū eadē iudea in tanta cor
bis casticia vt vix eam q̄s pos
set videre cōdētem. bis i pane &
aqua per ebdomadā ieiunabat.
Interū domine sue iudee de fide
casti et bonitate ac pietate ma
tris eius vt eāt femina prudēs
et eloquēs predicabat & sensim
cor illius vba edificatiā & effica
cia penetabāt. **C**uius hortatu
orationē dominicā & angelicam
salutationē addiscēs. castū et
matrem eius cotidianis precib;
inuocabat. **H**inc factū ē vt nu
tar ipsa quidam fratri ordinis
predicatorū nomine conrado con
fessa mitteret ad papā. **O**bten
ta ergo absolucōne ad patriam
est reūsa et accelerauit visitare
iudeā dudū dominā suā. **C**uā
illa gratulabūde valde suscipiēs
rogauit fessā q̄scere super le
ctū. **A**t vbi vespere iudeus venit
et cognouit hāc esse nutricem
q̄h in furā raptus suspectā eam
quasi perūtracē sue vxoris ha
bebat. **C**erte inq̄t male venit

huc ihibiatop. ista iā occidam
eam et mox extracto campulo
inuadit dormiētē et trā dicit
ei vulneā citra vel itra cor. **E**cce
viso iudea hōruit et itrans tha
lamum obserauit. **H**inc noctis
medio facto signo iudeus syna
gogā cū vicinis intrauit. iudea
autem post luctū obdormiēs in
sommis vidit glōriofissimā do
minā cū duabus puellis ab occi
sam mulierē intētam et ex tra
bus pīridib; quas ferebat vñā
quāq; vngume salutari i rēdiui
uū statū mortis vulnera reducē
tem. **I**ntuere lector. mirāre mira
culū. **I**udeus mane rēdiens oc
cisam feminā non iuenit. et de
batq; q̄ vxor sua cadauer mor
tū subterrasset. hoc idē m de vi
ro vxor illuc scēte die credbat.
et super hac re nec q̄s alt p re
quisiuit. **V**ix dies .xl. comple
ti sunt & ecce venit mulier per
egana iudeamq; et virū ei ex
parte agnetis occise officiofissi
me salutauit & abiit. **T**unc iude
us vxori ait. **C**uid est q̄ illa vi
uit? **R**ūq̄d occidi eam. **C**ui vx
or. **P**otens est inq̄t cast⁹ dmi
nus eius mortuā suscitare. **E**t iu
deus. hoc est ait qd semp timui
q̄ te apastatā duceret in erro
rem. **N**ec moā. hec dicēs opte
hēbit vxorē & i thalamo duob;

annis reclusit obstructa. **H**inc accidit ut ab remotiora recedente iudeo vixit euasit et cum duobus paruulis tertium gerens in utero ad ecclesiam fugit et cum gaudio fidelium qui eam ditissimam et honestissimam nouerant baptismum suscepit. **H**anc postea duo filii eius adolescentes et una filiatum secuti sunt et fidem alacriter susceperunt. **M**anhit autem post baptismum cum filiis dicta dudum iudea in coloniensi diocesi mutato nomine uota gertrudis et inuenit agnem quondam nutricem suam ibidem manentem et de consuetudine eius inestimabili gaudio gratulatem. **Q**uesiuit ergo ab agnete gertrudis quomodo reuixeret. **E**t illa mirata subleuit dicens. **Q**uare nunquam mortua suscitaretur. **A**d hec stupefacta gertrudis. **V**ere inquit vidi quod tenebat me us tribus vulneribus aultro perfodit occidens. **E**t ait. **N**ouent castus omnipotens quod in somnis tamen me videri et non sensisse videbar occidit. **H**anc vero offensam vixit tui si mansisset precogitans omnibus insalutatis recedere festinaui. **R**ec mora. gertrudis apprehensa veste circa collum agnetis lacerauit eam simulque alium quo induebatur ad carnem usque ad pectus medium et inuenit manifestissimas trauul-

nerum cicatrices. **M**anifestata sunt hec archiepiscopo coloniensi domino conrado. **M**ortua est enim in maria penitencia et feruore spiritus. **A**nnus secutus. **M**.cc.lxxv. eo tempore volebatur quo ipsa agnes a iudeo occisa est et per gloriosam casti matrem et virginem suscitata. **G**ertrudis vero supstes est miro fidei colore succensa. **¶** **N**unc quia de iudeis mentio facta est miraculum celeberrimum refertur quod anno postquam ab incarnatione domini. **M**.cc.lxxi. factus est in villa theutonie forche nomine. **C**ontigit autem ut quidam malignissima vetula iudeis familiaris effecta puellam eis annorum vii. orbatam pareret unde ret occidendam. **H**anc igitur in secreto super plura parua lintheamina obstructo ore eius in omnibus fere iuncturis membrorum incisioibus vulnerauerunt maximo conamine sanguinem exprimentes et in ipsis lintheaminibus diligentissime receptantes. **H**anc autem post tormentum defunctam iudei in aquam fluidam prope opidum proiecerunt et super eam congeriem lapidum posuerunt. **T**ertia autem vel quarta die per manum erectam ad celum a piscatoribus est inuenta et in opidum deportata horrentibus et clamantibus populus ab impijs iudeis tantum flagitium perpetratum. **E**rat autem in

vicino marchio de babe q̄ mox
audito tanto piaculo puenit ad
corpus statimq; erectū rehens
tetendit man⁹ ab p̄cipem q̄h
vindictā sanḡnis v̄l forte mise
ricordiam implorat. Post ho
tam vero dimidiā iterū se depo
suit defuncti more supinā. Abdu
ctis ad hoc spectaculū ip̄is iu
deis statim iterperūt om̄ia vul
nera corporis et in testimoniū
nephande necis copiosū sangui
nem effuderūt. Mox clamor vul
gī ad sydera tollit et in vindictā
zeli totaliter aīatur. Ex q̄bus ī
dicijis capta est vetula et cōiuncta
maxime cū filia ei⁹ paruula om̄
nia prodiderūt quia a puero et
ebrio extorq̄uerat. Iudei q̄
q; capta sūt q̄ in puellam man⁹
nepharias extēderūt. rotatiq;
et suspensi sūt cum vetula. duo ve
ro se mutuo iugulauerunt. Hec
nob̄ ordinis fratres predicator
reyn⁹ et egibi⁹ sicut illi q̄ ī vil
la fuerūt post traditū quo hec
gesta sūt vāciter retulerunt.
¶ Hinc igit̄ vident̄ est cur iu
dei s̄m cōsuetudinē in om̄i p̄uin
tia quā inhabitāt xp̄ianū sang
uinē sūbant. Certissime enī re
peritū ē qd om̄i āno in q̄libz p̄
uincia sortes mittunt que citas
vel opidū xp̄ianū sanḡnē alijs
ciuitatib⁹ tradat. Constat qdē

ex sancto euāgelio qd pylato la
uante man⁹ et dicēte. mund⁹ sū
ego a sanḡne iusti huius. iudei
impijssimi clamauerūt. **¶** Ag
uis ei⁹ sup nos et super filios no
stros. Sup q̄ b̄tissimus aug⁹.
in s̄mone quodam q̄ incipit. in
cruce. inuere videtur. qd ex ma
ledictōne patētū aīrat adhuc ī
filios vna facinoris p̄ maculam
sanḡnis vt per hanc fluidam ī
portune ples impia in expiabi
liter cruciet̄ q̄sq; se reat; sang
uinis xp̄i recognoscat penitens
et sanet. **¶** Preterea audiui quē
dam leātissimū iudeorū n̄is tē
poribz cōuersū ad fidem dixisse
quēdā q̄h p̄phetā eorū in extre
mo vite p̄phetasse iudeis. Cer
tissime nos inq̄t scim⁹ nullo mo
do sanari nos posse ab illo q̄ pu
nimur v̄re cūbissimo cruciatur.
nisi solo sanḡne xp̄iano. Quod
vbū cecī supbi iudei et impij ra
piētes induxerūt in om̄i āno. in
om̄i p̄uitia fūndendum sanguinē
xp̄ianum. vt tali sanḡne cōua
lescat. **¶** Et addidit. male inq̄t ī
tellexerūt v̄rbū sanguinē intel
ligentes castiam cuius libz. sed
proius illū sanguinē qm̄ in sa
lutem peccaminū cotidie sūbiē
ī altari. quē q̄cūq; v̄m ouersus
ad fidē casti sūpsent vt deant
mox sanari ab illa maledictōne

paterna. **M**agistro richardo
noemāno viro p omnia lēato et
pio naritate cognoui. h et i scrip
tis cuiusdā fr̄is ord̄is predicatorū
in beluato legisse me meini.
Quēdāz i noemānie partibz vi
rū flagitiosū valde et ipiū fuisse
suis temporibz rapinis et cedibz
hoīm debachātem. quē inimici
sui i decliuo mōtis cuiusdā dep
hendētes āputato capite peme
rūt. **C**ui⁹ caput absisū trāco cor
poris i loco manēte in vallē sb
iacentem deuolutū est clamans
horribiliter p hec verba. **V**irgo
sancta manaba vñ cōfessionē.
hoc nō paucis horis iēssanter
capite clamāte vn⁹ inimicōz pro
sacōte auareat in villā. **P**enit
ille. h appropinquare nō audēs
nisi relatū caput suo corporei cō
paginare. **Q**d vbi factū ē ad
ueit presbiter. sedit. et loquēte
capite compaginato cōfessionē
illius audiuit. **I**n fine ergo con
fessiois presbiter inq̄rit dicēs.
Miror in miāculo de te fr̄o sup
ōne miāculū qd audiui. **E**t ille.
causa inq̄t miāculi hec ē. **A**udi
ui adhuc iuueis qd q̄nqz quar
ta; feriā ā sabbatū i honore glo
riose v̄ginis marie ieiunaret. ve
ram cōfessionē aūq̄ ab hac vita
discederet matas casti p̄cibz
obteneret. hoc vt audiui i omni

scelestissima vita mea dictū ie
iuniū obseruauī. alterius boni
nichil aliud feci. hoc sac̄des au
dito miratus est et statim bi hoc
dicētem et contentem; absoluit
spiritū d̄iunct⁹ efflauit. **N**ota
ergo lector me nō credere esse re
gulā necessariā sup hoc et in di
ctis feriis ieiuniis efficacem q̄
q̄ gloriola v̄go in isto peccatō
tale voluerit miraculū d̄mōstrā
re vt sedulos dilectores suos iu
uādos a se et honorādos alius
cōprobarz. **S**cio tñ et cert⁹ sum
q̄ in multis dictum ieiuniū effi
caciā habuerit salutarē vt i fine
cōfessionē v̄rā haberent et ar
cius peniterēt. **I**n germanie
partibz circa annū ab incarna
tione d̄m̄i. **M**cc. xxix. glori
ose v̄ginis marie assumptio so
lemnis instabat. **M**issus ergo
frater ord̄is predicatorū religi
osus et feruens valde ad stacio
nem quādam in dictā solēmitate
predicare. v̄it mane ad fluviiū
q̄ melius eāt loco stacōis et loco
frat⁹ et nō inueit aliquē q̄ eū in
naui tñsponeret vt solebat. **I**n
gustiat⁹ ergo non modice pre
dicandi tempore iam instante
nec locus erat transire per pon
tem eo qd finū amnis extende
bat. in castū et matrē eius fido
corde cōsus cū p̄ce supplicia capā

ordinis exposita; super undas
liquidas explicauit signo crucis
edito relesbit desuper et ficcis
omnimode vestib⁹ p'transiuit.
frater vero locus eius t'm mira-
culū amiat⁹ nec se q̄ ausus na-
uem ad t'ra'seūdū diu postmodū
expectauit ⁊ transiuit. **S**imi-
li modo frater eiusdem ordinis
predicatorū vir deuot⁹ et bonus
in anglia transiturus rogauit
in portu dominū nauis vt se et
secū in nauis locū reciperet prop-
ter deū. **S**i ille nec deū timuit
nec fratrem reuerit⁹ est. h̄ subla-
to velo nauigauit a portu. **T**ūc
frater angustiat⁹ gūiter. regēs
enī erat negociū t'ra'seūdi. post
oraciones et lacrimas fiduciam
mente cepit et ad sequendum
fratē locū exhortatus iter vn-
das p'fundi maris tinctis tantū
in sūma extremitate vestigijs
ambulauit. **N**ec moā. vbi nau-
ta retrosperit exhortuit et fra-
tres mor cum velocitate nauis re-
flecta suscepit. veniāq; petens
cū lacrimis indulgēciā impetra-
uit. **V**idi homines fide dignissi-
mū q̄ fratē eūdē ambulātem
in fluctibz vidit ⁊ michi ī mag-
na deuotione obortis lacrimis
enarrauit. **I**n ordie cystercien-
specialiter debito v'gini glorio-
se multa valde facta mirabilia re-

ferunt q̄ nōnulli ex eis p' scrip-
ta digna memorie tradiderūt.
nos tamen vnū qd nostro cōta-
git tpe licet forte cōscriptū sit
referam⁹. **F**onij claustr⁹ iph⁹
est nobilissimū atq; diuissimū.
Contigit aut vt ī obnubilacio-
ne celū tempestatem aens gra-
uissimā minaret. que ⁊ facta ē.
Spatis ergo chorus cōitibus
vnde q̄q; per aera sequūt et ful-
gura. q̄ vt viderūt mōchi certa-
tim ad ecclesiam fugerūt vbi
cōuentu totaliter ī choro agre-
gato vidēt patre ⁊ specialiter
claustro p'culū iminē. inheāt
altissimis v'cibz. **V**alue regina
misericordie. ⁊c. **E**t cū venissent
ad illū locū antiphone. **E**ya er-
go aduocata n'ra illos tuos mise-
ricordes oculos ad nos auerte.
subito vehemētissim⁹ ventus ab
occidēte veniēs cū horribili fra-
gore tonitruī fenestras ecclesie
vitreas cū tanto ipetu totaliter
dissipauit vt ecclesia firmissie
solida corruere videretur. **N**ec
moza. vbi ī tanto discrimine sa-
tis p'terit⁹ quēt⁹ flexit genua
et illa v'ba antiphone cātavit.
Et ihesū benedictū fructū vn-
tas tui nobis post hoc exilium
ostēde. **S**tati ymago crucifixi q̄
media stabat iter chorū mona-
chorū ⁊ quersoz fratru quersa

ad oriētem vsus chorū mōchoꝝ
reflexa est. **E**t vt michi a mona
chis dictū est oīa naturā pictu
re oculos aperuit et mox oīs tē
mox sublata tēpestas cessauit.
Quis ergo ī tāto miraculo non
obstupescat. **Q**uis non videat
et plene collaudet illaz misericor
die patronā et mēm q̄ speciali
pūilegio cūsto potest impare et
filio reconciliare miseros quos
nora pscipserat vt bñdictum
Ihesū fructū ventris sui illi ī sa
lutem oīdat q̄ ventur⁹ est repro
bis incōdenacōnem. huius fru
ct⁹ gratia mirū accidit qđ sub
iūgo. **E**rat frater wolter⁹ no
mine ordinis predicatorū de me
senboꝝch vir nobil⁹ et religiosus
valde q̄ p̄bēda cathedral⁹ ecclē
ī treueri derelicta necnō et alijs
possessiōib⁹ magnis sub ānis
etatis sue. xvi. predicatorū ordi
nē ītrauit et itm sciētia et religi
one p̄fecit vt p̄or in multis domi
bus et lector ī ordine magnifi
cis haberet. hic a quodā p̄ci
pe īperij vocatus multa īstācia
venit vt ei ad salutem cōsuleret
et ei cōfessionē audiret. **P**re
cēdēti aut nocte q̄ p̄ciapē de ma
ne auditurus erat meū ī thala
mo vno ī domo iacebat. **I**n tem
peste aut noctis salēto clama
re valide cepit qm ī somnis bñ

dict⁹ ihesus fructus ventris tui
quo mirati sumus panter et ga
uisi. **M**ane facto conueni secre
us dictum fratrem quid sic cla
mans valide sompniaffet. **Q**ui
respondit. **I**n consuetudine in
quit duxi multis annis vt ī sa
lutacione angelica nomen ihe
sus abbam dicens. **E**t benedi
ctus ihesus fructus ventris tui.
Hinc nocte ista factū est vt ne
quā ille hūani generis inimic⁹
inuidens salutē principis quem
auditurus sum strangulare me
voluit et ego in solitam salutaci
onis vocem pauid⁹ exclamaui
et hec dicēs abcessit. **S**imile
qđ accidit michi aīz illam nobi
lem iuuenulam relictam frēde
rici filij comitis de vienna a seu
lo reuocassem et ad aīsterā. or
dinez adduxissem illaq; p̄mo
grauissimis demonum īsultib⁹
pullaretur vidi qđ dyabolus a
dextris eius stabat et eam ad
se fortiter trahere conabatur.
Ego autem ex aduerso stans et
eam a vniu⁹ retrahere non va
lens clamaui audientibus fra
tribus qui mecum eant. benedi
ctus ihesus fructus vētris tui.
Nec mora iuuenula liberata
est et in ordine p̄stitit. tantūq;
profecit qđ abbatiſſa effecta est
et custos collegij virginalis.

Hic idem frater est qui nobilissimā illam puellā comitis de vienna ut postea dicemus ad statū vite perfectissimū adduxit et in miris et iauditis tribulacionibus lacrimis et precibus et cunctis assiduā conseruauit. **R**etulit quoque michi frater ordinis predicatorum de cuius veritate et sinceritate non dubito miraculū de gloriosa christi matre plane perfissimū. **V**ir quidam longo tempore deuotus deo ordinē alterciens intrauit in quo et si diu sancte vixit tamē tandem dyabolo temptate deuictus in peccatū cecidit et multis per hoc occasione scandalī dedit. **P**ro quo ut in illo ordine consuetū est grauissime tribulatus ad cor tamen cum amarissima penitentia rediit et se ad gloriosam casti matrem in precibus et lacrimis contulit. **I**n magno igitur luctu per tempus non modicū positus tandē die quadam orauit et captus in excessū mentis gloriosam virginē vidit et in brachio eius quasi lactētem puerū paruulū super omnē pulchritudinem speciosū. **C**umque videret per se matrem supplicātem instabat ille se a peccato et tribulacionibus liberari et ad gratiā prioris vite restitui. **S**ed cum puer quasi remittens vultū auerteret et mater contra puerū in al-

tēta brachij parte transferret ut commodius vultū eius vultum sue benignitatis ingereret illeque iterum vultum auerteret et auersū mater frequēter regere tandem post mirā et piā supplicationē euicit mater in filio et vultum eius ad placulū serenaui ut peccatū hominis ad indulgēciam et statū prioris vite ad gratiam condonaret. **Q**uid miri. **M**arie enim speciali privilegio concessū ē ut secundum prophetā vtrūque arguere posset et manum ponere in ambobus. **Q**uod in libro de naturā rerum apte valde signatū est ubi dicitur quod in deserto ubi unicornus illud ferocissimū animal in mortem hominū grassatur atque feratū puella virgo relinquatur qui adueniens omni ferocitate deposita casti corporis pudicitiam in virginē venerat quod reclinas caput in sinu virginis soporat. **C**uius cornu ut vidimus in brugenſi ecclesia flābue .vii. pedū in longitudine virgo manibus apprehēso flexibilē reddit et animo moderatū ita quod quasi caput et occidit vel ad spectaculum exhibetur. **Q**uid in unicornu ferocissimo animali nisi castū signatū accipimus quod vniūce potestatis ē quā non est potestas que appareat ei et potestas eterna quā non auferet.

q̄ ante incarnationē puniendi in
celo i angelos ppter supbiā in
terra i hoīes ppter iobediētā.
i sodoitas ppter luxuriā i filios
israhel ppter murmur siue cra
pulam seuebat. Huic nullo au
dētē tradidere seuiēti clamās
cōquerat ysayas. Nō est inqt q̄
surgat et teneat te. Et vide q̄
vere et q̄ recte cōq̄at. Neq; enī
hoc āgelus in celo nec sanctus
in terra presumpfit. sed illa pul
cherima mulierū maria virgo
stirpis dauitice i deserto mūdi
a filio dei mediāte angelo para
nīpho inuēta ē. cuius pulchritu
dinem v̄tutem et sapientiā et pu
bicitā casti corporis venerat⁹ ele
ct⁹ et in sinu v̄ginali v̄tera caput
alassime diuinitatis sue humi
liter inclinauit. in q̄ nouem mē
sibus sopoātus i tātū a sua fero
citate deflexus est et aīm⁹ mode
ratus vt se capi permitteret et oc
cidi maīb⁹ iudeoz. indeq; resur
gēs et ascēdens i celū ante cōspe
ctum paterni vultus et ciuitū sup
nozū in gloriā solēnis victo
rie qua cōtra demones tāūpha
uit ab ammiābile voluit specta
culum exhiberi. Et inde est q̄ nō
modo seuit vnicozn⁹ noster ihe
sus. sicut ātāq̄tus seuebat. q̄q̄
et peccatores maiores nūc sūt
q̄ tunc fuisse pbanē. eo q̄ salu

tas uitas magis innotuit et fo
mes peccati p mortem eius mi
norat⁹ sit i peccātē. **S**i virgo
materq; ppter nos materno iu
re et fiducia patronali cornu illd
vnite potestatis obseruat vt ip
sos q̄sq; lōganimitate sua paci
enter expectet et nō vt olim mor
i scelere feriat deliquētes. Sed
q̄d conor florentissima v̄go pia
mē et dñā q̄d conor p̄leq̄ virtu
tes tuas. **S**i aucta mei corporis
mēbra et oēs gutte vitalis sang
uinis mei uerterentur in liguas
pocius tamen michi laudis tue
v̄ba deficerent q̄ exempla. **H**ic
de clāssima in personis virgi
nitatis dignitate fm̄ textus cō
sequentiam aliquā videmus.

Item in eodem capitulo.

Integritas est auctis api
b⁹ corporis v̄ginali. **D**icā
ergo illud et si a multis obioh⁹
audiatur. Multoz hactenus fu
it opinio vt si in mulieribus pu
doris sigillum integrum perseue
ret. habita contricōne et penitē
tia iam pacta. dicā tamē dēbet
et credi incorrupte etiam si ali
as corrupte sint et virginittas
aureolā promereri. **Q**uod ille in cō
parabil scientie magister alber
t⁹ frater orbis predicator et dix
it et scripsit. nullo mō debere vir
ginē reputari quā sopita sensuū

macōe in carnali delectacōe fluxus concupiscēcie polluisset etiā si sigillū pudoris intactū incorruptum et integrū cōseruet. **A**licui in seru virili q̄ illo sigillo caret neq̄q̄ v̄ginitatis dignitas habere. qd̄ utiq; dicere impium et absurdū. cū beatissim⁹ apostolus **J**ohānes euāgelista virgo sit elect⁹ a domino et pro eo inter ceteros magis dilectus. **T**eneamus ergo q̄a et in mulieribz et i viris dignitas v̄ginalis est et in vtroq; seru sancti aureolam merebū. **I**n mulieribz vero et si verecūdi⁹ p fluxū concupiscēcie carnalis aliq̄ in mēte corrupte sūt dū tamē sigillū pudoris a coitu viri itegrū p̄seueret habita otione et penitētia de peccatis cōsecrat et velati ab ep̄is q̄si v̄gines iure possūt. et hoc qd̄ fit ad idulgēciā pietatis ecclesie q̄ in casu verecūdie humane cōsulit et pudori. **H**inc p̄terea v̄ginitatis exempla q̄ nostris temporibz euenerūt ad exhortacionē v̄ginū disseām⁹. **D**e v̄ginitate aut loq̄tur beatus augustin⁹ dicens. **M**ulte q̄dem otarios conatus patrum suorum ignite ardore supni amoris supauerūt. **I**ustus est pater plorauit mater nō cōtrauit illa cui ante oculos v̄sabat speciosus for-

ma pre filiis hominū. **H**ui⁹ rei exempla q̄ plurima q̄tū vnum sub nostro tpe qd̄ a nobili de go melin p̄p̄e cameāum accepi et pote q̄ p̄sonā nouit et vidit gloriosissimū refecim⁹. **I**n rema q̄dam sanctissima virgo fuit nomine iakelina. **H**ec soror nobilissimī et ditissimī comitis apulie sapiētia ac decore p̄stātissima fuit. que cū a fratre comite tradi nupcijs conaret assūpto virili habitu clā aufugit dirās ergo nūcijs per oēs vias frater comes eam īseq̄tur via q̄ fugiebat. **P**ullū aut effugiū soror videns ad obuū mare se cōtulit et crucis signo se signās i mari se ex alta rupe p̄ieat. **Q**uābi frater vidit eiulatu magno sorori de rupe clamauit. **S**uper omnia michi soror karissima cōtatis ad me cōstruā tibi mōsteriū ditatū copijs i quo libere seruias soli deo. **C**uis clamores v̄go sancta quasi surda aure p̄tāhens per āpla maris spacia procedebat. **E**t vide q̄nta v̄tus diuini miāculi. **R**imirū natābi artis ignata ocul ac manibus in alū extensis quasi per arduū alula ret maris p̄hida tñibat. **Q**uo tñsito in desertissimis grece siluis tab⁹ āmis sub virili habitu sanctissio auidā seni h̄emite

seruiuit vt sibi spiritualem viuē
di modū plenius iformaret. In
de verens astutias inimici et ne
quicias ne se proderet feminam
q̄a heremita; erga se affici soli
to āplius aduertebat. fugit a
tra mare ī propinquis sicilie de
sertis et ibi super artozem ad
iutorio cuiusdam fidelis vici ar
to valde constructo tugurio per
nouenmū latitauit. eodem sibi
vico ita elemosinam ministrāte
vt numq̄ propter victum descē
dere cogeretur. **D**ec postea ī ro
mam spiritu cogente perueit et
īnocentium papā tercium cui oī
clero et populo ciuitatis seuerā
et audaci redarguōne pmouit.
Hic vict⁹ ei⁹ longissimo tpe fu
it. ter in ebdomada nullo adie
cto panem cui⁹ aq̄ comedit et su
per nudam penit⁹ terram eq̄ta
ceruice pedib⁹ req̄euit. Talia
et hys similia de v̄gimib⁹ facta
et gesta meo tpe si referre po
tuis me tps deseret; q̄ exēpla.
Vidim⁹ enī plures filias comi
tum et baronū q̄ spretis nupcijs
in mōsterio vel congregacōnib⁹
virginum vitā; celibē elegerūt.
quaz inter ceteras vnā filiā vi
ensis comitis vidi que ad prædi
cationē cuiusdam fr̄is ordinis
predicatorū walteri nomine cui
ius supra fecimus mentionem ī

audita cōstancia parētes euitit
vt spōso suo casto ihesu cū sor
oribus ordinis predicatorū ī val
le beate marie in dyocesi treue
rensi libere et seruiret. **D**ec enī
romanozū moderatoris neptis
et impatoris grecie consobrina
et achaie principis soror a pa
rentib⁹ et amicis p̄parabat nobi
lissimis nupcijs copulari p̄ quā
posset eatū posteritas sublima
ri. **I**lla aut̄ alias intendens sol
licitauit aīo matrem dicti loci
sorores iūfere. **Q**uorū vīit ali
as cum militib⁹ et familia mēe
intenta filiā vt prius ordina
uent vocatis in capitulum sor
oribus votum religionis fecit ha
bitum induit et impositum res
ponsorium. regnum mundi ip̄a
met inchoauit. qd̄ conuētū leti
simis vob⁹; p̄sequētē audit ma
ter mirat̄ concētum repētine le
ticie. **M**ittit vnū ex suis videre
qd̄ esset. renunciat ille beatissi
mā voleydā; habitu sacra ordi
nis insignitā. **Q**uo audito mē
attonita; accurret tūpe filiā fur
būda. **D**ec cūctata emunitatem
loci violēte ifrīgē aptā sc̄ā ad
duxit et ī palatio viēnēsi artissi
me custodie mācpauit. **E**t vide
quali cōstancia viciat. **C**ibis
tantum regularib⁹ sc̄m ordinē
contenta alios comedere nulla

cogi violēcia poteāt. alia q̄ sta-
tuta ordinis a q̄bus corpus vel
animus arceri non poteāt vigi-
lantius obseruabat. Detracto
tamē illi habitu ordinis violen-
ter coloratis eam vestibus in-
duebant. Nuditatem enī pati
v̄ginalē pudiciā nō decebat.
Quid moror verbis. Per ep̄os
abbates et prelatos et per alteri-
us p̄fessionis moniales et reli-
giosos diuersi generis tempta-
bat nec tamen infra tēniū vel
ad reditum seculi vel saltem ad
lariceis vite ordinē. animū ei⁹
conuertere potuerūt. Dicebat
enim verbis inuens apostolis.
In ea vocacione qua vocata sum
immobilis p̄manebo. Patres
igī et amici a reuocacōe illius
finaliter desperati eā redire ad
dictū locum et ordinē p̄miserūt.
Vbi tantis exemplis vite fulgē
vt nulla in ea deesset virtus dig-
nitas videat. **¶** Vidimus et illā
quā minus iuste extremā poni-
mus filiā ludowici regis f̄ncorū
sororē scilicet deuotissimī regis
ludowici qui felicissime regnat
ad p̄sens. hec desp̄sata filio
frederici cōrado romanorū ipeā
toris in v̄ginitate p̄manere in
nuba p̄relegit q̄ soli deo vacās
adeo cōtēplacōi data et v̄tuti vt
nulla ei cura in vllis t̄āhitorijs

videat. **¶** Et et ip̄ius frater quē
dixim⁹ rex deuotissimus ludowi-
cus it̄m āplectit̄ v̄rginee dig-
nitatis pudiciā affectantes vt
parcius collegent maximā m̄l-
titudinē beginaz vt se i hūilita-
tis obsequijs exerceat et salute.

De fuga peccati contra naturā.
Capitulum. xxix.

Ades inter se nullo con-
bitu miscetur. nec i libi-
dinem resoluūt. Sapiē-
ter et bene v̄ba distingit. Coi-
tus et si est naturalis maris et fe-
mine tamē ad fornicacōis vel
adulterij p̄tinet malū. Resolu-
cio vero in libidinem inaturalē
vicij t̄agit camē. Et hoc fit du-
pliciter vel per se vel per aliū
q̄d fel dici potest omniū pecca-
torū. Et q̄dem de demonijs mai-
bis in diuersis libris expositorū
legit i libris augustini sup ge-
nesim cōtra manicheos et alijs
multis locis. De demonibz vero
sucas me nūq̄ legisse reperi.
Et in hoc notat q̄ viciū contra
naturam demonibz est etiā vere
cūdum. Q̄d glosa velle videt̄
super illū locum ezechiel. xix.
vbi dicitur. dabo te i manibus
palestinorū idest demonū qui
etiā erubescāt de via tua sceleā-
ta. viciū contra naturā itelligēs.

Nichi per plures annos in episcopatu cameracensi vices gerenti episcopi in confessionibus audiendis quedam mulier cum maximo merore et pudore se confessa se assuefactam hoc scelere in loco laquei cuiusdam demonis inter se et parietem cum cachino clamantem audisse. h. h. h. interiectioes signis indignatis. Quam voce confusa mulier eadem hora currit ad me et benedictio absoluciois accepto. penitenciam etiam ultra quam statui amarissimam egit. Sed et aliam per idem tempus audiui vocem quam cum multis lacrimis in confessa fere se in communi vitio polluetem audisse vocem demonis et dixisse. Age misera age quod agis bene tibi solue in proprio quod nunc facis. Nec multo post ubi mulier confessa est et a peccato reliquit ex furore maximo mortem iuravit. et quod hoc per penitentiam non explevit in purgatorio dicitur penitus exsoluit. Richarda quidam huiusmodi nephandissima vetula fuit quam multis annis in monasterio degens nichil tamen religionis in eo commisit se autem aversa. immo tanto erat deterior quanto magis professam fuerat sanctitatem. Mortua ergo in clauetro sepulta est. Nec mox sequenti nocte scropham nigram cum porcellis. vij. coloris eiusdem visa est manifeste intrare claustrum vetu-

lamque sepulcrum effodere et membrati corpus miserabile laniare et viscera eius longo tractatu per claustra abitum dissipare. Cuius facti cum porcellis scropham disparuit et post se feda vestigia dereliquit. Et non tamen valde ac mirandum est quod non nulle ex mortalibus claustra scropham cum porcellis videre non poterant. sed grunium eorum clarius audierunt. Certum quidem est quendam oculos esse minus habiles demonum fantasmata cernere. aliquando vero natura plucidos ut eos possint demones assumptis corporibus non latere. Venerabilis bonifacius quondam lausanensis episcopus nunc rector in theologia parisiensis tunc et multis alijs retulit quendam clericum se in confessione audisse qui malo assuefactis visu se contrectationibus illicitis ad libidinem provocabat. Pro nephas auditu et vide quod sequitur. Ubi hoc semel ut erat solitus attente taret manu inter curia loco virilis membra colubrum apprehendit. quo in facto horrore percussus ab confessionem mox peruenit et in multis lacrimis penitentiam agit. Aristoteles in libro de animalibus auctor est quod dicit quod nullum animal eiat extra semet nisi homo et in hoc ordinacioni nature contrarius plures quam peccat. Hoc tamen

malū iheronim⁹ esse dixit vt p
eo filius dei multo tēpore distu
lerit incarnari. Hoc etiā tm ē
vt augustin⁹ dicat. deo nature ī
carne veniēte omnes hostes na
ture. sōdōmitas itelligē. morte re
proba et subita perisse. **A**d
lescēs adhuc sobalē habebā in
scōl paraliū studiōrū carū valde
pudiū et bonū h̄ heu postmodū
a magistro quodā suo per hui⁹
crimen vich̄ deprauatū. **A**dmo
nitus aut per me et alios amī
cos et familiāres suos cur ipse tā
te nobilitatis vir talis turpitu
dinis infamiam pateret. **C**essa
uit ille plures h̄ semper itez in
p̄stima labebat. **A**d hūc euentū
damnabilē res miranda pueit.
Venerūt ad eū in ciuitatem in
qua eāt canonicus viri nobiles
osanguinei ei⁹ et apud eum hos
pitati sūt cū multo seruiētū co
mitatu. facta aut cena cū se loca
tis hospitibz iuuenis sopori de
disset clamare cepit et auxiliū
fortiter inuocare. **A**d domini er
go sui clamorem clientes turba
ti surgūt et racionē nullā in ei⁹
clamoribz iueniūt. **A**dūtes
tū canonici decanū accerhunt.
Conat⁹ ille veniē ad lāilū resi
det clamitātis. cōfiteri peccata
iuuenē adhortat et diuinū non
hūanū cōsiliū inuocare. **D**ec cū

de cam⁹ ei magnis vocibz iclama
ret. tandē post biutnam de cam
clamat⁹ vocē eū terribilibus
ocul⁹ isperit dicēns. **V**e illi q̄ se
duxit me. **A**d qd super me diu
nū auxiliū inuocabo. **E**cce iā vi
deo patulū infernū. p̄ntes demo
nes et ad rapiendū me terribi
liter ihiantes. **C**ū qz ōnes. se vt
poti⁹ signaret cū lacrimis icla
marēt ille quasi nichil adūtes
claus ocul⁹ auertit faciē et cū di
uis clamoribz animā exalauit.
Simil in vicio qdā de ep̄atu
cameacēn. cum sacerdotē suo ac
cedens ad me rogabat vt cum
absoluerē. quē reciduiantem p
annos plurimos al solueā et pe
nitenciā ei iunxeram salutarē.
Quem cum ad dyocē sanū eī m
mittere vellē quasi grauius affli
gendū a sacerdotē rogat⁹ sum
vt tali cōdicionē absoluerē peni
tentem. vt flexis genibz coram
nob rogaret dominū vt si post
modū reciduiaret ī scelere eum
mor diuina vindicta puniret.
Consensi ergo condicōni et heu
michi misero qz cōsenh. mor il
le flexit genua et vindictā in se
reciduiatē precatus est. **A**bsol
ui eum. recessit gaudēs. **S**z fe
ria tertia ā quarta post pascha
istigante diabolo passus est re
ciduiū. morqz horafice clamās

vidicta dei sup me vt in postea
sacdos retulit amarissima mor
te multat⁹ est. **V**idi ⁊ quēdā
huius vicij nephādum virū de
q̄ michi vir boni testionij pres
biter referebat q̄a cum ille per
viciū pratum ante ⁊ presbiter
seque⁹ inueitestigia preeūtis
in gramine q̄si igne cōtacta ma
nifestissime palluisse quē ⁊ nos
postea pcepim⁹ p̄vita scelerat
sima morte turpissima perhisse.
Nullū enī peccatū tā sepe dñs
reproba morte cōdenat. **D**icit
nōnulli ⁊ vere credo q̄ nullus ta
lis vicij postq̄ t̄ps vite mōrl
casti qd̄ ad annos fere trigita
tres extendit i scelere pseueris
excessat. n̄ speciali miāculo re
demptoris poterit librāa. quod
frequēter in eo pbauim⁹ q̄ in
octogenarios ⁊ cētenarios isto
crimine p̄fessionē iueim⁹ irre
titos. **Q**uid mirū. **O**mne tēp⁹
quod cristus vixit mox discipli
na fuit. **Q**ui ergo sp̄reto tēpo
re qd̄ ad penitēciā abilissimū i
dicat aīc⁹ nature q̄ crist⁹ est ab
hostilitate nature cōita neglex
eat. vix vniq̄ postea sine diffi
cultate p̄maria ab hoc scelere cō
tinebit. **E**tē mēorie magister
petrus quōdā cantor parisiē.
quidā in noto narrauit se vidisse
locū i gmine vbi de vespere qd̄a

clerici hoc vicio ifecti cōfidearūt
de mane oībus circa locis abun
tissime rore ifusis. sine vlloro
q̄si sceleris cōsū sic assimū in
ueisse. **I**n i libro sapiēcie ap̄ te
satis de sōdōma dicit. **I**n t̄stio
mū inq̄t neq̄ae fumigatunda
constat deserta terra. et hoc iu
ste i gente que ita exarsit. i sic
citate etiam illa loci illius q̄ ex
pers mansit a rore sterilitas de
signatur. que fit in tali vicio gē
tis ipie. **U**nde psalmista. **E**rra
uerunt ab vtrō locuti sunt fal
sa. quia vix perfecte et integre
tales cōtinent. **I**n ille vir fortis
simus iudas q̄ tot victorijs fue
rat insignit⁹ deuictis ad dexte
ram hostibz. sinistro cornu cui
bachides preerat cōtat⁹ ⁊ occi
sus. **S**ic multi confiteri volen
tes de peccatis cōibus et assue
tis audacter se expediūt cōtēn
do. **E**t cū ad iusitata peccata si
cut sūt inaturalia veniūt pūdo
re erubescētie p̄uio segmiter
obruūt. **U**nde bñ sōdōma it̄p̄
tatur muta. q̄dū tales sūt mu
ti spūs s̄cis ad eos it̄rare non
potest. **Q**ua ap̄ter **J**ob dicit.
Nō parā oī meo s̄ loqr̄ i tri
bulacōe spūs mei ⁊ cōfabulator i
amantudīe aīe mee. **Q**uid aut
⁊ p̄hs de cōfessioe p̄cōz videat
dicere in mebiū proferam⁹.

Proximū ad innocentiam tenz
locum. verūda peccati confessio
Bonū narrare. vigilāis ibi
tum est. et vitia sua confiteri. sani
tatis indicium est. Non pdest la
tere peccata b. q̄a si latendi fa
cultatem hnt fiduciam nō hnt.
tuta esse sceleā non pnt. **M**axi
ma enim pena peitentiū ē pec
casse. **N**ec ullū scel⁹ licet illud
fortuna excoenet. suis muneribz
impunitum ē. q̄mian scelus ī sce
lere supplitiū est. **A**liquē ergo
habeat oīs homo secretū quem
vreat. q̄ scius sui secreti sit. cu
ius auctoritate secretū corrigat
si errauit. **T**ales solat et aiat
ad audaciā vir ille aualissim⁹
et hūanissim⁹ **A**ug⁹. **Q**uid inq̄t
erulesas o homo confiteri pecca
tor. sicut et tu ego sum. **C**onfiteri
ergo homo hōi. peccōr homo ho
mini peccōri. **Q**uid times confite
ri. homo sū. hūanū a me nichil
alienū puto. **Q**uid times confite
ri. **I**d qd per confessionē scio mi
nus scio qd nescio. **C**onfiteri
times q̄ nō confitendo potes esse
ocult⁹. **E**lige qd vis si nō confes
sus lates. inconfessus dānaberis
Ad hoc enī de⁹ exigit confessionē
vt liberz huilem. **A**d hoc dānat
nō confitentem vt puniat supbū
Ergo tristis esto aūq̄ confitea
ris. confessus exulta q̄a iam sana

ris. **I**pse est iudex tuus p̄tector
tuus. **P**rouidet enī et puenit fa
ciem ei⁹ in confessione ppter quē
et per quem confessus est agz cau
sam ei⁹ et defensor est peitentis
et impetrator venie cōfidentis.
confessus ābula securus et exulta
iam ī via. **N**oli tēre iudicē. ad
iutor tuus iudex tuus. **A**nq̄ el
ses confessus iuenisti saluato rē.
Impū te q̄fuit vt redimeret. re
demptū deseret vt pbat. **A**per
as in confessione peccōr os tuū ne
claudat sup te puteus os suum
Et nō q̄ puteū dicit infernū
hic. **Q**uid hinc nēis t̄pibz acci
derit audiam⁹. **E**rat in villa
brucellēsi brabātie sacerdos q̄
dāvita et moribz plurimū inho
nestus. **H**ic gule et luxurie dedi
t⁹ nichil fere videbat aliud me
ditari. **P**ost finē ānoꝝ paucorū
postq̄ p̄s biter fuerat ordiat⁹
iusto dei iudicō impremeditate
defic⁹ est. **N**ec multo post qdā
p̄s biter cōmēsalis eius et soc⁹
cum crepusculo noctis viā agerz
extravillam audiuit miserabili
lem vocē q̄si de sub terra clamā
tis et plangentis. **C**ōsternat⁹ au
tē p̄s biter q̄snam esset cuius
vocē audiret cruce se designans
inq̄t **Q**uis es tu. **E**t r̄p. ego
inq̄t sum ifelix ille socius tuus.
Et rursus p̄s biter **Q**uo inq̄t

tibi ē. q̄re de hūmo eloq̄u tuū.
Cui ille dato rugitu magno ym-
 mo maxio. **D**e inq̄t michi v̄ v̄
 q̄mā clausit sup me puteus os
 suum. **E**t cū q̄h p̄migerō volatu
 v̄x plangentis d̄ferret in lon-
 gū audita est. **M**irabilis tñ in-
 telligas ipsū q̄ hoc audiuit p̄s-
 biterū in nullo p̄orsus vitā mi-
 seā correxisse sed obijisse morte
 turpissimā. q̄ feda neq̄ssime cō-
 uersacōis vestigia postea reli-
 quisse. **V**idim⁹ quēdam tamē
 multaz beliciaz et possessionū
 p̄s biterū q̄ p̄oris audita dāna
 cōne p̄s biteri oīa pemit⁹ radu-
 ca dimisit et religionē cisterci-
 intās b̄n̄vixit et obijt. **N**ō et
 go q̄a illi ad cumulū dānacōis.
 et isti ad vitā correctōis res ista
 cessit. **V**ideāt itaq; fidelīū et po-
 tissime claustralīū apes ne iter
 se coitu misceant. **I**nductū enī
 gñale diluuiū tpe noe legīt su-
 per terrā eo q̄ filij dei filiabus
 hoīm miscebātur. **E**t ecce plus
 modo sit vbi nō solū filij dei fili-
 ab; hoīm s; etiā filiab⁹ dei q̄d
 gñius ē. sic religiosi sc̄is religi-
 os miscent. **D**eu vidim⁹ et hoc
 frequēt q̄ q̄daz s̄m̄v̄bū aposto-
 li ceperūt spū et carne cōsummati
 sūt. **V**oluerūt q̄dem et v̄tinā bo-
 no modo filias facere spūales et
 eas fecerūt postea cōubinas.

Ecōuerso nōnulle femine ex vi-
 ris spūitales filios facere volu-
 erūt. que postea carnales ma-
 tres effecte ex filiis s; ūalibus
 carnales filios peperūt. **D**e
 cōubitu ergo talīū michi narā-
 te sanctissima abbātissa ordi-
 asterici. q̄d moderno tempore
 in burgūdia accidit v̄ldeam⁹.
Presbiter q̄dam noīe tñ san-
 ctus et cast⁹ moīalē quādā alci-
 oris ordi sub religio-
 nis specie p̄curabat. **R**acta er-
 go occasione cū socia seniore iu-
 uēcula moīal p̄s biteri visita-
 uit. **P**ost lautos aut cibos et
 potū imodeatū momiales i loco
 vno et p̄s biter i alio q̄ue-
 rūt. **M**ane facto vetula moīal
 socia iuuenulā ad matutinorū
 executionem officij misa est ex-
 citare quā cū strepitu primo q̄a
 silēciū tenebat deinde pulsacio-
 nibus vt attemptasset nec p̄se-
 cisset. surgēs q̄sui socia nec i-
 uenit. **T**urbata ergo cū tota fa-
 milia moīal. cū factum p̄e con-
 fusione celare vellēt nec possēt.
 cū horreze et sc̄dalo multoz. si-
 cut iuenta fuerāt aboz s̄p cada-
 uea sūt sepulta. **S** et hic potest
 q̄a si miāculose a naturaliter fa-
 ctū sit q̄d narrauit. **E**t cū deo.
 et miāculose et naturalit. **M**iracu-
 lose ad exēpla fā detestabil vt

vitae ē. **N**aturaliter q̄a p̄e mi
nimo ardore libidinis ī ipso lūpū
et delectacōne coitus. nimie ex
hauriūt spiritus animales. et cor
nimie dilatatum. reclusionē nō
recipit subitis motibz intercep
tum. **Q**uid autē de luxuria et tur
pi amore et ipudicia phi senti
ant audiamus. **L**uxurie hoīnes
debita voluptatibz se imergūt.
q̄bus in consuetudinem adductis
carere non possūt. et ob hoc mi
seramī sūt q̄ eo pueniūt. **V**e
ill' que supuaria fuerant facta
sūt necessaria. seruiūt volupta
tibz non inuita. et mala sua qd
maloz vltimū est diligūt. **T**ūc
autē cōsumata est infelicitas. vbi
turpia non solū delectāt s̄ etiā
placent. et definit esse remedio
locus vbi q̄ fuerant vicia mores
ferunt et non sūt. **R**ecessit est
enī vt in immensū exeat cupidi
tas. que naturalē modū tñsilit.
Nlla enī habet finem suū. iam
autē et ex libidine cetera sine ter
mino sunt. **C**onsiliata nisi turpi
tatione turpis amor nō potest.
Et si sedum. delectacōis tamen
cōmodū luxuriātem sequit. cōsi
liatē vero turpia nullū. et hoc
turpissimū iudico. **Q**ūto enī in
honestior luxurie turpitudine pre
dicatur. tanto honorificior pu
diciae castioria cōprobat. **E**st

aut pudicia virorū ac mulierū
p̄cipuū firmamētū. cuius no
minis respectus. sincerus iuue
tutis flos per manēs. qua a sto
de matamoialis scola cōsētur.
Due voluptates sunt gustus et
tactus hoībus cōmunes et bestijs.
et ideo ī pecorū numero habēn
di sūt q̄ hīs femininis volupta
tibz deseruiūt. **P**ū qdā stolidus
audiēte pictagora dicere. malle
se cū mulieribz q̄ cū p̄ his cōsila
ri. **E**t si iqt ī cōno q̄ in flora
bz volutari malūt. **E**t qm̄ ab oēz
terminū semp via dirigis. de
vīs per q̄s ad fornicacōis lap
sum ipso puenitur. laus dis
seamus. **E**t hec via p̄ima ad
fornicacōnez cogitacōnes ma
las et turpes. cōsensū aut malā
volūtatem p̄cedere certū est.
Has maxime polluētes vel pol
lucōnes. orationis nostre sacra
ficiū. virga crucis qua deus pa
ter filiū liberauit vel verbeāuit
cum abraham abiga. **U**nde ysa
yas. **A**uferte malū cogitacōnū
restruū ab ocul' meis. **P**erūse
enim cogitacōnes separent nos
a deo. p̄bata aut virtus subaudi
crucis. corripit īspiciēs. demo
nes vtiqz. qui verant nos in co
gitacōne maligna. **Q**uod in
libro de natūa rex aptissime de
signatur. **A**it enim perditionē

Arbor est i pñde et itēpretat
 et in dextera. In hac colūbe que
 fugiūt serpentes volatiles. tum
 ppter tutelā. tū ppter fructum
 eius q̄ mīstīce delectant. liben
 cius rēq̄sūt. Nec mīstū. nō so
 lum enī odor ei⁹ h̄ et ymbra ser
 pentes xpat. ita vt eam vident
 attingi. Quid i ista arbore nisi
 crux casti. quid i dextera n̄ ma
 ter eius q̄ iuxta crucem stetit.
 et qd̄ in serpentibz n̄ demones
 q̄ columbas idest sanctas aias
 valide psequūt. Hui⁹ non solū
 odorē v̄tutis quā i fructu casti⁹ cō
 trahit v̄tutē et ymbra hoc ē
 crucis signū fugiūt et abhorrēt.
 q̄a teste augustio. Vbiq̄q; cru
 cis xpi signū cū fide precesserit.
 nichil ibi nocere poterit iūmic⁹.
 De hac arbore scā ecclā letabū
 da cantat i ymno. Crux fidel̄ in
 ter oēs. etc. Huius fructū i can
 tias sponsa dicit dulcē gucturi
 suo. Qz aut arcend⁹ ē aīmus a
 cogitacōe oñdit phs dicēs. Nō
 cito ruīnā patē n̄ q̄ ruīnam ti
 met. Null⁹ maior est cōst⁹ q̄ q̄
 coherceas aīm. anteq̄ capiat.
 Penes enī aīm effugere potes
 siue capi. et hoc plane pbat
 sic. Omē peccatū actio. oīs aut
 actio volūtatis. ergo omē pecca
 tum volūtariū. Mitte igīf ex
 causacōez q̄a nemo peccat iuit⁹.

Sūt qz corp⁹ inoriū ē et i mil
 le facinor⁹ fines mēs viciosa dis
 cretat. Nichil peccāt oculi si nō
 ocul⁹ mēs ipe⁹. Qñtū aut ma
 lū sit cogitacōes pūsas fouere et
 p eas allici ad cōsensū s̄b exēplo
 ponim⁹ euide⁹. Vidi vix i bra
 bācie p̄tibz dēcore v̄tutis et for
 ma aspiciū quē iuuenē puella
 lasciuēs ipetebat. Rephas au
 tē ducēs iuueis v̄ginē deflorare
 stuprū tēnuit. et aufugit et i con
 spectu failie dom⁹ tut⁹ a puella
 recedit. Quē illa iuerecūdius i
 secuta sup ei⁹ genua se locauit.
 et dato graui suspicio aīmā mī
 seram euerf lumīmbz exalauit.
 Cui vitium grauitē contrasta
 tum quasi reum mortis subite i
 puella prout potul cōfortauit. et
 eius constanciam ac rectum dēi
 iudiciū i defuncta sicut debui
 collaudauit. Secunda via ab
 fornicacōez est luxus oculor⁹ in
 visu. Quod iob euidenter conq̄
 ritur dicēs. Animā meā de p̄da
 tus ē oculus me⁹. Ad vtiq; pa
 tuit i dauid q̄ incaute visa beth
 sabee capt⁹ ē oculis et cū adulte
 rio crimē p̄dicōis et homicidii
 ppetruit. Et ppter hoc solli
 citus orauit in psalmo. Aūte oū
 los meos ne videant vāitatem.
 In p̄tibz siue uie q̄s alemānia
 atq; sicut a frēwalcō quē sup

posui nup̄ audiui. **M**ulier que
dam deuotissima eāt et nobis
pulcherama etiā scdm carnē
inter oēs patrie feminas repu
tata. **A**d hāc vidēdā cū mlti no
biles et potētes sepi⁹ cōuenirēt
et illa pro visitatione huiusmo
di grauius sepi⁹ turbaret ne scī
licet auarosa vidētibz occasio scā
dali preberetur. q̄a scdm phm
magno vel malo periculo custo
ditur qd multas placet. **O**rato
rum sola suum semel itans fi
lis ad deum lacrimis dixit. **V**i
deo michi caste ihesu ex carne
qua iduisti me pialū iminece
licz enī aīm meū foratēre fire
as vt nulla p̄sus vanitate con
mouear. tñ non modicā p̄timē
co dare me posse cām debilib⁹
vt tēptacōnū cupidie aliq̄ten⁹
agitantē. **R**ogo ergo te misericor
dissime pater ⁊ domine vt spe
cie meā in tanta feditate cōmu
tes vt carnis misere ēpitudo ī
horrore poa⁹ sit q̄ pulchritudo
fuerit in honore. **H**oc dicto sta
tim fedissima lepra stabuit vul
tus eius. eruperūt pustule. oau
li tumuerūt. os lacez iepte pa
tuit. nasusqz gibbosa deformita
te otortus alienā penit⁹ faciem
demonstrauit. **R**ec mora **E**gre di
ente illa occurat marit⁹. virqz
eam tñ per habitū cognoscēs

querit que ipsa sit. et ea dicen
te ego sum. **M**orqz ille tot⁹ in
horruit et vt vidit familia om
nes simul exclamāt in planctū
mirantes p̄cipue qd tā subito
domine sue contigisset. **T**urba
tis parētib⁹ illius notisqz omi
bus ⁊ amicis consuliē phisicus.
respōdet iauābilem lepā. nich
il aliud esse cōfili nisi qd extra
habitationē hominū colloce⁹.
Qd vt factū est et audiuit fra
ter ordinis p̄dicatoz q̄ eius cō
fessionem audire solebat. venit
ad illam ⁊ mire gaudētem inue
niens querit causam iopinātā ⁊
subiti morbi. quā vt illa p̄ ordi
nem enarrauit. frater ipse tur
batus ⁊ miātus non modice in
crepauit eaz dicens. **M**iserā
ma et stultissima mulierū que
in otumeliā ⁊ in pialū vici tui
opus dēi in te p̄cāi īstancia de
struxisti. ⁊ parētes ⁊ amicos tu
os q̄ dēi laudauerūt ⁊ v̄nēti
sūt in te ad blasphemādū nūc
p̄ tale īfortuniū cōegisti. **A**ge
nūc karissima inhiste p̄cibz et
ad cōtritiū tēi geste diuinā mi
sericordiā interpelles. **H**oc di
cto recessit frater. **I**lla autē tota
liter ī lacrimis resoluta orauit
ad dominū dicens. **D**omine pa
ter et dominator vite mee vt li
beriori mente et puriori spiritu

seuirem tibi hoc i me flagellu
lepre a tua boitate expetui. **S**i
quia audio a patre meo spirtua
li cui tota deuotione comisi me
contra salutem meam a te oim
domino petuisse. rogo te p tu
am benignissimā caritatem vt i
me tuū plasma restituas fm q
tue placuerit optime voluntati.
Mita res. **V**ix verba compleuit
et in tanta claritate cutis et ele
gantia forme subito fit facies
restituta. vt nec in ea vnus ru
ge vestigium vel saltem tenuissi
ma macula remaneret. **Q**uo vi
so gaudet miles et vxorem repu
tat sibi quasi redditā rediuiuā.
Exultat familia. fama rei ge
ste diffunditur. letantur amici
applaudit et patria et inclita ca
sti pietas ore omnium collauba
tur. **E**t vix quidem miles anno
dimidio superuixit. et iclita mu
lier eius non immemor bonita
tis cristi cū filiā vnica quā habe
bat et possessionibz vniuersis
ad monasterium soroz ordinis
predicatoz tñsiit qđ heinberch
dicitur et in eo auctore deo reli
giosissime conuersa. **V**ide er
go lector considera virtutem in
femina que intm horruit oculū
impudiū vt in se pream instā
cia lepre plagā accipēt. **Q**uid
nimis nequius oculo qđ creatū

est. **I**deo moyses i lege inhibz
filijs israhel ne sequantur cogi
taciones suas et oculos per res
varias fornicantes. **E**t ecclesi
astias. **P**aulus malus ad mala
non faciabit et in castitia erit
semper. **N**on ab re dominus in
euangelio dicit. **S**i oculus tuus
scandalizat te etue eum et pice
abs te. **Q**uāqđ hoc ad litteram
durum sit intelligere quin pot
us per oculum nequā concupis
cenciā male volūtatis itelligas
et hāc eiā eda; a capite cordis
picendamq; mutato pposito.
ne in facto prediēs plabatis et
sic scandalizans a primo et p cō
sequēs primū scandalizes. **V**i
di sanctū virū magistz guidē nē
ps biterū bghinarū i niuella de
qđ certissime ferebat qđ cū in so
negio opido hanonie scolas re
geret adolescens incaute sel fe
minā cōtemplat⁹ p annos tres
ipsa mortua intm tēptat⁹ vt
excepto eo qđ vigilans sustine
bat oī nocte in somnis crederet
esse pntem. **B**eatēs ergo fm se
dyabolū nō cessate de nocte clā
tumulū mortue mulieris aperu
it et naves et faciē i ceno putre
facti corporis tam diu tenuit vt
pene nimio fetore suffocat⁹ qđ
mortuus caderet resupin⁹. **Q**ue
res intantū valuit sancto viro

ut nullū postea stimū in carne sentiret. **D**e hoc illud secretum accipi q̄ statū ubi dictū vix beata anima pro condicione carnis corpus exiuit aīda; ad x̄iij. miliaria longe posito per visionē apparuit et cuius esset mentis lapis preciosus quē ī peccatore portare videbat ad illustrandum totum orbem ydneus et clar⁹ ostēdit. **N**ec mirū ut q̄ mīl. torū corda ad cognitionē veritatis illustravit dei verbo et virtutis exemplo felix ei⁹ aīma tanto lumine potret. **S**anctus ludovicus cathalanenhi⁹ epus fuit vir corpe venustissimus et pudic⁹. Quē ut vidit q̄dā gallicā regina oculos coniecit in eū et oportuno loco vocatum ad cubicū iuitavit. quā ille toruo vulu et oculo idignā despiciens verbis mirificis confutavit. cui⁹ oculus post mortem etiā ī sicco caduere extingui et caligare nō poterat. ut michi et multis alijs audientibz magister iohānes de firmitate abbas quondā regulatū in eadem ciuitate qui ipsū oculū quasi castallinū lucidissimū vidit et postmodū enarrauit. interfuit eleuacōni dicti sancti corporeis qd̄ ānis plus q̄ quibz gētis ī terra iacuerat. **E**t iuste q̄dem oculus etiā in mortuo

corpore extingui non poterat. q̄ contra mortificatā hostem ī fragili vasculo viuī⁹ permanebat. **E**t vere merito extēscens caligari non debuit q̄ venenum corruptionis itālice recipe nō curauit. **Q**uid autē de caulo non figendo plus seneca sentiat audiam⁹. **Q**ui deponere in q̄trult desideria verū mōmū quātū cupiditate flagrauit et caulos et aures ab hīs que reliq̄t autat. **N**ichil enī facilius q̄ amor recudefat. **A**ffect⁹ quocūq; se vertet aliq̄d p̄is sue occupacionis inueniet. **C**ogitacōnes vagas et inutiles et quah somno fī miles non recipies. **C**ogitatio stabilis et certa siue delibret siue querat siue cōtemplet non recedat a vero. **S**i retinens es et amī et corporeis tui sensus singulos motus observa ne indecē sint. **N**ec ideo cōtīnas q̄a latent. na; nichil differt si nemo videat cum ipse illos videas. **S**i oculus carpis auerte. si aures heferant fuge. si arseat lingua restāge. si tactū man⁹ illeperet retrahē. si curiosus odor irē p̄ferat nares atorq̄. **E**t hec q̄dē si primo motu ī v̄su duxeris abhominabunt sensus vicia et immoderare cū aīmo cōq̄lescet. **E**xcludit affect⁹ facilius q̄ expellit.

Quia ergo non est regredi facile. optimū est omnino non progredi. **H**ic pulchritudinis adulescēs cernēs in sua specie sollicita plumas illustrū fēiarū vultū suū ofodit vulneribz. malens deformitatem habere fedtatis q̄ formā icitamentū aliene libidinis. **T**ercia via ad fornicacionem est consiliatū ab herēda immāitas. **D**e hīs ecclesiasticis dicit. **I**ngua tertia mulieres fortes deiecit et p̄uauit eas laboribz suis. **I**ngua tertia ē turpitudinū mediatrix q̄ prime matris eue sp̄tem gerit que vitū in omni sapiētia et decore p̄fectū seduxit et expulit a paradiso. **Q**ue es igitur puella simplex expers fallacie q̄ talinū manus possis effugere si semel etiā tenuissime prebes auditi. **S**olum tibi restat consiliū vt talium cōsortia tibi semper vitas nec cū eis vadas aut sedas q̄a nil puell̄ p̄ciosius isto malo. **M**iror certe et diu mirat̄ sum q̄ iura ciuilia tales nō puniūt que p̄ re modica furem iudicant et suspendiūt. **I**ex moysi i leuitico precepit si q̄s hominem furatus fuerit et vendiderit sine vlla misericordia moriat̄. **F**it furtū manu sit furtū consilio nec vllomō differūt in peccato. **Q**ua er

go pena plectenda est lamia q̄ puelle aīaz quā seduxit tradit dyabolo et corpus lenocinijs defedandū. **P**reterea turpius dehonestare vel dānificare non potest hominē q̄ i filiarū prore. **A**udi q̄d hinc nostro tēpore remis acciderit. **E**at homovt michi frater ordinis predicatorum retulit faber lignarius admodū tenuis prore habens pulchram et bonam. **I**n hāc dñes q̄dam pecunia si iops corde oculos iiecerat ipudicos. **M**issa ergo ab eo nephanda vetula itrat domū iuueculē salutāt eā quasi incognitam. **R**esidet ad ignem. **N**ec mora. circumductis oculis fatigatam se plangit. **Q**uerit hinc iuuecula anū aut veniat a quid querat. **E**t vetula si ipsa sis nescio talis nominis talisq̄ matris filia quā habere me credo i ista vicinia cōsobrinam. **C**ui iuuecula si sum nescio tali quidē nomine censeor et etiam habui talem matrē. **T**unc vetula tuēs i oscula iuueculē bene inq̄t affimularis optē mē tue. **T**u autē q̄lem virū habes. **C**ui illa bonū inq̄t ope fabriū lignariū. **H**or vetula alcius elato gemitu. heu inquit optime matris filia quomodo ad istā miserā vēsti vt fabriū habeas viz q̄ tot i pentela

tua magnos diuites habuisti.
Hec dicens quasi mesta nil amplius
 locuta recessit. **I**nde quarta die
 reuſa. vere inquit multum sollicitor
 ut post infortuniū saltem copi
 osius rebus valeas abundare. **I**n
 ueni ergo viaz qua hoc fieri po
 tent si cōsentis. **E**st i cōtate ista
 vir diues et potens valde q̄ te
 ut heri in dixit cū tuum infortu
 nium deplorarem sup̄ omnia dili
 gēs concupiscit. **C**um isto q̄dez
 habebis quicquid corpori placere
 poterit vs̄ decere. **C**ui iuuenula
 Bonum inquit virū et meliorem
 me habeo. diuitias autē cū pctō
 augere nō aspio. **C**ui vetula qua
 si blādo vultu agatulanis. et hic
 i q̄t magis te diligo karissima.
Hec dicens abiit. et post tridu
 um reuſa dixit. **V**eni mecum ka
 rissima et ecclesiā pariter glori
 ose v̄ginis visitemus. **N**ihil er
 go mali suspecta simplex iuuen
 ula parz illi et cū vetula vadit.
At vbi an̄ portam diuitis trans
 eūt ut p̄ordinauerat vetula.
 iuuenula rapit et p̄trahit i cōcla
 ui. **A**ngustiata ergo iuuenula et
 emine⁹ ad aures vetule se inclinās
 ait. **M**ichi hac nocte cōgit iux
 ta cōsuetudinem sc̄ia. **A**d horā
 nūc liberes me cognata dulcissi
 ma et fide data spondeo cras re
 dire. **A**nnuit vetula cōsentit et di

ues. **H**ic ergo iuuenula de muni
 re diēs q̄d fiat excogitat. p̄parat
 de uicinia tres fortes et validas
 feminas et eas cum scopis clā i
 thalamo collocauit. et q̄si vellet
 melioribz vestibz indui. uientē
 vetulā velut ad suum auxiliū in
 troduxit. firmatq; hostio con
 currūt sc̄ie et nubatam vestibus
 p̄ciūt scopis miseram vsq; ad
 sanguinis effusionē. **R**ec cessāt
 a verbis donec eluctuato co
 namine vetula hostiū exiliuit
 et nuda pemit⁹ per plateas au
 fugit. **M**istibz cunctis q̄d factū
 sit audiunt. et cōstātem in casti
 tate iuuenulā p totā min⁹ cōta
 tem extollūt. plusq; lucrata est
 in honore et gloria bone fame q̄
 fuisset in oib⁹ copiis diuitis ad
 eptū. **D**e taliū q; cōsiliata
 ce miserrima a fratre ordib⁹ p
 dicatoz verissima relacōne p̄ce
 pi. **E**rat vetula infelix q̄ relicta
 iuuenulā p septem mē cōtādupit
 et diuers⁹ vendidit viis p virgi
 ne incorrupta. **M**aleficio autē
 suo hec egeat vetula ut vnicui
 q; cognoscēt illā inuiolata p̄ci
 tus videt. **C**ontigit inde ut p
 lata intēte augusto mēse vetu
 la p̄cederet iuuenulā sequētē.
Rec mora. **D**emonibz capitur
 vetula et videt iuuenula p aet̄is
 vacuum vsq; in longinquū quo

eam amplius videre nō poterat
ferebat. hoc viso contentē iuue
cula et illi q̄ hoc michi retulit se
quēti die confessa laudabiliter
vixit post hoc. Sicut autem de
cōsiliatib⁹ dixim⁹ q̄ puellas
p̄stītuunt. ita et de adulteris di
cimus q̄ proximorū vxores defe
bant. q̄re fm̄ leges ciuiles sta
tutum nō sit vt crimē tā abhoi
nabile nō puniatur. ¶ Q̄ntum
aut̄ malum et q̄ deforme sit de
us omnipotēs in quodā milite
theutonie demonstrauit. Hic de
latere diuigis i tempeste noctis
silentio exurgēs opleto cū alie
na flagitio domū luna lucēte re
dibat. Cuius faciē p̄ fenestrā in
tūctis vxor emim⁹ contemplata
clamat horrefice. Ad cui⁹ clamo
rem acille dom⁹ et famuli curre
tes mox ad cōtuitū dñi pariter
clamauerūt q̄si a spectu demo
nis deturpati. Qd̄ vt miles vi
dit aiadūtat faciē suā a p̄p̄a for
ma recessisse et diuino iudicio
fm̄ vilitate; peccati cōfisionis
ignominia iduiffe. Ergo vbi de
lituit vsq; mane p̄p̄eat vsus ec
clesiā vt cōfessus sacerdoti formā
p̄p̄iā recipere mereret. Cui cū
vacce et penidesville p̄cedētes
ad palaua lōgius obuiarēt. mox
diros dedere mugitus et quasi
mox minaci fulmine retroacte.

queq; q̄ possūt diffugiūt. De
pastores et obuij quiq; fecerūt.
Sacerdos aut̄ i hostio ecclesie ad
dicēdas horas residēs mox vt il
lū vidit signauit se et itās eccle
siā hostiū post se clausit. Tūc
miles p̄sternēs se añ fores ec
clesie. Misere inq̄t pater scē.
misere miserrimo peccatori.
Non enī sū ille q̄ video et hoc
m̄ p̄ctis meis exigētib⁹ accidit
vt in me laruata quasi facies de
forme. h̄ p̄itenti iniūge qd̄
vis. et sic de me qd̄ deus voluerit
expectabo. Nec mora. vbi mi
les cū imā otr̄coe et lacrimis ē
cōfessus. larual illa cōfissio de ter
sa ē et p̄p̄a faciē cū sua ite gr̄a te
recepit. Vidim⁹ pluēs ex hīs q̄
militē optie agnouerūt nobisq;
ista de illo veritate testatissima
narrauerūt. Quartaria ad for
nicatōez luxur in vbis. qd̄ salo
mō de muliere blāda et vaga te
stat dicēs. Illa q̄auit eū multis
fm̄omibus. Vici enī mulieres et
qd̄ turpius ē. mulieres viros il
laq̄ant et illaq̄ant. Taliū ling
ua est vt dicit iacob⁹ apostolus
in canoica epistola inq̄etū malū
qd̄ mentes i se añ pacificas flu
ctuare fāt v̄l iauit. plena vene
no mortifero qd̄ mētes ita ifiat
tēptatoz. vt nec flore de i v̄l ho
minū v̄l dāno a scādalo possint

auelli vt sic in corpore per corruptionē et in aīma per peccatum in oculis dei prāmū et subsequenter in oculis hoīnū ostēdantur. Tu ergo vgo casti siue in pposito vidua vlt quis honesta mulier matrimonio copulata ab initio caput contere tēptatōis et non erat necesse cū labore et necessitate nō modica heretē animū reuocare. **M**aria vgo omnis v̄tutis et castitatis exēplar etiam in sermone āgeli vbi ad seclausam īgrediētem vidit turbata est. et hoc q̄a aetēū corpus in similitudinē viri loquētis acceperat. **D**istatōnes enim āgelū in spīatu p̄ppriū subiectū hoc est in p̄pria natura āgelica vt credi dignissimē potest assue ta erat habere. **S**alutātem ergo angelū et fecundandā v̄ginem astruētem non vbi dubia s̄ modici nescia ostēter inq̄at. **Q**uomodo inq̄t fiet istud quoniā virum non cognosco. **S**ed et tu castitatis amatric s̄ saltem v̄bū viri suspectum audieris. sande moras. dirūpe sermonē. audiū auertas. **A**ristoteles testis ē in libro de animalibz q̄ q̄dū sus sollicitante matre rigidas aures tenuerat non cōsentat in coitum. vbi vero aures īcepit laxare ad luxuriā stimulat. **Q**uid euiden

tius hoc exēplo. **E**t nota q̄ idē phus dicit q̄ oīne animal habz aures mobiles p̄ter q̄ h̄omo. rigidas ergo et imobiles aures habeas et cū aspide cauda exit⁹ rei q̄ tibi suggerit eas obturane exaudias. id est corde audias incantatem. **R**aro enī fit vt no ciū q̄d aures itreant et cor nō lebat. **E**t p̄pter hoc hortat salomō dicens. **S**epi aures tuas s̄ i mis salic⁹ vt q̄ ip̄a tunc it̄ra voluerit importū⁹ hūc repellas. **E**t hoc patet sub exēplo. **D**e nerabil⁹ iohānis bosnen⁹ ciuif dam ep̄i et postea magistra ordi nis predicat⁹ et vt a fratre iph⁹ ordinis p̄cepi factū cōmēdatissimū audiam⁹. **I**ndecū nuper ex manoz ip̄ate et luxu corporis impudentissimū hic beat⁹ vir secret⁹ arguebat. q̄d licet ip̄ator patienter audire videretur exterus. in corde tamen indignatissimē gūabat. **P**recepit ergo audā sue pulcherrime inter ceteras cōsuevit vt sanctum virum secretus oueriret et eum si vllomodo posset īclinat⁹ ad lapsū. **Q**uod vbi illa secretus conueiencius et malicius attēptauit clam in īfidijs impatore cum pluribz cōtente vir beat⁹ manū engēs ī sublimi meretricem in maxillā cū v̄tute percussit

et facieten⁹ in terrā elisit. **Q**uo in facto sanctum virum imperator in tanta postmodum reuerēcia habuit. vt vix illi tū in ecclesia sancta crediderit. **V**ide ergo serue dei. vide vgo casti. quantum lingue malum qū tam filiā nisi reperta fuisset mirari virtutis soliditas icēdisset. **Q**uis non videt in tanta viri lapsu totū et tantum ordinem vacillasse. **C**rede salomoni tamq̃ experto q̃ vipereum vir⁹ mala lingua. **N**ec sexsum hinc excludere uale. **D**icit etiam sapiens. **C**um fati is non habeas consilium. **N**on enim poterunt diligere nisi ea que sibi placent. **E**t iterum infra. **A** consiliariis malis serua animā tuam. **E**t beatus aug⁹. sibi cauens. **A**ppet inq̃t et appetitur cōcupiscentia mulierū. **E**t vide q̃ execrabil⁹ dolus ē q̃ q̃da; magis tēptant de psonis q̃ specie i habitu et religioe pre tēdunt q̃ de hīs q̃ seculo se de deēt. **E**t mulieres similiter que nūq̃ de viciis secularib; temptant eas dyabolus et mēs puer sa in sanctos et religiosos vel viros ecclesiasticos stimulabat. **C**uius simile q̃d in libro de natura rerū plinius apte ponit. **S**us inq̃t qū luxurie furijs agitāt i virū irruit candida maxie uste

indutū. **E**t vt hoc pateat sub exemplo q̃d nostris temporib; in hyspania contigerat audiam⁹. **P**redicator q̃dam et actōne et ordine in hyspania maxim⁹ fuit q̃ frater dominic⁹ dict⁹ cum beato dominico ibidem predicator⁹ ordinem āplauit. hic optim⁹ one sciatas et gēia acceptissim⁹ erat regi castelle et nobilib; vniuersis sicut a frē ordinis predicator⁹ i nouitate ipsius ordis annis iā fere xl elapsis accepti. q̃d vbi q̃dam soldan⁹ gallice uocant tales s; reuera solēis meretrix vidit et iudic. dixit regi et suis. **Q**uid creditis de isto hōie quē scissimū reputatis. **E**sten dam vob; q̃s ipse sit. et cū vobis vidētib; ad cōsiliū flectā. **C**ū q; rex meretrice vt vir urban⁹ et nobil⁹ incepar; et illa i periculum vite sue si nō posset hoc instanter promitteret. **R**espondit rex. fiat vt spēsōdisti. **R**ec moā. vbi q̃dā die vir beatus in predicatione stabat. publica meretrix ad vestigia ei⁹ cum miro eiulatu et lacrimis spectāte populo se prosternit. **Q**uod vt ille vidit exhilarat⁹ se q̃i sup penitēte; cōpassionis lacrimas fudit. **T**ūc audita cōfessione ei⁹ p multos dies consolabatur eā et ipsam s; m q̃ decebat mutare

habitu fecit. **H**uilitate ergo et obediētia in oib⁹ simulata post multos aruitus flexuosos q̄s atq̄ spente doctēte teptauēat. ad istud tandem inauditi doli tendiculu⁹ ouertit ingeniu⁹. **F**leuit dieb⁹ multis nec vllā lacrimaz causam extorquere potuit vir beatus donec ille pmitteret vt eāt innocētissime simplex i subuencōnem salutis illius tōlitter se daturū. **A**d hāc vocē meretriz cum clamore vali dō et lacrimis. **D**e⁹ inq̄t oīpotens non hec miserrima metuit vt p voto tū viz salic⁹ suū tuū i salutem meā ad ōnem libitum obtinere. **E**t ille audacter inq̄t pete qd vis et fiet. **E**t illa. **V**ere iq̄t nūc scio q̄a mei mis⁹tus ē deus. vnum restat quo pacto parata sum et in mortem et in penā ire q̄amq; preceperis expia. **C**ui ille. qd ē hoc inq̄t. **E**t illa inclinato vultu suspirās q̄ nil min⁹ q̄ meretriz vilissima putaret. **V**ereandor inquit dicere qd tū vita comite vitare nō possū nisi vice sola tuo fruaz carbitu mee salutis aut vite spes esse nō potest. **M**ox ille dolū viperee mentis intelligēs. nec hoc inq̄t frustraberis. esto certa. **E**t hec dices assignuit ei locū quo eū solū sumo mane post dies q̄tuor iue

niret. **I**ntermedijs igit hīs diebus vir beatus in oracōe cōtinuus pnoctabat. **M**ulier vero regi et suis qd actum sit occulte indicat iubēs eos suum introitū obseruare. **Q**uid plura. **S**tupefacto regi cū suis qd fieri debeat p̄stolant. **S**act⁹ vero dī a media nocte ad instar lā ex carbonib⁹ ignem in cella parauerat. **M**ane ergo pulsante ad ostium muliere intronisit eam vir beatus. baculoq; ostiās ignem vt magis ignesceret. mox se deposuit super ignem dices. **E**cce lāis tali opere dign⁹. hic cuba meū alium nō habeb. **H**oc vt vidit mulier q̄i mortua cecidit. **M**ilitis vero regis ex insidijs irruētes beatum viz sine adustione aliq̄ corporis a amicti i medijs ignibus. mulierē autē irrigidatam ad parietem q̄si mortuā inuenērūt. **H**orrore igit et amiraōe cōfusi flexis genib⁹ rogant ab igne surgere sanctū virū et stultis suis presumptōnib⁹ indulgere. q̄ facto extrahunt cum furore miserrimā et nisi vir beatus instācissime et cum difficultate ei fuisset p̄hibio. illā statū in bēte rege ignib⁹ concremassent. **N**ec mīz in isto facto p totum regnum hispanie predicatorum ordo recens adhuc et coaliuit et

conualuit sublimari. **N**ō igit
lector qñta puritatis ī muliere vi
lissima cui fornicatores in tota
neq̃q̃ hispania sibi sufficere po
tuerunt n̄ etiā in tam sancto or
dine queterz corruptores. **I**deo
de muliere nequā salomō conq̃ri
tur dicēs. **I**nueni amariōrē mor
te mulierē que laqus est venato
rū ⁊ sagena cor ei⁹. vinacula sūt
man⁹ ei⁹. q̃ placz deo effugiet
illam et qui peccator est capie
tur ab illa. **E**t iob. **V**alitus iqt
eius prunas ardere facit et flā
ma de ore ei⁹ egreditur. **Q**uid
igit serue dei qd tibi cū feminis
cōfabulatio tam assidua. **M**ira
bant de casto q̃ deus et homo
simul ē ⁊ ideo ab omni suspiciōe
remot⁹. **M**irabāt inq̃ discipuli
q̃ cum muliere dñs loquebat.
Quid ergo tibi faciendū ē pec
cator homo q̃ carnē gestas ihe
mā ⁊ naturā ihectā. **S**i iuuenis
es nulla securitas. si senex expire
in te cū illo q̃ dixit. adhuc igni
culus viuit. **S**⁹ respōdes. zelus
me trahit ⁊ hec salus proximī.
Et rñdeo. **N**ūquid et aīas vici
habent. quare non cum illis as
siduas colloquia. ⁊ et vtiq; vici
pluribus et maioribus pericul
patent. **M**oderas ergo verba
cū seīs. semp sit tibi testis ī oai
lis. **S**ermones viles et lucan

ctos p̃pone hīs. si nolūt illi ef
se cōtente flectiq; nequnt ad sa
lutem consulo q̃ te subtrahas ⁊
negocium deo omittas. hoc est
marie si speciali sorte persona
rum aīa non habes. **Q**uid enī
pdest si vniūsum mūdum lucre
ris et anime tue detamentū pa
traris. **S**i forte in longeuo eta
tis vsu ⁊ retroacta castitate con
fidis audias quid dicit sanctis
simus et veridicus aug⁹. **C**ū mu
lieribz; mo brevis asper et rīgi
dus semper est habend⁹. **N**ec
ideo min⁹ vitande q̃a bone idē
et honeste videntur. s⁹ qñ to reli
giosis tanto magis alliciūt
et sub specie religiōis plurimū
vigzvisē libidinis. **C**ede michi
ut ep̃s loquor et expt⁹ cedros
libani gregū anctes reperi s⁹
hac peste corruisse. **D**e quorū
vita non min⁹ suspitabar q̃ de
iheronimi vel ambrosij turpitu
dine ipudica. **E**cce qd audisti.
si in vici hec facta sunt in an
do qd fiet. **I**gnis ē mulier etiā
ignis ad cōsumptiōē deuorans.
Quid autē de se iuuenes senti
ant nescio. ego aut. lx. ānorum
sum vno min⁹ ⁊ vndiq; p̃stē pē
abus malis casum adhuc lucta
ritas hōrresco. **M**emor sum fa
cti quod moderno tempore p̃pe
tame taceñ. dyocesim accidit.

¶ Quidā clericus a puericia ce-
lebs et castus post longū theolo-
gie studiū in solēni cōuentuali
ecclesia canoniā est adeptus.
Aīatum ergo zelo ductus preben-
dā pro parochiali ecclesia omu-
tauit ī qua cū per septēniū fru-
ctuose multū et fideliter labora-
set predicatōe et exemplo ani-
mas lucratus est casto quas dy-
abolus conabatur auferre. **A**cca-
dit ergo ut virgo septagenaria
que ciliū ipsius sacerdotis la-
uare et mūdare solebat sola sine
testelū socia thalamū īgredere-
tur. **Q**uid plura. **A**d tā nephā-
dum infortuniū res deueit ut
ambo sacerdos et mulier anteq̃
separaret̃ diu seruato castitatis
et ṽginitatis lilio frustarent̃.
Et q̃dem mulier int̃m doluit ut
pre nimia amaritudine mortem
accelearet in planctu. **S**acerdos
vero expertus īcognitū ī luxuria
adhuc ut credim⁹ vilissimū p-
seuerat. **Q**uid mira. q̃nto loc⁹
altior tanto casus grauior. **U**nde
merito angelorū casus irrepara-
bilis fuit. **Q**uid in ordie aliorū
religiosorū fiat ignoro. nec enī
est meū iudicare. **S**i scire de fra-
trū predicatorū ordine utpote
magis familiari michi et cogni-
to scio oēs fere quos ī scādalum
sancti ordinis cecidisse cognoui

quasi irreparabiliter corruisse.
Credo tñ vsq; in hodiernū diē
qua p̃ns opusculū scabo vnum
esse inter ordines istū quem do-
minus ihesus castus sua pietate
et gr̃a mitius custoduit fiat
ipse exptus sū q̃a. xxx. ānis in
diuersis regionibus vices episco-
porū confessiones audiens exse-
quebar. **¶** Quāta via ad forni-
cationem est luxus in osculo qd̃
salomon in puerbijs insinuās
de muliere garrula et vaga. **A**p-
prehensū inq̃t iuuenē osculatur.
fiacio huius est q̃a luxuria per
osculū inatāt q̃a in osculātib⁹
conuēcio partū fit et aīales spi-
ritus coniūguntur. **U**nde aristo-
teles dicit q̃ equi ante coitū cō-
spirant anhelitu et per hoc ad
coitū prouocātur. quomodo hec
verū sit illi maxime conscij sūt
qui confessiones audiūt illius ge-
neris mulierū quas nolo p̃pter
scādālū ex habitu p̃palare. **C**ū
ta enī ex osculis enormitas febi-
tatum eueiat salomō insinuat
vbi ait. nolo detegere nesciēt-
bus ne nitant̃ īvētū et a dyabo-
lo gūis attemptātur. **H**ic for-
te dicas. **N**ulla p̃sus ī osculis
libidine moueor s̃ deum īvirgi-
ne reuētor et presēcia eius īha-
bitatoris afficio. **U**neq̃ssime
mentēs qui hec dicas. **A**udi qd̃

dicat castus? quod falli non potest nec fallere. Spiritus est deus et eos qui adorant in spiritu et veritate oportet; adorare. Quid ergo dicas deum per osculum in uirgine uenerant. **E**sto. possumus te in osculis libidine non moueri. quod securum te faciet non mentem saltem uirginis non vas fragilissimum corpus in osculo lubricum. **S**edamus talibus maxime feminarum etiam deuotarum affici corpora que coitus non nouerunt. et in hoc euidentissima ratio demonstrat quia hoc in illis maiori delectatione coitus minorat quam in istis expertis qui solum sine corruptione corporis licitum augmentat. Absit tamen ab ulla mente castiana licitum et sine camine credendum osculum. dum ueridicus augustinus in regula sua etiam fixum oculum tanta pena censuit iudicandum de te. Si igitur uirginem aut feminam in christo diligis quia sancta ei cauere debes sicut et tibi. de te quod ut dicis securus esse potens in osculis non moueri. de illa nunquam. discedit ergo te sine mortali peccato committere non licebit. Si quod uirgo casta quasi ad sanctum osculum te inuitauerit spiritum pro oculo reddas pugnum igitur tractatum. **N**ec credas hunc seruum christi sed sathane. non amatorem sed cor

ruptorem. non pudicie zelatorem sed cum certissime nouens uilissimum lectatorem. **E**xistens in opido magno brabacie brucelleni venit ad me puella quidam rebus tenuis et formosa cum multis lacrimis sibi postulans misereri. quam cum hortaret dicere quod haberet. illa cum eiulatu magno heu inquit me miseram quia cum sacerdos quidam uolenter me uellet opprimere et osculare me inuitam illum auersa manu percussit in faciem et per nates sanguinolentum reddidi. pro quo ut mihi dicitur a clericis romam me adire uobis omnibus oportebit. **T**unc ego uix retinens a cachino et quasi seriose locutus terui illam. tamquam grauiter excessisset tandem inuicem ei accipiens quod staret mandato meo dixi illi. **S**ub prelo inuicem precipio tibi si ille uel alius presbiter uolentiam tibi in osculo tractationibus facere uoluerit tracto pugno ualide oculum si potes exortas tractatum. **N**ec in hoc ulli credi potest. quia castitate tuam licet sicut corporis uirginitatem. **H**oc ut dixi ceteris quod de faciat et ipsa puellam in usum magnum et letitiam commutauit. **V**idimus in gallie partibus uirginem auius uirtutem mirabilem non expedit subiacere. hec utroque

orbata parente in domo fratris
mulas loco pedisque serue
bat. que cum nullius viui iocos pri
sus vellet admittere. ea quadam
die in paranda salsa manibus oc
cupata. quidam ex satellitibus eam
misus est osculari sed frustra. nam
pistillo quod salsam terebat. eum ca
pite percussit. Tunc ille lesus. **D**
nequissima inquit quere me volentes
ludere percussisti. Cui illa subito
machas. et ego inquit nolo. In tali
ergo rigore virtus virgo nobilis
per seueras adeo famosa effecta
est ut comitissa de encholismo
eam cum filia sua regina aglieret il
lius instruere obsequis colloca
uit. Nec cum nullo modo postea
virum accipere consentiret. cum mul
tis regis muneribus et honoribus
ad gallias est reuisa et in domo hos
pitalis apud patavium humilis so
ror est effecta. quam nos vidimus
eiusdem domus magistrum et in seruitu
te casti labore et senectute conse
ctam. **Q**uem quidem et si modo ad
propositum non spectet ista narra
te narrabo. Eo tpe quo in aglia
morabatur monasterium a nautis in
mare captum regine allatum est quod in
paucis distabat a feia. nisi quod ca
put ita signatum habebat ac si su
per frontem coronam in modum va
sis quod sicellam dicimus insignitum
comedeat et bibebat et nouis

maxie frugibus letabatur. nullum ve
bis utebatur ac voce non quod exilige
mitu molestias exprimebat. tri
bus annis in palatio fuit. Etiam
hic magnificandus est deus qui dig
ne in creaturis talibus etiam deus
mirabilis predicatur. **S**extaria
ad fornicationem est luxus in cotre
ctationibus uberum vel pudendorum.
quod salomon in proverbiiis insinuat
de muliere vaga. et accipit iquit rui
tu blandis dicens. Veni inebrie
mur uberibus et fruamur cupitis
amplexibus. **N**eu quod flagitiosis
actibus se immiscet humana nobili
tas. hac nota irrationabilitatis
solus rationabilitatis capax ho
mo fedatur nec ullum irrationale
animal huiusmodi fecit macula
tur. **N**on ergo quanta miseria illo
rum est qui in mentis insipientibus
insipientiores fieri comprobantur.
Nec bestia factus homo. bestia
turpior est. sicut primo libro le
gitur quod azoch qui interpretatur iten
dentes mutuo palpatores et co
trectatores intellige in secretiori
parte natum vindicta dei iustis
sima sunt percussa. **V**ide quantum
scelus et quanta nequitia cum accu
bunt viri feminis nudi nudis et
credunt se corruptionis euasisse
spurias si certa regione pollu
ta sigillum carnis integrum pseue
ret hoc saluo faciunt quicquid

volunt. **A**b his hoc a mūdissime
 v̄gis filioy hāc spōsaz nō repu
 tet sceleratissime sordidatam.
Apostol⁹ enī despondit vni viro
 castā v̄gicē exhibē x̄po. **C**astā ī
 q̄t nō pollutā. **T**estor dñm spē q̄z
 cōez oīm bonoz q̄ plures me ī cō
 fessionib⁹ audiuisse q̄ magis cō
 tractacōnū occasione oīa pūdi
 citiā peccauēēt q̄ si dē pūcos
 de p̄p̄is fāb⁹ genuissēt. **Q**ue
 enī operatio peccati natūal⁹ ab
 innaturale flagiciū. **H**oc maluz
 late p̄ orbem sp̄ens etiā v̄culo
 diūgali iūctos inuoluit. **E**tride
 q̄d hīc etiā v̄culo diūgali ī ca
 meracēsi ciuitate sub venerabili
 rogeo eius dēv̄bis episcopo cō
 tigent. **¶** **D**icū quēdam fuisse
 percepim⁹ q̄ tali vicio subiace
 bat vt non ei sufficeret delecta
 cio coyt⁹ v̄pore quim etiāz eā
 oī tractacōnib⁹ illicitis molestarz.
Ergo vbi nocte quādā eclamā
 te v̄pore et iprecante vindictam
 dei. maritus perpetrato violen
 ter scelere ad v̄ctas officiū sur
 rexissz moē solito. v̄tre soluto p̄
 secreta nature ī cloacā viscēā ei⁹
 desce dēūt. **N**ec moā clamans
 re portatur ad lectū et publico vo
 ce cōfessus aīz durissimo manu
 um cruciatus. q̄s quasi ignibus
 v̄rentur abscondi peccit in horā
 diei tertiā exp̄iauit. **V**ide et

go q̄ digna tali op̄a vindicta
 illata sit. **S**i ergo v̄n flagiciū
 cum v̄pore tanta aiaduersione
 percussum est et punitum. quid
 illi actum sunt qui in p̄p̄is cō
 tinēdi et sub specie religionis ta
 lia cōmiserūt. **N**ec sunt vie sex
 certe reprobis per quas ab for
 nicacōis ludibrium perueit. nec
 illud vitabit. aut penes qui
 per eas v̄ vnā etiam cōsēse
 rit frequēta. **I**n ecclesiastic⁹.
Via impiorum complantata la
 pidib⁹ et in v̄is eoz īfeta et mors.
Et p̄ iprecando dicit. **F**iat via
 illorū tenebrē q̄ntum ab exēta
 cōnem. et lubācū quantū ad faci
 litatem peccābi. et angelus dñi
 subaudis malus coartans eos
 quantū ad exp̄itū. **C**ontra. semi
 te iustoz q̄i lux splēdes et vie co
 rū vie pulchrē et nō coartantur
 gressus illorū. **P**er vias er
 go imūdoz flos aga in coniuga
 tis. et liliū ouallū ī v̄gib⁹ oīrū
 tur. **Q**uo fugiendū est q̄ diuer
 tendū ē in libro iudicium req̄re
 oīlū. **A**ngelū gedēonē īstā en
 tē attēdas. **C**ū enī gedēon q̄ et
 ieroboal sacrificiū sup lapidē ex
 coctis carnib⁹ obtulisset. p̄cē
 pit āgelus vt simul ius carniū
 supfusū offerret. **Q**uid ī carne
 n̄ fornicacōis aut adulterij car
 nale petm. **E**t q̄d ī iure in quo

caro excoquitur n̄ predictay viay
lurus per q̄s etiam mentes con
stantissime in molliat̄ resoluū
tur. Prus enī q̄ mēs imūdis
cogitacōibz imoret carlos va
gos incaute p̄ciat. suggestiones
consiliatū exaubiat. amato
rijs se v̄bis imisceat. oscul mul
ceat et eādem cōtractacōes illi
ctas patiat. Prusq̄ inq̄ ista
sustineat mens et caro cōstans
fortissima pseuerat. Qū vero ta
libus dare aīm ceperit et senſe
rit miserijs delectari velut exco
cta caro ī tabē resoluī et absq̄
vlla fortitudine subsequi ante
faciē tabulātis.

**De spiritualium filiorum ge
neracōe. Capitulū. xxx.**

Ades q̄dem licet neq̄q̄
coitu misceant tñ maxi
mū filiorū examē emit
tunt. Quid est aut̄ sine otagio
lurus caste et pudice maximum
examen filiorū emitttere n̄ inymi
tate matas ecclesie non adulte
ritates v̄bū dei sicut dicit aposto
lus idest ad lucrū aliud iclman
tes sedule predicacōis et v̄tutis
exēplo casto dño adopcōis fili
os gñat. Inde est q̄ sp̄s sanctus
ī canticis admīrat̄ dicens.
Q̄ pulchra ē inq̄t casta gñacō
cū caritate. Nichil fedicatis ca
ritas patit̄ sed mūda et pudica

complectit̄. Unde beatus aug⁹ in
libro sup iohānem. **D** sp̄sa cu
sti pulchra inter mulieres idest
virtutes dealbata ascēdens et ī
cumbens sup fratruele tuū q̄a
cuius lumine illustratis ut cande
as eius adiutorio fulcins ne ca
das. huic zelator aīarū iūgans
consortio. hāc in nullo negotio
pretermittas q̄a quicq̄d sine il
la q̄ forma v̄tutum est agit om
ni v̄tute frustrat̄. hoc preceptū
de mīni lucidū ī q̄ vniūsa lex p̄e
det et p̄phete. hec est lex casti
conūctans animas testimonium
dñi fidele sapiētā p̄stās par
uulis idest hūilib⁹. In lucido er
go animarū sicut lex dñi tecum
opere caritas et non ages p̄pe
tam. Quotq̄t enī in lege carita
tis que est gratia p̄ legē carita
tis conūctis. coronas meritorū
tot habebis. Iete ergo innume
rose examē filiorū poteris labōā
re. q̄a singulorū gloria videberis
choruscare. ita vt ab ysaiā dica
tur tibi. Teua in circuitu oculos
tuos et vide: oēs isti congregati
sūt venerūt tibi. Filij tui de lōge
venient et filie tue de latē sugēt.
tūc videb⁹ et afflues et dilatabit̄
cor tuū qñ cūsa fuerit ad te mlti
tudo manus fortitudo genciū
venient tibi. Quid autem hinc
tpibz meis acciderit videam⁹.

Magister iohānes de miuella
leodiens. ecclie decanus diuicias
atēp̄it et gloriā et i mōsteno de
oignies ad ēgulare ordīez wmit.
de hoc beato viro q̄daz vidim⁹
et q̄dā audita narāim⁹. virum
q̄ indulgit ocio vel q̄eti qui sem
per inde fesse in reuocacōne aīa
rum pereūcū laboraret. et vide
zelū. **E**o diutina et graui poda
gre molestia laborante q̄daz no
minatissimus phisic⁹ a superio
ribus p̄tib⁹ gallievt eū i p̄p̄is
expensis auāret aduenit. **C**ūq;
a medico q̄eret quātum se t̄pis
expēdere i morbi remediū opor
teret. s̄ndit. **P**erfectissime inq̄t
infra menses q̄tuor vs curabo.
Hor ille t̄biam manu p̄uētēs
clamosē dixit. heu me miserum
tunc si p̄ ista cum deus voluerit
in p̄mo putredine resoluēda
a predicacōne et salute hominū
etiā t̄bz ebdomadib⁹ cessem et
aīe q̄s crist⁹ p̄cio sui sanḡis
emit per me interū liberande a
demonib⁹ distrahāē. **V**os autez
magister karissime ad p̄iam re
dire potentes cū placebit. bonā
volūtatez vestrā ac labores x̄ps
vobis ipse restituat. **I**p̄e q̄dē be
atissim⁹ homo adeo pius cū zelo
aīarū i pauperes fuit. vt cū q̄d
daret paupib⁹ obuijs nil h̄eret.
sp̄ali ihermitate semp p̄ defectu

muneris torq̄bat⁹. et tūc pro cor
porali eleōsina sp̄ual benefici
oracōne pro eis suppliciter exsol
uebat. **P**roinde lector cōhdera
zelū quē habebat. **A**gonizabat
in morte ex̄sp̄ere q̄ nocte ē de
fict⁹. **E**t ecce vir vag⁹ et nud⁹
ex h̄ijs q̄s n baldos dicim⁹ in ex
teriori parte d̄m⁹ x̄mit q̄ ille i
terius d̄m̄bebat. **R**egauit ille
vag⁹ de cōfessione colloq̄ cōviro.
s̄ ei r̄sū ē q̄ nō p̄cisset. **H**est
illo x̄cedēte quēdā ex cūsi den
tib⁹ aduocat vir beat⁹. **R**educite
illū inq̄t ad me quē ēpulistis.
hoc audito mirati et cōfusi cōs
hoīez eduxerūt. q̄ cū oī diligētia
fā cōfessioē et absolucōe suscepta
cessit. **E**t dixit oīb⁹ vir b̄tis.
Rollem pro mille maras aut
me hominem non audisse. **E**t vi
de quo fructu. vir enī per quat
taz partem leuē homo se cōssit
a domo tū ecce x̄pentina morte
percuissus cecidit iam defict⁹.
Rec mora. in sequenti nocte vi
ro sancto migrante ad dominū
accidit q̄d s̄būgo. **I**n vltēri
orib⁹ p̄tib⁹ āglie q̄dam vir s̄as
et bon⁹ p̄dicacōis officio p̄mine
bat. **E**o aut i stacōe publica pre
dicāte quēdā peccatrix mulier
amarissie cōturbat patuit i po
pulo cū lacrimis exclamauit. **M**i
serere mei serue dei. **A**udi misera

et absolue me a peccatis. tunc ille ut potuit eam opesavit. et post finitum sermonem expectare precepit. Quid plura. Iterum paululum cum clamore surrexit. et petijt mori audiri. sed cum iam finiendum sermonem permitteret predicator. et illa parum quod esset. surgit iam tercio clamat horatice. cadit in faciem et exspirat. Turbatus ergo non modicum cum populo predicator orat omnes presentes cum lacrimis orare dominum ut aliam quod sit factum de anima peccatricis ostendere dignetur. Interea per tres dies clausus in cellula predicator nil dormiuit neque gustauit. sed otinuis in oratione permansit. Tercia ergo nocte anima defuncte lucidior super sole apparuit prestanti. Assumit anima per qua oras ab omni pena soluta sum. nichil restat nisi ad superos statim auolare. Tunc illo nimirum iterius hecitate respondit anima. Hoc signum tibi quod non deciparis. Quidam magister iohannes in partibus brabancie in monasterio matre de oignes leobien. dyoces ista nunc hora abiit. et hanc vitam semper super afflictos et pauperes plus fuit. ita et nunc cum post mortem anni locum purgatorii in quo cum innumerabili multitudine detinebar. ei felix

anima ab angelis deferretur et ibidem multos recognosceret quorum auctor salutis extiterat. pietate commotus pro eis suppliciter dominum exorauit ut a pena purgatorii soluerentur. Nec mora exauditus a domino et non tamen per illis per quibus orauerat. reuertitur. cum alijs multis et ego pariter liberata ab celis in maria gloria sit susceptus. Hec dicens anima ab oculis mirantis euauit. Ipse vero in transmarinis statim directo cum litteris nuncio. hanc animam pro signo de deat diem horamque beatitudinis migrantis inuenit. Vide ergo lector quanta gloria digni sunt qui in salutem proximorum fideles existunt.

~~De virtute orationis. Capitulum xxxi.~~

Nocte in expebitione dephese exaubat superius alas a rore pergit. Porro in sacra pagina per ignoratiam ponitur. Si ergo in ignoratiam perquam ad christum pergas incidens exaubas in oratione superius. ergas oculos et manum ad celum donec eleuetur splendor in tenebris et viam dirigas ad optatum. Idem facias si noctem vel tenebras incidens peccator. si oculos cum publicano leuare non audis inuita sanctos. angelos interpellare deum

tibi mitigent precatum ut secundum prophetam dominus exaudiat celos. celi terra et terra te. Sicque etiam interscalanter prouehans ab gratiam et spe certiori quam prius hylantatem premi vult attingas. Unde beatissimus augustinus in libro de vera religione hoc fieri confidenter assentit dicens. Quis quis angelorum eum diligit certum sum etiam quod me diligit. Quis quis in illo manet et potest humanos precari et in illo me exaudit. Quis quis ipsum habet bonum suum in ipso me adiuuat. nec ei participacionem non potent iudicare. Et non dubium valde quod auctor tangit in littera. Apis ideo exultat in nocte supinavit alas a rore protegat. In rore hic rigore tabulacionis in alio vero virtutes gratias et naturales accipimus. Unde spiritus in canticis quatuor. Caput inquit meum plenum est rore et anani mei guttas nocturnum. hoc est ut dicit glossa. In moribus et grauioribus tabulacionibus castum caput ecclesie tumulat. Supina ergo id est supplex peccatorum anima in oracione preibat. ne cum gratuitis virtutibus naturalibus spoliatur. ut dum gratias que deum offendentes perdidit adiuuari non valeat naturalium admiranda potentia erigentibus prebat. Et idem fere in homine factum est quod descendens a iherusalem

iherusalem in ihericho incidit in latrones que etiam spoliauerunt eum gratuitis et plagis impositis abiecti seminuio relicto. Ablatis enim gratuitis a peccatis re et si naturalia premit non tollant. debilitantur. et non sicut ante hominem ad vota succedunt. ¶ Vidi hominem sine compacione fere sui temporis humile. feruidum caritate. egenis beneficium. sobrium supra modum erga afflictos pius in corporis castigatione precipue assiduus. ab omnibus contagionum spuracibus alienum. hec in gratuitis. In naturalibus vero ita erat bene et decenter ornatus ut nichil in eo imperfectum reliquisset omnipotens benignitas putaretur. Pro celibatu ergo et sanctimonia ab omnibus honoantur qui sanctus iam in terra iter homines habebat. ita ut de eo maria quidam quedam dicentes audirent. Quodcumque istum me videre contingit. me hominem non putare videre sed angelum. Hunc postea gradum a rigore iusticie vidimus recedentem et tantum erga deum in gratitudinem incurasse ut missarum solemnia audire contemneret. et nullum in eo virtutis vestigium remaneret. sed omni labe pollutus nullam pro suis luxuriam nullum facinus abhorreret et hoc quia alas virtutis gratuite vel naturalis

orōib⁹ insistēdo vel lacrimis nō p-
terit. Qualiter aut oracōib⁹ p-
tegamur beat⁹ aug⁹. i libro de
mētib⁹ euidenter ostēdit dicēs.
Fidenter itaq⁹ fratres nostras
preces ad deū dirigamus. Pro
nobis enim angeli deorsum cele-
stia descendunt vt protegant.
uersusq⁹ ad celestia ascēdunt
vt pro nobis dominū petāt. vt
hinc desideria nostra ad ipsum.
et inde ad nos diuina beneficia
reporrent ad premiū. **F**act⁹ est
aer ipse angelor⁹ gressib⁹ perui-
us. nitescit cotidie per cōitātū
sanctor⁹. Nil enī māne in elemē-
tis vacuū qd nō culti mortē fu-
erit cōsecrātū. **E**ius manus i cru-
ce leuate sunt vt fideles sui pos-
sint ipetrare qd petūt. **F**eruen-
ter ergo cum fide petas ⁊ accipi-
es. **S**ine feruore ā fide oracio tua
debita virtute puat. **P**erūtamē
cōsiderandū est q⁹ in oracōne vo-
cāli duo sūt. labor et itencio. **S**i
cū itencōne oras loq⁹s cum deo
et exaudias a deo. **S**ivero sine
intencōne oras oracio qdēz pro-
prie dici nō potest s⁹ tñ labor tu-
us premiabit⁹ ⁊ non frustrabit⁹
fructu suo. **M**ultū tñ i fructu ⁊
premio differūt oracōis virtus
et labor. **C**ū oracōib⁹ deo iunga-
mur ⁊ in laborib⁹ partē qlemāi
q⁹ penar⁹ ad q⁹s p pētis obliga-

mur exsoluere deponam⁹. **F**ra-
trem i ordie prebicator⁹ vidim⁹
de q⁹ritate testatissima fereba-
tur q⁹ dū in via pgerz et orarz
sepissime a socijs visus ē q⁹ eū
a tergo sequebant⁹ ad altitudi-
nem ymius cubiti a terra suspē-
di et p aera ferri. **H**oc idē de
moiali quā aū q⁹dragita ānos
vidim⁹ in foresto brabācie mō-
stero q⁹ multis āmis i die pēthe
costes hora tertia dū i choro. ve-
ni creator spirit⁹ cātabatur ad
vnū cubitū eleuabat⁹ a terra et
vsq⁹ i fines ymni suspēsa mane-
bat. **N**e quōdā i adolescentia
cōstituto ⁊ q⁹ulāte q⁹ alijs debi-
t⁹ oracōib⁹ vacare nō possem q⁹
dā sancte vite cūdit. **A**d min⁹
inqt semper semel i die ⁊ nocte
cāptes horā vel spacium qua de-
um libeā mente deuotus oras ⁊
talis quide⁹ oracio robur virtu-
tis prestat et iacula submouet
inimici. **S**upina ergo idest sup-
plex fidelis apīs anima in ora-
cione pambas ā vt p prios re-
atus ā alienos emūdes. vel pro-
prij stat⁹ pericula vel aliena de-
moueas vl⁹ celestibus desiderijs
inherendo huius misere carnis
incolatum euadas.

**De vera libertate que in casti-
fuitate cōprobat⁹. Ca. xxxij.**

Læt poite sint sub lege
tñ libere sūt. Dñs i euā
gelio dicit. Qui facit
peccatū suus ē pñi. Sup quo
beatus aug⁹. **A** q̄ q̄s deuict⁹ est
hui⁹ seruus addict⁹ ē. Vñ q̄dū
in antiq̄s tñpib; post diluuiū in
nocētia i hoīb; pduāuit. nemo
inter hoīes dñat⁹ fuisse descri
bit⁹. Cū aut abūdauit iniquitas
et pax refugit caritatis. nem
roth robust⁹ venator. hoc ē rap
tor. hoīes cepit deprimē et sub
iectis p pōpam pñcipat. Exin
de reges facti sūt et totum iūis
legib⁹ subiecerūt. Vñ beatus au
g⁹. i libro de ciuitate dei. Et q̄d
magna regna n̄ magna latroci
nias. **I**n die q̄dā q̄dā pirata
capt⁹ a nautis magno alexandro
oblat⁹ est. quē cū interrogat⁹ si
mare vellet habere infestū vt p
q̄d peccauerat per hoc et torq̄re
tur. libeā cōmēlia iuect⁹ i alex
andriū rēdit. Et tu inq̄t si totū
mūdum velles habere infestū. si a
pimas quia exerceo parua nauī
cula latro vocor. tu aut q̄a mag
no nauigio. iperator. Cuius rñ
fionis et inuecte vñtatis auda
ciam intantum et miratus et cō
plexus ē alexander vt piratam
redderet liberū. Itaq; lex liber
tatis ē caritas quā si ferre volue
ris etiā sub xpo pñcipe lib⁹ eris.

Vñ dñs i euāgelio. Si vos fili⁹
liberauerit vñ libera eritis. **E**t
si reusaueris ei subdi etiā regū
pñceps sibi et te dyabolice ser
uituti. **E**t q̄dē nostro tempo
re i germanie pñtib; fuit michi
frater ordinis predicatorū nar
rauit et vidit. virgo quedā san
tissima fuit q̄ nullis artat clau
stus vel sens potuit nullis pro
sus vinculis opedita tenere quin
more vt spiritu mouebatur sicut
sagitta que quātō in arcu forci
us stringit⁹ tanto rebusius ia
culatur. ita solutis claustris vin
culisq; diuictis instat auiē cū si
per aera ferebatur. Vñ dicitur.
Ubi spirit⁹ dñi ibi libertas.
Sed illud notum omnibus solē
ne miraculū dicebatur. q̄ sacra
virgo videntibus multis fre
quenter exibat in campum et a
ues indomitas cuiuscumq; gene
ris clamoribus conuocabat. et
in medio earum quasi gallina
inter pullos singulas manu de
mulcēs et ocul⁹ residebat. **Q**uib
mīa. **I**n illa innocentia persti
tit. a qua abaz lapsus principa
tum animalium perdidit. que
ei deus per obedientiam in pri
ma creatōe subegit. **D**e libe
te dicit phus. Non potest gñs
ostare libertas. hanc si magno
estimas oīa pua estimāda sūt.

Multa non q̃a difficilia sūt nō
audemus. s; quia non audem⁹
difficilia sūt. Libertas nichil ali
ud est q̃ animus quodāmodo se
ipsū habens. **D** q̃ magnis ho
mines tenent errorib⁹ qui cau
sa dominādi manā cupiūt per
meare. ignari q̃ sit ingens par
q; cel regnū. Impare sibi maxi
mū est imperium. sicut habitas
hylaater vti pars ē libertatis.
Beneficium accipe ē libertatē
perdere. et nisi incumbat necessi
tas defacili non mendices. Sa
piens se contentus est. nō vt ve
lit esse sine amico s; vt possit.
Ea sola putamus emī pro q̃b⁹
pecuniā soluim⁹. Ea g̃uitavoca
mus pro q̃bus nos ipsos ipendi
mus. adeo nichil est cuiq; se vi
lius. Sepe maximū precū est
p̃ q̃ nullū dat. Postea effem⁹
si alia nostra nō essent. Qui se
habz nichil p̃didit. Omnes ad
hoc nobiles sum⁹ nec pauperes
abiat philosophia nec diuites
eligit. Bona mēs nec comoba
tur nec emic. et puto si venalis
esset nō haberet eptorē. et ma
la mēs cotidie emic. Anim⁹ no
bile facit. Ex q̃ntaūq; enī con
dicōe licz sup̃ fortunā surgere.
Nō de deformitate corporis feda
tur aimus. s; pulchritudinē aimi
corp⁹ ornat. Sicut nec ulla con

dicōis seruitute subicit. sic in
tm se fruēs libertate ad nullum
sui otariū cogi potest. Subdere
igitur ap̃is anima fidelis vt li
bra seruias regi cristo ne tibi
dñetur dyabolus tamq̃ seruo.

**De electione prelatorum a sub
ditis. Capi. xxiiij.**

Sicut regē ordināt sic et
populos creat. Nemo
enī sibi assūit honorē
sicut dicit apostolus sed qui vo
cat a deo tamq̃ aaron. Vocari
aut a deo dicit qui volūtate di
uina canoice ab hīs q̃ iter est
dign⁹ eligitur. Reges dico iudi
ces s; p̃latos et illis q̃ idigni
elcōis suffragio sustollunt. Eis
fiet sicut i libro iudiciū dicit vt
ignis egrediat de fano et succen
dat ligna filiaz. **D** q̃aens pro
bleuma istud etiā isto tpe vide
mus impletū. Erāt miseri satuel
los et simplices et oīs ṽtutis ob
liti gen⁹ tm̃ spiciūt. nō p̃sonā.
Et vide q̃lit illi repēdit iustitiam
ces. Isti q̃dē dignitatis apice ro
borati q̃d sit iusticie ṽtutis et iu
ris nō curāt fas oē cōtēnūt. gra
sanē i clericos et laycos de bach
anē et cum horum vltorius ra
piē nō suppetūt proprie ecclesie
man⁹ iponūt. et suos creatores
ipios spoliantes eos magis q̃

alienos et turpius expectantur.
Hoc in figura istorum sicut liber
 regum testatur zacharias filius
 ioiade sensit. qui a ioias rege quem
 per octennem regem populi prefecerat
 imaturum occisus est. **R**ec re
 cordatur est qui sibi perfecisset bo
 na sed eum crudeli morte multa
 uit. **E**t notandum quod dicitur sicut re
 gem ordinat ita et populos creat.
Quid sit autem apes fidelium popu
 los creare id est generare breuiter
 dici potest. **I**n generatione quod est tua
 necessaria sunt precipue scilicet validitas
 congrua generantis. debita qualitas in
 semina generantis materia. ma
 ter in accipiente conueniens. **G**eran
 tis personam dicimus prelatorum. **S**e
 minare generationis materiam; pre
 dicationis verbum. **C**onuenientem in acci
 piente materiam; catholicam ecclesiam
 finem. et hoc semper sancti ydoneitate
 conueniens. **H**ereticorum enim conueni
 entiam si quod dici poterit materiam dis
 rupta et scissa est. et ideo feruntur viuos
 generare non potest. **E**t ideo propheta
 ysayas dicitur dicens. **V**enerunt fi
 lij usque ad partum et non erant viui
 pariendo. **D**icamus ergo de vali
 tudine congrua generantis. **T**res sunt
 sicut dicit aristoteles qui iualibi
 sunt generare. infirmus puer et senex.
In infirmo generare non potest pro
 pter debilitatem et defectum virtutis
 actus. **Q**uos per infirmos accipi

mus nisi illos qui languent in vicia
 iualibi ad virtutes. **V**elle quod bo
 num possit fieri dicit apostolus. proficere
 autem non valet. **I**sti ergo per predicationem
 spirituales filios generare ydonei
 non sunt sicut eis dominus per psal
 mistam improperat dicens. **P**ecca
 tori autem dixit deus. **Q**uare tu
 enarras iusticias meas et assu
 mis testamentum meum per os
 tuum. **E**t vide causam. **T**u vero
 odisti disciplinam et proiecasti ser
 mones meos retrorsum. **I**ndig
 nus est ergo qui verbum ore seminat
 et manu dissipat. **S**ecundo genera
 re non potest qui puer est propter
 crematum. quia seminare generationis
 materiam transiit puerus in crimen
 tum. **E**t in signum huius dominus ihesus
 cum factus esset annorum duodecim
 inuenitur est in medio doctorum non
 docens sed audiens et interrogans
 eos. **E**t illud quod lucas de eo in acti
 bus apostolorum scribit. **C**epit
 ihesus facere et docere. **E**t primo scilicet
 facere et postea docere. **C**omedit ergo
 primo iuniores id est incorpora
 re sibi ad incrementum virtutis secundum
 ezechielis volumen debet sacre
 scripture ut in ore eorum per predica
 tionem fiat oportuno tempore itaque mel
 dulce. **T**erciumque id est senex ge
 nerare non potest. et hec causa. quia
 natura non potest in eo digere sanctam
 naturam secularem. **D**um in libro regum dicitur quod

rex dauid senueat et calefieri nō
poterat dū coopiret pellibz. Na-
turalis enim viet in senibz a ri-
gore deflectit et necesse ē vt dū
organismus corporis quasi for-
nae adinstructū ignis destrui-
tur feruoris et sensus q̄litas mi-
nuat. Si enī verū est qd mag-
nus ille grammatic⁹ dixit. Q̄nto
iuniores tāto p̄spiciatōres ergo
exconsequētia verū est q̄to seni-
ores tanto tardiores. S; i libro
quarto regū dicit qd asa rex iu-
de in senectute doluisset pedes et
hoc affectuū q̄ vtiq; fuit infemi-
bus circa salutem p̄p̄i tardio-
res. Calor enī feruide caritatis
causa est vt sermo exhortatōis
in predicāte apte et bene dige-
stus valiter auditoribz p̄fese-
rat. qd vix et sine diuino miacu-
lo in senibz q̄ a. lx. vel i longū
a. lxx. ānis senibz miorat fieri
cōprobat. Qd aut de beatissi-
mo patre augustino legif teste
possidio calamenfi episcopo
qui senectute longa confect⁹ ver-
bum dei vsq; ad extremā ipsam
egritudinē i pretermisse alacritē
et foratē sana mente sanoq;
consilio in sancta ecclesia predi-
cauit membris omibz sui corpo-
ris in columis integro aspectu
atq; auditu dormiuit cū p̄ribz
suis. diuine vtuti potius affici

benū ē q̄ nature. Et i tpe tñs
acto et certe in presenti simile
nō videm⁹. Tercio necessaria ē
q̄litas in semetina gnacōis ma-
teria vt scilicet in eo t̄p̄ancia ca-
loris sit fugiuitatis siccitatis et
hūiditatis. Vñ dñs dicit in euā-
gelio semē est v̄bū dei. In semē
autē p̄dicatōis necesse ē vt pre-
dicator s̄mōnem cōt̄mperz au-
dientibz ne excessu feruoris et
zeli erūpat in talia per que scā-
baliset et turbet aut p̄uocet audi-
entes. Vnde psalmus iſtauit bi-
bens. et bñ patientes erunt vt
anūciēt paciētā. volēs itelligē
in p̄dicatibz modē amē. Hoc idē
ceteris excessibz caueat ne te-
por ā fug⁹ in v̄bo ne sine hūore
ḡte. siccū ne et hūidum nimis
hoc ē s̄m p̄p̄iaz aq̄ idē secula-
ri scā mixtū min⁹ reddat it̄ctos
et sollicitos auditores. Disāt
ergo apes fidelium reges idēst
p̄latos ydoneos ordiāre q̄ p̄ pre-
dicatōis semen cōueniēs pos-
sint adopcōis populos gnare.

~~De pueris et iusta iusticia.~~

Capitulū. xxiiij.

Perogatum examē
iudicij tenent. Incor-
gibiles necant casti-
gāt mor et morte pūiūt. Quid
mīa. Audi qd dixerit iosaphat
rex israhel iudiciis populi

q̄s cōstituit. **V**idete inq̄t quid faciatis. **N**ō hoīs exercetis iudicium s̄ dei. ⁊ q̄dāq; iudicaueritis in uos redūdabit. **Q**uā hōrēda sententia in illos q̄ perūtūt v̄l p̄tēre p̄mittūt iudicia. s̄m ap̄haz iustificāt p̄ munerib; ip̄um et causa vidue non īgredīē ad eos. **D**e ergo ip̄is ī malū. ⁊ t̄ribuō enī illoz venit q̄a iust; dñs et iusticias dilexit eq̄tate; vidit vult; ei;. **S**i aut̄ dilexit iusticias ⁊ approbāōis oculo cōfideāt eq̄tatē. p̄ cōsequens īiusticias obit in iudiciis ⁊ improbat falsitatem. **U**bi ergo iusticiam habere non poteris patient̄ ad dominū cum fiducia cōuertaris q̄ ip̄um tam neq̄am ire non finit et cum accepit t̄ps ip̄se iusticias iudicabit. **Q**uid aut̄ super hoc nostro fere tēpore s̄m q̄ a fratre ord̄is p̄dicatōrū audiui in lothorīgia cūcta bmbācie sc̄m sic audiamus. **M**onasteriū sc̄i **J**acobi ap̄d leobinū notū multis ē et acceptū. **I**stud q̄dam adolescēs cōsobrinus maioris ip̄ositi causa maioris deuocōnis ⁊ eligionis īt̄ruit. **Q**uōd vt̄ audiuit p̄poit; indigne tulit. mandat abbati ēmitti sibi cōsobrinū per clericos. **V**enit ille. **T**ūc ip̄oit; foris manu collāsa telliū it̄rat violēter cōnobīū. ⁊

pit iuuenē et nudato sc̄o h̄itu induit seculatū. **A**bbas ergo mōsterij collās p̄morib; v̄l p̄orib; citatis ep̄o cōgrit ⁊ totū clez p̄tantis iniurijs interpellat. **H**oc cum indignāter audire vix̄ v̄l; ep̄iscop; ⁊ abbat; p̄cūs ip̄etere dūns v̄bis. abbas flexis genib; cū modēamine dixit. **I**udicē cōtra te o ip̄oit; in terra habē nō possū ⁊ ideo cōtra te deum sūm iudicē īterpello vt̄ infra. xl. dies v̄terq; nost; oparet cōm illo sentēciā p̄meritis accepturus. **A**d hoc p̄sul cachimnans cum suis it̄xit hōiem atq; sp̄etuit ⁊ repulit exprobratū. **Q**uid plura. **Q**uadragesimo aut̄ die circa nonā mortuus est dict; abbas. **E**t cū; pro eo solēmiter pulsaret. sedens in balneo p̄p̄osit; q̄fuit a circūstātib; q̄d hoc ess; **M**ox q̄dā īgredīēs ⁊ rēq̄t; de solitu cāpanaz. r̄nd; abbatē sancti iacobi iā defūctū ⁊ pro eo pullacōem fieri tā solēnē. **I**lico recordatus ip̄oit; q̄dragesimū diē esse q̄ se citatū corā summo iudicē audierat ab ablate cōsternatus animo dixit suis. **C**ito videte q̄d faciā. **M**oratur; ego sum. **C**ōparere me hodie summi iudicis aspectibus oportebit. **N**ec morā. **P**ost hec verba cū balneū egredi festinaret

in altitudinē man⁹ cū dico eiula
tu et uobis exspirauit. Illic paul
dubio respondere cōpulsus ubi
causarū strepitus cessat. iurispe
ntorū aduocatio cōtaceat. ubi
nec preces nec precū libeābūt.
Simile qđ et de cōte quōdam
hanonie fide indubitata p̄cepi
mus qđ dum uellet ī ecclesia san
cti iohānis inualētemis canoni
cos expellere regulares et p̄ eis
ponere canonicos seculares ab
bas eiusde loci ad sūmum iudi
cem appellauit. Appropinquāte
aut appellacōis die cū abbas in
ciperet iherimari et se ad cōparē
dū coram sūmo iudice oracionis
instācia p̄pararet ipseq; comes
sub eodem tpe sentiret incōmō
dum cause cessit oīode diē rea
ditus iudiciū et sententiā exspe
ctare. Et nō ī petūsiōne iudiciū
duo mala. Unū qđ offendūt deū.
et vnum qđ offendūt p̄imum.
Damū sit mādatū dei t̄nsgre
diēdo. Secūdu p̄rio iudiciū s̄b
trahēdo. Si et abucio ergo eius
ueniet ut offensam dei etiā si h̄
penituerit per afflictōez corpo
ris luat et offēsam p̄imi quā
p̄ iudiciū iniustū inuēiat dānis
eius satisfaciēdo restituat. Idē
enī iudico qđ manu dīape. Vt
si inpeitens pseuerat penā pro
utroq; p̄petuo damnatus exsol

uet. Qua frōte ī futuro illo ex
tremo et tremēdo iudicio ipsum
iudicem expectabit qđ hic tpa
liter iudex eū p̄ inuersū et falsū
iudiciū irritare non timuit.
Quid sit aut tenere iudiciū ad
illos maxime spectat qđ iudicare
et corrigere debent excessus et
opa subditoz. Unde dicit icorri
gibiles enī necāt castigāt mor
et morte puniūt. Cuius exēplū
in p̄mo libro regū iuenies ubi
heli sacerdos contra legē exce
dentes filios nō corripit et cum
eis in vno die vindictā crudelis
sime s̄ iustissime aīadūsiōnis
accepit. Qđ uenit in utroq; qđ
dictū est de iustis iudiciis et de
hijs qđ sunt circa correctionē sub
ditoz icorrigibiliū negligētis.
Comes qđā iustissim⁹ iudex
ut certissima relacōe didici⁹
in p̄riū filiū et vniū tale iudi
ciū fecit. Deuicueāt comes an
nis duob; aut trib; languēs. et
vna die rū filio ei⁹ virginem op
primente clamor populi per ci
uitatem validus exatāt. Quo
clamore pater attonitus inqui
rit que causa sit. Negāt prima
tes qui astabāt s̄ tādē mīmis
tercia intīmāt ueritatē. quo de
tecto vului dissimulante cum la
camis peciit ab astante seruo
cultrū exaciatū et longum qđ

vellet sibi vnguam excrementa
resandi. **N**ec diu immoratus
vix sex horarum spacio interie
cto filius precepit aduocari. Quo
veniente et apius accedente dix
it pater. Nunquid nosti quod sim do
minus terre et tu me superstitis
et viuentem in confusionem mei
et tui opprimere virginem volui
sti. Absit ut te talem heredem
habeam et te talem post me terre
dominum relinquam. Hoc dicens
subito eum in corde cum cultro per
cussit. nec quatuor diebus post hoc
spacium intercessit cum ecce co
mes mortem sibi imminere respi
ciens quendam secreta sui consu
mendauit abbatem. Cui cum con
fessus esset et peteret corpus suum
et nichil in confessione de occasi
one filii tetigisset abbas nolens
eum absolueret vel communicare quod
te tamen scelus filicidij continens ob
misisset quod fuit. Cui comes in
constantia respondens dixit. Ab
siste illum reputem penam princi
patus heredem licet genitum car
ne mea qui contra fas ausu nephari
o iuras violator existens se dig
num fecit mortis iudicio et om
ni iure successionis indignum.
Nec vere ergo pater filium sed
legum violatore; occidit. Tu
autem abbas vicarius iudicis dei
contra legem me iudicas que deu

tronomij libro teste in necem pa
trerni filij primas parentum ma
nus esse precepit. Unde ad cri
sti iudicis tribunal appello ubi
sine tua absolutione facti huius
astare volo et certus eius iudici
um expectare. Hoc solum peto
ut paxidem aperias dominici sa
cramenti et me salutare dei ocu
lis tamen videre permittas. Quod
ubi annuit abbas hostia saluta
ris mori se coramitis patenti in
fudit. et eum iustum prerogati
ui examinis iudicem et rectissi
mum vindicte scelerum compro
bavit.

**De virtute innocentie et sim
plicitatis. Capitulum xxxv.**

Meo modo innotuit sunt. Illi
viri apes fidelium imitatio
nes qui secundum prophetas petri
non fecit nec iugetur deus in ore
eius. Clara res est istis temporibus
etiam in pueris qui nomine et fa
cie innocentie puritatem osten
dunt puritatis innocentiam in
uenire. Sed etate supplente ma
licia luxurians in se vires exhau
cunt ante tempus. ideo deus
omne deperit. robur elanguit
in adultis facinorosi quique pre
ferunt palmam. virtus obiecta
succumbit in fratribus reuiuiscit.
abel innocens de nouo prostermitur.

Non est q̄ reputet puritatem ⁊
 ideo sectator inocēcie rarissim⁹
 inuenit. **H**is q̄dem si soli essēt
 principes obnoxij seculares pos
 set utiq; h̄ tñ cū gemitu tolerā.
Sed in illis est cū detestacōe maxi
 ma aspuēdū q̄ sunt loco aposto
 loꝝ dispēsatores ecclesie q̄ des
 pectis inocentib; ⁊ p̄batis nō
 ponderāt pmouere impiū si eū
 videāt et versutū. Non sic vilis
 deo inocentia credit qui ab in
 ioc mūdi inocētem enoch a secul
 o tñstulit. noe iustū seruauit.
 abrahā āpliauit. esau reprobauit.
 iacob dilexit. ioseph inocuū
 toti mūdo prefecit. Inocētiā
 puritatis in matre cast⁹ elegit.
In inocētib; coronauit. **I**n bap
 tista laudauit. **I**n iohāne dilex
 it. **I**n illis q̄s vocauit ad se ⁊ cō
 plexus est puul⁹ commendauit di
 cens. **S**inite puulos uirē ad me.
 talū ē enī regnū celozū. **E**t q̄d
 dicā. **T**empus me potius de se
 reret q̄ exēpla. q̄niam q̄amq;
 domino placuerūt aut per vite
 pfectōez post lapsū. ā p̄vite i
 nocētiā ante lapsū. ā certe
 ad vite puritatem post lapsū re
 dierūt. **Q**uid aut i confinio
 burgūdie per inocētiā actum
 fit ut a fratre ordīs minoz per
 cepim⁹ referamus. **A**ntiq̄ssimo
 more seruātū est in ordine san

cti benedicti a cunabul⁹ fere pue
 ros ibui et sic eos i ordinē p vi
 te inocētiā educati. **Q**uo cō
 tra sepius tamen actum audiui
 mus nec approbam⁹ p oīa pue
 rum rationis expertem vouere
 q̄d nescit. h̄ potius adulū quē
 libet q̄ possit discrete reproba
 re q̄d displicet. et electione dig
 na approbā q̄d placet. **P**uer
 q̄dam in cōfinio burgūdie fuit
 q̄ in mōsterio ordinis sancti bñ
 dicti apud cluniacū ab ip̄s
 cunabul⁹ inocētissim⁹ ac simpli
 cissimus adoleuit. **A**dulū ergo
 iuuenē abbas suus pro recreacō
 ne vel ioco seā p̄ficia extra pre
 cepit. **S**ufferēdoꝝ ergo equoz
 causa abbate cū suis añ domū
 ferriā descendēte miratus ex
 simplicitate iuuenis eo q̄ num
 q̄ tale q̄d viderat ferrū candēs
 nuda illud manu sine abustioe
 aliqua vel lesura eleuās stretta
 uit. **S**tupefactus ergo abbas et
 omnes q̄ p̄ntes adeāt inocen
 tiā in iuene venerati sūt ⁊ rē
 iterato ac pluries probauerūt.
Post hoc abbate cū suis alias
 occupato iuueis mox itē rora do
 micalij est igressus vbi p̄p̄e fa
 bri cū puero super genua mira
 tus inueiens añ puulo añ num
 q̄ simile videāt iocabat. **I**llico
 aut mulier i iuuenē q̄si ierptū

malicia stimulata. si talem habere vellet inquit. Et ille libentissime inquit. Que mox nesciū ab concubitu instruens puerum sic fieri promittebat. Ergo ubi iuuenis post concubitu innocentia spoliatus egressus est. feruē cādens ut prius existimans contrectare adustus grauiter exclamauit. Qua in re turbat⁹ abbas non modicum admiratus aīab uertit ex interiori lesura anime iuuenem foris lesum. et priore innocentia q̄ eū contra ignē p̄ter erat denudatū. seductum ergo ad monasteriū iuuenem abbas super gestis diligēter inquit ueritate q̄ simplicissime cōfite⁹. Et sic cum multis lacrimis damni suum tremebund⁹ expauit. **S**ed et potentē oīa deōnes putitatez mira gesta iuliane uirginis et cūpami testant⁹. Vbi aprian⁹ adhuc puer a magistro suo compulsus legi. xvij. annis puritatem uirginis innocentie custodisse ut per hanc maiore potentia contra demones et ipso potiretur. **S**up hoc quoddā valde memorabile certissima relacōe ab hīs q̄ presentes aderāt et uiderāt i machinā opibō brabā et p̄p̄m accubisse. Puella q̄dam sacro die dūico cū iuuenibz conuenerāt diu valde. fatiga

ta ergo demū rediit. Nec moa. demitū pergēs demone sit repleta. qua clamante surgit faīlia ligant uinculis seuiemem. Mane in hantwic ad oratoriū gloriose uirginis extra epidum deportatur. Frequēter enī ibidem maria uirtutum operatritz miracula pluma demōstrauit. Quod ubi scolares pueri perceperant ad locum ubi uerabatur puella i oratorium accurrūt. quorum unus annorum ferme. xij. audacior ceteris atq; sagacior cepit compellere et adūrare demonium ut corpus obsessū desereret et exiret. Nec moa. ubi demon arcum biliam per tumorem se esse monstrauit. bitus puer crucem cum pollice i contrarium fixit et sic paulatim per crucem uersus os ascendere compulit donec eum in speciem hirsuti uermis oīs popul⁹ ita hiatū oris herētem uidit. Quo miro conatu ad inferora redire uolēte clamauit populus. puer instāter signū salutis exp̄sui et cum maxīma uolencia demonem exire coegit. Eiectum ergo ut diximus in modū hirsuti uermis puer audacter dexteā comprehendit et in fossam paruulam ubi pluuiā aqua cōsident mox p̄ieat. Qui statim in oculis

plebis totius disparsens leticie
et laudis omnib; materiam dere
liq̃t. Proinde man⁹ pueri a cō
tactu ṽmis nigredine infecta re
mansit s; p̃tinus aque bñdicte
lauamento discessit. Sacrosca
ergo res est esse ab omni labe
caminū innocentem. s; simul es
se cōueit simplicē et prudētem.

De innocentia boni hoīs et iusti
q̃ nemini cupit nocere s; oībus
p̃desse. Capi. xxxvi.

Fructib; nulli nocent sed
nec mortuis q̃dē. Cast⁹
de patre dicit. Omē pal
mitem q̃ fert fructū purgabit
eum vt fructum pl⁹ afferat. sic
ete autē subdit. nec mortuis qui
dem subaudi nocent. Et hoc est
q̃d i euāgelio de casto rege fide
liū signanter legi. Calamum
quassatū non conteret et lignū
fumigās nō exstinguet. Quod
et ad nos moraliter refera po
test. Fructib; nulli nocēt. idest
fructificatib; per bona opeā no
cere non debem⁹ vt impediā⁹
eos i aliq̃. s; potius adiuuem⁹
vt eoz exemplo ad similia pro
ceamur. Unde salomon in puer
bijs. Noli p̃hibere eum q̃ bene
facit. s; si potes et ipse bene fac.
Multis modis dicit nocē ho
mo homini. s; precipue tribus.

corpus occidēdo. animā seducē
do vitā ifamando. Corpus tripli
citer occiditur. gladio materia
li vel cōsimili vt cayn abel. sub
dola p̃dicatione vt iudas cassū.
victus subtractione vt q̃ tpe ne
cessitatis et famis negādo victū
pauperes p̃ce permittunt. de q̃
dicitur i decalogo. Nō occides.
De secūdo i eodē. Nō fers con
tra p̃imum tuum falsum testio
nium. De tercio dicit abrohu.
Pasce fame morientem. q̃ si
non pauperis occidisti. Aia eti
am p̃imi tripliciter seducitur.
peccato. exemplo. cōsilio. Pec
cato vt qui hominē peccare facit
sicut heli ophni et finees q̃ pec
cabant cum mulierib; que exu
babant ad hostiū tabernaculi.
Exemplo vt salomon q̃ illectus
amore mulierū ydolīs imolauit
et per hoc peccare fecit multos
ex israhel. Cōsilio vt q̃ tempore
iude machabei psuaserunt mul
tis vt derelinq̃rent leges patrū
suorū et ydolū imolarent. Vel cō
silio possūt dicit seducere q̃ incau
ta predicacōne nescientes et sim
plices de occultis peccatis red
dunt curiosos sollicitos de hijs
que prius ignorabant. De pri
mo dicit i decalogo. Nō mecha
beris. De secūdo in libro he
ster i fine. Gladio et igne pereat

per exemplo contemptus et inobediencie. De tercio in libro iob. Abbu; consiliarios malos in stultum finem. Vita etiam proximi tripliciter infamat. vel minuendo bonum quod in eo est vel agendo malum quod in eo non est sed fingendo malum. Primum malum secundum peius tertium pessimum. Et hec est bestia quam vidit daniel cum triplici ordine denarium que multos populos devastabat. et hoc quare quia eo minus peccatum detractiois vitae a pluribus quam minus peccati mortalis culpam ab ignorantibus habere putatur cum tamen multo gravior sit sine culpa primum infamare quam furtum veltem ei auferre. et hoc quidem multa. illud vero ponderat pauci. **H**uius rei vindictam horribile valde et mirabile vidi. Noui ordine non re. nomine non actibus sacerdotem. sed inter vicio lingue deditus erat ut potius de se pessima mereretur quam non socios vel cohabitantes sibi cumibus infamaret. sed ante mortem raptus in furiam tanta in se debachatus est cedere. ut propriis dentibus linguam maliloquam lamar. et palam cunctis ostenderet quod quia lingua sua dolose egerat. et venenum aspidum sub labijs eius quasi sepulchrum patens guttur illius fetorem terribiliter aheret. * * *

Quod quilibet studeat occasione proficiendi et emendandi sumere non solum a bonis verum etiam a malis. Capitulum xxxviii.

Non solum ab odoriferis verum etiam a fetidis herbis mellis alimomiam trahunt. Hinc cum odoribus bonis delectantur et naturaliter fugiunt fetida. Sed in eis propter mellis bonum ad tempus utiliter demorantur. Et hoc est idem quod dicit paulus. Omnia probate quod bonum est tenete. Per odorifera intelligimus opera bone fame. Vnde apostolus. Bonus odoristi sumus deo. alii quidem odor vite invitam alijs odor mortis in mortem. Augustinus super eodem verbo dicit. Si aut quondam illud preciosissimum vnguentum fracto alabaistro odore domum impleuit ita et apostolorum optimo bonorum fractis eorum corporibus per martirium quasi suauissimum holocaustum domino ecclesiae toto ore respexit. Et hoc quidem alijs communi gaudeat famam vite in vitam alijs invidentibus famam mortis in mortem. Tu autem apis fidelis anima delectare fame operibus odoribus bonorum quam tibi in mutua collatione de bonis et edificatorijs

v̄bis os lapidum ⁊ odoriferum
 reddāt per qđ edificet p̄rim⁹
 et cor mūdātū spurcijs gratu
 labūdū faciant. quo magis ad
 desiderū collū eternoz ei⁹ sus
 piriū excitetur. **G**racius tibi sit
 qđ fauos mellis ⁊ lactis dulcediez
 liguā tuam ⁊ labia distillare qđ
 amaritati ventē tue memorie ⁊
 felleis recordacōibz ad vomitū
 prouocant. **I**llud vero qđ textus
 apte subiūgit qđ licet fugiant
 naturaliter fetida in eis tñ prop
 ter mellis bonū ad tps valiter
 demorant. sic intelligi debet qđ
 non solū in bonis hominū acti
 bus proficiendi occasionem san
 cta aīa sumit verū etiam ī mal
 dū in hīs videt qđ iuste displi
 cet ⁊ in ill' imitatur bonum qđ
 videt. **V**idim⁹ ⁊ valde dilectū
 ⁊ familiāre habuim⁹ nobilē phi
 lippū de mōmāul militem vite
 perfāssime virū in qđ illud mēo
 tabile frequenter adūtam⁹ qđ to
 tum temp⁹ suum vel in oracione
 ac deuocōe p̄stauit vel in sanctis
 colloquētibz expēdebat. **R**oue
 rat enī multos valde religiosi vi
 ros ac feinas qđ ī grecie
 lūbardie. burgūdie. puicie. gal
 lie. flandrie. brabantie partibz
 illustrauēat. quoz v̄tutes mores
 et v̄ba cum miro feruore ⁊ desi
 derio referebat. et ab meliora p

hoc mētes audiētū exatabat.
S⁹ et auditores suos et colloca
 tores miā oris ḡcia cōpellebat.
 vt sibi aliqđ dignum relatu qđ
 audissent vel vidissent in facto
 vel ī dicto bonorū exponere dig
 narent. **E**t hec quidem vltra qđ
 credi potest in eo tantā deuocō
 nem tantā leticiā et tñ desideri
 um exatabant. vt istis sol' vi
 uere crederet. **S**i qđ vero extra
 talia eū audire cōtingent quasi
 esset percussus ī capite cū miā
 anxietate sp̄rit⁹ faciem auerte
 bat. **N**ec frustra⁹ ē fructu oris
 auris bonoz salicet que libēter
 p̄tulit et audiuit. cum eū deus
 miro modo remunerauit etiā in
 presenti. **D**ix enī habuit de om
 nibus paternis bonis necessari
 um vite victū et tamē octo mō
 sterioz cisterciens' ordīs funda
 tor extitit indefessus. **E**xceptis
 congregacōibz beginarū qđ vs
 qz ad qñqz milia ī diuers' locis
 ⁊ eo āplius ī casti seruiicio m̄a
 apauit. **E**cce quid sit bonis bo
 ne fame odoribz delectari.

Quāgor iusticie et zelus corre
 ctōis in capitul' stricte sit ser
 uand⁹. **Capitulū. xxxviii.**

Mūdiaa circa eas.
 admoliūt omnia in me
 biū nulla opa spurcie

latent quoniam et excrementa operantium intus ponunt ne longius recedant ut congesta in unum locum turbidis diebus et operum otio foras efferant aggregata. In his verbis notatur capitulum necessaria et celebris officina ubi debent excessus peccatorum proferri accusari corrigi et purgari. Cōuēntuales enim omnes generaliter decet et precipue cenobitas ut mira sit mundicia circa eos. Et hoc quomodo conueniens fiet quod in medium excessus singulorum quasi excrementa operantium salutem mutuam proferantur. Et sic fit quod scriptum est. Salutes nostram inuicem operemur. Multum est enim remissius misericordius et tolerabilius in presenti coram paucis et hoc coram fratribus corripi et emendari quam in illo horrendo iudicio coram omnibus bonis et malis sententialiter condemnari. Et hoc est quod dicit apostolus. Si nosmetipsos diiudicemus non utriusque iudicemur. Sed heu tunc quilibet paci sue et peccantibus veretur arguere ne sibi a sociis aut peccauit talio refundatur qui potius gaudere debet argui cum peccaret et illa fronte socium audacter corripere qua nolle eum su-

os excessus vel negligencias tacere. Sed nunc secundum prophetam iob protegent umbram eius et corpus eius quasi sacra fustilia compactum quasi ex squamis se prementibus. et in hoc dyabolum cum suis omnibus intellexit qui inuicem se vel defendunt vel contegunt ut sic omnisordo monasticus in dissolutionem omnis honestatis deus in turpitudinem omnis forma virtutis in vicium omnis rigor iusticie in precipitium facinorum euanescat. Nec omnia proelusus eueniunt eo quod accusationes et correctiones in capitulo non habentur. Petrus ananyam et saphiram quasi in capitulo seniorum provicio appetitus corripuit et puniuit. Paulus principem apostolorum petrum quasi in capitulo coram senioribus et fratribus arguit quia reprehensibilem iudicauit. Nec in initio nascentis ecclesie et inter dispensatores fidei maxime ad instructionem nostram acta sunt et conscripta. Oblatumque ergo hominum seruatur exemplum ibi indiuidua semper cum ipsa habundantia rerum temporalium casti gratia perseuerant. Et licet in mutua accusacionibus et

correctionibz capitulorū subite
aliqui p̄turbacōes p̄ueiant ani
morū. sp̄it⁹ tñ sancti v̄tute cū
us conq̄esant et ad se redeunt
corde pacati. **U**nde text⁹ satis i
nuit q̄ hec fieri solent turbidis
diebz et operū ocio hoc est cum
deliberacōe et discreto moderamī
ne prelatoz. **Q**uā aut̄ premitti
tur poni ī mediū opanciū exco
menta ne longius recedāt ītel
ligi sic debet. vt p̄ accusacōibz
et correctionibz capitulorū appel
lacōes et diffamacōes fieri pro
hiberet. **S**olertissimū quē
dam in remēs ecclesia anglicā
genere decanū ab hīs q̄ vitium
cognouerūt audiui⁹ q̄ canoni
cos suos pro excessibz vialiter
corrigebat. **A**cabit aut̄ ei⁹ tpe
vt venerabil⁹ et deo dign⁹ alber
tus leodiē. episcop⁹ frater du
cis brabantie ab impatore hein
rico epul ab ip̄so pelleret et a
militibz eius iuxta remēsē v̄
bem pro iusticia dolosissime ne
ciet. **A**d cuius obsequias cū vene
rabil⁹ richard⁹ ex regali genere
ort⁹ tunc q̄dem archidiaconus
remēs⁹ h̄ in cathalauno presul
electus sine nupciali veste cū m̄
ta turba nobiliū interesset. **S**e
pulto aut̄ sacro cadauere ī cho
ro ecclesie cathedralis vt dece
bat decan⁹ omnes canonicos nec

non et ipsū cathalaunēsem ele
ctum ab capitulū euocauit. **R**esi
dentibz ergo cunctis dixit deca
nus electo. **N**ondum adhuc vt
credo archidiaconatū aut cano
niam resignastis. **C**ui electus.
Nondū inq̄t. **E**t decan⁹. **S**urgi
te ergo et satis faciatis ecclesie
et dorsiū ad disciplinam coram
fratribz p̄pante eo q̄ sine veste
nupciali chorū cum canonicis cō
tra regulā introistis. **N**ec moā
surgens et prouibens elect⁹ ve
stes exuit et a manu decanivali
diffinam disciplinam accepit.
Qua accepta elect⁹ vestibz rei
dus exiit se et decano cū max
ima oris ḡtia coram oibz dixit.
Gratias ago deo et patrone re
men⁹ ecclē ei⁹ p̄ssime gemeti
ci q̄ te talem h̄ in regimine de re
linquo. hinc magis diligā k̄cū
istum et in sede ista dignam sem
per veritatis memoriā v̄neātoz.
Hec dicens archidiaconatū et
canoniam resignauit et in se ve
rificauit illud vulgare puerbiū.
Quanto caput alcius t̄to collū
mollius. **H**ic enim d̄cet nobi
litatis celsitudinē humilitatis
māsuēdine remolliū. **E**go aut̄
inq̄ntum in re narrata comicio
non min⁹ in correcto exemplū
v̄tutis relinq̄tur. q̄ in plato cō
stācia precessent corrigētis dū

nobilis et electus in presule correcti
one pualidā pue culpe ai paciē
cia et humilitate sustinuit. et ille
etiā in tāto viro iultū ire nō pu
lit qd nō correctū alijs in ruinā
futur fore preuidit. **A**udi ite
rū qd idē decan⁹ de filio sororis
sue egerit excedente. Ob amorē
et reuerenciā dicti auūculi sui
canonica prebenda in attreba
censi ecclesia clerico est libeāli
ter collata. Post tempus autem
ipse clericus p lapsu carnis pu
nitus per annum suspenditur a
prebenda. Inde casus accidit
vt decanus eius auūculus ad ci
uitatem attrebaecē. causis emer
gentibus deueniret. Quis hone
stus talem vicum decebat a ca
nonicis est receptus. Narratur
etiā ei excessus nepotis a so
cijs penaq; inflicta. vt canoni
ca porōne vno anno careret p m
tumq; esse capitulum penam li
beāliter elapare nepoti. si p eo
preces fundere dignaretur. Et
ille. quare. Nonne inquit h
lius sororis vestre est. Conuoca
to ergo capitulo canonicorum
dixit. Repotem meū excessisse
percepi et iuxta consuetudinem
ecclesie per annū in prebenda
punitum. si ego vos vt in meum
arbitrium ponatis hanc noxā.
Nec mora cunctis annuentib⁹

letovultu. erat enim clericus de
bonis socijs illis quorū nec vn⁹
ymq; vt vulgo dicitur benefice
rat. decanus subiunxit dicens.
Vesta gracia vos de nmi mei ka
rissimi noxā nepotis mei in me
um arbitrium pelsuistis. Cōmen
do quidem et approbo consuetu
dinem vestram qua per annum
lubricos in carne punitis. Iste
anno quo nepos meus a vobis
in prebenda est punitus alter
annum addo. vt duobus annis
omni beneficio careat prebenda
li et si quid medio tēpore se cor
reperit tali modo vt digne resti
tui mereatur vestre in hoc ānuo
beniuolencie largitati. Sin au
tem ipso facto quo male se ges
serit. vt numq; ad prebendam
vel gremium huius ecclesie in
perpetuum admittatur. Nec
vt audire canonici mīre in ver
bo edificati sunt et tantam vir
tutem decani per totam galli
am vulgauerunt.

Que consonancia vocum i psal
modijs sit vigili mente seruan
das. Capitulum xxxix.

Poster congregata sua
uiter cantant. Quid au
tem de cantu apum ad
laudem casti scdm litteram acci
derit audiamus. Narrante mi
chi viro sancto abbate quedaz

quodā audiuit hominē pauperē
 ī suburbio ciuitatis cuiusdā alue
 aria apud mariā habuisse. Cum
 q; frequēcius pauper apes solli
 citus visitaret. primū aduertit
 eas sepius in die mira alacrita
 te cinere et postea cum curiosi
 us indagar; series interpolare
 concēti. nec vll conuehendis
 abis opem dare. **R**ec diu post
 hec cum casu media nocte surrex
 isse vidit super apes totū aerē
 illustratū et contra consuetudinem
 omnium apū apes ipsas in no
 cte cantib; modulari. **S**tupefa
 ctus ergo et rem frequēcius
 probās ad ciuitatis episcopum
 cum suo presbitero vēit. narrat
 de apib; qd agatur. **R**ec mora.
 presul in ppa psona veritatē ex
 ploās sicut ei dictum fuit inue
 nit. **C**ōmunicato ergo consilio pro
 bis viris et euocato populo cui
 tis qd ī alueari sit aggrebiatur
 expia. **E**t fracto vase inueit in
 modū pīridis eburnei vasculū
 ex cera cōdibissimā ī fastigio al
 uearis et ī ea sacmētū corpis ca
 sti. circa ipsū vero apū choros
 in modū phalangaz celestium
 exubias celebrantes. **S**ublato
 igitur validissimo clamore cum
 lacrimis corp⁹ casti in ecclesiā
 detulerūt. et ī locum ubi iuentū
 fuit ī remediū languēdum inu

meābiliū. oratoriū astruxerūt.
Cūq; iā narrata ubiq; terrarū
 fama celebri vulgarent. duo fi
 res rei perterriti nouitate spon
 te cōfessi sunt. qd in vicina ecclia
 corpus casti cum pīride argen
 tea rapuissēt. et retenta pīride
 sacmētū corporis casti iux tū
 seuntes sub alueari predicto in
 fuga celerem proiecissent. **H**ic er
 go innotuit. si tū dici potest eti
 am breuissie īvolatilib; api pa
 mis illeptius qd de celo descēdit
 et dat vitā mūdo et hominē cre
 dere monuit veritati que dixit.
Panem quem ego dēdō caro
 mea ē p mūdi vitā. **E**t qd suffi
 ciens ratio est huius preciosissi
 mi sacmēti illa veritas attestās
 que fallere nec falli potest qd qd
 hoc manifestissimis mīacul etia
 nostris temporib; nō cessauerit
 cōprobare. **¶** **O**ppidū duacense
 amplū et magnū ē inter camera
 cum a dextas vie et attrebatū
 nobilissimas ciuitates. **H**inc ī
 ecclesia canonicorū sancti ama
 ti episcopi. cū sacdos in pascha
 cōmunicato populo corp⁹ casti
 super nudā terrā stupid⁹ iuemis
 set et flexis genib; eleuare tēp
 tasset. mox p se ī aera sublima
 tum pāniculo quo cōsecratos di
 gitos sacerdos detergere sol; in
 hehit. **C**lamās ergo presbiter

canonicos vocat. Accurrunt illi. spectant in panno corpus viuifi- cum in specie faciei venustissimi pueri. Et mox conuocato popu- lo ad spectaculum presentatur. et indifferenter nulli tanta ce- litus visio denegatur. Nec cum audissem fama vulgante veni in opidum quod predicti. Accessi ad decanum ecclesie cui optime notus eram. pecij videre miracu- lum. Annuit ille. precepit ut fie- ret. Aperta est theca conuolat populus moxq; ibi pueri reuol- uitur. clamant omnes. Ecce iā video ecce conspicio saluatorem. Strabam ergo attonitus nichil videns nisi tantū speciem panis albiissimi. nichil quidem consa- us michi. quare sacrosanctum corpus cum ceteris non viderē. Nec diu mecum ista volebam. tum ecce vidi faciem in mēsurā etatis plenitudinis casti spine- am coronam in capite et duas guttas sanguinis ex utraq; par- te nasi per faciem descendentes. Mox igitur genibus flexis ado- rauit cum lacrimis. Surgēs autē nec coronam in capite nec sang- uinem vidi s; faciem hominis su- per effigiem honoratam conu- sam ab dextera. ita ut vix oculus dexter videri posset. Nasus erat admodum longus directus

valde. supercilia arcuata oculos simplicissimos et dimissos ha- bebat cesatem longam super humeros descendente. barbā intusam et sub mento arcuatā subactu exterminatā. iocū diffi- ni oris ex utraq; parte menti nudam. Ape a pilis malliculas ut in iuuenibus solet apparere qui barbā a puero nutuerūt. frontem letam. macilentas ge- nas et collum longum cum capi- te parumper inflexum. hoc sce- ma hic decor benignissime faci- ei. Eam autem diuersimode sub- vnius hore spacio vidē solebāt. Alij autem in cruce extensum. alij quasi ad iudicium venientē. plerq; et hoc ex magna parte sub pueri forma. Quā sanctum autem et q̄ mentozium sit mī- sam audire cotidie vel saltem cū se facultas obtulerit exemplis manifestis ostenditur. ¶ Sa- cerdos quidam de dacia andre- as nomine ut fratris dachij bo- ni et beati viri de ordine predi- catorum cum eo de parisijs re- means certissima relatione di- dia cum conuicaneis suis terrā sanctam peregrinus abiit. Tū- sito ergo marii vigilia pasche venerunt in iherusalem et sum- mo mane recedere voluerunt. q̄bus sacerdos dixit. Sāssim?

bies est pasche et locus resurrectionis dñice ē. audiat prius missam et eucharistiā sumite postea recedam⁹. Abnuētibus omnibus et recedentibus sacerdos remansit in vrbē. et dicta missa factoq; pñdio solus cepit insequi preceidentes. Quem vt attigit qdam in equo sedens qd est ait qd solus pperas peganus. Et ille factū narrās hac inquit de causa solus a socijs sum relictus. Tunc ille. ascende inqt retro me. et ille residens obdormiuit. Circa vespertinā vero cum euigilaret et circūspiceret vbi esset. dixit illi ductor suus. potes ne cognoscere locū istum. Et ille p timore maximo vix respondere valens. videt inqt michi dñe mi qd ecclesia q an nos ē ecclesia mea est et domus hec pñia in qua māh. Cui ductor eius. recte tibi videt. xpm glōificauit sacramenta venerat⁹ es et quorū causa i peganas terras solitudinem nō horruisti. Hec dicens subito disparuit. Sacerdos aut diuina suis omib; narrās magnalia qd secum actum esset per regressū sociorum postmodū cōprobauit. At quoniam i dubiū plurib; venire posset qliter sub breui tps spacio i graui corpore per tot maris et terre tract⁹ tñ

fire posset excepto euidenti exēplo abbauc per puā diei horā in babilonem de iudea tñslati. Miraculum cōsimile qd diebus nostris i brabantia cōtingit. qd nulli q hominē nouit dubiū esse potuit referam⁹. Anno circiter ab incarnatione dñi. M. cc. xij. cum crux tñsmarina predicaret vbiq; fere terrarū. eāt vir i brabantia iestimabil sanctitatis q desideriu longū habuerat terrā in qua steterāt pedes ihesu cristi peganus iuisere s; et tārbari a cōtēplacōne diuina in corporali exercicio vtebat. In oracōe aut existens i vigilia sancti petri ad vincula clauso cubiculo astitit illi cum ingenti lumine. eāt enim nox. āgelus dei dicens. Vidit dñs ingens desideriu tuū te velle iuisere terrā sanctam. et nunc ad hoc mittoz ab te vt tuum desideriu cōpleat. Hec dicens angelus hominem apprehendit et in vna nocte ab omia loca spectabilia terre sancte tñstulit et retñstulit in eadem nocte. Videbatur aut illi ipsa nox omi die lucidior ita qd omniū ciuitatum gallie. burgūdie. lūbardie. tñschie et terre scē loca disposicionē et sit⁹ hñs q terras nouerāt pñssime designar. Postmodum vero factum est vt hortatu

quidam deuotus virorū quibus hoc negare non poterat cum illi crucē susceperet. planeque per viam demonstracionem dictis consideret quod nequaquam medari. sed verus dei nuncius qui eum duxerat extitisset. **Hic** vir beatissimus postquam reuersus est et vidit quia in honorem cepit haberi apud conuicaneos dulces solum natalis dereliquit. et usque in finem vite in alienis partibus sancte vixit. **Et** in hoc miraculo questio difficilis oritur. quomodo vir iste momentanea visione tam diuersimodas viarum dispositiones et tenere memoriter potuit et docere. **Et** sic solui potest. **Ei** coniectiones recessus habent. a nostro autem orbe gallie et germanie remotissimi sunt recessus. **Quis** ergo eas semel attemptatas vias ad muros ante redire voluit. quis inquam si nature sagacitatem. **Ad** ergo natura hoc et de nature potuit. **Et** certe plus de sacratissimo dominici corporis sacramento nata occasione loquendi quantum peccatum sit indigne confidentium excepta beati pauli solidissima veritate miraculum subsequens demonstrabit. **¶** Prope villam in qua natus fui sacerdos lubricus et immundus fuit. **Et** olim quidem cum immundis a mulieribus panem illum legale;

sabbati. significante hunc panem viuum edere non licet. infelix ille presbiter hunc cotidie polluto ore sumebat. et vide vindictam dei. os eius circa nasum et mentum et lingua conputruit. ita ut vix posset prefatore ab amicissimis sustineri. **Et** et alius in gallia fuit ut quodam puer audiui cuius manus in missa super altare extense igne celestis usque ab auribus obuste sunt et consumptae. **Proinde** occasione laudis apud ad laudem quantum in gloriam corporis per eas exhibuisse describimus. de vocali etiam laude angelorum aliquid dicere laboremus. **Si** autem laus angelorum in patria vobis futura sit. magna questio inter theologos ventitatur. **Et** ego quidem si vocalis laus in celo futura sit nescio. vnum scio quia et si nequaquam angelis laudare deum sicut nonnulli volunt vobis laude forte quasi ex necessitate conueniat. tamen utramque et vocalem et mentalem laudem in potestate vtriusque obtinebunt. **Hinc** vero hoc est in aere in terra peregrinacionis nostre angelos vocali laude vobis fuisse legi plures et audiui. **¶** Vidi suessionensem ciuitatem in gallia excoicam omni scilicet diuina et non si scilicet silencio diuina misteria clericos

ministrare. **I**n vigilia igitur assumpsit beate marie dominus iohannes cognomento res vel bas pro canonicorum regularium sancti iohannis iuvenis iuxta muros eiusdem civitatis assumptis secum tribus canonicis devotissimis viris qui nunc ones defuncti sunt in morte primo civitati in loco ubi quodam heremita resederat ab celebranda solemnitate virginis gloriose successerunt. **I**nclinato autem die cantatis vespis panem et aquam ore sobrio libaverunt. **I**n completorio dicto post orationes devotas et longas membra super nudas humum deserti enim loci erat ut quiescerent paululum prostraverunt. **R**ec mora detentorum surgunt ad matutinas cantant simpliciter et devote. **A**t ubi ante laudes pro nonam lectione ex more finivit subito concitatus mirabiliter insonuit angelorum et responsorium. **F**elix namque altissimis vocibus cantaverunt. **Q**uo peracto tamen quatuor ex illa innumera multitudo versum et gloria singulariter succedunt multitudinem semper crescente. **P**ost repetitionem vero secundam iterato felix namque iuxta morem gallicum inchoaverunt et persequenter ab omnibus communiter finierunt. **F**inito autem responsorio factum est silentium angelorum. **P**rior autem incho-

ato **T**e deum laudamus matutinas cum suis laudibus profecerunt. **Q**uibus dominus qui singulorum quot lacrimis qui suspensa in recordatione suavissimi modulantis ab ymopectoris ediderunt illi quatuor beatissimi non est nostre possibilitatis evolvere vel effari. **S**ed in eis completum plane poterat credi et relique cogitationum diem festum agere tibi. **N**ox salutat duos novum scilicet prorem et roboratum dictum cognatum. ceterorum novum scire non potui. **D**e voli etiam laude angelorum illud qui in miraculum attingit quod subiungo. **C**amera beate marie monasterium est monialium ordinis cisterciensis in brabantia iuxta bruxellam. **I**n hoc loco capellanus erat nomine godesfridus devotus nimis dilectissimus mihi et notus valde. hic disrupture et viscerum cruciatu animis fere penitus tribulatus numquam tamen a predicatione et salute hominum quiescebat. **C**ontigit autem ut ipse morte subita ante noctem mediam inter cepta melodia et cantus mirabilis angelorum quasi de loco prope ecclesiam audiretur qui attente vigilabat ut quod sicut solito tempestivius surrexisset et ante esset sollemnitas sancta quam feriata nocte tam insolitis vocibus et concentibus efferebat. **N**on enim

suspiciari poterat aliunde esse cā-
tum n̄ a monialib⁹ intra chorū.
ergo ubi cantus ille cessauit ho-
rologium cecidit campana pul-
sata est et sic vigil cognouit pa-
mo q̄ cantus celestium non mo-
nialium fuit. **H**ane ergo inuē-
to mortuo omnibus patuit. q̄ i
exitu sancti viā angelorum ex-
ercitus tantis tripudijs exulta-
uit. **H**ec de cantu apum ad lām
in laudem et gloriā corporis
casti. ne non et de cantu vocali
spūm angelorum satis q̄dē di-
cta sufficiāt. **N**ūc de cātu spi-
rituali apū fidelīū differam⁹. **C**ā-
tus et laus vocalis a patribus
institutus ab ecclesia frequen-
t⁹ est. **U**nde septem horas cano-
nicas a verbo psalmiste tenem⁹
qui dixit. **S**pecies i die supple
naturali que est dies et nox lau-
dem dixi tibi. **E**t illud. **D**ēs gē-
tes plaudite maīb⁹ iubilare deo
in voce exultatōis. **E**t illud. **C**ā-
tate ei et psallite ei narrate om-
nia mirabilia eius. **H**ic quidez
cantus et laus vocalis innuitur.
de quibus augustin⁹ in libro cō-
fessionum dicit. **F**lebat autem
vberissime in ymnis et cāntis su-
aue sonāta ecclesiarū reb⁹ re-
mēter affāis. **V**oces igit ille in-
fluebāt auab⁹ meis et eliq̄baſ
veritas i cor meū et fluebant la-

me et bñ m̄ eāt cū eis. **G**allici
vulgarī pūbio vtunt⁹ et dicunt.
Boinayins gale latine as celo
maime. quod latine et si non eā
sic dicitur. **B**onum vinum ping-
uem lacrimam ducit ad oculos
Credo ergo q̄ illud vinum exul-
tationis i cāntis q̄d vt in au-
gustino patuit lacrimas tam
pingues exauit de vasis opti-
mis propinabatur. et idē qua-
si voce celesti fundat⁹ mundo
sublimi⁹ itonabat. **H**eu nūc
corruptis dolijs acēcit vinum
et abhoiācōnem pot⁹ p̄t uecat
q̄ deuocōne. **D**ū enim q̄s sine
deuocōne formare voces nitit⁹ i
mentib⁹ audiētū deuotio diffi-
pat⁹ et inuānum extea⁹ claman-
tis lingua labōat n̄ spūs artifex
cor int⁹ tāgat. **U**n̄ i gallia mēo-
rabile q̄ddam circa tempus phi-
lippi regis filij lodowyci egie ca-
noizati accidisse ēfēf. **I**n qua-
dam ecclesia ouentuali canoni-
corū seculariū p̄cipua s̄a cuiusdā
festiuitas agebat⁹. **I**n completo
no aut inter p̄t n̄ et credo t̄iso-
rū illud. in pace in idipm clea-
tis cātāb⁹ et discātāb⁹ statim
ubi secūda; repetitōez post glā-
p̄t finierūt et simbolū fidei cre-
do sub silēcio dicere crediderūt.
vox celestis oīb⁹ audiētib⁹ dix-
it. **N**ullus exaudit⁹ n̄ rauis.

Stupefacti ergo omnes abuer-
terunt despectum quēdam aī vo-
ce lugubri et discordā i angu-
lo cōstitisse nec eū aliq̄s abige-
bat sup quē vox descenderat ex-
tisse. Quātū aut malū sit in
psalmodijs et canticis spūalia
libus dormire euidenter ostē-
dam. ¶ Etat monachus vt me
legisse recordor q̄ ad matutinas
frequentissime dormire sole-
bat. Contigit aut vt eo ad ma-
tutinas in choro in laudibz dor-
miente videret in somnis demo-
nem teteramū cum pice in pa-
tella liquata mōchos singulos
visitare et dormientibz q̄busdā
offerre ferreum coctiar pice ple-
nū. Ad se vero cum venisset de
moniū et coclear feruēs oī dei
mitatis offerret. retracto subito
capite ad acubitu sedium cui in-
nitebatur offendit. et lesus eui-
gilans se sauciū et vulneratum
inuenit. Animabūtat ergo in
facto cōsequenter quātum negli-
gētia circa horas diuinas dñō
displiceret. et quātum i ea demo-
nibus complaceret. Unde eti-
am accidit qd per illas que ve-
re nouerūt audiui eadez de qua
supius fecimus mentionē de ar-
gensole venerabil' abbatiſſa.
cum demō neq̄ omnes in cōue-
tu moniales somno fallacie delu-

hisset et nulla earū ad matutina-
tum offitium euigilasset. illa
demonē cachinis iudentē om-
nibus vidit. et fusa prece ab do-
minū eū visibilem multis ostē-
dit. Inuixit qz singul i cōuētu
p negligētia penā. et de cetero
contra astucias byaboli q̄ ipedi-
re semp officiū nititur diuinum
cunctas rebibidit cautiores. Si-
mul ergo apes fidelū aggrega-
te mente cōsequēter ex ce sua-
uitate cantant vt in aures dñi
mi sabaoth bulater modulēte.
et mediantibus auribus congru-
enter deuotio in mentibus fide-
lium exercetur.

~~¶ Ex suauitate cant' dulce
do et deuotio mētis fit triūda~~
Capitulum. xl.

Absent grati mīqz vo-
cis suauitatem. Quid
enī grāius qd suauis
laude dei. Si fm augustinū in
gratitudo maximū diffinit pec-
catum ergo vt maria gratitu-
do. Ideo omne psalmodiā et cā-
tū i laudis gloriā termīam. Un-
nato ab redēptionē omniū in
betlehem saluatore. Gloria i ex-
cels' deo. et cantauerūt angeli
vt pro pace in terra banda ho-
mībz omibz laudis materia
preberet. Quāq̄ et grata miā
qz vocis suauitas cōtēplatie aīe

mentalis iubilus possit intelli
gi. qui pre magnitudine celestis
gaudij conceptus interius nec
fieri potest nec exprimi. Et hec
tuba dicitur iubileā que lata q̄
dem interius et capax est s̄ lo
co ubi oī coniungitur angusta
tur. **¶** Huiusmodi tubam i bra
bandie partibz monialem vidi
que ubi aliquid de iocunditate
eterna et celestibz gaudijs audi
ebat rapiebatur i spiritu et cum
ad horam paululum quiesuisset
incandescēbat vultu et clausis
oculis tam miris vocibz iubilum
emittebat. ut nullum melos mu
sicum posset eius dulcedini com
parari. Et hic quidem sonus n̄
la articula a voce penit⁹ prome
batur. s̄ inter pectus et guttur
armonia illa mirabilis resonabat.
Hec est illa de qua beatissimus
augustinus dicit contemplatio
nis species. que rapit omnem
animam desiderio suo tanto ar
dentiorē quanto mundiorē et tā
to mūdiorē q̄to ad spūalia re
surgētē et tāto ad spūalia resur
gētē quāto carnalibz desiderijs
et terrenis affectōibz moriēter.
Ad hanc contemplacōem ipse glorio
sus augustin⁹ capt⁹ fuit. Cum si
cut beatus possidius calamen⁹
epus de eo testat sine vllō cibo
potu ve in contemplacōe celesti

um tribus dieb⁹ et noctibz conti
nuis permaneret. De seipso q̄z
in libro cōfessionū testat a te
dicēs. Aliqñ intromittas me in
affectū multū inuictatum inter
sus nescio ad quā dulcedinez q̄
si perficiatur in me nescio q̄d
erit quod vita ista non erit. **¶**
recido in hīs eternis ponderi
bus et resorbeor solitis et teneor
et multum fleo et multum te
neor. **Hic** esse valeo non valeo.
illuc volo non valeo. miser vtro
biqz. **Est** autem gaudiū qd nō
batur ip̄is s̄ hīs qui te gratis
colunt. q̄rū gaudiū tu ipse es.
Et ipsa ē beata vita gaudere de
te ad te p te. **Ipsa** ē et nō alia.
Qui aut putant aliud esse gau
diū sectant illud non tamen ve
rū. **In** vocibz igit mētal' iubili g
tus eris deo grat⁹ agēs. nec mirā
bilis aliq̄d sub celo nec icādi
us poteris expriri.

¶ Qui nolunt deapi omnia
faciāt cū filiis. **Capitulū. xli.**

Abent privati cōsilia.
Et hoc s̄m salomonē.
Est salus ubi multa cō
silia. **Contra** in deuteronio
moyses in canticis de reprobis
dicit. **Gens** absqz consilio et si
ne prudentia est. **Thobias** fili
um suū instruens verbis dicit.

Consiliū a sapiente semp req̃re.
Stultū est enī voluntati p̃pi mo
 t̃ immittē. Et p̃pter hoc salomon
 diligēter amonuit dicens. **F**ili
 sine consilio nichil facias et post
 factū non peitebis. **C**onsiliariū
 aut̃ habe illū q̃ puidet et discret⁹
 est et cui consiliā et viam tuam
 in omnibus reuelasti. **I**ustū et tu
 tissimū est nec ōnem hoīez idu
 cere in domū tuā. **V**ñ in puerbi
 is dicitur. **C**onsiliarius tibi sit
 vn⁹ ex mille. **E**rat vir bon⁹ q̃
 simplex valde sicut indubitabi
 li relacōne p̃cepi in finib⁹ galli
 arū cui dyabolus in specie et visi
 one angelica frequentius appa
 rebat. **C**ui et dixit. **D**iuers⁹ q̃ p
 pe voluntatibus fluctuas et q̃d
 facere debes ignoras. **I**n hoc er
 go missus sū vt meo regas cō
 silio. et cōsiliū aliud ōne postpo
 nas. **Q**uāq̃ aut̃ hora p̃bide
 ris me consilio meo et sincera visio
 ne careb⁹. **N**ec morā vbi miserā
 m⁹ ille pactū cum morte spospō
 dit. visitat illustrat serenatur
 et in tāta tranquillitate cordis et
 corporis cōsequit vt vix se hoīez
 inter hoīes s̃ sup hoīes angelū
 estimat. **V**inc cum temptator
 astut⁹ in familiarem sibi supbi
 am pre nimia sinceritate hoīem
 extulisset paulatī cepit ei mol
 licies blandiri et per hanc tan

de miserū inclinavit vt in cimen
 maximū p̃pe corrueret et ipius
 corporee mortis p̃cipitio p̃pi
 quaret. s̃ eū diuina misericordia
 preueit et tali remedio liberavit
Eat inuicinia ei⁹ vir sagax i ge
 nio et expt⁹ multa. cui ille cōfite
 ri consueuerat p̃usq̃ i laqum dya
 boli cecidisset. **D**ixit vidit hoī
 nem solitarium iādere et absen
 tatem se ab ōni societate bonoz
 eū alloq̃tur i hūc modū. **H**ic et
 karissime cuius diu iam agn
 tis consilio et mutatis p̃stis mo
 rib⁹ nec confiteri te video nec lo
 qui vias spiritalib⁹ nec predica
 cōnem ecclesiasticā frequētare.
Videas ergo ne decipias et met
 ipsū et irretians laqis dyaboli
 tēptatoris. **E**t ego q̃dez te sim
 plicem noui et facilem q̃ te solū
 p̃uatū consilio callid⁹ hostis eli
 dat et non habeas subleuantē.
Ad cuius verba mox homo rubo
 re p̃fus⁹ credebatur illi ōnia q̃
 gesta erant per spiritū patuisse
 cōmotusq̃ et effusus in lacrimis
 arguēt se totam cōscia patife
 at. **N**ec mora consilio eius a tēp
 tacōe solut⁹ est et per consequēs
 a tēptatore.

Qz prouida aram inspectione
 preteritor presentium et futuro
 rum aucta sint p̃spicienda. **C**a
 pitulum .xli.

Tempa p̄nosūt. Et i hoc diligēs fidelīū cau tela notat. **U**n̄ paulus edimētes inqt̄ tps qm̄ dies mali sūt. **M**ali q̄dē dīcūt̄ dies non quia mali sunt s; quia mala in eis sunt. **V**os ergo rebimimus in bonum si per cautam conuersacionem aut aram ā spiritu p uidentie malignanciam contra nos isidias declinamus. **S**unt autem pleriq; fidelīū qui in hīs que p̄sencia sūt oculos aptos habent ⁊ claros. **E**uero q̄ futura sunt non attendunt. **B**eata illa animalia que uidit ezechiel oculata erant ante et retro totū q; corpus eorum plenum oculis erat. **Q**uo pluide batur intelli gi omnem vitam nostram p̄te ritis p̄sētibz ⁊ futuris oportere prouida circūsp̄ctione munire. **E**rat q̄dā nobilis adoles cens q̄ valde sagax ingenio regi patra successit i regno. **U**ic acci dit vt in regia ciuitate nūdūmis cōstitutus rex cū sobalib; suis ad īspiciēdos īstītores et res vena les solliat; circuiret. et videns hoīez grandēuū etate sedētem in nūdūmis querit quis sit. si q̄d vena le haberet. **C**ui ille. **D**icoz in q̄t p̄hs sapiētiā vnalē habeo. **A**d hoc gauisus rex ⁊ subridēs bene inqt̄ vt iuuenē cōstitutū i re

gimine op̄et̄ sapiētiā habere. **T**u aut̄ videas quantū velis vendere centū maras. **E**t senex vnum iquit̄ tibi pro statuto p̄cio dīcā qd̄ si tñ ⁊ nūens optie p illd̄ ēgens et reges. **T**emē nil loq̄as. **T**emē nil attēptes n̄ p̄ us cogites qd̄ sequatur. **S**i pl; volens addas et p̄cium. **A**d hoc igi; omnibus concitatis in trisum. **R**ex considerans verbi p̄b; abūit. **E**t p̄ho statū solui p̄cū īpauit. **V**erbū aut̄ qd̄ acceperat i sup̄limianb; palaci; ⁊ ī mens; ⁊ ī ciphis autēis ⁊ manu tergīs scabi fecit. **H**inc postea successu temporis rex in sapiēcia et virtute p̄ficiens instituit fortiter animū ex p̄re populū humilem de manu potētiū qui a nobilibz terre grauit̄ p̄mebat et regnū suū i oī iusticia gubernat. **P**ro quo nobiles sui in sedicōez vñ cū neq̄q̄ in maīfesto p̄pter fauorē populi oīa eū auderēt aliq̄b attēptare. occulite quendam rasorem p̄cio cōdūperūt vt regem i cō clauī cadendū nouacula iugula ret. **E**rgo vbi rex ablētata barba se cadendum exhibuit dictus rasor in manutergio quod erat circa collum regis scriptum legit. **T**emere nil attemptes n̄ prius cogites qd̄ sequatur. **E**t

supposito sceleris pauefact⁹
expalluit ⁊ manū tremulā mor-
tetur. **Q**uo viso rex exegit.
nec sine causa euēum cōfideās.
dissimulātem ratorē quasi hoc
sibi ex infirmitate cōtigisset ex-
tendit ad penā. et veritatem rei
cum tormētis extorhit. **S**ic er-
go rex libent⁹ a morte verē didi-
cit q̄a melior sapientia cunctis
opibus et omnia que desiderant
huic non valent cōpari. **P**ossu-
mus tñ ⁊ ad litterā precognos-
cere tempora futurorū nō tamē
quasi ex nobis s; reuelante illo
q̄ dixit discipul⁹ suis. **N**on est
vstrū nosse tempora vel momē-
ta que pater posuit in sua pote-
state. **F**it aut hoc per spiritum
interius suggerentem vel p som-
num i enigmate vel per cōiectu-
ras vt homines sagaces igemio
de preteritis vel presentib; futu-
rorū causas eliciūt spiritu reue-
lante. **P**refat⁹ frater heinric⁹
de colonia ordīs predicatorū
anteq̄ ipse ordo inchoat⁹ fuiss;
fuit per ipsum didicim⁹ futurū
predicatorum ordinē precogno-
uit. **H**abuit patrū militem se-
bulū in aula dei i partib; theu-
tonie opido mōtis martis. **H**ic
dictū iuuenē heinricū sagacē
videns etate adultū ⁊ optie gra-
maticis institutū misit parafus

vt dyalectica ⁊ artes ceteras as-
sequeret. **Q**uod vt factum ē pa-
trius eius defunct⁹ ē ⁊ intermissū
est eius studiū annis trib; q̄b;
in predicto opido scolas rexit.
His q̄dem elaphis apparuit ei
patrius suus dicens. **S**umes i
remediū pene qua crucior i pur-
gatorio ihere solimītanā crucē
que i theutonia predicat. ⁊ tñ
fratib; et exacto ibidem tpe au-
redieris pges parafus et inueni-
es nouū predicatorū ordinē quē
intrabis. **P**aup tatem eorū ne
verearis ⁊ non dispicias pauca
tem quoniam in salutem multo-
rum felicissime coalescentib; cō-
ualescēt. **A**d hec vba dict⁹ cleri-
cus stupefact⁹ sine vlla turbulē-
ta cunctatione q̄d iussus eāt ag-
gradi. **E**t facta pegrinatione
vbi rediit. et venit parafus iue-
nit ordinē predicatorū nouiter
in partib; albigenarū inchoatū
domūq; iā iceptū pifus. ⁊ sine
hesitatione aliqua in puo post
tpe ordinem est adept⁹. **I**bi cū
annis plurib; deuotissime pro-
fecisset iterato illi apparuit pa-
trius dicens. **A** pena qua cru-
ciabar te iuuāte solut⁹ sū. **T**u
autē ne cuncteris iterato tñ hie-
mare si te semiores tui elegerūt
tñ mittendū. **E**t hoc q̄dem au-
dictus frater heinric⁹ celatum

haberet a magistro cedis et dis-
finitoribus provincialium fratrum
in terram sanctam transmissus est
a qua postea rediens. tertioque
a felicissimo rege francie ludowi-
co in socium sue peregrinationis
ad transmarinam terram debu-
ctus. Elapsis autem tempore cum
rediret in via qua reuertebatur
ad gallias felici morte defunctus
est. Quantum autem vir iste predi-
catione profecerit in clero pius.
quanto ue consilio aut etiam ali-
as ubi diuersi populi et clerici
predicauit ad plenum posse nemi-
nem arbitror estimare. **¶** Quod etiam
homines sagaci ingenio futura
preuideant tali exemplo probabo. Co-
mes losens in finibus brabantie lu-
dovicus nomine phisiam expulsum valde
in comitatu habuit. qui cum per villam
quandam iuxta choram quandam ha-
beret transitum puella quondam pulchra
facie cum mirabili suauitate vocis cho-
razantibus precebat. quam quidam co-
mes per horam nimis intuitur dili-
genter cum familia pertransiit. Et
cum stuporem videret. Phisiam.
Miras inquit o comes vocem et
pulchritudinem prenentis. ma-
gis iam miraberis mortuum. Dixit
verba conpleuit phisiam clamor va-
lidus in villa sublatusest. Cogno-
uitque directis nunciis dictam pre-
cetera; morte subita corruisse.

Et nota lector quod phisiam non cre-
do alias minus cantantis viri
indagabilis vicio mortem in pu-
ella subitam precognoscere potuisse.
Ducissam etiam brabantie
nobilem aleyssam ante quam non
bilissimum heimecum ducem ducem
per phisiam patris sui ducis
burgundie prenouisse ipsa referre
cognouimus quod primo con-
ceptu viri nato et baptizato pro-
tinus priuaretur. secundo vero
debili. postmodum letaretur. quod
quidem euidentissime vidimus nos.
Et hoc forte phisiam potest autem pre-
uideat cognita qualitate et debilitate
matris. Spiritu autem prophete
et ioseph somnia sagacitate ho-
mines quandoque et maxime de ones-
tate prenoscent. Somnio quendam
imminentem mortem preuidisse cogno-
ui. In una quidam de me nos de
sacerdotes et duo diaconi studio
debito morabamur. et spero quod si-
ne labe peccati moreremur. Unde ergo no-
strum visum somnium sic narrauit.
Missam me in somnis celebrae pu-
tabam et ecce vidi sacramentum sangui-
nis christi in calice crescere usque ad
supercilium et effundi. Tunc unus ex
nostis suspirans gemit dixit. Calix
passionem signat et nunc karissime pre-
parat animam tuam ad temptationem
validissimam vel ad mortem.
Rec moram. secunda nocte ita gemit

infirmitas ut mori subito crede-
ret. Tercia aut nocte quāda ex so-
cijs dñs matutinis orare volēs
dormitare cepit. et ecce vox ito
muit et dixit. Vigila et ora. hoc
cū scio fieri et tertio dormitaret
subito accurrebat famulus q̄ custo-
diebat egrotū dicens eum mor-
tuum aut excitabiliter dormien-
tem. Attomiti oēs q̄ erant i do-
mo curam iueim⁹ hoīez mor-
bificatū et veritatē somniū et in-
terpretationem eius in misterio
calias prefignatū. Nota ergo
in exortatione dormitantis quāta
diligentiā quāta instantiā ora-
tionis velit circa morientes cle-
mentia saluatoris ut ab inimici
invidiantis calcaneo nō tueat
inursu. Multum ergo reprehē-
denda est negligētia quorūdam
religiosorū q̄ sine opatione si-
ne corde sine intentissima etiā
obsecrationis ope ita vident fra-
tres q̄si peccantes morientes. Et
tales q̄dem timere debēt ne eis
dem iusto dei iudicio rependat
i fine et sine auxilio destituti an-
gustissime a demōib⁹ arceant.
In quibusdam regulariū mōsteri-
is approbabil valde consuetudo te-
netur ut imminente fr̄is sine dis-
ciplinā acerbissimas singuli
cum inuocatione scōrū accipiāt i
appulsionem demonum et sub

sidiū morientis.

¶ Qz tribulaciones et persecuciones
patienter sint tolerande. Ca-
pitulum xliij.

Probeduimant enī imbres
ventosq; et tunc se cōti-
nēt tactis. Quib in ym-
bre n̄ tribulatio et iuentis n̄ co-
natus demonū designat. Pau-
lus q̄dem adūsus se tribulacōez
erigi vidēs a fratrib⁹ per murū
in sporta demissus est et sic i no-
mine domini man⁹ prepositi pse-
quentis effugit. Et hoc q̄dā bo-
min⁹ i euāgelio idulsi. Si vos
in vnam citatē persecuti fuerit
fugite in aliam. Hoc nup fr̄es
minores et predicatorēs in vnga-
rie poloni regnis et postea tar-
tare sancto quicūq; irrudentib⁹ tar-
tari et corosimimis simili rācōe
fecerūt. Vbi de duce quodā qui
ordinē pdicatorū itraueāt quod-
dam mēorabile a fr̄ib⁹ ferebat.
¶ Dup q̄dam i vngaria poten-
tissim⁹ relictis i pncipatu fili-
is ordinem pdicatorū itrauit.
Eāt aut sufficienter l̄is instru-
ct⁹ et factus est egregius pdica-
tor. Irrudentib⁹ ergo tartari et
pore dom⁹ cum fratrib⁹ fugiēte
petiuit idem frater quodā dup
ut i solatiū mitteret debiliū
populorū se aut affectū senio et
etia; si nō occideret a tartari

se tamen in primo moriturum.
Permissus ergo remansit in
domo fēm et amoniōne dulcissi-
ma paupib⁹ et debilib⁹ q̄ fugam
ire non poterant ad patientiā
oportatis ipse⁹q; ad irrupcōez
barbaroz in oracōe et lacrimis
in ecclesia p̄nus in modum cru-
cis extensus ante altare iacebat
et sic ab impijs est occisus. **R**e-
cedētib⁹ ergo tartaris ad domū
fratres reuerſi sunt et fratē quō
dā duce lanceis terebratis ma-
nib⁹ et pedib⁹ atq; ossis oib⁹
membris et cerebro exausto de ca-
pite coram altari vt dictum est
inueniunt. **Q**uo piaculo cum
cūcti fratres nimirum ad laci-
mas mouerent. q̄dam p̄e cete-
ris horēs igemuit dicens. **T**u
dñe de⁹ q̄re tantum viz tā iniqua
morte et pessima passus es in-
terire. **C**ūq; i luctu et lacrimis
et rebarguōne iudicioz dei tri-
b⁹ diebus et noctib⁹ fere ieiunus
et sine somno penit⁹ permane-
ret. tandem in excessu mentis
rapt⁹ vidit occisū quē fleuerat
dicētem sibi. **Q**umq̄d oportuit
xp̄m pati et ita intrare in glori-
am suam. **N**ō sūt obigne passi-
ones huius t̄pis ad futurā glori-
am que reuelabit in nob⁹. et hec
dicēs disparuit. et frater q̄rulan-
ti diuina iudicia q̄ inscrutabilia

sūt vboz breuitate et auctoritate
concluit. **I**gitur si tabulacōnū
ymbres si ventos temptacōnū et
suggestiones demonū imminere
preuidens n̄ p̄ defensione fidei et
iusticie cas⁹ emergat. te tectis
tutis contineas aut fugias in re-
motis. **M**elius est enī fugere
bñ et latere q̄ bello succūbere et
pugnare. **U**n paul⁹ apostol⁹ sa-
piēter nos admonet dicēs. **F**u-
gite fornicacōem. **Q**d et dñi-
nus ammonuit contra regē hay
et postea contra filios benyamin
et sic hostes populus sublata
fuga deuicit. **V**el sic imminen-
te inter fratres rixa aut vento
discordie. primum si potes la-
bores ad pacem si nō potes cō-
q̄scas aut fugias. q̄ enī se misc-
re alterius vt dicit salomon
q̄si q̄ canem aurib⁹ apprehēdit.

~~Qz q̄es mentis et corpis multū
inuāt ad contemplacōez sc̄p-
turarum. Capitulum xliij.~~

I dies futur⁹ est mitis
puolantymūse. **N**ō q̄
h̄ dicē puolae ethiolo-
gice q̄si puolae idest remote
Un dauid optat dicens. **Q**uis
dabit michi pēnas sicut colum-
be et volabo et requiescam. **E**t sub
inferat. **E**cce inquit elongaui

fugiēs et māh in solitudie. Et
dicitur hic solitudo contemplatio
nis in deum. vel solitudo medita
tionis i studiū scripturā. Pa
cis enī tpe opera iusticie libera
us exercentur. Et ideo alibi dicitur.
In tpe vacuitatis id est pa
cis scilicet iusticiā quasi diceret.
qđ tpe belli non potes. Vñ in
libro machabeoz fit oratio ubi
dicit. Adapiat dñs cor vestrū in
lege sua et i preceptis suis et fa
ciat pacem ut scz subinferret cō
modius hiea precedentia si sub
ditum sequer qđ est pax. Salo
mon pacis tpe dilatauit quasi
philosofia sapientiā. Job enī post
dita tabulacōis certamina mo
ralem illam phie sapiētiā scap
fisse credit. Dauid post datas
victorias psalmoz ymnos i lau
de dei cecinit. Esdras et neemias
post reuersionem in iherusalē
libros suos comodius ediderūt.
Ipse aut domin⁹ ihesus crist⁹ a
turbis qđ ubi turba ibi turbacō
in monte discipul⁹ et i cenaculo
an passionē spūalia predica
uit. S; et in signū qđ etis in stu
dio ipse theolog⁹ iohānes euā
gelista sup pect⁹ ihu saluatoris
et ambēs fluēta euāgelij de ipso
domini pectoris fonte pōuit.
Necnon eūdem i pathmos i su
lam diuino nutu credim⁹ relega

tum vt ibidem sine impedimento
apocaliphm id est diuinas cōe
retrisiones et i erudicōne eccle
sie studiosius scriberet qđ vidis
set. **S;** etiam quēdam parū
ante nostrā tpa i episcopatū leo
dieñ. beatissime vite magistrū
fuisse pcepim⁹ qđ cum op⁹ qđdā
theologiā inchoasset et cū cle
tus guissimis pfractiōib⁹ ipe
dix tandem i locū solitariū diu
narolūtate tñslat⁹ est. Et in eo
ceptum opus apparēte sibi apo
stolo paulo et nccia m̄m̄stāte
cōpleuit. Ergo apes fidelitū qđ;
deus sciencie talenta cōmisit ap
parēte die tps a pfractiōib⁹
mitiori in campo scripturā p
uolent vniūse. et ibi qđ textus
indicat consequēter attingat.

~~Qđ multum sit vale insi re
studio sanctorum scripturā.~~

Capitulu. xlv.

Procedentes p rura redo
lencia inhiant florib⁹
et sugentib⁹ cuius per g
mina et herbis dulcib⁹ iherētes
curiose satagunt et dolēcias exi
ci. Ecce qđ manifestissime apparz
studiosoz delectabil fruct⁹ scru
tatio scripturārum. Vñ domin⁹
in euāgelio. Scrutamini scrip
turas in qbus vos putatis vicā
eternam habere. Et nōdum

que sunt rura. Flores. rui. herbe
dulces. In textu enim hec qua-
tuor distinguuntur. Et potest in
hīs quadripartita sanctarū scrip-
turarum species assignari. Pri-
ma species legē continet sub qua
et diuersę historie continentur.
In secunda specie prophete sunt
quibus tres libri salomonis li-
ber sapientie et ecclesiasticus
coniunguntur. Tercia autem spe-
cies in quatuor per se euangeli-
orum librū et hec nichil habet
adiunctū. In quarta specie actus
apostolorum et epistole compila-
ntur. In lege ergo rura redo-
lencia sumas et hic est ager odo-
re plenus. Cui secundum verba ysaac
benedixit dominus. hunc autem eo-
dem egredias ab meditandū
in agrum. In prophetis vero dul-
ces flores accipias de quibus spūs
sanctus in canticis dixit. Imber abiit
et recessit flores apparuerunt in
tertia nostra tempus putacionis
aduenerit. In euangelijis riuos fu-
gientes hoc est descendentes per
gmina denotat de quibus in princi-
pio genesi dicitur. Fons egredie-
batur de medio paradisi hoc est cri-
stus de corde patris qui dixit. Exi
ui a patre et ueni in mūdū. De
hoc deriuant quatuor flumina euā-
geliorū qui orbem irrigant vniuer-
sū. In actibus vero per epistolā apo-

stolorū herbas dulces intelligas
quas dominus in principio mūdi tercia
die gminare precepit ut hanc vir-
tute potenti aīa tuā nātū diuersi
morbi efficacissime pellectet. Ru-
tib⁹ ergo florib⁹ ruiis herbis
dulcib⁹ inherētes aīa tuā sata-
gam⁹ in singul⁹ virtutis et dolēas
expia. Instam⁹ tū primo oraci-
oni et postea lectioni ut oratio
preueniat studiū et ipse tū intel-
lectū. De studio autē locis glori-
osissim⁹ loquitur aug⁹ dicens. Pu-
ta aīa tuā lectionib⁹ dñis pa-
būt enī tibi mēsa; spīa tales; de-
lectacio enī diuini eloq̃um
dulcedo ē palato cordis. Et dū
cum auuiditate percipitur ut his
ē si teneat. In hac enī presen-
ti luce nichil puto iocūdis po-
culo scripturarum quo oīa mel-
la superantur. Homo timēs dñū
voluntatem eius in scripturis
sanctis diligenter inquirat et ne
amet certamīa pietate māsue-
cat. Plus enim affectus pene-
trat quo superba loq̃itas nō ac-
cebit. quod in danielē patuit euide-
ter. Quid autē philosophi de studio
sapientie sentiant breuiter videamus.
siem marīa; pmitat tibi
sapientia ut te reducat tibi. Ta-
lē tibi aīa statuas ut multe in il-
lo artes sint. multa precepta mē-
tarū etatum exempla. Nichil

aut habere ad quod exacerbat non firmitatem animi tui temptes. **S**ed in otio iconcussio iacere non est tranquillitas sed malitia. Magna et pretiosa res est sapientia. Vano illi loco opus est. **N**on habet se in angustiis virtus. **V**erum spaciatur res magna desiderat. expellantur omnia. totum illi pectus vacet. **L**iberalium artium consecratio molestos verbosos impetuosos et hihi placidos facit. et ideo non discentes necessaria quae suppellectilia didicerunt. **N**on ergo ista perspicienda sunt. sed prospicienda tamen et breuiter salutanda. tam diu enim immorandum est quam diu nichil animus agere maius potest. **N**ut plus aliquid scias sed quod melius. **Q**uid est quod estimare non futurum sapientem cum quod laus nesciat. cum sapientia non sit in laus sed res tradit in verbo. **E**t nescio an certa memoria sit quam quod nullum extra se subsidium habet. **R**os omnia nobis difficilia facilius fastidio fecimus. **S**ufficiet ad id natura quod possit. **Q**ueras quod sit amplissimum spaciaturque ad sapientiam peruenire. quod ad illam venit attingit non longissimum sed maximum. non est quod imbecilem aciem omittas improbo lumine. a tenebris primo et umbrosa procedere. deinde plus aube et paulatim claram lucem assues

ce. **Q**uecumque salutaria sunt sepe agitata debent sepe versari ut non tamen nota sint nobis sed etiam parata. **D**iscas quod oportet et quod didicisti augendo firmes. **N**am quod didicit et facienda et vitanda percepit nondum sapiens est nisi in ea quae didicit eius animus transfiguratus sit. **A**ntiqua sapientia nichil aliud quam facienda aut vitanda precepit et tunc longe meliores erant vitae. postquam vero de ceteris tamen perdidit boni esse desierunt. **S**implex illa et aperta virtus in obscuram et solertem scientiam versa est. docemurque bene disputare non bene vivere. **S**implex erat ex causa simplici valitudo. non multum ad fructum confert locis nisi se perficit animus. **O**mnes vacant quod volunt. neminem res sequuntur. **S**i vis ista quibus vigeris effugere non alibi sis oportet sed alius. **S**eruare sapientiae libertas est. nostra leticia et illuminatio mentis integritate et quod a tumultibus iocundissime serenata. **Q**uidam adolescentem in primis gallicie in ordine regularum. **H**ic scientie tenuissime fuit et hebes ingenio. instanter tamen posuit animus ad discendum et studio scripturarum deuotus incumbebat. habebat autem consuetudinem ut eo reuelante cognouit quod semper

omni vespere post seculā oracō
nem totius diurni studiū mēor
esset et sic se in lectulo depone
bat. **H**inc mox vt vole sonū in
exaltacōne fratrum de nocte aū
tēptabat. illa extrema recorda
tio locis aī quā vespere obdormi
erat ei ī mēoriā veniebat. et aī il
la ad chorū ad matutinas p
gens clausis oculis stabat. Ap
parebat autem ei quasi amplū
altum longū et pulcheramū pa
ladium tota series scripturarū. et
eam ī illa hora ita perfassime
intelligebat. vt nulla ei etiam
difficilimarum questionū insol
ubilis videretur. h̄ omnia oculis
ta scripturā quasi quāq; digitis
ī manu lucidissime discēbat. et
si quā uel ad ictū oculi oculos
aperiret visio fugiebat. nec nū
me p̄uale visionis ipsius nisi
superficialiter tantū memor esse
poterat. reclusis aut oculis vi
sio repente redibat. **E**t eāt illis
in hac visione sup modum mirā
bile cum eo psallente aī ceteris
in nullo penit⁹ vel cōtemplacōe
vel eius admirāda dulcedie fru
stebatur. h̄ diuidebat q̄dāmō
psallētis et cōtemplantis inten
cio et utriusq; fructu iestimabi
liter fruebat. **E**t hoc ē qd phs
insinuat dicens. **Q**uā quē ab
modū vniuersi mūdi facies in

conspectu nōo vīt ita phia no
bis tō posset occurrere pulcher
amū mūdi spectaculū exhibere.
Profecto e nī oēs mōles ī am
irationem sui raperet et de relictis
hīs querēt ignorancia magna
credimus paulatim per partes
in cognicionem totalis veritatis
facilius deducemur. **S**ed et
in campania qd dicitur galliarū
provinciarū in monasterio or
dinis cisterciens. qd dicit argē
soles vidimus abbatissam q si
ne vlla lātūā artis gmatice nō
solū libros theologie et ceterā
libros gloriofissimi aug⁹ de tri
nitate plenissime itelligebat.
et difficilimas q̄stiones eorū lu
cidissis solucōnib⁹ exponebat.
et hoc qdē sicut venerabilis rob
tus abbas vacillens michi retu
lit et probavit impetraueāt a
dño annis plurimis aī mortē.
Hec eadē aī videret quobā tpe
ceruici comitisse campanie dñe
blanche q monasteriū fundauit
cum gladio angelū imminere.
supplicauit cum lacrimis dño vt
comitisse parceret et contritōis
iducias daret. **C**ui dñs diffini
ta inquit sentenciā lata est eam
mori oportere s te moritūā ictū
gladii fenētis accipere. **E**t illa
felix inqt mors quā cōmissa sen
tenciā damnacōis euadat.

Et ego cupiens dissolui et esse
cui casto ab incolatu misere car
nis absoluer. Nec mora post
hec verba decessens ab podora
transiit. Et quod in hoc facto non illud
christi maioris caritatis exemplum

Quod quilibet in studio maneat in li
mine fidei sancte romane ec
clesie. Capitulum xlvii.

Quius prae limine clau
duntur et in hoc unitas
ecclesie et integritas fidei
designatur. Ut enim dicit spiritus
in carnis. Una est coluba mea
eius ecclesiam sine ullo infidelita
tis felle et testas quam sine macu
la sordis in scelere et sine duplici
tatis tuga paulus affirmat. si
autem unus deus et pater omnium
sic fides et unum baptismum in sinu
matris ecclesie ministratur. Ab hac
igitur testatissima veritate quam
que turpiter exciderunt seipsos a
militantis inferioris ecclesie nume
ro et a superius triumphante me
rito preceperunt. Unde iheremias
conquestus pro populo dixit. Era
mus incredibiles ad dominum deum
nostrum et dissipati recessimus ab
eo ne audiremus legem vel vocem
illi. ideo adheferunt nobis multa
mala et maledictiones quas con
stituit dominus moysi. Et hoc
idem sapiens in ecclesiastico dicit.

In gente incredula exarsit ira
dei. Tales sunt qui illam tunicam
domini incusantem significantem fi
dei unitatem quam milites crucifi
gentes scire noluerunt passim
lacerare conturbant. Unde in eccle
siastica hystoria reperitur. Cum enim
dominus noster ihesus christus apparui
isset cuidam episcopo lassa tu
nica et quesisset episcopus cum la
ceratis quibus hoc fecisset. Respon
dit dominus. Arras hoc fecit.
Nec mirum quod inter omnes here
ticos excepto manicheo nullus
eam crudelius lacerasse putatur.
Sed et quodam nostro tempore in urbe
antwerpiensi brabacie super mari
tima guilhelmus cornelius nomine
supra modum irrationabili here
si sandere dominicam fidei tunicam
est conatus. Hic quidem prope
si et simulacrum debet et diuici
us ouersat prebende beneficiu
quasi sub pretexto perfecti et pau
peritatis dimisit. et tamen luxurie
dedit erat totus. Dicebat autem
sicut rubiginem igne sic omne pec
catum paupertate consumi et ante
dei oculos annullari. Melius esse
publicam metum pauperum quam
aliquem castum perfectissime continen
tem aliquem in sui subsidium retine
tem. Et propter hoc omnes pro
sus religiosos esse debent. Quod
autem dicebat pauperum luxuriam non

esse peccatum fuit blasphemia
maria quasi esse vellet iniustice
iustissim⁹ deus ill⁹ q̄b⁹ p̄cepit.
nō misereberis in iudicio paupe
ris. De isto autē certissima rela
tione didicim⁹ q̄ cū de fūcto eo at
q̄ i ecclesia bēv̄gimis cū hono
re sepulto. q̄bā die tertia ipsam
ecclesiā introisset vidit corpora
libz ocul⁹ sepulchrū dicti wilhel
mi cornelij vacuū ⁊ aptū. mani
festissima h̄gōe presagiēs futu
re dānacōis euēti. Rā post an
nos q̄tuor cognita denudata ac
p̄bata neq̄ssime heresis illi⁹ ne
q̄cia et malicia p̄ veneābile p̄ez
nēm nicolaū cameracē. ep̄m ca
baū ei⁹ de sepulchro q̄i stirps i
uat⁹ s̄m ysayā loquēt⁹ de nabu
godonosor pietū ē et cōbustū.
Vni⁹ ergo ecclē q̄ romana et ca
tholica dicit⁹ vni⁹ vere fidei clau
datis limie ne hostio clauso tibi
cum fatuis virginibus excluda
ris a sp̄sō ⁊ i seditione chore a
flammis vltim⁹ deflorens.

~~Q̄ modus pius habend⁹ sit in
studio scripturaz. Ca. lviij.~~

Non trāsgredim⁹ termi
nos cōstitutos. Termi
nus cōstituit⁹ dicit⁹ pius
mod⁹ itelligēcie scripturaz. Hūc
modum aū baptisma glōriofus
aug⁹. adhuc mūdi phs ignora

bat. qm̄ tūmēs iam phiavolebat
hūana ratione oprehendere qd̄
pia mens vivacitate fidei mitē
apprehēdere. Multū enim ⁊ q̄ui
ter reprehēdi sūt q̄ questio
nibus vel predicacōibz difficili
mis vel sup̄vacuis ab intellectu
perturbāt potius q̄ instruunt
auditores. Contra tales dñs p̄
moysen i libro numeri p̄cepit
dicē. q̄ qm̄ aggrēd⁹ est popu
lus ent tuba ⁊ clāgō. qd̄ salomō
videt exponē in p̄v̄bijs dicēs
doctrina p̄vidētiū facit. Et ec
clesiasticus. Nō abscondas sapi
entiā ⁊ doctrinā eius. Propter
hoc ysayas de bōis p̄dicatoribz
vel doctozibz prediat dicēs. Cō
flabūt gladios suos iuvenēs et
lāceas suas i falces. Quid per
gladiū n̄ acute q̄stiones i dispu
tacōibz. Et qd̄ p̄ lāceas n̄ v̄ba
predicacōi i subtilitate s̄moies.
q̄ qd̄ i romeres ⁊ i falces bñ cō
flamus qm̄ ad aptitudinē itelli
gēcie. disputacōes audienciū vel
predicacōes salubrit̄ ordiamus.
Tali v̄mē sicut dicit⁹ i libro iu
dicum percussit sangor duan
tos. et sampson i mātibula asi
ne philistinoz mille p̄stravit.
Paulus i lege doctissimus pre
cepit predicare non in sapiētia
verbi vt nō euacuetur cruc cū
sti. sed complacuit inquit deo

per stulticiam prebicationis sal
uos facere credentes. **A**udi quod
de doctoribus aut philosophis sentiat.
Quemadmodum inquit rerum om-
nium sic quorumlibet licet item-
perantia laboramus nec vite phia-
z huius scire discamus. **N**ullos plus ve-
reti de omnibus metemur moribus lu-
dico quam quod phiam velut quoddam
artificium didicerunt scilicet ut
qualiter viuendum esse sit percipiant. **E**t
quidem necesse est ab aliena vir-
tutem exercendam ut quis exerceat
et suam. **S**tude certis et bonis
moribus non questionibus quod finem non
habent. **S**tudeas non multa le-
gendo percurrere sed quod utilia tantum.
Fastidinetis stomachi est multa
de gustare querere varia sunt et di-
uisa inquant non alunt. **P**roba-
tos itaque semper lege et si aliquan-
do ad alios diuina libuerit ab op-
eribus redi. **E**x pluribus quod legis ali-
quod apprehendas hodiernum. solus
enim autem miles in aliena castra
transire non tamquam trans fuga sed velut
exploator. **D**andum est aliquid in-
teruallum animo non ut resoluitur
sed ut remittatur. **A**rcus non remis-
sus aut frangitur aut mollescit.
Dicium tamen sine laus mors est et vi-
ui hominis sepultura. **N**on multum
autem refert ut obmittas studium
vel remittas sed eorum more que in-
tersa diffiliunturque ab iicia sua

revertat quod a continuatione disces-
sit. **V**ocamus autem continuu continen-
tiam et tunc moderamen ut fa-
tiscedo non consueat ingenium sed
consumet. **N**on semper in actu sis sed
interdum animo tuo regem dato
sed et reges ipsa plena sit sapien-
tie studiis et cogitationibus bonis.
Prudens enim nunquam otio marcescit
animum aliquando remissum habet nun-
quam solutum. **S**apientia autem for-
mat et fabricat vitam disponit
actiones regit agendas obmittit
da demonstrat sed et ad gubernan-
dum et per anticipia fluctuan-
tium dirigunt cursum accedunt tac-
ta perplexa expedit. exequat
ardua infirma leuat. duam temperat.
aspera mollit. cogita hunc esse
sapientie effectum gaudij qualitate. **G**au-
dium hoc non nascitur nisi ex virtutibus
consuetudine et vita pura. **P**uritas enim
mentis ex puris magna existit.
ex aptis obscura. ex proximis
remota. ex partibus tota. **N**on
te moueat dicentis autoritas.
nec quis dicat sed quod dicat intren-
bito. **I**d quod quod potes iuenire.
Id discere quod potes scire. **I**d op-
ta quod optari com bonis potest. **N**on
quam multis sed quolibet placeas cogi-
ta ne altiori rei te imponas in
qua stanti est tremendum descendere
cadendum est. **D**octor ut phia-
z in precordia tua dimittas et ut

expimēū pfectū cui capias non
 oracōne nec scripto s; aī firmita
 te cupiditatū dīminuōe. vba re
 bus pba facere docet pbia vera.
 nō dicere tm̄. maxīm hoc ē et of
 ficiū sapiēcie et iudiciū vt ver
 bis opeta cōcordēt vbiq; aīm⁹
 par sibi idemq; sit. **Q**uid te tor
 ques in illa questīone et laceās
 quā subtilius ē et melius cōtemp
 sisse q̄ soluere. **N**ichil in cōside
 faciū nichil stultū q̄ q̄stioni
 bus et reb; aīm occipare q̄s nec
 sciē vāle ē nec expia honestū.
Moueat te q̄stio honesta mori
 bus cogitacōib⁹ pacis accōmo
 da. speculacōis diuine terminos
 nō excedēs. **I**mpossibile et idig
 nū est attingere velle sūmū p̄ci
 piū cū ipsa naturalū rerū p̄ci
 pia ī omni arte agitata pbaōe
 nō sustinēt. **H**ab; et ipa nature
 ratio metas. hab; et fines q̄ soli
 natūe deo note sūt et apte. **Q**uid
 te iflas hūana supbia. **Q**uo tē
 deas q̄ assurgis forā? tāto tur
 pius acquassaris. **A**udi illū de q̄
 beatus volusianus ī laude mira
 bili testat̄ dicēs vel scribēs. **I**n
 alijs inq̄t sacerdotib; per mūdū
 q̄modoūq; tolemur īsciētia id
 est ignōtia. **C**ū autē ad angu
 stinū glōriolū veniū fuerit legi
 dei de effectib⁹ quicq̄d eū cōti
 gent ignorare. **Q**uid autē tā

magnifico viro sup p̄fūditate
 sermonis et arduatū rerū dispu
 tatione cōtingit audiamus. **I**n
 ter miācula q̄dam aug⁹. tale de
 eo miāculū iuēit. **E**o ī tpe quo
 beat⁹ augustin⁹ librū de tēta
 te oposuit illi tale miāculū de⁹
 ostēdit. **I**ponēs ciuitas affa
 nobil⁹ in q̄ būs augustin⁹ episco
 patum admittat super lit⁹ ma
 ris pulcherrime sita eāt. **B**ūs
 autem augustinus ī consueti bi
 nem habebat vt post diurnum
 studiū et laborem vespere super
 litus maris sequentib; a lōge
 episcopis et clericis q̄ eū p cōsilio
 et negotio vniuersalis et clehe
 frequentabant solus ante cōdes
 deambulabat. ne scilic; eius cō
 templacōnem aut studiū collo
 quēciū fabulatio īpediret. **C**um
 ergo sit solus īcederet puerulū
 mirē pulchritudinis super litus
 maris sedētem inuenit. q̄ fci ī
 terra fossa puula sicut pueri in
 plateis ludētes solent. coeliari
 argēteo aquam de mari haue
 bat et in illā fossam puulā effū
 debat. quēvt būs aug⁹. ita ser
 ose sedentem vidit pedem mor
 pressit et stetit. procedens in
 de puerū salutat et inq̄t quid
 agat. **E**t puer cum magno sero
 respondens. **N**olo inquit. totum
 istud exhaurire mare et isti

fosse si possū infidē. Quo res-
ponso quasi pueriliter sanctus
in risum decentissimū cōtatus
respōdit. Et quō iqt o bone pu-
er hoc poteris. **I**gēs ē mare ⁊ p-
uū coclear quo exhausta fossa
puula in quā sūbis. Et mox pu-
er. possibilis inquit michi est
hoc facere qđ intendo qđ te imple-
re qđ cogitas. **A**d hoc beatus au-
gustin⁹ mirabiliter stupefactus
qđ hoc esset interrogat. Et puer.
cogitatu ait voluis estimās volu-
mine breui occludere qđ sit illud
in diuine tēnitatis inexpli-
cabile sacramentum. Et hoc qđ an-
qđ possis isti fosse puule poti⁹
maris vndas infundā. **H**ec di-
cēs puer repēte disparuit. **B**ea-
tus vero aug⁹. castum in facto
glorificans qđ vix puer dixerat
mox abiit. **V**ide ergo quid ipse
gloriosissim⁹ aug⁹. huic rei o-
nū in libro de baptismo loquitur.
Ubi de te inqt obscurissima dis-
putat non adiuuantibz diuina-
rum scripturarum certis claus-
qz documentis. cohibere se debz
humana presumptio. **S**ine dis-
pendio enī pmissē salutis hūa-
ne multa possumus ignorare.
Scrutāde tñ sūt diuine scriptu-
re. nec earū supēcie debem⁹ esse
contenti. que ab exercitacōnem
nostram ita modificatē sūt vt in

tus semper pntate velint. Et vi-
de qđ dicat idem beatus aug⁹.
in libro de ope monachorū ad
illos qđ sine edificacōne fidelium
scripturas sacras insudant. **C**on-
feram⁹ inqt cum fratribus qđ ab
nos ab estu seculi veniūt fatiga-
ti. alloqmur eos. cōsolemur. ex-
hortemur. puocem⁹ eos. edifice-
mus i eis si qđ in vita eorū pro
gradu suo deesse pspiciam⁹. talia
opa si non facim⁹ picule se a do-
mino ipsa spiritualia alimenta
suscipimus. **C**ū vera aut et qđ
efficax sit illa sententia ysaie cō-
fundentis omnes plectentis et
terētes subtilia exemplo euidē-
tissimo sub nostro fere tēpore
videamus. **M**agister symon
de cornaco parisi⁹ i theologia
regebat. ⁊ erat excellēs ille suo
tēp. s; contra decenciam tal' ef-
ficij icōtinēs ⁊ superbz. **H**ic cū
super omnes doctores ciuitatis
auditores haberet ⁊ i scola cō-
omnibz de humilitate alacrisse
doctane cristi questione dispu-
tatione prehabita terminaret.
in fine tandem dat⁹ i reprobum
sūm in erecanda contra casum
blasphemie vba prupit. **T**res
sunt inquit qui mundum seculis
suis et dogmatibz subiugarūt.
moyses. crist⁹. et mathomet⁹.
Moyses primo iudayā populū

infatuauit. scūdo castus a suo
noie castianos. tercio gentilē
populū mathomet. **R**ec mo
ra euerf ocul pro humanavocē
mugitū emisit et epileptia stati
elusus i terram. die tercio eius
dem morbi vindictam accepit.
Plaga ergo isanabili eum per
cussit omnipotens et omni scē
ciavsq; ad prima līay elementa
priuauit. et grauiori qdē; i aīa
ai; hac plaga percussus ē. cum
vsq; in diē mortis sue quasi mu
tus opatus est iumentis insipi
entib; et in luxurie feditate per
manit. **E**t vide summe amiracō
nis miraculū. **A**leide fornicariā
cō. ubinam suam noīare poterat
et sciebat. **B**ocetū vro de trini
tate q iux eū ad spectaculū po
nebat quē oli cordetū? scēat.
post iditā plagā nec noīare no
ueāt nec valebat. **N**ō tūsgredi
aris g° terminos ostitutos et pi
um mōm sp hēas i scripturis.

~~Qz predicacōe scripturārum fide
lium anime ad vitę perfectionē
prouocatur. Capitulū. xlvij.~~

Oaudent plausu et tīmitu
eris. **E**ris natūa sono
ra ē et i ea p̄dicacōis so
noritas delīgē. **V**n̄ ysaie p̄cepit
bñs dicēs. **C**lama i fortitudine

qñ tuba exalta vocē tuā. **T**ubā
h̄ ductilē itelligim⁹ q ex ere vel
argēto fiebat s̄m preceptū mo
ysi q etiā dicit iubileā qā tali
b; vtebant i festis et neomeni
is sacerdotes. **P**er has predicato
res vbi dei rāssime figurant. q
cū vox quasi tuba vehemēs nūc
terre; ipios nūc iustos ad exstē
dum hostib; exhortat. **H**inc ro
borat exemplis debiles. hīc ali
os in tabulacōib; solat. **N**ūc
dulater congaud; p̄hs. nūc mī
rens de malez interitu quat. **E**t
notandū q in textu duo po
nunt in qb; gaudent apes. scilicet
plausus et tinnit⁹. **P**lausus
s̄m psalmistam manib; fit qui
biat. **O**mnes gentes plaudite
manibus. et significat boni opis
exercitium cum v̄tutis conamie
qd predicacōis finitui sociatum
mix reddit fidelū apum aurib;
modulamen. **A**d plausum igit
boni operis et tinnitum predica
cionis gaudeant fideles apes et
eorum modulamine ad vite per
fectionem et desiderium celestis
patrię prouocentur. **E**xempli
gracia referamus quoddā quēd
valuit multis ad imitāmētum
virtutis. **E**rat in gallie pat
ribus vir not⁹ et carus predica
tor quidam iohānes noīe agno
mēto polim⁹. **H**ic tūc qdē qñ

istud acabit eam canonicus regu-
lans in monasterio de elsoynes
h postea ad ordinem predicatorum
in quo verbum dei non esset; alligatum de-
uota mente transiuit. **D**ic iuxta
cameracensem urbem in monasterio
religiosissimo et deuoto cantu
cenam in choro canonicorum regularium
pateribus legimus multis cum po-
pulo in festo apostolorum philippi
et Jacobi predicauit. **C**umque il-
lud verbum quod manet in me et ego in
eum. hic fert fructum multum ha-
beret in manibus et illi crebas vasa
comibus miris modis insisteret.
virgo quedam amica feruētis-
sima spiritu cepit primo intra se fre-
mere pre nimio deuotionis ardo-
re et coacta omnibus membris suis.
Sed cum ter aut quater aliquam
diu remitteret circum sedentium
pulsibus sociatum tandem ubi pre-
dicator inseparabilem mixturam
exprimeret quasi vini et aque aie be-
ate cum deo spiritus eius quasi mu-
stus absque spirituculo lagunculam
cordis eius cum valida effusione
sanguinis et clamore discrupit et
et in conspectu omnium expirauit.
Ecce breuis in volatilibus avis quod
liter ab predicationis sonore fini-
tum gaudiosa est. nec se postea ta-
stibus misauit. que gaudium ita
domini in mira super dilectum suum
ter requiescit. **H**abet et dyabo-

lus finitus lufiores suos quem ap-
plausu serui eius et subbita gau-
dent. **U**num horum genus est. tor-
neamentis militis ac satellitis
debiti. **I**sti adeo fidelibus popu-
lis et plebe multitudi maxime
nocui sunt ut danabilibus et ito-
lerabilibus expensis eorum. vix vlla
copia terrarum sufficiat. **E**there
dant diuites rustici. ciues velut
deuastant. expoliant pauperes
et vix eis relinquunt frustum pa-
nis. **E**t hoc totum fit. a ut finitu
applaudentium hystrionum longe
lateque nomen Christi militis de fe-
rat. **E**t certe perijt nomen eorum
cum sonitu quatuor strepitus per-
trahuit. **Q**uid habet in tali lau-
de probus miles equo baiardo
magis. **G**uilelmus de barto
nostro tempore miles optimus dictus
est. insonuit nomen eius dum vix-
it iam mortuo non auditur. **B**a-
iardus vero equus tempore karoli vi-
guit quingentis et eo amplius an-
nis et mortuus est et adhuc super
est eius fama. **S**ucephalus equus
magni alexandri regis macedo-
num ob honorem sui mortuus
meruit ostendi ex suo nomine bruce-
phalem ciuitatem. **E**t tu miles
tu satellites probitate tua quod simi-
le meruisti. **Q**uid quod nostro
tempore gestus sit teste tota theuto-
nia **A**nno circiter ab incarnatione

domini. **M**.cc. xliij. Juxta nusi
am super enum opidum nobile
ad torneamentū multa nobiles
duces comites barones ac mili
tes congregati sunt. Superue
nit quidam frater bernardus
de ordine predicatorum cum so
cio rogauit suppliciter et qua
si cū lacrimis ut sibi parcerent
et desisterent ab inani propo
sito compaterenturq; castiamita
ti et afflicte matri ecclesie. que
illo tempore in vngaria colonia
quionia et polonia a tartariis
miserabiliter vastabatur. At cū
multa essent q̄ ad preces eius li
bentius desistissent. qdā comes
de castis alias de marka dñs
subsannauit fr̄em et osentēs
eidem. **E**t aggregatis turmis mi
litum ferale illud torneamentū
ifelix ifelicissim⁹ ichoauit. Ma
ne autē eiusdem diei ut a plu
b⁹ ferebatur q̄si gleba ingēs et
lata sup aem videbatur. et circa
globam ac sup quasi coruini ge
neris volucres cocitantes diuina⁹
volitare. **N**ec credo aliud q̄ de
mones has fuisse qui futura ma
li prodigium hoc dederūt. **N**ec
mora. cum torneamentū hoc fi
eret milites ac satellites i tan
ta strage et i tanta multitudine
plurimi in mortem nōnulli in ve
saniam pleriq; etiam in languo

res perpetuos et adierunt ut nē
lus ambiret ludum hunc nō tñ
hominum. sed vassime vltione
diuina demonum extitisse. **E**m
nes vero mortui vsq; ad tria n
tos. lxxij. cōputati sunt. **I**ni q̄s
etiam primus dicitur mortuus
comes ille de castis. q̄ dicto fra
tri predicatori contumaciter cō
tradixit. **S**ub eadez nocte quo
die hec facta sunt in speciebus
militum armatorum iuxta vil
lam brabacie que yska maior di
citur aggregatōnes fieri a demo
nibus presbitero ville teste cog
nouimus et hoc credo in signū
leticie tāti mali. **F**uit i theu
tonie partibus fuit a fratre or
dinis predicatorum audiuimus
qui illius terre incolā fuit. mi
les potens mire deditus t̄rne
amentis. **M**ortuus est autem
miserabiliter sicut vixit. **R**eli
quit autem vxorem valde deu
tam et sanctam. que mortuo ma
rito ut ip̄amet magistro alber
to fr̄i ord̄is p̄dicatōrū cū fletu
magno narrauit et ipse m̄. **R**ap
ta ē inq; ab excessū mētis et vi
dit circa aīaz vira sui demones
in magna multitudinē cōgrega
tos. dixitq; vn⁹ eminentior cete
ris ad osortes. **D**omite caligas
in pedib⁹ ei⁹ quatū spicula pe
netrēt a plantis pedū vsq; ad

cerebrum. **V**inc eū lorica induite
 cuius spicula ante et retro pene
 trent totum corpus. hinc galeā
 capiti eius imponite cuius simili
 ter spicula descendendo tūseat
 vsq; ad plantas. hinc scutu col
 lo eius imponite cuius pōde mē
 bris omnib; aquasset. **N**ec om
 nia cum ad iussu principis de
 monū in animā miserā opleren
 tur. dixit iterato demonib; **C**ō
 suetudo istius eāt vt post torne
 amēta balneis fouerēt et post
 balnea deponerēt in lectum et
 iux eū puella tenerior cui⁹ apler
 ibus in coitu fruebat. **H**is om
 nib; aptate similia. **N**ec moā
 flāmis balnearib; aīma crucia
 ta in lectum candentem ferreum
 depomēt et iux eū bufo terribi
 libus ocul⁹ ad magnitudinē et
 longitudinē lecti cuius cōplexu
 contactu et oscul⁹ adeo exhaust⁹
 est vt magis eum bufonis illi⁹
 hēribil⁹ q̄ armor⁹ p̄dictor⁹ ter
 ribiliū balnei p̄ lecti v̄p̄acō cru
 ciaret. **N**eu q̄ digna sit pena ta
 liū. **I**lla autē beata mulier que
 hec dispensante deo de aīa mari
 ti vidit oībus dieb; vite sue ex
 recordatione visionis adeo affli
 cta fuit vt null⁹ poss; ābigere
 q̄ eam antea cognouisset quin
 illa sup̄ quod credi potest cordis
 in cōmodo v̄paret. **V**idi con

sobrinam patris mei mulierem
 ānorū centum. **x**xx. **N**ec in vil
 la i qua nata erat leues scilic; iuxta
 burzellā i brabācia factū
 huiusmodi suo t̄pore n̄ ferebat.
In hac villa. **l**x. milites arma
 portantes sp̄sim per p̄tēchi
 am morabant vbi vix vnus est
 modo. **h**ij omnes alijs militib;
 circūiacenciū regionum sine vl
 lo armor⁹ p̄hibio exceptis lan
 ceis scuto et galea induti necnō
 et plicata linea tūca torneamē
 ta frequēcius faciebant. **E**t cō
 tigit frequēter vt in congressu
 operis miles male p̄tactus cli
 peo in corbe lancea feriretur.
Cum graui ergo luctu ab d̄mū
 p̄p̄am corpus exaīme sic delatū
 in locello cōpōitur. **E**xābias v̄
 ro facientibus p̄tētib; aīas
 fit media nocte circa corpus ni
 ra osusio et post horam egresso
 famulo et misso pro negōcio p̄
 pe villam obuius ei in equo ni
 gro fact⁹ ē miles occisus. et dix
 it illi. **A**scendas retro me et fe
 cā te ad loū q̄ mitteris p̄pe vil
 lā. **T**erat⁹ aut famul⁹ vt iuss⁹
 ē ascendit et cum brachijs tene
 ret se ad latera sedētis i eq̄ n̄
 ci⁹ manu vuln⁹ lateris tetigiss;
 dixit miles. forcius iuge manū
 vulnera et extrahe ferrū lancee
 qua percussus fui. **T**remebūd⁹

igitur famulus fecit quod est iussus.
Ad locum autem ubi transmissus
 est. famulo veniente dixit mi-
 les. **D**escende nunc et occisori
 meo specialiter dicas et alijs om-
 nibus quibus vis ut veniant ad
 talem locum et videant iudicium
 dei factum de me et in signum hu-
 ius quod me veraciter videris fer-
 lancee ostendas eis. **M**ane au-
 tem facto famulus ea que iussus
 est fecit. **E**t cum ventum esset ad
 locum ubi venire mandauerat cum
 alijs occidere. iuenerunt coruorum
 et milium multitudinem infinitam
 qui validis moribus cadau-
 m miserabile discerpserunt. **S**ed hinc
 forte querendum est quomodo occisus
 resurgere vivere loqui et equitate
 dicat. **E**t respondemus quod in vita
 beati benedicti abbatis assertio
 sancti gregorii pape sufficiat. ubi
 dicit pistoris mortui corporis de tu-
 mulo surrexisse et reversum ad prop-
 riam et ad prestandum familiam excitasse.
Possumus tamen salvo iudicio
 meliori probabilem satis redde-
 re rationem. **M**anente adhuc mor-
 tui corporis organismo velut ve-
 stem homo corpus organizatum
 potest dyabolus subintrare et ad
 voces et ad verba reformare fau-
 ces et ad motum membrorum arte-
 reas revocare. **N**on in longum
 tamen hoc potest quia naturam

corporis fluxibilem sine anima
 vegetabili in rebus debitu conser-
 uare non potest. quin ad lentato
 humore citius corrumpat. **E**st et
 aliud genus ludum plenum va-
 nitate sub sole. **S**unt enim luso-
 res tessarum quod adeo nocivi sunt
 mundo ut vix aliquid illis nequius
 reputetur hoc ludo pauperes nu-
 di fiunt. mendici divites. nobi-
 les ingratum et suis rusticis vilio-
 res. **E**x tessarum autem ludo des-
 peratissimi homines fiunt sicut
 fures raptores et homicidae assue-
 ti talibus de facili non desistunt.
Ardet tantus inest luscibus ut
 omnes veracitatem perbant usque ad ve-
 randa nudata. **F**ui in quadam villa ca-
 panie ubi iudeus cum castiano in
 sacra nocte pasceus in tessarum
 ludo consedit. **C**umque iudeus mul-
 tam pecuniam perderet et ex hoc
 impatientius turbaret tandem in cri-
 stum retorques in iuriam blasphem-
 auit. et mox cum ad iactandum
 hazardum tesseres collegisset
 manum eius cum tesserbis sit con-
 tracta. **Q**ui reprobo furore suc-
 cessus cum ipsa manu contracta
 mensam lusoriam pautere nitens
 iteato in christum et matrem eius blasphem-
 miam turpissimam eum mens sta-
 tim eius oculis terribiliter ce-
 cidit et expiavit. christum vero col-
 lusor eius pauore nimio in amensam

versus elanguit. et vitam miseram
 morte finiuit. ¶ In brabā
 cie partibz vrbe louanio quem
 vidimus generosū et bonum q̄ i
 nocte sancta parasceues ad ma
 tutinas surgēs tñibat ante cel
 lariū in platea in quo p̄dissi
 mī adolescentes ad ludū tessēā
 cum sedentes blasphemis et iu
 ramētis adiūcē cōdebāt. ¶ Tñ
 fiens aut ciuis inueit homines
 platee ante cellariū q̄am mag
 no murmure plangebant hoīez
 quēdam ignotū plagatum mise
 rabili ter et sanguine cruentatū.
 Qui cum querez auctorē lesio
 nis tante q̄s esset. Respōdet.
 Isti inqunt iuuenes q̄ hic in cel
 lario ad tesseras ludunt. ¶ Mor
 igitur ingressus ciuis ip̄operat
 ludētibz tali nocte et eos dīcis
 verb̄ interrogat cur hominem ig
 notum ingressum ad eos tā crū
 deliter vberassent. Attomiti au
 tem iuuenes negāt aliquē ad
 eos itasse postq̄ cōsederāt. nul
 lū vero ab eis verbo vel verbere
 lacessitum. et mox cū aue surgē
 tes omnes q̄rūt hominem crue
 ratum nec iueniūt. Conuersiqz
 singuli ad seipsos aīaduertunt
 iuramentis suis terribilibz cur
 sum cristū dñm cōtumelijs af
 fectū. rursum ip̄operijs crucia
 ti. Hec cum michi frater ordīs

predicatorz sub dubio retulissz.
 Ego ipse in dicta vrbe pueiens
 interrogauī pro viro. inueni ho
 minem. q̄hui veritatem rei sub
 p̄stito iuramento. narrauit ille
 vt scripsim⁹. ¶ Et addidit q̄ do
 minus dom⁹ in cuius cellario lu
 sores sederant in dicto facto tā
 ta contricione p̄mot⁹ est vt me
 diante ciue illo q̄ hoc narrauit
 cum vxore omnia bona diuideret.
 et que per vsuram rapuerat iu
 natis restitueret et vitam suam
 beatissime terminarz. ¶ Frater
 qz ordinis predicatorum bonus
 et veridicus narrauit mī q̄ q̄dā
 nudat⁹ ludo tñsserū ad eo del
 peāt⁹ est ut accepto arcu sagit
 tam i aere iaceret quasi ipsum
 celi dominum percussurus. ¶ Et
 mox sagitta reuersa ante faciē
 iacientis sanguine recenti tota
 liter īfecta cepta est. Qui mox
 in irremediabilibz lacrimis t̄so
 lutus fratē q̄ michi hec narra
 uit ad duo miliaria questum i
 uenit et confessus vitam suam
 cum mira penitencia et deuocōe
 correxit. ¶ Est et terciū corizā
 tum ludorū gen⁹ qd̄ q̄ nociuū
 sit i libro de ciuitate dei beat⁹
 aug⁹. insinuat. vbi narrat na
 ficam sapionez romanoz nobi
 lissimū ducez subsella de thea
 tro sustulisse. ne rōi q̄ de nouo

trūphauerant ī bello cōtra carthaginem diu īnīcam īmperij choreis et ludis venetis debita vacare possent. et per hoc effeminati inuiderent alterutrum et cessantibus bellis extēseas intestinis malis ad discōrdiam moueretur. **S**ignum in choreis est euidentissīme manifestū q̄ ab sinistram circueuntes in qua parte hedī maledicti ponentur regnum perditū sunt. qđ bene dictis ad dexteram a iudice cōficeretur. **S**i autem scđm veritatem augustinū sententiam melius ē dñico vel festo die arare q̄ choreas ducere. et opus seruale qđ est arare mortale sit in festo die. ergo multo grauius est choreas ducere q̄ arare. **E**rausant tamen in parte. s̄ non in toto q̄ in nupcijs fidelium sunt in quibus solacium modesti gaudiij habere decet illos qui ad vitam laetiosū matamoniū ouenerūt. **U**nde vulgarter dicitur. virum dignū habere pnam cum aurea cathena suspensam qui īfra annum de suscepta vxore non doluerit. **E**t qđem q̄ta mala in choreis euemiant mulieres ex parte nouerunt tam ex visu q̄ in auditu tam in fabulacionib⁹ q̄ in complexibus. **I**n villa quadam biabancie vt michi frater

ordinis predicatorum narrauit. mulier procy et vana eāt que in omni fere festo choreas hūgere consuevit. **E**t factum est vt in iuuenibus vias ad saltū iuxta choream ludentibus vni earum pilam ferre conanti baculus demanu sambucalis euaderet et dictam mulierem ducentem choream percussam in capite mori necaret. **R**ec enī vt viderunt omnes confisi sunt. et corpus ab domum propriam detulerūt. ī fenestro posuerūt. **P**resbitero vero cum clericis dāto vigilias viēte ecce taur⁹ migrim⁹ ymmo demon pessimus cum mugitu acurrentis fenestram cum corpore deiecit. et cornibus illū dissipans membratim cōfodit. ita vt visceribus hīc inde disperhis fetor in tolerabilis spargere tur. **F**ugientibus ergo cunctis. cadauer lateatū vsq; ad crastinum solum relinquitur. quousq; euaporato fetore proximi eius intrare possent ad corpus et sublatū extra finitertum sepelire. **I**n gallia iuxta laudunum sicut a presbitero ville percipimus quidam corizante saltib⁹ super pontem disrupto ponte fortissimo subito in aquis valibus tōliter sunt submersi. **V**idī et ego adhuc puer in choreis

prociacissimā saltatricem q̄ me
presente post choreas isolenter
cum adultero luctabat. et cum
cessasset subitanea morte paul
sa mirabiliter exspiauit. ¶ Est
et quartū illoꝝ gen⁹ q̄ in auib⁹
celi et per canes ludunt quozū
damnatio marie ī clericis ma
nifesta est. q̄ per vagacionē ta
liū debitum ciesto obsequium nō
exsoluūt. s; et laycis nobilib; ef
se ista damnabilia cognoscas si
oraciones cotidianas et missas
neglexerūt et spreuerūt apter il
la. Unde cum a treueri ciuitate
cum fratrib; predicatoribus de
theutonia per renū descendere
in coloniā agrippinam et multa
memorabilia ab eis discerem.
Inter ceterā frater q̄dam narra
uit dicens. ¶ Fuit in theutoia
nobis q̄dam venacionib; in t̄m
debit⁹ q̄ ī nullo saltem dominico
vel festo die missam audire; s;
semper venacionib; intent⁹ ess;.
Cōcipiebat aut eū frequēcius
uxor sua deo deuota. et ille quasi
muliebres monit⁹ nō curabat.
Accidit autem ut ipsa uxor post
multos part⁹ editos īpregnata
puerū pareret abortiuū habē
tem caput venatici canis pendē
tibus aurib; et porrectis. Cōsu
sa ergo matre et multis matro
nis nobilib; que astabant. cōsi

lum fuit omniū ut terra cecus
part⁹ obrut⁹ tegeret. Demēto
ergo a venacōe marito eius q̄h
uit. q̄s puer esset quē editū ha
buisset. Dissimulātib; aut om
nibus cum pudore instat miles
detracto gladio ut ei part⁹ cōstē
bat. Et mox timore impulsā ma
ter eici de terra iubet prole in
taste spectaculum mōstruosum
dicens. Ecce q̄ manifesto x̄bi
gio īpientia tuam vindicauit
omnipotēs q̄ nullū honore die
bus factis nullam reuerentiam
sacramentis casti corporis tri
buisi. s; magis vanis ludis ve
nationum īdiscretis temporib;
institisti. Nec ut vidit nobilis
corripit se et egit penitenciam
de commissis. Item et q̄dam ali⁹
potentissimus miles cum mul
tos ex subditis cogēt seors; vaca
re cotidie et venacōib; īsubare.
et per hoc pleriq; cultiās agro
rum et p̄pria negocia dimitten
tes ad pauperē et iopiā cū ux
orib; et filiis veniebāt. Accidit
ut vna die cum p̄uata familia
domus sue miles īgnā nēcā
se īpetēt. et agitantib; canibus
equo residens sequerē. At cum
nichil proficeret tota die s; sem
per videret feram ante fugam
in amenciam versus cū suis om
nibus feram de nocte scitus est

et ex illa die nullus hominum vidit aut scivit quod de eis fieret aut eueniret. **D**ixerunt nonnulli et bene credimus quod sicut bathan et abyron a terra viui absorpti sunt et ad inferna transmissi. **E**st et quintum ludorum genus quod diabolus in condemnationem multorum modis diuersissimis adinuenit.

Quis enim dubitat obscenis et venereis cantibus corda etiam religiosorum ac bonorum fidelium multociens permoueri. **I**n istis est tinnitus demonum et istis applaudunt vanissimi spectatores. **I**stis merito coniungitur cum suis gesticulacionibus et verbis turpissimis ac sarralibus hystriones. **T**alibus dare ut dicit augustinus est demonibus sacrificare. **Q**uia nocua sunt ista preberat. **N**ichil tam damnosum bonis moribus quam in aliquo spectaculo rehidere. **T**unc enim per voluptatem facilius vicia subreperunt cum eorum similitudines aut exempla sensibus visibilibus imprimuntur. **S**ubducendum ergo populo tener animus et paru tenax ratio quamvis exemplum luxurie aut alterius mali multa mala facit. **Q**uia autem talibus deones applaudunt per generosum et vere sanctum virum goelwinum dominum de welpia militem in duatu brabancie uen-

dica relacione suscipi. **H**abebat ille ut michi retulit famulum quendam nocturne custodie deputatum qui obscenus nimis et lubricis congragaciones puellarum ac iuuenum canens tabia et fistulis faciebat. **H**ic cum semel uespere in tabia caneret et gesticulacionibus ac saltibus occuparetur uidit dictus miles manifestissime deonem cornutum villosum vibrantibus et igneis oculis ante tabicinem saltitare et secundum motum illius diuersimode congaudere. **H**oc cum suo de minimis intimaasset et ille nollet desistere a damnable ludo et maxime peruocaciones in obscenis carminibus puellarum dimisit eum ac repulit. **I**lle uero post paucos dies reprobam mortem percussus vitam miseram terminauit. **H**uius exempli merito terribilioris euentum in huius libri ultimo capitulo ubi legitur de istis deonibus diligenter locum inueniet. **Q**uia autem obscena carmina finguntur a demonibus et perditorum mentibus imitantur quodam demon nequissimus qui in muella uel bebrabancie puellam nobilem anno domini m. cc. xvi. prosequabatur manifeste populis audientibus dixit. **E**antum hunc celestem de martino ego cum collega meo compe sui et per diuersas

partes gallie theuthonie promulgaui. **E**rat autem turpissimus et plenus luxuriosus plausibus cantille. **E**st et alius sextus timotheus demonum dānabilis valde et nocivus valde fidelium animabus. de hoc frater; cordis predicator; audiui cui accidit quod subiūgo. **A**d predicandum villam intrauerat. solarium vespere ad pausandum. et ecce in opposita domo duo pueri adolescentes ad finem defuncti conuenerant. et obscenis vacantes lusibus vigilabant. **N**ec ut vidit frater et audiuit. per oppositam fenestram cui inuimbebat. flere cepit vterque puerorum isaias miserat. **N**ec mora ubi se deposuit super lectum vigilanti quidam astitit dicens. **L**egatione fugor animarum in purgatorio purgandarum. **H**ic enim mādauit suis in hereditatis possessionibus constitutis. **M**iseremini mei miseremini mei saltem vos animi mei quia manus domini tetigit me. **E**t mox factum est. **E**x hijs inquit verbis cras tibi sermo nis thema suscipies et reuelas ludos execrabiles quos vidisti. et induces per contrarium homines ut defunctorum animarum pie subueniant animabus. **N**ec distulit frater in crastinum sepulto corpore mortui. iniunctam legationem ouemientibus populo indicare. tuncque in illo

sermone profecit ut omnes a minimo usque ad maiorem ab tanta lacrimarum abundantia commoueret. ut mirum feruor excitaret in populo defunctis proximis subuenire. et ludos quos prediximus execrabiles remouere. **A**bhominentur ergo apes fidelium tinnitus dyaboli et applausum osorcia detestetur.

~~Quod nichil iocundius gaudio bone conscientie et nichil tristabilius tristitia male conscientie. Cap. plix.~~

Hilaritate et nitore apud sanctitas estimatur. **E**t hoc est idem quod salomon in puerbijs dicit. **A**nimum gaudens etatem floridam facit. spiritus tristis efficit ossa. **T**estimonio conscientie bone nichil lecius credo. nichil gaudiosius in hac vita. testimonio vero male conscientie nichil credo tristius nichil horribilius in terrenis. **D**e hoc gaudio non solum spiritus verum etiam participat et caro. **I**uxta illud psalmiste. **C**or meum et caro mea exultauert in deum viuum. **N**ec idem credimus et vidimus de tristitia conscientie gehēnali ut animo interius mentore turbato. corpus externum contabescat. **D**e hoc quoddam super modum probabile certissima relatio cognoui. **E**rat vir multis notus et clarus in burgundie partibus

q̄ quidem aliquāto tpe in iuuen-
tute sinceriter cōsatus. postea a
v̄tute tepescens cepit ad vitam
malā declinare. Nec modō. s̄qua
lenta mēte tabescēs incidit ī lāg
uorē; nec tñ dei manū castigā-
tis agnouit. sed mala malis ac-
cumulans pallore vultus et ma-
cie quāsi homo ad penā; ignis
eterni miserabiliter habilitaba-
tur ad penam. Cumq; nulla me-
dicorum cura p̄ficet; nec salte;
languētis vite causam ei aliq̄s
aperiret. tandem in se reuersus
solam causā; languorē anime
diuina miseracōne preuent⁹ pe-
nitens intellexit. Confessus er-
go aq; lacrimis quidam sanctis-
simo sacerdoti. statimq; bñfici-
um absolucōnis accepit in simi-
litudinem fere bufonū in facie.
s̄ diuīficata posteri⁹ aīalia cu-
te tetercā et pua q̄si viciōz. vij.
demonia de ore simul eiecit. Hi-
ta res. Dix modico spacio t̄pis
iteriecto in tabem aīalib⁹ resolu-
tis ēflorece cepit caro proflus
et facies penitentis mēteq; et
corpore itegerūe sospitat⁹. m̄l-
tis postea p̄fuit ad exemplū.
¶ Proinde valde nōndū est q̄
ī ipso textu dicit⁹ q̄ nitore etiā
apū sanitas estimatur. Quid
ergo s̄ in nitore n̄ p̄sciēcie puri-
tas designat⁹. de q̄ q̄dē in libro

ecclesiastico dicit⁹. Qui diligit
cordis mūdiciā habebit regem
amicum. Et illū q̄ dixit. Beati
mūdo corde qm̄ ipi dū videbūt
Tales fuerūt et sūt oculi p̄phe-
tarum q̄ a p̄ncipio mundi ea q̄
erunt et sunt luculentissime cō-
templantes. nunc ip̄licite nunc
exp̄licite nunc itegumētis mebi-
is nūc verb̄ euidentissimis p̄e-
dixerūt. Qui⁹ nitore puritatis
et ḡcie quāsi lacte candidissimo
loti sunt oculi colūbay. sanctay
scilic; aīay que in nubib⁹ et sup
nubes volāt et ab fenestras suas
a longe patriam celestē; specu-
lant⁹. et eam auide s̄ nōndū va-
lentes intare salutāt pariter et
susp̄rāt. Intant tñ cum paulo
nōnulli et in paradīsum p̄ sp̄ia-
tum capiuntur. sed hōra et mōra
breui. **¶** Monialis genere et vi-
ta nobilis elizabet̄ dicta de wa-
tis in monasterio brabācie gal-
lice quod aquitāa dicitur a cu-
nabil crīsto deuocissima fuit.
cuius sanctitati patētes ei⁹ sim-
pliciter inuidēdes eam militi
probatissimo licet inuitā in con-
iugium tradiderunt. cum quo ī
vno lecto annum integrū agēs
p̄go tñ ipolluta p̄māsit. hāc pe-
ne totam fere trib⁹ aīis ymago
crucifixi vndiq; sequebatur. et
si quando immundum quid aut

noxiū cōgī tasset manū de cruce
p̄rectā ei⁹ pectori superpone
bat ⁊ in cōmodū p̄tinus effuga
bat. **H**ec āgelicis sepe assuefa
cta colloq̄is ad amena virentis
paradiſi die q̄dā euecta est vbi
q̄dam fuit michi confessa ē nō
solum ex viuis adhuc et tūc na
tis. v̄rūetiam postmodū nāſa
tūris. eorū inq̄ q̄ ab illo tpe vi
ſionis vſq; in finē mūdi ſaluan
dierant ſimilitudines vidit. **E**t
q̄d miābilius eſt ī quo ſtatu cō
iugij vel v̄ginitatis ſinguli ſig
nificandi eſſent ſp̄ritu reuelan
te diſcreuit. **H**os ergo cum po
ſtea videret in vita quorū ſimī
litudines ī celoviderat lic; eos
ātea non nouiſſet ſpecialiſſime
ex facie cognoſcebat. et ſubito
in ictu oculi ī ſingul⁹ menāū vel
ſtatuū diſſerēcias diſcernebat.
Ut autē in caſtus iudex ⁊ teſtis
ſit in die iudicij ſi falſū loquar
ipſemet veritatem rei in me cer
tiſſime cōprobaui. cum in ſtatu
meū quē nō cōfeſſor meus null⁹
hominū nouit luce clari⁹ īdi
cetet. **H**oc et multis alijs q̄b⁹
idem fecit certiſſima relacōne
cognoui. **A**dauit autē illud val
de miraculū q̄d in illa nobili pu
ella elizabeth de aſca euidentis
ſime cōtigit. **H**anc cum vidiffet
ī pompa ⁊ ornatu glorie ſecula

tiſ vt pote illam per quam pen
tes eius de poſteritate gaudere
aſpiciant. cōſtāt ⁊ dixit ad eā.
Fruſtra tu conaris ⁊ tui. quoniā
p̄uideri te ī ſtatu v̄ginitatis cer
tiſſime morituram. **Q**uomodo
autē hoc et q̄ miā occasione ſit
factum ipſamet puella nobilis
et omnes q̄ audire mirati ſūt.
Eſt et gaudiū ſicut biat beatus
auguſtin⁹ in libro cōfeſſionū q̄d
nō dat ipſis ſ; eis q̄ eū gratis
colunt. q̄d eſt ſola certa icūdi
tas q̄d dicim⁹ gaudiū de cōſcē
tia bona et fide nō ficta. **H**oc ſo
lo fere gaudio viuere putant il
li q̄ mortem habēt ī deſiderio ⁊
vitam ī patientia q̄ vitā hāc pu
tant exilium. ⁊ terrene īhabita
cionis dulcedinē incolatū. hī ri
ſum mūdi reputant errorem et
gaudium de aſpiciunt fruſtra.
Vidi mulierē iuuenulā pulchrā
valde nobilem. et tēb⁹ mūdi af
fluentē ⁊ pollentē. hec a puel
larib⁹ annis viro nobili mat̄ri
monio copulata cito poſtmodū
ſp̄reuit mūdū ⁊ ī ſe oſſa cōcipias
ānullauit. **I**n domo mariti velut
ancilla humil⁹ ſeruebat. ⁊ tamē
vt in vir eius dicebat. gratioꝝ
illi ent v̄ro ī vili habitu q̄ in
pōpoſo. **H**ec vir vidē v̄m̄q̄ viſa
ē nō cū deuotis ⁊ bonis ⁊ tūc ſolū
iocūditate miābili replebatur.

Cū ergo vir ei⁹ aliq̄s dilectos
hospites ⁊ seculares haberet q̄s
ex more festinare volebat deu-
tos aliq̄s occulte mādabat vt
proxē hospiti⁹ letā redderet p
aduentū ⁊ societatem illoz. Con-
summata autem in breui venit
ad mortē. **E**t cum diu sine voce
et exteroz sensuum exercicio ia-
cuisset tandem suppliciter ocul⁹
elevator in carchinnum et risum
maximum excitata est. et sic re-
pentē emissio spiritū cū ipsa dis-
positōe edēas facies iubilo ⁊ le-
ticia plena populo mīate emā-
sit. **N**ulli paul dubio dubiū est.
quī illa ad aspectū āgeloz astā-
tium exultatz. **C**aveant tñ quā-
tūq; deuoti et pii ne proprio mo-
tu in morte gaudere videant.
sed timore ⁊ reuerentia diem vl-
timum expectare et ad hoc ex-
emplum manifeste enarrabo.

Garner⁹ q̄dā canoic⁹ regula-
ris ī mōstero s̄i iohānis ī vine-
is apud suessionē in gallia. vir
mīte s̄citat⁹ ⁊ innocentie vt vi-
dim⁹ aū mortem infirmitate g-
uissima laborabat. **E**t ecce bya-
bolus q̄ semp infidiat calcaneo
nō īmīit mētē ei⁹ p̄sūptuose
exultacōis tripidiū. ita q̄ ling-
ua ⁊ facies ei⁹ tanto iubilo ēsul-
taret q̄ omnes circūstantes eū
crederēt iam celestem patriam

et gloriā intueti. et q̄ omnes
sancti in mangno deuocōis et
exultacōis spū ei⁹ exitum ex-
spectabāt. **S**olus aut q̄dā wal-
ter⁹ cognōito paru⁹ magnus
tñ merito s̄citat⁹ de hui⁹ tripu-
dio morientis tacit⁹ testabaf.
Cūq; moriēs agomizate iciperz
p spaciū t̄pis ab illa exultacōe
refract⁹ flere cepit vbertē. **A**d
eū ergo q̄dā ex fr̄ibus q̄nt cau-
saz testicie post t̄tā exultacio-
nē. **E**t ille. **F**acias m̄ conuētum
fēm tōlīte auenire. **R**ec moā.
Fcū ēvt rogauit. **E**t mox oibz
dixit. **N**eu k̄mī vidistis in me
suggerēte dyabolo vane et p̄sūp-
tiose exultacōis audaciā. s̄ non
pmisit me piclitari mā mīe et
dñā q̄ me redarguit ab inepte
vairatis leticia et admonuit po-
aus cū spei moderamine ⁊ de ī ti-
more diem vltimū expectare.
Vos autē fr̄es k̄mī deū rogate
vt m̄ de ista noxa et alijs mul-
tis ignoscat ⁊ iudic⁹ me nō s̄m
opa mea s̄ s̄m suā misericordiā
saluet me. **M**ox vt hec verba cō-
pleuit ⁊ oēs t̄ndissent amez. so-
latus ī fletū ocul⁹ exspirauit. **E**t
h̄ q̄dem illi⁹ hester dignissime
recordamur que super omnem
gloriā mūbi constituta dixit.
qm̄ omnes iusticie n̄re q̄h pan-
nus menstruate. **S**z h̄ nōndū

ē q̄ multos ī morte legim⁹ exul-
tasse. ⁊ q̄si iam celestem patriā
preuenientes in iubilo dulciter
exultasse. ⁊ hoc vt exemplo pa-
teat audiam⁹. **Q**uidā frater
ordis predicator⁹ in burgēsi flā-
die domo fuit. **H**ic grauit̄ in-
firmatus aq̄ letissim⁹ vultu ap-
p̄quare videt⁹ mortē. q̄bā fē-
cum lacrimis flagitauit vt si q̄d
solacis acceperet a dñō sibi
dicere digress⁹. **C**ui ille flere nō
valens pre gaudio. **V**ere iqt̄ ac-
cepi q̄a dñs ipse **I**hesus se mor-
ti mee p̄ncialiter adesse p̄misit
Cui frater et ego inqt̄ per eun-
dem dñm testor vt ī digito
vel nutib⁹ innuas cum eū vide-
ris p̄ntem. **C**ui ille. **F**aciam iqt̄
libenter si q̄dem p̄miserit dñs.
die postmodū tertia morbo ing-
uescēte tabula paussa ē ⁊ fr̄es ī
ī firmatā curarēt. **P**restolā-
tib⁹ ergo et orantib⁹ fratrib⁹.
fē moriēs digitum cū manu ad-
certū locū extendit. et arcūsis
ocul⁹ cum cantu lenissimo dicere
cepit. **I**n galilea ihesum vidim⁹
sicut dixit nob̄ allā. quo finito
statim expirauit. **C**ui vero p̄n-
tes fuerūt ī hec eadem cū gau-
dio ⁊ lacrimis retulerūt. **A**d
idem q̄z accidit vt ego et meaz
q̄daz presbiter sancte vite cuius-
dam muliercule paup̄ule domi

aliū intrare⁹. erant ⁊ ibi duo
fratres ordis predicator⁹ q̄ ea de
causa venerūt qua et nos. **E**t ec-
ce casu inuenim⁹ infantem iacē-
tem ⁊ agonizantē ī armis. **R**ec-
moza. videntib⁹ ⁊ amirantibus
nobis morte puer amarissima
torquebat⁹. angebatur vultu et
ocul⁹ ⁊ caput anxii torquebat
Subito paululum ocul⁹ depres-
sis ⁊ iterum adaptis. suspicere
in celum cepit. et adeo vehemē-
tissime vultu membris et ocul⁹
exultare vt risus ⁊ cachinn⁹ ei⁹
sicut in tali puero audiri extra
domum clarius potuisset. et si
eius membra fascia strictius an-
gerent⁹. extra auras q̄si trapubi-
as exilisset. **R**ec dubitauim⁹
q̄ hec vidim⁹ illo modo quā ab-
visionem ineffabil⁹ glorie ⁊ con-
tuitū angelorum q̄ puris et īno-
cētibus oculis apparebāt in ta-
li puero tam dīce et tam anxie
morienti cōtra naturam tal⁹ ex-
ultacō p̄gebat. **Q**uid autem
phus de gaudio et nitore cōscie
dicat audiam⁹. **G**audū inqt̄ ve-
rum t̄m sapienti contigit. **E**st
enī elacō ai. sincerā quedam et
mera letitia suis bonis ventiq̄ si-
dentis. et hoc t̄m ex v̄tute. con-
scientia p̄pensi⁹ inspirata. **R**ich-
il enī iocundus conscientia bona
Magna pars beatitudinis etiā

est in presenti nichil sibi i consi-
 encia nichil in mente resistere.
 hanc solā vitam q̄etam diuinā
 quā iterū mēte pacatā iueim⁹.
Illud ergo eicias qd̄ remordet
 qd̄ angit qd̄ displicet qd̄ nullo
 alio teste arguit n̄ te. Gaudiū
 qd̄ foris est leui⁹ euanesat nec
 stabili pede figit. illud aut̄ qd̄ it⁹
 ē pman⁹ in cōfessū et si mille i
 pulib⁹ q̄ciat. Dilatate ergo
 et mitore s̄ciēcie apes fidelīū glo-
 rientur vt in eis sanitas iūola-
 bilis et interminabilis cōfiteat.

~~Q̄ multo felicius sit in presenti
 peccata p penitentiā abluere q̄
 in futuro. Capit. 1.~~

Sunt q̄ dicunt apes reui-
 uiscē si itra tecta hieme
 seruent. et ad solē verno
 tempore reponant. **H**ic post p-
 bitā graciā q̄ vita aīe est virt⁹
 v̄e peitēcie denotat. quā vtiq;
 dñs p ezechielē pphetā indicat
 dicēs. **N**olo mortē peccatoris.
Tecta q̄ apes fidelīū fuare de-
 bent vnitas ecclesie est adiūsus
 quā p̄te ifeā nō p̄ualebūt. dū
 modo desperaciōne non fracte. so-
 li mīe potius q̄ iusticie p̄po spe-
 remie p peitēciā se cōponāt. vt
 sic cordis duricia q̄ hieme fuga-
 ta peccata. verna vnitatis tem-
 perie graciā capiāt rediuiue. **R**ū

q̄d q̄ cecidit non resurgit. **I**stis
 clamat ysayas. **E**leuare. eleua-
 re consurge. **E**t paul⁹. **F**idelis
 fimo et oī accēptōe dign⁹. ihs
 cast⁹ v̄it in mūdū p̄tōres sal-
 uos facere quoz p̄mus ego sū.
Hic ergo vere peitēcie l̄b meo
 tempore exēpla facta pponam.
In ḡmanie partib⁹ q̄dā nobi-
 lis comes s̄ fr̄us paup̄ez spoli-
 ator. ex misericordissima pieta-
 te diuina graui ihermitate ē cor-
 rept⁹ et amarissima p̄fectione
 contat⁹. oīa ad restitū cōe p̄su-
 it q̄ habebat. et irremediabilib⁹
 lacrimis cotidie lectū et gās an-
 gelos ac sanctos dei ad ipetrā
 dā misericordiā iuocabat. **D**eū
 bens v̄eto corpori suo tm̄ suppli-
 cū igerebat. vt talos pedū et
 crura faceret. ad lignū et autez e-
 arnē ac nervos violēta assidui-
 tate diuelleret. **A**quā frigidam i
 hieme tāq̄ ad bibēdū acceptā
 clā pectori sup̄hibebat vt i hac
 glaciali frigore torq̄ret. **R**ec-
 diu post hec positus in agonia
 tanto spiritu repletus est. vt si-
 cut castus de publicano euāge-
 listam ita et de isto faceret pro-
 phetam. **D**e seipso enī p̄dixit
 q̄ sine purgatorio ad requiem
 euolaret. et eo mortuo ac heim-
 tico rege defuncto. tota thurin-
 gia maximis calamitatibus

subiaceret qđ ita etiam factum
vidimus. **F**uit et alius nobil
eiusde patre miles qđ p̄bo pel
simus. h̄ post annos plures ad
penitencie lamenta conuſus. et
facta restitucōne ad heremū tñ
sih̄. et ibi multa media marceā
tus se ipsū per se vel per socum
omni interdū respere cum flam
mea ardētis candele cera iaudi
to passionis genere cruciabat.
Dic apter securiorē vitę modū
ad predicatorū ordinē tñsiens.
minis gestis clauit et exēplis.
Venerabil̄ et deo digni magi
stra bonifacii quōdam lausenē
episcopi relacōne cognouit edi
ta qđ qdam nobil̄ sue dyoc̄e f̄ve
natum circa mōtes alpiū p̄gēs
familiā suam inclinata iam die
cum canibz p̄bidit solusq; i fil
uam est reuſus. **I**llo ergo hōrē
te solitudinē et si qđ audiret di
uicius expectātē. tandē duos ex
canibz auscultat quos venabulo
insonāte cfortās. reptando ma
nibz et pedibz ad locū conatur
ascēdere vbi latrātes caniculos
audiebat. At vbi cum difficul
te puenit iuenit locum planum
pulchrū valde atq; gramineum
intra montes. **I**n quo qđ hōiem
magnum et elegantem forma fa
ciētē pstratum videns duas
clauas ferreas ad utrūq; latus

iacentis horrentibz oculis ituef.
hūc minis plagis et vulnibus
cruetātū. dicti duo canes venati
ci latratibz circuibāt. h̄ mox ad
aspectum domini sui militis ob
mutescit. post hōrē aut af
sumpto spiritu prostrato dixit.
Si ex parte dei es loqns et qđ
sis aut vñ venens edicto. **C**ui
ille ex pte dei sū et ordinacōe di
uina tibi tal̄ appareo vt in me
misero penitencie sumas exem
plum. **M**ortuus sum licz tibi cor
poral̄ appaream. **M**iles fui vi
uens peccator imamissim⁹ ea tē
pestate qua richard⁹ rex āglie
contra philippū regem francie p̄
lia conatauit. **I**n illa ergo expe
dicionē que a brabantigenis i
pictauia et gasconia facta ē ego
infelix luxurijs homicidijsq; de
bachabar. nec i h̄is aliam obi
dioni vel serui flexus misericōe
pepa. **M**edio igit tpe validis
simam febrem acutam laura. et
tamen nec tunc cōtāt⁹ sum nec
confessus. nec cristi corporis sa
c̄mēta suscepi. **I**nstante aut ho
ra mortis obmutui. et ecce super
spectum misericordie diuina p̄
uent⁹ sum et valida p̄tione cor
dis p̄mot⁹ qđ licet loq nō possē
tamē lacrimas exauiſi. et i h̄is
vitam deo propiciante finiu.
Nec mora. defunct⁹ sū et duobz

demonib⁹ trābitus neq̄ssimis
instar clauarū istarū ferrearū
tormentis vsq; in diem iudicii
cruciandus. **E**t hodie quidem
per ascensum mōcium istorū
meam miserā animā ipulerūt.
et iterū per abrupta eorū eam
a; dictis clauis ferreis precipi
tem depulerunt. **S**cias tamen
tormētū istud tam magnum &
tā diuturnū spe venie quā in fi
ne mundi habiturus sum mira
biliter releua. **R**ec mora. vbi
spint⁹ ille verba ista finiuit cor
pus qđ videbat aereū cū dictis
clauis ferreis q̄i sum⁹ euauit.
Miles autē q̄ hec viderat & audi
erat a rapinis pauperū & mala
vita conuersus correct⁹ ā modo
vixit. & multos alios peccatores
ad exempla penitencie suae nar
tatione pmouit. **¶** **A**lius i theu
tonia multis rapinis & cedibus
per patriam debachat⁹ capt⁹.
ad decollandū positus petiuit
a iudice & optinuit tps p̄lixius
penitendi. **E**t mox astanti iuue
ni consobrimo ait. **S**i vere aīus
es coopeātor esto michi misero
in salutem. **A**ffer obsecro īstru
mentū ferreū qđ dentur dicat
quo femine subaliāt linū suū.
Quod vt factū est dixit iuuei.
Successius michi man⁹ vlnas
brachia vsq; ad hūeros. pedes

vero et tibiae et crura vsq; ad
nates. postea genitalia aures
oculos nasum labia. caput autē
ad vlamū amputabis. **I**uene
igif & si cum dolore qđ rogatus
fuerat exequēte penitens ipe
vnūqđq; mēbz anti qđ cruciare
tur instrumenta ferrei dentibus
per īflexiones multiplices & p
validas diuicius affligebat di
cens. **H**ic penam vestram pro
pte vilissima mēbra suscipite.
quibus actu nephario sceleā p
petraui et deum creatorem me
um offendi et redemptorem. **E**x
tremo igif post omnē penā trū
co corporis cum solo capite sup
stite hilat vului dixit. **O**rtinā
tormentum istud qđ ēspectu sce
lerum meorum paruū sustinui
reiteāre semel iterum ac tercio
liceret michi miserrimo & i eo
diuicius cruciari. **E**t hoc dicēs
orat cum lacrimis populum cir
cumstātem se quatenus sibi mi
sero in elemosinis pauperū et
oracionibus subueniret. **H**is di
ctis extendit caput & mox a iu
uene decollatur. **S**; hinc forte
dicet quis necessariam qui mō
tem et si penaliorem accepit.
quid meruit. **Q**uanta etiā er
ga tales peccatores diuine sit
mīe magnitudo. gloriofus pater
augustinus in libro collacionū

contra nouatum insinuat dicens.
Quecumque necessitas cogat ad
 penitentiam nec quantitas cri-
 minis. nec breuitas tps. nec vi-
 te enormitas. nec hore extremi-
 tas. si puā fuerit voluntatum mu-
 tatio excludit a venia. h. i. amplif-
 simos fin. suos mē karitas reu-
 tētes suscipit p̄digos. et vult no-
 lit nouat. hereticus. semp vere
 peitēti. suscipit cast. Et ali-
 as idem dicit. Post adulteriū
 p̄dicōnem. et hoīdū dauid bip-
 it. peccauit. et nathan a dño mis-
 sus subitūlit dicens. tñslatum ē
 peccatū tuū. **D**ulce verbū pec-
 caui. **D**tres sillabe que p̄ortas
 ap̄it p̄amidi. Aude ergo dice-
 re peccauit. non te terreat pudor
 hoīs nec timor dyaboli. nec des-
 piratio pro pctō enormi. **Q**uid
 peitēti non ignoscat cum effu-
 sus ē sanguis ignoscat. **Q**uis
 hoīda despiet cum in spem re-
 ditur. est a quo xp̄s occisus ē.
 bene et optime dixit. **A**liter enī
 nec maria magdalena veniam.
 nec petr̄s fidutiā nec paul̄s gr̄ti-
 am ipetrass. **¶** **A**dhuc et si sup-
 uacue. p̄bādū qddā qd nō tpe
 accidit. fideli relacōe traditū nō
 filebo. **A**d illū venerabilem virū
 magistrum pet̄. de corbuel se
 nonēsem archiepiscopū qdam
 peccator. q. p̄p̄am filiam oppresse

rat violenter gratia cōfessionis
 vit. **C**ōfessus igitur i maxima
 et mirabili otacōe et lacrimis
 quehuit. si nūq. possit villo dolo-
 re vel pena a dño veniam impe-
 trare. **C**ui p̄sul. **I**ta inq̄t indu-
 bitanter si peitētiā subire vo-
 lueris tāti mali. **E**t ille vehemē-
 ter exclamans. **D**elo inq̄t et si
 mille mortes me sustinere volue-
 ris. **C**ollacrimatis ergo infeli-
 ci ymmo iam felicissimo pctōri
Et ego inq̄t septennē tibi tñ pe-
 nitencie penam impono. **T**ūc
 ille. **Q**uid ē ait q. peitētiā tñ
 m̄ flagitiosissimo septennem i-
 iungis. q. si vixerem vsq. in finē
 mundi tantū facin. pen. s. innu-
 merabilib. diluere non valeō.
Cui p̄sul. **V**ade inq̄t et tres tñ
 tū in pane et aqua ieiuna dies
Tūc amplius ille ploans et cō-
 tūdens se. rogabat vt peitēti-
 am m̄iiger. salutarem. **S**upra
 modū ergo admirat. et hylara-
 tus episcop. tandem diffinitie
 precepit homini vt abiret. et
 vnū tñ pater noster diceret.
 sciretq. p̄ certo peccatū iā esse
 dimissum. **N**ec mora. dixit il-
 le et iulatum emittens et in ter-
 ram p̄cidents exspirauit. **N**ec du-
 bia fides ē sicut deo dign. epis-
 copus postea p̄dicauit quin idē
 peitens sine vlla alia purgato

ri pena tñ validissima cōtra
one purgat⁹ ad glōriam euola
uit. **¶** Et qm̄ multi sunt qui ab
religionem i morte cōfugiūt. qd
eis habit⁹ ordinis valeat iſta
ma neceſſitate ſuſcept⁹ dubita
re plurimi voluerunt. exemplū
ad hoc indubitabile et cōgruen
tiſſimū enarrabo. **¶** Et impie q̄
dem nonnulli eligioſoz in exte
rioribz penitentibz hñū negaē
ſolent quaſi tñ indigni ſūt re
cipi qui nequaq̄ validi intrare
voluerunt. **¶** Caſtus norma iuſ
omnimodī ſero penitentē i cru
ce latronez pambū ianuaz cōi
tem introduxit. **¶** Sicut ſup̄dco
waltero de meysenborch fratre
ordinis predicatorū narrantē ag
nouit. **¶** Cōtigit q̄ quidaz mag
nus p̄poſitus ciuitatem meiden
burgenſem veſpere quaſi i caſti
nūm reſſue⁹ intrauit. **¶** Et ecce
in p̄mo ſomno ſubita ihermitate
compulſus p̄orem frat̄z predica
torum cū feſtinacōe mandauit.
¶ Veientem ergo p̄orem rogauit
p̄poſit⁹ iſtante cū lacrimis eū
cāperz ab ordinem ⁊ mox veſti
ret. **¶** Qui p̄or. **¶** Cui inq̄t fiet. q̄a
i hoc f̄m cōſenſus eſt re q̄rēd⁹.
¶ Et p̄poſit⁹. **¶** Scio inq̄t ſao quib
ſentio. **¶** Caſtinum vix habeo. **¶** Si
diligitis ſalutem aīe mee feſti
nate recipere penitentem. quia

cet⁹ fū q̄ in ſeculo nō ſaluabor
¶ Ut g⁹ in cōſtanciā viā p̄or vidit
percepit domum exiit autē
tūm req̄t cōſenſū. **¶** Alligat ſuffi
cientiam viā ad ordinem etiam
ſi adhuc aduēiat. **¶** Annuit mox
cōuent⁹. **¶** Deſerē iherimus in do
mum cēptus. **¶** induit. **¶** cōſcā ē. i
vngit. ⁊ añ diē m̄pita deſugit.
¶ Rec mora. in monaſterio prop
mo c̄tati q̄dam monial⁹ vidit
in ſomnis quēdam p̄famili
as i loco cōmodo eſſe de re ad quē
cū multi f̄es ordinis predicatorū
q̄i poſt laborem p̄ denario diu
no accedere viderētur. extremo
q̄daz ignotis f̄e tarde tñ p̄ten
bit manū vt denariū acaperet
tamq̄ frater quē p̄familias di
ligenter intuitus. **¶** denariū inq̄t
ſed non modo acapiēs multas
p̄us emedijs expurgāduſ. **¶** Hoc
cum dicta monialis p̄ſbitero
mōſterij recitaſſet. **¶** queſuiſſet
q̄ ſi quis f̄m predicatorum de
fūct⁹ eſſet. tūz p̄ſbiter ſe fuiſſe
de veſpere in domo frat̄z iheri
mū v̄l deſūctū neinē inueniſſe
reſiderz. **¶** Hanc poſt p̄māxit ſb
p̄or f̄m predicatorū qui p̄miſe
rat predicaē cōuentui. dixitq̄
p̄bicaē ſe non poſſe. q̄a deſūcti
talī f̄is ſepulture intereſſe de
beret. **¶** Ita ergo verificata eſt p̄
dicta viſio monial⁹ et manifeſte

monstratum est quia multum prodest colla-
 ti huiusmodi penitentia dummodo penitentia fu-
 erit mutatio voluntatis. **¶** Est et
 aliud ingens malum in quibusdam re-
 ligiosis qui recipiendis apostatis
 penitentibus nimis difficiles sunt
 et imites. **¶** Noui quendam fratrem
 ordinis predicatorum latum et mag-
 num qui cum apostatasset ab ordine
 et gravissima infirmitate correptus
 regressum ad ordinem peteret nec
 impetravit: impacientissime despe-
 cit mortuus est. et apparuit in a-
 ria monasterio brabancie gallice
 sanctissime moniali ostendens
 se perpetue condemnatum sicut ab ip-
 sa eadem accepimus quod hoc vidit.
¶ Et ego quidem dico quod nollem illi
 in morte penitentia ordinem vel ha-
 bitum pro tanto auro arabie dene-
 gasse. credo enim et certum sum quod
 occasionem illi mortis perpetue
 prebuerunt. qui ei in extremis vite
 periculo misericordiam negave-
 runt. fingo ergo et testor omnes
 per asperitionem sanguinis domini
 nostri ihesu christi. ut tale quod ca-
 ueat omnis ordo. quia sicut pro
 peccato achor quondam electus dei
 populus flagellatus est. ita et
 nunc pro tali excessu qui tamen
 maior in infinitum esse dimoscitur.
¶ Quid enim regula aurea vel palli-
 um coccineum ad animam casti san-
 guine precioso redemptam. **¶** Nec

tantum solus delinques quod verum
 etiam totus ordo vel consensuens per
 dissimulans flagellat. **¶** Discat
 ergo apes fidelium et si quando mortue
 per peccatum intra tecta eccle-
 sie per bona interim opera perma-
 nere. nec frangi desperationem vel
 tedio. si mori plene ad libitum
 in viuendum robur gratie non re-
 surgant. **¶** Peccatis igitur mortali-
 bus primo cum vultu resiliant.
 deinde conscientia stimulat huius-
 liter orant. ut hinc confessione
 cum lacrimis vel dolore per peni-
 tentiam reuiuiscant. **¶** Ante autem
 prudentie sit penitentiam age-
 re in hac vita exemplum subse-
 quens demonstrabit. **¶** Erant viri
 fideles et boni sicut predictus ma-
 gister albertus frater ordinis pre-
 dicatorum. sibi ab hiis qui rem fa-
 miliariter nouerant traditum co-
 ferebat. qui post diuturnam peniten-
 tiam quam sanctus fecerat incidit in
 languorem gravissimum. quo per an-
 num non modice tabulatus roga-
 uit cum lacrimis dominum ut tanto
 dolori finem imponeret data morte.
¶ Nec mora. missus ad eum angelus
 domini dixit ei. **¶** Exaudiuit
 dominus precem tuam si eligas
 quod vis. **¶** Aut tribus diebus purga-
 torij pena torqueris si nunc dis-
 cedis. aut si adhuc per annum
 in languore manere volueris. sine

ullo purgatorio ad superos euo-
labis. **T**ūc ille presentem penā
ēcolens. nec futurā abūtens. rē-
dit. **M**oxi potius eligo et nō tū-
tabus diebus s; qñtū domino
placuit in purgatorio tabula-
ri. **F**iat inq̃t angelus s; m̃verbū
tutum. **R**ec mora. languēs mor-
te solutus est et ei⁹ anima ī pur-
gatorio deportata. **U**no ergo ex-
acto die. venit angelus ad locū
purgatorii ubi anima torqueba-
tur et dixit. **Q**uid nunc agis o
anima que pro languore vnus
anni tribus diebus elegisti in
purgatorio detinea. **C**ui aīa.
Seductor iquit non angele q̃
me ī penis multis annorum cie-
as pro tribus diebus spacis
fessellisti. **E**t angelus. non mo-
i q̃t. s; iestabili tortura decepta
es. quia nō nisi vnū diem de tri-
bus ī purgatorio eregisti. **C**ui
tamen adhuc si retractare volue-
ris dominus misereatur vt ab cor-
pus tuum quod nōdum sepultū
est ēporetas. et per annum vnū
languorem quem expert⁹ es pa-
cias. **C**ui anima. **A**nnuo inq̃t
vt non per vnum annum cātū.
sed vsq; in finem mūdi languo-
re etiam detineat actiozi. **H**oc
dicto anima reposita ē ad corp⁹
et per annum in languore deten-
ta. multos quibus hec retulit

ad penitētiā animauit. et post
vnum annum iterato defuncta
transit ad superna. **P**roin-
de circa annum millesimum. cc.
xxvi. incarnationis dē m̃ice ēs
mirabilis accidit in opido muel-
leni. **I**n hac vrbe vt plurib⁹ ad
huc notū ē viuētib⁹ mulierū
deuotatum que bēghine dicunt
nunc late diffusa per orbem re-
ligioſitas inchoauit. **P**arū plu-
res que magis spirituales erant
igne sacro acriter sunt accense
et hoc in membris tantum in q̃
bus magis peccauerant postq̃
ad agnitionem venerant vata-
tis. **A**lie in lingua contra inglu-
uiem vel loquacitatem. **A**lie in
auribus contra susurrium. **A**lie
in manu contra opus illicitum
vel contactum. **A**lie in pede vel
tabia contra immoderatū dis-
cursum. atq; alie in pectoris
medio contra cogitationes tur-
pes vel temptationum consen-
sum mirabiliter torquebantur.
Et hoc per tempus s; maius
et minus quo peccatis et negli-
gencijs fuerant infecte. **I**n ec-
clesia ergo sancte gertrudis v-
ginis deportate exstante sūt. et
membra que ignis exusserat.
vt in alijs consuetum est demig-
ta speciali miraculo contra na-
turam ad colorem et formam et

vigorem pristinū redierūt. Et ne hoc casu et non miraculo fieri probaret. q̄dam puella vite secularis de suburbio muellēsi allata ē igne sacro succēsa clamās et dicens. Sancta ghertrudis vgo. beghina non sū vt q̄d ego succēdor. Nec mora. man⁹ ei⁹ abusta cum parte brachij a parte reliqua cecidit q̄si carbo. Et hoc velut beata ghertrudis puella manifestō miraculo rēderet. beghina non es et ideo tibi sicut beghine non fiet. Plures ex hīs que dicto mobo curate sūt vidimus post et ante. Beati ergo et felices illi sunt q̄ h̄ et non ī futuro peccata luere meruerunt.

~~De tota vita sua castian⁹ exerceat ī g̃cia septiformis spirit⁹ et decalogo legis. Capitulū. li.~~

Quia apū lōgissīma septēmis. nūq̄ autē ultra. et annos duāre possūt. Quid autē in septenario numero nisi septiformis g̃cia spiritus sancti. et q̄d ī denario nisi legis decalog⁹ designat. Ex hīs duobus tota vita pendet castiani. In hīs versent apes fidelium. preter hec nil libeat. nil liceat in hac vita. Mandata tibi sine quasi forma vite mortal et mo

bus. et ex hīs ēsultat gracia septiformis. Et vide qualiter. vt scilicet spiritu sapiētie quo ab deum homo regatur itior et ad cōtemplacōez diuini cult⁹ valius accendat. Spiritu vero ītelligencie in necessarijs vite q̄ ad proximum pars mentis inferior ordinet et ad sui regimen homo interior gubernet. Spiritu autē filij sup precepta vtinbat omnia et det pauperib⁹. nubum castum seq̄r nudus. terre mis alior extollat. Spū vero fortitudinis contemptis p̄speris contra aduersa et aspera solide tur. Spiritu autē sciētie legem īplere festin⁹ in opage caritatis per vnitatem pacis et fidei coniungat. Spiritu vero pietatis per cōpassionem liq̄fiat et mollescat vt in omnib⁹ et p̄ omnia pietas ordinet. Postremo spiritu amoris pond⁹ anima capiat in propriū moderamen et p̄ hoc ī ea omis rubigo peccati et macula destruat. Et hec septiformis gracia fm. vii. appetates vel effect⁹ ignis q̄ spiritū sanctum significat diuersitatem de norū ī eodem spiritu plenius opat. Et hī septem effect⁹ vel appetates ignis sunt. q̄bus signantur actus spirit⁹ sancti ī. vii. domis. Retrograde tñ ponūt vt prim⁹

*locus de
proprietate
lignis*

ultimo et ultim⁹ primo velut co
do postposit⁹ attēbat. vñ vsus.
Destruit emollit coniūgit cōsoli
batq; **A**lt⁹ attollit illuminat
ignificatq; **I**gnis enim destru
it rubiginem et spūs timoris ex
pellit pctm. **I**gnis secūdo emol
lit idest liquefacit. et mētem spi
rit⁹ pietatis per compassionē.
Ignis tercio cōiūgit multa sali
cet ligna i vnū anet. **E**t spūs
scientie q̄ est caritas multorum
mentes in vnam pacem et fidē.
Ignis quarto cōsolidat quia va
sa figuli probat fornax. et spūs
fortitudinis mentes fidelium con
tra aduersa roborat. **I**gnis quī
to altius attollit. et spirit⁹ cōsili
ij non solum in preceptis s̄ eti
am super p̄cepta mētes erigit.
Ignis sexto illuminat et spiritus
intellectus docet nos omnem ve
ritatem oris cordis et operis.
Ignis septio ignificat idest fer
uentem efficit. et spūs sapientie
idest lapide scientie mentem ad
contemplacionem accendit.
Beatū ergo tabernaculum dei
in hominibus quod in vicissitu
dine temporum septiformi tali
bus septem lucernis in omnem
decorem et gloriā illustratur.
vt ex hīs in decalogo legis pre
cepta domini lucidissima resplē
deant. **H**ic igit⁹ et si columna lu

dis in nocte a tenebris reuelet⁹
in die tū pñtis vite ignorantia
stat⁹ sui quasi nubis caligine ne
euanescat interius ad ymbra. **N**escit enī homo an amore dig
nus sit an odio. **S**uper hoc
dubio cum illa pia et beata lut
gardis in aquaria monialis vt
in vita eius descriptum est lāg
ueret diuicius. et cordianis lac
mis certificari se posset. et aq;
in presenti vocem ad se manife
stissimam factam audiuit. **D**e
aura esto karissima quia placet
domino vita tua. **A**d horam er
go pia lutgardis epulās cepit
ita p̄t p̄s nichilominus formi
dare. secūdo autē visitata ē vt sic
rennuit cōsolari. tercio nō ē eam
passus misericors dñs diuicius
tabulari. **C**um ecce vie specta
bil⁹ et ignotus oib⁹ locustorium
vbi moniales sedent ite uult.
salutatus onib⁹ breuiter piā po
stulauit lutgardim ocius accer
si. **Q**ue vt uenit salutauit eaz
et omnibus audientibus dixit.
hec tibi mandat omnipotens.
Jam secūtra viuas de cetero q̄a i
te dño bñ cōplauit. hec dicens
iuuenis sine mora disparuit.
nec ultra restabat querere vnde
ueneat aut q̄s fuerit. **V**idim⁹
lulianum quendam canonicum
cātipracensē cenobij. qui cū diu

vita innocentem tenuisset. a demone nocte quadam quasi suus episcopus esset terret. plena voce clamans et eiulans rogavit dominum. ut si saluandus esset ei aliquod signum demonstraret. Nec mora. patente celo et lumine circumfusus. ad spem vitam constantissime solabatur. Nec hoc mirum erit. quia beatus homo cui celum patebat. Quid autem de bono mortis et beata morte philosophi sentiant aubiamus. Dum est vita grata mortis est odium opportuna. Grata autem vitam intelligas quando nichil in conscientia reprehensibile sentiens mortem gratanter expectas. Mori felix est dum in pace versatur. Tolerabilior est quam mori velit quam male vivere. Non enim vivere bonum sed bene vivere. Dum sapiens. Semp cogita qualis vita non quanta sit. Cuius autem mori tarde ad rem non pertinet. Bene autem mori est effugere male vivere periculum. Nichil melius eternale lex fecit quam quod nobis unum iterum dedit et exitum multos. bono loco res humane sunt quod nemo in vicio suo miser est. Vis aduersus corpus hoc liber esse. tamquam minus tutus semper habitas. Cum venient dies illa quam mixta hec diuina humanaque seceret. tempus hoc si fuerit in quo ubi me michi reddet. nec nunc

tamen sine me ipse sum. sed graui ter re mole detineor per has mortales moras quibus illi melior vite prelude. Quicquid circa te iacet te cum semper hospitantis loca sarcina spectat. Tenseudum est. ex autem natura te deum hanc ita tem. Non licet plus efferre quam intuleris. Nonne ex eo etiam quod ad vitam intulisti pars magna ponenda est. Quo animo igitur membra tam superuacua dimitte et corpus in habitum diu pone. Sanctus obuiet abolbitur. veniet qui te reuelet dies. Tunc nature tibi archana retegunt. discietur ista caligo. et lux undique clara circumdabit. Imaginamur te cum quicquid ille sit fulgor ut sideribus inter se lumen miscetibus dies et noctis aeris infima cessabunt. Tunc in tenebris te vidisse dices atque totam lucem et totum aspexeris. quam nunc per angustissimas vias oculorum obscurissime intueris. et tam admirans illam iam procul. Quid tibi videbitur diuina lux cum illam suo loco videris. Per quam stolidum illi spei illi beati tudini inniti ut hinc letus exeat in id quod semper mortis appendice mutetur quod in perpetuum non tollatur. Hoc igitur discas vitam contemneres. Remo enim illam bene regit aut custodit nisi qui contempsit.

Vita nob̄ p̄f̄c̄a ē. si est honesta. vbiq; defines tō ē. **N**ō ē magna res viuere. magnū ē honeste mori prudēter et fortiter. **N**ā vita si moriēdi virtus abest fuitus est. **Q**uō fabula sit vita non q̄ diu h̄ q̄ b̄n̄ acta sit ēfert. **M**itū c̄nes si prudēs aduertens. vitā sequens fugit illa mortē fugis et illa prosequitur. nec ē vnus omniū qui euadat. **V**ide ergo. mors me sequitur fugit vita. **A**dversus hoc doce me aliqd̄ efficere vt ego mortem non fugiā nec vitam sequar. **E**t maiori animo debem⁹ accedere ad enī dācōnem nostrā quo semel nob̄ tradita ē perpetua boni possessio. **M**ors quā pertimescim⁹ et recusamus intercipit vitam non eripit. **V**enit iterum qui nos in lucē ēponat dies. et ideo eq̄ aīo debz̄ rebitur⁹ exire. **S**ic nos gerere debemus non tamq̄ p̄pter corpus viuere debeamus. h̄ t̄q̄ possim⁹ sine corpore. **B**eneca. **A**n senectutem. amui vt bene viuere. i senectute vt bene moriar. bene autem mori est libēter mori. **D**e satis vixerimus nec anni nec dies facient h̄ aīm⁹. **M**ors aut finis ē ā trāsit⁹. **N**ec ergo definire timeo id esse qd̄ icēpisse nec trāhite q̄a nūq̄ t̄a anguste ero. **N**oli huic t̄āq̄llitati cō

fidere. i momēto mare euerat. **E**odez̄ die vbi luserant nauigia sorbent. **N**ulli rei felicioz̄ amissio est q̄ que desiderata amissa non potest. liquet t̄m̄ hoīm in prudēciā vt timore mortis cogantur ad mortē. **V**ere beata mors que melioz̄is cōsuetudinis obicōis leta suscipit nec vitā deserere q̄tulat q̄ potius ingentē tēdū q̄ soletur. **A**p̄eat inuēire qd̄ fixum ē et perpetua sorte mansurū vbi ē **A**p̄temus et relinq̄mur. agit nō agit velox dies. **I**nsch̄ rapimur oīa in futurū de poim⁹ et iter p̄cipicia leti sum⁹. **T**u ergo fidelis aīa vitā tuā cōtinues et semp̄ exerceas i ḡa septiformi. vt eā in decalogo legis perfecte consummes.

De uenēciōe corporis scōrū et suffragiis defictōrū exēpla plurima. **Capitulū. liij.**

Deme latent et tūc resur-
tur melle qd̄ est iuo tpe
agregatūt. **P**remē dicimus mediū tps quo anima ex-
uta corpore trāsit ad req̄ē l̄ ad
penā vt diem resurrectionis vl-
timā quo aīa sociabit̄ corpi et i
mortalitate perpetua vestietur.
Et bene dicat latent ex hoc cor-
pore i sepulchrum quod daniel
propheta in puluere dormire di-
stinxit. et bene dixit i puluere

quia scdm qd primo homini dictum est pulvis es et in pulvere reuertens corpora in pulverem generaliter resoluunt. De hac obidione excipit corpus casti quod non vidit corruptionem quia die tercia resurrexit. De hac fm veridicam augustinus corp9 excipit mris casti. De hac vt vix credimus et euangelista iohannes qd fuit fuerunt socij passionis ita iuste sunt et solacoms cu casto iam immortaliitate vestiti. **¶** Vidi mus et corpus cuiusdam sancti qd annis fere sexcentis integraliter manserat incorruptum. qd aut occasione hoc factum sit iudicium breuiter enarrabo. In vrbe germanie tunc rethi totius europe antiquissima ciuitate structura qdam mirabilis erat q helene constantini mris palaciu dicebat. hoc ne ab inimicis occuparet in piculum ciuitatis a ciuibz est destructum. In cuius latere a parte aqilonari oratoriū paruū iuentum ē i quo altare ex alabastro candidissimū erat. et i latere dextro sepulchrū. scriptura vero super sepulchrū in pietate legebat. Sancte theodulphē nostri petimus misereere. Ad sepulchrū igitur ciuibz pariter abunatis vti sūt fratres predicatores. Et ego casualiter superueni. Deposito

ergo lapide corpus iuuenim9 in corruptum et apto scemate ad concipiendum nature secreta manus super vixenda dimissas. De pmissione vero ciuiū manu ei dextera quā i sacrificio corporis casti viuens extenderat. mox abscondi et fratribz predicatoribus dedi. Huius reliquias capillorū et vnguiū in antiquissimo monasterio iam dicte ciuitatis qd i horreū dicitur cum superscriptione vetera et alijs reliquijs sanctorū iuuenim. De hoc beato viro et eius fratre beato theodenco qd i alia parte structure supradicte icinerat9 fama antiquissima ferebat. Fuit abo filij sororis cuiusdā imperatoris romanorū. qm beatus theodulph9 iussu auūculi filiam regis britanie desponsauit adhuc puer. Cumqz adolescens fact9 spe gratioris vite sponsam nollz acceperet in vxorem s vgo impetuū remanere. cesar indignatione permot9 illū de patria expulit. Qui treuerū veniens et habitū monichalem suscipiens quasi i aratissimo specu i loco quem diximus se reclusit. Erat aut et lectus ei9 lapideus cum cervicali lapideo iux oratoriū qd predixi. Sicut9 vero crebri frater eius et vitā beatā in eodē loco duxisset. Decreto aut consilio populi

ciuitatis sacrum corpus in ecclesia
fratrum predicatorum translatus est
et retro altare digna veneratio
ne locatum. Huiusmodi autem po
stea cronica tunc et de his
duobus fratribus scriptum legi
quia sub clodoneo rege francorum
hij viri sancti floruerunt. **C**redo
tamen saluo meliori iudicio dig
ne quidem beatum theodolphum
pro signo et incorruptione vir
ginitatis in carne incorruptionis
gloriam etiam in corpore susce
pisse. **U**nde in libro sapientie di
cit. **I**ncorruptio facit primum es
se deo. **I**usticia enim perpetua est et
immortalis. in iusticia etiam est imor
talis acquisitio. **M**irabilis deus in
maiestate sua qui etiam puluerem
nunc ita glorificat in prout ut dig
ne in eo future resurrectionis glo
riam pleno pectore et fiducia
speare possim. **S**imiliter plu
rima sanctorum innocentium corpora
sub herode passorum vidimus incor
rupta. **Q**antum ergo et quare sanctorum
corpora veneramur beatus augustinus in
libro de ciuitate dei declamat bi
ces. **O** quam veneranda sunt corpora de
functorum sanctorum. **S**i enim pena vestis
et anulus tanto cara sunt filiis
quanto erga penes maior affectus
multo magis corpora beatorum qui
bus dignius atque perfectius in omni
opus bonum usus est spiritus sanctus.

certum est quod qui honorauerunt
et dilexerunt sanctos multa pro
eos beneficia sunt experti et de
hoc quidem exempla plurima.
Frater ordinis predicatorum
cui hoc accidit quod subiungo nar
rauit michi numquam se per annos
plures aliquando dormiuisse. **J**ace
bat in infirmitate spiritu vix he
rente. mirum autem deditus serui
cio matris casti. **D**ictis autem a
fratribus matutina nocte qua
damvisque ad laudes domini nostra
cum igenti luce apparuit fratri in fir
mo dicens. **E**go me casti pro
na ordinis tui premunire te veni
qua in similitudine habitus tui dya
bolus ut malus frater adueit. **H**ic extra
huc verbis huiusmodi te significabis.
Benedicat me deus pater qui omnia cre
auit ex nichilo. **B**enedicat me de
us filius qui homines per beatum repauit
ex sanguine proprio. **B**enedicat me
deus spiritus sanctus cuius me sal
uet pie consolacionis infusio. nec
dum senties pertracte debilitatis
incommodum. **S**ed quoniam mentibus fratri
bus in unum facies quod inspirabis ti
bi et integram recipies sanitatem.
Nec dicens pietatis meum repetere
disparuit. **F**rater autem qui
per plures annos vix ad dor
miendum oculos clauserat spacio
psalmorum qui in matutinis
laudibus dicebantur protinus

obdormiuit. **E**xpatat autem in can-
tico benedictus dominus deus israel
vidit dyabolus in specie fratris in
habitu venientem quem paulatim cre-
dens domus fastigium attingebat.
Rec mora. verborum memor que a
matre pietatis didicerat con-
guit se et mor behiscente terra ho-
sti anti quam patuit ruina magna.
Paucis inde diebus que hec gesta
sunt euolutis de predicatione fra-
tres undique conuerunt. quibus lotis
et rasis dicitur frater debili ser-
uare patrone cordis inspicit dicit.
Deus omnipotens piorum labo-
rum misericors retributor seruo-
rum tuorum sudores quos gratis
oculis intueris respice nunc ad me
indignum famulum tuum ut me par-
ticipem digneris efficere eorum que
in istis sudoribus et laboribus famu-
li tui meruerunt. **H**ec dicens sor-
des loture fratrum in uno alueolo
congerens suo capiti supponit
et sanitatem non solum capitis ve-
rumentam totius corporis cum omni
integritate recepit. **H**uc postea
ad laborem multorum patientissi-
mum vidimus et in predicationibus oti-
nuis expeditum. **F**uit sacerdos
quidam vita et officio dignus quem bea-
tum bartholomeum apostolum spe-
cialiter diligebat et in sua solem-
nitate plures quam alio tempore pauperes
recreabat. **A**cabit autem ut in festo

ei celebrata missa demonem in
ipsa mulieris pulcherrime ho-
nesti habitus et decetis ex ecclesia
stantem inueniret quam salutata
rogauit secum ad prandium decli-
naret. **Q**ua annuente introducta
est et ab mensam cum sacerdote
resedit. **I**uxta solitum autem nullus
pauperum iuitas. **N**on immemor
ergo beatus bartholomeus deuoti
erga se presbiteri et frequentis
seruitutis venit ad portam illi
in ipsa pauperis et medici. **Q**uo
clamante occurret famulus do-
mus ingressum negat precepit post
prandium elemosinam expectare.
Cui apostolus benigno vultu
bene inquit expecto. si iterum di-
cas domino tuo ut respondeat et
enunciet michi quid illud sit quod
in rebus mundi mirabilius sit vel est
et tamen vnius pedis spacio ter-
minat. **S**ubadens ergo famulus
venit ad dominum exposuit illi medici
hominis questionem. **C**ui cum sa-
cerdos respondere non posset su-
surrexit ei mulier iuitata in au-
re. facies hominis est. que in tot
hominibus diuersificata consistit
ut nulla sit similis alteri ipsa vel
natura. **Q**uestionem ergo solutam
remittit presbiter et cum solu-
tam laudasset apostolus. vade
inquit adhuc et quatenus ex parte mea
quod sit magis proprium hominis in rebus

habitis. Regressus igitur suus quæ-
tis verba proposuit. **S**uper hoc etiam
nescio sacerdoti mulier in aure
respondit. Propriissimum ho-
minis in rebus habitis est pec-
catum. **S**olutionem ergo seruus
susceptam a domino refert ad por-
tam. quam cum iterum laudasset apo-
stolus. sapienter inquit due que-
stiones solute sunt. **A**bhuc abbā
et tunc et tunc quæscam. **V**a-
de et quæras a domino ex parte
mea. quot miliaribus via ab i-
feris extendatur. Regressus ser-
uus tercio verba proponit. et hoc
quod presbitero ignoranti mulier
in aure susurrat dicēs. **H**oc ne-
mo melius nouit quam qui vias se-
pius eundo ab inferos mensurauit.
Hanc cum seruus susceptam a do-
mino suo responcionem exponeret
ad portas. **B**ene inquit apo-
stolus respondit dominus tuus. **V**ade er-
go et dic illi. **E**t quæ est illa quæ viam
sepius ad inferos mensurauit nisi
nequissimus demon quod in specie muli-
eris prædictis tecum leniter in au-
re susurrat. et te ad concubitum il-
lecturus eam nisi ego bartholome-
us apostolus cui deuote seruisisti
te misericorditer preuenissem.
Nec mora. ubi hec seruus domino
suo nuntiavit statim ab oculis eius
demon euauit. quod mire stupens
a mensa surrexit et cursum ad por-

tam ut sui liberatorem cerneret
non inuenit. **Q**uatuor ecclesie
inter cathedrales ecclesias sancte
spirituali vbi dignitatis et scabi so-
lent et dicunt sancta romana eccle-
sia. sancta iherosolimitana. sancta
trouerens. et sancta colonien. non ab-
re venerabiliter nuncupant. **S**an-
tus enim dicitur quod sanguine fictus.
fuit enim sancta romana ecclesia sang-
uine tincta precipue apostolorum
petri et pauli et in numerabili
martirum aliorum. **S**ancta vero
iherosolimitana ecclesia ipsius
casti gloriosissimo sanguine debi-
cat. **S**ancta vero trouerens etiam p-
trialis martiris exceptis quod
a principio fidei frequenter ex-
tat coronata tribus vicibus tunc to-
ta illa ciuitas pro christo legit mar-
tyrizzata et occisa. **S**ancta vero
colonien. ecclesia ab illo glorio-
so virginali collegio cuius nume-
rum solius dicitur scientia apprehen-
dit noscitur triumphata. **N**icquid igitur
duodecim milia virginum et multa
milia virorum mulierum virginum
nobilium et ignobilium cum illis
inuentum et rediunctum a roma
iuncta et cum eis martyrizata
sunt ut merito ex profluvio sang-
uinis sancta id est sanguine in-
cta dicatur. **U**n quidam ceriacus pa-
pa et multi episcopi reges et regine
quorum nomina cum corporibus lapidibus

inscripta inter tumulos sacraz
 yginum reperta sunt et leuata.
Hoc me in eam idcirco ut mira-
 culū qđ dārus sum gratus au-
 biatur. **B**rupella vrbis nobi-
 lis est et magna brabantie. In
 hac hospitale pauperum ē pre-
 cipue caritatis et religione pre-
 clarum. in isto sororem quā dā
 vidim⁹ multo labore satagentē
 circa frequens mīsterium. que
 graui infirmitate detenta rebus
 hūanis exempta est. Cumq; ab
 hora diei terciarūq; ad vespēas
 mortua iacisset reuixit subito
 et erexit se. Conuocatisq; sorori-
 bus et omib⁹ que presentes erāt
 dixit. Virginalē illum exerci-
 tum coloniensium uiuens cotidie
 uenēata sum et eorum precibus
 nunc a purgatorio librāta et ob
 hoc ad vitam redire opulsa sum
 ut omnib⁹ eorum digne memo-
 riam habentibus a futūā morte
 eorū oracōib⁹ suffragia nuna-
 arem. būmodo de vita tales ere-
 ant qbus oracio valere possit.
In hoc testimonio reddo spiatū
 itratō. Nec moā. hec dixit et fe-
 cit. **P**arrauit in dñs gwylhel-
 m⁹ de askavilla brabantie prope
 brupellā ad duo miliaria vir no-
 bil⁹ et deuotus. qđ cū extra terram
 positus in expeditōne fuisset in-
 firmat⁹ est vsq; ad mortem. et

penit⁹ a medicis desperat⁹ febre
 autez acutissima laborabat. **F**u-
 eāt autē semper deuotus et sup-
 plex erga gloriolam yginē ma-
 trem p. et ubi vidit nullum se ha-
 bere vel sperare remedium medi-
 corū ab patronam suam tūq; ab
 appiatoriū diuine maiestatis
 fida mente conūsus est. et facta
 nocte media apparuit ei mater
 gloriola et dñā ei; pīxide medi-
 caminis salutatis. quo punctū
 sub momento sanauit. et dixit
 ei. **E**cce san⁹ factus es vitā tuā
 cū oportune poteris cōmutab et
 ut desiderasti mee postmodum
 mancipaberis seruituti. **H**ane
 igitur post hoc facto intrauit
 phisicus et contra naturam sine vl-
 la cāsi inuenit hoīem intē gra-
 liter sospitatū. **H**ic postmodum
 vxoris ymālo diuviolenter de-
 tentus est. qđ postea licenciatus
 ab illa die cōsilio nostro ad do-
 mū milicie theutonice hospital⁹
 sancte marie cū magna deuocōe
 transiuit. **P**ost quem et alium
 quendam et filium ei⁹ milites i-
 trasse cognoui. qđ p. m. quat-
 to mense sui ingressus iuxta to-
 letum obiit. et eadē nocte i bra-
 bantiā aico defūct⁹ apparuit.
Secūdoq; apparēs. gen⁹ pene-
 tercioq; peccata spēm pro quo
 in purgatorio puniret ostēdit.

Huiusmodi ordinis fratres commendabiles valde referunt. et fideles terre sancte et in eis milites strennuos premere. **S**ed et aliud de veneracione sanctorum deuotum valde et stupendum audiui miraculum ab hijs fratribus ordinis predicatorum. quod personas per quas gestum est cognouerunt. **I**n theutoie partibus miles quidam ad deponendam herbam de prato adureat falcatores. Illis ergo falcantibus in vigilia cuiusdam sancti ubi respertinu abuenit per villas in circuitu compulsa batur. **E**t mox per ad socios falcatores desistamus inquit ab ope quia iam vespere compellantur. **S**ed cum illi nollent immo magis verbis confunderet. ipse mox opere derelicto iuit ad vespas. **T**ercio autem die ad opus imperfectum cum ceteris rediens. viditque antecedentibus alijs se solum falcare posterius oportere. **E**t propter hoc ab omnibus est deorsus. patienter tamen ferens usus omnium et cachinnos. ubi manum ad falcem posuit. ante pendente in saculo geminis dragma mire et iuise magnitudinis auream mox inuenit. **C**urruatus ergo in gemitibus lacrimis dominum benedixit. **Q**uo clamante conuenerunt socii parat et miles pratorum dominus. **V**ident diuinum miraculum scriptum

tamque miles latet in numero ceptaria leges. hec ut interpretari potuimus continebat. **M**anum dei me compegit. et in donum me rededit pauper. quod non interfecit diem sancto celebrem. **H**anc dramam prope fere militis martha erga pauperem emit. et multis postea in rei geste probatione ostendit. **I**n hollandie partibus relique beate katherine virginis in hospitali quedam celebres continentur. **H**as nuntij hospitalis ad diuersas ecclesias conferebant. **E**t accidit vna dierum ut in via positi fluxum maris secundum solitum obuium sibi venire viderent. **A**t quoniam diuertere non poterat a fluxu turbati sunt usque ad mortem. **T**unc vnus confidentia plenius animi capsa ubi esset reliquie fecit arculum in arena et flexis gemitibus in oratione et lacrimis intra circum adiutorium katherine luocabat. **M**iracres. **V**eniens fluxus arculum circuit eleuauit se mare et spumans intumuit. ita ut paulo desuper celo ascenderet ad cubitos quadraginta. **I**n arculo autem facto nec sola aque gutta defluxit. **V**ia autem qui intra erant nouo numero quorum vnus vidimus expectauerunt quisque mare reuerteret ab sinu suo nam secundum

poetam moderni t̃pis. **E**t venit
et portat dita canebis aquas.
Et tūc exeūtes per totam terrā
inauditum miāculū post tñstū
iordanis cōsonis laudibz vulga
uerūt. **F**acta aut̃ sunt hec āno
arater ab incarnatione domini.
M.cc.v. **T**estes geste t̃i fuerūt
et illi qui in nauigio positis in
arailo succurrere voluerunt.
Hec suffragia sanctorū q̃ntū ad
vivos. **A**d mortuos vero san
ctorū suffragia plurima referūt
de q̃bz nōnulla q̃ sine ulla hesita
tōe cognouim⁹ referem⁹. **V**idi
quōdam canonicū cameracē
ecclesie q̃ se i religio cōp̃racē
si cenobio ad ordinem tñstulit
regularem. **H**ic cum beatū apo
stolū et euāgelistā iohannē i vi
ta feruentissime dilexisset post
mortem illius quidam canonico
eius socio speciali inuisione visū
est apparicionem huiusmodi se vi
dere. **A**cceffit idem apostol⁹ ad
gloriosam ṽginem matrē casti
rogans eam suppliciter et sic di
cens. **E**cce anima amica nū torq̃
tur i penis. venias obsecro libe
res eā. q̃a et si in vita p̃fecte nō
vixit tamē vitā suam pro mag
na parte corripit. **N**ec mora.
annuit ṽrgo ṽgini et ad purga
torii descendentes animā libe
ratam abducunt. et secum testi

moniū perhibuit et finis q̃a ve
rum est testimoniū eius. **H**ye
me ergo p̃ntis temporis q̃d s̃b
multis tribulacōibz ducit. san
cti in corpore quasi i puluere la
tent et dormiūt. et melle pro ci
bo vtunt⁹ q̃d estatis tpe aggre
gant. **T**emp⁹ estatis ē vita gra
die in p̃nti in qua fideles quicq̃
sanctis actibz meruerūt vt s̃m
apocalipsum opera eoz sequūtur
eos et in medio tpe inter diem
future resurrectōis et mortem
aīme eozum eteris epul⁹ p̃fru
antur. **S**i vero neq̃q̃ i p̃senti
p̃fecte purgate s̃ purgāde post
hanc vitam ab hoc seculo decel
serunt tunc viuoꝝ possunt suf
fragiis adiuuari. **E**t hos dicere
possum⁹ cibos q̃bz aīe fidelū ex
ute a corpore audivissim⁹ me receā
tur et hoc tamē si in vita bonis
operibz meruerūt. **F**rustra enī
cum diuite epulone guttā et cū
fatuis ṽgimibz oleū flagitat alie
num q̃ non dederūt s̃ p̃pūm et
si nō ad totalē liberaconem suf
ficiens habuerūt. **Q**ūto autem
desiderio anhelant aīe in purga
torio vt amicoꝝ suffragiis adiu
uent maifesto miāculo q̃d i gal
liis accidit demonstrabo. **E**rat
presbiter q̃dā admodū pauper
et tenuis s̃ deuotus valde erga
aīmas q̃ i purgatorio torq̃bāt

adeo ut omnibus diebus nullo
excepto missam pro defunctis
fidelibus celebraret. **A**ccusatus
ergo apud episcopum citatus est
et confessus veritatem simpliciter.
Appellabatur ut mandato staret
episcopi. iuraret et fidei iussorem
poneret pro emenda. **I**uravit
igitur presbiter sed angustabatur
ubi fidei iussorem acciperet qui pro
ipso responderet. **N**ec mora. oculi
episcopi appellatis sunt aperti.
et plus quam mille manerunt in aere quasi
ab ipso deum per presbitero vidit
extensas. **Q**uoviso presul attenti
t presbitero dixit. sufficiens
habetis qui respondeat pro te. **V**ade et de
beneplacito per te meo misse officium
pro defunctis exerceas sicut prius.
Septem autem modis suffragi
orum iuvari animas in purgatorio li
ber machabeorum primus ostendit
ubi symon septem pyramides ac
ca sepulchrum parentum suorum et
frem legem statuisse. **E**t possunt
summi hec septem pyramidarum
suffragia in unum versu. **F**le. pete
ieiunia. vigila. danda. rebbe. cele
bra. **F**le. hoc est plora non sicut
cetera que spem non habent. sed secundum
ecclesiasticum in mortuum pro
duc lacrimas id est in altum. duc.
ad deum scilicet. **L**acrime enim
temperant calorem ignis purga
torij. **S**i autem lacrimas alias

imoderatas pro mortuo fluentes
inanes sunt. et nullum refectum
prestant. **M**atris relatione di
dici quod narro. **A**uia mea filium
primogenitum habuit in dolo in
figmi et decore precipuum. quo
mortuo inconsolabiliter doluit.
nec forte sine presagio futuri
mali. **R**am post illum alium ha
buit qui pompa vanitatis ille
ctus dilapidator paterne here
ditatis prodigalissimus fuit. **M**a
ter ergo ut deum primo genitum inco
solabiliter lamentate. apparuerit
ei iuvenes in via quadam ut vi
sum est ei cum ingenti gaudio
conversantes. **C**umque memor filij eum in
ter illos non esse videret et fletet
ecce post alios filium suum lento
gradu subsequentem agnouit.
Cui mater cum gravi clamore dix
it. **E**t quod est fili qui solus et non cum
alijs quodens retardat. **C**ui ille
in toga laterali magnum aque
ponbus ostendens. **E**cce inquit
me lacrimas quas pro me inaniter
effudisti quantum pondere ab alio
tum pseudone retardat. **A**d deum
ergo lacrimas commutab et in preces
a sacrificij corporis per cum elemosinis
pauperum pro me copiosum et
deuotum effundas. et tunc libe
rabor ab incommodo quod nunc grauior.
Nota tamen lector dispensatione
diuina vel ad consolationem vel

ab correctionē mīis se dixisse
mortuū iuuenē iam bz lacrimis
a comitatu sobaliū retardatur.
q̄a meritis q̄dem viuetum de fū
ctoꝝ anime adiuuari possunt.
h̄ proelus de imeritis impedit.
¶ Secūdu defunctor suffragiū
notat. vbi dicit pete id est ora.
Unde in secūdo libro machabeo
cum dicit. Sancta ergo et salu
bris est cogitacio orare pro de
functis vt a peccatis soluant.
Referat ergo quiddā vnde istud
lucidius patet sub exēplo. Et
tunc imperatore mortuo q̄dā cog
nata eius in monasterio vginū
preat q̄ zelo castionie circa sub
ditas mīre feruebat. Obseruās
ergo die quadā fenestrā locuto
riū sūmo mane quēdam leniter
pulsantem audiuit. qua aperta
ecce ipator apparens matertere
dixit. Defunct⁹ ego sūz in pur
gatorio penis excrucior. Dicit
gas ergo nūcios ad diuersa et
deuota cenobia et decies mille
psalteria p̄ me legi facias. Ita
vt ad singulos psalmos accipi
atur decem ictuum disciplina et
ad vnūquemq; versum abbas
salutacio angelica. Ave maria et
oracio dominica pater n̄r. psal
mus vero de profundis quādo ac
cipit disciplina dicit. Talib⁹
remedijs post mortē viues me

tui liberati. Et nō q̄ idem otto
benignissim⁹ ipator āno prece
denti mortem suam infinitam an
nonam tpe karistie diuers⁹ mō
sterijs et pauperibz diuiseat lar
ga manu. Nec mora. missis nū
cijs vt p̄cepit matertere nego
cium eius ab omnibz sūma cum
deuotione susceptum est et per
fectū. Apparens ergo dicte mat
tere ad eūdem locū fenestre quē
diximus in aurea tanta clari ta
te circūdat⁹ est. vt nullo modo
cerner⁹ eū h̄ audiuit. Gr̄ias
reddo tibi et p̄ me misericordis
simo dño gr̄cias age q̄a iam a
penis exempt⁹ sum et ad gloriā
tūscō sempiternā. **¶** Nec mire
ris lector q̄a ab ill⁹ audiui q̄ in
terfuerūt diuicio languori eius
et morti q̄ omni die sacerdoti
bus cristi suum tradidit corp⁹
flagellandū et eius oratio tan
ta fuit vt ille cuius superius feci
mus mentionē vte dign⁹ contra
dus hylde semēf episcop⁹ et staē
tur vir se posse credere q̄ otto
impator post tantam cōtriciōis
peitenciā vel ad horā post mor
tē purgatoriū sustiner⁹. **¶** Ter
ciū defunctor suffragiū est ieiu
nium. Unde dauid ieiunauit vs
q; ad sol occasū mortuo abner.
et tu similiter super mortuum
tū q̄usq; feruorem vindicte dei

qui sol iusticie dicit senescas mi-
tigatum. **I**n villa ppe louanium
opido brabantie iuuenis quidā
dissolutus et leuis languore de-
cubuit. Rogatu ergo matris lā-
bertus presbiter leprosorū vir
pius et deuotus et zelator max-
imus animarum venit ad iue-
nem et eum ad confessionē pec-
catorum et penitentiā sebulus
iuitauit. quo mox in multa val-
de contritione confesso et nō mul-
to post mortuo mater pro eo cō-
tinuauit interpolare ieiunia et vi-
q; ab quib; annos quasi inter me-
diabilibus lacrimis p̄telauit.
Ergo ut ipsum tempus expletū
est die quodam bñico dicit lam-
bert⁹ mortuus est et sepultus.
De quēta autē quita feta p̄dāis
iuueis manifeste apparuit matri
sue dicens. **E**cce nūc mē kmia ad
iutorio tuo ad requiem transeo de
grauissimis penis quas p̄tulisti p̄
peccatis et merum dñs lambertus
presbiter qui me ad cōfessi-
onē et cognicionē peccatorū meorū
salubriter prouocauit p̄ quo et
alijs multis quos ad penitentiā
salutis adduxit multa mercede
cumulabitur prēmiorum. **V**ide er-
go lector quāte mercedis sit do-
cere illos viam salutis ostēdere
et ad cōfessionē et penitentiā trahe-
re peccatores. **N**ec hoc q; sine

grādi mercede negauerit. **V**iuē-
tes cōpati mortuis et eos q̄modo
cumq; in oracionib; vel ieiunijs
adiuuare. **¶** **Q**uartū suffragiū
defunctorum est vigilia vel labor
alius in afflictione corporis tui.
Unde libro regum sc̄do dicitur
q; resp̄ha filia haya cōcubina sa-
ul ab initio mensis strauit sibi ci-
liū super terram et non permi-
sit aues et bestias lacerare cor-
pora suspensorū et nec stillaret
aqua de celo super interfectos.
Quid p̄ suspensos n̄ exercitate
in purgatorio anime designat.
has resp̄ha id est fidelis aīas iu-
uare debet vigilijs vel labore ab
initio mensis hoc est defect⁹ vi-
te in morientib; sc̄dm q; i eccle-
siastico dicit. **S**up mortuū ploā
defuit enī lux ei⁹. **H**as aues et
bestias id est tortores dōnes la-
cerare nō sinas dñm suppliciter
exorando. nec a labore cesses do-
nec still; aq̄ de celo sup interfectos
et pietate diuina eas cōfidas et
cōsideras liberatas. **H**uius suffra-
gij exemplum in vita venerabi-
lis necnon et mirabilis castine
descripsimus. ludouicus comes
losensis nobilissimus iter theu-
tonicos erat vir sagax igemio et
i armis exercitatus ac strenuus.
hic virginez casti castinam mi-
ro cōplectebat affā. **Q**ui autē in

extremis ageret vitam. **R**pinam
ad se vocari fecit et in oclau se
cum sedentibus oib⁹ remanere.
Nec mora. comes v̄tute qua po
tuit erexit se ⁊ supplex ante pe
des r̄pino toto corpore factus ei
oīa peccata sua cum maximis
lacrimis recitauit et hoc non p
indulgentia quam dare potuit.
s; vt magis ad orandū p se tali
piaculo moueret hoc fecit. mor
tuus ergo comes eidē r̄pine ma
nifeste apparuit et se trahitū ac
bissimis in purgatorio tormen
tis ostendit. **C**ui pia mulier nō
mobice turbata r̄ndit. **A**ge nūc
et vade hinc. ⁊ s̄m diuinam mi
sericordiam penas p p̄tis ex
solue. **E**go vero in meo pectore
exactum supplicia. dimidiā pur
gatorij tui partes exipio. **H**is
itaq; gestis videres castinā m̄l
to post tēpe certis horis s̄m q̄
aīa comitis altēmis doloribus
torq̄bat. flāmeis vaporib⁹. in
terdum vero fragorū algoribus
cruciari. **L**ocavero i q̄bus comes
peccare v̄l insanijs fals̄ gaudere
solebat. lacrimis irremediabili
b⁹ irragabat. **L**ongo post tempo
re aīn mortem suā ei ibez comes
apparuit ⁊ gratias agens ei ea
contemplante ad supna transi
uit. **¶** **Q**uintū pro aīab⁹ suffra
gium est dare elemosinam. **¶** **¶**

in libro secūdo machabeoz dici
tur q̄ vir fortissim⁹ iudas colla
cone facta. xij. milia dragmas
misit iherosolimā offerri ea ibi
pro peccatis mortuoz. **N**ec mi
rum cum in ecclesiastico dicit.
Sicut aqua extinguit ignem ita
elemosina extinguit p̄t̄m. **E**t i
daniele dicit. **P**etā tua elemo
sinis rebimes. **S**up hoc suffra
gioz articulo in gestis sancti et
magni regis karoli legim⁹ qd
subiūgo. **E**idem regi miles qdā
in armis strenuus fuierat an
nis multis. **H**ic ad extrema p
duct⁹ ad se osobrimum suum cli
entem quem solum habebat su
p̄t̄tem euccauit dicens. **I**n cōi
tatu regis āmis iam perstiti sex
aginta nichil in mundo ap̄i pos
sicens n̄ quod ad militiam per
tinebat. **E**t ecce solum equū op
timū habeo et ex hoc statuo t̄s
tamentū. **N**e ergo mortuo ven
des equum et pecuniā pro aīa
mea totaliter erogab. **P**ollia
tus est cliēs vt ei precepit auū
cul⁹. **M**ortuo ergo milite satel
les vidit equū validum et auda
cem et eum nec vendidit nec pe
cuniam pro eo soluit s; eum reti
nuit. statutū auunculū parui pen
des. **C**irca dimidiū vero anni t̄n̄s
actum spaciū aīa defuncti ap
paruit satelliti manifeste dicens.

Non aucti facere qđ pro aīma mea statueram libertanda et ideo medio tempore quo per elemosinas libertati debuerā passus sū graues penas. **S**ed ecce nūc iudi cū dedit operū ponderator omī potens et oēs ei⁹ assessores angeli esse iustum decrēt vt aīma mea ad requiem transeat. et aīa tua penas excipiat q̄s acturus abhuc fueram ī tormētis. **H**is dictis repente disparuit et mortales grauissimā infirmitate; incurres q̄ gesta erāt cōfessus ē sacerdoti et multo post mortuus penas q̄s mītebat exsoluit. **V**ide ergo lōr quāta peccata sūt et delicti aīcorū a patētū etarba ē negligere testamēta q̄bz h effectū haberēt acceleratē ab gloriā aut si nō habeāt a gloria differantur. **S**extum remediū defunctorū ē reddere si qđ iuste rapuerūt. **T**este enī verbico augustinō non dimittat peccatū nisi prius restituat ablatū. **E**t illud terribilissimū qđ dicitur in scripturis. **D**e q̄ p̄dans nōne et ipe p̄dabens. **H**uius ēgi exēpla plurima q̄z vniū familiarissime noui. **N**arrāte enī fr̄es v̄bis p̄dicatōz hīs v̄bis audiat. **P**atre ait meo oīra omilitonā suū vitū diuitem et potēte; īmiciāas exercente fabrū habuit ī

viano q̄ equos suos et eorū qui secum eānt multo tpe sufferebat. **P**ost hec faber cecidit in languorem et expensas per obliuionem vel incuriam nullus fabro soluit. **M**ortuus ē aut post annos fere triginta pater meus et apparuit maifeste per diē quidam fidelissimo seruo suo gerēs in manibz flāmācia ferreamēta equoz dicens. **D**icas p̄p̄ci mee vt soluat tali homīn tale debitu; quo sic veror. **P**ost hoc non multi dies effluerāt et ecce seruus ille cum amarissimis lacrimis venit ad me et quid vidisset exposuit. **C**ollacrimatus seruo aīo ab matrem igredimur. **A**udit illa quid actū sit addit et lacrimas. **A**ccēssit ad fabrū diutina tabe p̄pe consumptū q̄ at si pater meus ei in aliq̄ moriens tenebat. **T**ūc ille cū lacrimis suspirans dixit. **N**eukmā bñā ymmo etiā fere īvna marchā affāis lōgo tebio ī monēdo postmobū icidi ī magnū lāg uorē et sic silui vsq; modū. **R**ec mora. mē soluit pauperi itegritū debitū et mortuo isto cū aliis multis debitis et michi illa secrete narrauit ei pater me⁹ in hunc modum apparuit. **V**idebatur ei videre illum in balneo a summo capitis vsq; ad yma

pedū quasi recte lōga totaliter
iuolutū. Cui ille dixit. Apprehē
de funē et soluas me. **H**or illa
iniciū funis accipiens paula
tim ligatum exsoluit. et statū illi
us solutione gratulās et gratias
agens. Sic inq̄t prius fueram
obligat⁹ in pena q̄adusq; solue
res quo tenebar. **¶** Septimū
et vltimū remediū defunctoz ē
celebratio missarū. Oblacō enī
corporis casti absoluit a debito
culpe et pene. **¶** Vñ ī egipto post
cōmestione et esū agni popul⁹
israhelitic⁹ liberabat⁹ et sanguis
agni paschal⁹ ī suplimiātibz po
nebat⁹ cōtra āgelū vastatorē. et
serpēs eneus ī palo erect⁹ est cō
tra morsus serpentū. **¶** Et psalmi
sta. Paraasti in aspectu meo mē
sam aduersus eos q̄ tribulant
me. **¶** Beatus papa gregorius in
dialogo scripsit quēdam fuisse
a purgatorio liberatū pro quo
xxx. dieb⁹ sacrū corp⁹ casti ob
latum est in altari. **¶** Hic et frater
q̄dam ordinis predicatorū q̄ ter
ras et maria multa pegrinādo
pagaui. **¶** Narrauit mī q̄ dux
diues et potēssalde supuacuis
expens⁹ debet⁹ erat totus et glo
rie seculari. q̄ ad correctionis vi
am sedula predicatione cuiusdā
ouerfus conuocatis omnibz suis
dixit. **¶** Ut vete video. **¶** Invita quā

hacten⁹ duxī mīchi salus non ē
et vitam iustitiae et damnabili
ter iam expendi. **¶** Volo igitur ex
pens⁹ parcere minuere familiam
vi ablata restituere et elemosinis
redimere peccata q̄ feci. **¶** Et factū
ē sic. **¶** Hoc vt viderunt sui detra
here ceperūt domino suo. **¶** Nec
propter hoc dux sapiens desti
tat ab inceptis. q̄ prius restitū
tis iniurijs. larga manu cepit
erogare pauperibz. īstiti ē capel
lanias maxime ad celebrādas
missas ī subsidū animarū q̄
ī purgatorio torq̄bant. **¶** Ad cū
sedulo ageret. vidit dyabolus et
inuidit. et nobiles illius contra
eum crudeliter īstigauit. q̄ pa
ter cōiurantes regem quēdā cō
tra eum īmicicias exercētē h
imparem viciab⁹ abierunt. dire
runtq; egi. diu iam contra dñm
nostrū ducem grauē animū ha
buisitis licet vob⁹ ad placitū non
successerat. **¶** Nūc igitur iuvenire
tps potēss oportū vt te vin
dices ab optatu. **¶** Dux enim so
lum clericorū cōsilijs debet⁹ seg
niter sua expendit et ipse et
nulli suozū nobiliū ipendit lū
fitium et honorem. pro quo faci
le vobis est vt per nos contra
eū ī subsidū vestz tot⁹ terre isti
us popul⁹ deuoluat. **¶** Nec moā.
vt audiuit rex letus efficitur.

Et habito consilio nuncios tñs
mittat ad ducem occasiones cal
uas ingeminās. quomodo eum
sepius per iuriam oppressisset.
nunc vere se illi velle reddere tali
onem nisi se redderet et sua. et i
hoc illi constitueret certum diē.
Hec vt audiuit dux mandauit
nobiles et proceres terre sue. et
quid rex sibi mandauerat iñnu
at. **E**t illi quasi vno ore respon
dentes dixerunt. **H**acten⁹ nos
vt seruos et fatuos reputasti
solis mundi seductoribus cleri
cis adheisti. nunc te inuent il
li et consulant in aduersis. **T**i
bi autem nec succurrere volum⁹
nec valemus. **H**ec vt vidit et
audiuit dux vehementer expa
uit. **E**t mox se conferens ad ca
strum munitissimum solius dei
auxiliū iplorauit. **M**edio autē
tempore cōdicti diei prospectā
te duce per propugnacula cum
quibusdam. vidit ingentem ex
ercitum albatorū i equis albis
clipeis cruce rubea cōsignatis
eminus venientem. **E**t mox stu
pens dixit suis. **N**umq̃ videtis
illa q̃ video. **E**t illi. nichil inq̃
unt. **E**t mox omnes cū duce sup
plices preces dātes ad dñm vi
derūt innumerabiles exercitus
albatorum. **T**ūc dux cum q̃bus
dā suis epiens curauit genua.

Cui obuius vn⁹ ex multis mili
bus eleuauit eū dicens. **N**e ve
rearis fidelissime pñcipū ventu
ri regis aduentū. **A**ssūt illi dñs
iussu pati te inuare q̃s elemēti
nis et missarū suffragiis de pur
gatorio liberaasti. **M**edio autē tē
pore cōdicti diei liberabūt et
alij qui nobiscum i tuū adiutori
um sūt venturi. **E**t hoc dñs em
nis illa turba alborū disparuit.
dux vero reuissus i castrū cū suis
oib⁹ bñdixit dñm. **A**d diē ergo
tpe pcedēte rex cū infinita mul
titudine suoz vel aliorū nobilium
q̃ contra ducē dñm suū totū terre
populū adduxerāt q̃i de victoria
cert⁹ adueit. et i planitiē ppe
castū cum mira multitudine se
diffudit. **V**ēit et illi obuius dux
mimitū alacci vultu et aīo icon
cussus. **S**tatimq⁹ vbi castrum
cum paucis exiuit. illi tanta et
tam innumeābilis multitudo ce
lestis exercit⁹ est cōiūcta. vt ex
adūso castrorū celestū. multitu
do regis q̃h turba mobīcare vide
tur. **E**t vt vidit rex et oēs q̃ se
cū erat. validissimo pauore cōul
si sūt. et adūctes maglia dei p
iectis armis eburnis maib⁹ i ter
rā pstrati sūt et ad volūtātē du
cis cū ipsa vita et reb⁹ totaliter
se dederūt. **R**ec moā. dux dñi
nā misericordiā i se recognoscēs

am omnibz misericordiā fecit
et fieri illis cōdicionibz ordi
natis obfides pacis accepit. At
ubi pax inter duces et regē om
nimoda cōquirit. congregatio ce
lestis exercit⁹ disparuit repēte.
Hinc deniqz factum est vt reb⁹
in summa tñquillitate pacis g
cias deo exercat⁹ pfoluerent et
glorificarent in suis mirabilibz
dñm maiestatis et sic quiqz cū
gaudio ab ppria remearūt. **E**t
nos vādicā valde relatione di
bimus quēdam defictū subito
et ad purgatoriū tñseūt. cuius
dam sanctissimi viri precib⁹ re
uocatum ab vitam. **H**ic tale qd
visum et auditum ī purgatorio
referebat. **A**nima cuiusdā quem
prius ī vita cognouerat grauissi
me torq̄bat. **I**n medijs ergo ig
nibz subito exaltabūda clama
uit. **E**ya misericordissime deus
nec ī finem oblitus es mei. **C**ui
anima cōsors in pena. **U**nde iqt
tibi miserrima in tam horēdis
supplicijs exultat. **E**t illa. meri
to inquit exultabunda et apud
q̄a michi scire a domino datū ē
in hoc īstanti puerū natum. q
longo post futurus est p̄sbit⁹
in cuius missa prima quā cele
brabit ab hīs penis ad req̄em
euolabo. **S**z et patre meū vt me
adhuc puerū ab līarum studiū

et vitam celibē prouocat. sepi
us michi cum lacrimis et deuocō
ne referentem audui. **C**ū mare
inqt tñsissem tertiam sanctā ihe
rosolimā visitare. vni ī mōtem
quem migrū vocant vbi spachm
multa vici sancti heremite domi
no seruebant. **U**ni igif eorum
peccata cōfessus respōsū accepti
me de facili culpas meas p pei
tenciam non posse diluere. **S**z
si filium haberē et hunc ad līas
ponerē fieretqz sacdos ydoneus
casto potissime p hūc posse me
luar. huius occasione cōsiliū in
scōlam duct⁹ sum et dat⁹. et spe
ro diuina suffragante gratia tā
per me et si min⁹ ydoneū q̄ per
alios quos publice in sermoibz
vel secrete ī cōsilio ab orādū p
illo iducere efficaciter potui ad
lutus sit multis modis. **M**ichi
qz cast⁹ testis sit qd si quādo p
eo celebrare distulissēm alias ī
pebit⁹ ipse m̄ apparebat in som
nis et maib⁹ ostendit plagis plu
ribz vulneātis meritaqz q̄re p̄rēz
filius nō iuuatē sincerē argue
bat. **S**z in austrie p̄tibz sicut
per abbatiā quādam piam
religiosam audui qdaz sanctis
simevite cisterciensibz ordinis mō
chus fuit q̄ ī missa celebrata p
mōtuis ante p̄cipacōez corpo
ris cristi cū diceret agn⁹ dei q̄

tollis peccata mūdi dona eis te
 quem audiuit voces a remotis
 clamantium. **F**estinate festina
 te pacem capere quia iam mis
 sa propinquat ad finem. q̄ mor
 vt stabat corpus casti tenens
 in manibus fit raptus in spiritu
 et vidit innumerabilem aīma
 rum multitudinem festinantem
 ad pacem et alijs recedentibus
 alijs clamantibus percepta pa
 ce. festinate festinate q̄a iam mis
 sa propinquat ad finem. **S**ic mo
 nach⁹ stetit a prima fere hora
 diei vsq; ad horam nonam pre
 stolantibus alijs et mirantibus
 quid stans haberet immobilis.
Tandem ergo euerfus ad se fi
 niuit missam et precipiente ab
 bate cunctis quid vidisset expo
 suit et post paucos dies ipemet
 monachus vitam finiuit. **H**is
 lector auditis quis saluo tamen
 meliori iudicio dubitare potue
 rit vt spiritu sancto comodius
 ordinante in ecclesia dei antiq̄
 tus ē constitutum vt in missa p
 fidelib⁹ mortuis nec par prece
 uiuentib⁹ neq; detur s̄ requies
 cāt i pace. **C**ompendiose quib⁹
 potui racōnib⁹ septem defūctorū
 suffragiis euolutis. gñaliter de
 statu triplici aīarū que ex hoc
 seculo tñseūt visionem mirabi
 lem et indubitabilem referemus

Ecum in brabantie ptib⁹ galli
 ce predicarem et vna diez dicta
 missa in centū aulas socum ite
 nens prestolarem. venit ad me
 homuncio rusticanus et pauper
 habitu et forma despect⁹ deuo
 tissime petens vt eum audirē.
Annui. cōsedit et dixit m̄. Annus
 iam fere elapsus est cum ecce in
 domo mea i nocte vigiliaz sanc
 te katherine super stramia ia
 cēs audiui campanam vt m̄ vi
 debat istius ecclesie resonantē.
Surgens ergo vt pergerē ad
 ecclesiam vxor mea que i lecto
 alio q̄escebat clamauit ad me
Quo vadis inquit. **E**t ego. ad
 matutinas vado quia pulsatur
 est. **E**t illa. Spiritus inquit ne
 q̄ agitat te quia in p̄mo somno
 adhuc est. **N**ichil aut curans
 quid illa diceret vsq; ad atriu
 ecclesie pperauit. **E**t ecce cecidit
 et m̄ sacerdos quidam ignotus ve
 stibus sacris indutus stola per
 mobum crucis i pectore redimi
 t⁹. qui dixit michi. **A**ppone cor
 ad ea que tibi mōstrauero. **E**t
 mox super atrium edito signo
 crucis surrexit populus tā⁹ vt
 eū vix spatium quicq; iugerū ca
 pere potuisset. **E**t eāt popul⁹ il
 le sup h⁹ qd dici potest ā credi
 miseria miserandus nudus pei
 tus et per omnia seuis plagis

et cruentatis vlnibus laceāt?
Nec moā. sacerdos ille iteato edi-
 to signo crucis disparuit plūs
 et alius multo minore numero et
 horrore surrexit hūi q̄dei pau-
 per et colore pallid⁹ videbat q̄si
 multa macie et tabe cōfect⁹ diffi-
 miles tamē persone fm mai⁹ et
 min⁹. **I**teato post hec sacerdos
 signo crucis edito popul⁹ repē-
 te discessit. et surrexit popul⁹
 parvus numero quē soli⁹ atq̄
 spatū cōtinere potuisset longe
 dissimil⁹ claritate et glōria om-
 nib⁹ hoīb⁹ mūdi quos vniq̄ vi-
 dit. **E**rant autē vstimenta eorū
 sicut mix a sole irradiata et faci-
 es oī splendore iocūdicē. **E**t dix-
 it mī sacerdos. discernistī triū po-
 pulorū dissimilitudines q̄s vidi-
 sti. **P**rima illa miseria gens si-
 ne vlla contricōe discedens a se-
 culo eternaliter dānata est. **S**e-
 cundo apparentes cū p̄tione. s̄
 non pacta penitētia mortui sūt
 et illi q̄dem adhuc penis graui-
 simis detinent. s̄ tandem pur-
 gati puenient ad q̄etē. **T**er-
 cia autē gens populus electus ē
 q̄ pacta penitentia cum dño glo-
 riatur. **P**ost dicto cum ip̄o popu-
 lo sacerdos disparuit et mox ad
 maturarum offitiū cāpana pul-
 sat. **E**go autē auditis maturis
 et missa de die regressus sū do-

mun et tribus mensibus elan-
 gui post istaz terribilē visionē.
Peracta igit̄ narracōne diligē-
 ter peractat⁹ sum q̄nam esset
 homūcio tal⁹ et inueni eum ouer-
 sacōnis huiusmōdi. **C**irca octo iu-
 gera terre arabil⁹ habebat cū do-
 mo ex q̄bus sibi et suis victum
 necessariū sed tenuissimum ela-
 borans. partes etiā paupibus
 erogabat. ter in el domada ie-
 iunabat sine lineis sine calceis
 indiscretis tēporibus iacebat
 pernoctabat frequent̄ in preci-
 bus nūq̄ sup lectū aut culcitrā
 recumbat. **Q**uid plura. **T**al⁹
 eāt homo q̄ mī fidem in omnib⁹
 de hīs q̄ digne narrauerat faci-
 ebat. maxime cum in verbis eius
 et facie dīnāvidere gciā relucere.

**De felicitate et gaudio scāz aīa-
 rum. Capitulu. liij.**

Estate p̄deūt et q̄si lon-
 go hyemis tedio fatiga-
 te extensis membris et
 al⁹ et exaustis exuijs multipli-
 ci exultacōne i auras liberas spa-
 ciant. **H**ic manifestissime post
 finem mundi resurrectōnis glo-
 ria denotatur. **E**stas enim qua-
 apes prodeunt tempus vltie re-
 surrectionis insinuat q̄ ille bo-
 norū aīe post biuitie prestolatio-
 nis tedio corporibus suis vni-

desiderant. Tunc scdm̄ ppheta
per euigilacionem somitus clā
goris et tube exuijs carnis ex
cussis de puluere membra singu
la in locis debitis et motibus p
prijs redient ad compagē alaf
q; contemplacionis super lati
tudinem celi non ī emigmate fi
cit nunc. s; per ipsam speciem
acutissime dilatabunt. Quod
ysayas ppheta in magna cordis
exultacōe declarat dicēs. Tūc
videbis inquit et afflues et mi
rabitur et dilatabitur cor tuum.
In quo vero statu beatitudinis
bonorum caro resurget. ppheta
iob et caute nimium et plane de
scribit. Scio inquit q; redēptor
meus uiuit et in nouissimo die
de terra surrectur⁹ sū et in carne
mea uidebo deū saluatorem me
um. quē uisurus sum ego ipse et
oculi mei conspecturi sunt et nō
alius. reposita est hec spes mea
in sinu meo. Quid ē autē q; ī
textu multiplex exultacō dicit
nisi q̄a sanctis ī illa celesti p̄tia
diuersorū erit occasio gaudiorū.
Fideli enī seruo teste casto ī fi
ne dicet. Intra ī gaudium dñi
tui. Quid ē autē itare gaudiū.
nisi sicut piscem aquā super se
et infra et an et retro a dextas
et a sinistras occasione gaudij
et exultacionis habere. Gaudi

um ergo sancti intāt in eo q; ui
dent ista sep. nō ysus. Primo
supra deum. subtus contraria vi
ta. Ante sacros cetus. retro pe
ccata luxus. Sanctos ī dextra.
dānatos parte sinistra. Igitur
primo supra deum sancti uidēt
et de hoc spāle gaudiū habebūt.
q̄a uidebūt eum t̄q; solū dñm
sup se ad distinctiōē et euasiōē
malorū dñorū quos olī in terra
perpessi sunt. Quod ysayas p
pheta gratulabūbus cōbit. In
illa inq̄t die eternitatis itellige
in circuibis omnis alacudo vi
corū et exaltabis dominus sol⁹.
et inde augmentū gaudij scdm̄
iheronimū. Ante cuius pedes ī
quit horrendi eges nudato late
re palpitabunt. Et uōndum val
de est q; beatissimū et felicissi
mum est uidere castū in patria.
si tam dulcē petro fuit eū uide
re in terra ut tria optar; h̄ fieri
tabuaculo ubi nichil habet nisi
misericordia. Verū tamen dulcē et bo
nū fuit faciem illius uidere que
ēsplenduit sicut sol adhuc ī car
ne passibilem. s; dulcissimū et
optimum erit uidere illum sup
celum clarissimum per diuinita
tis gloriā immortalem. Hec
enim est uita eterna ut cognos
cant te solum deum et quem mi
sisti ihesū castū sicut ipse dicit.

Q Audiui sup hoc q̄ddam dig
nissimū relacōe ab ore beate me
mozie berthie nobilissime mulie
ris abbatisse mōsterij cisteraci.
q̄d iuxta isulā ī flandria recliā
toriū nūcipat. Nec cum adhuc
esset in aquaria moīal contigit
vt sanctissimā quādam ex soci
ab; pro negocio queter; et in cō
templacōez diuini vult⁹ raptaz
ī āgulo ecclesie solitariā inueit.
Que vbi a facie illius velū icie
cū pectē dimouit vult⁹ ei⁹ om
ni flamma radiāus choruscā
uit. Cuius fulgore subito cōuen
tis temeritas repulsa fere epai
mis cecidit resupina. Quid mi
ra. legim⁹ q̄ facies moyfi splē
dida facta sit ex illa enigmatica
collocacione diuina et ideo amē
tes filij israhel ī tabnaula diffu
gerunt. **S** et illius memoā
bil⁹ ade cuius supra fecim⁹ mēti
onem postq̄ in visione cūstī re
nerat instar lucidissimī speculi
eius oculi miuerūt. **S**ecūda
ocasio gaudiij erat videre subt⁹
contrariavicta. hoc ē demones.
q̄ nos olim in diuersis tempta
ciōib⁹ affligerunt. et hoc fuit
signatum ī libro iosue vbi q̄nq;
reges amorreoz q̄ affligerāt po
pulū dei cōprehensi sunt et vin
ctis manib⁹ et pedib⁹ ab omni
populo viliter calcati. Et hoc

signū est atq; figura q̄ aduersa
rij nostra demones nullam post
illud extreme examini s iudiciū
potestatem temptādi habebūt
in sanctos. **E**t vide quāta ista oc
casio gaudiij futura sit. **L**egim⁹
in vitalpatrū q̄ q̄dam stimula
tus in seīnam tantum senhit ite
rius libidis icētuū vt digitis
manuū cōsumptis ad ignē exte
rius lesionem nō sentit. **Q**uid
mira. foras ignis impegit ad
fortem et iualuit. **L**eui aq̄ mate
rial⁹ ignis extinguit s tū forti
animo ignis luxur e triumphat.
Vidi fratrem ordinis p̄dicato
rum q̄ de fratre adhuc viuēte vt
crede narrauit q̄ diu incētuuo
libidis ipugnat⁹ cum vinci se pe
nevider; dyabolo trāuersali ve
re sibi succedit et testiculos et
moētē cū maxio discrimine vix
euasit. **N**ec hoc recito factū ap
probans. s demonū violēciam
multum mirans. **T**ercia occa
sio gaudiij erat videre ante se sa
ctos cet⁹ hoc ē angelos q̄ ī mē
sa cūstī aī cōspectum eius in
singul⁹ officiis deuotissime mi
nistrabūt. **E**t in signum hui⁹ re
gina saba ī libro regum tercio
dixisse legif salomōi. **B**eati f
ui tui et hī q̄ assistūt coram te
omni tpe. **G**audēbim⁹ tūc letis
simis visionib⁹ angeloz q̄ viuē

abus nobis in omni pfectu virtutis magnifice cōgaudebant. Et nos itaq; multiplicib; adiutorijs circumstantes contra demones et diuersa pericula tuebantur nosq; frequēci circūseptos sua p̄ntia solabant. Et vt hoc exēplo pateat euidentē qd̄ idē vtilissima relatione bibicim? ēfemus. **E**lizabeth de gramont apud niuellam in brabācie v̄go deuotissima fuit. Nec au; socia deuota et bona quā viuente; adhuc et magistrā nūc duarū milium beghinatū prodere nolum? de niella in lalons ad duo fēmiliana p̄p̄ebāt. et cōtigīt eis in via qd̄ deuia sūt secute. Pauefacte ergo ppter filiā p̄p̄iam flexerunt. q̄bz flentib; vehementer subito iuueis apparuit cōfā eis. Eāt aut iuueis vt michi vna earūde; narrauit crine calpo et croceo alba indut? tunica et albo panter collobio sup̄dō. salutatis autē ill. ab eis quo pgerēt inquisiuit. Respondētib; eis in lalons ire vellem? si viā sciez inq̄runt. Hec inq̄t me se q̄mini. Illo igit cū silēcio precedente sequunt et ille. Nec fuit aliqua earū que aliq̄ loqui poterat p̄re nimio gaudio l̄ stupore. At vbi p̄petantes viderūt villam subito in ictu oculi ductorē

inuenē perdidērunt. Que mox prostrate in terram amare ceperunt flere qd̄ ductori tāto nichil amplius sunt locuti. Ad cor autem post lacrimas redeūtes deum magnifice collaudauerūt et sepius dulcē factum ab memoriā reducentes exinde spūali vita tali solacio p̄fecerūt. **E**t simile p̄pe duob; fratribus ordinis predicatorum vt per fratrem heinricum de colomia predicatōe elegantissimum inter fratres i dubitabili relatione bibicim?. **E**t cōtigīt in partes galliarū illo ordine nouiter inchoato ḡd̄ictib; duob; fr̄ib; predicatorib; ieiuniorū tpe añ pascha cū iā istarū temp? p̄randi hora nona et sc̄i quererēt q̄s fidelī eos ad refectiōē reciperz in terra rara hoib; et ignota subito affuit iux eos vir elegantis forme et habitus peregrini dicēs. Quid offeratis inter vos fr̄es mei. Ille aut verecūdatib; dicere qd̄ dixisset ait eis. Modice fidei de hec inter vos dubij q̄rebat q̄s vos ad refectiōē caperz i terra rara hoib; et ignota. Xpo creditere citati q̄ non hesitabz et i se cōfideatibus ēpromisit dicēs. p̄mū q̄ntē regnū dei et hec oīa abiciantur vobis. Credidistis i hoc cristo vt temporalia ista p̄ illo

dimitteretis et paupertate regnū
seculi querere et nunc de cristo
diffiditis ut vos sine refectōe di
mittat et non q̄i filios pascat.
Et hoc vob̄ signū. tñhbitis cā
pum istū et invalle quadā villā
parvulā iuemetis. illic itretis
ecclesiā iuitabit vos presbiter
affectu magno supueiet miles
q̄ vos violenter auferz sacerdos.
Et cū vos deducet psona loci q̄
alter patron⁹ dicat̄ maxis pra
cibus optinebit vos a milite et
ambos inuitatores vestros mili
tem salic⁹ et presbiter⁹ vobiscū
largissimis ferat⁹ repabit. **E**c
cō fidite ergo in deum et fr̄s ordi
nis vestri exēplo isto cōfide re fa
ciatis. **N**ec ut dixit repente dis
paruit. Illi autē per ordinē ut
eis predixerat omnia repperēt
et reuētes pariter dicto fratre
heimico de colomia et fratribus
q̄busdam alijs q̄ sibi cōgessant
retulerūt. **E**t nōdū q̄ non so
lū cast⁹ s̄ nob̄ i mensa ei⁹ āgeli
ministrabūt. **U**nde ipse cast⁹ su
os afortas dixit. **E**cce ego dis
pono vob̄ sicut disposuit michi
pater meus regnū ut edatis et
bibatis supra mensam meā in
regno meo. **Q**uarta occasio
gaudij erat videre et retro pici
la luxus q̄ sup̄ sanctis dum ad
huc viuerēt in timore fuerunt.

Un beatissim⁹ augustin⁹ i libro.
p̄p̄. de ciuitate dei dixit. **Q**uā
brevi cōspiciam⁹ pugnam⁹ plena pax
non est q̄a illa que resistunt pi
culoso debellant⁹ prelio. et illa q̄
victa sunt nōdū seculo tēp̄phā
tur oia s̄ adhuc solliato īmū
tur imperio. **I**n illa ergo et sur
rectōis gloria dicere cōfidenter
poterim⁹. **I**aqu⁹ cōtat⁹ ē et nos
liberati sum⁹. **E**t ysayas. **I**n illa
mōt die precipitabit dñs mor
tem in sempiternū. **Q**uinta
ocasio gaudij ē videre sanctos
in dextera q̄bz dicet⁹ venite vos
benedicti patris mei. **M**agnum
enim erat gaudij habere societa
tem cū matre casti p̄archis et
apostol⁹ quoz sola etiam hīc au
dita memoria cor exultacōne iā
replet. **S**i ergo h̄ dici potest.
Ecce q̄ bonū. et vbi tñ boni p
mixti sunt pessimis. q̄d erat ibi
vbi nullus deest bon⁹ null⁹ per
mixt⁹ malus. **Q**uid autē super
hoc quidam nobilissimo gētili
tpe nostro domin⁹ omnipotens
ostendere dignat⁹ est referam⁹.
Quā anno ab īcarnacōe dñi. **H**.
cc. lx. deuotissim⁹ et francorū
beat⁹ ludewinus cum fratrib⁹ su
is roberto cōite attrebacensī.
et alfonso cōite pictauesī et ka
rolo cōite ādegauēsī in sancte
terre subsidij transfretaret et

damiatam ciuitatem egipti nobilissimam optineret; audiuit quod rex tartarorum matrem christianam haberet et licet filius generalis esset; castiane tamen fidei diligeret sectatores. Pater enim eius regem inbie christianum; occideret et filiam eius duxerat uxorem. Sperans ergo pius rex frantie quod regem tartarorum tam matris aut aui gratia mouere posset ad castiane fidei pietatem; misit ab illius duos fratres minores per quos misit eidem capellam ex bisso instar tentorii et omnia utensilia illius auea quibus altari necessaria inferrentur cum alijs encensis preciosis; qui multas terras et maria pagantes uenerunt ad illum et ab illo solemniter sunt recepti. Fuerunt autem apud illum multo tempore sed in consuetudine regis nichil penitus profecerunt. Uiderunt autem ibidem in exercituum vicum nobilem regis scilicet consobrinum de quo talia ferebantur. Cum idem nobilis adhuc generalis febre acutissima laboraret et materia ad cerebrum ascendente in furiam raptus et dormiens ab omnibus qui circa illum erant auferretur nubes et tribus diebus et tribus noctibus per heremum vastissimam aberrauit. Tercia igitur nocte digesta materia cecidit et ad se rediit opus me-

us qui in tenebris horrens solitudine quod faceret quod seuerteret; nesciebat. Ecceque post instans modicum discessis tenebris uidit in montis cacumine ingens lumen. Accipiens ergo manus et pedibus ascendit in montem; et ecce super omnes sol fulgorem regem ammirabilem uidit in throno aureo residentem et ad eius dexteram reginam in conspectibili decore fulgentem. Uidit mixtam seniores et iuuenes in thronis aureis assidentes ministros ex omni parte uultibus fidei reuerentibus. Nec ut uidit generalis super id quod credi potest obstupuit. Nec mora; unus ministerum a rege missus eum vestibus nudum induit et ad regem duxit. Cui rex. Nichil ait in rebus humanis simile quibus uidisti. Et ille. nichil inquit domine. Et rex ad eum. Ego sum qui quod christianorum deus rex et dominus sempiternus. Tu autem redibis ab populum tuum et perres iueies in gentem ungaricam quam imixta est genti tue duos per biteros christianos talis habitus et talis forme a quibus erudientis ad normam fidei castiane. Nec ut audiuit generalis tenuit bonorum societate frustrata. Et mox ad eum rex. Impossibile est inquit tale te remanere nobiscum. sed si christianorum fidem susceperis

ut precepi societate ista iocūdis
fima perfueris. **H**oc dicto mi
les sedens in equo albo suscepit
illum et in exercitu tartarorum po
pulo militare eduxit. fuitque apud
illum diebus tabus et post repen
te disparuit. **N**obilis autem ut ius
sus erat presbiteros quesivit et
inuenit et erubitus ad fidem cum
multis militibus tartarorum sacre
baptisma suscepit et christiane po
stmodum ac sancte viri. **D**estes
autem quas ut diximus nudus acce
perat precepit coloris atque molli
cie. opus vero earum plumariū
id est ex auri factum adūta pote
rat nec texturum. sed super orne
artificium hominis diuina vtu
te ornatum. **D**ictum igitur virum
fratres missi a rege francie sepe
viderunt et postea reuerti in galliam
fābus rem gestā ut narrauimus
retulerunt et post ut ab vno fra
tre precepi moris memorie et laus
commendauit. **D**e hac societate
gloriosissimum patrem augustinum in libro de
ciuitate dei elegantissime dicit.
Hoc illa beatissima et gloriosa ciuitas in
se magnum habebit bonum quoniam
si superiori nullus inferior inuide
bit. sed fiat nec in corpore vult
oculus esse quo digitus est nec
pes quo oculus cum membrum
quod contineat carnis pacata com
positio. sic erit pacatissimo concors

die vincolo ei quod maius bonum ac
cepit obstructus ut sufficiat sibi
donum quod alio minus accepit. et
nolit amplius. ubi ioseph icbna
bis cum fratribus suis. **S**exta et vl
tima occasio gaudij erat videre
dānatos a parte sinistra. quibus
scilicet potius a sinistra exibi
turus est. **I**ta maledicti in ignem
eternum. **D**e hijs secundum prophetas
letabit iustus cum viderit videtā.
Et ysaias in persona patris. **I**ugabi
entur supple sancti et videntur
cadavera mortuorum quod preuati
ti sunt in me. usque ad senectutem
omnis carnis. **M**irati autem nonnulli
solent simplicium quod sancti in ex
tremo iudicio patrum et antecessorum
sua visa dānatione nullatenus
turbabunt. sed stultam hanc ad
miracionem omnis fidei animus repu
tabit quod sanctos perpetua exul
tatione firmatos turbant. **D**ole
re posse non abigit. **S**i enim a
perfecto quolibet in presentia et quā
ut dicit iusticie concors in omni
bus vniat. quid mirum si de san
cto iam glorificato credat quod viso
quolibet tristissimo in terrenis
non tristetur. **S**uper hoc autem
quod olim audierim a venerabili et
deo digno magistro Johanne quon
dam leobien. decano. sed postmo
dum de omnibus regulam cano
co cuius superius mentionem fecimus

ad instructionē legēcum referamus. Dixit enim michi qd hoc ipsum qd narrare itēde ab ore beate marie de oignes supra modum miratus audiuit. **H**ec illa beatissima mulier cuius vitam venerabilis iacobus achonenfis quondam episcopus postea romane curie cardinalis discretio sermone conscripfit. **H**ec ergo animabus valde compatiens q in purgatorio torqbanē super aīa q; matris sue defuncte sollicitabat in spū h hoc a carne vt iam patebit. **H**anc itaq; ppter elemosinas et honeste vite modū quo inter mūdānos ipsa q; mundana vixeat speābat qdem posse salua sic tamē quasi per ignē. **S**uper hoc tū dubio cum ipsa timeret qā iudicia dñi abissus multa rogauit dñm vt eam certā reddere digress. **C**ūq; mltas in hoc lacrimas fūderet accidit die quadā vt ad missam in ecclesia iux altare qñ ad pedes dñi maria sederet et ipsa horrore caussa videret ape se spm tenebrosū astare. q mox signo crucis timore fugato audacter quis esset interrogat. **E**t spūs. **E**go sū iqt mater tua. **C**ui illa. **q**uo inqt tibi est mater. **T**ūc illa male inqt. **N**ichil me tue iuuare potuerūt preces ai me q

dem damnatam perpetuo inferni claustra detineat. **H**ec filia elato gemitu heu inquit mater q causa damnationis tue. **C**ui illa enutata inquit fui et vixi in hijs que per iusta meretoria et vsuras acquisita fuerunt et cōscia michi mali non ablata restitui. **N**ō curui aut aduertere nolui qd contra deum i meo hospicio et m a subditis agere. **S**ed tortuosas mundi vias ingressa idignum misera iudicui progenitorū meorum stigia declinare. **S**preui arguentem me super hijs et alijs malis meis. nec in villo penitui et ideo infructuosam vitam morte mutans a futura seculi vita deperi. **H**ec dicens mater repente disparuit. **A**nāllavero casti confideātis p ordinē oib; etiam i mēe dānata iustum dei iudicium benedixit nec fleuit amplius ppetue mortis traditam per quam carnis iicia sumpseāt. qā ratio intellāalis anime quam solus creauit omnipotēs iudici vniūsoiū deo subdita concordabat. **I**ste ergo apes future bñtūdis sūt q sex triplici exultacōe supius iherus āterius posterius a dextis etiā et a sinistris dñi sui gaudiū itroibūt et sic i auras liberas spaciabūt. **H**ec sūt illa q vxāt apes

supple ī pñti vita Et pñt h̄ diu
se temptacōes et ludificacōes de
monum assignari. Non enim
semper unum modum decipiebī
hoīes habent demonia. Sed q̄a
mēoria sagacitate et īgenio pre
omnib⁹ mōlib⁹ pollent defa
cili videte pñt q̄s modus sit in
decipiēdo habilior. Sunt autē
quinq; modi s̄m q̄ in textu oñ
derati potest.

**¶ De temptacōe dyaboli tñs
figurantis se in angelum lucis.**

Capitulū. lñj.

Ifundines et alie aues
depopulantur easdem.
Per iūdines et alias
aues illi q̄ de⁹ demones designā
tur q̄ se transfigurant in āgelū
lucis ut q̄ alias essent hoībus
horrori pariter et timori specie
bñtitudinis et deitatis assumpta
in nullo suspecti simplicibus ha
beantur. Quēadmodū autē tñs
figurant se in angelum lucis. q̄a
hoc frequenter legit narracōez
in hac parte suspēdo. referamq;
quiddam auctis inauditum q̄
superbissime ipsa diuinissima
ac angel⁹ reuerentissima sacmē
ta dyabol⁹ ausus sit simulare.
Non tñ lectorem tēdeat si facta
mirabilissima ac terribilia refe
ram que n̄e p̄secucōis articu
lum precesserūt. ¶ Ne in epis

copatu cameracē. in brabācie
partibus tūc manente cum in il
la dominice passiōis sexta fe
ria añ pascha cōfessionem audi
ens ī ecclesia residere adueit
puer ānorum fere. xv. m̄ cum do
lore mirabili p̄cibēs añ pedes
q̄ dixit. Misere m̄ dñe misere
q̄a m̄ terribile q̄d accidit in ista
die. Obstupefactus ergo q̄d tā
horrend⁹ tali puero contigisset
hortabar etia; ipsum cum lacri
mis ut audacter edicer; q̄d hoc
esset. Deu inq̄t dñe sedebam ī
campo cum socijs iux̄ oues inci
bi hastula; ad sagittam facien
dam et ecce hastula sine villo mō
vulnere v̄l lesione sanguine tan
cta est et respersa. Hoc cū audis
sem mirat⁹ sū et gauisus q̄ pue
ro nichil q̄ui⁹ accidisset. esse tñ
futuri signum īfortunij mor ab
uerti. Confortatum ergo āmoī
tum et absolutū puerum dereliq̄.
¶ Nec vix dierum septem spaciū
it recessit tum ecce mater fami
lias eiusdem pueri puerum nū
ciat grauiter infirmari et meuz
aduentū cum lacrimis postula
re. ¶ Nec mora surrexi et veni ad
puerum cōfessus est peccatum ī
tali etate grauissimum quod ei
fecit sexta post diem pasche cō
tingeat. et adiūxit hui⁹ inq̄t scē
lens horrore cōtabui et statim

elanguit. **N**octe ergo media cū
solus iacere ī lūlo michi visus
sum moei et ecce viri turpissimi
meam aīam rapientes pervallē
fumo teterrimam et longissimā
portauerūt. et puteū altissimum
flammeis coloribus estuantem
quasi molam glaciei frigentes
in ignibus proiecerunt. **N**ota
lector mirabilem oparacōez a ta
li puero vt in p̄ps testis sit eti
tata. **C**ūq; ibidez mias incēdijs
cruciatet ecce vocem audui q̄si
dicere. **P**arcat is puero parca
tis etati. subito ereptus sū et cōsti
tut? vite oculos aut statū apies
vibi mire pulchritudis dominā
astātem m̄ et dicētem. **N**e tīeas
fili care doluisti et vīam cōsequis
A te nūc cum cōfessero dyabolus
vict ī specie. sacerdotis ne credas
h̄ manda illū cui cōfessus es an
palcha. **H**ec dicens disparuit et
subito astitit m̄ quasi vir euerē
bus in specie sacerdotis alba in
būis et casula et velut mix can
bida p̄xide p̄ferens sacramē
ta. **N**e ergo ab cōfessionem et
sacramentorum sumpcōnem re
fidens hortabaf. cui cum signo
crucis dūcius eluctaret et ille
nichilominus a remotis tamen
ficta ingereret sacramenta tādē
post longum agonem beatā ma
nam virginem inuocui et mox

seductor ille disparuit et me pe
tēte materfamilias vos mādā
uit. **H**ec vt audui supra modū
miāus sum et audaciam et p̄sūp
cionem dyaboli qui fictione sua
temere temptauit viuifica sacra
mēta. **C**redo gō et cert? sū q̄a pu
er n̄ fuisset a glorioza casti ma
tre et v̄gie premunit? acceperisset
quidē figmenta dyaboli et p̄ hec
ad minus contaminatum corp?
possidens intrecisset. **G**lorifica
ui ergo dñm et multipliciter bñ
dixi q̄a tali puero intelligenciā
et cōstāciā dedit et per eū et in eo
sue benignitatis et admiracōis
opa ostendit. **I**ussi gō mox p
rochianū ei? p̄sbit? accerhta
et eū sacmētis salutab? p̄muni
ti. sicq; bie tēcia ab hac vita mī
guit et cōsumat? in breui tpa pi
culosa cōpleuit. **P**otest et ali
ud tēptacōnū gen? p̄rūdiniū q̄p
stercore tobias cecatus vel alia
rum auium veracio designare
vt subvictum spece viciorum
mēbris inuoluamur. **V**erbi cau
sa. **C**aptat quis diues fieri et cō
gregare diuitias vt in fine con
struat vberius testamentū fa
ciatq; heredes castum qui copi
arum suarum dereliq̄t v̄l dños
terre v̄l p̄ntes ā clientulos su
os v̄l raptōres quos libet neq̄ssi
mos possessores. **H**oc maxie ī

clercis vidim⁹ quoz cum bona pauperū esse deberēt et que eis omni die supfluūt non ī maribus vel in archa s; ibigo ori famelici et ventrib; esurentiū debent libeāliter erogare. ¶ Audim⁹ de venerabili gwilhelmo nato aluermie piseni episcopo cui cum nūciaretur q; canonicus ecclesie piseni itestat⁹ decessisset et ipse de iure canonico ī tribus milib; marcharū succedere deberet eidem complois maib; tūbit. Absit hoc a me. s; heu mi sero pecunia sua seū sit ī perditionem. Et hec dicens precepit pecuniam in vsus pauperū erogari. bñ et digne dixit et fecit.

¶ Quid dyabol⁹ facili⁹ temptat de dicitur a gula. Capitulū. lv.

Indianē et hñs supple apib; aquantib; cane. Hoc ē ad aquā bibentib;. Null⁹ enī decipiendi efficax de dyabolo locus est q; cum fideles super cibos et pot⁹ imoderatus se effūdūt et tūc ad verborū inepias protracti facilius. non solū iania s; etiam ad pphana delicamēta procedunt. Hic iob timens filiis suis vscantib; et bibentib; vinū mittebat et sanctificabat eos offerebatq; holocau

sta p singulos ne forte inq̃t bñ dixerūt. idest maledixerūt domino in cordib; suis. Et hoc idē naturaliter prodere et si gē videatur in ebriof lingue titubantis lubricitas post nimie potacōis excessum. Quid aut hñc gestū sit cōgrue et oportuissie videamus. ¶ In gluuiei iuramentis et maledictionibus in loquendo gallia pre ceteris fere terris studet auidi⁹. In hac vt a fratre ordinis predicatorū audiui accidit qd subiūgo. Debebant qdam viri honesti quātū ab se culum in taberna et bibeāt. Et cum icaluissent mero ceperūt conferre de diuersis aduiciis. et inuictus est s;mo qd futurum sit post hāc vitam. Tunc vnus vanissime inq̃t a clercis istis decipimur q; dicūt aīas sine corporib; viuere post mortem. Hoc dicto in risum omnib; ocitatis adueit homo statuā fortis et magnus et residens cum ill⁹ vinū postulat. bibit. q̃at q; sit sermo iter eos. De aiab; inq̃t ille q; supra. Si q; ess; q; meā vll; emere foro optimo dare eam et de precio eius in cōi oib; ad bibendum. Tunc cachinantib; ille q; supueneāt. talem inq̃t mercato rem quero. Parat⁹ sum eā emere. dicito quanti dabis. Et ille

elato vultu. tanta inq̃t. **H**or cō
uenientibus eis in precio soluit
emptor statī pecuniā & letātib;
omnib⁹ biberūt pleno calice nō
curante ad primū illo q̃ animā
vendidisset. **D**espere autē facto
tempus est inq̃t emptor vt q̃sq;
nēm ad pp̃a reūtat. vob tñ añ
q̃ separemur date iudiciū. h̃ q̃s
equū emerit capista vīculo alli
gatū. nūquid cū eq̃ in ius emen
tis cedit et capistrū. **C**ui oēs pi
ter responderūt vtiq; cederet.
Nec mora. venditorē q̃stionis
et t̃spōsionis horrore tremēt;
emptor cū aīa et corpore vidēti
b⁹ oib⁹ sursum leuauit in aera & se
cū vt ceruū ē ad inferna p̃trax
it. dyabolus enī eāt in hoīs spe
cie. **Q**uis enī alius se aīarū di
ceret m̃catorē n̄ ille in cui⁹ figurā
oli ad abraham dictum est. da
michi animas. cetera tolle tibi.

**De demonibus aerem perur
bantib⁹. Capi. lvi.**

QEspe p̃sequūt eas et in
pugnāt eas odio natuā
li. **D**esperatū q̃; gñi tñ
vermīū species adiūgūt. blacte
scrabones atq; stupestrēs. & hīs
q̃tuor demoniorū species figurā
tur. **D**espe q̃ iracūde sūt & hoīes
acutissime pūgūt st̃cepetuq; tu
bali p̃ aera currūt deōnes illos

h̃gnē. q̃a vltione p̃mittente di
uina tempestatib⁹ aeras & toni
truis se imiscēt. & i hīs terret
homines damificāt & occidūt.
Et de hīs tab⁹ exempla pona
mus. **I**n theutonia circa anū
dñi. **M.** cc. lvi. tātos vntorum
chorusacōnū tonitruoz & g̃rabi
nū fragores iualescere vidim⁹
vt homines p̃ ciuitate q̃i amē
tas incedēt et imminere diē iudi
cij formidaret. **C**irca truerū vi
neas demolitas peit⁹ filuas et
arbores antiquissimas funditis
euerfas insperimus & excelsoz
edificiorū fastigia coruissē. **F**u
erunt qui dicerent demones se
vidisse quasi bestias diuersas
in aere h̃bi inuicem exventis cō
trarijs occurrasse. **H**oc de ter
roribus. **I**n prouincia puīcie
apud lemónicas tpe etatis n̄re
proore frat⁹ predicator⁹ eiusdē
ciuitatis narrante didicim⁹ tā
te magnitudis grandines cea
bisse vt in vrbib⁹ villis atq; cā
pestib⁹ tecta frangerent. de o
lilent vinee. fruges redigeren
tur i paleas. hoīes extra tecta.
volucres in agros & pecora nea
rentur. **Q**ualiter hīs se imiscu
erūt sathanas breuiter audia
m⁹. **V**ineaz custos sub tugurio
in campestibus imminētib⁹
tēpestatib⁹ latitabat & auduit

clamantium voces ī aere. **C**auē
caue. et alius rīdebat. **Q**uid ca
uebo. et primus. **V**ineam petri
richardi ne leseris. **S**opita er
go postmodum tempestate sola
vineam petri richardi īmūis ē
reperita a lesuā. **E**āt aut petrus
richardus sic enim binomius di
cebat vsuācus pessim⁹ et obnox
ius multis mal⁹. **E**x quo cōsibe
randum est qd in cōitatu spūm
nephandorū aīcos ymmo potius
īmicos vt sanius loquat demo
nes habuisset qd ei bona sua et si
ad vite solaciū tñ ab perpetue
dānatiōis amulū cōseruasset et
hoc qñtū ad dāna. **I**n occisio
nez vero hominū qualiter pmit
tente deo cōpant demones au
diam⁹. **I**n marchia flandrie
atq; brabantie villa populosissi
ma est sita in qua dedicatio cele
brata multos ad spectaculū trap
erat et ad lulum. **I**nter quos vt
a magistro gwillhelmo bono et
lātō presbitero et de eis dē pñbz
nato percepim⁹. qdaz tubicina
erat qd corizantes iuuenes et pu
ellas saltacōnib⁹ et gesticulacōi
bus suis ad carmina obscena et
turpia cōtabat. **H**ic celo nubi
b⁹ circa vespers obsuātō qd ab
ppa redieēt. solo aut tubicine
nondum lufibus saciato per vi
am ad solita remeante et canēte

tibia ac saltante et postetorum
sonitibus turpiter īsonāte duo
pueri pastores vbi cōtūscacōes
et tonitrua īminere viderūt ad
humeta fugerūt et eis videntib⁹
in tubicinem fulmē cecidit
et extinxit et ei⁹ brachiū amputa
uit. **R**ec mora. viderūt qd duo
nigerrami canes ex īnsperatore
nerunt. et inter se pendulum ex
tincti brachium dēportarunt et
cadauer mortui ad ppia dēfule
runt. **H**ane aut dicēte presbi
tero qd in atrio fidelium sepeli
end⁹ non esset quē in ludis tur
pibus tā notabiliter tōitruū oc
cidisset. **I**ndiderunt aīa. et si exti
ct⁹ tonitruo tñ ad dēdicacōnez
ecclesie pegrinus cum alijs oc
curisset. **P**ermisit ergo pres
biter et si dolens vt ī atrio sit se
pultus. **E**t vide cōtūdinem dñi
iudicij. **H**ane facto sepulchrū
patens inuentū ē et locus in
quo iacuerat vacuus et electus.
Cadauer vero vt optie ctebi po
test sicut et eius brachiū a demo
nib⁹ asportatum. **N**ō ergo le
ctor qd tali vindicta digni sunt
et si eos parāte deo tales casus
semp non puniant qd turpibus
ludis et cantibus sacra fidelium
atna et ecclesiam inhonorant.
Secūda species vespertini est
blacta. de qbus liber in natura

retū dicit q̄ lucifuga ē & i tene-
bras ambulat. **H**oc uerme demo-
nia figūtur q̄ nocte hominibus
apparent in somnis & eos uisio-
nibz fantasmatibus polluūt & il-
ludūt. **D**e hoc quiddā obiaulo
sū me legisse memini. **C**um q̄-
dam mōchus ad obsessum ener-
gumū accessisset circūstantē
populo multo eū cū irāsiōe mor-
daci demoniū inelamauit. **E**ya
frater eya nūq̄d pulchrū tibi in
hac nocte mulierē in somnis ad-
dixi. **Q**uipe ut post cōfusiōnē
monachus ētulit i somnis polu-
tus fuerat illa nocte et non con-
fessus fuit. **S**ed et in nocte q̄daz
demonia uirtutem nocēdi & appa-
rēdi accipiūt quā lucet die ha-
bere nō p̄t. & hoc ad fidē fideli-
um roborandā. facilius enī ho-
mo nocte q̄ die t̄rret. **N**ichil
enī dyabolus sicut dicit beatus
aug⁹. uel nocte uel die potest n̄
p̄missus. **E**t uide q̄ pulchro &
euidenti exemplo. **Q**uidim⁹ in
villa miuelle uirginem deo dignā
de quare assidue narrabat. **M**or-
tuis parentibz in demo fūis mi-
litis elicta est. p̄ cisterciē. ordi-
ne diu laborans nec ad effectū
perducere ualens fortiter i ani-
mo statuit scdm̄ posse suū etiā
in seculo ordinem obseruare. **I**n-
cessit ergo sine lineis obserua-

uit ieiunia silenciū tenuit. caru-
it carnibz. hora matutina sur-
rexit. ecclesiam intrauit. horas
regulares exsoluit. **C**ontigit au-
tem ut ea ignorante mortuū ci-
uisdam defuncti corpus uespere
ad ecclesiam deferretur & solum
in feretro elinqueret. **S**urgēs
ergo media nocte uirgo quā dixi-
mus intrauit ecclesiam. inuenit
q̄dem mortuum s̄ parū ā nichil
timuit. relesit. horas incepit.
Hoc ut uidit dyabolus inuidit
et corpus mortuum intrans locu-
lum primo mouit. **V**irgo igitur
cōsignās se cōstanter ait & inela-
mat dyabelo. q̄lesce miserrime
q̄lesce quia nichil potes cōtra
me. **E**t mox dyabol⁹ surgēs aq̄
corpore uere inq̄t nūc pota cō-
tra te et meas iniurias a te pas-
sas frequēter uidebo. **H**oc ut
illauit ip̄terito corde baculū
cū fira cruce ābab⁹ maibz capu-
it & i capite mortuū fenēs ab ter-
ram p̄iecit et sic fideli audacia
demonem effugauit. **D**iu ergo
uirgo casti cū magna āgustia
laborauit ut cadauer deiectū in
feretro relocaret s̄ frustra q̄a
non potuit. **V**eniens autē ma-
ne presbiter cum custode miāf
deiectum corpus & vulneratū in
capite q̄at quid actū sit. **F**atef
uirgo cū lacrimis rogat obnixius

eleuari corp⁹. **R**egat ille dicēs
visuū potius populum et p ge
stam rem excitādū in laudē xpī.
Hor turbata vgo vbi presbiter
cum inuicibilē et inexorabilē vi
dit vanā nimiz gloriā et erubef
centiā et formidans. domū fr̄s
cognacōnem et patriā dereliq̄t
et nūq̄ ad eam postea rediit. h̄
vsq; ab mortem ī niuella pman
sit. **T**ercia species vspatū
sūt scabones et vt dicit liber de
natūā rerū. scabonū fet⁹ ineq̄l
et barbarus est. alius in aq̄ na
tat alius sup terrā repit ali⁹ in
terra man; atq; alius ī aera vo
lat et in hīs omnib⁹ multiplici
tas demonū opatur. **S**ūt enim
demonēs q̄ in aq̄s manēt et hos
poete neptunos vocant. Alij sup
terram et hos iucos. Alij in ter
ra sicut in spelūcis mōiū. Alij
in filiis et hos duhos vocat au
gustin⁹. Alij ī aera et hos spūa
lia neq̄ae in celestib⁹ apostol⁹
vocat. **D**e hīs q̄tuor ī suis locis
habēt dñiū pmittēte tñ illo q̄
omnia ī numero pōdere et mēsuā
dispoit. **N**ō n̄ singulariter nep
tunus ponit ab aristotile licet
neptūos pluraliter h̄ pōm⁹. **D**e
neptūoz factis ab iulosa et mag
na mirabilia referūt et certa fi
des est q̄ frequēter audiūt ab
homīnib; et vident. rarus tamē

nostros temporib; postq̄ fides
cepit enucleacius predicari.
Rarrauit michi vir bon⁹ et
sanctus et sacerdos et frater or
dinis predicatorū nobilissima
duam prosapia oriūbus de gē
tibus comanoz. **H**ic ab fidē cri
sti conūsus fuit illo tpe quo gēs
ipsa comana percussa effugata
est a populo tartarorū. **H**ic pu
er adhuc gētal. vt n̄ ferebat m̄
annorū fere septem cū sorozib⁹
suis et puell⁹ alijs in rīpa flumi
nis iocabatur et subito inter ludē
dum de aqua egressus q̄i vir te
terrimus et pilosus ludētes iua
sit dicēs. q̄d me inq̄natis o pu
er. **C**unctis ergo fugiētib; di
ctum puerū fugam ceteris tar
torem facientez in dorso claua
pauit et mox occidit et regres
sus in aquā saltauit. **S**orores
autem mortuum puerū rapien
tes ad tabernaculū betulerunt
non dū enim comani de mibus
vtebant. **A**ggregatis ergo pa
rentib⁹ sit pro puero plactus.
h̄ ante mediam noctē cum mē
ta suorum leticia mortuo restitu
ta est vita. **C**redo fidencius sicut
postea patuit q̄ ex tunc in pue
ro salutis opus diuine predesti
nationis benignitas causaba
tur. **A**liud michi idē optam⁹
frater licet ad rem nō p̄tineat

quā nunc habem⁹ in manibus
narravit quā ad edificatiōem le
gēcum breuiter enarrabo. Ipse
adolescentul⁹ baptizat⁹ ⁊ a pri
ore ordinis predicatorum in vn
garia receptus ad ordinē in ha
bitu seculari in scolam datus ē.
Preceptū est autem illi vt nich
il fiat frater sine licētia ageret
p̄latoꝝ hoc q̄dē et si i plurib⁹
obseruauerit contigit tñ vt lo
ticia sue tunicā vetērem sine licē
tia daret. Post hoc autem ce
pit gūiter infirmari ⁊ acuta febrī
cū sine cōfessione sine viatico
vt ei videbat⁹ ad extrema pdu
ctus est. Nec mora. vbi deōnes
eū rapē voluerūt affuit āgelus
cū mīro nitore pēnarū dicens.
Fili ne timeas. michael āgelus
ego sū. te contra demones defen
sabo. **S**ecedētib⁹ ergo ceteris
vnus demonū cauillatiōe alijs
cadente animā rapē conabatur.
quem graui michael aiabūtiōe
corapiēs effugauit. **N**ec mora.
aimā ab paradisi ianuā introduce
re voluit. h̄vīc grādeu⁹ ⁊ magne
autoritatis resistere n̄l̄s est di
cens. **A**nimā michael ab corp⁹
reducas. ⁊ cū alijs peccatis p̄
cipue inobediēciā corrigat. **S**ta
ti vt anima reducta ē ad corp⁹
adolescēs cuncto sudore p̄fusum
se inuenit ⁊ oculos apertēs p̄i

orem aī se sedēt ē vidit. **C**ui mox
confessus quid vidisset exposu
it. hinc post studia l̄arū ⁊ epor
tune fratē indutū et i sacerdo
tem promotū vidim⁹ q̄ sue gen
ti postea fidem exponens coma
norū populū nō modicū bapti
zauit. **H**inc de iacobis demoni
bus sequitur. **I**nuitos demones
op̄fisse feminas quasdam ali
as veneris cōfabulatiōib⁹ ab
cōcubitu allexisse in confessio
ne plures audiui⁹. quatum
vnā virginem in religioso ha
bitu vidi. que cum primo dice
ret nūq̄ se in concubitu consen
sisse plurimū admiratus sum
q̄ iudicio hoc potuisset i aīa nō
cōsentiente om̄ipotēs p̄misse.
Credere g⁹ illi nullo mod⁹ volēs
horaficis iuramentis v̄gīe con
testat⁹ ⁊ tādē ab ea violentē ex
torh ⁊ cum maximis lacrimis et
erubescēcia se primo mente q̄
carne corruptam. **E**t vidē q̄ oc
cultū et mirabile iudiciū equi
tatis. **I**lla vtiq̄ cū postea quasi
doleret ad mortem ⁊ cōfiteretur
cum lacrimis. om̄ino nulla arte
vel studio ab inuito potuit de o
ne liberari ita vt nulla ei vale
ret crucis signacio. non aqua
benedicta non ipsa corporis ca
sti etiam ipsis angelis terrifica
sacmēta donec post ānos oracōs

et ieiunio pie luit gaudis demon
in cubus totaliter figaretur. **E**t
nos quidem credimus et fatemur sal
uo cum iudicio sentencie melio
ris quod postquam de peccato suo amare
flevit et doluit poenitentis paucis
pena culpe quam culpa fuit. **D**e
hac eadem muliere reperta vene
rabilis et deo digna monialis de
valle duas in brachia castina
nomine michi narrauit quia cum
illa in vigilia penthecostes nega
ret se cum lacrimis suscipe sac
ramenta eo quod a demone importuni
reparetur dixit ad eam in mag
na compassione castina. **V**ade
quiesce securus carnis corpori comu
nicatura dominico ego autem in me
recipio penam tuam. siccessit
illa gaudens dormiuit in pace
cum alijs ad orationem de nocte
surrexit. **H**anc cum omni tran
quillitate sacramenta suscepit. **C**as
tina quasi nichil ponderans quod
in se penam reperte suscepit vel
pere dormitum iuit. **N**ec mora
cum se sopori dedisset audit pre
ter solitum in stramento cubilis
sui quasi porcellum commouentem
se et inquietus agitantem. **S**ur
rexit illa in nullo suspicata dya
bolum colo quem habebat ad le
ctum fugare nitens quicquid esset
Recumbit illa iterum iterumque
sed pauidi molestata surrexit.

et cum hoc plures attemptassent
manifeste tandem sensit et vidit
euerse straminibus quod demonia
ce prauitatis reparetur nequaquam.
Dimisit ergo lectum tota nocte
permanit in somnis et cum ora
re vellet demonis succutiebatur
insultu. **Q**uid plura dixit et ve
re credidi quod nunquam ante tanta et
taliam pertulisset. **H**anc facto cum
predicta mulier comitata fuisset.
Castina ad eam veniens renun
cio inquit renuncio pene tue. **D**ix
it fine vite discrimine violentiam
crudelissimi temptatoris euasi.
In cubos generare beda in hi
storijis britonum et multe alie
scripture testantur. **Q**ua aute
m hoc fieri potest non video
nisi hac sola quod virale semen effu
sum mox in vas muliebrem cum de
bita temperantie qualitate trans
fudat. sed sic generare proprie
in cubum non dicimus. **I**n finitas
tamen rationes latere humanis
ingenij in rerum secreto natu
re plenissime ostendemur et paucis
firmas respectu hominum sensibus ap
paret. **H**ic de duabus vel duobus
que est tertia species demonum sequi
tur. **D**uorum demonum opera mul
ta percipimus et hi sunt quibus
gentiles lucos plantatos antiqui
et consecrabant. **H**is et adhuc
praehe gentiles filias estimant

cōfectas et eas incedere nos au-
dentes numq̃ ingrediantur eas
dem nisi cum eis dijs suis volue-
rint immolare. **Hij** sunt etiā de-
mones de quibus gloriofissim⁹
augustin⁹ in libro de ciuitate dei
euidētissime scabit. qui homi-
num viuentium corpora vt dya-
ne subito ex hominib⁹ rapiebāt
et cum ea delusi homines in ali-
as religiones delata vidissent
que apud se mortua estimabāt
illa iam imōelia facta credebāt
et in deorum numero computa-
bant. **Sic** et nos temporib⁹ mo-
dernorum etiam frequenter au-
diuimus quasi in agone mortis
positas mulieres subito rapi
et eadē loco a demonib⁹ signēta
deponi et ip̃a signēta similia
raptis corporib⁹ quasi mortua se-
peliri. **visas** vero feminas et in-
ter homines conūlatas. **Quāq̃**
magi ī egipto coram pharaone
virgas suas ī dracones cūterēt.
anas fecerūt et aq̃s fluminis
in sanguinē mutauerūt. **Et** au-
tem dicit veridicus augustin⁹ p
mūdū demones bisurrētes oc-
ulta seīa defeēt. per que subito
talīa figmenta procedunt. **Et**
vtiq̃ illa que magi in egipto fe-
cerunt vtpote dracones anas
et sanguinem. vera signa fuerūt.
et hoc non fallaciter licz nequi

ter h̃uaciter ostendēt. **Quib⁹**
ergo culpatur si quis dixerit q̃
demonēs subito figmentū hūa-
no corporei similitū faciant et
pro sublato corpore ponant.
Quis enī dubitet demones īge-
nio sagaciori callere q̃ homines
in infirmitate cuiuslibet iudica-
re possint de facili conualescen-
cia hominis vel de morte et scdm
hoc si conualescere debz potest
eū ad aliena trāferre. **Et** hoc
quidem si demones possunt. ad
t̃ps t̃m p̃nt. et nō illud diu du-
rabile signēti similitū corp̃i
potest efficē et corp⁹ inuisibile fa-
cere qd supponūt. **Si** enī p adū-
ctiōē lapidis ostolami ṽl p mi-
gremātiōē icatōēs aliq̃s inui-
sibilis hoib⁹ addi potest. q̃re nō
potius cpe et ingenio deōnū. **In**
ptib⁹ theutoie plenissima fēm
predicatorum et minorū attesta-
tōe pcepi puellam nobilissimā
esse filiā coitis de swanēborch
in clauetro moialū enutritā.
q̃ per aliq̃s horas a demoibus
nocte rapitur. et in ipso raptu ī-
uisibilis et inōtrectabilis p̃roba-
tur. **Et** hoc cū q̃dā fē ei⁹ carnal
de cōbie fēm miorum experiri
cēaus voluisset accepit dām
puellā sororē suā ī gremio et bra-
chijs eam fortissime stēmpit et
tenuit et tamen veniente hora

raptus de manib⁹ tenentis iustiliter et incōtrectabiliter tollebat. **H**oc exēplū magister albert⁹ frater ordinis predicator⁹ theologus in disputatione p̄fatus adduxit cum coram episcopo p̄fatus. predicta questio de rapto mulierū talū moueret. sicut ab ill⁹ fide plena p̄cepim⁹ q̄ in disputatione fuerūt. **M**entē vero t̄nslati hoīs q̄liter demones alienent videre nō possū. n̄ eo modo quo homines per inergiam opacōez et mentis īsamiamv̄t q̄ fiant cum eis pemit⁹ non aduertant efficiūē amētes. **C**um vero volūtatē dīnā vel hominū diligēcia ita capti a demonib⁹ hoīb⁹ restitūē et mētē nūq̄ t̄n sic restitūē in integrū sanitati quī semper eorū cor suspēsū sit et pronū ad reditū. sicut illi q̄ semel amenciā passi sūt facilima occasione ad amēciā relabunt. **Q**uādam referūt q̄ videntur facies sic raptarū que pallida supmacie ⁊ liuida ⁊ oculi magis instabiles q̄ in nō raptis. **C**ui tēna brabancie villa est solēnis et nota. **I**n hac q̄dam iuuenis puellam v̄ginem admauit. **C**ūq; pro eius nupcijs illius parētib⁹ loq̄rēt et illi rēnuerent puella medio tpe īcidit ī acutam qua ignauescēte mori omnib⁹

visa ē. **I**ctu ergo facto cāpane q̄i pro mortua pulsate sūt. **R**ec mora. iuuenis amator puelle de villa eadē in crepusculo noctis p̄gebat ab aliam et cum per dumeta t̄n̄siret audiuit vocē q̄si femine lamentantis. **S**ollicit⁹ ergo discurrēs et querēs audiatam inueit puellā quā mortuā estimabat. **C**ui et dixit **M**ortuam te plangunt tui et h̄ v̄ndemisti. **E**t ecce ait vir ante me vadit q̄ deducit me. **S**tupēfact⁹ ab hoc iuuenis cum neinē aliū n̄ solā puellam videri audacter rapit et in dēnum extra villam p̄tinus occultauit. **H**inc reges⁹ sus ad villam amicus suis loq̄r. **I**ngrediet̄ ab patre m̄ puelle aq; amicis sedentem ad finis. q̄rit si sibi suā filiam daret quā quasi mortuam plangebāt. **C**ui pater ammirat⁹ r̄spondit. **Q**uā q̄d pro deo michi es vt mortuā suscites et accipias in vxorem. **E**t iuuenis. tantum ait libens spondeas vt filiā tuā habeā in vxorē si v̄uā reddidero et sanam. **C**ui pater consentiens dictū cōsa oībus confirmauit. **M**ox iuuenis ēleuato lintheo quo coopta putabatur figmentum mirabile q̄le a nullo hoīm fieri potuit iuenerūt. **D**icit̄ aut̄ ab hīs q̄ figmenta hui⁹ smedi dyabolica

inspexerunt ea esse interi⁹ pu-
tado lingno similia leni exteri⁹
us pellicula superducta. **H**ic re-
ducta puella est ⁊ p̄i eddita. Sa-
naq; post dies aliq̄t dictū iuue-
nem matum accepit ⁊ vsq; ab
tempora nostra incolumis pdu-
tauit. **S**imili ap̄e modo cum
q̄dam in p̄mio Flandre sorore
languida ⁊ mortuam putatam
sub eadē die anteq̄ sepeleretur
figmentū iter arūdimeta iux̄ ma-
ris litora repperisset reduxit eā
ad pp̄a. ⁊ ingressus domum vbi
ab amicis q̄si mortua plāgebat
discooperitū figmentū; extracto
gladio i frustra cecidit horren-
tū auctis ⁊ clamantib⁹ aie i fun⁹
sororis tāta crudelitate seuerz.
Et mox subdēs. **C**rudel⁹ iqt vi-
deor in sorore. **N**ō est illud sor-
oris corp⁹. sed figmentum et illu-
sio demonū. **E**t hec dicēs secum
cunctos abduxit ⁊ duxit ad do-
mū pp̄a; ⁊ eis sorore eductā oñ-
dit. ⁊ hec vsq; ad tpa nā p̄mā
fit. **Q**uis nō obstupescat in tā
videlic; iexplicabile; casū rerū
ordinem ⁊ ecōem nature sup̄ id
q̄d estian potuit variari. **E**go
q̄dē talia fieri p̄mittēte occulto
dei iudicio p̄ opacōez demonum
nec iñiaor nec p̄remo. **S**ed q̄a
obiciētibus talia ⁊ verissima af-
fessione firmatib⁹ subterfugere

diffimulacōne nō potui. ista m̄
narrata et inculcata cōscripsi et
alijs discutienda reliq̄. **G**racius
tū disputantem et determinan-
tem super premissis l̄tatiorem
aliquē ⁊ magis exp̄tum optatē
audire q̄ de hīs ap̄io ingenio
temere diffimire. **I**nterrogavi
super h⁹ sup̄dictū magistrū albū
tum h̄ ille diffimulauit et nolu-
it aliq̄b diffimire. **Q**uō etiā
in mōtib⁹ idē demones dulij ha-
bitare dicant et seducere ac de-
metare deceptos manifeste mō-
strabo. Anno ab iarnacōe dñi.
M.cc. lxxi. predicante in theu-
tonia magistro cōrado cōtra he-
reticos ⁊ ab eis dē felici morte p-
empto. heretic⁹ q̄dā vt p̄ f̄rem
cōradū puinaalem f̄m̄z predi-
cator⁹ per theutoniā aī multos
annos suscepi seduct⁹ a demo i
b⁹ f̄rez quēdā ordinis predica-
tor⁹ ad hēsim inuitabat. **Q**uem
cū viderz instantissime ēmitentē
dixit frater. **P**ertinax valde es
in fide tua. nec tū de hac n̄ per-
scripta q̄dā aliq̄b cōi⁹ isperisti.
Credere aut̄ si velles dās meis
xp̄m tibi ⁊ m̄ez ei⁹ ac sanctos
oculata fide mōstrare. **M**ox ille
illusionē deōnū suspiciat⁹ volens
tādē probare q̄d esset. nō imme-
rito inquit tibi tunc crederem si
promissa duceres ad effectum.

Gaius hereticus diem festum statuit. frater vero pipidem cum sacramento corporis per clam seum sub capta portauit. Duxit ergo fratrem hereticum in speciem cuiusdam montis in amplum valde palatium quod claritate mirabili relucebat. Nec mox ut in inferiori parte palatii peruenerunt viderunt thronos positos quasi ex auro purissimo. In quibus rex fulgore et chorusco circumdatus et lux eius regina serenorum pulcherrima et ex utraque parte sedilia in quibus seniores quasi patriarche vel velut apostoli astante permaria multitudine angelorum. et hi omnes luce sidera choruscantes ut nichil minus quam demones putarentur. Hos mox ut vidit hereticus cadens in faciem adorauit. Dicit autem frater immotus stetit. sed tamto spectaculo vehementer obstupuit et mox ad eum conuersus hereticus quare inquit filium dei intuens non adoras. Pronus accedens ad ora quem vides et ab ore eius fidei nostre secreta suscipies. Tunc frater accedens protinus attraxit pipidem et obtulit regine in solio residenti dicens. Si regina es mater per ecce filius tuus quem si suscepisti tevelut matrem dei recognoscam. Cum hac protinus voce totum illud fan-

taficium euanescat et ad nichilum to fulgore tante tenebre densuerunt ut vix frater cum ductore suo ad montis exitum regredi potuerunt. Conuersus ergo hereticus ad fidem cecidit et miris demonis astuciam stupefactus expauit. De quarta specie demonum dicemus quos apostolus spiritualia neque in celestibus vocat. Et nota quod dicit spiritualia neque ad distinctionem demonum aliorum qui se corporalibus apparitionibus frequenter immiscet. Isti vero spiritualiter magis et nequiter atque subtilius in deceptionem et damnationem hominum debachantur. Illi enim simplices et ydoctas decipiunt. per istorum vero nequissima et astutissima temptamenta etiam homines perfectissimi cadunt. Illi iterum temptare cessant isti nunquam. Contra hos petrus apostolus orationibus precipit iuigilare fideles quia ab usarius vester dyabolus tamquam leo rugiens cauit quatenus quem deuoret cui resistite fortes in fide id est per opera fidei resistam. Circuire autem dyabolus dicit ut si superare non possit in uno. expet te tamen ut succumbas in alio. vel si ab horam ei in temptatione existis. nichilominus tamen ingereare quod semel vel pluries spreueris non vres.

Hic fit q̄ qñq; multo tpe chstē
tē hoiez tēptat. quē tandē victū
tedio virtutis statim eneruat.
Hic quoddam accidit qđ sine
vlla hesitacōis dubietate agno
ui. **E**at puella quebam ī bra
bācie paratib; iter p̄ces gñosa
q̄ ī amorē aius dā iuuenis per
multos ānos mīre demonū sti
mulabat insula. **H**ec aut m
frequentē dū multas lacrimis ī cō
fessione dyabolicas ībdiā ap
ret cōsuluit sūmope cauer; ne
nuu ā vbo iuueni tēptacōis oc
casio p̄beret. **E**t paruit illa di
ligēter vt monui. **C**ūq; adeo g
uiter tēptaret vt sompni q̄ abi
pderet appetitū accidit nocte q̄
dāvt tātō demonū agitatetur in
pulsu q̄ supueniente aucta sur
gere cogitat; et clamādire iuue
nem q̄ in viciō manebat. **R**ec
moxa; vbi surgens oculos apu
it vidit castū q̄i plagis recēta
b; caudā p̄u leni smōe dicētem
sibi lingua patia. **H**oi. do is.
amor. ie. sui. tres. viās. libōs.
lidos. et li. tres. gens. **Q**uod
nos latē coloratis verb; expomi
m. **N**e diligas qui sum formo
sus bon; dulcis gñosus. vñ vñus
dilige formosū dulcē q; bonum
gñosū. **H**ec vt dixit ēpente dis
paruit et puellam in omī pacē et
gaudio et gratiaz actione ab omī

temptacōne liberrimā dereliq̄t.
Bene et verba de se cast; asse
ruit. diligend; est enī p̄e omni
b; q̄a speciosus forma p̄e filijs
hoīm et sicut splend; glōrie et
figuā substācie p̄is. **C**ontra de
hoīe dicit. **O**mnis caro fenū.
Diligend; est q̄a bonus a quo
ōne bonū. **C**ōtra de hoīb; nemo
enī bon; n̄ solus de;. **D**iligēd;
ē etiā q̄a dulcis aui; labia fau;
distillās. **M**iser cordia ei ei; su
p oīa opa ei;. **C**ōtra de hoīe sa
lomon q̄at. neq̄us oculo qđ cre
atum est. q̄ tñ est lucina corpis
n̄ri. **D**iligēd; ē etiā q̄a gñosus
quē pater de; cōstituit heredem
vniūsoz per quē fecit et secula.
Cōtra de hoīb; dicit malachias
Nūquid non p̄e vñ oīm n̄m;
quare despiciat vnusq̄sq; prop̄i
um suum. **H**ec ergo puelle
iuuenem diligēti castus p̄ hec
verba conclusit et se pocius dili
gendum formosum bonum dul
cē gñosū cōprobauit. **S**imili
ppe modo quidā militi ad aster
cen. ordinem tñseunt castus
invisione conclusit. **N**am cum
ille grauissimē a dyabolo ad ex
itum tēptaret et de nocte ī noctē
meditaret apostatare p̄ fugam
se mel parato ad exitum et quasi
commobiozem hōiam noctis in
lūlo prestolāti et semiuigilāti

cris? apparuit i forma psonat
fimi vi et cu ab illo qret qd
sic iacs haberet mali. **R**ndit il
le. dolorem cordis habeo et mag
nu defectu debilitatis i mebris.
Cui dñs gressu pane ordeaceu
offerens dixit. Surge et come
de pane istu. **Q**ue ille turbat?
intuitus. quo inqt pane istum
grossum comedere q pane mo
nasterij simulagineu mducare
no possu. **T**uc domin? detecto
latere vulnera pectoris sangne
et sanie pfluente ordeaceu pa
nem admouit et tali profluio
made factum iubez comedere lan
guescere. **M**ox ille cum horrore
mebris dissiliens. heu inqt dñs
quo taliter pollutu comedere
que i pollutu recusaba. **E**t dñs
qi minaci vultu inues refutata.
oportet iqt vt gustu saltu attep
tes qd sapiat panis iste. **C**uq;
ille diffugiu no habet; et suscep
tum panem tremebudus sumis
vip labijs attigisset sensit i pa
ne sup oez suauitatez dulcedine
mirabile. que hyanti qde ore co
trectans totu subito cu mia aui
ditate comedit. **R**ec mora. dño
disparente temptat? ille ab se re
uersus e et qd vidisset et sensisset
hincero corde retractas ab omni
dolore metis et carnis tēptacoe
qualuit et in magna tñqllitate

spirat? vsq; i finem vite pmanet.
Quid mir? **O**rdeaceus panis
austeri orbis mellea cristi late
ris pfusione linit? est. **S**ed et hec
gen? demonioz cu aliter deape
hoies qnq; no possu de monstra
ciones in aere faciut qd? simpli
ciu corda in ammacoe; isolita ex
citati potestate facientiu talia
venerent et qi sup omne maai
lu qd a sanctis in terra fieri vi
dem? sicut vniciter fit i biisita
te morboru illa spualia neq;ia
qd est in aere auroitate gaudē
tes attollat. **I**n hys rñd du est
et oculata fide mostribu q licz
taliam fieri videant in re tñ nul
la proesus sut. sicut nec vlla q
similimaveris et subsistentib?
rebus i speculo continent cu n?
la tamen existencia vel veritate
subsistant. **S**ed speculo mox obie
cto sublato obiecti similitudo lb
trahitur in vidente. **Q**uid aut
hinc sub vassima attestacione
contingat audiamus. **F**ratre
heimicum theutonicum quoda
lectorem fratrum predicatoru
in colonia vicum in omni scien
cia cum sanctitate aspiciam de
q superius fecim? meoez attes
tatib; fribus narantem audiri.
Cum qda fe nobil gñe et reb?
pollens de britannie ptibus or
dinem pdicatoz intrasset apud

lugdunū gallie cum fratrib⁹ morabatur. Appropinquāte tempore p̄fessionis sue petiuit a priore suo redire ad terrā suam. vt disponeret de rebus suis. Et annuit prior cum eoq; iter arripuit. Cumq; venissent in desertis britannie videntur stupendum miraculum. Et prior quid est illud. ⁊ frater illum ducens ad fontem lucidissimum super quē lapis instar altaris in columnis marmoreis locabatur aquā p̄tinus superhibet. Nec mora. ⁊ tenebrato celo ceperunt nubes concurrete mugire tonitrua ymbres ruere fulgura choruscare statiq; tanta inundaatio facta est vt circa locum ad leuam vnam tota terra obrui videretur. Quod vt vidit prior est miratus et hoc audiente dicto fratre henrico magistro orbis beate memorie fratris iohāni episcopo et alijs pluribus enarrauit. Hoc idē audiui a patre meo añ annos. xl. q̄ illi in partib⁹ sub rege richardo anglie militauit. Nec cū dicit⁹ frater henricus m̄ et multis alijs recitaret quesiuit cum ista fieri potuissent et rēdit qd sic arte magica ignota modo hominib⁹ et ministerio demonum qui ad tempestatem ⁊ pluuias aera possunt impellere et concitare cū w

lūt occulto tamen dei iudicio p̄mittente. **E**undem fratrem henricum et istud valde mirabile narrantem audiui. Coexistēte priore p̄uinciali fratrū predicatorum in partib⁹ transmarinis accidit vt in accouensem ciuitatem gracia visitandi fratres scdm ordinem aduenisset. Facta autem cēna vno vespere scdm morem suum conuētū totū vt collationem eis faceret extra claustra abitu quouit. Est aut locis p̄pe mare ad partem occidentuā ciuitatis. Cōsidentib⁹ igitur cunctis super mare p̄pe lit⁹ nebula cōscendebat q̄ post paululū adnullata apparuit super mare mons altus ⁊ diffusus et super montem structura in modum castrorum murorum abitu turribus ac palacijs decentissima disposicione mirabilis et ab ipso castro vsq; ad litus pons ingēs cum multa diffusione protēsus per quem et equites ⁊ pedites diuersi scematis atq; figure ascendere et descendere videbantur. Cum igitur fr̄es aliq̄ diutali spectaculo nimitū attenti tenerentur dixit fratrib⁹ dāis p̄uincial⁹ fr̄ henric⁹. Surgam⁹ fratres eam⁹ ad orationē illudit enim dyabolus ocul⁹ nostros vt curiositate nos tēat ⁊ a dei ope

torpeam? **R**ecedentibus scilicet
aliq[ue] curiositate ducti vsq[ue] i[n] fine
euent[us] immobiles p[er]māse[re] videruntq[ue]
instāte nocte v[er]o p[er]us ma-
ris vndas nebula susp[er]gi et
post modicum nebula disp[er]gē-
te nullam illius structure sub[st]-
stantiā apparere. **H**or[um] similia vi-
deri a[n]tiquis in ag[ri]e p[ar]tib[us] dice-
bant s[ed] p[ro]dicat[i]o[n]e veritatis fig-
menta nūc credim[us] annullari.
Sive igit[ur] dormiat siue vigilet
siue studeat siue abul[et] q[ui]s fidel[is]
s[ecundu]m **H**eronymu[m] semp[er] manū pin-
gat cu[m] d[omi]ni q[ui] p[er]tra demones
est totus v[er]itatis insignis. **D**ormi-
entes eni[m] ac si vigilāret non so-
lū in a[n]i[m]a s[ed] etiā in corporib[us] ver-
ant[ur] et eos surgere abulare et lo-
q[ui] facit et ab facinorosa sepius
p[ro]vocat et ipellit. **H**abui in
scol[is] sociu[m] q[ui] me vidēte et audi-
ente nō solū facta s[ed] et dicta loc[us]
nesq[ue] de die receptas dormiens
etatabat q[uo]d v[er]o cert[us] fui vigilās
nullaten[us] potuisset. **H**uius rei
sūt exēpla plurima. **D**e vigi-
lāte v[er]o v[er]eābil[is] bonifaci[us] quō-
dā lausonē[si] ep[iscopu]s me audiente
tale q[uo]d narrauit. **E**rat in villa q[ui]
dam cec[us] q[uo]dā q[uo] vacas toti[us] vil-
le in pascuis custodiebat. repel-
lebat a frugib[us] et ad certa loca
pascuis v[er]tiora ducebat et q[uo]d
maioris e[ss]et p[ro]bigij colores et sta-

tu[m] singularū vacar[um] specialit[er]
d[omi]nebat. **V**erbi g[ra]tia v[er]o si vac-
cam tal[em] coloris ab ho[m]i[n]e petuif-
les sine difficultate vacca[m] tale[m]
tibi ap[er]hēsam i[n] cornib[us] obtulis-
set. **A**d le[ge]m aut[em] cū q[uo]dam ep[iscopu]s
abueisset et de c[er]co audisset ta-
lia et p[ro]basset q[uo]d h[ab]uit ab illo si-
cōfirmat[i]o[n]is sac[ra]mentū ab ep[iscop]o
suscepisset. **E**t ille non in-
q[ui]t. **N**ec mora ep[iscopu]s cōfessū cō-
firmavit ceum[us] mox ab eor[um]
carū discretio est sublata q[uam] de-
monum op[er]e et ministerio hoc
hiebat. **I**n studēte aut[em] q[uo]d fa-
ctū sit a f[r]at[re] a b[ea]tis p[re]dicatōrū
hoc audiui. **F**rat[er] q[uo]dam post
matutinas residere i[n] cella voluit
vt studer[et] et mox vt oculos ob-
iecit libro dormiebat. **C**ūq[ue] se-
pius reluctat[us] nec p[re]ualeat
ipaciens dixit sibi. **Q**uid ē q[uo]d
p[er]tra solitū tibi p[re]ualeat somp-
n[us]. **E**t mox dyabolus ad eum.
Nōdum clausē sūt portę. **E**t il-
le quō i[st]at claudē. **E**t demō.
Avertit[ur] vsq[ue] ab pect[us] ab aure
vsq[ue] ad autem. **E**t nō loc[us] q[uo]d in
hoc crucis misteriu[m] demonstra-
uit. **S**imili p[ro]pe modo magi-
ster albertus theologus f[r]at[er] ordi-
nis p[re]dicatōr[um] narrauit m[ag]i[ster] q[uo]d pa-
trius illi demon in sp[iritu] a[n]i[m]as
f[r]at[er] apparuit vt eum a studio ē-
uocaret sed mox crucis virtute

discessit. **¶** Quid autem de ambulatione factum sit audiamus. **¶** Narrauit michi frater ordinis predicatorum quod in itinere positus in specie socii sui quem retro se a via parum declinans remanserat dyabolum vidit precedere et cum illum socium crederet et eum assequi vellet nec posset tandem cum villam ingrederetur et ille non comparet; solusque videret se mire turbatus est. qui erat si ne socio itare domum celsedit merens. **¶** Nec diu post socius eius et ipse turbatus intrauit villam et inuenit anxie celsidentem qui per admirationem signantes se et quid actum sit conferentes ambos se illusos a demone reppererunt. **¶** Caueant ergo fratres predicatorum et minores ne sancte et excellentissime institutionis regulam excedentes socium non inexpectatum a visu precedere vel subsequi paciantur. quia certum est quod ista et multa maiora horum pericula de sociorum momentanea diuisione frequenter euenerunt. **¶** Neque enim nescius futurorum periculorum atque malorum castus salutis princeps humane exercitatus esse potuit qui combinatorie discipulos ordinauit experti sunt multa. **¶** Est et aliud nocendi genus. Est frater ordinis predicatorum michi con-

sanguinitate coniunctus cui hoc accidit quod subiungo. **¶** Iacebat vno mane in dormitorio vigilans ante pramam et ecce videt deum neminem in specie pulcherrime mulieris in dormitorium venientem et turbam grauius cepit quod mulier illic et hoc illa hora intare permissa fuisset. demonem hanc esse minime suspicatus. **¶** Nec mora progrebians mulier se iuxta fratrem in lecto quasi coniugium de illum alliciens collocauit. qui statim horrens et signare se volens nec valens deorsum tandem ad parietem ponens et pedibus latus illius conuersus cum pugno eius faciem percussit et voluisset. os demon late diffusum aperuit et a lecto deorsum repente disparuit. **¶** Tunc autem colluctantem fratris ipsius et deinceps strepitus fuit ut a fratre in primo lecto quiescente et stupente clarus audiretur. **¶** Clamare autem frater passus violenciam demonis cum voluisset ut mihi narrauit non potuit sed tamen quasi mutus irrugit. **¶** Et mirum valde quod virtute quam arte demon hoc potuit et hoc maxime contra iuuenem quem dei gratia plenus fuit. **¶** Sed hec questio citius soluitur si de lupis beati abrosii sententia in exemplum videatur. **¶** Homo quem lupus prius vidit atcescit et anticipat

obutu nocētis licet clamādi vō
lūcatem habeat. nō habet tñ vō
cis mīsteriū. despiciatq; eū tāq̃
victor vōis ablatus. **E**t rāo na
tural. lup⁹ rabijs oculoꝝ suozū
imissis hoī ei⁹ spūs visibiles de
siccant in istantia. q̃bz delicatiss
sicantē artē et sic rāuis effi
citur istrumētō vōis obligacius
impedito. **S**i ergo lupoz natūā
talem violēciā p solū cūctū ha
bere pbat qñ potius natūā de
monū q̃ multo subtilior sagacior
et potencior ē vtpñcia sue mali
cie vōem obligz i hoīe visūq; pa
riter vel auditū. **E**t in simile
q̃b accidit p qd etiā ista pbat.
Acceſsit⁹ ad opescendas inimici
cias q̃ iter duos frēs carnales
guissime vlabant cū fratē eoz
sac̃dote preclaro iter accipui.
Ubi ergo sacra nocte aī vigiliā
pasche i cenaculo iacebam⁹ spa
cio tñ miliariū ā q̃tuor aī diē
euigilaui. et hortabar vt sac̃dos
descēdēs i ferus ignē i candelā
deferret qua inspecto libro ma
tutinarū officium cantaremus.
Paruit ille. et cū candelā accē
dere debuisset tāto tremore con
cussus ē vt sine igne reuerteret
dicēs. **I**gnem ab pñs nō habeo
expectare vōs diei lucē oportet.
sic ille vitauit mendaciū et pñl
lanimitatis suę rē audiā nō de

tegit. **A**nnui morvbis illius. q̃a
suscitare quēpiam illa hora de fa
milia nō deēbat. **E**rgo vbi ob
dormiuimus non euigilaui vsq;
ad ortum sol. **E**xat⁹ igitur et
dolēs tā diu dormiuisse surgēs
i lecto conſedi. **A**pertis aut oai
lis ad fenestram vidi quasi sociū
meū caluo capite nudato ingui
ne et asininore tre vultu ab vti
nam faciendam demonem stan
tem. **I**ndignat⁹ ergo socio meo
vehemēter cū eum increpare vel
lem nō possem ablata vōe. au
diui mor stertentem sociū. q̃
cum stupore surgēte dixi ridēs.
Ecce iuxta me ad fenestrā i spe
cie tua cū quanta inordinacōne
stat dyabolus et me cōtra te cō
mouit. **H**ec dicēs vidi q̃ malig
nus ille per fenestram quasi fu
mus euanuit. **D**ictis autem ma
tutinis festinauimus ad locū vbi
vōti pariter fueram⁹. **P**ec mo
ra. vbi sequenti die pasche cele
brauim⁹ predicauim⁹ et omebi⁹
cū me vicino diuo i pomerio ad
sopnū metabianū deſuiſſe et
oculos clausissem vt dormirem
audiui emīn⁹ iuxta me q̃i susue
rātes aliqs submisſe tñ. **P**etēs
aut et cogitans ne forte aliq̃ te
expectēt vt eis satisfacere ape
rui oculos et surrexi et ne inēvi
dens reclinaui et clausi oculos.

Statimq; audies altius iā et eul-
dencius murmurantes surrexi
nec ullū vidi. h̄ nec tūc aliquid
de neq̄cia demonum suspicatus
tercio me deposui. **N**ec interstī
cum aliq̄d clausis oculis inter-
cessit cum manifeste vocem au-
dixim in hec verba. **E**cce inqunt
cum quanta superbia vilis iste
nos facit deumiens expectare.
Ad hec igit̄ cū mox apertis ocu-
lis surrexissē nec aliquē inue-
nissē conieci pauldubio demo-
num iniquitatem qui me et tur-
bare voluerunt et iudicium futu-
re nequicie demonstrare. **Q**uar-
ta autem fecit sequēti iſia octa-
uam pasche conuenerunt amica-
fratrū illorum quos ad pacem
reducere debebam. et inter agē-
dum tāta inter se fr̄es discordia
sunt cōmoti vt in eodē loco vbi
āte demones audierā murmur-
antes n̄h̄ maria pentū et aīco-
rum violēcia restitisset se iuicē
instictu deōnū validissime pemis-
sent. **V**icim⁹ tū deī gracia nequi-
ciam demonū et pacē reforma-
uim⁹ iter fr̄es. **P**ropter hoc
igitur duo confidētia possūt in-
re gesta quā retuli q̄ penitēcia
demonis quē primovidi vix n̄
ablata est ne climatē. secūdo aut̄
cum plures eorū ter audissē vi-
sus michi ablat⁹ est ne viderēz.

Vide ergo lector quātas et q̄les
nocēdi artes dyabol⁹ attēptz.
et q̄ sollicitū esse hoīez adūsus
illū semp oporteat nec fēgi vl-
lis iurijis nec allici blādimentis.
Anno p̄nte. **M**. lxx. cc. lvij.
ape citatē colonie agrippinā in
villa q̄ oppidū ēgis vocatur q̄bā
solēni die igēs chorea deōnū in
habitu alborū mōchoz ī planicie
campi visa ē vocitus altisonis
et pubians et exultans. **E**gre-
gatus igit̄ cum sacdote suo hoī-
bus ville cū ad choreā accedere
voluissent. demones scdm q̄
hoīe appropinqbant chorizādo
procedebant ad fluvij q̄abusq;
se total illa malignactū turba ī
fluvij adnullavit. **E**t hīc q̄ ne-
q̄cia deōnū ostēda ē. q̄ q̄ ab
exēplū spiritaliū virozum ad
ludum nephariū chorizantium
hoīm simplicitatez iducere volu-
erūt. **V**ide et hīc spūalia mi-
neq̄cie in celestibz. **B**ū memo-
re iordan⁹ fr̄ et magister ordīs
predicatorū gracia visitādi fr̄es
romā veneāt. qui accepta bene-
dictione in demo frat̄z a fr̄ibus
legit missam. itauit postea in
hemariā videre languentes. et
inuenit fr̄ez ouersū q̄i sane men-
tis esset tamē diligētissime ope-
ditū. **Q**uent g⁹ mḡr ab illo cō-
pedito causā. tūbz ille alienatū

se fuisse hacten⁹ in adu⁹ ei⁹
integre restitutu⁹. **C**redidit mag⁹
spiritui neq⁹ acius q⁹ decebat
et opeditu⁹ solui precepit. **N**ec
mora. felix pp⁹ honoris audito
adu⁹ ei⁹ m⁹abat eu⁹ facta de
m⁹one post pr⁹adium intrare ci
na⁹. factur⁹ clero s⁹ mon⁹. **H**inc
postea venit ad pr⁹adiu⁹ m⁹abat
v⁹re f⁹ c⁹usus q⁹ fuerat c⁹pedi
t⁹. acubuit ille sensare se habu
it. **E**t vbi facto pr⁹adio q⁹ dictis
gracijs magistro stratu⁹ est ad
pausandum venit demo⁹iac⁹ ille
q⁹ accepto m⁹orio gut⁹ magistra
dormientis iadit s⁹ non ex toto
nudum c⁹to loco vulnere dato.
Qui subito lesus euigilans ma
nu⁹ obiecit m⁹orio et duob⁹ aut
tab⁹ digitis vsq⁹ ad emulaco
ne vt credebat lesione accepit.
Exp⁹geto ergo i⁹ tumultu toto
ou⁹eu acie⁹ut fratres m⁹gistr⁹
q⁹h⁹ seminecem inueiunt q⁹ elato
fletu cum clamorib⁹ eu⁹labat.
Tuc p⁹or dom⁹ipato filicio p⁹ce
pit ne res i⁹ scandalu⁹ orbis dif
fide⁹et q⁹ ne i⁹u⁹er⁹et ab emulis
seculanb⁹ celaret. **V**enit ergo
hora predicatori q⁹ pri⁹or fratru⁹
vice magistra predicatur⁹ acc⁹es
sit. **A**t vbi themate prelibato p⁹
se q⁹ s⁹mon⁹ debuit subito resolu
tus in fletu cum clamore valido
mugitu⁹ emisit. **A**tto⁹is aut⁹ o⁹

b⁹ cardinalib⁹ q⁹da⁹ felicissimus
familiarissimus ordi⁹mi p⁹or⁹ tra
hit ad p⁹ter⁹ q⁹at q⁹d cause sit. **F**a
tes. **N**ec mo⁹ abo ign⁹du⁹ ab
papa aperit infortuniu⁹ c⁹cla
mat ab plactu⁹ papa dic⁹es **H**eu
b⁹ne de⁹ q⁹d actu⁹ e⁹. hodie mag⁹ co
luna ec⁹cie cecidit. **Q**uib⁹ plu⁹a⁹.
Accedunt c⁹urg⁹ia p⁹spiciunt p⁹
tractat vulnere. d⁹nu⁹ p⁹ocus q⁹
h⁹uanu⁹ suadet adu⁹toriu⁹ cu⁹ o⁹ni
p⁹re⁹u⁹ istancia postuladu⁹. **T**er
cia aut⁹ die huius ifortunij illu
cescete inuit magister adolesc⁹
ti nouicio vt sibi altare prepar⁹
in occulto. **S**tup⁹efact⁹ igit⁹ nec
miru⁹ iuuenis p⁹or⁹ indicat q⁹d si
bi p⁹re⁹u⁹ p⁹it⁹. q⁹ q⁹h⁹ rapt⁹ a stupo
re nimio curat ad magist⁹ q⁹at
si delit⁹ an falsu⁹ sit q⁹ missa in
sup⁹mo vite p⁹iculo velit celebra
re. **M**agister ergo ituit⁹ p⁹orem
a⁹ p⁹ocul⁹ innuit vt recedat. **Q**uo
parente q⁹ exp⁹ante tam g⁹adiis
cuent⁹ surrexit magister vt po
tuit sacra vestib⁹ se induit cele
brauit et sumpto corpore v⁹ui
fici sacramenta vulnera manus
et gutturus se⁹nde abluc⁹omis in
calice liquore p⁹fidit et sic in in
tegru⁹ sospitat⁹ eadem die i⁹ a⁹mi
naco⁹ o⁹im q⁹ se sciuerut i⁹ p⁹isto
rio cora⁹ papa et cardinalibus
et o⁹ clero glorio⁹issime predi
cauit. **H**inc postea fcm⁹ e⁹vt i⁹pe

papa et fides in astra deuotissimi
 erga predicatorum ordine eum icon
 suens auctoritate et privilegia
 exaltarent. **U**n successor ipsius
 pape honorij bñs papa grego
 rius fr̃i ioh̃am dicto de argen
 tina quodā bññh̃ episcopo ma
 gistro orbis predicatorum facto a
 magna deuotione dixit. **N**e tibi
 karissime q̃i pro inuade papam
 orbis constituto liguam aut tuaz
 ponaz p malleo. vt fm oia pri
 uilegia q̃ ordini tuo expebiūt.
 vñ privilegia que alijs etiam re
 ligioſis q̃buscuq; vsq; i p̃sens cō
 cessa sunt privilegia scribi faci
 as et bullabo. **N**ec mora. magi
 ster et q̃ cum eo erat f̃es omibz
 registas apostolicorū inspectis
 omnia privilegia q̃ sibi commoda
 et utilia pro cōfirmatione ordinis
 essent vñ fore possent consensu
 cardinalium et curie bullata et
 superſcriptōibus insignita so
 lemniter acceperunt. **H**inc ad
 beate memorie iordanum redea
 m⁹ et quid fecerit vel de eo sit fa
 ctum videamus. **I**gitur ubi dies
 venit quo accepta licentia a car
 dinalibus epice curiam debuit
 a dño papa iuitatus contra con
 suetudinē nūq̃ visam ad mēsa
 ei⁹ i modum lune corniculatam
 sedere compulsus est et post pran
 tiū sic dimissus. **E**t vide quid

actum sit. **E**pta romam ad sex
 fere miliaria noctis tenebris de
 prehensus hospicium cum suis a
 lacerata ville quehuit et nō ac
 cepit. **H** cum receptus fuisset a
 paupere et pre penuria recipiē
 tis incenatus vespere remanhs
 set dixit cū ingenti gaudio fra
 trib⁹ q̃ secum erat. **S**ubdict⁹ p̃f
 biter ille q̃ nobis negauit hospi
 cium q̃a michi gloriam abstulit
 q̃ hodie cum summo orbis pōti
 fice in vna mēsa conſedi. **H**ic p
 alpiū iuga nō lōge a mōtis pe
 de digressus acuta febrem gra
 uissimam labore itinera fatiga
 t⁹ iacuit. **E**t vide lector q̃ cal
 lide et huic insidiatus est dyabo
 lus sanctorum. **E**p̃us citatus ad
 quā declinauit vt audiuit tanta
 p̃is abutū hospicio recepit in
 firmum et violēter i p̃riū sui se
 cū thalamū et in lectū p̃p̃um
 collocavit. **H**abuit autem magi
 ster secū p̃orem sui orbis viz dis
 cretū lātū valde et puidū i mori
 b⁹ p̃batū et phisicū q̃ magister
 sac̃e p̃p̃itum etiaz i ihermitate
 buassimū dixit. **O**p̃ortet vt ma
 gister eximias te et michi
 his obediēs et subiect⁹. **C**ui magi
 ster humiliter. **F**iat inq̃t. **H**or
 ergo p̃tra cōsuetudinē orbis sua
 uiter i pluris strati ē ihermāti.
Primo enim vt vidim⁹ i lectis

plumeis iacere fratribz non licebat. **S**ed quia in multis locis et terris maxie apud pauperes palearum copia vel stramenta non sunt. statutum est ut si aut sterneret fratribz iacere licet. **N**octe igitur magistro solo in thalamo quiescenti apparuit dyabolus transfiguratus in angelum lucis dicens. **E**stne magister iste iordanus qui fama celebris et virtute pre tanti predicatorum ordinis clarescit. **D**ubitaue potestatem non ante longo tempore te nouissem. **D**um quod vis et ipubens factus es qui quando dominator terre in lecto plumeo et serenis requiescis. **M**iser qualem exemplum ordinis tuo et fratribz relinquis. sed non est tui deus oblitus in fine qui ad redarguendum te misit me. **E**t tu igitur surge et terre supplex inambas. **R**ec mora. dyabolo disparente territus magister in terram corruit et sic iacens mane a dicto patre et fratribz inuenit. quem pater valde seuerum corripuit et per obedientiam in lecto iacere coegit. **S**equenti autem nocte sathan iterum audacius durius quam prius sibi inobedientem redarguit et magistro ad terram descendere mox precepit. quem cum de mane prior iterato inuenisset ad terram grauiter indignatus dixit. **M**iror vestram non tantum ut ita dicta stulticiam immo proelus in

saniam qui in periculum non solum corporis sed etiam anime contra obedientiam hoc facere voluistis. **E**t ego testor altissimum quod nolle per toto mundo ita grauiter contra deum et ordinem excessisse. et hec dicens flere cepit vberissime. quod ut vidit placuit et magister et prociens ad eius pedes confusus est qui licet ei ut ab eo verius cerneret transfiguratus in lucis angelum dyabolus illulisset. **T**unc pater ad mirum mitigatus est valde. et precepit ut lectum ascenderet et tempus creaturam expectaret. **E**rat autem debilitatus valde et induata materia vix habebat spiritum ad pausandum. **T**ercia autem nocte non destitit neque dyabolus tripliciter saluam. et vix mox ad iterandum verba composuit. preuenit eum vibratus et dixit. **O** nequissime humani generis inimice quem modo simplicitatem meam quasi per zelum qualicumque ad ordinem illudere voluisti. **E**t ego quod me non hoc omnipotentis dei dispensatio promississet sapientius aduertissem quod melior est obedientia quam stultorum victime et quod quasi genitum olendi est nolle acquiescere. sed et hic in misericordia accessit gloria. tibi autem consilio sempiterna. **E**t statim hiis dictis in facie umbrati cum expuit disparentis. **M**agister

aut postq̃ cum alacritate sp̃i-
tus et sine perturbatione quie-
uit circa diem septimū optime
cretauit. qui infra paucos dies
ab egitudine recreatus in reget-
rime conualuit. **Q**uid autē si
bi in ipsa sua infirmitate cōge-
rit ad exemplum posteris affu-
turū fratribz enarrauit. **H**ic
et aliud p̃ illusionē demonis ī
bonomia cōtingit. **C**elebrauit idē
beatus vir missam die q̃daz vt
solebat fere cotidie ī secreto. sen-
sit autē tam mirifica odoris fra-
granciā in suscepcōne diuinī sa-
crāmēti vt nulli esse posset du-
bium hanc nō esse n̄ a deo n̄ for-
sitā alicui qui discretōez sp̃i-
tuū habuisset. **D**s n̄ice odorī
ferum per longū t̃ps habebat
et manus. ita vt vix ei cibus sa-
perz ore sumptus. palato tamē
cordis interius discernebat q̃a
odor ille recreatōez sp̃itui non
prestabat. **A**bijt ergo dñm de p̃-
cari quid sibi vellz odor ille resp̃
sus inuanum. et euēlatum est ei
q̃a demonis arte sit gestum et
crucis signaculo mox cessauit.
Eodem tpe cum idē magister
iordan⁹ multos l̄atos clericos
ad ordinē cōtūisset et ī bonomia
recepisset et multa ex eis grauif-
simis demonū impulsibus temp-
tarent. et per hoc magister mī-

ra orationum instantia repug-
naret. vna dierum demon libe-
ra voce locutus est ei. **F**acias in-
quit fratres tuos cessare a pre-
dicatione et confessionibus ho-
minū audiendis. et ego cessare
faciam socios meos ab omnimo-
da temptatione fratrz et lucta.
Cōsensit mox magister ad tem-
pus et effectum mox cōsuet⁹ est
sponsionis. **N**ec multa post hoc
dies effluerant cum magistro
oranti dictum est ita. **Q**uid est
q̃d facere voluisti. vt mires pa-
ctum cum morte. **O**rēt fratres
pro tpe et p̃ tpe studeāt propi-
morum instructionibz salutē et
p̃ail dubio pure et vigilāis in-
stantia temptatōnes demonum
repellent. **N**ec mora. vbi hoc
magister ī capitulo fr̃ibz ibica-
uit et illi mādātū ei⁹ miro sp̃i-
tus feruore cōpleter. vt⁹ deōnū
eneruata ē et fr̃es in cōi oēs mī-
ra alacritate mentis ab cibus
temptatōibz q̃euerūt. **E**t hinc
nota lector q̃d ī hoc articulo di-
cat gloriōsissim⁹ aug⁹. **O**racōi-
bz mūdāmur lōibz instāmur
vtrūqz aut bonū ē si vacat. si ve-
ro nō meli⁹ ē orat̃ q̃ legē. **I**n lō-
nibz agnoscam⁹ q̃d agere debēa-
m⁹. ī orōibz percipim⁹ q̃ saluta-
riētia postulā. **O**racōnibus
nutrit anima. lōnibz exatit.

Posuit semper oratio sine laqueis proficere
re huius laquei sine oratione rarissime.
Unde et discerni potest defacili quantum
sit periculi et laboris pacem vel
nichil orare et semper legere et non
quam ab lapidam sanctam pervenire.

Quidi et castissime exprobatum fuit sicut
auditor eius per multum tempus quod ve
nerabilis ille fuit ordis predicatorum
magister iordanus cuius super fecim
mentionem multis annis se
re cotidie cum tamen in cathedra theo
logia legeret tamen de die et nocte
orationibus iacebat ut psalterium
davidaicum legeret et interdum di
ctis horis et lectionibus et disputa
tionibus terminatis contemplationi
sine et meditationibus insudaret.
Quid mihi ergo si talis homo in
scientia profecerit qui tam sancte tam
integre in virtute proficit. Certum est
ergo ut in predicationibus dominum est oratio
non instantia virtutis demonum ener
uari et non tamen studium scripture
veritatem omnium virtutis gratiam per ora
tionis vigilantiam augmentari et
in robur perseverantie consumari.

Que ipso autem pie memorie et
vere sancto viro magistro ordis
predicatorum sancto iordano
quod ad petitionem fratrum in prela po
suerit indicet. Gaude felix theu
toia tempus istat leticie quodam vo
tante glorie surgit virore gratie. Flo
re misericordie spondens in abun

dancia si vas sit capax venie. Si
viam ebibit fons aquarum inde
ficiens. qui patens inde inbibit et
vius inde saturatus quem bibens
ager fructus fructum ceterum reddi
dit. Triplo ceterum facies per ior
danum effluit ut vicius forte gratia
que nunquam quies imminuit bibens ex
digencia. huius stat misericordia ple
ni quod pressos doluit dicit mundi
misera. Allexit ore melleo mul
tos ut casto viveret spreto cul
tu phaleto cultu cordi induerit
et vbarite spargent ore flammam
tes igneo fagus peccati pelle
ret. Sactus orbat oculo fabro
lumen restituit et fame pressus
populo multiplicatum prebuit pa
nem turbe dum eguit. christum sequens
miraculo per quem hoc munus habu
it. Prece sancti ceperat pro
via boheme plebs deum ob
spem maioris gratie. Sed ab omnia
spe nescivit quod omiserat sancti
preceptis custodie. Peractis horis
pluribus vici memor efficit. icla
mat sanctum preceptum in fletu resol
uit. Nec moa vite reddit puer
datis vagantibus et sic iordanum di
cit. Sathana sanctum aggreditur
temptat modis multis odor
fiscat spargit dum sacris istat
misticis. huius non valz artificis diu
bolus dum perbit in prece via sup
plicis. Hic tercia sanctam adiit

fratres illic iuſere. h̄ cum matre
rediit mergēdo cepit pſallere cti
ſtum benedicere. ſicq; celum ſu
biit vt ſignis daf credere. **N**ec
moza. mox incanduit colūna lu
cis marīma que dum de celo mi
cuit membra luſtrans ſanctiſſi
ma. in quo tranſiſſet anima vi
dentes ſcire voluit in te manife
ſtiſſima. **A**biecto ſancto littori
celi lampas emicuit. que ter ſu
perſtans finiit. quarto q; eſplē
duit. in hunc quem ſcū habuit
et ſic reuſu celeſti rapta nube
non patuit. **C**orpus fragās mi
ſtice curatur a fidelib⁹. a gr̄cis
dantur vnice latiniſ. a gētib⁹
laudes caſto cum fletib⁹ et ſic
verū magnifice ſub tab⁹ patet
teſtibus. **H**inc in achondilia
ferē pē magnific⁹. reapiunt aū
gloria ſit mox ſigno miſtice.
ſaluaf palit⁹. ſicq; virtutū ga
dia apalaf magnificus. **A**nq̄
tūc p̄digia iubar nouū eciptūt
prece ſā dēmonia victa clamāt
et fugiūt et ſuebi ſonos audiūt.
claudos ſoluit leticia cea lumē
recipiūt. **N**ec p̄is tā eximij ſe
q̄mur noſ veſtigia vt digni pa
tas filij p̄is ditemur gr̄a. ſicq;
ſcū i gloria ſortis ſpeſantes pre
mij ducamur ad celeſtia amen.
Hic vir beate memorie natione
theutonic⁹ de weſtphalia nat⁹

ē q̄ miā p̄dit⁹ gr̄a ordīni pre
dicatoꝝ p̄fuit multis annis.
Quodā ordīs predica
torū elect⁹ et bonus arnold⁹ no
mine ex p̄tib⁹ treuerēſib⁹ nat⁹
et p̄or fēm in oppido wiburgēſi
bictū beatū viz magiſtrū iorda
num vt ipſemet retulit in ſtatū
defunctū vidit inter choros an
gelorū apoſtolorū et ap̄haz ma
nib⁹ āgelorū ferē. hoc q̄dem
vt ipſe audiuit b̄tā luytgarbis
aāque moialis de magiſtro ior
dano i ſpiritu rapta vidit. **E**t q̄
de lic⁹ patū digrediar apte tū
de ſup̄dicto fr̄e arnoldo p̄or ewil
burgēſi viſionē pulcherriſmam
enarrabo. **R**etulit in fē plus et
bonus qui hocipſū ab illius ore
percepit q̄ annis pauciſſimis
aū mortem deſideriū magnū ha
buerat vt ſuper ſtatu ſuo cui vt
ap̄rium eſt bonarū mētum non
modice metuebat a dño ſolaē.
Accedit ergo vt ſeuigilanti do
min⁹ ih̄us xp̄us i forma ſpecio
ſa p̄ fili⁹ hoīm glorioſiſſimus
appareret. quē vt ſtatū i p̄mo in
tuitu cognouit cogitare cepit.
Quā nā in oñdēs dñe me eſſe
cū ſaluādis i libro vite aſcriptū.
Et mox dñs i pectore ſuo lib⁹ vi
te de mōſtras ei⁹ cogitacōi r̄ndit.
Ecce inq̄t liber reuolue eum et
nomen tuum aſcriptū iueies.

Et mox gaudio cordis exiliens
 venit librū et legēs līs aureis
 scriptum vidit et in eo repperit
 nomen suū. et mento qđdem ī li
 bro vite pectoris xpi se scriptū
 vidit qđ vita preclāis et opere
 bñ vite castū ī pectore gerebat
 et ore per qđ deo et hoīb⁹ ama
 bil⁹ apparebat. Ipse enī assūsus
 in sociū a dño vngarie fratres
 sui in wiborch nullum alium pri
 orem eligere voluerunt donec
 eis redditus remaneret. Cui suc
 cessit magister raymūb⁹ vir lā
 tus valde qui in vtroq; iure
 repperat. ecclāstico sc; et civili.
Hinc successit et venerabil⁹ iohā
 nes de theutonia nat⁹ qđ multo
 tpe peitenciaris bñi pape ī ro
 ma eū bolnēh episcopū ecclesie
 preseat. Et cū haberet ī episco
 patu pl⁹ qđ octo milia marcarū
 in redditib; qđ nichil tñ ī vsus
 ppios expēdebat. s; omīa pau
 perib; erogabat. Nec solū qđē
 equū habuit s; ayellū qđ libros
 ⁊ episcopales īfulas depōbat.
 ipse vero pedes cum fatis b⁹ in
 cedebat. **H**ic postmodū absolu
 tus ab episcopatu elect⁹ ē ī ma
 gistrū ordīs predicator⁹ et hñs
 prefuit multis ānis. De hoc ve
 nerabili viro certissima relacōe
 pcepim⁹ qđ ei puero existēti ad
 huc in etate annoz. p. ordo pre

dicatoz qđ nondū erat tūc. et qđ
 episcopus futur⁹ esset ⁊ oīs sta
 tus vite sue a dño reuelatus sit
 et ostensus. Multa qđ facta ab
 eo mirabilia referunt. ex qđbus
 vnū breuiter enarrabo. **V**enit
 in romanie ptab; tūc magister
 intrauit hospiciū paupū sacdo
 tis. deambuit sup scāpnū itanere
 fatigat⁹. et dū anxius cogitar⁹
 vñ pauprimo hospiti aliqđ ob
 uer⁹. rñ se cū frīb; ⁊ fieret fa
 tigatos. venit auis quā cornicu
 lā dicim⁹ et de supmo aere eius
 pedib⁹ aduolauit. qđ pedes ma
 gistra frequēter vestro cōtuit⁹
 iterū ad aera reuolauit. **E**uovi
 so magist⁹ surgēs icōsuet⁹ mag
 nitudis spissitudinis et latitudis
 nūmisma argēteū qđ cornicu
 la ab pedes magistri posuerat
 mox iueit. aduocans sacerdotē.
 nūnus corniciale iussit accipere
 et necessaria fratib; ministrare.
Hūc añ episcopatu; a iuuetute
 cognoui nec vñq; aduertere po
 tui minus eū deuotū tūc minus
 qđ sollicitū de propria vel salu
 te aliena qđ postea cū episcopus
 vel magister ordinis extitisset.
Obiit autem ī maximo feruore
 spiciatus apud argentinā urbem
 theutonie. Ab cuius tumulū cre
 bra miracula facta narrāt. **E**le
 uatum ē aut corpus miābile a

domino maguntinēsi archiepiscopo et electo argentinenſi anno ab incarnatione domini. **M**.cc. lxxvi. In eius elevatione fratribus predicatorum ab generale capitulum aggregatis illustris regina ungarie mandavit per litteras solenne miraculum quod subiūgo.

¶ Filius suus primogenitus congregato exercitu magno dimicare voluit contra patrem. pro quo regina mater mirum gravissime turbata tota nocte precedenti quam sequenti die futura congregatio putabat. in oratione se et lacrimis debuit. tam pro filio quam pro viro rege sollicita. **F**iducialius tamen ab magistrum iohannem oratione directa quem multum in vita dilexerat et fratrem quendam eiusdem ordinis quem iam defunctum confessorē habuerat ab eo eisdem regis semivigilia apparuerunt. Cui magister iohannes sereno vultu predicavit inquit quoniam in nostras orationibus mediante clemencia dei fiduciam habuisti. ecce predicabo tibi quoniam hodie antequam medas nuncius dicet tibi quod pacifici erunt pater et filius in bonum omnibus ordinatis. **M**andavit et alia dicta illustris regina quod eodem anno per menta beati episcopi et magistri iohannis suscitatus mortuus fuisset filius et alia in

finita miracula claudere et eorum super de obsessorum a demonibus et aliarum infirmitatum per eius menta commigisset. **H**uic successit venerabilis humbertus vir gricus et spectabilis gricus de burgundie patribus natus. qui gratia predicationis infirmis locum fratrum antiquum in magistrum proficeret emiait. **H**inc postmodum in tussie partibus provincialis fratrum predicatorum factus ab eo romane curie gratus et carus fuit ut eum plures cardinales in papam eligerent eo tempore quo dictus innocentius quartus est in apostolicum assumptus. qui postea provincialis francie factus magister totius ordinis effectus. **A**t quoniam non iustiter licet longe a matris digressi sumus spiritalem nequaquam de monum persequimur. **¶** Est et aliud fallendi genus demonum ut homines fallat spacio penitentie vel vite per luxuriosum promissum. **¶** Unde in fine ordinis predicatorum quoddam valde mirabile recitavit. **¶** Erat quidam nobilis in westphalie partibus vir armis strenuus et potentis iter suus. **H**inc nocte quadam per filiam terribilem transiens audivit vocem mulieris qui in via cantabat. **E**t dixit suis. Estne quis vestrum qui mecum vadat. mulierem videre cantantem. **O**mni bus ergo

diffimulātibz et phibentibz illū
prexit solus et inueit statem sibi
arboze quasi nigra moialē ex tē
his i celū maibz catantez. Quā
cū interrogasset ille qd agēt. rē
dit. h laudo deū meū. Et dēs au
tem ille aliquē scōrū esse. roga
uit eam dicēs. Dic m obsecro
qd futurū ē m. Et illa. Multa
mqt mala fecisti et adhuc faci
es. deuictis iūmicis tuis crucem
tñsmarinā suscipies tñsfreta
et i ppi fuicio morieris. Ad hec
verba gauisus ille recessit et ut
illi predictū ē facta cede hoīnū
inimicos deuict. Qui cū presto
larec crucis hūcōez ut tñsfreta
ut icidit i acutissimā febrē. Ro
gantibz ergo et cōsulentibz phi
siciis et amicis ut cōtēre pccā
et peiterz cōmūiretqz se eccle
siasticis sacmentis qā ei pialū
imminere videretur. noluit ille
nullomodo se reputās moriturū.
Cūqz sup hoc phisici mirāretur.
fratrē illius carnalē magne ido
lis cleacū mādauerūt. Cui fra
tas periculū intamantes super
salutem anime illius ad monen
dum instancus cōsulebāt. Hōp
ad fratrem igressus cleacis ar
guit periculosis infirmātem.
Cui miles ait. et tu ut alij stul
tus instas michi q optime scio
q neqz moriar. Cui cleacū

lactimis dixit. Et vnde hoc ha
bes frater karissime. Et ille tā
dē. Sic et sic dictū est m q cau
cem accepturū sim et i tēra scōz
moriturū i casti fuicio. Ad hec
pba fē eius tactū dolore cordis
intūseus. vix mqt frater karis
sime. ille atquus hostis dyabo
lus tuo nūc infibiat calcaneo. q
mēbacio suo te nūc nitē deape
moriturū. Age ergo salutis cau
sam et peitere et impleas qd roga
ris. Nec mora. de cūmbēs petit
aduōn presbiterū postulat vī
am crimina cōtē. si atuit testa
mentū recipit corp⁹ casti iungi
tur exalat spiritū. et sicut cadi
mus ab infidijs dōnū liberaf.
Nec diu postea de fūcti fē clea
cis. boitatē cristī in frē mortuo
recognoscēs pbiatorz ordiem in
tās multa cōstācia seculū de reli
qt. Circa finē libri vidēdy ē. q
et qd. vbi et vñ potestas dōnū
q nō solū gentilibz aut fals vel
perūsis castiamis vīuetiam et
bonis ad vīandū eos illabi vi
deant. Et rēpondemus q illa
est i mal' cōrepcio vel vīdicta.
in bonis vero pbiacio purgatiā.
Qual' aut hec sit vel qliter hec
fiat breuiter videatur qā pimer
giā opacōez. Nulli vero habea
tur dubiū qui i corpore nō i aīa.
solus enī deus nō creatura per

inhabitantē gētam illabiē aīa
bus. **N**ū aut potestas demonū
sit planissimū q̄ ex deo. **E**t q̄dē
excessus q̄nq; hoīm per bonos
siue malos angelos puniuntur.
Per bonos vt in saul. **H**inc
nup ad designandū meritum de
uotissimi regis francie ludowyci
q̄ddam acabit q̄d subiungo illi
m̄ cōtantibus q̄ uideūt. q̄ gē
tum deo ipius regis francie exē
plū altissime hūilitatis existat
rex omnium cast⁹ tam euidentia
mīaculo demōstrauit. **C**omes
gelae otto cursozem aī lēis pa
trius miserat cursu p̄pero rebi
tuz. quē redeuntem comes otto
interrogās q̄siuit si regem fran
cie ludowycum uidisset. **A**t ille
vic moxē subannātis contorhit
collum. **V**bi t̄q̄t uidi illū miser
papillardum regem caputū ha
bentem capitis super scapulas.
hec dicēs faciem cōtorhit ex ad
ūso et sic facies contorta reman
sit. **E**rubescat theologicē cathe
dre vilis ille presūptor q̄ p̄dica
uit ipsū de q̄ scapsum⁹ regem nō
debe vti cōib⁹ vestibus. s; semp
purpuratum in edere nec plures
missas audire q̄ vnā. **M**ortalit̄
aut peccare dicebat frēs p̄dica
tores intelligens omnes illos
q̄ p̄dictū regē inducerent ad
huiusmōi deuocōnis et hūilita

tis exēpla. **H**in⁹ sane ymmo v
lut isamissim⁹ intellexit q̄ salu
tis n̄re p̄ncps ihesus ex opaci
one culpauit illos q̄ in domib⁹
regū mollibus vestiūt. aī nobi
lissimus ille baptista iohes ex
p̄l cameloꝝ inbutus zona pelli
cā a angere. **M**oderatores cōb
et reges frequēter vidim⁹ cōis
pāni lanei vestib⁹ vti. **N**on n̄ ca
melini coloris vestib⁹ auue iphi
us regis gloriofissim⁹ philippus
rex idicretis t̄pib⁹ anni vti ba
tur. **L**udowici aut filiū eius eq̄
regem gloriofū et bonum istius
regis ludowyci patrem nū q̄ vi
disse me memini purpuratum.
Karolus ille magn⁹ postq̄ in
roma coronatus est imperator
nūq̄ postea voluit vt de eo scri
biat infula p̄pōsi habitus in
signia. **Q**uantū illi p̄dicto de
uotissimo regi francie ludowico
total⁹ vniūsal ecclesia teneatur
neminez posse arbitror estima
re q̄ sane videre voluerit quāta
aīaz iactuā fuisset si illa intole
rabil⁹ superbia de qua superius
in controuersia clericoy parisi
us compendioso stilo digessim⁹
in destructionē duoy cōdinum
fratrum scilicet predicatorum
atq; minoroy processu; aliq̄ten⁹
habuisset. **E**git enī dāis rex p
scripcionib⁹ iniquū. egit et lās

apud papam beatissimum alexan-
dru[m] et fratres curie cardinales qui tunc
omnes gratia dei et sua misericordia et mere
negotio fauorabiles extiterunt ut
finem haberet malitia et in suo vi-
gore iustitia et innocentia tueretur.
Testor deum testor sanctos. te-
stor et fideles omnes quod nunquam aliquis
regum nunquam aliquis principum tam ne-
cessario quantum ad salutem et pa-
cem fidelium pertinet ecclesiarum. do-
tauit muneribus et rebus honoribus
exaltavit. **Q**uid enim christo in
biuicibus. quod illi et honoribus mun-
di vel in hominibus principum. **D**ixit
ut veritas et vere dixit. Regnum
meum non est hic. **A**plausum enim
pilati quasi de gente sua et ponti-
fiab[us] non curauit. sed ostenter per-
stitit pro populo mori accele-
rans passionem qua in supernis ef-
ficaret regnum quod habet non finem. **A**ge
ergo nunc superno regi salutis tui
principi casto. **A**ge inquam ecclesia
age tu precipue predicator et mi-
nor. **A**gamus et omnes solemnitate
gras que talem istis temporibus regem
dedit qui forti manu teneat reg-
num tuum et nichilominus pacis ca-
ritatis humilitatis exempla pre-
beat vniuersis. **E**que enim gladius in
catholis aptus est et tunc nudus exoritur
et cum retracta manu occultatur in va-
ginam. **V**idi in brebancie p[ro]p[ri]etate
in monasterio cisterciensium moni-

alem quendam religiosam valde
et vita puram. quam cum visitarem et
eam ut poteram consolarem subito
demon pessimus qui in ea latebat
per hominibus salutis ferre non va-
lens cepit latrare ut canis et hy-
anti ore ac collo contorto eumque
libus blasphemare. **C**ui dixi.
Misererrime qui in dei laudibus
cum bonis angelis insistere nolu-
isti nunc canem latratis et bestias
imitaris. **V**idi et aliam in eadem
terra mulierem diuitem et hone-
stam possessam a demonio. quam cum
rogante presbitero religioso vi-
sitarem. iueim[us] eam a vexatione
demonis quiescentem et sensate lo-
quentem ut sanam. **T**unc occul-
te nullo aduertente versus cathedram
moysi in deuteronomio secundum quod a sancto
quodam viro audieram tertio repe-
titi ad provocandum demonium in obse-
sa. **D**eum qui te genuit dereliquisti
et oblitus es domini creatoris tui.
Nec modo mulier pallere cepit
labiis atque vultu et ducere in col-
lo eius ab grossiciem pollicis in-
tumescere. **T**unc ego quare in-
quo pessime vexare feminam pre-
supsisti. **M**ortuo inquit viro suo
compassa in subsidium anime illius con-
tulit quicquid boni fecerat in hac
vita. et ex hoc nacta occasione
vas vacuum mori intravit. **C**ui ego
mentis misererrime. ex hoc enim

qđ dedit mediāte caritate ampu-
latum est bonum eius. **E**t ille cū
cachinno mendax inquit sum.
nec mirū si mentior. **M**ox ego.
Estne illa tam pulchra vt dicat
celestis p̄cia quā p̄dibisti. **E**t
respōdit. **I**n infimū pulchri
or qđ bicatur. **E**t ego. velleſne
redire ad illam si posses. **E**t il-
le. vellem inq̄t vt possem vsq;
i diē iudicii oīa excogitata sup-
plicia sustinē. **C**ui dixi. **E**t ego
promitto tibi in periculum salu-
tis mee promiſſe si mendax in-
ueniar. illam perditam glori-
am recipere te posse si tantū;
hec dixeris. **D**omine deus pec-
caui ignosce michi. **E**t mox ille
contorto collo exclamat horri-
ce domine domine. **C**ūq; hoc se-
pius cum clamore valido perso-
nar; nec vltra i p̄bis procedere.
Impossibile enī sciebam illi vt
deum suum dñm recognosceret
et se fateatur peccasse atq; sibi
precaretur ignosci. tandem sub-
iunxit. **D**ñe deus margarete sic
enī obſeſſa mulier vocabat.
deū recognoscere dñm suum in-
dignatus. **T**unc ego. o ifeliassi-
me omnium creaturarū supbia
elisiſt te & de celo depulisti. te rebi-
re iccupiabilis superbia nō per-
mittit. **N**ec mora. confusus ob-
mutuit et post paucos dies non

tamē tunc ſeīnam dereliq̄t. **A**u-
di et de alio obſeſſo mīum dei
iudiciū. **E**rat circa cameāum
auitatem qđam hereticus astu-
tus valde qui metuens iquiri &
obui a fratribus p̄dicatorib;
qđ i dñā citate eo tpe plurimos
oburebāt finxit se arreptū a de-
mone. & ob hoc ad scām aycha-
rium in asp̄ia obſeſſos citare
potentem ligat⁹ ab inimicis vel
amicis deduct⁹ ē vt in eo non
heresiū appalatā s; furā puta-
rent. **E**t vt audiuit qđā cleric⁹
obſeſſus a demone et ligat⁹ qđ
eligius boogus sic enī vocabatur
ligatus poneret in locum.
subſequenti nocte idem obſeſſ⁹
cleric⁹ diuino nutū solut⁹ est.
et aggregans mattas & strami-
na atq; ecclesie ſcampna super
ligatum hereticum amulauit.
Iudum autē et furiam credēs ille
biſſimulat quoabusq; cleric⁹
ignem de lampade ſumens obu-
rere hereticum cepit. & tunc he-
retic⁹ clamauit. **A**d cuius voces
expergefacti custodes cū ignem
extinguere niterēt cleric⁹ arrep-
to gladio quē casu iuxta lectū
inuenit oēs violenter abegit et
hereticum in ignem combuſſit.
Nec mora. diuino exacto iudi-
cio cleric⁹ a demone libeāt⁹ & ple-
ne ſoſpes apparuit. **A**t nūc qm

fallacias demonū ex mag̃ par
te detrim⁹ per q̃s w̃ran apes
fidelīū cōsueuerūt hinc operi no
stec finem imponimus. lectores
libri hui⁹ attētus flagitantes
ne dñs detrahāt min⁹ q̃ dicit
bñ dictis. h̃ i cōplū ṽtutis tra
hāt quicq̃d iuenerūt bñ dictum.
Peto autem suppliciter ab hīs
marie q̃z man⁹ xpi sangne cōse
crate sūt i altari q̃ten⁹ p me spe
cialiter ⁊ p cūctis fidelīū aīab⁹
vnā missam celebrēt. l̃ si sacer
dos nō ē celebrari faciat lōr li
bri. **E**t rogo vt si aliq̃b i hoc la
bore ṽl alijs ṽmq̃ metuerūt illū
tāq̃ me p̃cipē faciat ih̃s xpus
dñs n̄r q̃ cū p̃re et sp̃itu scō vi
uit ⁊ regnat deus p̃ cūctia sc̃a
la seculorū Amen. * * *

Expl̃cit liber apū q̃ dicit bonū
vniūsale quia de p̃elatis et sub
ditis tractat de quo fit deus bñ
dictus i secula Amen.

Principia singulorum capitulorum
totius libri naturam apud sim-
pliciter experimentum incipiunt felicitatem.
Et primo de platibus.

Ex apum mellei colo-
ris est ex electo flore
et ex omni copia est
factus. Capitulum primum.

Reges plures in uno alveario
sepius inchoant. Capitulum ii.

Qui cum adultus esse ceperint
concordi suffragio omnes deteriores
necant. Capitulum iii.

Reps apum nullum habet aculeum;
maiestate tamen armatus est. Capitulum iiij.

In uno alveario unus tamen princeps
est. Capitulum v.

In fronte maculam quam proba
demate habet. Capitulum vi.

Mobili signo autem alterius rep-
re ceteris non ornatus. Capitulum vii.

Forma egregiorum et duplo ceteris
maior est. Capitulum viij.

Alae eius breuiores sunt. Capitulum ix.

Dum procedunt apes rex in me-
dio eorum est. Capitulum x.

In officio illius conspici se gau-
dent. Capitulum xi.

Cum praecedat rex una est totum agmen
et circa eum globatur. Capitulum xij.

Si qua alia regis transiens iuxta
destruxerit non effugiet agmen.
Capitulum xij.

Migraturo agmine nullum exire
audet nisi rex prius fuerit egres-
sus. Capitulum xij.

Reliquo tempore autem apibus in
labore est operantes circum. Capitulum xv.
Circa eum sunt satellites assi-
dui custodes autoritatis eius.
Capitulum xvi.

Sunt et circa eum seu lictores
qui puniunt delinquentes. Capitulum xvij.
Intus semper est sollicitus et facile si-
ne causa ceteri non patitur. Capi-
tulū. xvij.

Non foras egreditur nisi agmine
migraturo. Capitulum xix.

Si qua lassata aberrauerit eam
rex odore suo persequitur. Capitulum xx.

Regis laus migras et sollicitudo
maxima est circa populos. Capitulum xxi.

Circa regem nimis populi obedi-
entia obseruat. Capitulum xxij.

Reps in expeditioe a plebe sustol-
liatur. Capitulum xxij.

Regem fessum humeris sustol-
lunt validiores et ex toto por-
tant. Capitulum xxij.

Regem si mori contingat ceteris
populus circa eius funera glori-
atur. Capitulum xxv.

Secundi libri principia capitulorum
ut super incipiunt de subditis.

Secunda pars illarum apud
est que iuventutis vigo-
re opera multa praestat.

Capitulum primum.

Disciplina matribus subbite
sunt nec quicquam agunt sine ma-
iorum imperio. Capitulum ij.

Capitulum primum.

Disciplina matribus subbite
sunt nec quicquam agunt sine ma-
iorum imperio. Capitulum ij.

Tercia pars apū q̄ fūcē bi
aunt hēc sunt sine aculeo velut ī
perfecte apes. capi. iij.
Iste sūt q̄h clientes ⁊ quasi ser
ui primarum ⁊ verarum apum.
capitulū. iij.
Has prime expellūt in ope tar
dātes ⁊ sū clemēcia necāt. Ca
pitulum. v.
Apes iuniores fūcē non in ope
re tantum s̄ et in fetu adiuuant
matres. capitū. vi.
Cois est omnibus labor. Capi
tulum. vij.
Omnes idifferēter ad opa ex
pellunt. ca. viij.
Nullus cum per celum liuerit
ocio peat dies. ca. ix.
Omnes vnam incolunt mansio
nem. capitulū. x.
Cois est omnium cib⁹. ca. xi.
Simul filēt aduēspēscēte enī
bie in alueatio strepūt. ca. xij.
Par iter eos preapua. ca. xij.
Pro conuehēdis florib⁹ r̄ra in
ter apes fit. ca. xiiij.
Verarum apum singule habent
aculeum. capi. xv.
Que aculeum perdūt mella de
cetero facere neqūt. ca. xvi.
Sunt apes rustice aspectu hor
ride multo imādiōres. ca. xvij.
Apes cōz sobolem habent ⁊ eis
cois ē frātis. ca. xvij.
Q̄ia aīcia fouent iuices. Ca
pitulum. xix.

Sunt et hospitalitatis v̄tuti de
dite. Capitū. xx.
Gen⁹ apū null⁹ auaricie spurci
cijs scatet. ca. xxi.
In apibus quasi habitualiter
tocus virtutis insigne reperi
es. capitulum. xxij.
Inter apes diuersa sūt officia.
capitulum. xxij.
Dēs certāt de munē. ca. xxij.
Alie inuigilant querēdo victua
lia. Capitū. xxv.
Alie de castas sollicitę sūt ⁊ di
ligēt custodiā adhibēt. ca. xxvi.
Quib⁹ ē adulescēcia ad opera
exēūt seniores int⁹ opantur. ca
pitulum. xxvij.
Integritas est auctis apib⁹ cor
poris virginal. ca. xxvij.
Apes iter se nullo scabitu mis
centur. Capi. xxix.
Et licz nō amisceāt tū maxim
examē emittūt. ca. xxx.
Nocte ī expēdicōne deprehense
exaubant supine. ca. xxxi.
Licet posite sint sub lege libere
tamē sūt. capi. xxxij.
Sicut regem ordināt sic et po
pulos creat. ca. xxxij.
Prerogatiuū examē iudicij te
nent incorrigibiles necāt. Capi
tulum. xxxij.
Q̄iro modo innocue sunt. Ca
pitulum. xxxv.
Fructib⁹ null⁹ nocēt. ca. xxxvi.
Nō solum ab odoriferis s̄ etiā

a fetidis herbis mellis alimoni
am trahunt. **Ca. xxxvii.**
Quia mundicia circa eas. **capitu
lum. xxxviii.**
Paniter aggregate suauiter can
tant. **Ca. xxxix.**
Dabent gratam miramq; vocis
suauitatem. **Capitulu. xl.**
Habet puatim osilia. **Ca. xli.**
Tempora prenoscunt. **Ca. xlii.**
Prediuināt ymbres vento sq; et
tunc se obtinent tectis. **Ca. xliii.**
Si dies futurus mitis puolat
vniuersum. **Ca. xliii.**
Procedētes per rura redolētia
inhiant florib;. **Ca. xlv.**
Omnis pte claudūt limie. **c. xlii**
Non transgrediunt terminos
cōstitutos. **Capitulum. xlvii.**
Gaudent plausu et tinnitu eris.
capitulum. xlviii.
Hilaritate et nitore apū sanitas
estimat. **Capi. xlix.**
Apes mortue si in tecta hieme
fuerūt euuiscūt estiuo tpe. **c. l.**
Vita apū lōgissima septennis.
capilum. li.
Hyme latent et tunc resurgūt
melle. **Capi. lii.**
Estate pdeūt. **Capi. liii.**
Hirūdines et alie aues depopu
lant easdem. **Capitulu. liii.**
Inhidiat et eis ad aquam bibē
tibus cane. **Capi. lv.**
Despe q; psequūt easdē. **ca. lvi.**

Explicūt capitula. **Amē.**

Tabula presentis libri fm al
phabeta ordinē capitulorum.

Abatissa qdā illustris
accusata ē. h. frustra eo
q. predicatoribus et mi
noribus plura bona faciebat q. ce
teris religiosis. libro. ij. Capi. ix.
Abstinencia et tempestantia mag
ne virtutis ē. li. ij. Ca. xi.
Accidia dormitacionis i choro re
prehendit. li. ij. Ca. xxxix. et. lvi.
Accusacio aduersus prelatum vel
presbiterū nō facile admitti de
bet. li. ij. Ca. iij.
Adam ueneābilis canonicus sancti
victoris parisiensis beatā virginē
vidit. li. ij. Capi. xxviii.
Adiutorii mutuū seniorū et sub
ditorū. li. ij. Capitulo. vi.
Admonicio mutua subditorū et
corruptio vtriusque et salutifera est.
libro. ij. Ca. xv.
Adulteriū quantum malū sit et q.
deforme oīpotens deus i qdā mi
lite demonstrauit. li. ij. Ca. xxxix.
Albertus frater ordinis predicatorū
fratres suos rome liberauit a per
secutoribus eorum et de figura et for
ma faciei eius vide. li. ij. Ca. ix.
Amicitia vera et mutua inter ho
mines vigere debet. li. ij. Capitu
lo. xix. per totum.
Anas cū de sece reuel minus pdo
mo cōmittere magnū periculū ē.
libro pmo. Capi. xix.

Anime enī nō ppter mōsteriū.
h. mōsteriū ppter aīas institutū
ē. ut ptz p exēplū cuiusdam mō
chi. libro. ij. Capi. vi.
Anas primi tripliciter seductur
peccato. exemplo et consilio. li
bro. ij. capitulo. xxvi.
Anas fidelis in purgatorio pie
subueniendū est ut ptz p exēplū
libro. ij. Capi. xlviii.
Anas i purgatorio existēs huius
et septem suffragiorū moīs oībi
tur. li. ij. Ca. liij. p totum.
Anas suā qdā potator et loquax
dyabolo vendidit. li. ij. Capi. lxx.
Angelus duos presbiteros diuis
tibus. in terrā scām. et de terra
scā duxit et eduxit ad apā i par
uo tpe. li. ij. Ca. xxxix.
Angelorum uocalis laus vtrū sit in
regno celorum. li. ij. Ca. xxxix.
Apū naturā tōle fm lēam. vide
in fine totius libri.
Archiepus qdā teuthoie i mar
imo cruciatus. vii. ē expoliatus et
iudicatus ppter malā vitā suā.
libro pmo. Ca. iij. et de alio qdā.
Aspidochelone ē idie q. p. m. u. h. o.
nem quē vident fere occidere. et
moralizacio eius. li. pmo. Ca. xxv.
Avaricia cauēda est quam etiā
philosophi detestantur. Exēpla sup hoc le
ge. li. ij. Capi. xxi.
Aue maria salutatio angelica
multos ad amicitia beate vrgis
pducit. li. ij. Capi. xxviii.

Augustini sancti doctoris corp⁹
ap⁹ papiam lōgobardie ciuita
tem cōditum iac⁹ cum boecio no
bili pho. li. primo. ca. xxi. De eo
dem. li. ij. ca. xlv. et ca. xlvij.

Baptisma iudeus q̄dam
elegātis forme simula
to aīo suscepit et mōste
riū fite itauit. li. ij. ca. xxviijs.
Baptisata fuit q̄dā iudea cū du
ob⁹ filiis suis instructa p̄mo a q̄
dā castiana. li. ij. ca. xxviijs.

Bartholomeū apostolū sacdos
q̄dam specialiter diligēs et ho
norās liberat⁹ fuit a spū formi
cōis. libro. ij. ca. lijs.

Beneficioꝝ pluālitās aī salu
tare nō potest dūmodovniū suf
ficiat. li. p̄mo. ca. xlix. p totū.

Blasphemia marie omittitur
a tessera et aleatū lusorib⁹. li.
secūdo. Capi. xlvij.

Boecius nobil⁹ phus et martir
condit⁹ iac⁹ ap⁹ papia lōgobar
die ciuitatem. li. p̄mo. ca. xxi.

Bona ecclēstia rustic⁹ q̄dam a
patruo suo abbate accipiens in
ste depaupat⁹ ē. li. p̄. ca. xvij.

Bos q̄dam elegātis forme ob
desideriū paupule mulieris im
p̄gnate occisus iterū ē suscitatus
est. libro. ij. capi. xxiijs.

Bufo q̄dā magn⁹ terribilibus
ocul⁹ suis cōpleru quēdā militez
exhaust eo q̄ luxuriose et delica
te vixerent. li. ij. ca. xlvij.

Canonic⁹ q̄bas lubricus
ap̄ter disciplinaz hūili
ter susceptā saluat⁹ est
libro. p̄mo. ca. xxijs.

Cantus apū ab laudē vneābil⁹
xpi sacmēti a q̄dā viro deuoto
auditus est. li. secūdo. ca. xxxij.

Carmia obscena et cāt⁹ lasciu
etiā corda eligicsoꝝ plerūq⁹ p
mouēt. Que etiā a demoib⁹ fin
gūt et p̄bitoz mētib⁹ imitāt. f.
li. ij. ca. xlvij. vsq⁹ ab finē.

Castitatis v̄t⁹ multum amēda
bil⁹ est. li. secūdo. ca. xxviijs.

Claustales spāliter cauē debēt
ne exeat sepe. li. ij. ca. ij.

Cletoꝝ explexviniēdi mod⁹ bi
stiguit. li. ij. ca. ix.

Cogitationes malas fouē et p
eas allici ad osensū magnū ma
lū ē vt p⁹ p̄p̄em. li. ij. c. xlix.

Confessio p̄cti v̄tēda p̄p̄mū
tenz locū ab inocētiā et vide sup
h⁹ pluā li. ij. ca. xxijs.

Consciencie puritas amēda ē.
libro secūdo. ca. xlix.

Cōtencio exorta inter bonos fa
ciliter sedat. li. ij. ca. xiijs.

Copulatio et cōsiliatio ab
hoṛēda societas multas v̄gies
et puellas inocētes ad fornic
ationem instruit. li. ij. ca. xxijs.

Cœsare q̄ notūus lubus sit be
atus augustinus. i. libro de ciui
tate dei satis eleganter infinu
at. libro. ij. capi. xlvij.

Corpus xpi apparuit i specie fa-
ciei venustissimi pueri libro .ij.
capitulo .xxxix.

Corp⁹ aiusba scⁱ amⁱ fere septe
tis iteg^liter repertu est icorruptu
ppt mudicia carnis .li.ij.ca.liij.

Corpa scorum quare ueneamur
libro .ij. capitulo .liij.

Correctiois aculeu et zelu no ha-
bentes i quato piculo stat vide
peremplu .li.ij. capi .xvi.

Castian⁹ tota vita sua exercere
debz i gra septiformis sp^us et de
calogo legis .li.ij. capi .li.

Cruas signu in corde aiusbam
p^ois ordis predicatorz sculptuz
iuentu est post morte .li. pmo
capitulo .xxv.

Cruas casti signu p^ota deones
est totius v^otus insigne .li. iij.
capitulo .lvi.

Crucifixa mebra tenere debem⁹
cu casto vt no incidam⁹ i temp
tacione libro .ij. capi .ij.

Cruz apparuit in celo et multa
ibi de cruce .li.ij. capi .ij.

Cruce suscipietes p^oide catho
lica iteg^liter peitentes et c^ofessi
nulli dubiu qui plena indulgenci
am oim peccatoru recipiant .li.
bro .ij. Capitulo .ij.

Cruces suas etia dyabolus fin
git .libro .ij. capi .ij.

Crucifixi ymago caput suu hui
liter icl^oauit m^olura i^omico suo
q^o f^oem suu occideat remittenti.

libro .ij. capitulo .xvii.

Curiosi doctores etia p^oprehendu
tur a p^obis .li.ij. capi .xlvij.

Dannato videri a parte
sinistra erit vltima occa
sio gaudi sc^oz .li.ij. ca .liij.

Decipi nolentes oia cu consilio fa
ciant .libro secundo .ca .xli.

Defunctoru suffragia vtilia et
venemio sc^oz corporu .De qbz
exempla plu^a .li.ij. capi .liij.

Demonos aliq^o aer^o p^oturbat p
tonitrua et choruscaciones .li.ij.
capitulo .lvi.

Demomioru q^ou^o gra figurat
p q^ou^o p^omes .ca .li.ij. ca .lvi.

Demencia q^oba nocte hoibz ap
paret i somnis et eos visibibus
fantasmaticis polluut et illudut.

Un exemplu .li.ij. ca .lvi.

Deu qui te genuit de reliq^osti et
oblit⁹ es d^oni creatoris tui .Ver
sus iste demonē ab hoie obfesso
eijcere solet .li.ij. capi .lvi.

Dyabolus etia habz t^omit⁹ et lu
sore q^ou^o applausu sui et subbita
gaudet .li.ij. ca .xlvij.

Dyabolus sepe t^onsfiguratur se in
angelu lucis de quo ex^opla plu
rima libro .ij. ca .liij.

Dyabol⁹ semp temptat hoem
et tadem assiduitate et ip^oortuni
tate sua vincit eu vt p^otz exem
plo .li.ij. capi .lvi.

Dyabolus omni bono aduersa
tur .li.ij. capi .lvi. p totu.

Dyabolus a deo superbus est. ut
non possit ad dominum deum di
cere. Dñe deus peccavi ignosce
michi. libro. ij. ca. lvi.

Disciplina humiliter suscepta sal
uauit quendam adolescentem ca
nomiū lubricū. li. pmo. ca. xvij.
Docere insanos et eis vias salu
tis ostendere et ad confessionem et pe
nitentiam trahere peccatores et
magne mercedis est apud dñm.
libro secūdo. Ca. liij.

Dulces vel dulciores tercia demo
niū species quales sunt. Et vide sup
hoc mirabilia exempla. libro. ij.
capitulo. lvi.

Ecclēstic⁹ ordo sub tri
plici ordinat⁹ diuisione scz
i epis i presbiteris et i
clericis. Sic et ordo laycorū. In
p̄hemio sc̄andi libri.

Ecclesie quatuor iter cathedrales
ecclesias sancte specialius dig
nitatis et scribi solent et dici.
libro. ij. Ca. liij.

Eligēdi prelati mod⁹ q̄modo fi
at vide exēplum pulcherrimū.
libro pmo. Ca. pmo.

Eligēbus ē in prelatum qui in
genio pollet. li. pmo. ca. ij.

Electio prelaturū a deo et a sub
ditis debz esse. li. ij. Ca. xxij.

Elemosinarū largitio et pieta
tis opa nūq̄ hominem deficere per
miserūt. li. ij. ca. xxij. p totū.

Elemosinā dare p fidelibz defi

ctis suffragiū magnū est. li. ij.
capitulo. liij.

Emendatio plures gloriosa mor
te defuncti sunt. In p̄hemio sc̄andi
libri vsqz ad finem.

Fides catholica et sancte
romane ecclesie semp i
omni studio est seruanda.
libro. ij. capi. xlvj.

Filij honorare debent patres
suos et vice eis repēdē. li. ij. c. vi.

Flores diuerse sunt species. li.
secūdo. Ca. xij.

Fornicationis sex sunt vie et de fig
gul exempla. libro. ij. ca. xxix.
vsqz ad finem.

Futura cuncta sunt aspicienda
quida circūspectōne et de futuro
rum precognitione. libro secūdo.
capitulo. xliij. p totū.

Oudent i cel. aū illā au
diuit quidam egularis
ap̄ter meritū paciencie
sue. libro. pmo. ca. xi.

Gaudio bone sciencie nichil io
cundius. li. ij. Ca. xlix.

Gaudiū sancti dicuntur intēare
eo qd sex vident geneta gaudio
rū. libro. ij. ca. liij. p totū.

Gaudere i morte nō est tutū. li.
secūdo. Ca. xlix.

Generatio filiorū spiritualium
multū placet deo q̄a teste grego
rio nullū deo tale sacrificiū q̄le
zelus aīaz. ut ptz p exēpla pul
cherrima. li. ij. ca. xxx.

Gertrudis uirgo sancta plures
uirgines et uirgines a sacro igne
liberavit. libro secundo. Ca. l.

Gloria propria non est querenda.
libro secundo. Capitulo. xxviii.

Gule vicio debitor dyabolus fa-
ciliter temptat de quo exemplum
terribile. libro secundo. Ca. lv.

Habitum deponere vel ab-
horere aliam eligi so quam
te enormitatis sit vide
exemplum. libro primo. Capi. vii.

Habitus religionis plurimum val-
etiam in ultima necessitate suscep-
t. libro secundo. Ca. l.

Hospitalitas sine simulatione
preclaretur approbatur. li. secundo.
capi. xx. p totum.

Hugo de sancto victore secundo
in scientia post sanctum augustinum
a quolibet dyabolo ictu validum sus-
cepit eo quod disciplina et correcti-
onem cum alijs conationis suis in
vita non accepit. li. ii. ca. xv.

Huilitatis et deuotionis exempla
apud deum grata sunt et accepta ut
patet in Iodewico rege France.
libro secundo. Ca. lvi.

Ieiunium in sabbato vel fe-
ria quarta valde accep-
tum est beate virgini ut
patet per exemplum. li. ii. ca. xxviii.

Ieiunare per defunctis est valde sa-
lubre. libro secundo. Ca. li.

Ignis septem habet proprietates
ut patet. libro secundo. Ca. li.

Incubi demones utque generare
possunt. libro secundo. Ca. lvi.

Inuicem et culpe emissio per duo
exempla preclaretur debetur. libro se-
cundo. Ca. xviii. p totum.

Innocentia et simplicitas miram
quicquid virtutem ostendit ut patet ibi
dem per totum. li. ii. ca. xxv.

Innocens quidam puer et simplex
ferrum ignitum contra et auit si-
ne lesione. li. ii. ca. xxv.

Innocentia boni hominis et iusti ne-
mini cupit necesse est omnibus probasse
libro. ii. ca. xxvi.

Insolentes reprehendendi sunt ab of-
ficialibus et dignitatibus ne de eis
occasio malignandi habere possint.
capitulo tercio.

Inuidia oculi mali sunt. li. ii. ca. ix.

Judea quidam nomine nichel causa est
ad fidem. li. ii. ca. xxviii.

Judea quedam sancta nomine causa est
de qua res mirabiles effecerunt. li. ii.
capi. xxviii.

Judeis a quadam vetula vendita
est puella quedam christiana septem
annorum. li. ii. ca. xxviii.

Judicium iustum comes quidam
iustissimus in christum et in christum filium
suavit. li. ii. ca. xxxiii.

Iustorum vita et veritas periclitari quod
de et tribulati potest ad tempus ex-
tingui aut nunquam. li. ii. ca. ix.

Iusticie rigor et correctionis zelus
in capitulis strictus est suavis. li. ii.
capitulo. xxxviii.

Batherine vgis reliquie in
hospitali quodam celebres
continentur in hollandie parti
bus. li. ij. ca. liij.

Labor vel vigilia in affli
ctione corporis magnū
defunctorū suffragium
est vt ptz exemplo. li. ij. ca. liij.
Labor is ois seculitas. li. ij. c. viij.
Labor cois ex caritate sumptus
et labor manū qñte valitatis
vide exēplū. li. ij. capi. viij.

Labor manū aut a predicatori
bus et mīoribz nō exerceat obijci
eis potest. li. ij. ca. ix.

Lacrimę pie temperāt calorem
ignis purgatorij. li. ij. ca. liij.

Laycorū seruidiū hūile purgat
eos. li. secūdo. ca. iij.

Layci perūsi expellēdi sūt. li.
secūdo. capi. v.

Letos in morte plurimos fuisse
et in iubilo dulciter exultasse le
git per exempla. libro secūdo.
capitulo. xlij.

Liber talmuth pacifus obuiat
per ludowicū regē fācie. libro
p̄mo. capitulo. iij.

Libertas vera est q̄ i crīsti fuitu
te comprobatur. libro secūdo.
capitulo. xxxij.

Lingūā nō posse refrenare maxi
mū malū ē. li. ij. c. xxxvi. i fine.

Luxuriam et impudiciā etiam
philosophi detestant et vitupe
rant. li. ij. ca. xxxix.

Maria vgo aubā puelle
psalteriū parauit. libro
p̄mo. capitulo. xxij.

Maria patrona cordis p̄bica
torū eduxit quēdā eiusdē cordis
frēm temptatū et exire volētem
obuiādo illi ab portā. li. ij. c. ix.

Mariā gloriosam dei genitricē
iuueis qdā salutauit qñq̄ginta
vicibus omni die et ob hoc eam
vidit corporaliter. li. ij. c. xxxvij.

Maria virgo cū mediana corpa
li nobilem quēdam isēmū sana
uit. li. ij. ca. liij.

Maria quādam iudeā ouersam
adiuuat et custodiuit in vita bo
na. libro. ij. ca. xxxvij.

Maria quādam despeātissimā
moīalem impregnata a patre
ap̄rio liberauit a desperatione.
libro secūdo. ca. xxxvij.

Maria quēdam virum flagicio
sum liberauit eo qd sabbato in
eius honore ieiunauerat. libro
secūdo. capi. xxxvij.

Maria multos liberauit a diuīs
plagis et periculis sicut patet
per exempla. libro secūdo. capi
tulo. xxxvij. qñ per totū.

Mechtaldis vgo illustis filia
vgis scole mirabilē et sanctissi
mā conūfacionem habuit cū frē
suo alexandro. li. ij. ca. ix.

Meretrices semp nitūt oēs tñ
here ab libidinē et maxie eligi
osos vt ptz. li. ij. ca. xxxix.

Misericordiam i paupes etiam
phi magnifice laudat. libro. ii.
capi. xxiij. p totu vsq; ad fine.
Missay celebratio maximu de
functorum remediū est. libro. ij.
capi. li. p totum.
Missam audire bonū est prefer
tam in die festo. li. ij. ca. xxxij.
Missam pro se celebrari compo
sitor libri desiderat. li. ij. ca. lvi.
Monachoru opa ignis sunt. li.
pmo. capi. xvij.
Monachi qdam abbatem suu
pemerunt ob quā causam digne
expulsi sūt. li. pmo. ca. xxi.
Monachi pedes et etiā manus
sūt ligati ne possit exire. libro
secūdo. capitulo. ij.
Monachi duo ppter gulam et i
gluuiem miserabiliter exstincti
sunt. libro. ij. ca. xi.
Mori quidā religiosus maluit
q̄ carnes in nō debito tempore
comedere. In p̄hemio secūdi.
Mors acerba etiam in bello bo
nis non obest. li. ij. ca. pmo.
Mora casti quidam intantum
compassus est vt ruptis cordis
vitalibus spiritum exalaret. li.
pmo. capi. xxv.
Mors bono et de morte beata
philosophi quid sentiunt. libro
secūdo. capi. li.
Mulier quebam orauit deū vt
feda fieret ne concupisceretur a
viciis. li. ij. capi. xxxij.

Mulieru consortia semp sunt vitā
da. li. ij. capi. xxxij.

Nescit eni homo an amo
re p odio dignus sit. Vi
de super hec dubio pul
chrum exemplum. li. ij. ca. li.

Necesse multis modis dicit ho
mo homini et p̄cipue tribz mo
dis scilicet corp⁹ occidendo aīa;
seducendo et vitam infamando
libro. ij. ca. xxvi.

Numer⁹ septenarius septifere
mē sancti spiritus grāciam designat
vt patet. li. ij. ca. li.

Obediencia q̄nta virtus
sit. libro pmo. ca. xxij.

Omnitas multa mala
docuit. libro. ij. capi. v.

Omnium fugiendum est. libro. ij.
capitulo. ix.

Oulorum luxus habet in visu
vt patet per exemplum. libro. ij.
capitulo. xxxij.

Occasionem se emendandi et
proficiendi nō solum a bonis s
etiam a malis sumere debet qui
libz castianus. li. ij. ca. xxxvij.

Obiū inter laycos et ordinem
clericalem in claustris esse nō
debet. Item obium quadruplex

iter quatuor animalū genera.
Item obium perpetuū inter per
uersum laycum et sacerdotez de
quo exemplū. li. ij. ca. iij.

Officiatorū vigil debet esse cu
ra. libro. ij. capi. xxv.

Dracōis fiducia p aureū nūmū
spissum et latum defīgta est. li.
p̄mo. Ca. xij.

Drōnes fidelium magne v̄tutis
ap̄s deū sūt. libro p̄mo. ca. xxij.

Drōnes bonorū et iustorū hoīm
ēpellūt barbaros et malos hoī
nes volentes iuadere eos de ter
ra illa. li. secūdo. Ca. p̄mo.

Drō ē ala eleuans hoīez ad deū
de huius noctis tenebris et plu
ra de hoc. li. ij. Ca. xxij.

Drare p defūctis sancta et sa
lubris ē cogitacio. li. ij. Ca. liij.

Dracula inatamenta sūt ad for
nicacionem vt ptz p exēpla pul
chra et locūda. li. ij. Ca. xxij.

Papa q̄dam derogare vo
lens orbim̄ predicatorū
paralisi passus ē. libro
secūdo. Ca. ix.

Papa vtz cōmittere potest sy
nomia. li. ij. Ca. ij.

Parentes suos senes et debiles
multe aues legūt fouere. quob
tū mīf homo nō obfuit. libro
secūdo. Ca. vi.

Parentes nō sapiēter agūt q̄
filijs suis totū dant et sibi parū
vel nichil retinēt vt patz p exē
plum. libro secūdo. Ca. vi.

Passioni xp̄i q̄dam in cātū com
passus est vt ruptis cordis vita
lib⁹ exspiraret. li. p̄mo. Ca. xxv.

Patientia ē mag⁹ vt⁹ et necessa
ria vt ptz p exēpla. li. ij. c. xliij.

Paup̄is suffragiū q̄ntū valz h
et de necessarijs pvideat. libro
p̄mo. Ca. xij.

Paupertatem oēs fere phi i scap
tulis suis omēdabile ēliquet.
libro secūdo. Ca. ix.

Paupib⁹ subueniendū est sali
cet dare panem esurienti. hospi
tem suscipe nudum vestire. non
despicere pximū et de singul ex
emplum. li. ij. Ca. xxij. p totū.

Pax in oib⁹ suari debet ab oī
b⁹. libro p̄mo. Ca. xxi.

Pax multiplex distinguit. li.
secūdo. Ca. xij.

Peccator q̄ntūcūq; magnus
despare non debet vt ptz de ag
nete momali. libro secūdo. capi
tulo. xxvij. Et de quadam alia
peccatrice. li. secūdo. Ca. xxx.

Peccunia ex q̄ in honore esse ce
pit. v̄tus honori cedit. libro. ij.
capitulo. ix.

Penitens quantumcūq; pecca
tor p cōfessionem semper mere
tur et acquirit misericordiā dei.
libro secūdo. Ca. l.

Penitentia ablucere peccata in
p̄nta multo felici⁹ ē q̄ i futuro.
libro secūdo. Ca. l.

Petri commestoris discipulus
duos versus ad laudem gloriose
vginis composuit in prohemio
secundi.

Pōpa gl'e secularis nōbiliter
reprehēdit. libro p̄mo. Ca. vij.

Predicatorum ordo q̄re sic dici
tur et recomendatio eorundem
libro p̄mo. ca. ix.

Predicatorum ⁊ minorum ordi
nibus obici potest cur laborem
manuum nō habeāt. li. ij. ca. ix.

Predicatoribus ⁊ minorib⁹ vi
num distabuēs ⁊ tunicas lotas
quedam abbatissa accusata est
h̄ frustra. li. ij. ca. ix.

Predicatores sub pallio glorio
se v̄ginis quiescere q̄dam deuo
tus homo in visione vidit. libro
secūdo. Ca. ix.

Predicatorum ordinī papa qui
dam derogare volens per l̄as
suas papales palis eodem die
percuissus est. li. ij. Ca. ix.

Predicatorū emuli quatuor ni
tentes eos destruere deuicti sūt
et conclusi per magistrū alber
tum ⁊ magistrū humberū quob
quidē factum quidam sancto vi
ro duob⁹ annis aū onsum fuit.
vt patet libro secūdo. Ca. ix.

Predicatorum persecutores mi
re post ī fine vite penituerunt ⁊
aliq̄ pūti sūt. li. ij. ca. ix. p̄ totū.

Prelatus summ⁹ ecclesie ē p̄p̄s
cui omnes prelati subduntur. li
bro p̄mo. Capitulo p̄mo.

Prelato cuilibet duo sunt neces
saria. scilicet bona cōsuetudo q̄ntū
ab se et bona fama q̄ntū ad p̄xi
mum et multa ibi de prelati.
libro p̄mo. Capitulo p̄mo.

Prelat⁹ eligi debet ex edolētia
bone fame. libro p̄mo. ca. p̄mo.

Prelat⁹ bonus subditos bonos
facit. libro p̄mo. capi. p̄mo.

Prelati vnius electio facta est
per beatam v̄ginem. vide exem
plum libro p̄mo. Ca. p̄mo.

Prelat⁹ qual⁹ esse debeat. libro
p̄mo. Capitulo p̄mo.

Prelat⁹ ingenio pollere debet.
libro p̄mo. ca. ij.

Prelati o q̄ durū iudiciū su
stinebūt vide exemplum super
h̄ valde terribile aīl daz episco
pi. libro p̄mo. Ca. ij.

Prelat⁹ esse debet sine crudi
tate. libro p̄mo. Ca. ij.

Prelati seueritas culpabil⁹ est
vt patet p̄ exemplū. li. p̄mo. ca. ij.

Prelat⁹ vnus debz esse ī eccle
sia cui omnes subditi obediant
tāq̄ filij patris ⁊ e contrario pre
latorū multiplicitas q̄ntū malū
in ecclesia dei. li. p̄mo. Ca. v.

Prelat⁹ eloquentiam in voce ⁊
puritatem in cōsuetudine habere de
bet. libro p̄mo. Ca. vi.

Prelati superflui restit⁹ val
de reprehenduntur. li. p̄mo. ca. vij.

Prelat⁹ eligi debet extra gre
gem p̄pter probitatē quia for
ma gregis esse debz. li. p̄mo. Ca
pitulo. vij.

Prelat⁹ q̄ bñ p̄est duplici hono
re dign⁹ ē nec cōtra debet p̄pter
admiseratōez. li. p̄mo. Ca. ix.

prelatus debet suis subditis hy
larem faciem prestare ⁊ commu
nem se omnibus exhibere ut pa
tet in quadam abbatissa. libro
p^{mo}. capi. p.

Prelatus suis subditis exem
plū bone vite ostendere debz ut
patet per exemplum pulcherr
mū libro p^{mo}. ca. xliij.

Prelatus subditorum opera in
spicere debet et eos exhortacōe
⁊ etiam manibus iuuare. libro
p^{mo}. capi. pvi.

Prelat⁹ semper seam habeat
seniores ⁊ probaciores et robu
stiores. li. p^{mo}. ca. pvi.

Prelat⁹ bonus fideles custodes
autoritatis ⁊ innocentie sue ha
bere debet ut patet per exemplū
libro p^{mo}. ca. pvi.

Prelatus debet esse sedūlus in
corrigēdis ⁊ extirpandis vicijis.
libro p^{mo}. pviij.

Prelatus nō facile foris vaga
ri debet. li. p^{mo}. ca. pviij.

Prelat⁹ necessario deum egre
diens exoret ut eū tueatur egre
dientem. li. p^{mo}. ca. pxi.

Prelat⁹ debet errantes reducere
⁊ lassos releuare. libro primo
capitulo. pxi.

Prelatum quendam negligē
tem petrus apostolus seueriter
⁊ horribiliter corripuit. li. p^{mo}.
capitulo. pxi.

Prelature p^o dignitatis suscep

tiō magni p^oculi est ut patet p
duo exempla pulcherrima. li.
p^{mo}. capi. pxi.

Prelatus malis per dyabolum
sermo talis fact⁹ ē q^omodo tot⁹
fere orbis per eorum exempla
ad īfēna deuoluatur. li. primo
capitulo. pxi.

Prelatus debet esse benign⁹ et
sollicitus pro pace seruanda. li.
primo. capitulo. pxi.

Prelator⁹ custodia debz esse di
ligēdis erga subditos suspe
ctos ut patet per exemplū. li.
secūdo. capi. pxi.

Preposit⁹ q^odam ad iudiciū dei
vōt⁹ fuit eo q^o iuuenē quendam cō
sanguineū suū a religione mō
sterij sancti iacobi ī leodio p^otra
here voluit. li. ij. ca. pxiij.

Puer q^odam in eligione sub dis
ciplina coartat⁹ post mortem aī
maris splendore g^odas egit suo
p^ori q^o eū subdisciplina tenuer
at. li. p^{mo}. capi. pxiij.

Puer q^odam q^oquēmis in flā
bria ordinem minorū intravit.
libro. ij. capi. pxiij.

Puer quidam alius āncō. xliij.
nobilissim⁹ eligionē intravit.
libro. ij. Ca. pxiij.

Puerū ih̄m q^odam religiosus ī
uenit in niue iacentem In p^ohe
mio secūdi libri.

Puella q^odam psalteriū īpetra
uit a beata p^ogie. li. p^o. ca. pxiij.

Purgatorij pena tāta est q̄ n̄
la pena vel tabulacio huius mū
di huic compari potest vt patz
per exemplum pulcherrimum.
libro.ij. capi. l.

Quies mentis et corporis
multum iuuat ab contem
placionem scripturarum. libro
secūdo. ca. xliij.

Raptus mulierū et maxi
me puerperarum et pu
ellarū. Vide super hoc
miabilia exempla. libro secūdo.
capitulo. lvi.

Racionem reddere debet quili
bet pro commissis sibi officijs.
libro.ij. capi. xxij. p totum.

Religiosi non debent esse diffi
ciles ad recipiendū penitentis
et a peccatis emendare se volē
tes. libro.ij. ca. l.

Restituere si quid iniuste abla
tum est multum valet pro diui
sione peccatorum. Et de predo
nibus vide exemplum. libro se
cūdo. Capi. liij.

Resurrectionis gloria manifesta
bitur post finem mundi vbi tan
tum apparebit felicitas et gau
dium sanctorum animarū. li. ij.
capitulo. liij.

Ridentem aliquem et plenum le
ticia mori facit mundicia et con
science puritas vt patet. li. ij.
capitulo. xlij.

Rusticus quidam diues factus

est ex bonis claustralibus et ma
le. Vide finem. li. pmo. ca. xvij.

Sacerdos quidam sine sa
cramentis obiit et sepul
tus est extra cimiteriū
tamq̄ bestia eo q̄ prebiteros
prohibuerit ne sacramenta mi
nistrent et confessiones audi
rent. libro.ij. capi. ix.

Sacerdos quidā gulosus et luxu
riosus miserabiliter damnatus
est. libro.ij. capi. xxxij.

Sacramentū corporis casti ab
apibus paruis irrationabilib⁹
animantibus reuerendissime i
uenitur tractatum quod ab hoī
bus tam negligenter vneatur.
libro.ij. ca. xxxij.

Sacramentum corporis casti i
digne tractatis cuiusdam sacer
dotis os et mentum et lingua
computruerunt vt vix ab ami
cissimis suis posset sustineri et
aliud exemplum simile sequit̄.
libro.ij. capi. xxxij.

Salve regina post completori
um omni die cū processione can
tata a predicatoribus pariter
est statutum. libro.ij. ca. ix.

Salve regina misericordie deuo
te cantatū cessare facit tomtu
um. li. ij. capi. xxvij.

Sancti quiq; diuersis vhs ab
vnam patrā diriguntur. li. ij.
capitulo. xliij.

Sancti hominib⁹ illis qui eos

honorant a deo suo multa bñfi
cia impetrare pñt. libro secundo
Capitulo. liij.

Sapientia cunctis opibus et oĩ
bus que desiderantur non valet
compari vt patet per pulchrũ
exemplum regis cuiusdam. libro
secundo. Ca. xliij.

Paentia inflat. caritas autem
edificat vt patet per magistrum
symonem parisiũ qui terribili
ter fuit plagatus ppter supbiaz
et luxuriam quous esset magni
fice lēat. li. ij. Ca. xlvij.

Scolares duo insolentissimi cor
rectionem magistri sui non ferē
tes horabiliter post mortem ma
gistra a demone visibiliter appa
rente in specie magistra correcti
et extincti sunt. li. ij. Ca. xv.

Scolius quidam puer ppter pu
ritatem et innocentia demonia
cũ libeavit. libro secundo. ca. xxv.

Silentium p̄cipue ab ysaia com
mendatur dicentes. Cultus iusti
cie silentium. et plura alia de si
lēcio et paucitate v̄borũ p̄ exēpla
manifestissima. libro secundo.
capitulo. xij.

Simoniam vt̄ papa amittere
potest. li. ij. Ca. iij.

Studio sacrarũ scripturarũ m̄
tũ ē v̄tile iñstere. li. ij. ca. p̄lv.

Studij scripturarũ modus pi
us habend⁹ est. nec termini con
stituti sunt transgrediendi. De

cuius cōtrario exemplū vide hoc
tenenda. li. secundo. ca. xlvij. p̄ to.

Subditus bonus non tantum
ad oculum seruit. sed magis co
ram deo. li. p̄mo. Ca. xi.

Subditi orare debent pro vita
et p̄fectu bonorum prelatorum.
libro p̄mo. Ca. xij.

Subditi non debent p̄turbare cō
templacōem prelatorum. libro
p̄mo. Ca. xij.

Subditi obedire debēt suis pre
latis. li. p̄mo. Ca. xij.

Subditi etia; per oraciones su
as deuotas prelatos iuuare de
bent. li. p̄mo. Ca. xij.

Subditi perfectiores prelatos
suos in officijs reuelare debēt.
vt patet per exemplum quaru
dam sororum suarum cum prio
rissa sua infirma. libro primo.
capitulo. xij.

Subditi in morte boni prelati
merito et iure tristantur. libro
p̄mo. Ca. xxv.

Subditi vigere debent in bona
opacōne quib⁹ possunt. libro se
cundo. Capitulo p̄mo.

Subiecto humilis quante virtu
tis sit. libro secundo. Capitulo
secundo.

Suffragia plurima sanctorũ
et specialiter septem eferuntur
ad mortuos de quibus plurima
exempla scribuntur. libro secū
do. Capitulo. liij.

Supbos huilari bonū ē nec sem
p oracōes p eorū librācōe exau
diunt. li. ij. Ca. pmo.

Tact⁹ vber⁹ ⁊ pudēdoꝝ val
de icitat ab fornicacōez
et vide sup h⁹ exemplū
terribile. li. ij. Ca. pxi.

Talmuth parisi⁹ oburēt p ludo
wyā ēgē frācie. li. pmo. ca. iij.

Tesseraz ā taxilloꝝ lud⁹ despi
cissimos hoīes facit. libro. ij.
capitūlo. xlvij.

Tolerātia tabulacōnum ⁊ per
secutōnū paciētē ē habenda.
libro. ij. Ca. xliij.

Thomas de aqno espues prela
turas ⁊ altū seculi statum intra
uit ordinem predicatoꝝ otravo
lūtatē parentū suoz. libro. pxi
mo. Ca. pxi. vsq; ad finem.

Tomitruo se dyabolus vt plu
mū imiscet. li. ij. Ca. lvi.

Tozneamētū maximū ē malū.
libro. secūdo. Ca. xlvij.

Tradiciōis horribile exemplū.
libro. pmo. Ca. pxiij.

Treueris ciuitas illa tō trib⁹ vi
ab⁹ p casto legiē martizata
⁊ ocasa. libro. secūdo. Ca. liij.

Tastica male cōscie nichil ta
stabilis. qd ptz per exēplū sa
tis nōbile. li. secūdo. Ca. pxi.

Tenacio p canes ⁊ aues
in oib⁹ ⁊ maxime i cle
ricis cōdenat. libro. ij.
capitūlo. xlvij.

Verboꝝ lupus ad fornicacōnem
via est vt ptz. li. ij. Ca. pxi.

Vicum cōtra natūā valde dete
stabile ⁊ abhominabile ē coram
deo vt ptz. exēpl⁹ ⁊ sententijs do
ctoꝝ plurimis. li. ij. Cap. pxi.

Vic⁹ pccitas ⁊ cōitas cōlis debz
esse i mōsterijs. li. ij. Ca. xi.

Virginitatis exēpla ad exhorta
tionem virginum pulchre disse
runt. li. secūdo. Ca. pxiij.

Virginitatis det⁹ ostra illos qui
preferūt nupcias vrginitati glo
riossime cōmēdatur. libro. ij.
ca. pxiij.

Virginū vnde ā milia vneāta fu
it qdam soror ppter qd ab eis
in morte solata fuit. libro. secū
do. Capitūlo. liij.

Virtutis cōmēdacio et laus. Et
vide sup h⁹ virtutis exemplum qd
uis difficile. li. ij. ca. pxiij. p totū.
Virtutū diuīstas ⁊ certamen at
tendit in scās. li. ij. ca. pxiij.

Vita social⁹ multum cōmēdat
qare soli. si ceciderit non hz sub
leuātem. vide sup hoc exēplū.
libro. secūdo. Ca. pxi.

Vocum consonantia in psalmo
bijs vigili mente est seruanda.
libro. secūdo. Ca. pxiij.

Vocal⁹ laudis angelozum miāci
luz pulchrū respice qd cōtigit i
mōsterio monialiū ordīs cister
ciē. i beabācia. li. ij. c. pxiij.

Usuratoriū duo exempla crude
lia. quō etiam in hac vita puni
ant. li. ij. Ca. xxi. p totum.

Duln⁹ ingens in latere puella q̄
dam habuit ppter otinuat pas
sionis xpi meditationem. libro
pmo. Capitulo. xxx.

Prius est summ⁹ prelat⁹ ec
clesie. cui omnes prelati te
nent obedire. li. pmo. Ca. pmo.

Xpus in specie pueri apparuit
in algore et niue auidam religio
so. In phemio secundi.

Xpus auidam apostatare volē
ti grossum panem; dulcissimum
fecit. libro. ij. Ca. lvi.

Xpus dñs rursus crucifigitur
blasphemijs et iproprijs lusorū
et tapillatoz. li. ij. Ca. xlvij.

Procurita q̄dam sub simula
tione pfecte paupertatis. ni
sus est sandere tunicā; domini
cam. li. ij. Ca. xlvij.

Elus iusticie et correctionis
strictē ē seruād⁹. libro. ij.
capitulo. xxxvij. p totum.

Zodomīa et zodomīa cum vici
um q̄ malum et contagiosū sit.
vide li. ij. Ca. xxi. q̄si p to.

Expiat tabula. Amen.

